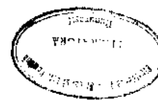
DIMITRIE BOLINTINEANU

O P E. R E
I

P O E Z I I

Edific îngrijită, ***tabel cronologic,***
note ți comentarii de
TEODOR **V Â R G O L I C I**
Studia ***introductiv de***
PAUL- CORN EA

E D I T U R A M I N E R V A
București — 19S1

OPERA LUI DIMITRIE BOLINTINEANU

Fluctuațiile receptării

Curba reputației lui Bolintineanu, ca şi a altor paşoptişti, e foarte instabilă: după un debut care-1 instalează pe poet în no4o-rietate şi după o perioadă de înflorire puțin contestată prin anii 1855—1865, urmează un declin manifest, de pe la 1870 înainte, *insă* mai puțin rapid şi, in orice caz, mai puțin dramatic decît se crede; deşi primit în manualele şcolare şi ocupînd un loc în Pantheon, Bolintineanu încetează să mai intereseze după 1900; contribuția lui creatoare e depreciată, redus» Ia o formulă de circulație curentă, iar memoria operei se eclipsează chiar şi în conştiința specialiştilor ; de-abia la începutul deceniului al cin-cilea se schițează un reviriment prin G- Călinescu şi Şerban Cio-culescu, vizînd salvarea estetică parțială a poeziei ; explorarea de „minereuri cu sclipiri de diamant" o continuă I. Negoițescu (1957) şi mulți alții, pînă la contribuția recentă a unei tinere şi dotate cercetătoare, Gabriela Omăt (1976) : concomitent, are loc apariția unei prime culegeri reprezentative a operei, în două volume (1961), iar exegeza istorico-literară e reînnoită, după o pauză de aproape patru decenii, prin citeva studii temeinice.

Nu e, desigur, locul să insist, totuşi cîteva referințe precise care să argumenteze, îndeosebi să introducă nuanțele cuvenite în acest itinerar fluctuant, nu vor £i deloc inutile, lată, pentru început, memorabilul comentariu al lui Heliade Rădulescu, marele patron literar al anilor '40, la poezia de debut a lui Bolintineanu, *O fată linără* pe *patul morții*: „Cîți cunosc frumusețile poeziei, acea legănată şi lină cadențară acel repaos regulat al semisti-hului, acele expresii şi asemănări răpitoare ce întineresc inima, căci, pe Ungă acestea, după dreptate mai cer şi o limbă de poet,

pot judica versurile d-lui Bolintineanul, acestui june necunoscut încă, ca floricela împresurată in mijlocul unei lese, a-i saluta talentul, şi a aştepta de la dînsul opere vrednice de un veac mai ferice" *.

Nu mai puţin semnificative sînt cuvintelele pe care Al. C. Goleseu le adresa fratelui său, Ştefan, spre a-l convinge să participe la strîngerea unei sume de bani spre a-l trimite pe precocele tinăr (avea probabil doar 17 ani !) [2] să studieze la Paris : „Quj sail Ie bien, tont le bien qu'il pourra en resulter pour le pays par le seul envoi de ce jeune homme â Paris ? Et s"it dtait de cette treanpe, de oette substamce qui forment et constituent ces apotres harmonieux, ces âmes prophetiques et amoureuses dont Ie langage est si doux, si ardent et si aimant â Ia fois que leur apparition suflit pour eveiller et sauver tout un peuple" [3].

Despre renumele cîştigat de Bolintineanu în faza zenitului său, citām două mărturii. Cea diotîi îi aparţine Iui George Sion şi e consemnată după moartea scriitorului, pe care-l cunoscuse bine, în prefaţa ediţiei din 1877 : „Măgulit, lăudat, respectat de toată lumea, necriticat niciodată şi de nimeni, îngîmfat poate de talentul său, ajunsese (prin anii 1855—1809 — n.n.) ca a se crede geniul necomparabil al României şi nu suferea nici o discuţiune asupra ideilor sale" *. Cea de a doua provine de la N. Petraşcu, istoric literar format înainte de 1900 : „Versurile lui au stăpinit sufletele părinţilor noştri între anii 1640 şi 1856 provocindu-Ie admiraţia şi entuziasmul mai mult decit oricare alt poet de pe vremea aceea. Ei cîntau şi recitau elegiile şi legendele lui ca pe nişte rugăciuni zilnice [5]".

Coborîrea de pe soclu, grăbită de ivirea meteorică a lui Erninescu, se produce, cum am menţionat, de pe la sfârşitul deceniului al şaptelea înainte, paralel cu efortul junimist de a in-

[1] *Curierul ăe ambe sexe,* period IV, 1842—1844, nr. 10, p. 159.

- Aclmiţînd ca dată de naştere anul 1825, iar ca dată a apariţiei poeziei O *fată tânără pe patul* morfii anul 1842 — cum arată T. Vârgolici (Dimitrie Bolintineanu ţi *epoca sa,* Ed. Minerva, 1971, p. 17—20 şi p. 29).

[3] George FfOtino, Din *vremea renaşterii naţionale a Ţării Româneşti. Boierii Goleşti,* voi. II, Bucureşti, 1939, p. 124—125.

[4] D. Bolintineanu, Poezii. Culegere ordinată de chiar autorul, cu o prefaţă de G, Sion sub a căruia priveghere minuţioasă s-a tipărit aiceastă ediţiune, voi. I—II, Bucureşti, 1877.

[5] N. Petraşeu, *Dimitrie Bolintineanu,* Tip. „Bucovina". 1932, p. 9.

staura spiritul critic in prerogativele sale ; dar fenomenul nu e conştientizat în mod egal de toată lumea şi nici nu are proporţiile dramatice despre care vorbea la un curs, în 1910, G. Ibrăileanu : „In perioada optimistă, propagandistă, pînă pe la 1880, [Bolintineanu] a avut o glorie exagerată, nemeritată ; de la 1880 încoace. [în] perioada Eminescu, cu caractere cu totul opuse celei precedente, a fost hulit, scoborît iarăşi mai jos decît merita" [6]. Contrariu acestei aserţiuni, se poate lesne constata că Bolintineanu işi găseşte încă admiratori în ultimele două decenii. Şi nu e vorba doar de antijunimistul A. Densuşiami, care persevera să-1 considere în 1887. cu o obstinaţie greu de justificat, „cel mai însemnat dintre poeţii noştri" [7], iar în altă lucrare „cel mai genial dintre toţi poeţii noştri" *[sic !]* [8], dar şi de un tînăr inteligent, cu lecturi moderne, ca Al. T. DjuVara. Acesta scria în 1877 : „Poeziile Iui Bolintineanu se disting printr-o melancolie dulce, mişcătoare, printr-o armonie de sunete extraordinare, cu totul naturală, iar nicidecum căutată... Liric fără seamăn în literatura noastră, profund ca durerea, limpede şi cu adevărat poetic ca şi marea Orientului pe care a privit-o şi a eîntat-o atita timp..." [9]

Alţii, deşi mai rezervaţi, părînd să judece cu sînge rece şi să-şi dea seama de carenţele scriitorului, rămîneau încă, în pragul noului secol, sub influenţa vechilor aprecieri superlative. Astlei, Traian Demetrescu observa că „nimeni n-a glorificat mai genial trecutul nostru istoric" [10], iar V. D. Păun, un teoretician literai cu certe aptitudini, astăzi aproape uitat, remarca la rîndu-i că fără a avea „armonioasa amplitudine a lui Alecsandri, nici adincimea lirică a lui Alexandrescu, nici strălucirea limbii lui Eminescu, [Bolintineanu] a fost prim inimă poet mai mult decit aceştia. Cel mai duios dintra toţi, cel mai sincer în expresiunea emofiunilor sale, se poate zice că el e cel dintîi prin dulceaţa graiului poetic, iar cel de-al doilea prin înrîurirea sa culturală asupra generaţiei dintre 1850—1880" [11]. Forţa de inerţie cu care

" G. Ibrăileanu, Opere, ed. critică de Rodica Rotaru şi Al. Piru, prefaţa de Al. Piru, voi. VIII, Ed. Minervo, 1979. p. 352.

[7] *A.* Densuşiatfu, *Cercetări literare.* Iaşi, 1387.

[8] A. Densuşianu, *Istoria* limbei şi *ItWraturei române,* Iaşi, 18S5.

[9] Al. T. Djuvara, în Revista *literară,* iunie-iulie 1887, p. 607.

[10] Tr. Demetrescu, *Bolintineanu,* în *Revista olteană,* 1889, p. 331.

[11] V. D. Păun, Cronico. *literară* şi artistica. Bolintineanu, in *Literuîură şi artă română,* 35 sept. — 25 oct. 1DQ1, p. 783.

opera lui Bolintineanu se menținea în palmaresul valorilor o constata, cu nedisimulată uimire, N. Iorga, în 1893, într-unui **din** cele mai destructive atacuri îndreptate împotriva poetului : **„Ju**decățile oamenilor de la 1850 durează încă şi orioe om cu pretenții literare ştie că, dacă locul întîi nu **i** se poate da decît paradoxal, el e unul din cei mai mari poeți pe care **i**-a produs poporul nostru. *Florile Bosforului* sint privite pînă astăzi clacă nu cu entuziasmul pe care timpul nostru îl are pentru Emineseu, cu un respect deosebit măcar de toată această lume, care nu s-**a** gîndit niciodată să le cinstească — spre fericirea lor şi spre fericirea poetului" '-. Să adăugăm la aceste înregistrări de temperatură critică prestigiul dobîndit de Bolintineanu peste hotare, datorită volumului *Brises d'Orient* (1866), bine primit de presa franceză, salutat printre alții de Philarete Chasles, profesor la College de France, care-1 şi prefațase, şi Theodor de Banville De notat, de asemenea, faptul, ignorat pînă acum de cercetători, că **în** 1838 un maghiar din Cluj, Francisc Gombos, îi consacra **lui** Bolintineanu **o** teză de doctoratşi că, în 1895 şi 1893 — aşa cum **a** relevat T. Vârgolici — Virgile Rossel, un cercetător de prestigiu în epocă, se ocupa elogios de lirica franceză a poetului în cartea sa *Histoire de la litterature francaise hors de France* (Paris, 1895) şi, mai apoi, într-un articol din *Revue d'histoire litteraire* **de** io France [a].

Intrarea în conul de umbră, survenită în primele decenii **ale** secolului al XX-lea şi Sn **perioada** interbelică, nu înseamnă, desigur, şi **diBpnriția** oricăror manifestări de interes. Printre acestea pot **fi** citate două ediții de uz didactic (romanele şi călătoriile publicate de Petre V. Haneş, în 1915. **şi** poeziile publicate de D. Popovici în 1940), chiar şi o monografie <N. Pelrascu — 18.32). Dar pînă şl autorii acestor publicații de reinjectare în circuitul viu al lecturii luau distanță față de poet, introducînd distincția care va funcționa de-aci înainte ca un fel de laitmotiv al exegezei, mai mult ori mai puțin explicit formulat, între valoarea istorico-literară a operei, circumscrisă şi circumstanțială', şi capacitatea ei de a satisface pretențiile estetice ale cititorului modern. Astfel, Petre V- Haneş declara în prefața ediției sale : „Pe la 1870—18B0, Bolintineanu era foarte citit şi foarte popular. Multe din poeriile lui, între care O *fată tînără pe patul* morjii, se repetau din gură în gură şi unii bâtrîiu le-au adus pe cale orală pînă tn zilele noastre. De pe la 1880 însă, poetul a pierdut din această considerațiune deosebită încetul cu încetul, pînă a fost redus la prea puțin" [16]. La rîndu-i, remareînd că „supravalorificarea i-a fost fatală poetului, al cărui prestigiu avea să scadă la bursa valorilor cu atit mai jos, cu cit mai puțin meritate erau înălțimile la care îî ridicase fluxul admirației anterioare", D. Popovici afirma că „însemnătatea lui Bolintineanu nu trebuie căutată în valoarea artistică a operei sale, ci in semnificația pe care această operă o prezintă în cultura română" [17]. Cit priveşte opinia criticilor lipsiți de sentimentul constrîngător al tradiției, un citat din Paul Zarifopol va fi edificator : „Acesta-i Bolintineanu, din tinerețe pînă la bătrînețe. O egală şi o senină insensibilitate pentru raportul între ritm **si** ideație, pentru vocabular, ca şi pentru imagine. Peste tot ; aceeaşi candidă şi monotonă neglijență literară. Prea puține reuşite, convenabile la limită, la întîmplare, apar în această masă literară ieşită din o uşoară şi neobosită bunăvoință. Astăzi, Bolintineanu apare ca autor vesel fără voie" [18].

Reacția față de căderea lui Bolintineanu în desuetudine se materializează — am spus-o — prin G. Călinescu, şi anume nu obturînd insuficiențele bătătoare la ochi ale poeziei, ci demon-

[12] N. lorga, *Poezia lirică a lui Bolintineanu* (1893), în *Pagini ăe tinerețe,* ed. de Barbu Theodorescu, Ed. pentru literatură, voi. I, 1968, p. 9B.

[13] Circumstanțele traducerii versurilor lui Bolintineanu in franțuzeşte le-am înfățişat pentru prima dată, pe baza corespondenței dintre seriilor şi George Marian, în *Documente şi manuscrise literare,* Ed. Academiei, voi. **I,** 1967, p. 103—134. V., de asemenea : Petre Costjnescu, *Cum a apărut la Paris volumul* .jErises *d'Orient" de Dimitrie Bolintineanu,* în Revista *de* istorie ți *teorie* literară, nr. 1, 1967. Ulterior, problema a fost reluată, cu completări, de **T.** Vârgolici, în op. cit-, p. 262—286, şi D. Pâcurariu. in O carte şi şapte personaje [în colaborare cu Claude Pichois), Ed. Cartea românească, 1976.

[14] Dr. Ioan Rațiu recenzează lucrarea în *Studii* şi biografii, Blaj, 1904.

[15] T. Vârgolici, Dimitrie *Bolintineanu.^,* p. 283—286.

[16] D. Bolintineanu, *Proză.* Monoil — Eiena, cu o prefață de Petre V. Haneş, Bucureşti, Ed. Minerva, 1915. p. V.

D. Bolintineanu, *Scrieri alese,* voi. I, ed. îngrijită de D. Popovici, Ciaiova, Ed. Scrisul românesc, 1940, p- 5.

[18] Paul Zarifopol, Din *Utoria poeziei româneşti. Alexandrescu şi Bolintineanu,* în Revista Fundațiilor *Regale, nr.* 5, 1936,

strind că ea cuprinde şi frumuseţi ignorate, că disimulează un potenţial artistic încă neexploatat. „Totuşi Bolintineanu e un poet fragmentar remarcabil — scrie G. Călinescu in *Istoria literaturii române* — şi o bună operă de izolare dă o colecţie surprinzătoare de instantanee poetice. El este întîiul versificator român cu intuiţia valorii acustice a cuvîntului, care caută cuvîntul pentru ceea ce sugerează dincolo de marginile Lui naţionale şi face din vers o singură arie" [19]. Pe o linie similară se situează Şerban Cioeulescu : protestînd împotriva „discretului nedrept ce s-a abătut asupra totalităţii operei lirice bolintinene", criticul selectează din abundenta producţie a autorului ceea ce e încă susceptibil să placă cititorului contemporan (poezia de „desfătări vizuale, acustice şi tactile", „simţul muzicalităţii" etc.)[20]. Continuind pledoaria pentru o repunere în drepturi, I. Negoiţescu merge mai departe, supralicitînd generos pînă la limita credibilului şi uneori dincolo de ea, caratele poetice ale autorului Legendelor istorice : „Se întîmplă ca frumoase versuri, frînturi de poem ale lui Bolintineanu, să strălucească de o prospeţime şi de o candoare ce le îmbracă într-un smalţ mai pur decît al versurilor poeţilor rafinaţi dintre cele două războaie... Lirismul său, considerat în substanţa sa cea mai intimă, presupune un auz mai pui", care ascultă muzica ideilor, a simţămintelor nenumite. Există aici frăgezimi, Candori, limpezimi misterioase ale Juvenţei, care fac din poezia lui Bolintineanu adolescenţa lirismului românesc" -'. Noi • lecturi, urmărind o împrospătare a contactului cu opera, soldate uneori cu incitante puneri în perspectivă, au mai dat Gabriela Omăt -' şi, acum de curînd, Eugen Simion[23].

După 1960, paralel cu multiplicarea articolelor critice şi a retipăririi de texte alese, poate fi semnalată şi o sporire substanţială a studiilor de tip istorico-literar. Aportul lor la îmbogăţirea şi aprofundarea cunoştinţelor noastre despre personalitatea **m** destinul scriitorului e considerabil. Mă mărginesc aci să consemnez biografia lui Ion Roman[24], lucrările lui D. Păcurariu[25], monografia lui T. Vârgolici[26]; cea mat completă pe care o posedăm, cele cîteva culegeri de texte-[27], precum si grupajul de scrisori inedite publicat în *Documente şi manuscrise literare'^.*

în contextul acestor publicaţii diverse, fixînd temelia indisdensabilă a oricărei exegeze, o carenţă esenţială continua să subziste în chip supărător : inexistenţa unei ediţii ample şi reprezentativa. Spre a o evalua e suficient să arătăm că cea mai bună ediţie de pînă acum, cea din 1961, lasă în afară numeroase versuri, dă în extrase poema Conrad — capodopera scriitorului —, înlătură complet dramaturgia şi nuvelistica, restituie doar o mică parte a publicisticii politice şi istorico-filozofice, fragmentează la extrem activitatea jurnalistică şi nu reţine nimic din corespondenţă. Ediţia de faţă, proiectată a apare în 6 volume, operînd o selecţie împinsă pină la marginile posibilului şi utilului, însoţită, pentru prima dată în cazul lui Bolintineanu, de un aparat critic corespunzător, împlineşte, aşadar, o mare lacună. Dacă ea va duce ori nu la o nouă „lectură" a operei e cu neputinţă de anticipat ; în tot cazul, e sigur că va împuţina supoziţiile fără acoperire, favorizînd o imagine globală mai dreaptă, asupra unui scriitor .reprezentativ pentru timpul său, a cărui poetică înfăţişează, ca sub o lupă măritoare, experimentele şi rutinele lirismului preeminescian.

[19] G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pină in prezent,* Bucureşti, 1941, p. 226.

[20] Şerban Cioculeseu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, Istoria literaturii *române moderne.* Bucureşti, 1944, p. 119.

-' I. Negoiţescu, *Bolintineanu şi şanurile poeziei moderne* (1957), în *Scriitori* moderni. Editura pentru literatură, 196G, p. 14 şi 53.

"[2] în postfaţa la D. Bolintineanu, *Poezii,* Ed. Minerva, 1977

[23] Eugen Simion, Dimineaţa *poeţilor,* Ed. Cartea Românească, 19B0, p. 144—194.

[24] Ion Roman, Dimitrie *Bolintineanu,* Editura Tineretului. 1962.

[25] D. Păcurariu, D. Bolintineanu, Editura pentru literatură, 1962 (ed. a 11-a — Ed. Tineretului, 1969) ; Bolintineanu interpretat de..., Editura Eminescu, 1974 ; O corte si şapte personaje, în colaborare cp Ciaude Pichois, Ed. Cartea Românească, 1976.

[26] Teodor Vârgolici, Dimitrie Bolintineanu *şi epoca sa.* Editura Minerva, 1971 ; Introducere *In opera* Iui Dimitrie Bolintineanu, Editura Minerva, 1972.

[27] Opere *alese,* I—II, ediţie şi studiu de Dan Costa, E.S.P.L.A., 1955 ; Opere *alese,* I—II, ediţie de Bodica Ocheşanu şi Gh. Poalelungi, studiu de D. Păcurariu, E.P.L., 1961 ; Călătorii, I—II, ediţie şi prefaţă de Ion Roman, E.P.L., 1968 ; Poeîii, prefaţă de D. Păcurariu, Ed. Minerva, 1971 ; Poezii, antologie, postfaţă şi bibliografie de Gabriela Omăt, Ed. Minerva, 1977.

[28] Paul Cornea, Elena Piru, Docnme?ite şi manuscrise literare, voi. I, Editura Academiei, 1967, p. 95—137.

Suprimînd distanta dintre poet si poezie, spre a da artei cauţiunea vieţii şi a adevărului intim, romantismul a răsfirînt mirajul opered asupra autorului, transtormindu-l într-un erou, după chipul şi asemănarea eroilor săi fictivi. Reciprocitatea aceasta dintre experien(a trăită şi cea aşternută pe hirtie era insă, în fapt, mai mult proclamată decit efectivă. Nu o dată ea s-a dovedit iluzorie : lacrimile şi sentimentele funebre constituiau un joc de scenă, eul liric care-şi asuma marile drame era o plăsmuire de cuvinte, iar accentele insinuant confesive travesteau o retorică. Şi totuşi, nu rămine mai puţin adevărat că romantismul a consacrat cel dintîi iradierea literaturii spre viaţă şi, invers, investiţia existenţială în literatură, oferind pilde admirabile de unitate a trăirii şl creaţiei.

Tocmai un asemenea exemplu privilegiat de autenticitate a discursului liric îl găsim la Bolintineanu- Mai puţin intelectual decît Alecsandrescu, poet al autoscopiei şi dialecticii stărilor de conştiinţă, neatins de vanităţile şi zbuciumul Iui Heliade, Bolintineanu reţine între comilitonii de baricadă lirică, prin desăvîrşita sinceritate, prin lipsa de poză şi simulaţie. Fireşte, a trebuit să adopte şi el, ea toată lumea, unele convenţii la modă, dar n-a făcut-o niciodată într-un sens contrar naturii intime. Tema fundamentală a operei, atît de caracteristică romantismului', ruptura de present, sub dubla ipostază : a condamnării a ceea ce e şi a idealizării a ceea ce a fost, coincide în cazul său cu linia directoare a destinului, aşa cum i-o conturează biografia.

Orfan de timpuriu, sărac, fără o meserie, exceptînd-o pe cea de scriitor, pe-atunci neomoloeatâ în diviziunea socială a muncii, Bolintineanu parcurge drumurile vieţii într-un soi de permanent exil. E visător, meditativ, idealist, interiorizat, sfios, fără spirit practic şi simţul posesiunii. E şi singuratic, dar nu ca acei confraţi care-şi clamau solitudinea cu mari gesturi emfatice, aşteptînd compasiunea înduioşată şi aplauzele vulgului, ci în înţelesul propriu al cuvîntului : el duce o existenţă de holtei, fără familie, fără cămin, pe care o traversează diverse femei, nu însă Femeia, cu puţini prieteni şi mai puţini intimi, cu nare momente de plenitudine şi un sfirşit sinistru, prevestindu-l în mai rău pe cel al lui Eminescu. In plus, zbâtEndu-se într-o stare cronică de indigenţă şi insecuritate! e obligat să accepte liberalităţile prietenilor ori cunoscuţilor, ceea ce-i agravează de bună seami

complexele : bursa oferită de Goleşti ca să studieze la Paris, ospitalitatea Iui Ghica şi Zanne în timpul exilului, ajutorul bănesc al lui Polihroniade ca să călătorească în Palestina, Egipt şi Macedonia, îndeosebi sprijinul aceluiaşi devotat Zanne în ultimii ani, cînd o boală necruţătoare îl ţintuieşte la pat. Sortit, prin fire, înfrîngerii in bătăliile vieţii, Bolintineanu are o singură dată şansa să avanseze din strapontina pe care o ocupa către locurile de prim-plan, cînd încrederea Iui Al. I. Cuza ii cheamă în funcţia de ministru al Cultelor şi Invăţâmîntutui. Dar şi atunci ieşirea din rind durează puţin ; oroarea de compromis şi incapacitatea de a se acomoda manevrelor tactice 51 vor arunca repede în anonimatul de unde plecase. încît, una peste alta, o imagine se desprinde, şi anume în sensul celei pe care Bolintineanu însuşi o schiţa undeva, ca şi cînd şi-ar fi privit chipul interior într-o oglindă : „Poetul **TIU** ţine de nici o clasă, se hrăneşte cu aer, se adapă cu rouă ; răpit de vise, ca spiritele divine, el nu poate fi dintr-o clasă, nefiind din lumea aceasta..." [211]

Dacă spontaneitatea nu e totdeauna o dovadă a sincerităţii, în schimb sinceritatea e de obicei spontană', afirmîndu-se ca imediatitate, ca trecere directă de la impresie la expresie. Din acest punct de vedere, Bolintineainu creditează încă o dată un mit romantic, mitul inspiraţiei, al poeziei născute din har, fără premeditare şi cazně, fără încercări de aproximare a sensului ori formei. Dotat cu o mare facilitate, el croieşte versul „cum cîntâ pasărea", printr-un soi de automatism al cadenţei şi rimei, într-un flux generos, care insă subţiază ideea pe parcurs şi abundă în elemente repetitive. Discursivitatea aceasta rămine, din păcate, necenzurată: pe de o parte, scriitorul e convins că „cel dintîi merit al poeziei este să vie din inimă, iar nu din cap"[30], pe de alta, nu numai că detestă munca de atelier, dar e şi prea comod ca să se supună rigorilor ei. Trimiţîndu-i lui Alecsadri, în octombrie 1851, poema *Andrei,* de cea. 700 versuri, îi mărturisea că a compus-o „în trei nopţi" şi că „îi pare slabă". „O să mă întrebi — anticipa el replica de bun-simt a interlocutorului — de ce e slabă ? Sunt leneş, mal întîi de toate celelalte, leneş ca un derviş, apoi ce vrei ? nu este rău să lase cineva întîia inspiraţie astfel cum vine" [31]. Declaraţia nu. e o butadă, nici o cochetărie

[29] Dimitrie Bolintineanu, Călătorii, ed. cit., voi. II, p. 281.
[3U] Dîmbonifa, nr. 8, 11 noiembrie 1859.
[31] N. Petraşeu, *op. cit.,* p. 38.

ci un autodiagnostic onest, confirmat .ți de alte izvoare. Astfel, cu ocazia unei reeditări postume a Elenei, Gr. H. Grandea, care-l cunoscuse bine pe poet, în calitate de apropiat discipol, observa în prefață că „Bolintineanu nu cam avea obiceiul sâ-şi pieptăne manuscrisele. In privința părtilor care-i scăpau în fuga condeiului, fără a se nimeri cu cadrul, se mulțumea a le însemna c-o linie in margine, lăsînd ca mai tîrziu să le șteargă de tot sau să le copieze pentru a le întrebuința deosebit"

Prodigalitatea elanului liric conjugată cu lipsa autocontrolului au dus la o creație abundentă, dar foarte inegală. într-un sfert de veac de carieră, Bolintineanu a dat cea. 50 broşuri şi volume, dintre care 15 de versuri, fără a mai pune la socoteala numeroasele poezii, proze, articole etc. publicate în periodice şi uitate acolo. în comparație cu proporțiile reduse ale operei altor contemporani, chiar şi în raport cu Heliade, alergător de cursă lungă, cu plămîni puternici, Bolintineanu pare un adevărat miracol dc productivitate.

Abundența e însă plătită prin prolixitate şi neîmpliniri caiitative. Neavind timpul să fie scurt, Bolintineanu o lungeşte şi, neavînd scrupulul cuvîntului propriu, îşi tolerează orice neglijența : nici unul dintre poeții noştri de renume nu asociază în acelaşi ciclu, pe aceeaşi pagină şi uneori în aceeaşi strofă, atîtea reuşite şi atîtea bagatele, atîtea sclipiri şi atîtea platitudini ; nici unul nu-şi permite atîtea siluiri ale limbii, atîtea licențe şi aberații lexicale. Nimic n-a contribuit sâ-l discrediteze mai sigur pe poet ca această discursivitate incontinentă, unită cu senina nepăsare față de detalii, deşi — după cum bine s-a spus — Dumnezeu se ascunde adesea printre detalii şi cu atît mai mult cînd e vorbo de poezie. G. Călinescu avea cu siguranță dreptate : spre a-l gusta pe Bolintineanu trebuie să procedăm selectiv, extrăgînd grăuntele de aur din aluviunile cărate de ape.

Deosebindu-se de Alecsandri, care dă senzația că evoluează cu veacul, înnoindu-şi țelurile şi mijloacele, autorul *Legendelor istorice* e un poet monocord şi invariabil, ntanifestîndu-se încă de la debut sub o ipostază deplin cristalizată. Primul volum, apărut în 1847, pe socoteala Asociației literare, ilustrează, ca într-un program, principalele aspecte ale personalității sale lirice : sentimentalismul elegiac, de nuanță lamartiniană, mai puțin interiorizat decît la Alecsandrescn, dar mai locvace, infăşurind in valuri de vorbe orice suspin ; baladescul simplificat şi hieratic al legendelor istorice, care-i investeşte pe eroii vechimii cu o runcție simbolica, transgresînd istoria spre mit ; apeten[. pentru fantasticul terifiant şi sepulcral, convocat nu atît cu mijloace picturale, cît auditive, prin sonorități hohotitoare **şi** onomatopee în cascadă; versul lunecător, melodios, cu măsura bine bâtuiă **şi** prozodia impecabilă ; vocabularul de mică întindere şi aparatul imagistic sărac, oferind transparența sensului mai degrabă decît sugestia, comparația în locul substituției, repetarea şi simetria mai mult decit invenția şi culoarea. Primul volum aduce **şi** cîteva performanțe de certă valoare, unele nedepăşite ullerior : elegia O *fată* tîndrd *pe patul morții,* legenda istorică *Cea de pe urmă noapte a Ini Mihai cel Mare,* legenda fantastică *Mihnea si baba,* chiar şi o meditație a exilului, Proscrisul (deşi, la 18-57. poetul se afla la Paris în calitate de student, nu de refugiat politic). încît, din primul ceas, Bolintineanu îşi defineşte „ne varietur" genul şi geniul. Ulterior, ei îşi va relua cu o aplicație industrioasă repertoriul şi maniera, producînd o operă de o redundanță puțin întîlnită în întreaga noastră literatură.

Totuşi, privită de la o distanță convenabilă, această operă abundentă, sugerind un soi de candidă auto-pastişare, prezintă de la un moment dat înainte o distorsiune evidentă. Schimbarea nu afectează procedeele, ci viziunea, ceea ce se numeşte acum „unghiul auctorial". Ea survine spre sfirşitul domniei lui Cusa, fiind cauzată de un concurs nefericit de împrejurări : dezamăgirile politice suferite de scriitor, conştiința penumbrei in care intrase ca poet şi om de cultura, progresele tot mai alarmante ale bolii. Drept urmare, Bolintineanu incepe sâ-şi piardă altitudinea față de oameni şi evenimente, acea siguranță de sine a creatorului instalat în certitudinile creației, care-**i** permite să contemple cu detaşare tribulațiile meschine ale umanității comune : se apucă de satire, specie nepotrivită firii sale afabile, blînde, incapabile de maliție şi vehemență pasională ; note sumbre îi asaltează lirismul, care se încarcă de tristeți ireparabile ; simbolica morții, a devastării şi ruinelor îşi face tot mai simțită prezența, ca un „analogon" al unei existențe ce declină brutal, precipitîndu-se parcă spre neant. în ultimii ani, mistuiți de boală şi angoase, scrisul devine pentru Bolintineanu o exorcizare a demonilor, un paria dinainte pierdut şi totuşi ținut pînă la mar-

[33] D. Bolintineanu, Elena, ed. îngrijită de Gr. H. Grandea, Bucureşti, 1887.

ginite posibilului, cu o admirabilă încăpăţînare. Alţii, în epocă, au făcut din literatură un angajament, o supapă, un joc graţios ; pentru Bolintineanu exerciţiul scrisului a fost şi a rămas o raţiune de a fi. Pentru câ şi-a asumat poezia ca destin, el poate fi considerat, în pofida derizoriului şi a fatuităţii care-i umbresc adesea insipraţia, cel mai poet dintre poeţii paşoptişti.

Chipul solemn al melancoliei

Sub impresia Florilor *Bosforului,* care deschide romantismului nostru orizonturile Sudului, ale unei plenitudini fictive într-un decor de moliciuni şi scînteieri marine, unii ou neglijat latura elegiacă Ia Bolintineanu, nu numai constitutivă, ci şi predominantă în ecuaţia poeziei. Departe de a fi un autor al Juvenţei, captînd miracolul lumii cu ochii limpezi şi naivi ai copilăriei, Bolintineanu, care-şi încheie cariera la 44 ani (!), ne apare încă din primele versuri, ca şi din desenul lui Barbu Iscovescu de la 1349 (cînd avea 24 ani !), ca un tînăr îmbătrînit, un „puer senex". Viziunea *Im* trădează încă din primul ceas o infuzie amară de melancolie. E adevărat câ lame'ntele se travestesc într-un limbaj de locuri comune, potrivit codului romantic la modă. Dar exiguitatea coeficientului personal, datorită presiunii convenţiilor, poate şi unei anumite pudori a confesârii necazurilor intime, nu anulează autenticitatea simţirii.

Ca şi Alecsandrescu, Bolliac şi ceilalţi romantici contemporani, Bolintineanu îşi pune întrebările capitale : de unde ? încotro ? oare e sensul vieţii ? Aerul mohorît e acelaşi, la fel şi conştiinţa însingurării într-o lume indiferentă, ori surîsul rece al spiritului Vindecat de iluzii. Din păcate, totul e searbăd, frigid, declamatoriu, dînd o senzaţie puternică de „deja vu'' :

La rău urmează răul, sub nouă poleire
Acesta-i rezultatul atîtor stăruinţi !
Şi ce ? atîta sînge vărsat şi nesuferire
Au fost ca să ne-ntoarcem l-aceleaşi suferinţi ?

(Nu mai voi cons&aţiune)

A regreta trecutul, a cere viitorul
Şi a vedea în viaţă dorinţele pierind.
Şi a lăsa prezentul să-şl ia în lacrimi zborul,
A aspira la falâ şi-a s-amărî dorind.

A geme-n sărăcie precum şi în avere,
Pe piatra ţărănească, pe patul aurit,
A geme-n întuneric, a geme la putere
Acesta este-al lumii destin neîmblînzit.

(Fericirea)

Ici şi colo, cînd transcrie o experienţă directă, lirismul se eliberează de tirania clişeelor, ca în *Elegie* ori în *La ziua aniversată,* cu tabloul casei părinteşti căzute in paragină :

Maica mea iubită doarme în mormînt :
Oaspeţii în juru-mi nu se mai adună
Cupele, la masă-mi, vai !, nu mai răsună *l*

Casa părintească Ia pămînt,
Iarba verde creşte pe coperămînt '.
Pasărea de noapte geme fără seamă,
Ciinele în lanţuri cînd şi cînd mă cheamă.

Cind se va întoarce tînâru-i stăpîn,
Nu-1 va mai cunoaşte, căci va fi bătrin.

Motivul „stingerii", al injustiţiei morţii, vertebreazâ poezia de debut a] lui Bolintineanu, O *fată tînără pe palul morţii,* care 1-a instalat deodată în plutonul fruntaş al literaţilor vremii. Tinguicea eroinei, cu avalanşa de comparaţii meşteşugite („ca robul ce cînlă...", „ca rîul ce geme...", .„ca plăpîndul crin răpus de furtună"), cu figurile repetitive (de tip anaforic), cu protestul mai mult duios decît vehement împotriva soartei necruţătoare, pare azi un fad exerciţiu declamator. La 1842 insă, muzica insinuantă a amfibrahutui, cvasiinexperimentată in versul românesc, traducerea în forme simple şi accesibile a durerii unei morţi premature trebuiau să procure cititorului un fior nou de poezie. Că Bolintineanu a fost inspirat de *La jeune captive* a lui A. Chenier, cum a pretins N. I. Apostolescu, poate de *La chute des feuilles* a lui Millevoye, cum a susţinut Drouhet, e greu de precizat şi, dealtfel, e şi inutil ; compunerea ilustrează un motiv

de largă circulaţie, căruia i se pot găsi echivalenţe în toate literaturile şi nu numai fiindcă fiecare împrumută celeilalte, ci şi fiindcă toate îşi trag substanţa din viaţă, cel puţin tot atît cit şi din cărţi. Dacă ia Bolintineanu e perceptibilă o influenţă, şi nu numai asupra poeziei pe care o discutăm, ci, în genere, asupra liricii sale de început, atunci aceasta e, netăgăduit, a lui Lamartine, cu amestecul atit de specific de idealizare şi melancolie, de gravitate şi emoţie, de armonie muzicală şi fluiditate expozitivă. Ca şi romanticul francez. Bolintineanu îşi retorizează discursul inimii, reflexul prozodic fiind la el, deopotrivă, obstacolul şi stimulentul unei sensibilităţi în permanentă ebuliţie.

Cea mai puternică expresie a sentimentului elegiac o aflăm după întoarcerea din exil, în condiţiile crizei morale a anilor '60. Multe dintre poeziile acestui sfîrşit de parcurs, îndeosebi poemul *Conrad,* radicalizează melancolia, aducînd în prim plan temele acţiunii devastatoare a timpului, ale nimicniciei şi vanităţii existenţei umane. Desfăşurîndu-se pe spaţii vaste şi exploatind uneori admirabil sortilegiile versului lung de 14 şi 16 silabe, adaptat marilor solemnităţi meditative. Bolintineanu reia în variante memorabile străvechiul motiv al lui „ubi sunt?". Iată-1, de pildă, răsunînd în *Eăessa,* poezie rătăcită în ciclul Macedonelor :

Ce s-au făcut acele troiene de popoare ?
Acele generaţii ce-n lume au trecut ?
Şi sclavii şi-mpăraţii ? Trăiră un minut,
Născînd spre a se face ţărînâ trecătoare L
Ce s-au tăcut acele divine frumuseţe
Ce-mpodobeau cu roze paharele-n ospeţe ?

în dam locuitorii acestui loc frumos
Cred să auzâ noaptea, în vîntul dureros,
Pe piaţa unde fuse Edessa altădată,
Sunări de muzici, zgomot de cupe ce închin,
Şi nichezări profunde, ce strigătele-ngîn,
Strigări de oameni, zgomot ce face o armata.
în darn ei cred să vază în nopţi cum se formează
Grădini, palate, teatruri, lumini că variază !
Nu ! Moartea nu întoarce aceea ce răpeşte !

O variantă a poeziei, publicată în Keforma din 1863, — remarcată pe drept de D. Popovici — propune acest superb peisaj, in pur spirit eminescian :

Ca un bulgăre do aur soarele pierise-n mare ;
Umbra se vărsa pe dealuri şi juca în depărtare ;
Stelele pe urma zilei spaţiul îl înfloreau,
Douăzeci de guri de apă vuvuiau în sînul nopţii
Şi şacalii cei sălbatici, fatalişti amici ai sorţii,
Fe mormînlul Kdessei soarta lumii prevesteau.

Acelaşi spectacol al rostogolirii in „negrele abime" ale nefiinţei îl evocă poetul în faţa piramidelor, martore mute ale prăbuşirii imperiilor şi marilor cuceritori, do la persanul Cambise la divinul Bonaparte :

Acei co vă-nălţară pieriră în uitare.
De cincizeci evi pe dînşii s-a-nchis al lor mormînt.
Ţarina lor pierit-a I-a vintului suflare
Pe-acest deşert pămînt.

Popoare noi veniî-au şi au trecut din viaiă.
Mai multe tronuri mîndre d-atunci s-au răsturnat
şi lumea fugătoare schimbat-a a sa faţă
în cursu-i minunat.

Chiar mintea omenească luat-a o schimbare,
De zeii săi poetici şi cerul a scăpat ;
Iar voi, o, monumente d-eternă admirare,
Nestramutate-aţi stat !

Adevărat eînlec de lebădă înaintea căderii premature a nopţii, poemul *ConToă* regrupează obsesiile şi aprehensiunile autorului însă decantate, trecute prin filtrul unei lucidităţi amaro, de om obosit, pentru care viaţa s-a despuiat de iluzii. Subiectul fixează cadrul unui scenariu simbolic : proscris din Ţara Românească, eroul — al cărui nume trimite la Bălcescu, fişa cum Bolintineanu îi scria lui Alecsandri — dar şi la Bvron (Conrad) şi la Mickiewicz fConrod *Wallenrod)* — întreprinde un periplu în lungul coastelor Medileranei, apoi trece prin Franţa şi vizitează Londra ; de-aci, bolnav, revine in Italia, slingindu-se in braţele iubitei, o fiinţă serafică, numită şi ea, livresc. Itilia, în decorul de o neasemuită splendoare al insulei Capri. Destinul lui

Conrad stă sub semnul nenorocului : e un exilai. fără speranţa, un bolnav incurabil, un îndrăgostit răpus înainte de a-și împlini pasiunea, un poet lipsit de satisfacţia operei („Iubea să Iacă versuri, deşi prea rar le scrie, / A strînge arta-n reguli credea că-i o sclavie"). Itineramil său solitar îl confruntă cu ruinele vechilor civilizaţii îngropate în pulbere, cu haosul, injustiţia şi contradicţiile prezentului, cu barbaria Răsăritului şi mercantilismul egoist al Apusului, cu nebunia unei lumi care pretinde, trufaşă, să domine istoria, cînd e, de fapt, strivită de ea. în felul acesta tema eşecului devine miezul poemei : Conrad e un învins in cursa vieţii, dar dezastrul său se înscrie pe fundalul non-sensului lumii.

Deşi în poem există prolixităţi şi inerţii ale condeiului, ca pretutindeni, totuşi Bolintineanu reuşeşte mai mult decît oriunde aiurea sa se înalţe pe eerul pur al poeziei. Nenumăratele pasaje pe tema „calvarului vieţii" ori a „fortunei labilis" ii prelimina pe Eminescu prin felul anxios al interogaţiei şi setea devoratoare a unui absolut intangibil, uneori şi prin timbru] recitativului, de o amplă şi gravă sonoritate- Hai puţin izbutite sini părţile de filozofare propriu-zisă unde, în lipsa imaginilor, substanţa discursului liric se dematerializează, redueîndu-se la o înşiruire seacă de abstracţiuni :

Rezbelul intre popoli urmează ca-n trecut ;
A Ii un Cain încă tot omul e născut,
Şi cauzele triste sînt tot acele care
Produs-au aste lupte fatale şi barbare.

sau :

Ce este-această lume ? A fi e dar un bine '!
Şi cine profitează, cînd tot trece-n ruine V
Şi sclavul, **şi** tiranul, cel mare **şi** cel mic.
Co deopotrivă-n urmă nu au lăsat nimic ?
Aşii popoli fără număr, vai, sufer rele chine
Şi-utîtea sacrifice spre a forma ruine ?
Religiuni, doctrine, virtuţi, speranţe sînt
Ca Ia finit să facă din lume un mormînt ?

Desigur nici cugetarea, lipsită de originalitate, nici sistemul imaKisUc, puţin inventiv şi sărăcăcios, nu conferă poemului vocea sa inconfundabilă, ace! patos reverberînd sub bolti al marii

declamaţii romantice. Secretul performanţei — cînd există — e în muzică. în figurile repetitive sau antitetice, ritmate de strania, inefabila, armonioasa melodie a versului, captînd parcă rezervele nespusului, conotaţiile plasate dincolo de zarea explicilabilului- Iată versurile cu care începe *Conrad,* prime acorduri ale uverturii :

E>s cînd farul lumii, în mare apunînd,
Poleie rochia nopţii cu stelele de argint,
Şi-n calea sa umbroasă, sub negrele-i picioare,
Aşterne valuri albe. suflate de dulci boare,
Munţi, plaiuri, văi rizînde şi fragede grădini,
Ce-noată în oceane de umbră şi lumini.
Colind pe Cornul de-aur, ieşea în Proponţide
Un vas, spărgînd cu pieptul tărîmele lichide.

Impresia nu decurge din vocabularul de întindere redusă, nici din imaginile cu aer academizant (îndeosebi neoclasicul „farul lumii"), ci din reluarea antitezei lumină-înfuneric in trei variante, mai ales, din jocul incantatoriu al sonorităţilor surde fgerunziile „apunînd", „rîzînd") şi hohotitoare (întreg versul penultim scoţînd în vedetă vocala „o", eu exoticul denominativ, aiil de încărcat de miraje : *Propontide).*

Remarcabile în *Conrad* sînt peisajele marine. Bolintineanu simte marea ca nimeni altul dintre contemporani (cu excepţia, în oarecare măsură, a lui Alecsandri) :

Eu te iubesc ! o, mare, p-al carii sîn curat
E liberă gindirea ca valul tău spumat,
De cîte ori suspinul şi lacrimile mele
S-au mestecat cu vîntul şi valurile tete !
De cîte ori pe sînu-ţi, sau dup-un 'nalt granit,
Privind cu voluptate coprinsu-ţi aurit,
Sorbind pre£umu-(i dulce şi legănindu-mi dorul,
N-am revăisat eu lacrimi ce-mi inspirase-amorul.

Poetul excelează în a evoca moalea legănare a corăbiei pe unde, sub cerul de azur al Sudului, zbaterea dramatică a valurilor în ceasul furtunii, frăgezimea aurorelor calme, îndeosebi jocul etern al umbrelor şi al luminii, care echivalează in mitologia sa personală cu veşnica înfruniare dintre aspiraţia spre puritate şi gravitatea telurică a fiinţei. Iată cu ce emoţie contagioasă e sugerată splendoarea feerică a invaziei lunare :

Dar ziua se retrage în grotele umide
Acestor munți în care cel mai înalt o-nchide.
Răsări, bălaie lună, pe cerul tău cel pur,
Lumină calea noastră pe brazdele d-azur !
Te leagănă, tu, mare, delicios tezaur,
Sub boarea ce resfiră acest polei de aur.

în aceeaşi viziune panoramică, esențializînd conturele şi culorile, cu o imagistică austeră, de o reducție — aş îndrăzni să spun — bacoviană, iată şi un asfințit de soare :

Cer, aer, valul mării, c-o palidă culoare
Se-nveleau, şi luna, pe cerul incolor,
Părea că meditează p-al lumii aspru dor,
Moderatorul vieții se cufundase-n mare
Ca o sprenceană neagră, pămîntu-n depărtare
în umbră şi în raze se mai vedea mijind ;
Şi valuri după valuri veneau ca turme-albind.

Alteori, ca în versurile ce urmează, poetul scoate efecte dlntr-o înşiruire de denumiri eufonice (ca şi dintr-o tehnică suplă de deplasare şi multiplicare a cezurii) :

La nord, capul Miceniî, la sud al Campanelei,
Păreau că se închină la răsfâțarea stelei ;
Iscia şi Proceda, Caprcea mai în fund,
Prin umbre şi lumină apar şi se ascund,
Departe, în oceanul de umbre ce domina
în spațiu, se revarsă o palidă lumină.
O flacără bizară se joacă-n negru-i văl...
Vezuvul...

Trecutul ca mitologie eroică

Ca toți romanticii, Bolintineanu se întoarce spre trecut **CLI** nostalgie şi fervoare, nu însă fiindcă ar fi fost fascinat de misterul originilor, ci dintr-o irepresibilâ nevoie de exemplaritate politică şi morală. Motivația tematicii istorice nu pare a fi la el nici curiozitatea etnografică pentru lumile dispărute, nici voința de a elucida sensul învăluit al mişcării civilizațiilor, ci dorința de a opune unui prezent detestabil sub raportul conştiinței de

sine a națiunii şi a drepturilor sale, imaginea unui trecut scăldat în lumină. Şi anume, nu pentru izbinzile repurtate sau strălucirea unei glorii mai mult ori mai puțin născocite, ci datorită pildei de demnitate, bărbăție şi eroism. De aceea, in substructura legendelor istorice, cele mai populare opere ale lui Bolintineanu, Intră totdeauna un mobil edifiant. Dezvăluit brutal, prin aluzii la actualitate, el capătă uneori un aspect stînjenitor. Dar in cele mai bune piese ale ciclului, poetul intuieşte exigențele registrului epic, tratîndu-l discret : intenția demonstrativă e integrată scenariului şi plasată în intemporalitatea gestei eroice. în felul acesta, legendele devin componentele unei Mitologii şi nu fragmentele dispersate ale unei Istorii.

Din punct de vedere compozițional, majoritatea legendelor e trasă pe un calapod, cuprinzînd patru părți : teatrul acțiunii (decorul), enunțul mizei (conflictul), discursul eroului şi deznodăminte! Fiecare parte poate fi contrasă pînă la dispariție sau, dimpotrivă, dilatată pînă la a căpăta o semnificație autonomă, dar, de obicei, discursul constituie locul geometric al poeziei, în jurul căruia se grupează celelalte elemente. O analiză a acestei strucluri-tip pune în lumină o mecanică bine strunită.

Teatrul acțiunii e schițat succint, în aproximații globale, care situează, fără să localizeze, la modul clasic, genaralizînd formele peisajului ori ale spațiului de desfăşurare :

Noaptea se întinde şi în geana sa
Argintoase lacrimi peste flori vărsa.
(Minai scăpînă stindardul)

într-o sală-ntinsă, printre căpitani
Stă pe tronu-i Mircea încărcat de ani.
(Mircea *cel Mare* şi sofii)

Sub o rîpă stearpă, pe un rîu în spume
Unde un sihastru a fugit de lume.
(Daniei *Sihastru)*

Miza e totdeauna dramatică : ajunul unei bătălii holărîtoare, ceasul de restrişte al înirîngerii, o solie de mazilire, sfidarea aruncată de un duşman redutabil etc. Asemenea autorilor tragici, care exploatau fazele explozive ale unui conflict spre a obține maximum de efect din ciocnirea contractelor, Bolintineanu recurge la situații-limită fiindcă tocmai acestea permit eroilor să-şi pro-

beze aptitudinile ţi virtutea. La dreptul vorbind, nici nu e vorba de „eroi", deoarece sub numele unor voievozi ori căpitani de oaste — Mihai, Ştefan, Mireea, Radu de la Afumaţi etc. — acţionează un personaj unic — Eroul — conducătorul cu voinţă inflexibilă, gata să se jertfească pentru mîntuirea patriei. El ne apare singuratic, absorbit în gînduri, izolat de companioni, cu atît mai mult de gloată, apăsat de răspunderea unei decizii cruciale, de care atîmă totul. Masele rămîn în umbră ; ele suportă pasiv desfăşurarea istoriei. Acest cult romantic al destinului de excepţie contravine poate democratismului paşoptist, dar serveşte magnificării eroului.

Discursul — am spus-o — ocupă centrul poeziei căci trecerea la acţiune se săvârşeşte la Bolintineanu prin ..logos". Procedeul poate părea astăzi desuet, dar la jumătatea secolului trecut nu era, dovadă că pînă şi un istoric de talia lui Bălcescu îl utilizase în Românii *supt Mihai Voevod Viteazul,* cum o făcuseră în antichitate Tucidide, Tit-Liviu şi atîţia alţii de-atunei încoace, spre a sugera intr-o imagine sintetică starea de spirit a eroului şi obiectivele luptei. Convenţia discursului îl slujeşte admirabil pe Bolintineanu : el posedă o rară dexteritate a rostirii sentenţioase, a confecţionării de aforisme memorabile, înlănţuite într-un monolog de indeniabilă gravitate epică.

Problema ridicată e a unei alternative hotărîtoare : libertate: naţională sau moarte ;

Capul ce se pleacă, paloşul nu-I taie ;
Dar cu umilinţă lanţu-1 înconvoaie !
Ce e oare traiul, dacă e robit ?
Sărbătoare-n care nimeni n-a zimbit
Viaţa şi robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totodată pace şi furtună.

(Daniei *Sihastru)*

Viaţa în sclavie este o povară,
Iarnă nesfîrşită fără primăvară.
Insă ţara noastră nu e scrisă-n cer
Printre cele sclave ce prin veacuri pier.
Căci românul încă ştie a se bate
Şi urăşte viaţa fără libertate.

(Căpitanul de vînători)

De deşarte vise să nu ne-nşelăm :
Moarte şi sclavie la străini aflăm.
Viitor de aur ţara noastră are
Şi prevăz prin secoli a ei înălţare
Insă mai-nainte trebuie să ştim,
Pentru ea cu lojii martiri să murim !

(Mireea cel *Mare* ji *solit)*

Patriotismul fierbinte şi intransigent al acestor chemări la acţiune converteşte ideologia paşoptistă ia modul sublim. Propovăduind smulgerea din letargie, reasumarea demnităţii naţionale, lupta plină de sacrificii pentru cucerirea neaUrnârii, vocea mişcată a poetului capătă inflexiuni patetice şi vizionare. E o retorică a panaşului, sinceră, fiindcă implică un angajament existenţial, şi dramatică, fiindcă nu acceptă compromisuri. Ea se materializează într-un limbaj simplu dar eficace, cioplit parcă în marmură, adaptat unei dialectici a opţiunilor fundamentale, tn care nuanţele n-au ce căuta.

Cea de-a patra parte a legendelor — deznodămintul — condensează în cîteva rînduri, cu o dezinvoltură telegrafică, o întinsă suită de evenimente :

Zice, pleacă, învinge. Hroiot se umilă.
Purice aprodul s-a făcut Movilă.

(Aprodul *Purice)*

Regele îşi pierde marea lui armie,
Şi prin fugă, singur, scapă de robie.
După luptă, Mireea şi cu-a lui oştime
Nalţă monastire la Sfînta Treime.

(Cozia)

Cîteva legende se abat de la stereotipul construcţiei quadripartite, cu centrul de greutate în discursul emfatic al eroului. In unele bucăţi, ca *Doamna lui Negru* şi bardul şi Puterea *clntecului,* scenariul e baladesc, inspirat de Goethe *(Der Sânger)* şi, poate, de Uhlamd *(Sängers Fluch).* In altele, ca, de pildă, în *Mihai scăpînd stindardul* îl vedem pe marele domnitor bătîndu-se solitar, printre leşurile ce-l înconjoară, în irealitatea clarului de lună. Strfngînd stindardul la piept, urmărit de duşmani, el galopează năprasnic spre o apă ce-i va înlesni scăparea. Două versuri antologice sugerează rapiditatea cavalcadei :

Şi în umbra morţii armăsaru-i zboară
Ca o-nchipuire albă şi uşoară.[53]

Tot heterodoxă e şi Visul Iui *ştefan cel Mare,* în care domnitorul infrînt e surprins într-un moment de claustrare meditativă :

Seara răspindeşte umbrele-i uşoare
Şi melancolia trece ginditoare.

Răsfăţat de succesul obţinut cu legendele publicate în volumele din 1847, 1852 şi 1855, Bolintineanu va fi tentat să-şi exploateze industrial formula găsită. O va face amplu în ciclul Bătăliile romflmilor (1859), care rescrie fastele trecutului însă sub imperiul unei inflaţii verbale insuportabile. Epilogul atîl de densificat pînă acum capătă o mare extensiune : lupta românilor cu invadatorii devine un capitol de sine-stătător, alcătuit din prezentarea manicheistă a celor două tabere, defilarea armiilor şi, fireşte, descrierea detaliată a bătăliei. în plus, autorul nu-şi mai disimulează prezenţa, ascunzîndu-se în spatele eroilor, ci intervine direct, apostrofîndu-şi contemporanii ori lamentîndu-se pe ruinele gloriei pierdute. Prolixitatea necontrolată şi automatismul rimei, de o monotonie exasperantă, menajează prea puţine insule de poezie.

Legende noi (1862) revin la vechea schemă, cu singura deosebire că se conturează pe primul plan conflictul dintre domn şi boieri, iar aluziile la luptele politice din vremea lui Cuza sini evidente (in Fiastrii şi Întoarcerea iui *Mihai* boierii uneltesc împotriva Unirii, în Mînia *lai Ştefan* miniştrii îl trădează pe domnitorul care-i cinstise cu încrederea sa). Ultimele legende date de poet (intr-o anexă la piesa *Ştefan-Vodă cel Berbant* — 13117) apar sub denumirea *Tablouri* şi renovează complet formula. Rodu *de la Afumaţi* înlocuieşte troheul solemn de 11 şi 12 silabe, cu rima alăturată, printr-un vers sprinten de 7—8 silabe, cu rima îmbrăţişată :

Stă în tronu-i Domnul mare,
Radu de Ia Afumaţi :

[53] Citām după ediţia din 1855 în care poezia are 22 versuri, faţă de 56 în ediţia din 1347. în aceasta din urmă sintagma „umbra morţii" din primul vers e înlocuită prin „tăcerea nopţii"-

Lîngă dînsul Doamna pare
Dulce cu ochii plecaţi.

Deosebirile sînt şi mai evidente in poeziile Cetatea de Io Curtea de *Argeş, Cetatea Neamţului, Cetatea lui Ţepeş* — toate meditaţii pe un trunchi de pastel. în felul lui Gr. Atecsandrescu imitat de aproape în *Cozia).* Cîteva peisaje sînt vrednice de reţinut :

Lăsaţi privirea voastră pe muntele Albina,
Pe stincile din faţă, colo, spre Răsărit!
Smarandul lor cel fraged I-a poleit lumina
Un nor de purpur doarme pe virful ascuţit.
Din ăşti munţi verzi, ca viaţa, nasc creste mari, rîpoase,
Cu felurite forme, ca nişte mari ţestoase
Ce scot din ţeste capul pleşuv, îngrozitor,
In spaţiul cel mare şi parcă beau din nor !

Spre sfîrşitul carierei, cedînd ambiţiei atît de răspîndite printre romanticii noştri de a realiza epopeea, Bolintineanu abandonează tiparul rapsodic al legendei şi se înhamă la munca anevoioasă a croirii unui mare poem al naşterii poporului român, intitulat Troianidn. O primă versiune, împărţită în „doine/', apare în *Albina Pin'dului* (15 noiembrie 1868—16/30 iunie 1869). Dedicată românilor transilvăneni pentru că „au simţămlntul originii lor, limbii lor, literaturii lor, datinilor lor ; pentru că sînt viteji şi luptă cu putere pentru naţionalitatea lor", conţine şi un mic prolog versificat:

Romani, cînd voi afla-veţi de unde aţi plecat,
Veţi merge-n calea vieţii cu capul ridicat.
Primiţi, români, această poemă ce vă spune
Că din eroi se trage a voastră naţiune :
Din două ginte-antice, din două ginte mari
Deopotrivă brave, deopotrivă tari.
Un popol care naşte din alţi doi popoli bravi
Nu poate ca să fie un popbl slab de sclavi.

Bolintineanu adăugă „doinelor" un număr de note despre Dacia şi zeii dacilor, redijate cu aplombul şi sfînta inocenţă a diletantului : „Simtem de părere câ romanii coloni au găsit, venind în Dacia, templurî ridicate Mitrei, Soarelui, aşezate încă din secolul al 7-lea înainte de Crist, aduse de popolii traciani,

misiani, frigiani, bitiniam, din care sînt dacii şi care adorau acea divinitate supremă, sub nume de Savaos. Sav Sobesius, Ormuzd al perşilor, unitatea sau numărul unu al lui Pitagorav

A doua versiune a Troianidei, apărută în 1870, cu modificări substanţiale (şi nu totdeauna în beneficiul operei), dă impresia, ca şi cea dintîi, de elaborare incoerentă, zvîrlită pe hîrtie mai mult la întîmplare, cu episoade care se înşiră haotic (primul cînt ocupă o treime din întreaga epopee, iar cîntul al V-lea are doar 65 rînduri !). Subiectul e incîlcit, combinînd intrigi amoroase, de un gust îndoielnic, între zeiţe şi pămînteni, între fecioare dacice şi legionari romani. între Decebal şi Tilia, soţia regelui iazigilor, între bardul Orodel şi cele două amazoane : Pesimunt şi Memasa. Mai survine, după modelul lui Dante, şi o călătorie a lui Decebal prin cele 7 iaduri şi cele 7 ceruri, complet dezlipită de restul acţiunii. După peripeţii bizare, deznodămîntul se precipită prin hotărirea lui Zamolxe, talăl zeilor, de a-i înfrînge pe daci, ca să ciştige graţiile Eudoebiei, protectoarea romanilor. Deşi cochetase spre a-i obţine oonsimţămîntul, zeiţa are un reflex de pudoare în faţa concupiscenţei teribilei căpetenii a Olimpului :

Ce zici tu, o. mare Zeu, soţ şi părinte,
Aici chiar vei să savuri amorul ceresc ?
în faţa naturei, dar adu-ţi aminte
Că zeii, cer şi stele, pămînt ne privesc '.
Dar zeul in braţe soţia sa strînge,
O purpură arde obrazu-i de crin
Şi capu-i ca crinul pe sînu-i să Erînge,
Pe arborul vieţii, pe pieptul divin.
Se splendidă cerul, pămîntul se-nfloră,
Se-nrouă, pluteşte, se scald, se scobor,
Tot pînă cînd pare suava auroră
Parfumă, murmură, se-mbată de-amor.

Poema se încheie cu moartea vitejească a Iui Decebal, după ce o străpunge cu sabia pe Tilia, şi cu intrarea in Sarmisegetuza a lui Traian, care se închină la capiştea lui Isis. Şi din *Traianida* se pot recupera, ici şi colo, mici fragmente delectabile, dar întregul e de o indigenţă penibilă, motivînd parcă asaltul junimist, declanşat tocmai atunci, împotriva superficialităţii voioase, a lipsei de gust şi de spirit critic.

De la platonism **la senzualitate şi galanterie**

Erotica ocupă un sector întins în opera lui Bolintineanu. Lăsind deoparte TVaiamrta, sufocată de şoUicăriile zeesti şi senzualităţile pămîntene, numeroase poezii, inclusiv mari poeme şi două cicluri din cele mai cunoscute, florile Bosforului şi *Ma•ceâonele,* gravitează în jurul iubirii. E vorba de iubirea-pasiune a romanticilor, atît sub ipostaza platonică de vis eteric şi consonanţă ideală, aşa cum apare în Conrad, cit şi sub ipostaza **de** beţie a simţurilor, dar fără agresivitate şi trivialităţi, ca aptitudine a contemplării feminităţii în splendoarea ei virginală. Sub imperiul unei galanterii care traduce gingăşia în termeni de răsfăţ, poetul reia pe alocuri clişeele idilei neoclasice din a doua jumătate a secolului ai XVIII-lea (foarte frecvente în *Poezii din tinereţe nepublicate încă* — 18G9), alunecînd în manierism anacreontic ; în esenţă, viziunea sa e însă suavă şi nu hulpavă, modelată de un petrarchism subiacent.

Ciclul Fiorile *Bosforului* a fost compus în timpul exilului, intr-una din rarele perioade de seninătate şi exuberanţă ale vieţii poetului. Ansamblul, relativ unitar, vehiculează un exotic de carton pictat, foarte romanesc prin beatitudinea decorului şi zugrăvirea delicatelor frumuseţi ale seraiurllor, care tînjesc la dragoste, dar sfârşesc tragic fiindcă-şi urmează chemarea iubirii, încâlcind tiranicele legi ce le guvernează existenţa. Sedus parcă de un miraj, Bolintineanu evocă Bosforul ca un spaţiu edenic, o oază de frumuseţi neverosimile în mijlocul lumii degradate. Bucuria privirii e contagioasă :

O streine, vino şi te desfătează
Pe aceste maluri pline de-ncintări,.
Unde tinereţea încă **se** păstrează,
Unde-amorul are încă dulci visări.

Unde *o* femeie are frumuseţea
Stelelor de aur ce în nopţi lucesc
Şt fecioara dulce are tinereţea
Rozelor sălbatici, care ne răpesc ;
Unde ziua-i albă, noaptea înstelată,
Şi-aerul bea dulce roua după crin,
O, eden al lumii, faţa ta curată
Cu-atit ne îneîntă, cu cit te privim !

Sărăcia paletei descriptive, cave uzează de epiWte obosite („dulce"), diminutive dizgraţioase {„peştişori", „caicele"), rlişee de tip neoclasic („A lui Lial făclie", „Pe-al lor car de roze, fragedele zori") facilitează reluarea aceluiaşi cadru peisajistic in diverse variante. Spre pildă :

Suave aurele se leagănă voioase
Pe luciul Bosfor
Ce, treerat de delfini cu aripe lucioase,
Revarsă ici şi colo torente de fosfor.
(O «onpte de *vară)*

Pe unda poleită de miriade stele
Se leagănă, murmur,
fn horă graţioasă suave aurele...
(Almelaiur)

Aureleline trec cu răsfăţare
înflorind surfaţa latului Bosfor
Şi formînd o cale-n mozaici bizare
Care-ncîntâ ochii cu lumina lor.
Pe această cale unde se îngînă
Ale lunei raze c-umbra desei seri,
Seîntei peştişorii, splendidă ţarină,
Cum în visul dulce zboară dulci plăceri.
(Leili)

Pină la urmă, datorită insistenţei şi acumulării imaginilor din acelaşi registru expresiv, peisajul se impune cititorului ca o obsesie. In acest sens, dacă e adevărat — cum s-a pretins — că puterea de reverberaţie a unui exotism nu depinde de exactitatea imaginilor propuse, ci de amploarea viselor pe care le stimulează, putem conveni că Bolintineanu produce în poezia noastră un „topos" durabil al Bosforului, ca desfătare a simţurilor şi „catharsis" existenţial.

Cît priveşte Erosul, el ni se dezvăluie sub dublul semn al dorinţei şi al morţii. Hanîmele, baiaderele şi cadânele care populează Florile *Bosforului* sînt creaturi de seră, frustrate de adevărata iubire şi, de aceea, căutînd-o, cu primejdia vieţii. Gutfar

se duce in taină după un ienicer, Leili după un barcagiu, Mehrube după un ghiaur, Dilrubam piere fiindcă a trezit gelozia sultanului, iar Rabie fiindcă e pizmuită de vechea favorită. Obstacolele în calea îndrăgostiţilor nu decurg din contrarietăţile propriei naturi **ori** din intermitenţele inimii, ci provin din afară, **fiind** o consecinţă a împrejurărilor, a faptului că femeia e sclavă, închisă în harem, transformată în obiect de plăcere şi instrument al procreaţiei.

Voluptatea căutată şi atît de scump plătită traduce o filozofie a gusiăiii clipei :

Cînd am băut plăcerea, **oh** ! fie un minut!
Ursita-i împăcată, şi viaţa împlinită,
Atuncea moartea vie ! mormîntul e plăcut :
Ce mai rămine vieţii la patimă ursită?
(Ziule)

Oroarea de degradare şi extincţie („Grăbeşte-te de gustă, cît viaţa ta luceşte"), care se află la originea acestui hedonism, comunică amanţilor o precipitare şi o decizie inflexibilă. Ei acţionează parcă somnambulic, iar poezia se scaldă ItUr-un ireal **vaporos,** Cu sigur instinct. Boilntineami nu analizează dantelăriile sentimentului, ci descrie ce se întîmplâ în largi trăsături de penel, reţinînd **gesturile** şi mişcările tipice, cu detaşarea lor graţioasa, de ritual extatic. Pînă Ia urmă lirismul *se* **nutreşte** din exteriorităţi, din notaţiile de **Btmosferă** şi decor.

De remarcat din acest unghi înseşi numele eroinelor cu sonorităţi triumfale sau catifelate, trezind în tot cazul ecouri tulburi, anevoie de clarificat (Almelaiur, Dilrubam, Leili, Mehrube, Gulfar etc). Apoi, culoarea dens orientală a unor portrete :

Cind o vezi ta preumblare,
Sub iaşmac adus din Şam,
Ca **o** stea prin nori apare
Dulcea fiic-a lui Osman.

Feregeaua-i se-mlădie
Pe Kiahiul, bogat cerchez,
Cu dalga de selemle.
Cu şalvari largi de geanfez.
(EsmeJ

sau

Are-n meşi piciorul ei
Nud. alb, mic, ca o Diană,
Sub al piersicii tulei,
Sub şalvarii de sultană !
Anteriu de selemie
Cu dalgal de fir deschis !
De se vede, credeţi mie,
Sinu-i fraged ca prin vis !
Din frumosul ei fakiol
Cu bibiluri aurite
Cad cosiţe împletite
Cum se poartă-n Anadol.

(Sclavele în vînzare)

Obişnuit, poetul reuşeşte mai bine în miniaturi decît în marile tablouri şi pare mai în largul său folosind versul scurt, fluent, adaptat glumei şi ştrengăriei (ca în *Fata de la Candili* sau *Fata* popii), decit pseudoalexandrinul declamatoriu ţi, vrind-nevrînd, emfatic. In Se scoldă, baia unei ghiaure, pîndită de pe mal de Amor, e o foarte reuşită scenă de gen, in spiritul micii poezii a secolului al XVIII-Iea :

Unda bea cu voluptate
Corpul ei amăgitor ;
Ea o sparge şi o bate ;
Face spumă din picior. ;

Iar prin spumă, capu-i dulce
Coperit de păr bălai
Pare luna, vrînd să culce
După codrii ninşi de plai.

Apa face garofiţe
Peste corpu-i răpitor
Şi ii soarbe din cosiţe
Aurul strălucitor.

Cînd pe undă se zăreşte
Dreaptă, coama-i tresărind,
Cînd pe spate s-odihneşte
Ca o pavăză d-argint.

„Garofiţele" din strofa a treia deranjează, dar de-abia strofa pe care o vom cita acum dovedeşte cît de departe împingea Bolintineanu lipsa de răspundere faţă de cuvînt :

Graţiile o-nconjoară,
Dulcele dorinţi d-amor
O preurmă turmuşoară,
Peştii mici o înconjor.

Hora graţiilor dublată de o horă a peştilor nu **e** „o invenţie fericită'', dar „turmuşoara" de „dulci dorinţi'' reprezintă un adevărat dezastru estetic. Din păcate, şi alte exemple stau la îndemînâ. Iată încă unul în care nişte conspiratori împotriva sultanului se dedau la curioase manifestări :

Şi pe vesele (7) covoare
Ei în horă se-nvirtesc
Şi cu arii de teroare (?!)
Urlă, saltă, dănţuiese.

(Naide)

în *TAacedone* predomină tot tema iubirii, dar cadrul de viaţă e altul — mediul păstorilor aromâni —, ceea ce ar trebui să favorizeze o anumită apropiere de folclor. Contactul rămine totuşi superficial, redus la unele vagi ecouri tematice (Păstorită *ji miaua),* îndeosebi la frecventa utilizare a octosilabuiui trohaic şi paştisarea rostirii populare, ca în Fecioara *din Mllia :*

Spune, albă copilită,
Cum nu porţi tu pe cosiţă
Roza, rumena Iiliţă ?
Plîngi o mumj ? pungi un tată ?
Plîngi o soră-nmormîntată
Sau ursita ne-mpăcată '.'

In fapt — aşa cum s-a arătat încă de mult — modelul real al lui Bolintineanu **e** idila galantă, iar strămutarea în munţii Pindului e pur nominală. Dar, desigur, nu autenticitatea reprezentării importă, ci verosimilul ficţiunii. Din acest punct de vedere; ciclul *Macedonelor* e poate prea urgisit de comentatorii care-i reproşează atmosfera voluptoasă şi senzuală. **De** fapt, puţin preocupat de exactitatea culorii locale, Bolintineanu evocă o existenţă legată de natură, în care dragostea se anunţă eruptiv, iar

revelația feminității nu constituie un act reprobabil. Ca atare, pruderia devine indecentă, senzualitatea fiind, dimpotrivă, salubră, deoarece constituie un semn de robustețe fizică şi morală. Supărătoare e doar dulcegăria introdusă de poet cu suverană nepăsare în descrierea frumoaselor muntence ori în cîntecul de înduplecare a flăcăilor. Dezbrăcarea Ciliei în mijlocul pădurii (Cilîa cu l cîndu-se) se desfăşoară ca o eelebrație pagină :

Ea umblă sub lese şi luna lumină,
Depune vestmîntul pe ramuri de fag
Preoum un crin dulce de puf se dezbină,
Cosița de vălu-i se scutură drag,
O pasăre mîndrâ cu pene noroase,
Rupind legătura ce greu o strîngea,
S-opreşte, întinde aripe noptoase
Pe valul de nea ;
Aşa şi pe sînu-i tot păru-i se tasă,
Pe-o piatră ridică frumoau-i picior,
Descalță condurul ce greu o apasă...

Fata are farmecul ingenuu, iar nuditatea eii, ca în pictură, e un spectacol care înalță — vorba lui Maiorescu — în sfera ficțiunii ideale. Poetul nu se poate însă dezbăra de chițibuşurile rococoului facnariotic: „grații", „Amor", „dorințe" —• şi atunci versurile alunecă în mievrerie. Pasajul anterior citat continuă astfel :

Un hor de dorințe în jurul ei zbor,
Se culcă pe maldăr (? !) şi grațiile dalbe
D-amor îndemnate, eu mîna de crin,
Apucă cămaşa de poalele-i albe
Şi-o face să crape spre albul ei sin.

Dintre păstoreştile Macedonelor (căci ciclul conține şi poezii ca Ed-essa — o meditație pe tema „ubi sunt 7" amintită mai .sus, ori *Ziaara* — un lung poem filozofic despre uciderea prin înec a 15 fecioare de către un paşă tiran) merită reținute mai ales două : *Românele din Cavaia* şi *San-Marina.* Cea dintîi oferă o „specialitate" a casei : evocarea unei cavalcade, pe bază de armonie imitativă, folosind versuri dactilice, onomatopee şi o alternare simetrică de măsuri lungi şi scurte (11/12 ou 5 silabe) :

Tropatâi bubuie, plaiul Candavii
Lingă Cavaia
Caii se spumega, pui ai Moravii
Răpind bătaia,
lată-i alunecă ! umbra pămîntului
Nu îi soseşte :
Coama lor flutură p-aripa vîntului,
Nara lor creşte.

San-Marina fixează într-o ritmică alertă şi într-un desen strofic de virtuozitate, tip Coşbuc, un tablou al transhumantei văzută ca mişcare rituală. De la ospățul pe o pajişte, pînă la procesiunea oamenilor şi a turmelor, încheiată în faptul serii, totul nu face parcă decît să repete, cu o truculență homerică, un scenariu milenar :

San-Marina astăzi are
Sărbătoare de pastori,
O serbare
De plecare
La Vardar ce cură-n mare
Alergînd pe pat de flori.
Se întinde masă dalbă
Pe un plai lîngă Cătun
Cu smîntînă
De la stînă,
Cu faguri de miere albă
Şi cu vin de la Zeitun.

Popii binecuvîntează
Şi atunci toți s-au mişcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează
Toți cu totul le-au urmat.

. Tema iubirii articulează şi cîteva poeme de mare respirație : *Andrei sau* luarea *Nicopolei de români. Sorin sau tăierea boierilor la Tîrgoviste, O noapte pe cal, Safira* (publicată în Foileto-

•*nul Zimbrului,* din 17 iulie 1855), *Rebia* si *Atica (idem,* 21 august 1855) etc. Primele două, mai faine cunoscute, pun problema lipsei de reciprocitate în dragoste. Andrei, curajos căpitan din oastea lui Mihai Viteazul, o iubeşte pe Măria, care-i va ti infidelă, dispreţuind, în schimb, dragostea devotată pină Ia sacrificiul de sine al frumoasei Biulbuli, fala paşei dm Nicopole. Sorin, tînăr boier ia curtea lui Mireea Ciobanu, e iubit fără speranţă de Smaralda şi iubeşte tot fără speranţă pe Fioriţa; condamnat la moarte pentiu 0 vină imaginară şi puţind să scape prin folosirea unui inel cu pajură domnească, îşi jertieşte viaţa, înlesnind fuga lui Filip, logodnicul Fioriţei.

Ambele poeme, însăilate prolix, cu versuri înaintînd moale spre rima aşteptată, aduc obişnuita recuzită a melodramei romantice : contraste stridente, lamentaţii, coincidenţe bizare (cortegiul de nuntă al Măriei întîineşte convoiul mortuar al lui Andrei) etc. încercarea poetului (in Sorin) de a se distanţa de ceea ce narează, spre a instaura, ca la Byron sau Musset, pe lingă planul patetic al povestirii, un plan ironic al discursului, e inconsecventă şi ruinată de automatismul rimei, cum arată exemplul următor :

Dar ca să descriu danţul, vai ! muza mea nu are
Nici gralia cerută, nici bucuria lor.
(a ..damelor" prinse in horă — *n.n.]*
In darn o chem la horă ! ea stă in nemişcare
Şi gîndu-i în departe s-avintă după dor.

Prologul la *Sorin* e o imitaţie după *Faust:* un doctor Herman dizertează despre zădărnicia ştiinţei şi inanitatea **vieţii** cu o hîrcâ de mort in mînă. Monologul nu e lipsit de vervă speculativă :

Nimic, nimic... Lumina mi se ascunde mie L.
O, studiu fără roadă ce m-ai înveninat,
Tu mi-ai răpit plăcere şi viaţa, şi junie.
Şi nu mi-ai dat nimica in loc ce mi-ai luat !
A trebuit a trece cincizeci de ani de trudă
Plecat pe cărţi, să aflu că nu pot şti nimic...

Poemul O noapte pe col. ignorat de cercetători, cu excepţia lui G. Călinescu, probabil din cauza eliminării sale din ediţia de la 1865, luată ca bază de toate publicaţiile următoare, merită din plin atenţia. E vorba de o iubire adulterină între un

erou donjuanesc, cinic şi juisor, şi o superbă lină̆ră, căsătorită cu *un* bătrîn geJos. Pentru a-şi împlini dragostea, cei doi protagonişti fug călare, într-uai galop năprasnic, reuşind, după suspans prelungit, să scape de urmăritori şi să se salveze. Cavalcada e, ca de obicei, sugerată admirabil :

Bubuie văile, calul s-ivinUiră,
Fuge ca cugetul inimii-n dor,
Zboară ca austrul sau ca eretele
Către o pasăre singură-n nor.
Dănţuie arborii, umbrele, stelele,
Uns cu muntele văile sînt,
Murgul meu sforăie, leapădă spumele,
N-ating picioarele lui pre pămînt.

Utilizarea persoanei I intensifică dramatismul scenei ; unghiul subiectiv augmentează senzaţia de învălmăşeală a fugii; elementele de peisaj par sS-şi piardă individualitatea, amestecindu-se şi suprapunîndu-se într-un fel de sarabandă nebună :

Dulce e aerul .' colo, mai dincolo
Cinele satului latră cu dor ;
Buciumu-n măgură sfişle inima
Clopotul turmelor sună uşor ;
BriiiJ cîmpiilor de argini limpede
Plînge — pe petrele-i necontenit ;
Grierul cîmpului, cîrsteiul crîngului
Cînt călătoriului cel rătăcit.
Crucele, arborii, puţuri şi măgure
Trec ca fantasmele pe lingi noi.
Toate se clatină... abia-nainte-.ne
Pier şi alunecă, pier înapoi...
Undele spaţiului, brune ca umbrele.
Curg, se roslogolă, line uşor...

Spre a păstra cadenţa daclilicij, Bolintineanu foloseşte inversiuni ori atribute genitivale care dau uneori versurilor o stranie muzicalitate :

(nima inimi-mi ! iată-te liberă,
Lanţul bătrînului noi l-am zdrobit,
Anii tăi curge-vor dulci ca murmurele
Dragi sărutărilor, ling-un iubit.

Aplicind tehnica „povestirii în povestire", poetul introduce şi un episod autonom, relatind uciderea soţiei lui Ţepeluş, bănuită pe nedrept de crudul ei soţ. Scena omorului. în care domnul o obligă pe nevinovata femeie să soarbă paharul cu otravă, cu lenta gradaţie a preparativelor şi contrastul dintre ferocitatea sa rece şi convulsiunite nefericitei victime, e de un efect puternic. O veritabilă surpriză ne întîmpină în final, unde poetul, pe un ton dezamăgit, de badinerie mussetiană, demitizează romantica sentimentelor eterne, arătîndu-ne cum frumoasa eroină se desparte rîzînd de pătimaşa iubire :

Dar mai tîrziu, ingrata îmi scrise una dată :
Mi se urise foarte la ţară unde-am stat.
Mueream de neastîmpâr ca să mai fac o dată
Pe cal călătorie, cum tu m-ai învăţat.
Şi calul tău murise... Dar iată că îmi vine
Un cavaler şi-mi zice : cel cal voinic am eu !
M-ara dus cu el îndată, precum m-am'dus cu tine ;
Dar fă şi tu ca mine... Adio, dragul meu.

Retorica fabulosului

Fantasticul nu se articulează la Bolintineanu pe o percepţie alterată a realului sau pe 0 imaginaţie de tip halucinatoriu. Poetul e un visător, dar nu un oniric, un spirit dispus să transfigureze realul în ideal, nu să peregrineze prin bolgiile infernale în căutarea unui suprareal teratologic sau coşmardesc. Dovada e câ fantasticul ocupă un loc. relativ restrins în vasta-i operă, iar speţa cultivată îndeosebi e cea a miraculosului anecdotic, de tip incidental şi subaltern, nu cea a miraculosului de atmosferă, care structurează întreaga materie a ficţiunii, transpunînd-o în zona ambiguităţilor enigmatice şi a supranaturalului şocant.

Cele mai multe poezii fantastice — cum reiese din titlul volumului din 1858, *Legende sau basne naflonale în versuri,* şi din desluşirile editorului — sînt prelucrări folclorice axate pe o pildă morală, asemenea poveştilor „cu care bunele noastre ne-au legănat copilăria". Motivele aparţin unui fond arhaic, comun întregii arii indo-europene, dar simbolistica schemelor epice e uneori deviată din rosturile ei primitive. Maniera „gotică" a înscenării

e oricum manifestă : o vrăjitoare preface pe un frate şi o soră, spre a le zădărnici dragostea incestuoasă, în două rîuri vecine, dar menite să nu se intîlnească *(Mureşul şi Aluta) ;* o fată de crai prefăcută de un zmeu în căprioară e dezlegată de blestem de un tînâr fiu de împărat care o sărută pe buze *(Căpriţa de aur) ;* un Uâcău e preschimbat în rouă pentru că a întîrziat în alcovul iubitei, fiind surprins de soare pe drum *(Domnul de rouă};* un domnitor e terorizat de fantasma fratelui pe care-1 ucisese *(Umbra răzbunătoare)* etc. în aceste poezii, ca în toate basmele, răsturnarea ordinii cotidiene e consfinţită de specificul genului ; de aceea, faimoasa ezitare între explicaţia naturală şi cea supranaturală, de care vorbesc teoreticienii, nu are temei să se produci;. Mai degrabă decit să realizeze fantasticul, în sensul propriu al cuvîntului, majoritatea legendelor lui Bolintineanu întruchipează fabulosul, restituindu-1 cu mijloacele unei retorici bazate pe declamaţie şi bizarerie.

Există şi cîteva mostre de tenebros autentic, in care miraculosul tinde să devină atmosferă şi viziune, pierzindu-şi rolul de element adjuvant. Un exemplu il constituie O noapte Ia morminte, poezie din cele mai timpurii (1844). începutul, îndeosebi, însumează ororile, preparînd pentru o scenă terifiantă :

Mergeam pe căi sălbatice.
Cătam adăpostire ;
Iar fantome lunatice
REdeau p-o mînâstire.
Lătra departe ciinele
La duhuri neguroase.
Scoteau din groapă mîinele
Scheletele hidoase.

Pe munţi, regina nopţilor
Păruse gălbenindă,
Aşa cum fruntea morţilor
Se vede suferindă.

Atunci trecură ielele
De miini în horă prinse ;
Ş-un abur toate stelele
îndată Ie cuprinse.

Ţipau în sinul norilor
Vulturi cu grele pene
Şi vuietul prigoriior
Se auzea alene.

Un fulger !... norul fumegă,
Iar tunetul răspunde,
Şi ploaia cade, spumegă,
In turburoase unde...

In partea a doua, tensiunea coboară datorită imixtiunii unui mobil edifiant: mortul fără pace în mormînt a fost un tiran sanguinar, care a omorit mulţi inocenţi.

In *Capul avarilor* asistăm la o întîmplare stranie : într-un templu aflat undeva „prin văile Carpaţîlor / misterici, 'neguroase" se aflä stanele de piatră ale foştilor guvernatori ai Daciei Traiane ; voind să profaneze templul, o ceată, de barbari păi-unde înăuntru, însă statuile se prăbuşesc peste ei, în vreme ce boita e invadată de feeria lunară :

Iar luna suflet umbrelor
Pe-o neagră stîncă-apare
Şi varsă foc pe feţele
Columnelor bizare.

Uneori, din păcate, inadecvarea limbajului ucide în faţă senzaţia misterului, ca în *Herol.* Hevăzîndu-şi cu stupoare iubita, reîntrupată din tenebrele morţii, chiar pe pragul mormîntului, eroul i se adresează astfel:

Prea dulce fantasmă ! pe lumea de doruri
Sunt singur... d-acuma, vai !, nu mă lăsa !
Cînd eşti în lăcaşul cereştilor horuri,
O zi de plăcere mai pot eu gusta ?

v

Capodopera lui Bolintineanu în genul fantastic e, desigur, *Mihnea şi baba.* Subiectul e dinadins ceţos : culpabil de emorîrea unui tînăr curtean nevinovat, domnul Mihnea peregrineaxă într-o noapte sinistră prin singurătăţi sălbatice. El pătrunde in hruba unei bătrîne zgripţuroaice, mama celui ucis. Baba îi dă să bea sînge într-o hîrcă a mortului, asmute asupra-i duhurile şi proferă o imprecaţie terib0ă, îngrozit, Mihnea încearcă

să scape cu fuga, urmărit de demoni, într-o goană năprasnică. Pentru cititor rămine incert dacă ceea ce se petrece rezultă din interpenetrarea a două ordini incompatibile : una naturală, cealaltă supranaturală, ori dacă e vorba de o nălucire a conştiinţei apăsate de crimă, de amalgamarea haotică a unor proiecţii abisale, ca într-un coşmar. Dar tocmai această ambiguitate, care măsoară în fapt distanţa dintre redundanţa alegoriei şi incifrărea simbolului, potenţează atmosfera de spaimă şi mister. Dealtfel, registrul infernal e folosit pînă la supralicitare ; Bolintineanu convoacă toate mijloacele terifiantului : cadrul nocturn, izolat şi sălbatic ; practicile oculte ale vrăjitoriei ; ingurgitarea singelui victimei ; multiplicarea prezenţelor demonice : schelete ieşite din morminte, spaime, vîrcolaci şi şoimane, diavoli cu cap de taur, nagode şi strigoi ; teroarea de a fi ajuns de urmăritori etc.

De o mare varietate metrică, utilizind ritmuri şi figuri prozodice contrastante, poezia în întregul ei are trei piese de rezistenţă, începutul evocă decorul tenebros într-un vers de o cadenţă obsedantă prin măsura de 3/4 (amfibrahul), foarte frecventă la Bolintineanu, şi repetarea adverbului „cînd" (anafora) care dă senzaţia că fixează momentul, deşi, în fapt, propune o temporalitate incertă :

Cînd lampa se stinge la negru mormînt
Atinsă de aripi, suflată de vînt,
Cînd buha se plînge prin triste suspine,
Cînd răii fac planuri cum au a reţine
In barbare lanţuri poporul gemind,
Cînd demoni şi spaime pe munţi se adună
De urlă la stele, la nori şi la lună...

Cel de-al doilea punct nodal îl reprezintă blestamul babei, cap de serie al unui tip de discurs, cu o lungă şi glorioasă posteritate în literatura română :

Oriunde vei merge să calci, o tirane !
Să calci p-un cadavru şi-n visu-ţi să-î vezi !
Să strîngi tu în mînă-ţi tot mîini diafane
Şi-orice ţi-or spune tu toate să crezi.
Să-ţi arzâ plămînii d-o sete adîncă,

$i apă, tirane, să nu poţi să bei !
Să simţi totdeauna asupră-ţi o stîncă !
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei !
Să nu se cunoască ce bine vei face !
Să plîngi ! însă lacrimi să nu poţi vărsa,
Şi orice dorinţă, şi orice-ţi va place
Să nu poţi, tirane, să nu poţi gusta !

în fine, rămine memorabilă cavalcada în dactili, de fapt prima compusă de poet (căci cele din O *noapte* pe cal ori *Românele din Cavaia,* de care am vorbit mai sus, ca şi cea din *Peştem muştelor,* de care n-am amintit, sînt posterioare) :

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vîntul;
Sună pădurile, fîşîie frunzele,
Geme pămîntul;
Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare,
Cerul se-ntunecă, munţii se clatină,
Mihnea tresare,
Fulgerul scînteie, tunetul bubuie,
Calul său cade etc.

Merită subliniat că *Mihnea şi baba* a trecut prin 3 versiuni, practică rară ia Bolintineanu. Cea dinţii, din 1847, se sEîrşeşte cu arderea bătrînei vrăjitoare într-o piaţă bucureşteană ; cea de-a doua, denumită în ediţia din 1855 *Fermecătoarea,* integrează hibrid poezia într-un chenar de idilă : o fată, căreia un flăcău îi cerşeşte un sărutat, îi pune condiţia s% intre într-o peşteră ; urmează scenariul cunoscut, după care, in final, ii regăsim pe cei doi tineri dornici de hîrjc-ană. Versiunea din 13G5, cea mai bună, elimină arderea babei; înlăturarea elementului anecdotic facilitează astfel „evadarea din istorie în fabulă" (H Popoviei)[M], condiţie propulsivă a elevării în spaţiul lirismului veritabil.

[>]' Introducere la Dimitrie Bolintineanu, *Scrieri alese,* ediţie îngrijită de.-., Craiova, 1941, p. 20.

Ca prozator de ficţiune, în primul rînd ca romancier, căci nuvelistica îl solicită arareori şi cu rezultate puţin revelatorii, Bolintineanu e, cu siguranţă, nedreptăţit. Cele 3 romane pe care le-a scris : *Manoil* (încheiat, se pare, în 1851, dar apărut în 1855), Eieiia (1862), şi *Doritorii nebuni* {neterminat, 1864) sînt, de regulă, menţionate pentru intîietatea în evoluţia genului, însă condiţia de pionierat rămîne nonpertinentă sub raport artistic. Fără îndoială, nici unul dintre romane nu e o operă de virt, totuşi, a Ie reduce importanţa la o simplă anterioritate cronologică înseamnă a comite o injustiţie.

Prin *Manoil,* Bolintineanu aclimatizează la noi formula romanului epistolar, foarte la moda după Ctorisse *Harlove, Werther. La Nouvelle Heloise,* Les *liaisons dangereuses,* dar în versiunea monofonică, apropiată de jurnalul intim, care implică un singur emitent şi un sistem de notaţii inegale, citeodată în mod evident nefinisate, spre a sugera autenticitatea. Şi *Elena* constituie o premieră, însă de alt tip : e vorba de un roman sentimental, înglobând un tablou de moravuri, deci de o combinaţie între studiul analitic al pasiunii, ca la Jean-Jacques Rousseau, şi o cronică socială a actualităţii, ca la Balzae. Ambele opere depăşesc mijiecia vremii, demonstrînd certe calităţi de fluenţă narativă, pătrundere psihologică şi spirit de observaţie.

In *Manoil,* scriitorul vrea să arate — după cum declara nemijlocit — „că un om poate să se facă irău, precum şi bun prin femeie". Eroul e un orfan timid, visător, „fără stare, fără nume, scos afară din legile societăţii", animat de simţăminte nobile. El condamnă cu tărie practicile nedemne, atitudinile retrograde, oprimarea celor mici de către oei mari. Aflmd de o călugărire forţstă, exclamă : „Rămăsei zdrobit de amărăciune. Poate-se în secolul în care' trăim să se tolereze astfel de tiranii ?" Poet **el'** însuşi, e. indignat că. .„un poet la noi este privit ca un bufon", iar întreaga literatură e tratată în mediile suspuse cu dispreţ cosmopolit. Exfrem de sensibil Manoil traversează momente de scepticism şi descurajare, intrebîndu-se dacă relele existente sînt trebuincioase armoniei universale şi dacă n-ar fi fost mai bine să se fi născut „muncitor" {citeşte ţăran), spre a scăpa astfel de pacostea 'întrebărilor fără răspuns, de chinuitoarele perplexităţi ale conştiinţei de sine. Acest tinăr romanţios, posedînd toate

semnalmentele eroului pozitiv, suferă o dezamăgire în dragoste, după care întreprinde o călătorie de 2 ani peste hotare. In acest răstimp se produce o involuție dezastruoasă în mentalitatea şi comportamentul său, pe cit de totală, pe atît de puțin motivată. La întoarcerea în țară, Manoil se aruncă în brațele tuturor dezmierdărilor, devine adeptul doctrinei că „voluptatea este principiul tuturor faptelor", se înhăitează cu femei dubioase, ajunge clientul tripourilor şi localurilor unde mişună drojdia societății. In cele din urmă, după peripeții rocamboleşti, decupate parcă dintr-un ieftin foileton, Manoil ajunge la închisoare sub învinuirea mincinoasă de omucidere. In ceasul al doisprezecelea, pe pragul prăbuşirii definitive, e salvat de apariția unei copile inocente, care continuase să-1 iubească şi să-i acorde încredere. Romanul se încheie astfel cu un happy-end : eroul se căsătoreşte cu angelica Zoe, stabilindu-se la țară, unde cunoaşte tihna şi fericirile simple ale rusticității.

Compus în timpul exilului, în numai o lună de zile, ca să-şi umple un popas silit Ia Rusciuc, unde trebuia s-o întîlnească pe sora sa, Caterina, Manoil a fost citit de Alexandrina- Chica, soția memorialistului. Ea a găsit partea întîia „grațioasă", partea a doua .detestabilă", judecată cu care Bolintineanu se va declara de acord în 1870, cînd hotărăşte să-şi reediteze romanul în *Dîmbovița,* reapărută efemer. Dacă aprecierea avea în vedere criteriul estetic (ceea ce e improbabil), ea e în mare măsură justificată. In adevăr, partea a doua a cărții, înregistrînd uimitoarea renaştere a eroului întru cinism şi abjecție şi urmărindu-i vicisitudinile într-un Bucureşti interlop, populat de o umanitate degradată şi trivială, decepționează prin artificiu şi naivitate. întîmplările cele mai hazardate se acumulează în complicații de un senzațional aberant. Pe de altă parte, ritmul narativ se precipită atît de mult, încît comentariul autorului, care dădea preț primelor capitole, e pur şi simplu sufocat, pierzîndu-şi capacitatea explicativă şi pertinența psihologică. în plus, alura tezistă a picturii mediului falsifică logica situațiilor şi a personajelor, exagerînd căderea în prăpastie a eroului şi, bineînțeles, fâcind neverosimilă conversiunea sa finală.

în pofida acestor cusururi, figura lui Manoil, în conturul ei inițial, rămine memorabilă pentru caracterologia romanului românesc de început. Format din contraste, amestecînd mari aspirații cu apetențe vulgare, inocența cu cinismul, generozitatea cu inconstanța, trecînd rapid de la entuziasm la dezamăgire, Ma-

noii pare a rezuma, în fragilitatea şi vulnerabilitatea făpturii sale, mulțimea imaginilor disparate şi difuze ale omului romantic, risipite prin literatura anilor 1830—1860. De o semnificație cel puțin egală, dar pe alt plan, este adoptarea formulei „epistolare" : perspectivei autorului atoateştlutor, care narează o istorie încheiată, i se substituie perspectiva mai îngustă, dar mai veridică, a unui personaj care povesteşte o istorie în curs de a se face, asumîndu-i oscilațiile şi imprevizibilul. Modelul direct nu pare a fi Le Lys dans la *valee,* unde întreg romanul e compus din două scrisori, una, lungă, a contelui Felix de Vandenesse şi alta, mai scurtă, a contesei Nathalie de Manerville, ci Die Leiden dres *jiingsîen Werthers,* unde e vorba doar de scrisorile eroului către un destinatar fictiv. Oricum, Bolintineanu cunoştea bine *Le Lys dans la valee,* cum o arată faptul că in Elena citează la un moment dat romanul lui Balzac, făcînd o analogie între personajul ce dă numele cărții şi contesa de Manerville. Dar, indiferent cine 1-a inspirat, e cert că adoptarea punctului de vedere al personajului şi folosirea persoanei I ea instrument de analiză interioară constituiau achiziții prețioase în contextul anilor'30. Căutarea autenticității în chiar pragul naşterii romanului la noi, cu toate inconsecvențele în aplicarea formulei, era un semn bun, deşi pentru multă vreme încă romanescul melodramatic şi senzațional avea să domine creația de ficțiune.

Elena, cel de-al doilea roman al scriitorului, e mai solid închegat ; apar şi aci o serie de complicații parazitare, puțin verosimile, dar intriga e unitară, gradată, relativ bine condusă ; tabloul social are amplitudine şi pregnanță, iar sistemul de personaje, în pofida opoziției dintre pozitivi şi negativi, dispune totuşi de o anumită varietate tipologică. Cu adevărat remarcabilă e însă analiza subtilă a iubirii dintre Elena, soția postelnicului George, şi Alexandru Elescu, iubire pătimaşă, surprinsă în dialectica tulbure a certitudinilor şi a îndoielii, a beatitudinii şi a sfîşierilor interioare, a simulării şi a sincerității. Deşi aflat sub influența retoricii deelamative, impuse de codul romantic la modă, şi trebuind să răzbată peste diverse insuficiențe de ordin tehnic, Bolintineanu reuşeşte o excelentă monografie a pasiunii, explorîndu-i cu acuitate mecanismele delicate şi contradictorii.

Tema centrală a romanului e conflictul dintre chemările inimii şi sacralitatea legăturii conjugale, dintre cerințele naturii umane, în înțelesul elevat al cuvîntului, şi convențiile care gu-

vernează viaţa socială. Elena, femeie superioară, „din acele fiinţe rare, unice, poate, ce Dumnezeu, din timp în timp, face să se nască în unele societăţi degradate, ca şi cum ar voi ca oamenii sâ-şi aducă aminte că el nu l-a părăsit", e căsătorită cu postelnicul George, un om grosolan, intrigant, vulgar, incapabil să se înalţe „din cercul strimt al intereselor egoiste". Deşi are toate motivele să-l execre, ea îşi respectă în chipul cel mai scrupulos îndatoririle de mamă, soţie şi stăpînă a casei. Cu ocazia unei sindrofii la moşie, îl cunoaşte pe Alexandru Elescu, tînăr, bogat, independent, om de lume şi om de gust, aflat, prin convingerile liberale şi distincţia purtării, în opoziţie flagrantă cu restul musafirilor, boieri retrograzi, „dezbrăcaţi la 24 ianuarie (1859) de privilegiile regulamentare". Intre Elena şi Elescu se naşte rapid o dragoste puternică, întemeiată pe o desâvîrşitâ consonanţă sufletească, dar contrariată, de o parte şi alta, de ezitări, scrupule şi perplexităţi.

Deşi nefericită în căsnicie şi atrasă irezistibil' de Elescu, Elena se împotriveşte categoric vieţii în minciună. Ea refuză infidelitatea, oricîte justificări ar avea s-o comită, nu din pruderie sau din teama de opinia publică, ci dintr-o sete de puritate, dintr-o exigenţă a absolutului moral cu totul străină lumii frivole şi alunecoase ce o înconjura. In acelaşi timp însă, nu are nici curajul să se îndepărteze de Elescu. In cele din urmă, lupta dintre dorinţă şi căinţă, dintre elanul inimii şi reprobarea raţiunii se încheie cu inevitabilul : Elena cedează, pe deplin conştientă că în felul acesta se autocondamnă, că nu va putea supravieţui păcatului săvîrşit. Şi-n adevăr, deşi va deveni liberă, prin divorţul impus de postelnicul George, după o mîrşavă uneltire urzită de nişte rivale, nu va apuca să-şi guste fericirea alături de bărbatul iubit: ea se va stinge discret şi gingaş, răpusă parcă de un rău metafizic, mai mult decît de o boală, ca şi cum o fatalitate inexorabilă ar fi împins-o să-şi ispăşească vina.

Problemele lui Elescu sînt de alt ordin. Iubind-o cu sinceritate şi fervoare pe Elena, doreşte pragmatic să-şi împlinească dragostea şi să-şi refacă viaţa alături de ea ; temperament aprins, dar bănuitor, sensibil la şoapta insidioasă a calomniei, el îi face adesea scene de gelozie, pe cît de nedrepte, pe atît de chinuitoare. Neputînd percepe delicatele resorturi psihologice ale femeii pe care o adoră, crede, sau preferă să creadă, cu un egoism masculin caracteristic, că repetatele ei avertismente macabre

(„Cînd voi fi a ta, trebuie să mor") sînt vorbe fără acoperire, rostite sub imperiul exaltării ; de aceea, tragicul deznodămînt îl ia prin surprindere, sfărîmindu-i brutal toate iluziile pe care şi le croise.

Narînd acest zbuciumat roman de dragoste, Bolintineanu întreprinde analiza fluctuaţiilor sentimentului cu un surprinzător „savoir faire", de parcă l-ar fi meditat pe Stendhal. O mulţime de reflecţii notate în treacăt, de tip aforistic, atestă subtilitatea observaţiei morale : „Niciodată un amor nu devine mai pasionat decît atunci cînd întîmpină stavile", „Un amant ce se declară este ca un rege ce-şi pierde tronul", „Nimic nu ne împinge mai cu repeziciune a admira pe cineva ca elogiurile ce lumea îi face". Figura Elenei, culpabilizată de ideea adulterului şi totuşi acordindu-şî, fie şi pentru o clipă, dreptul la fericire, atît de castă şi, în acelaşi timp, atît de flămîndă de dragoste, îşi păstrează pînă la capăt nimbul poetic, fără a-şi pierde credibilitatea. Plauzibil este şi Elescu, împărţit între bucurie şi îndoială, grăbit să ajungă la ţintă şi incapabil să-şi înţeleagă în fond enigmatica parteneră. E adevărat că declaraţiile celor doi eroi sînt adesea înghiţite de un lirism siropos, azi greu de suportat, dar ar fi profund eronat să nu distingem imperfecţiunile limbajului de relevanţa analizei psihologice. Dealtfel, există şi numeroase pasaje in care retorismul e temperat, iar „curentul" trece. Iată un exemplu :

„El o găsi şezînd îîngă o fîntînă înconjurată de arbori. Elena apăru în ochii lui Alexandru, privind visătoare jocurile apei capricioase, ca o nimfă din antichitate ce apărea călătorilor rătăciţi.

— Ce faci acolo ? o întrebă el.

— Nu eram singură, răspunse ea. Eram amîndoi.

Alexandru şezu lîngă dînsa.

Elena trecu mîna sa mică şi albă pe fruntea amantului ei.

— Această frunte a fost senină ca cerul de astăzi ; nici un nor nu a trecut pe dînsa... Cît sînt de ferice cînd văz că ejti mulţumit!... Amorul el însuşi are zilele sale de vijelie; dar eu prefer pe cele senine, atunci sufletele noastre plutesc cu fericire pe o lume de vise plăcute !...

Seara se cobora în văi, răspîndind un farmec dulce şi misterios. Luna surîdea în vîrful unei stînci, murmura apelor dimprejur invita orice suflet la reverii.

— Ce locuri bogate de poezie — zise Elena — nu simți ceea ce simț eu; nu sînt poeți numai poeții de profesiune. Cei ee scriu ca să fie citiți de mult© ori se servă cu spiritul in locul inimei. Pe rând aceia ce au poezia în inimă, ce o ascund ca un prezinte ceresc, pot mai lesne să găsească calea inimii...

Alexandru îi luase mîna si o strîngea pe sînul lui..."

Cronica socială nu e la înălțimea romanului de dragoste', dar merită atenție. Prin personaje interpuse și uneori intervenind de-a dreptul, fără să se ascundă înapoia ficțiunii, Bolintineanu critică sever stările de lucruri de după Unire, din perspectiva unui pașoptism intransigent, exasperat de distanța tot mai mare dintre principii și aplicarea lor. Observațiile sînt incisive, uneori amare, colorate în tot cazul de vitriolul satirei. Imaginea de ansamblu e' sumbră : țărănimea e exploatată și disprețuită, guvernele sînt instabile și neputincioase, legea electorală are un caracter nedemocratic, corupția și dârăpărarea domnesc în administrație, o stare de moleșeaiă și scepticism a cuprins cugetele, incît Elescu exclamă la un moment dat : „Cînd aud pe unii români ridiculizînd ideea de-a apăra mormintele străbunilor, pare că aud niște oameni născuți în robie, care tremură cînd se gîndesc că ar putea să scuture lanțurile lor".

Cum se întrezărește și din pagina mai înainte citată (deși ea nu e cea mai concludentă sub raportul scriiturii), stilul romanului demonstrează o anumită dexteritate jurnalistică, dar rămine neglijent : paupertatea vocabularului, abundența franțuzismelor (a dompta, a foileta, devota, eschisă etc), frecvența anumitor procedee emfatice (înlocuirea subjonctivului prin infinitiv), mulțimea clișeelor etc. — totul creează senzația, din păcate obișnuită la Bolintineanu, a unei prime versiuni pe care autorul s-a grăbit **5-o** publice, dar fără s-o plivească de buruieni. Pentru că insa legile romanului sînt cu totul diferite de legile poeziei, cusururile — să le spunem — de „formă" ou o pondere limitată : ceea ce importă nu e eleganța stilului, ci puterea de viață a eroilor și adevărul posibil al dramei lor. Or- *Elena* posedă,, in mod indiscutabil, aceste însușiri.

Cea de-a treia încercare de roman, *Doritorii nebuni,* a apărut in *Dîmbovița* din 1864 (nr. 11, 3 iunie — nr. 65, 15 noiembrie), nefiind dusă pînă la capăt. E vorba de o frescă a perioadei prerevoluționare, centrată în jurul societății secrete „Regenerațiunea", ai cărei conducători, Cheren și Vel, aspiră Ia libertate națională și înfrîngerea tiraniei, însă nu prin combaterea boierimii în genere, ci doar a boierimii străine. „însemnează bine — spune Vel într-un efort de persuasiune — câ nu-ți vorbesc de boierii români, însemnează bine că nu facem război de la clasă la clasă. Ceea ce voim a face este urmarea luptei naționale între români și greci." După anumite semne — ritualul francmasonic de inițiere, amestecul domnitorului Alexandru Ghica în treburile interne ale societății, prin intermediul lui Edem, un personaj dubios care profesa, ca Heliade, că urăște tirania și se teme de anarhie — modelul real al lui Bolintineanu pare a fi fost „Filarmonica". Dar, desigur, scriitorul a utilizat și elemente împrumutate societăților de după 1840, de un caracter mai radical. O ședință a „Regenerațîunîi" ne înfățișează confruntarea de opinii dintre Vel, teoreticianul sacrificiului de sine, ca pîrghie a deșteptării conștiinței naționale, și Edem, partizanul temporizării și al conciliatorismului, care consideră că „lucrul cel mai bun este a amina revoluțiunea poiiticâ și armată și a revoluționa datinile locuitorilor ; a ne sili prin toate mijloacele a-i lumina, a-i moraliza..." Disputa nu e născocită, i-a divizat efectiv pe pașoptiști, regretabil e doar că Bolintineanu o tratează rapsodic, fără a-i da un destin.

Romanul conține și o intrigă sentimentală : tinărul Dem, fiul unui pandur care a luptat alături de Tudor Vladimirescu, slujbaș sărac, dar orgolios, cu un sentiment acut al demnității personale, se îndrăgostește de o frumoasă aristocrată. Respins din considerente de poziție socială, apoi izgonit dintr-o sală de bal, din același motiv, el intră în „Regenerațiunea", converlindu-și setea plebee de răzbunare în acțiune poiiticâ : „M-ai insultat, o, clasă aristocratică, clasă fără viață și fără viitor, dar va veni o zi cînd te voi goni cu biciul de la înălțimea ta, și saloanele tale, și moșiile tale, și fetele tale le voi da slugilor tale". Cea mai izbutită secvență a romanului ne transportă în timpul mișcării lui Tudor, relatînd rezistența eroică a Iui Preda Protopopescu, retranșat cu 25 oameni în biserica Olteni, asaltată de o ceată numeroasă de turci. Incoerent, cu personaje zugrăvite în fugă și lungi discursuri, compus, probabil, de la foileton la foileton, fără o claia viziune a întregului, romanul Doritorii *nebuni* e inferior celorlalte două, interesînd îndeosebi prin ilustrarea modului în care pașoptiștii își scriau propria istorie.

Călătoriile lui Bolintineanu îl irită pe cititorul de azi datorită abundentei lor provizii de informaţie indigestă şi impersonală. E ca şi cum autorul ar voi să concureze un baedeker şi incă, în anume cazuri, să-l depăşească în erudiţie. Impresiile vii şi notaţiile nemijlocite sînt pur şi simplu înecate într-un ocean de fişe istorice, geografice, economice etc. adunate cam la întîmplare, din diverşi autori, căzuţi azi în desuetudine, din cauza rapidei evoluţii a cunoştinţelor. Nu trebuie insă uitat că „orizontul de' aşteptare" al cititorului român în deceniul al şaptelea era orientat de o proză „cuminte", care accentua valorile civice şi educative, urmărind explorarea lumii din afară mai degrabă decît a celei dinlăuntru. Pentru o cultură deschizindu-şi larg porţile spre exterior, exploatarea romanescă a unei călătorii trebuia să fie, aşadar, ca la Dinicu Golescu, doar alibiul sau cauţiunea unei relatări informative, în nici un caz s-o înlocuiască. Supunîndu-se acestui imperativ difuz al genului, Bolintineanu şi-a conceput memorialele în maniera „turismului instructiv". Azi, fireşte,' punctul de vedere s-a schimbat; cine vrea să afle informaţii despre un teritoriu necunoscut se adresează unui ghid ; interesul cărţii de călătorie rezidă în viziunea despre oameni, peisaje şi instituţii, în capacitatea de a folosi strămutarea ca o formă a autointerogării, ca un mijloc de a adînci, prin ricoşeu! alteri**taţii,** experienţa condiţiei umane.

în raport cu exigenţele modernilor, Bolintineanu satisface mai puţin decît, de pildă, scânteietorul I. Codru-Drâguşanu. Totuşi, relatările sale de voiaj[33] merită sigur interesul, oferind nu o dată surprize agreabile. Şi anume, tocmai pentru ceea ce în ele este literatură, pentru că alături de fapte propun episodic o lectură a lor, răsfrîngerea spectacolului lumii într-o conştiinţă. O conştiinţă de peregrin romantic, obligat să suporte restriştea

[33] *Călătorii în Palestina şi Egipt* (1856), Călătorii pe Dunăre şi in Bulgaria (1858), Călătorii in Moldova (1859), Călătorii la romanii din macedonia *şi Muntele Athos sau* Santa *Agora* (1883), Călătorii în *Asia Mică* (f.a.). Acestor memoriale, Ion Roman le-a adăugat în ediţia sa de *Călătorii,* voi. l—II, Ed. Minerva, „B.P.T.", 1963, cea mai cuprinzătoare pină in momentul de faţă, alte două lucrări : *Insula Tenedos şi* Cauoris (în *Calendar istoric şi literar pe anul 1860)* şi *Călătoria domnitorului Principatelor Unite la Constantinopole* (1860).

exilului după înfringerea revoluţiei de la 1E48. cu disponibilităţi de sensibilitate şi melancolie, dar şi cu o vie apetenţă pentru cerurile Sudului şi pitorescul oriental.

Romantismul acesta, adesea discret şi mascat de prozaismul întîmplărilor cotidiene, îşi du recitalurile numai în anume clipe privilegiate. De pildă, devine manifest şi memorabil în emoţia, aş spune comoţia, resimţită în faţa peisajelor deşertice ori a ruinelor. Caracteristică în asemenea cazuri nu e starea de reverie, meditaţia posomorită, dar în esenţă resemnată, pe marginea vanităţii celor omeneşti. Călătorul nu e un turist în cântare de exotic, ci un pribeag îndepărtat silnic de ţara sa, care decodează simbolica degradării şi a coruptibilităţii materiei ca o corespondenţă tragică şi o prevestire. Iată-l lamentîndu-se pe ruinele lerihonului : „Pretutindeni prada, dezolaţia ne aduc aminte de răutatea omului din ţoale locurile, din toate timpurile ! Oare cartea trecutului, scrisă cu lacrime de sînge, nu vădeşte că viitorul nu va mai fi ferice ?... Prezentul se amestecă încă şi mărturiseşte că nu este speranţă pentru visele cele dulci ale inimilor nobile şi generoase. Amar acelora ce în zborul imaginaţiei lor şi-au format o patrie, o societate ideală şi frumoasă ca sufletul lor. Vine o zi cînd tot ce este verde, tot ce este tînăr in inimă îmbătiirreşte ţi se usucă." Acelaşi negru pesimism i-l trezeşte vederea Mării Moarte : „Natura aici se pare atîta de degradată, încît ţi se pare că distrugerea generală a lumii a început aici ! Sufletul călătorului se despoaie de tinereţe, de iluzii şi într-un minut îmbătrineşte. Un singur sentiment îl mai pune în mişcare ; acela al distrugerii şi al morţii."

Şocul în faţa naturii decrepite funcţionează însă şi ca un reactiv demistifiant. Dezgustătoarea realitate dezvăluie uneori călătorului cît de falsă e imaginea idilică despre Orient pe care o întreţin şi o difuzează tot felul de autori uşuratici sau ipocriţi. Din acest punct de vedere, îndeosebi expediţia în Palestina şi şi Egipt sfîşie perdeaua de fum a iluziilor. Spre pildă; chiar şi Volney, „scriitor mare", atribuia beduinilor deşertului un caracter onest. Dar „cum poate să aibă caracter frumos — se întreabă Bolintineanu — un popor în a cărui ţară nu poţi merge fără să fii despuiat, bătut sau ucis, dacă te aperi ?" Despre călugării clin Ierusalim se spun vrute şi nevrute. Adevărul e că ei sînt ignoranţi, murdari, arghirofili, că exploatează fără remuşcâri credulitatea pelerinilor, Intr-un cuvînt, remarcă undeva concluziv,

scriitorul, „trebuie să aibă cineva credința adincă si lăudabilă a vechilor creştini sau frumoasa nebunie a arheologilor ce caută ruine, ca să călătorească cu plăcere în aceste locuri, pe o căldură atît de tare, un soare atît de arzător şi un tarîm atît de uscat. Toate locurile acestor țări sunt mai frumoase în cărțile călătorilor, dispuşi totdauna să laude orice, văd. ca să intereseze pe cititori ; dar, în realitate, scad mult, căci cele mai multe lucruri care farmecă pe învățați nu sunt sigure. Natura ea însăşi, în aceste părți, nu are nimica de pitoresc să despăgubească pe călătorul deziluzionat şi seamănă ea însăşi că a îmbrăcat vălul întristărei şi al morței, de cînd mîntuitorul 1urnei a suferit pe cruce pentru oameni."[1]

Romantic este Bolintineanu şi în clipele de contemplare liniştită, cînd peisajul îl solicită euforic şi nu elegiac. Atunci Conrad se retrage în umbră, iar autorul Florilor *Bosforului* îi ia locul, cu sensibilitatea lui panoramică şi muzicală. Iată o marină, încărcată de plenitudinea solară a Sudului : „Un vînt dulce şi uşor, pe ici, pe colo, încrețea sub linele lui sărutări surfasa de azur a undei. Ochii noştri, răpiți şi osteniți de vie lumină, se înturnau cu voluptate asupra pulberii de insulițe ce păreau plutind ici, colo pe fața mării : unele mici, fără nume, fără locuitori şi fără verdeață ; unele mai mari, locuite ; altele purtind asupra lor nişte munți, ale căror vîrfuri se învâleau în sînui unui nor rătăcit în această climă senină." Remarcabilă prin simetrie, cadența muzicală şi efectul de transfocator e următoarea vedere asupra piramidelor : „O aură lină şi plăcută răcorea aerul, malurile Nilului, ce de la un timp începuseră a pierde mai mult cununa lor de verdeață, înotau acum în valuri de umbră şi de lumină, în tăcere şi întristare, pale şi albe, cu satele, ‚u arborii de curmali, mai rari pe-aici. Unele din sate, mai depărtate, apăreau şi se pierdeau în fundul umbrei şi al deşertului. Departe, printre raze, printre umbrele serii, printre valurile mării de nibip cu mulțime de fețe, văzurăm piramidele."

în fine, fizionomia romantică a călătorului ar rămîne incompletă fără a sublinia cît de puternic e ea marcată de obsesia patriei. Patria constituie o referință constantă, deseori manifestă, şi atunci scăldată în .nostalgie ori amărăciune, alteori subtextuală şi atunci angajînd discret strategia discursului liric ori prozastic. Ilustrată în toate memorialele de călătorie, ea e tematizată în mod sistematic mai ales in relatarea expediției macedonene•[xi].

înainte de a intra în detaliile veritabilei monografii pe care o dedică Macedoniei (cuprinzînd, pe lingă bogate informații istorice, geografice, etnografice, o colecție de proverbe şi un vocabular), Bolintineanu se lansează in largi digresiuni asupra problemei naționale. Tn spiritul celui mai autentic paşoptism, el combate cosmopolitismul, ca fiind nerealist şi inaplicabil, şi-şi motivează convingerea că numai prin cultivarea specificului propriu un popor poate fi el însuşi şi fiind el însuşi poate fi nemuritor. „Pentru mine — mărturiseşte scriitorul — înțeleg simțul naționalității dintr-un punct de vedere practic şi poetic. Practic, căci credem că spre o îmbunătăți soarta lumii trebuie mai intii a îmbunătăți soarta națiunii din care facem parte. Poetic ?... Acesta este un simțămînt ce nu se explică. Sub aceste cugetări arunc ochii către un popor de un milion de români risipiți în Macedonia, Tesalia, Epir şi alte locuri. Un milion de români este un popor ; este o fărîmătură mărită din acele legiuni romane neînvinse de oameni, neînvinse însuşi de secoli ; este o Idee, este geniul, este civilizatiunea lumii vechi, doborîtă, dar neînvinsă..." Antologică, traducînd o experiență comună paşoptiştilor, soldată adesea cu mari amărăciuni, e compararea patriei cu un tablou în ulei. „De aproape se vede lutul culorilor ; de departe acel lut dispare. Ochiul nu mai vede decît ceea ce este frumos. Ceea ce iubeau exilații nu era țara astfeL cum este ; era portretul ei, ieşit de sub penelul lui Rafael, era fantasma sa."

Sâ urmărim acum felul în care sînt construite *Călăto*riile. Metoda e simplă, ea constă în joncțiunea impresiei şi a informației : pe de o parte, Itinerariul e punctat de rapide şi concise notații reportericeşti, pe de alta, e elucidat printr-o profunziune de fişe, de caracter predominant istoric. Spre exemplu, drumul către Ierusalim începe de la Constantinopol, pe vaporul „Merse". Autorul fixează o dată în plus îneîntătoarea panoramă a Bosforului nocturn : „Noaptea se întindea asupra săraiurilor misterioase, pierdute prin arborii grădinilor desfătătoare ale Bos-

[30] Părerea lui Th. Capidan, că Bolintineanu n-a vizitat decit parțial Macedonia (Th. Capidan, Scrierile Iui *Dim. Bolintineanu* despre Macedonia, în *Omagiu lui* I. Bianu, Bucureşti, 192") a fost recent pusă la îndoială, pe bună dreptate, credem, de T. Vârgolici *(Introducere in opera lui* Dimitrie Bolintineanu, p. 188).

forului. Cotul unde fuse altădată palatul împăraţilor, astăzi saraiul sultanilor, părăsit, rămase la dreapta noastră. Scutari, Cadikioi pieriră unul după altul în umbră şi în depărtare ; insulele Principilor, semănate în faţa mărei, păreau că înoată sub cununile lor de scîntei, în apă, în umbră şi în tăcere." Apoi, un-Rhiul subiectiv e abandonat, comunicîndu-ni-se material documentar despre Scutari, în vechime Chrisopole. fiind citaţi Denis din Bizanţ şi Xenofon, despre Cadikioi, în antichitate Calcedonia. fiind chemaţi în sprijin Tacit, Strabon şi Polibiu. După încă o pagină de „fapte" (biografia împărătesei Teodora, caracteristicile geografice ale insulelor Principilor şi ale Mării de Marmara), revenim la literatură, făcînd cunoştinţă cu pasagerii. în rîndnl cărora străluceşte o superbă fiică a Albionului, miss Lia — „Fiicele Albionului in genere nu sunt frumoase — remarcă scriitorul — graţia, gentileţea, vioiciunea le lipsesc ; nalte şi reci, ca nişte coloane de marmură ; mari în mini şi în picioare ; însă cînd printre ele se întîmplă unele frumoase, aceste excepţii sunt frumoase ca nişte mumii". Miss Lia era, evident, o excepţie : ..vioiciunea sufletului său se răstrîngea pe faţa ei, asemenea razelor de soare ce se varsă pe stele şi pe care ochii noştri nu le pot vedea, aflîndu-le ascunse". In vreme ce pasagerii stau la masă şi, fermecaţi de drăgălăşenia tinerei englezoaice, ar voi ca cina să nu se sfîrşească niciodată, un zgomot teribil Ii precipită pe toţi afară. „Frumoasa miss Lia fu dată la o parte, călcată pe picioare de cei ce voiră să iasă !" Vexat de această manifestare animalică a instinctului de conservare. Bolintineanu supraliciteazӑ polemic : ..Sunt sigur că dacă s-ar fi spart vasul, de am fi scăpat în bărci pe mare, de am fi rătăcit mai multe zile însetaţi .şi flumînzi, de am fi hotărît, în ameţeala foamei, să mîncăm pe unul din noi şi soarta ar fi căzut pe frumoasa fecioară, negreşit că aceşti adoratori ar fi mîncat-o, fără nici o mustrare de cuget, numai să nu moară ei". Panica stîrnită avea drept cauză o coliziune. Cele întîmplate sînt expuse în stil de proces-verbal : „Vasul nostru întilnise un caic încărcat cu marfă şi cu treisprezece oameni. îndată ce îl lovi, îl rupse în două ; îl văzurăm plutind un minut pe apă, apoi se cufundă. Cîţiva mateloţi se dară jos din vapor cu o barcă să caute pe cei ce se înecau. Auzirăm încă strigătele lor dureroase, apoi o tăcere de moarte se întinse peste unde." Urmează, fără tranziţie, cîteva pagini de date despre Dardanele, traversarea Helespontului (de către Leandru, lord Eyron, un june evreu), despre fortificaţiile ridicate de turci etc.

Întreaga „călătorie" e construită la fel, printr-o articulare sumativă, şi nu interferenţă a două registre : unul impresiv, celălalt digresiv. Cel dintîi e alcătuit, cum am văzut, din repezi instantanee : despre Smirna, cu femeile visătoare şi melancolice in pervazul ferestrelor; despre peroti, locuitorii catolici ai unui carrier din Constonlinopol, născuţi „cu galoşii în picioare şi cu un fanar în mină, două antidote puternice în contra tinei şi a Întunericului" ; despre călugărul îona, originar din Moldova ; despre întîlnirea cu o frumoasă alepiană, cîntată cîndva de Lamariine ; despre homerica luptă la porţile cetăţii Iaffa între cei ce voiau să intre şi să iasă etc, etc. Registrul digresiv ne ţine la curent cu Enciclopedia, citind copios din Volney. Chateaubriand. S. M:ink, de Bourienne, cornițele de Forbin, Vechiul Testament etc. şi informîndu-ne despre istoria arabilor şi a lui Mahomet, originile sărbătorilor Pastelui, detaliile arhitectonice ale monumentelor Palestinei, inclusiv biserica Sf. Mormînt, coniecturile asuova locului Golgotei etc, etc.

Dacă erudiţia împovărează Călătoriile şi devine balast, nu e fiindcă desluşirile date n-ar fi interesante, cl fiindcă ele nu sînt distribuite echilibrat şi nici filtrate prin personalitatea scriitorului. La fel, dacă notaţiile nu-şi produc totdeauna efectul, în pofida frăgezimii percepţiei şi a umorului, e fiindcă sînt înşiruite în galop, fără ca unele să fie privilegiate, în detrimentul altera, prin aşezarea în prim plan. In plus, informaţiile şi impresiile se alătură hibrid, impunînd două tipuri de lectură, una utilitară, cealaltă participativă. Incit nu e poate exagerat să spunem că ceea ce lipseşte înainte de toate memorialelor lui Bolintineanu e o mizanscenă convenabilă.

Roluri şi personaje

Recitită fără prejudecăţi, dramaturgia lui Bolintineanu nu impune, desigur, revizuirea opiniei depreciative, instaurată încă de mult, la. care a subscris şi Eminescu şi pe care au confirmat-o în decursul vremii toţi cercetătorii. Consensul negativ se cere insă nuanţat, şi anume nu fiindcă piesele n-ar avea multe cusururi, ci fiindcă s-ar cuveni să le concedem şi unele calităţi. In definitiv, ar fi absurd să redeschidem un proces clasat

numai spre a repeta că sentința a fost dată corect. De aceea, vom trece peste diversele carențe, de la platitudinea versificației **si** retorismul vorbirii la incilceala si artificialitatea compoziției, de la totala neglijare a culorii locale la insuficienta motivare a acțiunilor, de la stîngâciile tehnicii (precipitarea timpului scenic, abuzul de monoloage interioare etc.) la amestecul neconvingător al registrelor şi stilurilor : pateticul cu burlescul, duiosul cu ridicolul etc. Piesele lui Bolintineanu poartă pecetea unei perioade nefaste a creației — de agravare a bolii, descurajare ți criză morală, de cursă dezesperată împotriva neantului. Ele nu există esteticeşte, ca opere întregi, de sine stătătoare. Dar, ici &i colo, aduc dovada unei căutări, semnul unui elan retezat, conturul tremurat a ceea ce ar fi putut să fie şi n-a rămas [lecit o vagă promisiune.

Astfel, fiindcă majoritatea lor gravitează în jurul puterii, a ciocnirii domnilor cu boierii sau a pretendenților ce-şi dispută scaunul, nu e surprinzător să descoperim anumite crîmpeie relevabile in confruntările dintre reprezentanții diverselor partide. Poate fi astfel citată scena din *Brîncovenii şi Cantacozinii* in care răzvrătiții împotriva domnitorului îşi enunță programele, încercînd să se înțeleagă asupra celei mai potrivite candidaturi la tron. Plin de interes, deşi stufos şi excesiv actualizat, este şi dialogul din *Alexandru Lăpusneanu,* între domn şi domnița Roxandra, care nu reprezintă doar două caractere opuse, ei şi două filozofii antagoniste asupra vieții.

Principala aplicație a dramaturgului Bolintineanu nu e de ordinul scenarizării, nici al inventării de momente reuşite în relativa lor autonomie; ea rezidă în schițarea unor destine, a căror anvergură o ghicim dincolo de partitura rolurilor, de obicei insuficient realizată. E vorba, se înțelege, de personaje excepționale — mari ambițioşi, scelerați ori principi — detaşindu-se din mediocritatea ambianței prin dimensiunea țelurilor, unaori şi prin natura mijloacelor folosite. Cu pozitivii, eşecul e frecvent, deşi nu obligatoriu. Astfel, figura lui Mihai Viteazul, erou al unei trilogii (Minai Viteazul condamnat la *moarte, După bătaia de la Călugăreni, Mărirea şi uciderea lui Mihai Viteazul)* rămine schematică şi falsă, scriitorul neizbutind să găsească echilibrul între monumentalul baladesc, împrumutat legendelor istorice, şi o umanizare vulgară. In schimb, apare credibil Brincoveanu *(Brîncovenii* şi Cântacosinii), deşi procedeele evocăm sînt

mp.i mult ilustrative decît dramatice. Prevenit de devotați câ împotriva lui uneltesc Cantacuzinii, domnul refuză să ia măsuri :

> Un domn e mare însă cind lasă tutulor
> Să zică ce le place şi nu le pune Mul.

Cînd imbrohorul Porții vine să-i pună pe umăr năframa de mătase neagră a mazilirii, el apelează la garda palatului, dar constată câ a fost trădat :

> Sint singur ! unde sînteți apărători ai țării
> Şi-ai tronului ! Trecut-ați in tabăra trădării ?
> Dar nimeni nu se vede 1 O tron, plin de dureri 1
> Vezi tu cum te sprijină ai tăi măreți boieri ?
> Robi, cereți libertatea schimbîndu-vă stăpînul !
> Amar de tine, țară, ce dai să-ți sugă sînul
> La pui de lupi ! Vai ție, tu floare care luce
> Şi-n sînu-i simte viermii născînd ca s-o usuce !

Brîncoveanu primeşte cu bărbăție osînda la moarte şi-l înfruntă pe sultan, prevestindu-i pieirea imperiului. Scena supliciului din finalul actului IV, cu copiii ucişi de securea gîdelui, sub ochii nefericitului părinte, e una diu cele mai puternice din întreaga ope.-ă dramatică a scriitorului.

Pină la un punct e viabilă şi doamna Roxandra *(Alexandru Lăpusneanu),* reprezentantă a continuității dinastice (era fiica lui Petru Rureş) şi a ideii de respectare neabătută a tradiției. Ea refuza căsătoria cu Joldea, proclamat domn de boieri, alegîndu-1 drept soţ pe Lăpusneanu, după ce încearcă să se asigure câ e vrednic de dînsa. Dar Roxandra pierde din alură pe parcurs, fiind implicată într-o intrigă sentimentală vodevilescă.

Negativii sînt mai colorați şi mai dramatici. Un aspect inedit în dramaturgia istorică *a* vremii il constituie faptul că printre malefici se află şi două femei : Doamna Măria (Postelnicul Constantin *Cantacuzlno)* şi Grajina (Despot-Vodă). Ambele sint roase de ambiție, iar frumuseţea le serveşte drept instrument ; ele participă la intrigile ce se țes şi se deznoadă în jurul tronului, cu aceeaşi lipsă de scrupule pe care o dovedesc şi bărbații.

Din mulțimea eam indistinctă a personajelor masculine (căci cei mai mulți seamănă între ei) şi din rîndul celor ce-şi păstrează o anumită coerență se desprind trei figuri semnificative. Observăm la ele o contradicție între individualitatea prezumtivă,

intuită din conturul „rolului", ţi partitura pe care le-o pune Ia dispoziţie scriitorul. Totuşi, sugestia magnitudinii dramatice se păstrează. Primul personaj memorabil îmi pare a Ii Mihnea al III-Iea (Mianea-Vodă *care-şi taie* boierii), omul unei vocaţii imperiale, ca mai tîrziu Despot al lui Alecsandri :

Voi să tai boierii şi în locul lor
Să înalţ pe alţii, oameni din popor.
Voi să bat păgînii, sâ-i gonesc afară
Din Europa ! mîine, scap această ţară ;
Lumea cere nouă să-i dăm un stăpîn
Orientul cere împărat român.[37]

Boierilor care se tem de puterea otomană („Sînt nenumărate oştite pâgine / Ei cu caii numai pot să ne fărîme") le aruncă-n faţa :

Ale voastre vorbe înţelepte par ;
Dar şi-nţelepciunea are-al ei hotar ;
Cînd mergi prea departe în înţelepciune
Ai în al tău suflet moarte, slăbiciune.
Ascultaţi o vorbă, dragii mei boieri,
Nu se naşte-un popol fără de dureri.[33]

Defectul lui Mihnea e că vînează fuste, nenorocul că e împresurat de adversari numeroşi şi puternici, care-l vor împinge pini la urmă la pierzanie.

Un al doilea personaj vrednic de atenţie e Alexandru Lăpusneanu, din piesa cu acelaşi nume. Ca la Negruzzi, e un tiran sangvinar, însă reflexul tactic consemnat de faimoasa replică : ..Proşti, dar mulţi" devine in cazul său o filozofie a istoriei ; ea pledează dreptul forţei, nihilismul şi relativizarea oricărei idei morale. Vocea lui Lăpusneanu e a unui om care-şi simte singurătatea metafizică în mijlocul creaţiei şi destramă provocator, cu un cinism re«:e, toate alibiurile bunei conştiinţe : „Lumea este o curteană bătrînâ. obosită de crime, spoită pe obraz, care vorbeşte de virtute ! Vorbele de dreptate, adevăr, ncat(rnare sînt născute în slăbiciune. Aceiaşi oameni, cînd se fac tari, le prigonesc. Ele au ajuns nişte mijloace spre a înşela lumea şi a-şi face

[37] Drame «istorice. *6 drame historice noi.* Bucureşti, 1888, p. 10.
[33] *Idem,* p. 8.

trebile. Şi cel slab, şi cel lare **le** pune înainte, unul ca să răpească, celalt ca să păstreze. Cel ce se ascunde sub masca libertăţii, dreptăţii, patriii este de două ori tiran, nedrept şi înşelător ! Ştiţi voi, copii ai viselor, câ dreptul începei cînd începe tăria ? Vieţuitoarea mănîncă pe vieţuitoare. Natura se hrăneşte prin mincarea fiinţelor de către fiinţe..."

Cel de-al treilea personaj asupra căruia mă opresc, Ştefan-Vodă cel Berbant, din piesa cu acelaşi nume, e un Don .Tuan cu apetit insaţiabil, care necinsteşte toate femeile ce-i ies în cale şi ucide fără căinţă, ca un nou Caligula, dintr-un soi de plăcere sadică **de** a-şi exersa puterea. E un monstru în stare pură, o fiinţă nu numai imorală, ci amorala, fiindcă nu contrazice normele etice, ci se situează dincolo de ele. Nefiind **de** fapt un sceptic, ci un deziluzionat, Bolintineanu îi atribuie totuşi un simulacru de motivaţie ; domnitorul ar fi fost cîndva călăuzit **de** un ideal; pricini misterioase i-au împietrit sufleteşte : inima îi e acum „moartă" fiind încredinţat că „este tot atîta... de faci ori rău, ori binef.:

...A lui Dumnezeu
Parodie este astă faptă mare
Ce se cheamă lumea ! Ia a sa fătare
Haosul acesta fu neapărat
Prins de friguri rele, lumea a păstrat
Aducere aminte.[38]

Obosit' de domnie, oferindu-şi voluptăţi de care se satură repede şi victime ce nu-i alungă plictiseala, neputîndu-se smulge din deliciile vinului nici cînd duşmanii îi cad în spate, Ştefan nu se căieste de fărădelegile săvirşite şi nici nu pare a regreta viaţa pe care o duce. El profesează o filozofie cinică şi brutală, de stăpîn de sclavi :

Nu sint eu tiranul cel înlîi pe lume,
Nici cel după urmă ; libertatea-i nume
Cu care înşeală de veacuri de ani
Biata omenire nişte şarlatani.

[33] *Stefan-Voăă cel Berbant,* dramă în 4 acte, urmată de poezii nouă, Bucureşti, 1867, p. 80.

Lumea e o turmă data moştenire
La cîtiva, şi lupta pentru omenire
Nu e între popol şi între tirani,
Lupta de scăpare e-ntre şarlatani
Care să apuce locul Ia putere
Ca să smulgă turma ce-a născut-a pere.
Dreptul celui tare este tot aici.[4]"

Un suflet delicat şi sensibil ca al lui Bolintineanu, gata să ardă pentru orice pricină de înaltă cuviinţă, trebuie să fi fost crincen mutilat de viaţă pentru ca, în amurgul carierei, să imagineze asemenea personaje satanice, în care umanul de-abia mai pilpîie în slabe licăriri.

Poetul şi problemele cetăţii

Publicistica ocupă un sector vast şi eterogen al operei lui Bolintineanu. Ea cuprinde lucrările de propagandă in limba franceză, compuse în vremea exilului *ILes Principautes Roumaines* — IBS4 şi *UAutriche, la Turgute et Ies Moldo-ValaQues* —1856), monografiile de istorie contemporană, de tip semimemorialistic (Viofa lai Cuza-Vodă — 1868, Domnii regulamentari si istoria celor *3 ani de la 11 februarie pînă astăzi* — 1869), eseurile politico-filozofice *(Cartea poporului român, Nepăsarea de religie, de patrie* îi de *dreptate la* români, România *roabă la* austro-maghiari *?* — toate din 1869), aşa-zisele biografii istorice (Viafa *lui Mihai Viteazul făcuta pentru înţelegerea poporului de un anonim. Viaţa lui Stefan-Vodă cel Mare, Viaţa lui Vlad Ţepeş-Vodă s> Mircea-Vodă cel Bătrîn* — toate din 1383, *Viaţa lui Traian August, fondatorul* neamului românesc şi *Cleopatra, regina Egiptului* — ambele din 1869), precum şi o considerabilă producţie jurnalistică, desfăşurată la gazete proprii (Poporul suveran — 1848, Dîmooriţa — 1858—1860) ori în calitate de colaborator al unor foi periodice *(Trompeta Carpaţitar* unde, în 1867, îl înlocuieşte un timp pe Bolliac ca redactor-şef, Albina *Pinăului* — 1868 etc.).

După cum sugerează această lungă enumerare, tipurile de lucrări citate diferă sensibil prin momentul elaborării, obiectivele urmărite, mijloacele puse în mişcare, ca să nu mai vorbim

Idem, p. 95—86.

de inegalităţile calitative. Ca şi operele de creaţie propriu-zisă, ele se deosebesc însă şi printr-un anumit accent al concepţiei despre lume, altfel orientat de pe la 1864 înainte. In linii generale, fără a canoniza o diferenţa care nu se instaurează de la o zi la alta şi nici nu e lipsită de contrarietăţi, se poate afirma că perioada ministeriatului marchează, în itinerariul spiritual al lui Bolintineanu, trecerea de la o etapă de exultantă paşoptistă, de încredere în posibilitatea de a reforma societatea românească şi a făuri în imediat o ordine mai dreaptă la o fază de scepticism anxios şi blazat, colind treptat spre mizantropie şi un negativism sistematic. Explicaţia acestui proces de „închidere" şi criză acută a raporturilor cu lumea rezidă pînă la un punct în destrămarea frontului paşoptist, cu corolarul inevitabil : treptata conştientizare a divorţului dintre idealurile revendicate pe eîmpia Islazului şi realitatea dezamăgitoare a unei epoci de rapidă îmburghezire şi mercantilism agresiv. Dar dincolo de contextul politic general e incontestabil că evoluţia sau moi degrabă involuţia lui Bolintineanu îşi are originea în el însuşi, în boala necruţătoare ce-i măcina organismul şi-n sentimentul amar al declasării, al ieşirii din plutonul „liderilor" de opinie literară, în agravarea unei chinuitoare frustraţii.

începem trecerea în revistă a publicisticii cu lucrările de propagandă scrise în anii exilului. Les *Principautes* Rouimaines îşi propunea să informeze opinia publică străină asupra istoriei, economiei şi culturii Principatelor şi, îndeosebi, să justifice programul revoluţionar de la 1848 Tînărul autor se achită cu dezinvoltură de această sarcină, însă diletant în partea de erudiţie a cărţii, unde nu o dată lansează tiribombe (de ex. : Zamolxe a fost elevul lui Pitagora şi i-a învăţat pe daci metempsihoză), mai avizat în partea piopriu-zis politică, unde, intre altele, demonstrează cu brio concordanţa politicii anglo-franceze de prezervare a integrităţii Imperiului Otoman cu lupta paşopliştilor pentru înlăturarea protectoratului ţarist şi redobîndirea autonomiei pe baza acordurilor cu Poarta. De mare interes e prezentarea literaturii române contemporane : fidel unei viziuni novatoare, Bolintineanu insistă asupra tezaurului folcloric, de curind scos la lumină de Alecsandri ; face caz de importanţa lui Anton Pann, pe-atunci deplin ignorat ; atribuie locul cuvenit „şcolii romantice" (Alecsandrescu. Negruzzi. Bolliac şi Rosetti), influenţată de Byron, Lamartine şi Ilugo ; citează între bunii prozatori pe I. Voinescu II, N. Bălcescu („une de ces intelligences supe-

rieures destinees â creer une nationalite"), Kogâlniceanu şi Ghîca. Curioasă şi nu tocmai e epigrama împotriva confraţilor care „au lieu d'aller chercher leurs inspirations au sein de leur patrie, dans ses souffrances, dans ses esperances, vont s'inspirer sur Ies bords de ia Seine ou de la Tamise ; aussi leurs poesies respirent elles Ies parfum funeste de la litt£rature du X1X-e siecle, le sensualisme, le doute et le decouragement." Vorbind în numele esteticii militante a paşoptistului, Bolintineanu părea să uite că el însuşi căzuse uneori în păcatele reproşate altora.

L'Autriche, la Turowie et Ies Moldo-*Valagues* pledează necesitatea Unirii, denunţînd intenţiile anexioniste ale Austriei. Broşura conţine şi o galerie de portrete ale principalilor oameni politici din Principate, în scopul demonstrării că adevăratele eapaeităţi nu trebuie căutate în rîndurile boierimii regulamentare, ci printre foştii revoluţionari de la 1848 (C. Negri, Kogălniceanu, Ralet, I. Ghica, N. Creţulescu etc.). Răzbunînd calomniile proferate de Heliade pe seama liberalilor, Bolintineanu îi croieşte fostului său patron literar un portret incisiv, desigur minat de exagerări polemice. Dar ironia e redutabilă. Luînd de bune complimentele pe care i le adresau tinerii — ne încredinţează autorul —, Heliade ar fi ajuns să se creadă efectiv un mare om. „Mais avec la revolution la comedie devait finir et l'instrument dut se briser n'etant plus necessaire, d'autant plus qu'il n'avait ete nullement utile. Heliade, avons-nous dit, n'a pas compris le role qu'on lui fit jouer et, â l'heure qu'il est, il se crois toujours un grand personnage, comme un acteur qui, jouant sur un theâtre le role d'un roi persisterait le lendemain de la representation, ă porter le costume de rol."

Cu Viafa lui *Ctiza-Vodă* accedem în plină actualitate politică, pe un teren prin execelenţă supus controverselor. Scriind numai la doi ani după abdicarea domnitorului, Bolintineanu işi asuma o misiune anevoioasă. Şi-a implinit-o cu nepărtinire exemplară, străduindu-se şi reuşind în bună măsură să se ridice peste resentimente şi pasiuni şi să judece personalitatea lui Cuza în lumina sensului ei istoric. In pofida titlului, cartea nu ne propune o biografie a domnului, nici o istorie a domniei, ci un portret, un portret vioi şi plin de culoare, realizat prin adausuri şi retuşări succesive, folosind procedeul circumlocuţiei. Iniţiat in intrigile de culise şi în secretele cabinetelor, dispunînd de numeroase informaţii inedite, făcînd uz de propriile-i impresii, căci se numărase printre colaboratorii apropiaţi ai lui Cuza şi-i fusese ministru, Bolintineanu vede problema pe toate feţele. Meritele lui Cuza îi par a fi îndeosebi : patriotismul, caracterul nobil şi generos, dorinţa sinceră de a îmbunătăţi soarta celor oropsiţi, răspunderea faţă de înalta sarcină primită. „El dezrobi poporul rural de clasă, el dete egalitatea drepturilor, el stărui a se face unirea ţărilor, el decidă secularizarea monastirilor închinate, aceste principii vechi ale naţiei, cerute în toţi timpii şi în 1848". Erorile sînt, de asemenea, puse în evidenţă cu claritate : faptul că a apelat la oameni vechi pentru a-şi aplica reformele, că s-a lăsat îmbrobodit de o camarilă alcătuită din elemente venale ori oportuniste, îndepărtîndu-se astfel de masa naţiunii, că a agitat ideea domnului străin, descurajîndu-şi amicii politici şi dînd apă la moară duşmanilor. Cu toate defectele de construcţie şi stil, deşi observaţia generalizatoare, de tip moralist, proliferează uneori în dauna faptelor propriu-zise, accentuînd o anumită .filozofare sentenţioasă, monografia lui Bolintineanu rămîne o sursă documentară de primul ordin şi o primă reuşită a genului în literatura noastră istoriografică.

Eseurile politico-filozofice din 1869 reiau catehismul politic liberal al autorului cu o dispoziţie sarcastică şi nihilistă mai acuzată decît oricind înainte. Corteo poporului *român* — care, în pofida titlului, n-are mult a face cu Le *livre du peuple* a lui Lamennais — compilează, sub o formă oarecum sistematică, ideile aripei liberal-moderate a emigraţiei paşoptiste despre naţiune, suveranitate, despotism şi democraţie, libertate, justiţie, stat etc. Noutatea nu vine din program, cu neînsemnate nuanţe acelaşi ca în anii '50, ci din critica neajunsurilor regimului constituţional instaurat în 1866, rostită cu o extremă severitate : „Libertăţile constituţionale nu mai servă la noi decît ca o mască sub care ascundem despotismul şi mizeriile unei educaţii sub regimele de robie şi de degradare a omului în viaţă. Pe cine voim a înşela ? pe streini sau pe români ?"

Broşura *Nepăsarea de religie, de patrie* şi *de dreptate la români* îşi enunţă cuprinsul din titlu : este o diatribă împotriva pricipalelor cauze ale „decadenţei naţiunii române" : corupţia şi oportunismul clerului, carenţa totală a justiţiei, ruinarea simţăminteîor patriotice datorită aplicării strîmbe a legilor, capriciilor puterii, guvernului care se crede proprietarul ţării.

In ambele broşuri, dar îndeosebi în cea de-a doua, stilul e nervos, precipitat, cu respiraţia gîfîită, abundînd în repetiţii şi incoerenţe, cu fraze trunchiate, rămase uneori fără predicat. Cu toate astea, din cînd în cînd, cîte o imagine zbîrnîie, cîte o idee îşi află vestmîntul de paradă : „Numai cei de la putere iubesc patria, cum cafrii iubesc prizonierii, ca să~i mânînce" sau „Favorul a fost şi este o mare divinitate, ministrul este marele pontifice care îi oferă victimele".

Cea mai valoroasă şi, din păcate, cea mai puţin cunoscută parte a publicisticii lui Bolintineanu o constituie, după părerea noastră, jurnalistica. Din punctul de vedere al clarităţii programatice, al forţei persuasive, al consecvenţei de atitudine şi al eticii profesionale, Bolintineanu se impune printre cei mai de seamă gazetari ai vremii. Comparaţia cu Rosetrti şi Bolliac nu-i e, în tot cazul, defavorabilă. Editorialistul sagace, ponderat şi spiritual de Ia Poporul *suveran* şi în special din prima serie a *Dîmboviţei* (1838—1860) a fost însă eclipsat de poet, iar lipsa unei ediţii, fie şi selective, a contribuit Ia ignorarea sa. Desigur, nu e posibil ca în spaţiul restrîns de care dispunem aici să întreprindem o analiză, mai ales că, dată fiind extrema diversitate a subiectelor, jurnalistica nu se rezumă, ci se exemplifică, uzînd de numeroase citate. Vom aminti doar că şi la Poporul *suveran* şi la *Dîmboviţa,* Bolintineanu militează ferm pentru cauza naţională, identificată cu revoluţia democratică In primul caz, cu lupta pentru înfăptuirea, apoi consolidarea Unirii, In cel de-al doilea. El demonstrează bun-simţ, moderaţie, o desăvîrşită independenţă de opinie, curajul de a spune adevărul chiar dacă prin aceasta riscă să-şi supere prietenii. La *Poporul suveran,* apără linia generală a guvernului provizoriu împotriva duşmanilor dinăuntru şi din afară, dar nu se sfieşte să-şi exprime rezervele de orieîte ori îi pare că se alunecă pe panta tergiversărilor ori a compromisurilor. La *Dîmboviţa* pledează împotriva spiritului de diviziune, agravat de sistemul electiv al domniei, apoi, după înscăunarea lui Cuza, căruia îi va fi de o absolută lealitate, desfăşoară cu stăruinţă o luptă hotărîtă contra abuzurilor, a tendinţelor politicianiste, a venalităţii şi birocraţiei, pentru urgentarea reformelor de importanţă naţională : îmbunătăţirea situaţiei ţărănimii, reorganizarea armatei, consolidarea democraţiei, libertatea presei, încurajarea Teatrului Naţional şi a literaturii dramatice etc.

Ca gazetar, Bolintineanu îşi găseşte o formulă stilistică proprie, nici solemnă, nici vulgar colocvială, accesibilă, debarasată de erupţiile retorice ale lui Rosetti sau Bolliac, dar eficace, uzînd de bun-simţ, umor şi o abilă gradaţie a argumentării. El reuşeşte sâ-1 convingă pe cititor de moderaţia, onestitatea şi bunele sale intenţii. Iată, în acest sens, o profesiune de credinţă : „Eu nu sunt om politic şi nici nu am avut ambiţia de a aspira la un loc între deputaţii naţiei; m-am mulţumit totdauna a lăsa acel drum celor mai buni decît mine. Dar vor zice unii ; «Dacă nu eşti om politic, pentru ce scrii despre politică La acestea voi răspunde ca Rousseau, că scriu politică tocmai pentru ca nu sunt om politic : de aş fi fost om politic, nu aş fi scris, ci aş fi făcut. Crez însă că în împrejurările de astăzi, nevoind a lua nici o parte la elecţii, tot aş putea face ceva bun pentru ţară, dîndu-mi cu moderaţie şi modestie opinia asupra diferitelor cuestii într-un rol modest şi puţin pizmuit" *(Dîmboviţa,* nr. 8, 5 noiembrie 1858).

Uneori, avertizează, ridicînd vocea : „Ca istorian, ca jurnalist, ca om, ca român, cred că o luptă de o sută de ani cu armele în mînă nu ar fi putut să ne dea rezultatul ce ne dă Congresul european. Dar vai ! tocmai pentru cuvîntul că am căpătat o poziţie atît de bună fără a fi făcut sacrifice, mă tem foarte că nu vom putea înţelege bine poziţia noastră şi ce ne rămîne a face încă ! acest cuvînt este mai serios decît se pare la întîia dată. Sacrificcle făcute de un popol sînt şcoala inimilor şi sigilează pentru totdauna rezultatul faptelor. Popolii sînt ca oamenii şi omul *ţine* totdauna mai mult la lucrurile ce, ca să le apere sau să le cîştige, l-au costat mai multe osteneli şi lacrimi" (nr. 5, 25 octombrie 1853).

Alteori, jurnalistul foloseşte metoda parabolei : „Sus Aii ! Jos Selim ! Iată ce strigă oamenii în provinciile sălbatece ale Persiei ; şi satrapii se schimbă ca să mulţumească pe cei nemulţumiţi. Aii vine după Selim, Selim după Aii şi cu toate acestea nemulţumirile murmură neîncetat, căci schimbarea guvernurilor nu schimbă sistemul guvernului" (nr. 23, 27 decembrie 1858). Ori îşi bate joc, dezumflînd vorbele mari prin ridiculizare : „Este un cîntec vechi ce cîntă în Europa de mult timp partidele retrograde că sint în pericol familia, religia şi proprietatea, deşi pînă acuma nu s-a periclitat în nimica. Acest cîntec îl cîntăm şi noi la noi căci avem spiritul imitativ şi cultivabil în lucrurile cele frumoase" (nr. 17, 6 decembrie 1858). Adesea nimereşte şi formula

de efect ; „Patimile politice sint ca paserile de noapte ce văd în întuneric şi orbesc la lumină" (nr. 28, 14 ianuarie 1859) ori : „Sint în luptă două principe mai reprezentate, două partide : trecutul şi viitorul; trecutul ce tinde către întuneric şi moarte, viitorul ce tinde către lumină şi viaţă ; trecutul ce face dintr-o naţie clase, viitorul ce face din clase o naţie" (nr. 2(S. 7 ianuarie 1859).

Vrednice de atenţie sint şi contribuţiile gazetarului pe terenul artelor şi literaturii. Fără a fi un critic în înţelesul propriu al cuvintului, Bolintineanu s-a ocupat ocazional de problemele creaţiei literare, salutînd apariţia colecţiei de poezii populare a lui Alecsandri, debutul lui Grandea, îndeosebi dînd o suită de articole despre începuturile poeziei noastre moderne, cu caracterizări în genere judicioase *(Poezia română în diverse epoce, Albina Pinăului,* nr. 1 din 15 iunie 1668 — nr. 6 din 1 sept. 1868). Baza estetică a aprecierilor, aşa cum se străvede din afirmaţii incidentale, e Insă foarte indigenţă : „poetul e născut, iar nu făcut", o poezie „perfectă" trebuie sâ fie „cu putere cugetată, cu adîncime simţită, ou eleganţă exprimată", „nimic nu place mai mult decit comparările în poezie".

încă inexplorată e activitatea critică desfăşurată de Bolintineanu in paginile Dtmbouifci. sub nume propriu ori sub pseudonimul N. Strădescu (cronici dramatice, recenzii ; între altele despre *Suvenire şi impresii* de Ralet). Iată o excelentă pagină a acestui Strădescu alias Bolintineanu : „Cînd ne aruncăm ochii asupra literaturii străine şl de aici ne înturnăm la năseînda noastră literatură, nu ne vine oare a striga cu neesperienţa : ce contrast, ce mizerie !... negreşit. Dar nu trebuie oare să ţinem socoteală de cauzele acestor efecte ? Cînd ne vom gîndi cu sînge rece că înainte de 30 ani, toţi aceşti romani civilizaţi ce astăzi gindesc şi vorbesc ca cei dintîi locuitori din straturi înaintate purtau islolice şi ceacşiri cu meşi, ca sălbaticii ; câ *au* aveau legi. nici scoale, nici limbă, nici naţionalitate (toate fiind stinse de regimuri barbare streine), nici o carte tipărită în limba română decît cîteva cărţi bisericeşti ; cînd ne vom aduce aminte că însuş astăzi literatura nu are cititori şi literaţii sînt priviţi încă ca nişte bufoni, născuţi pentru dezmierdarea celor bogaţi. Ne vom plînge că nu avem literatură ca a naţiilor civilizate şi scriitori ca Homer, ca Rousseau, ca Dante, ca SchîUer etc. ? E de mirare, cum, cu condiţiile triste în care ne aflăm am putut să avem şi ceea ce avem astăzi. Nu este îndoială că, de am fi avut un Voltaire, un Lamartine, un Shakespeare, un Goethe, sau ar L

murit într-un exil, sau ar fi fost grefieri, vătăşei de aprozi la vreun tribunal !"

Si'îrşitul activităţii jurnalistice a Iui Bolintineanu coincide aproape cu retragerea sa din viaţa publică. O nouă ediţie a *Dîmboviţei* avea să reapară, la 22 martie ÎB70, dar ea era doar o umbră a gazetei de odinioară. Poetul, obosit şi măcinat de boală, vitupera pe ariile mereu reluate în ultimii ani : „Se pierde această naţiune care trăieşte de la Traian împăratul ca provincie romană, care a trăit sub barbari, fără să piară, care s-a luptat In urmă cu armele în mină pentru drepturile sale, care a rămas in picioare cînd alte naţiuni puternice au pierit... Nu mai este Dumnezeu nici în societate, nici în familie, nici în individ... Este o nefericire a mai trăi un om onest în România" etc, etc.

Preferăm să încheiem acest studiu pe o notă luminoasă. Transferîndu-şi printr-o proiecţie inconştientă umoarea neagră asupra lumii, dezolat de prezent, descoperind în juru-i doar depravaţie şi dărăpănare, Bolintineanu n-a ipotecat totuşi niciodată viitorul. Căci viitorul nu se încheia cu ziua de mîine. Dincolo de ea, în secolii ce aveau sâ vină. speranţa putea să renască, viitorul să-şi reia chipul de „aur", conform teoriei luministe a progresului, atît de Înrădăcinată în ideologia paşoptista. Nu ne vom mira, de aceea, citind in, *Cartea poporului român :* „Viitorul este în lumea fizică, in aburi şi în maşini. El va schimba tot, va abate orice piedică pu'iă libertăţii. Prin mişcarea fizică va mişca ordinea morală. Omul îl va schimba, căci prin maşini se scade importanţa braţelor şi se ridică aceea a spiritului. Femeile chiar, ieşind din starea de lucruri la care sexul lor este condamnat de prejudecăţi, vor lua datinile omului şi vor deveni utile societăţii. Toată România se va cunoaşte, se va iubi, căci prin căile de comimicaţiune se vor restrînge şi apropia între ele cu inimile, interesele tutulor românilor, locul cel mai depărtat va fi în vecinătatea noastră." Aceste cuvinte au fost scrise în 1869. Nu ne aflăm oare prea departe de vecinul nostru — Bolintineanu ?

PAUL CORNEA

« Dîmboviţa, nr. 1, 11 oct. 1858.

TABEL CRONOLOGIC

1825

Se naşte Dimitrie Bolintineanu. (Asupra controverselor privitoare la anul naşterii scriitorului vezi nota la poezia *La ziua aniversată.)* Tatăl său, Enache Cosmad (nume cu care va semna, uneori, şi poetul), era român macedonean, originar din Ohrid. Mama, Anica Bolintineanu, era fiica lui Sică Bolintineanu, din comuna Bolintinul din Vale, de lingă Bucureşti.

1837

Potrivit „suvenirurilor contimpurane" ale lui G. Sion, D. Bolintineanu era, în acest an, elev în clasa a doua de „umanioare" la colegiul „Sf. Sava" din Bucureşti.

1S42

Debutează cu poezia O *fată tînără pe patul morţii,* în *Curierul de a,mbe sexe,* nr. 10, 15 mai 1342, p. 153, cu o recomandare călduroasă din partea lui I. Heliade Rădulescu.

1843

Ocupă funcţia de „scriitor" la Secretariatul Statului, în secţia a" II-a ,.a pricinilor sudiţeşti", adică a supuşilor străini, la „masa II a translaţiei româneşti" (cf. Buletin. *Gazetă oficială,* nr. 71, 6 august 1843. p. 282).

1&44

Este avansat la rangul de pitar, prin decretul nr. 5.58. din 6 decembrie 1844, al domnitorului Gheorghe Bibescu (cf. Buletin. *Gazetă oficială,* nr. 143, 8 decembrie 1844. p. 595).

Devine membru at societăţii secrete „Frăţia" şi al „Societăţii literare", alături de N. Bălcescu, Ion Ghica, Christian Teii, Cezar

Bollae şi alţii, dedicîndu-se luptei pentru dreptatea socială şi libertatea naţională a poporului român.

Colaborează la revista Propăşirea.

1845

14 februarie ; împreună cu N. Bâice^cu, Ion Ghica, A. T. Laurian, I. Voinescu II, A. G. Golescu, D. Brătianu, C. A. Rosei-ti, I. E. Florescu, Cezar Boliac, Şt. Golescu. C- S. Filipescu, semnează procesul-verbal, aflat astăzi în Biblioteca Academiei R.S.R. (ms. rom. 4633, **f.** 20), de transformare a „Societăţii literare" în „Asociaţia literară a României", cunoscută în epocă şi sub denumirea prescurtată „Asociaţia literară", al cărei scop principal era promovarea literaturii naţionale pe întreg teritoriul locuit de români.

In vara acestui an. împreună cu Cezar Boliac şi August Treboniu Laurian, întreprinde o călătorie pe malurile Dunării, in Oltenia şi Muntenia, vizitînd locuri care evocau gloria strămoşească, acumulînd idei, sentimente şi imagini ce vor fi transpuse în legendele sale istorice.

Colaborează la *Curierul de ambe sexe.*

1S46

In primăvara acestui an pleacă la Paris, pentru completarea studiilor. (Asupra controverselor privitoare la data plecării poetului în capitala Franţei vezi nota Ia poezia Un *tînăr român murind în* străinătate.) Versiunea de circumstanţă lansată la plecarea lui D. Bolintineanu la Paris era aceea a unei burse de studii oferite de „Asociaţia literară". In realitate, trimiterea sa la studii se datora iniţiativei lăudabile a lui A. C. Golescu-Albu şi Ştefan Golescu, care s-au străduit să realizeze o subscripţie colectivă, în acest scop, cu condiţia ca tînărul poet să nu afle cine au fost generoşii săi protectori.

August : începînd din această lună apare ca membru cotizant al „Societăţii Studenţilor Români" din Paris (cf. *Anul 1848 în Principatele Române,* Bucureşti, Carol GobI, 1902, tom. I, p. 82).

Colaborează la Curierul românesc şi Foaie pentru minte, inimă şi literatură.

1846—1847

Audiază cursurile de la College de France din Paris.

1847

In timp ce se afla în capitala Franţei, îi apare primul său volum, Colecţie din poeziile *domnului* D. Bolmtineanul, la Bucureşti, în tipografia Iui C. A. Rosetti şi Vinterhatder, „cu fondurile Asociaţiei lilerare'", cum se specifica pe copertă.

1848

20 martie : Nicolae Bălcescu convoacă în locuinţa sa din Paris, rue de l'Universite, 94, pe D. Bolintineanu, Al. Golescu-Negru, C. Mavrodin, lancu Alecsandri, V. Mălinescu, I. Leca, Toader Răşcanu, Ion T. Curius (Curie) şi alţii, hotărînd în unanimitate să se reîntoarcă de îndată in patrie, spre a pregăti declanşarea revoluţiei.

Reîntors la Bucureşti, D, Bolintineanu participă activ la revoluţia din 1848, primind misiunea de redactor responsabil al gazetei *Poporul suver<\n,* al cărei prim număr apare la 19 iunie.

î *august:* Este ales in Comitetul central electoral, în vederea desemnării viitorilor deputaţi în Adunarea Constituantă.

13 septembrie : Cînd ostile turceşti ajung la Cotroceni, ca sâ înăbuşe revoluţia, D, Bolintineanu face parte, alături de N, Bălcescu şi alţi fruntaşi revoluţionari, din deputăţia care protestează în faţa lui Faud-efendi împotriva amestecului Porţii Otomane în treburile interne ale Ţării Româneşti.

Fruntaşii revoluţiei, printre care şi D. Bolintineanu, sînt arestaţi şi transportaţi cu ghimia pe Dunăre. Izbutind să evadeze, poetul porneşte pe drumul amar şi îndelungat al exilului. După o scurtă şedere în Transilvania ajunge la Constantinopol.

1849

30 octombrie: Soseşte la Paris, integrîndu-se în activitatea desfăşurată de ceilalţi exilaţi români, participanţi la revoluţia din 1848.

28 *noiembrie*: Exilaţii români din Paris, convocaţi într-o adunare generală, aleg pe D. Bolintineanu, I. Voinescu 11 şi Gr. Marghiloman în comisia pentru cercetarea fondurilor cheltuite în timpul revoluţiei din 1848.

2 decembrie: Se constituie, la Paris, „Asociaţia română", cu scopul de a organiza emigraţia, de a imprima activităţii ei o înaltă finalitate revoluţionară si patriotică, statutele acestei asociaţii fiind semnate şi dc D. Bolintineanu.

1850

Noiembrie : Colaborează la revista România *viitoare,* apărută la Paris.

1851

15 aprilie: Editează, la Paris, primul număr din publicaţia *Albumul pelerinilor români,* pe care o scrie singur în întregime. Celelalte două numere au apărut Ia 30 mai şi 30 iunie 1851.

15 *noiembrie :* Se afla la Orşova, intenţionînd să se întoarcă în ţară. De aici ajunge la Rusciuc, unde, timp de aproape o lună de zile, o aşteaptă zadarnic pe sora sa, Ecaterina, care nu primeşte viza necesară spre a-şi revedea fratele. în acest răstimp, D. Bolintineanu redactează, într-o primă formă, romanul Manoil.

1852

La începutul anului soseşte la Constantinopol, unde e găzduit de Ion Ghica.

Februarie: Vasile Alecsandri scoate, la Iaşi, primul număr din *România literară,* care este însă confiscat de cenzură deoarece în paginile lui apăruseră articolul *Răsvan-Vodă* de Nicolae Bălcescu, semnat cu pseudonimul Conrad Albrecht, şi începutul romanului Manoil al lui D. Bolintineanu, sub semnătura D. Valentin.

La Constantinopol, începe să compună poeziile din ciclul Florile Bosforului.

Apare volumul de poezii *Cîntece şi plîngeri.* Edate *sub îngrijirea d. G. Sion,* Iaşi, Tipografia „Buciumului român".

1S53

îl cunoaşte. în insula Pirinkipo, pe E.C. Grenville Murray, vice-consulul britanic la Mitylene, cu care stabileşte relaţii apropiate, ajutîndu-1 să traducă, în limba engleză, domele populare din culegerea lui Vasile Alecsandri, incluse în volumul Doine *or the National Songs and Legends* o/ *Roumania,* apărut la Londra, In 1854.

1854

9 martie : Imprumutînd o mare sumă de bani de la bancherul Constantin Polihroniade, porneşte într-o călătorie la Ierusalim şi în Egipt.

11 iunie : întreprinde o nouă călătorie, la [românii din Macedonia, începe să compună poeziile din ciclul *Maceăonele.*

Publică, la Paris, lucrarea propagandistică Les Principautes Roumoines, în editura De Soye et Bouchet.

în această perioadă a exilului a locuit la Brussa, găzduit de Alexandru Zâne.

1855

31 ianuarie : Prin circulara nr. 735, Ministerul de Interne al Munteniei înştiinţa Ministerul Ostăşesc să ia măsuri severe pentru a împiedica intrarea în ţară a revoluţionarilor de la 1848, aflaţi în exil, în lista acestora figurînd şi D. Bolintineanu.

în revista România literară, scoasă de Vasile Alecsandri, Ia Iaşi, publică o serie de poezii şi, integral, romanul Manoil.

în vara acestui an apare, la Bucureşti, în Tipografia bisericească din St. Mitropolie, volumul *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate* sub îngrijirea *ă. G. Sion.*

La Iaşi, apare în volum Manoil, „roman naţional", în Tipografia româno-franceză.

J856

Se stabileşte în insula Samos, unde Ion Ghica fusese numit bei, adică prinţ, cu rang de domnitor. E găzduit iarăşi de Alexandru Zâne, care fusese adus aici de Ion Ghica în calitate de inginer, pentru construirea de poduri şi şosele.

împreună cu Ion Ghica, întreprinde o călătorie pe coastele Asiei Mici. După cîtva timp, D. Bolintineanu vizitează Smirna, insulele Tenedos şi Canaris.

Publică lucrarea propagandistică *L'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques,* Paris, Imprimerie Bailly, Drivy et C-ie,

Apare, la Iaşi, volumul său de *Călătorii* în Palestina *şi Egipt,* în Tipografia „Buciumului român", sub îngrjirea lui G. Sion.

1857

Aprilie .• Părăseşte insula Samos şi revine la Constantinopol, aşteptînd momentul fericit al reîntoarcerii in patrie.

Mai: Din Constantinopol, trimite poezii patriotice în ţară, care apar in ziarul Concordia.

20 septembrie: D. Bolintineanu părăseşte Constanţinopolul, pornind spre patrie, după nouă ani de exil.

Reintră în ţară pe Ia Galaţi, de unde se îndreaptă mai întii spre Iaşi.

19 octombrie : Asistă la memorabila şedinţă a Divanului ad-hoc din Moldova, în care s-a votat Unirea ţărilor româneşti.

Vizitează mînăsUrile din Moldova.

Colaborează la Concordia şi *Naţionalul.*

1858

La începutul anului se stabileşte la Bucureşti, dedicîndu-se unei febrile activităţi creatoare şi publicistice.

Colaborează la ziarul Românul.

11 octombrie : Apare primul număr al gazetei *Dîmboviţa.* subintitulată *Foaie politică şi literară,* cu precizarea : „Redactor responsabil Dimitrie Bolintineanu".

Tipăreşte volumele :

Călătorii *pe Dunăre şi in Bulgaria.* Bucureşti, Tipografia naţională a lui Iosif Romanov et Comp. ;

Legende sau basne naţionale în versuri, Bucureşti, Tipografia naţională a lui iosif Romanov et Comp. ;

Melodii române. Bucureşti, Imprimeria C. A. Rosetti ;

„Cintarea României" de N. Bălcescu tradusă în versuri de..., Bucureşti, Librăria nouă Socec et Comp.

1859

Salută cu entuziasm şi sprijină activ, prin gazeta *Dîmboviţa,* alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Principalelor Române Unite şi înfăptuirea reformelor sale.

In *Calendar* istoric şi literar publică poezii şi memorialul Călătorii *în* MoIdoDa.

Tipăreşte volumul de poezii *Bătăliile românilor (Fapte istorice).* Bucureşti, Tipografia naţională a lui I. Romanov et Comp. şi, in traducere, *Istoria lui Herodoie,* Cartea I, Bucureşti, Tipografia naţională a lui I. Romanov et Comp.

1860

21 aprilie : Este numit efor la Eforia spitalelor civile.

23 mai: Primeşte funcţia de coniisar în Comisia Dunăreană.

Septembrie: în calitate 'de consilier intim, face parte din suita lui Alexandru Ioan Cuza în vizita protocolară pe care a întreprins-o la Constantinopol, descrisă de D. Bolintineanu în broşura *Vizita domnitorului Principatelor Unite la Constantinopole,* apărută spre sfîrşitul anului.

Colaborează la Ilustrafiunea şi Calendar istoric şi *literar.*

1861

Februarie : Om integru, intransigent, neadmiţînd spiritul conciliant şi compromisurile, D. Bolintineanu demisionează din funcţia de comisar in Comisia Dunăreană.

Martie .- Refuză candidatura sa de deputat în Adunarea Legislativă.

12 mai: Din guvernul nou format, sub preşedinţia lui Ştefan Golescu, face parte şi D. Bolintineanu, ca ministru secretar de stat la Departamentul Trebilor Străine şi ad-interim la Departamentul Controlului.

11 iulie: Alexandru Ioan Cuza aprobă demisia cabinetului Iui Ştefan Golescu.

36 iulie : D. Bolintineanu este reintegrat in funcţia de comisar în Comisia Dunăreană.

33/25 septembrie : Cind se deschide Conferinţa puterilor garante, la Constantinopol, cu scopul de a discuta problema Unirii depline a Principatelor Române, Alexandru Ioan Cuza îl trimite pe D. Bolintineanu ca reprezentant personal al său, pentru a-l ţine la curent cu mersul lucrărilor. După participarea sa la Conferinţa puterilor garante, publică lucrarea Gestiunea Unirii la *Constantinopole,* în care pleda pentru ideea că Unirea deplină trebuia proclamată de însăşi naţiunea română, în numele dreptului ei de autonomie şi independenţă.

Tipăreşte două „cărţile" din *Nemesis. Satire politice,* Bucureşti, Imprimeria naţională.

Colaborează la Calendar *geografic, istoric şi literar* şi *Revista română.*

1862

Publică volumele :

Legende noi cu note din cronicele românilor. Bucureşti, Tipografia lui Emanuel Poenescu ;

Elena, roman original de daline politic-filozofic, Bucureşti, Tipografia naţională St. Rassidescu.

Mizerabilii de Victor Hugo, traducere în colaborare cu A. Zâne şi M. Costiescu.

Colaborează la *Reforma* şi *Ţăranul român.*

1863

12 octombrie: Se formează un nou guvern, sub preşedinţia lui Mihail Kogălnîceanu, guvern care avea să înscrie cel mai

luminos moment din timpul Unirii, îndeplinind un rol hotărîtor, de însemnătate istorică, prin legile şi reformele realizate. Din acest guvern face parte şi D. Bolintineanu, ca ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

Publică volumele :

Călătorii la românii *din Macedonia* si *Muntele Athos sau Santa Agora,* Bucureşti, Tipografia jurn. „Naţionalul" ;

Viata lui Mihai Viteazul *făcută pentru înțelegerea poporului,* Bucureşti, Imprimeria naţională a Iui Ştefan Eassidescu ;

Viaţa iui *Ştefan cel Mare,* Bucureşti, Tipografia lui Ştefan Rassidescu;

Viafo Iui Vlad Ţepes-Voda şi Mireea cel *Bătrîn,* Bucureşti, Tipografia lui Ştefan Rassidescu.

Colaborează la *Buciumul, Reforma* şi Zimbru!.

1864

19 iulie : Fără nici un motiv explicit, D. Bolintineanu demisionează din guvernul prezidat de Mihail Kogâlniceanu. In aceeaşi zi, prin decretul nr. 859, Alexandru Ioan Cuza îl numeşte membru al Consiliului de Stat.

Publică în Dîmboviţa romanul Doritorii *nebuni.*

1865

Apar două volume din *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute* cit şi inedite, ediţiunea întîia, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi, urmată imediat de ediţia a doua, absolut identică, însă cu aspect grafic diferit, ca ediţie de lux.

Colaborează la Familia.

1866

Publică volumele :

Florile *Bosforului,* Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi ;

Brises *d'Orient,* poâsies roumaines (traduites par l'auteur lui-meme), precedees d'upe preface de M. Philarete Chasles, Paris, E. Demtu ;

Eumenidele sau satire politice. Bucureşti, Tipografia naţională ;

Ielele, grame şi epigrame politice. Bucureşti.

Colaborează la *Trompeta Carpaţilor.*

18S7

Publică volumele :

Conrad, poemă in patru cînturi şi note explicative, Bucureşti, Tipografia naţională ;

Călătorii la Ierusalim în sărbătorile Paştelui şi în Egipt, a doua ediţiune, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi ;

Călătorii în *Asia Mică,* Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi ;

Mihai Viteazul condamnat la moarte, dramă în trei acte, Bucureşti, Tipografia naţională ;

ştefan-Vodă cel Berbant, dramă în patru acte în versuri. Bucureşti, Tipografia naţională.

Face parte din Comisiunea teatrelor române.

Colaborează la Trompeta *Carpaţilor.*

1SGS

Publică volumele :

Alexandru Lăpusneanu, dramă în trei acte în proză, şi După bătaia de *la Călugăreni,* dramă în trei acte în versuri. Bucureşti, Tipografia naţională ;

Ştefan Gheorghe-Vodă sau Voi face doamnei tale ce ai făcut tu jupînesei mele, dramă historica în cinci acte, Bucureşti, Tipografia naţională ;

. Şase *drame historice noi (Mărirea şi* uciderea Iui *Mihai Viteazul, Despot-Voăă, Mihnea-Vodă care-şi taie boierii, Postelnicul Constantin Cantacozin, Brîncovenii şi Cantacozinii, Sorin),* Bucureşti, Tipografia naţională.

Mai: Trupa lui Mihai Fascaly reprezintă, la Braşov, drama După *bătaia de la Călugăreni.*

15 octombrie: îşi dă demisia din Comisiunea teatrelor române.

Colaborează la Albina *Pindului, Familia* şi *Trompeta Carpaţilor.*

1&69

Tipăreşte volumele :

Poezii din *tinereţe* nepublicate îucă, Bucureşti, Tipografia naţională ;

Domnii *regulamentari şi historia celor trei ani de la 11 februarie pînă astăzi.* Bucureşti, Tipografia naţională ;

Viața lui Cuza-Vadă, a doua ediție revăzută şi adâugilâ, Bucureşti, Noua librărie George loanid et C-nie ;

Cartea poporului *roman. Cugetări filozofice* ji politice în *raport* cu starea actuala a României, Bucureşti, Tipografia Ioan Weiss ;

Nepăsarea de reliflie, de patrie şi *de dreptate la* români, Bucureşti. Tipografia lucrătorilor asociați ;

România roabă la austro-ungari, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociați.

Traianida. poemă epică, Bucureşti ;

Viața iui *Traian August, fondatorul neamului* românesc, Bucureşti, Tipografia națională.

Colaborează la Albina *Pindului* şi Trompeta Carparilor.

1870

22 martie : Scoate un unic număr din Dimbouifa, scriindu-1 singur în întregime.

Publică, într-o' nouă versiune, Traianida, poemă epică națională. Bucureşti, Librari-editori Socec et Compania.

Tipăreşte volumele :

Menadele, satire politice, Bucureşti, Librăria Lobel et Poper ;

PliiiocrilL' României, Bucureşti, Tipografia C. A. Rosetti ;

Viața lui Vlad Țepeț şi Mircea-Vodă cel *Bătrin,* edițiunea a Il-a, Bucureşti, Socec ;

Viața şl faptele lui Mihai Viteazul, edițiunea a Il-a, revăzută, schimbată şi adăugită, Bucureşti, Socec ;

Viața **si** *faptele lui Ştefan-Voăă cel* Mare, edițiunea a Il-a, revăzută şi corectată, Bucureşti, Socec.

Colaborează la *Românul.*

1871

25 iunie : In şedința Camerei deputaților, Cezar Boliac propune să i se acorde o recompensă națională lui D. Bolintineanu, care se afla într-o stare gravă, bolnav şi sărac, „lipsit chiar de pînea de toate zilele". Din păcate, propunerea nu este acceptată.

Este internat la Spitalul Pantelimon, în condica de înregistrare specificindu-se : „Dimitrie Bolintineanu, fost ministru de Culte, intrat larii haine".

1872

Martie : Puținele obiecte ale lui D. Bolintineanu sînt vîndute printr-o loterie publică. Mobilierul e cîştigat de Ecaterina Balş, dulapul bibliotecii de Vasile Alecsandri şi cârfile de Costache Negri. Făcind dovada unei generoase atitudini umane şi civice, vechii şi devotații săi prieteni renunță la obiectele cîştigate, lăsindu-le mai departe în posesia nefericitului poet.

ZQ nugubt : Dimitrie Bolintineanu se stinge din viată.

T. V.

NOTA ASUPRA EDIȚIEI

Opera Iui Dimitrie Bolintineanu nu s-a bucurat pînă acum de o ediție completa, realizată după criteriile edițiilor critice si însoțită de comentariile adecvate. Dîn lirica sa s-au retipărit cu insistență Lepenrfeîe istorice, celelalte cicluri şi volume de versuri fiind mai puțin reprezentate în edițiile de diverse tipuri apărute de-a lungul anilor. Unele nu au fost reeditate niciodată de la prima lor apariție. De pildă, volumul de poezii Bătăliile românilor (fapte istorice), tipărit în 1859, a rămas complet uitat, pc nedrept. Din romanele si însemnările sale de călătorie s-au publicat extrem de puține ediții, izolate, unele dintre ele la un nivel editorial nesatistăcâtor. în privința scrierilor sale publicistice şi propagandistice, situația a fxisl şi mai precară, ele neintrind decit sporadic şi fragmentar in atenția unor editori.

Ediția de față, proiectată în şase volume, îşi propune să ofere o imagine cuprinzătoare asupra operei lui Dimitrie Bolintineanu, in multiplele ei aspecte, pe genuri literare, urmînd criteriul tematic şi cronologic. Primele trei volume vor cuprinde opera poetică ; al patrulea va fi dedicat romanelor ; în cel de al cincilea volum vor fi incluse însemnările de călătorie ; volumul al şaselea va însuma scrierile propagandistice, o masivă parte a articolelor pe diverse teme, corespondența emisă de scriitor şi bibliografia generală.

Primul volum al ediției noastre cuprinde opera poetică a lui Dimitrie Bolintineanu publicată în volume pînă în anul 1885, an în care se tipăreşte, sub directa sa supraveghere, ediția *Poezii de* D. Bolintineanu *aîit cunoscute cit ţi* inedite, în două volume, considerată, pe drept cuvint, ca ediție de autor. In aceste două volume, apărute [n două ediții absolut identice, în acelaşi an, a doua fiind ediție de lux, D. Bolintineanu a reluat şi a revăzut o mare

parte din poeziile publicate în volumele sale anterioare, la care a adăugat un număr însemnat de poezii inedite, după cum precizează şi în litjul ediției. Pe lingă dorința de a-ji alcălui o ediție reprezentativă şi cuprinzătoare a operei sale poetice de pină la 1865, D. Bobntinpanu a simțit nevoia de a-şi revedea atent poeziile apărute în volumele anterioare, operînd adesea modificări substanțiale, nu numai pentru a le da o formă definitivă, ci, mai ales, pentru a restabili textul autentic al poeziilor din primele trei volume, apărute fură supravegherea sa.

După cum vom arăta în capitolul final de *Note şi* comentarii, prunul volum, Colecfie *din poeziile domnului U. Ootintineanul,* a apărut In 1847, cînd poetul se afla la studu, in capitala Franței. Volumul al doilea, Cîntece şi pltngeri, s-a tipărit în 1852, iar volumul al treilea, Poeziile *vechi si noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu,* s-a publicat în 1855, ambele fiind alcătuite şi îngrijite de O. Sion, in perioada in care scriitorul era exilat in urma participării sale la revoluția din 1848. Datele de istorie literară de care dispunem, şi pe care Ie vom expune în Wote *ţi comentarii,* dovedesc câ D. Bolintineanu a fost nemulțumit de modul in care G. Sion î-a editat poeziile, permițîndu-şi o seric de jnierven)ii arbitrare in textul lor.

Deschidem ediția noastră cu Poerii *de D. Bolintineanu alît cunoscute cît ţi inedite,* volumele I şi lî, ediția a Il-a, Bucureşti, Tipografia lucratorilor asociați, 1865. considerind-o ediție de bază, alcătuită fiind de poet şi apărută sub directa sa supraveghere.

Pentru a oferi posibilitatea cunoaşterii complete a operei lui D. Bolintineanu, am reprodus în acest prim volum al ediției noastre şi poeziile publicate în volume pînă la 1865. dar pe care poetul nu Ie-a mai reluat in ediția din acest an.

Astfel, după *Poezii de* D. Bolintineanu otît *cunoscute cît şi inedite,* din 1865, urmează poeziile preluate din volumele anterioare, respectind succesiunea interioară a acestora şi cronologia apariției lor. Poeziile sînt U'anscrise din volumele :

Colecție din *poeziile domnului D. Bolintineanul,* Bucureşti; în tipografia lui C- A. Rosetti & Vinterhalder, 1847.

Cîntece şi pfîngeri. Edate sub îngrijirea d. G. Sion. Iaşi, Tipografia „Buciumului român", 1852.

Poeziile vechi *şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu.* Edate sub îngrijirea d- G. Sion, Bucureşti, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855.

Melodii *române,* Bucureşti, Imprimeria C. A. Rosetti, 1358.

Legende sau basne naționale în versuri. Bucureşti, Librar-editor Christ. Ioannin et Comp. Romanow, 1858.

Bătăliile românilor (Fapte istorice), Bucureşti, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859.

Nemesis. Satire *politice,* Bucureşti, Imprimeria națională, 1861.

Legendele noi cu note din cronicele românilor, Bucureşti, Tipografia lui Emanuel Foenescu, 1862.

în *Addenda* am reprodus *„Cîntarea* României" de *N. Bălcescu, tradusă în versuri de* D. Bolintineanu, Bucureşti, Librăria nouă Socec et Comp-, 1853, pentru valoarea ei documentară, considerind-o o piesă utilă în disputa literară, încă neîncbeiată, asupra paternității acestei opere.

Unele poezii şi poeme apărute în volumele menționate mai sus şi nereluate de D. Bolintineanu in ediția din 1865, dar pe care le-a republicat, uneori cu modificări structurale, în perioada de după această ediție, nu au fost reproduse, ele urmînd să fie incluse, după data ultimei lor tipăriri, în volumele următoare ale ediției noastre. De pildă, poemul Sorin salt *Tăierea* boierilor Ia *Tîrgoviste,* apărut în Poeziile *vechi* şi *noi ale ă-lui Dimitrie Bolintineanu,* din 1855, a fost revăzut şi retipărit în 1868, in volumul Şase drame «istorice noi.

Volumele de versuri ale lui D. Bolintineanu apărute după 1865 vor fi reproduse în următoarele două volume ale ediției de față. La sfîrşitul acestora vom include, în ordine cronologică, poeziile râmase în periodice şi cele publicate postum.

In transcrierea testelor am ținut seama în primul rind de faptul că D. Bolintineanu a scris şi a publicat într-o epocă în care limba română literară a cunoscut o continuă evoluţie şi transformare, a traversat un proces anevoios de cristalizare. Totodată, nu am putut ignora o serie de fluctuații ale limbii Iui D. Bolintineanu determinate de incertitudinile şi inconsecvențele aplicarii alfabetului de tranziție în care a fost tipărită marea majoritate a volumelor sale. De aceea, am fost preocupaţi de.a respecta particularitățile de limbă şi stil ale scriitorului în funcţie de realitățile lingvistice ale perioadelor în care au fost publicate scrierile sale. în acest sens, am conservat şi toate alternanțele, formele duble şi chiar triple ale unor cuvinte, întilnite nu numai in scrieri diferite, ci adesea în textul unei singure scrieri, uneori în aceeaşi pagină. Ne-am concentrat atenția asupra interpretării fonetice a textelor şi, din această perspectivă, am păstrat ortografia originală a fiecărei scrieri în măsura în care ea notează realități lingvistice specifice unei anumite perioade din evoluția limbii române literare în secolul al X1X-lea şi unei anumite regiuni. Am aplicat normele ortografiei actuale numai atunci cînd am întîlnit forme şi mode grafice care nu corespund unei ortografii caracteristice.

Deşi am respectat particularitățile de limbă ale fiecărei scrieri în parte, totuşi anumite criterii de transcriere au fost aplicate in ansamblu, datorită faptului că unele fenomene lingvistice sînt comune şi caracteristice întregii limbi literare din secolul al X1X-lea, ca şi tuturor scriitorilor din această epocă.

în stabilirea textelor am adoptat următoarele interpretări :

a a fost modificat în *î* în unele cuvinte : *când / cînd, mănă / mînă,* nereprezentînd o realitate fonetică pentru secolul al X1X-lea, ci o simplă grafie.

ă a fost menținut în cuvintele regionale, populare sau arhaice : lacrdmi, *rădica.*

ă s-a păstrat şi In cazurile în care reflectă o pronunțare populară conservată din limba veche : *cătră, fărmecat, părete, răpede.*

„ ă cu valoare de desinență la substantive şi verbe având radicalul în -i a fost transcris e, aşa cum se şi realizează în vorbire : *să fiă I să fie, istoria / istorie.*

Cînd e nu corespunde unei realități fonetice, ci reprezintă o grafie etimologîzantă, a fost înlocuit cu ă: strelucitor / strălucitor, *ferm j țărm.*

In variantele munteneşti ale unor cuvinte, *e* nu a fost transcris *ă,* ci s-a conservat ca atare : pasere.

e a fost conservat şi în formele perpetuate din limba veche în graiul popular : strein.

e a rămas nemodificat în rime : tei *(tăi) /zei, tele (tale) / stele.*

e la inițială absolută sau de silabă din cuvintele indigene a fost transcris ie, corespunzător pronunțării reale cu iodizare : *boer / boier, eri / ieri, ese / iese, tae / taie, vuet / vuiet.*

e după consoane labile a fost menţinut ca atare, reflectînd o pronunțare regională. Aşadar, s-au transcris întocmai forme ca : merlă, *pept, perde, perit.*

în acelaşi context fonetic a fost păstrat diftongul ea în loc de ia : *feară, peardă, peatră.*

e inițial a fost transcris io : *etă / iată.*

e s-a diftongat în *ea: favoriza/favorează, ferestrâ / fereastră, seră / seară, uneltă* / unealtă.

i nu are valoare fonetica în unele cuvinte şi, de aceea, a fost modificat conform pronunțării autentice, transcriindu-se t : rîpă, rîs, sîn fnu ripă, ris, sin).

Formele cu i au fost conservate numai în rime : sin / diuin, suris / promis.

ii s-a transcris întocmai în priimit, reproducind o realitate arhaică.

î din secvența inițială *în-* a fost menținut în cuvinte caracteristice graiului popular : *intrat.*

î a fost păstrat în *mine, pine,* exprimînd o realitate a limbii vechi şi a multor graiuri actuale.

o a fost diftongat în *oa : flore / floare, nopte / noapte, sore / soare, tâte / toate.*

u *(u)* firtal nu a fost transcris, reprezentînd o simplă grafie.

Grafia dublă, alternantă, cu î şi u, Ia indicativul prezent al verbului *a fi,* nu a suferit nici o modificare, transcriind sînt şi sunt, potrivit textului, uneori chiar în cuprinsul aceleiaşi pagini.

ii a fost redat prin *z : văd / văz.*

s intervocalic din cuvintele neologice a fost transformat în *z : raiseră / mizeră, mosaic / mozaic, musă / muză, usurpator* / u-*zurpator.*

s în neologisme ca *esală, esil* a fost modificat în *x : exală, exil.* Am preferat transcierea generalizată cu *x* a lui s pentru că, fiind vorba de cuvinte romanice cu etimologie multiplă, e aproape imposibil de precizat cazurile în care scrierea cu s corespundea unei pronunții reale.

—. .... s urmat de o ocluzivă sonoră, de o licvidâ, de o nazală sau de *v* a fost transcris *z : asvîrli / azvîrli, isgonit / izgonit, sbor j zbor, sdrobit I zdrobit.*

In cuvinte cu hiat, a fost restabilit u (în unele cazuri în Ioc de *o) : doă / două, roă / rouă, steoa / steaua, zioa / ziua.*

al Diftongul ia a fost transformat în *ea,* potrivit unei tradiții de transcriere, căci, în realitate, pronunția posibilă este cu ia : *auzia j auzea, ghiață* / gheață, uenia / *venea.*

Forma ceand, întâlnită în ediția *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cit şi inedite* (1865), a fost înlocuită eu *geană,* existentă în celelalte volume ale poetului. De pildă, versul inițial al poeziei Minai seăpînd *stindardul:* „Noaptea se întinde şi din ceana

sa", din ediția din 1865, apare astfel în volumul *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) : „Noaptea se întinde şi din *geana* sa".

——. ci urmat de n s-a menținut în : *obicinuit, vecinie,* potrivit unei tradiții ortografice arhaice.

ci a fost transcris *ți* în cuvinte ca : *gracios / grațios, gracii / grații, socie / solie, socilor / soților.*

Grupurile *dje* şi *dji,* în cuvinte de origine turcă, au fost transcrise *ge* şi *gi : handjer / hanger, feredjea / feregea, caidji / caigi.*

ge şi *gi* s-au păstrat în cazurile în care exprimă realități fonetice caracteristice graiului din mai multe regiuni : *curagios, împregiur.*

ph a fost redat prin *f : zephir / zefir.*

——Grupul *que* a fost modificat în *che : buquet j buchet, coquet / cochet.*

——Grupurile sce şi sci au fost reproduse prin *şte* şi *şti : iubesce I iubeşte, privesce /* priveşte, ceresci / *cereşti, pescişori* / peştişori, *scii/ştii.*

Articolul nedefinit feminin *uă* a fost redat prin *o.*

——Prefixul *în-* dinaintea labialelor *b, p* a fost transcris im- : *înpartă / împartă.*

—•-•-Prefixul res-, reprezentînd o grafie latinizantă, a fost modificat în ros- în cuvintele şi derivatele vechi româneşti : resptndi / *răspîndi, resfăța / răsfăța, resplăti / răsplăti.* Tot astfel s-a procedat şi în cazul prefixului re-, transcriindu-l *ră- : remîne / rămine.*

se pentru conjuncția să (se *meargă),* formă întîlnilă alături de cea corectă, a fost înlăturată, transcriindu-se să.

~~" •• Au fost transcrise întocmai formele populare şi arhaice frecvente în limba literară din secolul al XlX-lea : pintre (pentru printre), pre (pentru pe), preste (pentru peste), *primble* (pentru plimbe), *provedință* (pentru *providență), rumpe* (pentru *rupe), vei* (pentru *vrei)* etc.

A fost păstrată întocmai varianta populară a pronumelui negativ : *nîme.*

Au fost menținute formele marcate de aferează, caracteristice graiului popular : nairete, *oi* (pentru *voi).*

Dubletele de genitiv-dativ feminin, în -ei şi -ii, au fost conservate : țârei, *zilii.*

A fost respectată forma cu *ea* a substantivului *vieața,* frecventă la mulți scriitori din secolul al XlX-lea şi din prima jumătate a secolului nostru.

S-au menţinut formele duble : *astjel. / asfel, care / cari* {pentru plural), *dacă* /daco, după/dupe, *jarmec / fermec, pnsăre-paaere. sfînt/sînt, şoaptă / şoptă, sub / subt, zori/ziori,* fiecare variantă fiind reală.

De asemenea, au fost păstrate cîteva forme triple, atestate în limba literară din secolul al XlX-lea : popor / popul /popul, parfiun, pre/um, *projum.*

„ Punctuaţia a fost modernizată în măsura in care nu a impietat asupra particularităţilor sintactice ale textelor.

Greşelile de tipar evidente au fost îndreptate tacit.

Cifrele din unele texte aparţin lui D. Bolintineanu şi trimit, pentru poeziile în cauză, la explicaţiile din capitolul final de iVote şi comentarii. In acest capitol prezentăm principalele date istorico-literare referitoare la scrierile din cuprinsul ediţiei, expunînd geneza lor, indicînd locul şi data primei apariţii, retipăririle în periodice, volumele antume in care au fost incluse, reproducând prefeţele acestora şi notele scriitorului, reconstituind, în aspectele esenţiale, modul în care poeziile şi volumele lui D. Bolintineanu au fost receptate de critica literară a vremii şi de istoria literară.

La Cuprins, cifrele dintre paranteze indică paginile din *Note şi comentarii.*

TEODOR VÂRGOLICI

POEZII
DE
D. BOLINTINEANU
atît cunoscute cît şi ined

1865

ESME

Ca Esme mai dulce floare
Cu dezmierdatei- parfum,
N-a mai strălucit sub soare
De la Tunis la Batum !

Sub privire-i s-aureşte
Unda lină din Bosfor
•Şi, văzînd-o, Gul' roşeşte,
In grădină la Nihor[2].

Ca mărgăritarul albă
Şi cu părul de ebin,
Ochi de foc şi mină dalbă,
Gura, graţios rubin ;

Naltă, delicată, fină,
Dar cu braţul rohinzior.
Sinul ei, sm de vergină
Unde dulci mistere zbor.

De un an e măritată.
De ghiauri[3], de musulmani,
Şi ric frent'i" e lăudată ;
Are optsprezece ani !

Cind o vezi la preumblare
Sub iaşmac[5] adus din Şam",

Ca o stea prin nori, apare
DuJcea fiică-a lui Osman.[7]

Feregeaua-i[8] se-mlădie
Pe Mahiul[9], bogat cerchez[10],
Cu dalga[11] de selemie[12],
Cu şalvari lai'gi de geanfez[13]

Cînd ea lasă cu dulceaţă
Vălul ei a flutura,
S-ai trei ziie-aici în viaţă,
S-o vezi asfel, tu le-ai da !

Cînd Esme umblă prin casă,
Coamele-i de talpe trec
Şi-nli'-o mie cozi se lasă
P-al ei sîrmaii-elec[14].

La plimbare cînd ea iese,
'Noadă păru-i, elegant,
Peste cap, în valuri dese
Cu un ac de diamant.

Oh ! amar cui o priveşte
Un minut făr' de iaşmac !
Mai amar cui o iubeşte !
Dorurile nu-i mai tac !

De la frunte la picioare
E un fermec graţios !
Sufletul ei e un soare,
Corpul ei un crin frumos !

A sa inimă se duce
în secret dup-un ghiaur,
Patimile, strinse dulce
In arzîndu-i sîn, murmur.

GHIAURA

Sub verdea leasă
Unde se-ndeasă
Visele-n cor,
La umbra lină
Unde suspină
Linul Bosfor,
Cînd raza beată,
Ca o săgeată
Cade mereu,
Sub neagra stîncă
Aş vrea, da, încă.
Să m-aflu eu,
Pe flori molateci,
Verzi şi sălbateci
Flori de păduri,
Cu frunte-arzîndă,
Pe bucla blinda
Unei ghiauri!

RABLE [1]

E oara cînd s-aprinde a lui LiaP făclie
Şi varsă valuri d-aur pe marea azurie,
Lăsind ca să se vaza mişcînd din arîpiori,
O pulbere-argintoasă de mii de peştişori ;
Frumoase mozaice, divine, infinite,
Ce schimbă ale lor forme bizare, strălucite !
Lucrare minunată, tablou desfătător,
Ce ne amintă încă p-al vieții autor,
Făcind ca să se uite durerea ce dărimă !
O, fiu al periciunii ! om, mizeră țărînâ,
Ce intr-o zi trăieşte şi un fatal minut
Coboară în morminte nestabilul tău lut !
Grăbeşte-te de gusta, cît viața ta luceşte,
Această frumuseţe ce dulce ne răpeşte,
Ast ferraec fără moarte, aceste străluciri,
Ce, răsfățîndu-ți dulce arzîndele simțiri,
îmbată al tău suflet şi-1 face de tresare
Sub mina provedinții, d-amor şi desfătare
Oh ! mîne-a ta țărînă de vînt se va răpi !
Căci moartea stă ascunsă sub floarea ta d-o zi.
Alături cu lumina e umbra care zace ;
Alături cu o stîncă prăpastia se face !
Dar să te bucuri numai nu este de ajuns :
Căci robul ce trăieşte de lanțul ;„ău pătruns,
Tiranul stînd pe tronu-i au tot acea durere,
"Unul să poarte lanțul, celalt a sa putere,
Şi toți deopotrivă se bucură aci
De răul ce pot face nainte d-a peri.
De crimă-i ucigaşul, vai! e ferice încă !
Şi orbii chiar se bucur în noaptea lor adîncă.
Tu, bucură-te însă d-aceste dulci vederi
Ce fac deopotrivă pe omul de dureri
Cu zeii ! Fii ferice, cînd ai putut în lume,
Prin fapte generoase, să-ți laşi un dulce nume !

Sultana favorita, în chioschui-i răpitor,
Cu ochii uzi de lacrămi, se uită pe Bosfor.
Nici şopta sărutării suavii aurele
Pe uncia semănată de pulbere de stele,
Nici dulcile suspine ce-n pomi la Iscudar[3]
Exală-n sînul serii fiia lui Ilbaliar
Nici ciutul ce modulă pescarii-n depărtare.
Nici splendida lumină ce scînteie pe mare,
Nimic nu răspîndeşte din sufletu-i rănit
Tdeea răzbunării ce-n doru-i a zîmbit.
Dar ea era frumoasă, şi jună, şi plăcută !
Cînd cu atîtea grații de ceruri fu născută,
Ea fuse destinată să şteargă cu amor
P-a oamenilor frunte al patimilor zbor,
Aşa precum o floare cu bucurie vine
Şi-n lacrimile noastre s-amestecă cu bine.
Dar lumea îi schimbase destinele-i cereşti :
Căci omul e ca focul din care îți urzeşti
Unealtă ce omoară sau care trebuieşte.
O, lume ! dacă suferi, chiar ție mulțumeşte !
Dar valul ce se sparge pe-ntinsa Marmara[5]
In nopți de vijelie nu are-albețea sa,
Şi bolta înstelată nu e strălucitoare
Ca ochii favoriții, Rabia, dulce floare !

Un om stă în genuche, ascultă în tăcere.
— „Aii, tu nu ştii încă adînca mea durere ?"
Întreabă favorita pe vechiul ei badîn[6].
— „Nu ştiu nimic !" răspunde fățarnicul bătrin.
— „Toți vor ca să mă peardă ! Allah ! toți mă înşeală
Cislar-aga[7] îmi dete în fine o rivală...

Ştii tu ce-i o rivală ? E moartea mea, Aii !
Ambiţiunea mică de a putea domni
îl face să urască a mea înriurire
Şi prin mijloace crude să cheme-a mea peire.
Rivala ce-mi dă mie uzurpatorul meu
Se zice că-i frumoasă ! Nu cred nimica eu !...
Voi sîngele, voi viaţa acei ce mă doboară !
O crimă '. vezi, eu tremur ! dar trebuie să moară
Sultanul de trei zile în chioşc la Candili[3]
Petrece cu cercheza... Tu o cunoşti, Aii.
Almeia[11] ce în danturi atît de ruşinoase
Şi-arală cu talentul şi formele-i frumoase !
Bogazul[10] curge iute sub chioschinl ce-am numit,
Şi care, despre mare, nu este îngrădit...
Cercheza dănţuieşte c-tm negru oarecare,
P-a cărui faţă scrie : *minciună* şi *trădare '.*
Cincizeci de pungi de aur... Pricepi ideea mea ?
O repede săltare ne va scăpa de ea.
Sultanul o' s-o crează-necată din tîmplare.
Tu, ca să faci să uite această înecare,
Vei pune foc îndată pe mal la Scutari !"
— „întocmai se va face !" răspunde-atunci Aii.

In chioschiul său cel verde, la Candili, pe mare,
Sultanul se îmbată de dulce desfătare.
Privind cînd focul zilii pe dealuri strălucind,
Cînd luna ce se-nalţă ca salbă de argint,
Cînd alba baiaderă ce-n danturi graţioase
Arată ale-ei talente şi forme voluptoase.
Măreţul chioşc îşi udă picioarele-n Bosfor,
Şi-n unda fugătoare se miră cu amor.
Sub chioşc curentul trece cu vie r&pejune.
Iar murmura-i invită la dulce moliciune.
O sală octogonă formează acest local
în care străluceşte tot luxu-oriental.
O grupă d-odalisce[11] apar aici în sală.
Ca visele juneţii ce inima exală.
Colo, fumind tăcută, o tînără hanîmă[13]
Se pleacă visătoare pe mica-i albă mină ;
Iar rumena-i guriţă ca fragul pîrguit,
Din narghelea exală un fum îmbălsămit.
Mai colo o cercheză se joacă c-un hanger
Şi pare ca fantasma ce a venit din cer,
Cînd lupta încetează, la bravul adormit,
Şi joacă cu armura şi coifu-i aurit.

Dar iată baiadera ! Ca steaua în lumină,
Ea arde-n frumuseţe lumească şi divină !
Cosiţele-i se scutur pe umerii de crin,
Muiate-n diamante, ca focul cel divin
Al stelelor' de aur, ce-n umbră şi tăcere
Cu umbra împreună tresare de plăcere.
Doi ochi focoşi, dulci, negri, frumos se răcoreau
In umbra umor gene prelungi ce-o copereau.
Ca razele de soare ce printre nori văzute
îşi perd vioiciunea, fâcîndu-se plăcute.
Dar Mahomet o cheamă, alături o invită.
— „Vin' ! zice padtşahul, copilă fericită !
Eşti tu o muritoare d-aici din astă lume
Sau huruie ieşită din ale mării spume ?
Ori eşti o dulce floare ce ţinerile zori,
Jucindu-se, perdură din sinul lor de flori ?"
La sunetul tamburii, copila răpitoare
S-avîntă înc-o dată pe scumpele covoare,
Hadînul o preurmă... Ea cade cîteodată
Pe braţele lui negre, în aer legănată.
Şi seamănă, pe braţe-i, un fermec virginal,
Ca o steluţă dalbă în fruntea unui val.
Dar muzica-ncetează. S-aude o strigare.
Frumoasa baiaderă alunecă în mare !

Din lunga-i amorţire sultanul deşteptat,
Caicul să-i prezinte la robi a ordonat.
Gît pentru baiadera ce unda o răpise,
Sultanul cînd se duse, femeilor le zise :
„Era o floare dulce, ca ţinerile zori,
Jueîndu~se, perdură din sînul lor de flori.
Şi cu apusul zilii, se-ntoarce către soare
Aşa precum venise, frumoasă, rîzătoare !"

ALMELAIUR

Pe unda poleită de miriade stele
Se leagănă, murmur,
în horă grațioasă suave aurele,
Şi joc cu răsfățare în bucla dulcii mele,
Frumoasii Almelaiur.

Colo suspină valul sub maluri cununate
De chioşcuri de porfir ;
Colo delfinul saltă în jocuri răsfățate
Pe undele încinse de brîuri colorate
De raze dulci de fir.

Şi cerul, şi pământul, şi marea fără punte,
Saraiuri, toate zbor,
Şi luna cu chip d-aur se leagănă pe munte ;
Iar dulcea mea hanîmă ascunde alba frunte
în sînu-mi arzător.

Cu vorbe amoroase, cu tînără mustrare,
îmi zice ea duios :
„Cu mult e mai plăcută a noastră răsfățare
Decît acele raze ce scînteie pe mare,
Amantul meu frumos !"

Ea zice şi suspină, şi două lacrjmele
Se scură tremurînd

Pe ale feții albe garoafe dulci, junele,
Ce tremură sfioase ca razele din stele
Pe valul mării blînd.

Eu, ca s-adorm suspinul ce încă rătăceşte
în sînu-i delicat,
Rădic atunce vălu-i ce fața-i umbreşte,
P-o mandolină d-aur ce dulcea mea iubeşte
Eu astfel am cîntat :

„Vino, dulcea mea iubită.
Valul doarme, liniştit,
Vezi, caicul meu invită
Cu catartul aurit!

Coardele-i sunt de mătase ;
Velele-i sunt de atlaz,
Printre unde, de vint trase,
Să plutim drag pe Bogaz !

Pentru muncă, floare dulce,
Eu alt aur nu primesc
Decît aurul ce luce
Printre părul tău ceresc !"

Aşa cîntam pe mare şi alba mea frumoasă
Pe brațu-mi adormea,
Şoptind cu răsfățare : „O, noapte grațioasă,
Opreşte zborul dulce pe lumea mincinoasă,
Pe fericirea mea !"

SĂRUTAREA

— „Sus pe stîncă luna luce,
Valul pare-adormitor,
Lasă-mă, hanîmă dulce,
Să-ți dau un sărut d-amor V

— „Nu voi vorbă ce ne minte !
Caigi; nu ! nu voi eu !
Cind iubim, să fim cu minte !
Ce privești tu, dragul meu ?"

•— „Văz un val de vijelie,
Altele în urmă-i vin /
Ce îmi pasă, însă, mie ?
Noi mai iute-o să plutim !"

— „Să ne-ntoarcem ! Mor de frică !
Vintul vine... A sosit !
Simț că valul ne rădică :
Oh ! sărută, crud iubit!"

LEILI

O, streine, vino şi te desfătează
Pe aceste maluri piine de-ncintări,
Unde tinerețea încă se păstrează,
Unde-amorul are încă dulci visări,
Unde hurioara[1] edenului dulce,
L-ale halaicii[2] cîntece de dor,
Vine şi răsfață pînă să se culce,
Florile rîzînde dup-acest Bosfor ;
Unde o femeie are frumusețea
Stelelor de aur ce în nopți lucesc,
Şi fecioara dulce are tinerețea
Rozelor sălbateci care ne răpesc ;
Unde ziua-i albă, noaptea înstelată.
Şi-aerul bea dulce rouă dupe crin.
O, eden al lumii ! fata ta curată
Cu atît ne-ncîntă cu cît te privim !
Cit de midt copiii lui Osman cel mare
Cată să bîasfeme frumusețea ta,
Cauză de lupte şi de turburare
Ce-a făcut şi face lacrimi a vărsa !
D-astă frumusețe, dar fatal şi dulce,
Spiritele noastre le-am văzut slăbind !
în locaşul vieții moartea se-ntroduce,
Ea le țese viața cu aur şi argint.
Nu ! nimic nu schimbă cruda ursitoare !
Tot ce fu prea mare cată a slăbi !
Pretutindeni unde Dumnezeu, sub soare,
A creat o țară demnă d-a răpi,
Popolii suspină sub a lor durere

Şi târăsc cu lanţul viaţa de arnar !
Crimele, virtuţii urmă cu plăcere,
Peste tot în lume relele răsar !
Am putea să zicem, viaţă şi lumină
S-a făcut, viază de lă început,
Numai ca s-ajute a se face-o crimă,
Şi cu toate astea soarele-i plăcut!
Totul favorează pe cei răi în lume !
Nu mai e speranţă pentru ast pămînt !
Libertatea fuse însuşi ea un nume ?
Nici acea speranţă, fiică de morniînt,
D-a vedea odată, într-o crudă oară,
Aste triste rele fără de finit.
Nedreptăţi amare ce ne înconjoară
Dispărind cu lumea care le-a hrănit ?

Aurele line trec cu răsfăţare,
înflorind surfaţa latului Bosfor
Şi formind o cale-n mozaici bizare,
Care-ncîntă ochii cu lumina lor.
Pe această cale unde se îngînâ
Ale lunii raze c-umbra deşii seri,
Scîntei peştişorii, splendidă ţarină,
Cum în visul dulce zboară dulci plăceri.
Albe odalisce se cobor pe mare
Pline de plăcere, din al lor serai,
Ca un cîrd de paseri ce cu răsfăţare
Zbor la focul dulce soarelui de mai.
Zgomotul lor însă umple de plăcere
Şi de gelozie dalba Bulbuli
Ce l-aceste şopte cîntă-a sa durere
Printre chiparişii de la Candili.

O sultană jună se uita pe mare
De la o fereastră din al ei serai,
Care miră-n unde formele bizare ;
Mîna sa răsfaţă părul ei bălai.
Un caic soseşte în tăcere-adîncă
Şi pe sub ferestre la serai a stat.

Luna se ascunde dup-un vîrf de stîncă
Şi o voce dulce asfel a cîntat :

„Eu nu am sărai pe mare
Cu coloane de porfir;
Ca s-atrag a ta cătare,
Nu sunt paşă, nici vizir.

Dar ce este-un mare nume
Şi averi ce noi dorim ?
Cine-a moştenit a lume
Ca şi noi s-o moştenim ?

Ca o dulce sărutare,
Ca un val p-acest Bosfor,
Omul rădăcină n-are
Pe pămîntul cel de dor.

Gustă dulcea bucurie
Astăzi cînd ea ne-a suris !
Mîne dorul a să vie
Să-şi ia locul lui promis.

Cutm o floare e ursită
A-nflori, a se usca,
Viaţa noastră e trăită
D-am iubit pe cineva.

Vin' şi dă-mi să beau eu dulce
Roua de cereşti plăceri,
După floarea ce străluce
P-ale teie primăveri !"

Cîntă. — Dar o umbră blinda şi uşioară
Din saraiuri iese-naintînd spre mal,
Zice două vorbe, în caic coboară ;
Iar caicul pleacă legănat p-un val.

Marea îşi încinge faţa-i încreţită
într-un brîu de aur dulce a privi
Şi a serii boare, cu-aripa-nfiorită,
Răsfaţă cosiţa albii Leili.
Unde mergi, sultană, singură c-un june
Pe aceste valuri, sub un cer stelat.
Tu, ce garda neagră, noapte, zi supune
Privigherii sale ce i s-a-nsemnat ?
Oh I cît de arzîndă trebuie să fie
Flacăra ce arde sufleLu-ţi d-amor,
Cînd zdrobeşti tu astfel viaţă şi junie.
Şi onori ce-ţi dase tronul răpitor !
Ea iubeşte ! Iată ce explică toate.
înţelepţi ai lumii, fruntea înclinaţi !
A înţelepciunii carte, de se poate,
O rupeţi îndată şi o aruncaţi !
Dumnezeu pe fruntea jmului ce moare
Scris-a aste vorbe prin trăsuri adinei :
„Duimnezeu-i amorul!"
în a lor amoare
Să urmăm amanţii într-aceste stînci!
•—• „Ali-bei, ea zice cu nespusă-ardoare,
Lasă-mă a soarbe ocliii-ţi înfocaţi !
Tu eşti vîntul serii şi eu sunt o floare,
Vin' şi şterge-roi ochii de amor rouaţi !
Caldă-ţi e privirea ! Dulce-ţi este faţa !
Dragă-ţi sunt, oh ! spune ?"
— „Te iubesc cu foc !
Şi poci face altfel mai ales cînd viaţa
Şi a ta junie tu le pui în joc ?
Tu, ce laşi mărirea, ca să vii cu mine !...'•
— „Oh ! de sacrifice nu voi să-mi vorbeşti !
Fericirea vieţii-mi este lingă tine.
Unde e mărirea, p-amor nu găseşti.
Fericirea este o fiinţă dulce
Ce-şi deschide poarta numai de amor,
Auzi tu, o, dragă, tu, ce faţa-ţi luce
Mai plăcut ca focul zilelor ce zbor !
Eşti frumos, eşti dulce printre dulci fecioare,
Brav eşti prin vitejii ce te înconjor,
Cum prin stele dalbe a lucit un soare
Tu luceşti în ochii-mi, visul meu d-amor !
Soarele meu dulce ! Roza se exprimă
Prin al ei ferice şi plăcut miros.
Paserea prin cîntu-i, steaua prin lumină ;
Eu n-am vorbe-a spune doru-mi amoros !
Inima-ţi dau ţie, corpu-mi al tău este.
Eu sunt a ta roabă, poţi să mă zdrobeşti !"
— „Spune, spune mie, ca cereasca veste,
Vorbe amoroase, zî-mi că mă iubeşti !
Tu nu eşti, nu, roabă ! ci a mea amantă ;
Tu eşti fericirea, Dumnezeul meu !"

Luna şi cu noaptea, dulce, odorantă.
Inunda sultana şi p-amantul său.
Chioşcuri şi saraiuri după două maluri
Ca fantastici umbre după dînşii zbor ;
Iar delfinii sprinteni trec uşori prin valuri
Urmărind caicul şi al lor amor.
La Isar pe maluri ei s-opresc, coboară.
—• „Am scăpat!" îi zice Ali-bei, răpit,
însă totd-odată iată-i înconjoară
Garda ce-i urmase de cînd au fugit.

E-ora de amoruri cînd în horă lină
Viile dorinţe ne-ncetat plutesc
Pe vergine sînuri, ce d-amor suspină,
în aceste ţărmuri unde înfloresc.
Stelele de aur peste marea lină
Se prevăd cochete, dulce infinit!
Din azurul mării luna naşte plină,
Ochiul vede dulce discul aurit
Şi prin albe valuri pare şi dispare
Ca suris ferice p-un chip suferind ;
Ochiul se îmbată : vă uitaţi pe mare,
Valul alb de spumă trece clocotind.

Cinci hadini, toţi negri, în caicul mare
Merg pe Propontide unde se cobor ;
Printre dînşii însă o hanimă-apare.
Este o sultană, floare de Bosfor !...

Un mister, o crimă ! Să fugim.' îndată !
Păru~i este d-aur, fruntea-i e de crin !...
Unde mergi, Leili ? Ochii tăi, vai ! cată
Printre umbra nopții visul tău divin !
Printre valuri, raze, umbre şi tăcere
Caută să vază pe al ei iubit,
Ca un gînd ce zboară prin ani de durere
După fericirea ce ne-a părăsit.
— „Ai făcut namazul astă-dimineață ?
Strigă capul bandii c-un ton rece, sec,
Şi cu mîna-i neagră paloşul răsfață —
Ordinul meu este ca să te înec."
— „Ale tele vorbe inima-mi sfărâmă,
O, hadine ! nu ştiu ce vrei tu să zici.
Fruntea-ți e umbroasă !..."
— „Tînără sultană !
Vei muri îndată înecată-aici !"
— „O, hadine, moartea-i plină de durere !
Eu sunt jună încă, voi să viețuiesc !
Aerul e dulce, viața e plăcere...
Am puțini ani încă, lasă să-i trăiesc !
Eu murind acuma, plină de junie,
Soarele de mîne, cînd va răsări,
Crezi tu c-o să aibă raza sa mai vie ?
Că ale lumii rele se vor îndulci ?
Nu ai tu o mumă ? Soră nu ai, oare ?
Eu mă dau lor roabă, numai să nu mor !
Voi scălda cu lacrimi ale lor picioare.
Dacă n'ai pe nimeni, eu îți voi fi sor !
Cînd de bătrînețe viața ta s-o stinge,
Pe mormîntul negru voi depune flori !..."
Dar hadinul aspru brațul ei atinge.
— „A sosit furtuna... Trebuie să mori !"
— „O, hadine, ascultă, poți tu spune mie
Ali-bei ce face ?" — „Astăzi a murit."
— „L-a ucis ! murmură ea cu bucurie,
Mort, şi după dînsul eu am mai trăit!
Iartă pe Leili, sufletul meu mare,
Dacă după tine am trăit o zi !...
O, hadine, vino şi m-aruncă-n mare...
Cu amantu-mi dulce, eu voi a muri !"

SUSPINUL BOSFORULUI

Ai vărsa pe mare mminele-i în valuri,
Strălucitoare flori,
Formând un pod de aur, unind îmbele maluri.
Ca cînd erau să treacă ai zeilor amori.

Acest frumos pod d-aur, văzut din depărtare
P-o parte de Bosfor,
Părea că ne-nsoțeşte, şi sta tot într-o stare !
Era senină seara şi plină de amor !

Pescarii în caice, uşure legănate,
Vegheau neîncetat
Pe valuri, în tăcere, cu frunțile plecate,
Cu inima aprinsă d-un pescuit bogat.

Pe țărmile-nflorite, cîntări melodioase
In aer se vărsau.
în umbra de saraîuri, suspine amoroase,
Profunde cîteodată, năşteau şi se stingeau.

Acolo halaica, frumoasă, dulce floare
Ca crinul din Tabor,
Cu fruntea pe briliante, se veştejeşte, moare,
Sau Bosforul o soarbe cu dulcele-i amor.

La o fereastră pare o halaică dulce !
Cafasul a deschis.
Priveşte peste mare pe care luna luce,
Sorbind profumul nopţii, poetic, magic vis !

Suspină şi se pleacă ; se lasă ca să cază,
Ferice, in Bosfor,
Şi marea soarbe viaţa-I precum ar soarbe-o raza.
Era senină seara şi plină de amor !

MEHRUBE

Asta e Bosforul d-unde s-aripează,
P-al lor car de roze fragedele zori,
Din a cărui undă şi-a făcut mirază
Bolta azurată, aurind de flori.
Ale sale fiice sunt strălucitoare
Ca stelele d-aur rătăcind prin nori ;
Dulcea frumuseţe este fugătoare,
Piere ca o rouă dupe dalbe flori.
Pe nici domneşte blinda poezie
Ce din cupa-i d-aur varsă drăgălaş
Un prefum de roze şi de ambrozie
Care-imbată dulce sufletul gingaş.

E-ora cînd tresare lina Propontide
Sub al aurelii tinerel sărut,
Scînteind la focul stelelor splendide
Semânabe-n fundul cerului plăcut.
Colo se arată nişte insolite,
Strălucind la raza stelii lui Lial,
Asfel ca un negru cuib de aluniţe
Care încunună sînul virginal.
Muntele Olimpul cu a lui cunună
De ninsori eterne se zăreşte-n fund ;
Albeie-i cosiţe strălucesc la lună,
Se răsfrîng pe sînul golfului profund,
însă cadrul dulce, care ne răpeşte
Peste Propontide, se schimba-n Bosfor,
Arta cu natura acolo s-uneşte
Să formeze cadrul cel mai răpitor,

Căci Selim sultanul merge de primeşte
La giamia mare de la Top-hane
O fecioară jună ce îi dăruieşte
Pe tot anul încă vechea valide.
Orişice lumină ce-n Bosfor se frînge
îşi alungă forma ca un plop de foc;
Iar cînd vântul serii marea o restrînge,
Aceşti plopi de flăcări se zdrobesc, se joc.
Peste faţa mării, dalbe caicele,
C^odalisci cu văluri, trec şi se deşir,
Ca acele vise dulci şi tinerele
Ce lucesc în fundul unui suvenir.
Aerul răsună de strigări voioase.
Augusta mireasă trece... Vă-nclinaţi !
Ochii sâ nu vază graţiile frumoase !
Şi să nu profane fermecii curaţi !

Soarele apune peste Propontide ;
însă la suflarea valului cel lin,
Pare că se leagăn bolţile splendide,
Dulce poleite d-aur şi rubin.
Unda, încreţită d-aurele line,
Scânteie sub biiul stelii purpurat,
Cu colori suave, magice, divine,
Ce încântă ochii, inima îmbat.
Dar Selim se uită, din serai, pe mare
Unde-aruncă boabe de mărgăritar.
Ce, picînd, formează fără încetare
Mii de graţioase cercuri ce dispar.
Lingă el se vede favorita nouă :
Capul ei pe mînă cade gânditor,
Ochii săi de flăcări-noată-n dulce rouă ;
Un surâs aură chipu-i răpitor.
— „Şterge aste lacrămi, răsfăţată floare
Ce-am cules din munţii vechilor Carpaţi !"
La aceste vorbe alba plîngătoare
Către el înturnâ ochii lăcrămaţi.
— „Strălucite doamne, lacrimele mele
Cură pentru ţara d-unde *m-a* răpit!..."
— „Daca pentru asta rîurează ele,
Şterge-le îndată, fermec înflorit!
Mehrube ! Aruncă dulcea ta privire
P - J 1 acestor unde fraged legîvei' !
Numai focul tânăr din a ta privire
Poate fi mai magic pe pâmînt şi-n cer !
Uită ţara voastră unde nu-nfloreşte
Sicomorul verde ! Unde nu vedem
Alcovanul tînăr care râspîndeşte
în havuziHmi d-aur apa care bem !"
— „Colo unde raza unui dulce soare
Peste stânci uscate nu s-a spulberat,
Unde ca fecioara într-o sărbătoare
Cu flori dulci de aur cîmpul s-a-mbrăcait;
Unde limba dragă, tînără-amoroasă,
Sună ca suspinul vântului uşor,
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Printre flori rizînde. eu aş vrea să zbor \"
— „Dar sub ceru-ţi rece, omul nu iubeşte,
Inima îngheaţă de al iernii vînt.
Dalba-ţi frumuseţe, care ne răpeşte,
Trei-e ca o floare lîngă un mormînt.
lmpărţeşte-amoru-mi ! El e o comoară
Ce tot Răsăritul s-aibă ar voi !
Ai tu vro dorinţă ? Cine vei să moară ?
Cine să trăiască ? spune, şi va fi !"
— „Colo unde limba dulce şi-amoroasă
Sună ca suspinul vântului uşor,
Prin dumbrava verde, fragedă, umbroasă,
Inima mea zboară la un alt amor!"
— „Dacă numai astă perlă albioară
Face-atîtea cercuri pe acest Bosfor,
Cîte nu ar face tinâra fecioară,
Ce în altă ţară are alt amor !"
Unda se despică, geme cu turbare.;
Valurile albe cresc şi se topesc ;
Nişte late cercuri se răsfrîng pe mare
Şi la focul lunii graţios lucesc.

0 NOAPTE DE VARA

Suave aurele se leagănă voioase
Pe luciul Bosfor
Ce, treherat de delfini cu aripe lucioase,
Revarsă ici şi colo torente de fosfor.

în umbra ce domneşte pe lumea adormită,
Steluţe rătăcite scîntilâ ne-ncetat,
Ca hora aurită
A viselor ce zboară p-un suflet întristat.

Atuncea, deodată răsună-n depărtare
Pe Bosforul senin
O şoptă de lopată şi-o tînără cîntare
Pe vînturile nopţii lăsă acest suspin :

„Ah ! zboară de la mine, speranţă-amăgitoare,
Din oupa-ţi înflorită, eu nu mai voi să beau :
Din cupa desperanţii, a morţii precursoare,
Eu hrana voi să-mi iau !

Te du şi amăgeşte o inimă iubită
Ce-adoarme legănată de tinere plăceri,
Şi scutură asupră-i aripa aurită !
Iar eu voi trece viaţa în lacrimi şi dureri J

Un şir de suferinţe a fost a mea junie,
O zi frumoasă-n viaţă nu poci să număr eu.
Singurătatea tristă chiar din copilărie
S-a aşezat în lacrimi la căpătîiul meu.

& nimeni nu cunoaşte durerea ce m-abate !
Suspinele-mi amare pe vînturi au zburat,
Şi lacrimile mele, în rîuri turburate,
Cu sînge au picat!"

Dup-un cafaz, în umbră, ascultă o hanîmă
Aceste dulci cîntări !
Deschide lin cafazul şi, cu o albă mînă,
îi aruncă o floare umidă-n sărutări.

Iar vasul se ascunde prin marea adormită
La umbra unui mal.
Şi cîntecul se stinse p-o lacrimă zdrobită.
Zefirul dulce-al nopţii se legăna p-un val.

CAIGIUL

Caigi ! vezi, noaptea vine
Dupe dealuri fumegînd ;
Ca o salbă de rubine,
Luna trece luminînd !
Caigi ! vai ! să mini bine !
Valul geme spumegând ;
Este oara cind suspine,
Omul varsă lăcrimând !...
Mergi spre stîncă neguroasă
Unde-i chioschiul răpitor.
Unde dulcea mea frumoasă
Plânge dulce de amor !

ODALISCA

Sub o durere-adâncă sărmanu-mi suflet geme
Şi oohii-mi varsă lacrămi ! D-ar fi s-aleg din dor
Şi din mormântul negru de care tot se teme,
Mai bine-aş vrea să moi' !
în fundul astii inimi deşertul se-ntroduce,
Şi nimenea nu ştie ! Şi cui voi spune eu ?
Şi cine mă ascultă, o, Dumnezeul meu !
Ce suflet bun şi dulce !
Iluziuni de viață, d-amor ce ne îmbată
Pe sufletu-mi adesea se lasă şi plutesc
Ca focul dimineții pe marea azurată ;
Dar, vai ! se risipesc !
Adînca întristare pe viața mea, vai ! zace !
Şi nici o mînă dragă nu şterge plinsul meu !
Şi cine poate stinge un dor atît de greu,
Ferice a mă face ?
Dar tu puteai a face să piară-această ceață,
Să-ntorci inimii mele iluziile dragi,
Să dai plăcere lumii, chiar morții să dai viață,
Un zeu chiar să mă faci !
In darn eu voi a stinge, o, dulce neînvinsă,
Amorul tău ce-n sînu-mi mă arde ca un foc,
Nimic nu-1 poate stinge ! Vai ! viațn mea e stinsă
El însă stă pe loc
Eu nu cunosc, o, dragă, nimic decit durere
Din patima frumoasă ce-mi dai, sufletul meu !
Unic dar ce-mi faci mie la cîte sufăr eu,
în noapte şi-n tăcere !

Tu, care cu plăcere mă legănai în lume
De grațiii infinite, de vise dulci d-amor,
Oh ! trebiut-a, oare, să faci, o, dulce nume,
Din viața mea un dor ?
Nu ! Nu mai e speranță să gust eu cu plăcere
Odihna ce-mi lipsește decît într-un mormînt ?
Și numai moartea poate la cruda mea durere,
Să plîngă pe pămînt!"
Așa cînta pe mare sub dalbele seraie,
în umbra nopții dese, un june trecător
Și luna varsă dulce lumina ei bălaie
Pe luciul Bosfor.
O voce din fereastră, suavă ca o miere,
Unindu-se ferice cu al tamburii sun,
Lasă să se auză ast cîntec de durere
Ce munții drag îl spun :
„Dar inima mea are atîta trebuință
D-amor, de fericire ! Ca tine sufăr eu !
Dă-mi sufletu-ți ce arde de foc și de credință,
Să arză cu al meu !"
Ea cîntă și natura păru că se îmbată.
A nopții stea de aur în sînul unui nor
Și marea azurie și noaptea parfumată
Tresar d-un sînt amor !

KÎZ-CULESI'

„Știți ceva mai dulce decît o zîmbire
Ce s-arată-n lacrimi, spuneți, muritori !
Mai frumos ca arcul cel de strălucire
Dupe ploi, ce-și lasă razele pe flori ?
Ce voi eu a zice, nu-i o rază dulce
P-aripele d-aur a lui Ilbahar.
E sultana jună, Suade, ce luce
Și-nflorește-n turnul de la Iscudar.
V-aduceți aminte, fii voioși ai vieții,
Cruda profeție unui învățat,
Că la cincisprezece ani ai tinereții
Va muri d-un șarpe crud și veninat ?
Chiar d-atunei sultanul, vrînd ca s-o ferească,
O depuse-n turnul unde astăzi stăm.
Insă mine soarta va sâ se-mplinească...
Pentru-aceea, dulce noi să ne-mbătăm !
In această noapte mulți au ca să moară !...
însă ce ne pasă cine va peri ?
Cu fatala moarte cine nu să-nsoară ?
Astăzi, mine, moartea trebui a veni.
D-astăzi pînă mine, vai ! e lungul vieții !
Iată ce cu lacrimi plîngem mulți aci !
Ah ! să soarbem încă roua dimineții
Pînă miezul zilei n-o va risipi !
Care om în viața crudă cît și dulce
Gustă fericirea, numai un minut,
O secundă numai, poate a se duce !
Nu se mai întoarce cele ce-au trecut!
Temerea de moarte meargă-n locuința
Fiilor robiii care-n viața lor
N-au sorbit din cupa ce dă biruința

Celor care-n lume pentru lege mor.
Pentru noi toți frica e necunoscută.
Iar amorul vieții este mult mai jos
Decit o voință lui Allah plăcută.
Asfel musulmanul moare bucuros !"
Asfel printre fumul cupii rîzătoare
Cuvîntau în noapte gărzii ianiceri.
Tînără dorință cu dulci aripioare
Scutura pe dînşii vise de plăceri.

UN VEGHETOR

„Cine-i îndrăznețul care-n vijelie
în caic se luptă cu turbatul val ?
Vă uitați în umbră !... Mi se pare mie ?
Sau că-naintează colo către mal ?
Dar, p-Allah ! El cîntă !... Cîntul lui e dulce
Ca mirosul Ghiulii, fiia lui Qmar ;
Amoros ca plînsul dragii bulbuluce
In grădina verde de la Iscudar !..."
Asfel veghetorul, c-un pahar în mînă,
La fereastră-n turnu-i, soților vorbea.
Ospeții cu pace încă-o dată-nchină,
P-a lor geană somnul aripa-ntindea.

Dulce şi frumoasă ca lumina vieții
Pentru cel ce vede viața-i declinând,
Apărea sultana, visul frumuseții !
Cincisprezece roze anii drag formînd.
însă vijelia care dură ancă
Turbură sultana de la Iscudar.
„Marea încă muge, noaptea e adîncă...
Iară n-o să vie dulcele Omar !"
Asfel îşi vorbeşte amoroasa fată.
Două lacrimi udă geana-i d-abanos.
Dar d-odată-o voce dulce, adorată

îi goneşte grija din sînu-i frumos.
— „Nu veni ! îi strigă Suade cu teamă,
Tremur să te vază venind servii mei !"
Vocea-i îl respinge, inima-i îl cheamă.
Aruncă o scară pe fereastra ei.
Cine poate spune dorul şi plăcerea
Ce simțea sultana cînd Omar sosi
Şi-i câzu-n genuche, şi-i sorbea vederea ?
Oh ! atunci furtuna chiar se linişti!
în această noapte ea e răpitoare,
Ochii ei au focul cel dumnezeiesc
Ce revarsă ochii dulcelor fecioare
Stând în rugăciune, în extaz ceresc.
Brîul ei luceşte p-un mijloc supțire
Ca un cerc de raze p-aerul umbros ;
Părul lung pe sînu-i cade-n negre fire
Şi mai alb îi face sînu-i grațios.
— „Iată-mâ, o, jună şi frumoasă floare !
Zice-amantul tânăr, naitînd spre ea ;
Dar de ce se scură aste lăcrimioare,
Pe frumoasa-ți fată, Suadica mea ?"
— „Pentru ce se scură lacrimile mele.
Viața vieții mele ! Ce, tu nu ghiceşti ?
Mă întrebi tu încă ? Cum n-ar curge ele
Cînd de lîngă mine de cinci nopți lipseşti!"
— „Asfel tu mă mustri, dulce Suadică ?
îți retrage vorba, melaicul meu !
N-am venit, ştii bine, o mai zic, de frică
D-a te compromite... Jur pe Dumnezeu !"
— „Moartea ? Şi ce-mi pasă ? Moartea este viat:
Viața fără tine ! Auzi tu, Omar ?
Vino totd-auna ! Toată dimineața !
A muri cu tine e un fermec rar !
Nu ! Tu nu ştii încă viața fără tine
Cît e dureroasă, suflet dulce-al meu !
însă tu te afli tot atît de bine
Pretutindeni poate unde nu sunt eu.
Ce, nu sunt frumoasă ? spune, spune mie !"
— „O, transport! o, fermec ! Ce stai de gîndeşti
E ceva mai dulce cît a ta junie ?
Cit aceste grații, frumuseți cereşti ?

Mult, mai drăgălaşă şi mai delicată
Decît fluturelui ce, zborînd din flori,
La lumina zilii, vie şi curată,
Scutură de rouă dalbele-aripiori;
încă mai curată ca o Sărutare
Ce pe buzi fecioare pîrguieşte lin,
Ca Gun-agarmasi ce rîzînd răsare
Şi se sparge-n aur pe al nopţii sin ;
Asfel vii şi scuturi roua graţioasă
Viselor de roze ce ai secerat...
Curgi in dulci torente, flacâr-amoroasâ,
Şi răpeşte-mi viaţa într-un sărutat!"
— „Vai ! aceste vorbe, nu ! nu le mai spune !
Ori de fericire trebuie să mor !"
Braţu-j alb ca crinul graţios ea pune
Dupe gitul celui ce iubea cu dor,
Şi cu mini de roze dulcea voluptate
îi răsfaţă valul pârului noros.
Vorbele pe buza-i mor întretăiate
Şi un rîu de lacrimi varsă amoros.
Răsfăţări plăcute, plîngeri tinerele,
Fragede suspine dulce se urmau !
Iar în vijelie două cucuvele
în apropiere dureros cîntau.

în seraiul splendid, pe costişe maluri,
Padişahul sade între curtezani,
Ochii cu plăcere rătăceau pe valuri.
Părul lui scînteie înalbit de ani.
— „Mare şi întinsă fie-a ta putere
în această lume ! zise-un om sosit.
Dulce şi eternă fie-a ta şedere
în Eden, la dreapta celui fericit;
Dar a ta copilă a-ncetat din viaţă.
Aslă-noapte încă şarpele-a venit
Cînd Gun-agarmasi scutură de ceaţă
Şi de roua nopţii păru-i aurit."
—• „Aţi ucis pe şarpe ?" întrebă sultanul,
Pricepînd ce şarpe fiica i-a muşcat
Şi cu mîna-i dalbă mîngîie-iataganul.
— „Sîngele lui negru turnui a scăldat.'"

FATA DE LA CANDILI

Cunoşti tu pe alba fată
Pentru care Biulbiuli
Toate nopţile se-mbată
De cîntări în Candili ?

Cu păr negru, faţă albă
Ca un crin dupe Burgaz
Şi surîdea lumii dalbă
Ca lumina pe Bogaz.

Sub arzînda ei cătare
Mugurii îmbobocesc
Şi pe cîmpuri, şi pe mare
Stelele se amuţesc.

Astfel viaţa mea-ntristată,
Caigi, s-a ameţit,
Oh ! de cînd frumoasa fată
Cu dulceaţă mi-a zîmbit.

Şi-a mea inimă se duce
Unde cîntă Biulbiuli,
Pentru draga mea cea dulre
în grădini la Candili.

FURTUNA

N-auzi tu acele valuri
Jos sub stîncă suspinînd ?
Către-aceste negre maluri
Mînă, caigi, curând '.
Iar tu, alba mea iubită,
Lasă pe gurița ta
Să citesc a ta ursită.
Daca ne vom îneca !

INSOLA PRINKIPO

— „Știi tu, lopătare, o insulă verde,
Eden bălsămit,
Ce-n valuri de spumă și d-aur își perde
Pici-oru-nflorit ?
Acolo-nflorește frumoasa mea dulce,
Un vis răpitor !
Acolo în noapte eu voi a mă duce,
In vasu-ți ușor."
— „Sunt insule multe ce-n marea spumoasă,
Prin noapte, privești.
Dar spune-mi cum este această frumoasă
De care-mi vorbești ?"

— „Pentru dalba mea fetică,
Roua luce peste flori
Și un fluturel ridică
G radioasele'a r ipLori.
Cerul a făcut mirază
Din albaștrii ocbiori,
Dimineața cu-a sa rază
Unge dulcii perieri !"

SÎNTA SOFIA

Pe cîmpiile senine
Ce Bizanțul înconjor,
Pe un cal spumegător
Mahomet sultanul vine,
Către seară, gin di tor.
El, oprindu-se, privește
Cadrul serii înzeit,
Sînul mării înflorit.
Sînta Sofia-l răpește
Cu-al ei creștet aurit.
P-acel creștet dulce plană
Raze rurnple în scîntei,
Ca un cîrd de fluturei
Cu aripă diafană
P-un buchet de brebenei,
lată-o tînără fecioară
Pare înaintea sa,
Pe fugarul ce zbura
Ca o paseră ușoară
Ce pe vînt s-ar legăna.
Fața-i are frumusețea
Aurului de la zori
Ce se varsă printre nori ;
Iar divina-i tinerețe,
E ca roua dupe flori.
— „Ce vii tu și faci aice ?"
Zise fiia de-mpârat
Padișahului mirat.

—- „Să te iau ! Sultanul zice.
Sunt de tine-namorat.
Umbră dulce, spune mie,
Spune, spune, mă iubești ?
Pentru ochii tăi cerești,
Dar-aș viață și junie,
Și tezauri omenești."
—• „Fugi, tirane, și mă lasă.
Cum te voi iubi, vai ! eu ?
Martor este Dumnezeu !
Mina ta de fier apasă
Țara și poporul meu î"
— „Umbră dulce ! Mîne poate
Eu Bizanțu voi prăda ;
Roabă mie te-oi lua ;
Voi câlca-n picioare toate,
însuși frumusețea ta !"
Zice, apoi el s-aruncă
Către dînsa transportat.
Umbra dulce a ;:borat
Și aleargă peste luncă
Cu fugaru-i ne-nfrînat.
Ale sale cosicioare
Drag în aer fluturau
Și în urmă aruncau
O lumină-amăgitoare,
Raze ce pe toți uimeau.
Ca bălaie stelioară
Ce declină scinteind
Și se sparge strălucind,
Pare tînăra fecioară
Printre noapte fîlfîind.

Mahomet nu s-odihnește.
L-Adrianopol, în palat,
Cheamă somnul ne-ncetat.
însă somnul părăsește
Al său suflet întristat.
O dorință îl străbate.

Printre lacrimi a zărit
Visul lui cel fericit :
A cezarilor cetate
Ce fierbinte 1-a răpit.
El se plimbă prin odaie.
Gîndul lui îi este-aprins ;
Fruntea-i arde-n foc nestins
Şi o undă de văpaie
Peste ochii-i s-au destins.
— „O, Bizanțe răpitoare !
Dar-aş viața, sceptrul eu,
Un minut să fii al meu,
Cu-ale tale dulci fecioare,
Dulci ca foc de curcubeu !
Dar, o, soartă ne-mpăcată !
Nu poci scopu-mi să-1 ating
Şi ca visele să sting
Dulci dorințe ce mâ-mbată
Şi cu focul lor mă-ncing !
în a zorilor albețe
Ce prin umbre străbătu.
Umbra dulce-i repăru
Strălucind de frumusețe.
Mahomet o ounoscu.
Astă umbră grațioasă
Fața drag şi-a dezvălit,
în lumină-a strălucit
Ca planeta radioasă .
Sub umbrosul răsărit.

— „Vino, sîntămchipuire !
Strigă iunele-mpărat
De suspine înecat,
Vino, dalbă fericire,
Ce-a mea viaț-ai turburat!"
— „O dorință răpitoare,
Mahomet, de s-a-mplinit,
Totd-odată a perit
Ca un fulgur de ninsoare
Ce pe apă s-a lovit."

— „Piară via mea dorință,
Numai ca să mi-o-mplinesc
Tot ce-n viață mai doresc.
Piară chiar a mea ființă,
Lumea n-am să moştenesc !
Dar fecioara grațioasă
Repede a dispărut
Ca un vis frumos, plăcut;
Brazdă dulce, luminoasă
Dupe dînsa s-a văzut.

Peste marea ce spumează
Trece valul sîngerat
Şi se sparge furiat.
Val pe val înştiințează
Că Bizanțu s-a predat.
Constantin c-o gardă mică
Se mai luptă p-un rempart.
Dupe coiful său cel spart,
Scuti de sînge încă pică
Şi pe părul lui se-mpart.
Soarele se culcă-n mare
Sub un nor întunecos
Şi răsfață grațios
C-o duioasă sărutare
Părul bravului frumos.
Turcii intră prin cetate.
Moarte, foc ei râspîndesc,
Sfarmă orice întîlnesc,
Şi-n a lor crudelitate
Nimic ei nu prețuiesc.
Mahomet mergea-nainte
La palatu-mpărătesc.
Ianiciarî îl însoțesc.
Peste strade de morminte
Paşii lui se rătăcesc.
Cînd d-odată el zăreşte
Chiar în poartă la palat
Pe fecioara ce-a visat.
Iaşmac negru înveleşte

Chipu-i dulce şi-ntristat.
Mînile-i sunt lănţuite,
Ochii sâi lăerimători,
Sînii ei sîngerători,
Cosicioarele-aurite
Umede de lăcrimiori.
—),Vino, sîntă-nchipuire !
Strigă junele-mpărat,
La vedere-i turburat.
Vino, vis de fericire,
Ce-a mea viață-ai fermecat
Dar fantasma plîngâtoare
în iaşmac s-a învelit
Şi p-un abur aurit
A zburat strălucitoare
în eterul înflorit.

SCLAVELE ÎN VÎNZARE

Oh ! veniți, cumpărători,
Iată sclave delicate.
Ce au genele plecate
Cum sunt nopțile pe zori !

Iată cele vînzătoare :
O negresă, corp frumos,
Negru ca un abanos
Ce d-amor se-mbată, moare !

Iată copta din Misir,[1]
Albă sub fierbinte soare,
Frumusețe fugătoare
Ce incintă pe şair.[2]

Iată una cu drag nume,
Dulce crin din Iemen[3] ;
Sînu-i alb ca un Eden,
Cuib al viselor din lume !

Alta de la Ispahan,[4]
Gene negre, mînă dalbă,
Tînără, suavă, albă
Ca o floare din Liban.

O cercheză cam nebună.
Ochi albaştri, păr de fir ;
Ea combate pe beghir.[6]
Şi-i frumoasă, blîndă, bună.

Fiica de la Curdistan,
Tip de rară frumuseţe,
Roză cu arzînde feţe,
Din munţi de 1-Aderbaidjan.

Guega[6] vie şi plăcută
Arde-n ură şi-n amor.
Oh ! amar cui o sărută
Şi o lasă-n al ei dor !

Greaca dulce, spirit fin,
Cu perfidă frumuseţe,
Ride cu lacrimi pe feţe,
Ploaia verii din timp lin !

Sîrba şi bulgara blîndă
Viorele ce înflor.
Cumpăraţi cea mai rîzîndă,
Vă-rnbătaţi d-al lor amor.!

Dar n-atingeţi nicidecum
Pe frumoasa mea Ioană,
Pe română macedoană,
Floare cu plăcut parfum.

Ea mă costă... scumpă foarte !
Vro treizeci mii de mageari[7] ;
Zece mii ascheri[8] la moarte
Şi treizeci de palicari[9] !

Are-n meşi piciorul ei,
Nud, alb, mic ca o Diană
Sub al persicii tulei,
Sub şalvarii de sultană !

Anteriu de selemie
Cu dalgal de fir deschis !
De se vede, credeţi mie,
Sînu-i fraged ca prin vis !

Din frumosul ei fachiol
Cu bibiluri aurite
Cad cosiţe împletite
Cum se poartă-n Anadol.

Poartă soare pe figură,
Graţia pe viaţa sa,
Gura-i mică picătură,
Sînge ce-a picat pe nea !

GULFAR

P-o coastă rizmdă ce-n mare îşi perde
Picioru-nflorit,
Apare prin arbori cu creştetu-i verde
Un chioşc aurit.
O mie de lampe revarsă lumină
în chioşcul luxos.
Pe care măslinul şi mirtul se-nclină
In noapte voios.
O grupă de sclave în chioşc se adună
Şi toate lumin,
Bălaie şi brune, ca raze de lună
Pe valul senin.
Dar cine precurmă a lor desfătare
Şi cîntecul lor ?
D-odată răsună o dulce cîntare
Pe linul Bosfor.

„Prin iaşmacul feții teîe
Am văzut un foc ceresc.
Doi ochi dulci ca două stele
Ce p-albastrul val plutesc.
Două coame bălâioare
Peste sînu-ți rotunzior.
Aripi ce un dulce soare
Poleieşte cu amor.
Ele chiar în nopți lumină !
De atuncea fața ta
Vine-n noaptea vieții-mi lină

De amor a mă-mbăta.
Blinda *Ai* se coboară
Peste valul poleit.
Dorini, frumoasă hurîoară,
Dormi sub lanțul aurit !
Cela cărui eşti iubită
Aslâ-noapte va sosi,
Din prinsoarea-ți înflori!ă
Te-o scăpa sau va muri !"'

Cîntarea ce lasă aceste dulci şoapte
De tînăr amor,
Se stinge cu-ncetul departe în noapte
P-azur în Bosfor.
Prin grupa de sclave, ghirlandă suavă
Acestui harem,
Lucea prin mii grații o tînără sclavă,
Un vis din Eden.
Buchet drag şi fraged format de delicii.
Bătrînul vizir
Iubea pe cercheza cu dalbe capricii,
Cu bucle de fir ;
Frumoasă ca valul ce-n noapte lumină
Sub focul divin !
„El este !" îşi zise gentila hanimă
Cu sînul de crin.
Şi fruntea-i se pleacă ca frageda floare
Visind amoros.
Ea este frumoasă şi desfătătoare
Lăsînd ochii-n jos.
— „Vizirul!" strigară timidele sclave !
Paşa Baraictar,
Prin albele hurii cu gene suave
Văzu pe Gulfar.
Cercheza-i suride ; se-nclină tăcută
La vechiul vizir.
El mina-i întinde şi apoi sărută
Cosița de fir.
în ochii lui însă o lacrimă luce.
— „Eu nu m~amăgesr...

Ai tu vro dorință, o, suflete diulce,
Ca eu să-mplinesc ?
Oh ! zi! şi să fie chiar sceptrul puterii
în mînă de şah,
Va fi împlinită, o, floare a plăcerii !
îți jur pe Allah !"
— „Nu ! Nici o dorință acum nu mă-mbată,
Paşa Baraictar !"
Şi alba sa mînă se joacă distrată
Pe albul hangear.
L-aceste cuvinte, umbroasa Iui față
Reântineri
Sub mina cerchezii ce fruntea-i răsfață.
Ei şed a vorbi.
— „Frumoasă copilă, tu nu ai în ştire
Cît eu te iubesc ?
Dar eşti tu ferice d-această iubire,
O, fermec ceresc ?"
— „Ferice ! Se poate Gulfar îi răspunde
Şi-n mînele-i albe ea fața-şi ascunde
Şi tace gîndind.

Tarabura răsună sub mîna noroasă
A unor eunuci;
Iar danțul infloarâ ghirlanda voioasă
A sclavelor dulci.
Văzut-ați voi oare pe faț-azurată
A splendidii mări
Cînd soarele varsă o ploaie-argintată
De dulci sărutări,
Cum scînteie dulce aceste suave
Torente de foc ?
Aşa pe tapete frumoasele sclave
în danturi se joc.
Şerbetul cel dulce în cupe-aurite
Se.varsă spumat.
Din ambru s-exală sub buze-nflorite
Un fum odorat.

Iar noaptea purcede pe calea-nflorrtă
De stele cereşti
Şi pare străină la tot ce agită
Pe fii omeneşti,
Făclia de aur se leagănă încă
Pe linul Bosfor,
Pe urmă dispare sub umbra de stîncă
Perdută în nor.
Auzi tu departe o surdă strigare
în aer-umbros
Ca gemet de vânturi ce-nalță pe mare
Un val furios ?
Ascultă ! Nu este gemînda furtună
Pe mările-adînci;
Nici ginii fantastici ce-n noapte s-adună
Sub negriîe sfcînci ;
Ei sunt ianicerii !Pe negrele strade
Ei rînduri se-nşir
Şi pleacă s-atace, să arză, să prade
La vechiul vizir.

în chioşc sărbătoarea îmbată, aprinde
Pe dănțuitori
Şi moalea plăcere, pe viața lor tinde
Aripa de flori.
Dar garda albanâ, d-afară, vesteşte
Pe vechiul ostaş
Că oastea rebelă, armată-ocoleşte
Măreţul locaş.
— „Să tacă tambura ! Şi roabele mele
Să urce-n harem !
Tu, dulce copilă, să nu ai griji rele !
O să ne vedem !"
El zice. S-armează, sărută-a ei frunte
Şi sinu-i de flori.
Şi iese cu garda în noapte să-nfrunte
Pe conjurători.
Acei ce pe paşa voiesc sâ-nipresoare
S-abat la pămînt,

Şi sub ale sale giganteci picioare
Găsesc un mormînt.
— „Plîngi, pasa bătrîne, ou lacrimi amare,
Căci trebui să mori !
Dă-mi alba ta sclavă ou dulce cătare,
Cu sînul de flori!
Ea-mi este amantă !" Aşa ii vorbeşte
Un crud ianiciar.
Iar paşa aude insulta, păleşte
Şi geme amar.
Se-ntoarce în chioşcu-i la dulcea frumoasă,
O află plîngind.
— „Hanimâ ! îi zice cu vorbă feroasă,
Bătrînul gemmd,
Juri tu pe profetul al lumii părinte,
C-ast om a mințit ?"
Iar sclava răspunde : — „Bătrîn făr' de minte,
Poți tu fi iubit ?"
El varsă un răcnet. Luând o făclie,
Aprinde-acel loc.
îndată dispare cu alba-i soție
în valuri de foc.

SANDALUL

Peste unda aurită
Ce adoarme cu murmur,
Peste brazdă înflorită
în cîmpia de azur ;
Caigi ! nu vezi tu oare
Printre umbre un caic ?
Pe cărarea plutitoare
Crini de aur se despic ?
Caigi! de mă vei duce
Către visul meu cel dalb,
Biulbiuli, hanimă dulce,
Cu păr negru, cu sîn alb ;
Iți voi da bacşiş sandalul
Ce-are vălul de atlaz
Ce întrece-n fugă valul
Cînd aleargă pe Bogaz !

' ZIULE

E timpul cînd pe valuri eterul înstelat
în toată-a sa podoabă se scaldă în tăcere,
Cu murmur dulce vîntul adoarme legănat,
Iar inima mi-e plină d-amor şi de plăcere !

Şi timpul urmă cursu-i de roze împletit.
Oh ! să sorbim din unda plăcerii ce se duce .'
Vezi, noaptea e frumoasă, Bosforu-mbălsămit!
Să ne-mbătăm de viață, amanta mea cea dulce !

Amoru-ți mă răpeşte ! Iar ochii dulci ai tei,
Mă-mbată de plăcere, robesc a mea cătare.
Suflarea gurii tele e frageda suflare
Ce răspândeşte gura amabililor zei.

Plăcerea sennsoțeşte cu crude suferinți
Aşa cum pe mormîntul frumoaselor fecioare,
Cu lacrimile calde ce vărs triştii părinți,
S-amestecă ghirlande de flori desfătătoare.

Dar florile se fână ! Dureri ce ne deşir,
Şi lacrimile calde rămîn cu-a lor tristețe...
O lacrimă luceşte pe genele-ți de fir ;
Să soarbem dar plăcerea, o, dulce frumusețe !

îmi place ca să turbur frumosul incarnat
Pe fața ta cea albă, prin vorbe tinerele ;
Să văz nălțîndu-ți sinul sub gîndurile mele,
Şi părul tresărindu-ți, simțind un sărutat!

Ca mine se va stinge amorul tău divin.
De astăzi pînă mîne, vai ! timpu-o să lipsească !
De astăzi pînă mîne nu are timp un crin
Să nască, să surîză şi să se veştejească.

Atît el trece iute ! Un dulce sărutat
Mai lungă urmă lasă pe buza virginală
Decît nu lasă omul, ce zilele-1 înşeală,
P-această vale tristă pe care-i exilat.

De este loc în lume, e numai pentru dor.
Să geamă, să suspine, să sufere într-una,
Să spargă doru-n lacrimi, e timpul totd-auna.
Oh ! vin,-a mea frumoasă, să ne-mbătăm d-araor

Din sînul tău d-ivorîu de vise dulci plutit,
Permite mie-a trage complîngeri amoroase,
Să văz. surlsul candid cu focu-i aurit
Jucînd cu răsfățare pe buzele^i frumoase !

Cînd am băut plăcerea, oh ! fie un minut !
Ursita-i împăcată şi viața împlinită,
Atuncea, moartea vie I Mormîntul e plăcut.
Ce viață raai rămîne, la patimi e ursită.

Frumoşii tăi tezauri ce ai adus din cer
Peri-vor cu-a ta viață şi tu vei fi uitată
Şi soarele tot dulce va arde în eter,
îmbată-mă d-amoru-ți, frumoasă adorată !

FATME *

Ca o copilă blondă, frumoasa dimineaţa
în undele-azurate se scaldă cu dulceaţă.
într-un sărai ce-şi perde piciorul in Bosfor,
Fatma abia născuse un prunc desfătător.
Pe paitu-i de mătase din somnu-i să trezeşte ;
Ştiind că este mumă, ea fericit zîmbeşte
Şi zice să-i arate copilul ei iubit
Ce-n leagăn, sub văl mîndru, e încă adormit.
în vise ea îşi face copilului său dulce
Un leagăn splendid d-aur e-un diamant ce luce
Ca soarele ; vesminte curate ca un crin
Şi graţios cusute cu .petre de rubin ;
O sută halaice, tot fete de muşiri,
Să-1 legene prin cînturi de tinere iubiri,
Şi ea, sărmana mumă ! să şează lingă el,
Să vază şi să soarbă surîsii-i tinerel ;
Să nu-i dea timp a plînge, nici să se înspăimânte,
Să cate o femeie ce ştie să descînte
Dăochâul, ca să şează în casă lîngă el,
Şi cînd s-o face pruncul ceva mai măricel,
Să-i facă-o cărucioară cu roate aurite,
Să-I tragă porumbiţe cu pene poleite
Pe care să le mîie o fată de vizir
Cu buzele de roze, cu coamele de fir.
O palidă hanîmă încet îl dezvăleşte.
Sultana cu ardoare pe pruncul ei priveşte
Şi braţele-i întinde ferice, surâzând...
Dai-, vai ! copilul doarme de somnul de mormînt !

Cînd muma adormise, o palidă bătrînă
Se strecură în casă, ţiind un ştreang în mînă.
Ea sugrumă copilul şi, asfel, sugrumat
Cu ştreangul de mătase, îl lasă înnodat.
— „E mort!" strigă sultana. Durerea sa de mumă
Frumoasa-î jună viaţă d-odată o consumă.
— „Sultană ! ai putere de-nfrînă al tău dor !
A curţii voastre lege făcu acest omor :
Copiii din viţa voastră, din parte bărbătească,
Avînd drept ia domnie, n~au dreptul .să trăiască".

Aşa vorbeşte manca. Iar muma, suspinând,
Pe pruncul mort răsfaţă, dulci lacrime vărsând.
Răsfăţurile sale sunt dulci şi graţioase.
Acei ce le aude vărs lacrimi călduroase.
Ea cheamă pe sultanul; el vine, şi Fatma
Salută p-al său frate şi îi vorbeşte-aşa :
— „O, doamne strălucite şi fratele meu mare,
Vezi fiul meu în leagăn ? E mort prin sugrumare.
O mînă protegeată de datine, gâzi !
A stins această floare născută de o zi.
Această crudă moarte ucide-a mea viaţă.
Eu mor ! Pe anii-mi tineri se-ntinde trista ceaţă
Şi nici un soare dulce n-o poate risipi !
Vream să te văz, o, doamne, nainte d-a muri.
Nu ca să-ţi fac mustrare că ai lăsat să fie
O lege-atît de crudă sub blinda ta domnie ;
Dar ca să vărs în sînu-ţi amarele-mi dureri
Ce-mi stinseră o viaţă frumoasă de plăceri.
Şi să te rog cu lacrimi, murind în mare trudă,
Ca moartea mea să schimbe o lege-aşa de crudă !.
— „îţi jur ! strigă sultanul, nimic eu n-am ştiut!
Această crudă lege de astăzi a căzut,
Ca, cel puţin în urmă-ţi, o, soră, al tău nume,
Prin moartea ta amară să vieţuie în lume !"
El zice ; dar sultana, luîndu-i mina blînd
Şi sărutînd-o dulce, adoarme suspinînd.
Sultanul ţine vorba şi datina trufaşă
Se stinse prin martirul Fatmeii drăgălaşe.

DORINȚA

Eu aş vrea să fiu sultană
în sărai la padişah !
Pe ghiaurâ, musulmană
Să le văz geloase, Allah !

Voi să am eu halaice
Cum au cei mai mari sultani.
Taliei d-aur şi caice
Cu caigii toți musulmani.

Să mă plimb, tot însoțită
De hadîni, la keat-hanea
Şi pe marea poleită
Să plutesc cu curtea mea.

Să privesc de la saraie
în deniz,[1] pe cînd Lial
Varsă-a dragostii văpaie
Pină-n sînul virginal.

Să ascult p-amanți, ferice,
Ce-ntîrzie pe Bogaz,
Geana unei halaice
Ca s-o vază prin cafaz.

Să depui pe flori vestmîntul,
Să-mi desfac coama de fir,
Şi să-not, uşor ca vîntul,
In havuzul de porfir.

S-am cercei, rubine dalbe
Demne de al meu sultan ;
Sâ am gearuri,[2] negre, albe
Ce ne vin din Ispahan;

Să fiu roabă fericită,
Odaliscă m-ați vedea;
Chiar sultana favorită,
Mumă de un şah-zadea.[3]

Şi-aş goni aceste turme
De femei de la sărai,
Flori ce mor fără de urme,
Fără d-a iubi 5ncai!

E ruşine să mai fie
Aste datine, e râu !
Numai eu cu bucurie
Voi servi sultanul meu !

Vai! dar sunt o biată fată,
N-am ciflicuri, nici sărai.
Am o inimă-nfocată,
Am un păr lung şi bălai !

MORMÎNTUL EI

Colo unde se înclină
Sicomorul plîngător
Cînd a lui Lial lumină
Cinge marea cu amor ;

Unde-n serile curate
•Valurile murmuiesc
Pe sub maluri întristate.
Ca suspinul omenesc ;

Caigi, acolo mînă,
îndreptează vasul teu,
Căci pe dulcea ei țarină
Voi să vărs, vai ! lacrimi eu !

NU MAI ESTE

lată stîncă cu furtuna
Unde barca mă ducea
Cînd in nori s-ascunde luna,
Ca să văz pe dulcea mea.

Stelele, ca d-altădată,
Scaldă coamele-n Bosfor,
P-al ei pat d-azur plecată
Luna rîde cu amor.

însă dalba mea frumoasă
Nu mai vine sus pe mal
Cînd în raza luminoasă
Vasu-mî lunecă p-un val.

Căci pe anii vieții sale
Moartea mîna şi-a întins
Și d-atunci p-această cale
Fericirea mea s-a stins !

APLEC OCHII

în caicul meu coboară
O frumoasă hurioară,
Hurioară din eden
Cu cosițe de eben.

— „Caigi! poți a mă duce
Unde viața este dulce,
Cerul lin necontenit
Şi amorul infinit ?"

— „Te voi duce cu plăcere
Dacă tu, 1-a mea vedere,
Vei roşi d-acum frumos
Şi-i pleca dar ochii jos !"

Iar hanima se uimeşte,
Drăgălaşă ea roşeşte
Ca un trandafir născînd
Şi-ochii dulci ea pleacă blînd.

SINGURĂTATEA

în nopți d-amărăciune, în zile de plăcere,
De cînd în umbra vieții, strein, mă rătăcesc,
Văzut-am pretutindeni o tînără părere,
Frumoasă, ideală, cu chipul feciorесc.
Divina-i frumusețe pe privitori îmbată
Ca dulcile dorințe ce prin suspini trec.
Cosița-i e umbroasă şi fruntea-i e curată ;
Dar palidă-i e fața şi lacrimele-o-nec !
Cînd ea mi se arată prin seri de desfătare,
O văd plecîndu-şi capul pe mîna sa visînd,
în locuri singuratici fantasma dulce-apare,
în sărbători voioase ea vine lăcrimînd.
Adesea pleacă fruntea pe fruntea-mi abătută,
în sînul ei vărs lacrimi şi mă răpesc d-amor I
Atît e de frumoasă, poetică, plăcută
Cînd lacrimele mele pe fată-i se strecor !
Voi, ce de fericire vă bate sînul foarte,
D-amorul ei cel tînăr, o, frații mei, fugiți !
în sufletele noastre amoru-i poartă moarte,
Cînd ați iubit pe dînsa, mai mult nu mai iubiți.
Eu am iubit această divină frumusețe
Şi de atuncea lumea mereu o părăsesc.
Pe sînul ei se stinse frumoasa-mi tinerețe.
Singurătatea este fantasma ce iubesc.

CERCHEZA

Ah ! daoa fiecare din lacrimile-rai line,
Curgînd, răpeşte mie o zi din viaţa mea,
Atunci te sparge-n lacrimi, o, inimă, mai bine !
Căci altă răsfăţare eu nu mai poci avea.

Cînd rozele se-nclină de vijelii suflate,
Poeticile paseri se risipesc şi zbor.
Eu sunt c-aceste paseri, de ce iubesc, private,
Cu dînsele în lume eu voi acum sâ mor !

Amăgitoare vise ! Dorinţi dulci şi frumoase,
Plăceri cu aripi d-aur, angelici fericiri.
Plutiţi în calea vieţii, surîdeţi amoroase !
încingeţi fruntea voastră cu magice răpiri !

Acea fiinţă dalbă, angelică şi dulce,
Ce vieţii dă ferice un fermec răpitor,
Perit-a pentru mine ; nimic nu mai produce
Acea voioasă floare ce vindecă-al meu dor !

Cînd zorile se-ngînă cu lacrimile mele
în nopţi d-amărăciune în sufletu-mi gemîncl,
Imaginea-i cerească cu zilele-I junele.
Cu dulcea-i frumuseţe mi-apare lăcrimind.

Văz coama sa umbroasă pe sînu-i alb ca crinul
Jucînd ou răsfăţare sub floriîe-i cereşti,
Aud suava-i voce ce plînge ca suspinul
Şi-mi zice cu durere : „De ce nu te grăbeşti ?-'

EU VRU

Luna doarme amoroasă
Peste roze, peste crini,
Iar tu, dulcea mea frumoasă.
Eşti deşteaptă şi suspini!
Cheamă somnul ce adie
Genele-ți a săruta;
Iar de nu va el să vie,
Eu viu cum mă vei chema.

LA LUIZA

Ah ! dac-a mea chitare avea acea dulceață
A freamătului undii cînd boarea îi răsfață
Cosița de argint,
Şi grația cerească de fluturei ce-n soare
îşi scutură de rouă arzîndele-aripioare
în aer scînteind ;
Atunci aceste versuri, mai dulci, mai tinerele,
Ar fi putut să spuie buchetul vieții tele
Cît este răpitor,
Dar lira mea perdut-a cereasca poezie
Şi inima-mi streină de orice bucurie
Se-nclină către dor.
Cînd voi să chit un cîntec de dulce dezmierdare,
Vai! umbra țării mele d-odată îmi apare
La căpătîiul meu.
Cu ochii plini de lacrimi şi întristată foarte
îmi cere mie cîntec de doliu şi de moarte,
O, Dumnezeul meu !
Dar tu, suavă floare, care-ai păstrat ferice
Prefumul tău din ceruri, de unde vii aicea
Pe carul aurit,
Cu hora grațioasă a viselor divine,
Cu zorile, cu roua, cu aurile line
Ce viața-ți a dulcit ?

De ce. frumoasa-ţi frunte se-nclină întristată ?
Oh ! crinul nu gîndeşte la vîntul ce-a să bată
Să plece fruntea sa !
Pe rîul vieţii tele, ferice legănată,
De vise, de juneţe, te lasă şi te îmbată,
Uitînd a suspina !

HCAL

Ca o fericită, dragă suvenire
Din frumoase timpuri, în nefericire ;
Dulce ca un vis,
Ce în faptul zilii dînd din aripioare
îşi repede zborul către ceruri, soare,
Către paradis ;
Dragă ca murmura ce sărutul dulce
De amor fierbinte şi curat produce
P-al fecioarii sîn ;
Pută ca lumina ce cu răsfăţare
Stelele în noapte scutură pe mare,
Peste valul lin ;
Asfel ni s-arată o femeie jună,
Ce o mie fermeci dulce încunună ;
Ce p-acest Bosfor,
Ce p-aceste maluri verzi şi rîzătoare
Au adus pe carul fragedelor oare
Visele d-nmor.
Cum o floare smulsă din a ei grădină
A păstrat parfumul dup-a sa tulpină,
Ale ei colori,
Asfel al ei suflet încă răspîndeşte
Roua ce în ceruri face de-nfloreşte
Miriade flori.
Briui ei e splendid, faţa-i este dulce,
Bucla sa în valuri bălăioare luce,
Rîură uşor ;

Ochii port azurul, şi a sa cătare
Varsă bucuria, varsă întristare
Şi ceresc amor.
Care-i a sa ţară ? Nu voi şti a spune,
îngerii poetici au ei naţiune ?
Patima de foc,
Visele de aur ce ne încongioară,
Dulcea fericire ce pe vieaţâ zboară,
Pot să aibă-un loc ?
într-o seară lină ea veni cu mine
Pe Bosforu-albastru ce cu dulci lumine
Luna aurea. .
Un caic despică undele geminde,
Malul cu saraiuri şi grădini rîzînde
Dupe ei fugea.
în tăcerea nopţii didcîle-aurele
Răsfăţau ferice coama dragii mele.
Stelele zglobii
Revărsau pe mare valuri de lumine
Şi formau fantastici, splendide gradine
Cu-ale lor scîntei.
Valul geme dulce sub o coastă verde
Unde, printre dafini, un sărai se perde
Cu-ale lui lumini ;
Unde mii de paseri intonau concerte
Şi făceau mai rnîndre aste dulci deşerte.
Magice grădini.
Vis de fericire ! Eu priveam pe mare
Raza şi cu umbra ce-şi dau sărutare,
Cadru ce răpea
Printre cari această dulce bâlăîoară.
Ca o floare d-aur, ca o steHoară
Dulce se perdea.
Ea, ca cînd ghicise gindurile mele,
Că înclină dulce genele-aurele,
Rumenind uşor !
O iubeam ca viaţa cînd această viaţă
Ni s-arată încă plină de dulceaţă,
Plină de amor.

Eu visam ferice. Alba mea frumoasă
Scutura de raze coama sa undoasă
Ca un val spumos.
Ce, trecînd pe unde, tremură sub soare,
Sau ca crinul tînăr ce sub lăcrimioare
Palpită-amoros.
— „Cine eşti tu, oare, tu, ce-n zile rele
îmi apari în umbra lacrimelor mele
Şi cu răsfăţări
Faci ca să surîză inima-mi zdrobită
Şi mă-mbeţi în vise, dulcea mea iubită,
De dulci sărutări.'
Porţi în ochii-ţi focul ce îmi arde viaţa.
Porţi pe a ta frunte raza şi dulceaţa ;
Porţi pe sînior
Rozele şi crinii vieţii ce se duce ;
Porţi p-a ta cosiţă ce m umbră luce,
Visele d-amor !"
La aceste vorbe, pe frumoasa-i faţă
Purpuna-n îvoriu-noată, se răsfaţă,
Rîură senin.
— „Eu sunt idealu-ţi, Ce-m-i al meu mire.
Dalba-mi locuinţă este-ntr-o gîndire,
Ca o rază-n crin ."'
— „Daca al tău suflet e gentil ca faţa,
Lasă^mă-a culege graţios dulceaţa.
Floare de o zi !
Vino şi mă-mbată cu a ta amoare,
Vis de tinereţe, flacără din soare,
Vin-a mă răpi !"
Dulcea mea frumoasă tace trei minute.
ÎPe-a sa faţă cură lacrime tăcute !
Ochii plîngători
Se-nălţau la ceruri plini de voluptate
Prin cereşti deserturi splendid semănate
Cu-aurite flori.
Stelele se scaldă în a lor vulvoare.
Austrul ne suflă pletele uşoare
Cu dulci sărutări.

Murmura ne-ncîntă ; valul ne conduce ;
Şi amorul magic ne îmbată dulce
Cu cereşti visări.
Iar la raza d-aur a divinei stele,
Eu unesc cu p!insu-i lacrimele mele,
Doru-mi cu-al ei dor ;
Şi p-a sa guriţă, cu înflăcărare,
în tăcerea nopţii pui o sărutare
Şi mă-mbăt d-amor.

O. curaţi torente dulci şi voluptoase !
Vă-mbătaţi, vă -stingeţi, stele auroase,
Pe albastrul cer !
Cînd se stinse visul ce mă fermecase.
Dulcea mea frumoasă zborul ei luase
în suav eter.

O văzui prin umbre şi prin dalbe stele
Cu ochi plini de spaimă şi de lacrimele,
Din acel minut
Viaţa pentru mine este-ntristătoare.
Cerul n-are stele şi Bosforu-mi pare
Un mormînt tăcut.

LEGIVERA

Către Carsa depărtată
Unde şease luni e nea,
Ca o floare, exilată,
Piere Legivera mea !

Pe la tine cine merge
In deşertul îngheţat ?
Lacrimile cine-ţi şterge
Suflet dulce, delicat ?

Cine coama-ţi aurată
O răsfaţă graţios ?
Gura ta pe cine-mbată
Cu nectaru-i amoros ?

Cine, micile-ţi picioare
Le-ncălzeşte-n mîna sa ?
Pe ce buze arzătoare
Tremură guriţa ta ?

Sufletu-ţi cu bunătate
îmi răspunde printre vînt
„Palida singurătate
Mă răsfaţă pe pămînt !"

r

SE SCALDĂ

Vedeți voi la umbra plină
Unor sălcii ce se-nclin.
Pe această mare lină .
Un corp dulce ca un crin ?

E-o ghiaură, albă, jună,
Ce se scaldă, o vedeți ?
Venerea ieşind din. spumă
Cu cosiți de aur creți.

Unda bea ou voluptate
Corpul ei amăgitor ;
Ea o sparge şi o bate ; ;
Face spumă din -picior ^;.

Iar prin spumă, eapu-i dulce,
Coperit de păr bălai.
Pare luna, vrînd să culce
Dupe codri ninşi de plai. .

Apa face garofițe
Peste corpu-i răpitor
Şi îi soarbe din cosițe
Aurul strălucitor.

Cînd pe undă se zăreşte
Dreaptă, coama-i tresărind,
Cînd pe spate s-odihneşte
Ca o pavăză d-argint.

Grațiele o-nconjoară;
Dulcile dorinți d-amor
O preurmâ, turm-uşoară ;
Peştii mici o înconjor.

Singurile ei vestminte
Este apa de cristal.
Iar amorul, cu-ochi fierbinte.
Stă sub flori ascuns pe mal.

DILRUBAM

Cine-i tinăra haniraă
Ce pe finul mozaic,
Rezemată lin pe mină.
Bate apa din fintînă
Cu piciorul alb şi mic ?
Ochii-i, dalbe bobioare
Adunate din Bosfor,
Aurite-n dulce soare,
Varsă raze arzătoare
Prin azurul dulce-al lor.
Ei îngîn cu voluptate
Genele-i de abanos
Şi sprîncenele-1 arcate,
Negri, lucii, velurate,
Fermec dulce şi frumos.

Dilrubam învăluită
D-al ei păr, desfătător,
Ca o dulce stea sub nor,
într-o lespede-nflorită.
Se prevede cu amor.
Lingă dînsa o fecioară
Cu ochi dulci şi amoroşi,
O sărută, o devoară
Cînd pe lunga-i cosicioară,
Cînd pe sinii graţioşi.

Dar frumoasa exilată
Scoate iute din canal
Apa rece şi curată
Şi stropeşte juna fată
Peste sînu-i vergural.
Una p-alta se stropeşte
Şi-n rezbelul lor voios,
Printre aburul apos,
Numai aburu-nveleşte
Corpul lor cel graţios.
Dilrubam, îndestulată,
Cere pace, se predă
Cu guriţa-i parfumată
Ce învingătoarea fată
Cu căldură sărută.
Asfel juna favorită
A marelui şeic-islam,
Graţioasa Dilrubam,
Trece-n Brusa liniştită
Viata in exil d-un an.
Prin'tr-o frumuseţe rară
Dilrubam a fost născut
Gelozia cea amară
In sălbatica ghiulnară
A sultanului Mahmud.

li

L-ale Olimpului picioare
Se intinde-un verde plai,
Printre flori desfătătoare
Mii de paseri cîntătoare
Cmtă-n soarele de mai.
Cu-ale sale minarele
Ce se-nalţă strălucind,
Brusa pare, predomnind
Dealuri verzi cu verzi vîlcele
Cînse-n riuri de argint.
Pe torentul ce mugeşte
Printre chiparişi şi brazi,

Pe cînd soarele sinţeşte, -
O talică se opreşte
Ocolita, de eavazi.
Servi-aleargă cu covoare
Ce le-aştefne lingă rîu ;
Tar o grupă rîzătoare
De hanime răpitoare
Vin să şază la pîrîu.
Una drag îşi împleteşte
Perii săi strălucitori,
Altele aduna flori,
Alta-n apă îşi priveşte
Ochii negri, arzători.
Dar frumoasa exilată
Fumă dintr-o narghilea,
Şi guriţâ-i purpurată
C-un parfum de flori ce~mbată,
Furnu-n aer răspîndea.
Grupa lor se risipeşte
Printre iarbă, printre flori ;
Dilrubam le însoţeşte
Cu-a sa roabă ce Iubeşte
Şi cu negrii veghetori.
Dar frumoasa hanimică
Urmă-n flutur aurit,
Ce, în zboru-i ameţit,
îi luase-a sa gurică
Pentru fragul pîrguit.
Graţioasă şi. uşoară
Fuge-n cîmpul îns-mălţat.
Desfăcut de cosicioară,
Vălul ei se desfăşoară,
D-aurele legănat.
Dintr-o leasă înflorită
Iese.şeful veghetor
Ce urmează al ei zbor.
— „Faţa-ţi este dezvălită,
Te-a vedea vrun trecător !"
Dilrubam se învăleşte

în iaşmacu-i supţirel,
Căci hadînul ce-i vorbeşte
Cu cavazii săi soseşte
Şi-i vorbeşte-ncetinel :

— „Cind al vieţii soare dulce
Dupe munte va sînţi,
Viaţa ta va veşteji.
Iată soarele se duce,
Dilrubam, tu vei muri !"
Toţi cavazii cu ardoare
laiaganul ridicau.
Dar hanima, plîngătoare,
Le aruncă la picioare
Valii **ce o copereau.**
Frumuseţea sa divină
Fermeca p-ucigători.
Din albaştri ochiori
Cade-o lacrimă senină
P-ale feţei sale flori.
Ei lăsară să le cază
Fierul lucitor, încet,
Şi jurară pe profet,
Faţa lui să nu o vază
D-ar zdrobi acel alb pept.
Vai! dar şeful se repede,
Strînge gîtul ei de crin,
Cu-al ei lung păr de ebin.
Printre arbori se prevede
încă soarele senin.
Seara vine parfumată :
Lîngă-un corp ne-nsufleţit
Şi de flori acoperit,
Plînge-o roabă-ngenucheată
Sub un arbor înflorit.
La a stelelor lumină,
Vine crudu-ucigător.

— „Care fuse a sa vina,

Zice fata ce suspină,
S-o ucideți fără dor ?"
— „Astă moarte, câzuliță,
De la mine n-am făcut.
Dacă traiul ți-e plăcut.
Fă ca mica ta guriță
Să nu spuie ce-ai văzut \"

TU DORMI

Seara-i dulce şi senină,
Aerul îmbălsămit;
Luna poleită, plină ;
Umbrele s-au aurit.
Roza, drag simbol al vieții,
Răspîndeşte-al ei parfum ;
Iar tu, fiica frumuseții,
Dulcea mea, tu dormi acum ?
Tu lipseşti şi tot lipseşte !
în deşert a nopții stea
Cu dulci raze străluceşte.
Tu lipseşti, o ! dulcea mea !
Vai ! tu dormi, cînd timpu-aduce
Un minut atît de rar,
Şi cînd gura ta cea dulce
Arde plină de nectar !
Şi cînd e cu întristare
însoțesc un imn de dor
Cu plăcuta suspinare
Dulcelui privigător !
Uiți că timpul trece iute ?
Uiți că traiul e un vis
Ce pe florile născute
Orice dimineață-a scris ?
Mine iuna-ți frumusețe
Fața ta va părăsi,
Rîsuri, grații, tinerețe,

Orele le vor cosi.
Coama ta cu spicuri d-aur
Se va scutura sub nea
Şi ai sinului tezaur
Va seca; frumoasa mea !
Fluturatiea junime
De la tine va fugi,
Numai geneie-ţi divine
Lacrimile vor stropi.
Alta poate să-ţi ia locul.
Alţii roza va zimbi ;
Pentru tine siminocul
Singur va mai înflori.

BLESTEMUL DERVIŞULUI

în toată viaţa voastră, p-a voastră tristă casă,
Să chite baibuh !
O rudă să vă moară, cu orice an ce pasă
Şi voi să trăiţi încă, domniţi d-al morţii duh !
Durerile trecute să le-aduceţi aminte !
Uitarea dorul vostru să uite-a împăca !
Flămîiizi, să roadeţi iarba ce naşte pe morminte !
Ghiaurul să refuze mormhitu-a vă săpa.
Să vă vedeţi voi viţa prin alţii rădicată !
Căzuţi la băuturi !
Să vă muşcaţi şi braţul, şi mina deşirată !
Din lacrimile voastre să vă-adăpaţi, ghiauri !
Să vă tîrîţi pe strade cu braţele rănite
Pe hîrburi, ne-ncetat!
Ca să simţiţi ce chinuri, ce suferinţi cumplite
Această semenţie în lume a-ncercat!
Să auziţi în noapte pe boarele sălbateci
O şoptă ca de lanţuri ce robii-n lume port!
Pe ce veţi pune fruntea in visele fantastici
Să vi se pară vouă că-. capul unui mort!
în casa unde puneţi piciorul vreodată
S-aflaţi vrun adăpost,
Să intre cruda moarte de boale conjurată,
Să nu mai fie pace, să nu mai afle rost!
Pe orice-ţi pune mina, ţarină să se facă !
Să veştejească floarea de care aţi atins !
Să se usuce vinul ce grijele vă-mpacă,
Sau să se schimbe-ndată în plîns de foc nestins !

NAIDE

I

„O, veniți la rugăciune.
Credincioşilor iubiți!
Căci mult rău e încă-n lume,
Mulți sunt încă rătăciți !"

Peste Brusa domnitoare
Astfel eînt-un muegin.
Paserile robitoare
II îngînă c-un suspin.
Dar prim noapte şi furtună
Nişte umbre se strecor.
Şi, tăcute, se adună
într-un loc întristător.
Fulgerul c-o vie rază
Şerpuieşte printre nori.
Tună, face să se vază
Preoți turci conspiratori.
Unii intră-ntr-o geamie ;
Alții pe la porți pîndesc ;
Alții printre vijelie,
Printre arbori rătăcesc.
Dar îndată ce s-adună
Un şeh mare le vorbi :
— „Mahomet ne împreună
Pentru lege a muri...
Astâ-noapte printre vise
îngerul lui Mahomet
Se arată şi îmi zise :

«Fiu al marelui profet!
De-ți lăsa mai mult în lume
Şi pre tron, pe Solim an,
Va peri al vostru nume
Din pămîntul lui Osman."
Umbra dulce şi frumoasă
Către mine se uita ;
Iar pe fața-i luminoasă
Dalbe lacrimi rîura.
Pe cereasca-i cingătoare
Mii de raze străluceau ;
Două spîendide-aripioare
Dulce-n noapte scînteiau.
Lacrimile îşi ascunde,
Aripile-a desfăcut
Şi-n eterul ce pătrunde
Prin flori de-aur s-a perdut."

Asfel şehul le vorbeşte.
Toți imamii au strigat :
— „Mahomet ne porunceşte ;
Padişahu-i condamnat !"
Şi pe vesele covoare
Ei în horă se-nvtrtesc
Şi cu arii de teroare
Urlă, saltă, dănțuiesc.

Ii

O femeie coperită
In geamie a intrat,
Porumbică rătăcită
Ce-ntre vulturi a picat.
Toți imamii cu teroare
Poartă mîna la hanger.
Iar hanîma, gînditoare,
Nalță ochii către cer,
— „N-aveți temere, le zice
Cu glas dulce fecioresc,

Căci eu n-am venit aice ..
Pacea voastră sâ răpesc !
Sunt o jună exilată.
Mă descopăr ...Vă uitaţi !
E o crimă ; dar iertată,
Către voi, divini bărbaţi.
Ce-aşteptaţi şi nu daţi semnul
Perderii lui Soliman ?
Voi aveţi a da îndemnul,
Voi, onoarea lui Osman..
Şi cu dînsul voi să. moară
însuşi crudul său vizir."
Zice ; vălul se coboară
De pe părul ei de fir.
—• „O, splendidă tinereţe !
O, minune J toţi striga,
Căci o rară frumuseţe
înfloreşte faţa sa.
Păru-n valuri râzătoare
Rîura pe sînu-i alb,
Cum se varsă pe ninsoare
Focul soarelui cel -dalb.
Ochii-i au acea dulceaţă •
A fecioarelor cereşti
Ce promit în ceea viaţă
Sufletelor vitejeşti.
Apoi,-ca un vis de noapte
Ea in umbră dispărea,
Ale vijeliei şoapte
încă-n noapte s-auzea.

iii

„Caiccii, veniţi la masă !
Viaţa-i dulce pentru noi !
Grijile ce pe-alţi apasă
Nu au lacrimi pentru voi !
Dulce este-a trece-n lume
Liber şi neatîrnat;
Dar mulţi port un niîndru nume ;

Ştim mai mult de un bogat
Care-âr da chiar avuţie,
Libertate chiar ar da,
Caiccii ca noi să fie
La viziru-Ahmet^paşa.
Dar, pe viaţa ce^a să fie !
Unde albul Abdulah ?
Nebuneasca lui mîndrie
Ne înfruntă, pe Allah !
Nu ia parte niciodată
L-ale noastre desfătări ;
Duce viaţă retirată,
Pradă crudei întristări.
Astâ-noapte el se duce
Cu vizirul, prefăcut.
Către alba lui cea dulce
Cu caicul cel tăcut.
Satrazanului îi place ;
Asta este un favor,
Dar aceasta nu ne face
Să-1 urim, pre ziditor !"

Asfel la o masă mare
Caicciii cuvînta.
— „Abdulah ! Caicu-n mare
Oarecine ii striga.

IV

Umbrele misterioase
Se coboară pe Bosfor.
Raze dulci şi argjntoase
Luna varsă dintr-un nor.
Valurile spumegînde
Sub al stelei brîu de foc,
Scutur coamele rîzmde
Şi pe faţa mării joc.

Malurile colorate
De saraiuri şi grădini
Miră-n undele spumate
Milioane de lumini.
Aurele frăgezele
Poartă încă din grădini
Un parfum de viorele,
Flori de roze şi de crini.

Tot răpeşte şi îmbată
Simţurile omeneşti ;
Crezi că viaţa-i transportată
în cîmpiile cereşti.
Dar în umbra unor maluri,
Lingă un măreţ sălaş,
Aştepta, jucind pe valuri,
Un caic şi un vîslaş.
lat-o umbră se strecoară
Şi s~apropie de mal.
Intră-n vasul care zboară
Vesel legănat de-un val.
— „Abdulah ! De mă vei duce
Printre valuri sănătos,
Către alba mea cea dulce,
Da-ţi-oi sufletu-mi voios !"

Luna palidă dispare
Dupe vîrful unui mal ;
Vintul geme-n depărtare,
Vine-n fruntea unui vai,
Stelele schinteietoare
Printre nori acum lucesc ;
Valurile plîngâtoare
Se fac mari şi se albesc.
Iar caicul e departe,
CI aleargă graţios
Şi se-nclinâ de o parte
Tras de vălu-i fluturos.

— „Caicciu ! Te uită bine i
Vîntul geme pe Bosfor !
Vijelia urlă, vine ;
Valul este-nşelător !
Mai puţin el ne-amăgeşte
Decît omul cărui dăm
Inima ce ne zdrobeşte,
Viaţa ce-i încredinţăm !
Nu m-ai înşelat pe mine ?
N-ai zdrobit sufletul meu ?
O ! dar iată moarfcea-ţi vine ;
Roagă-te lui Dumnezeu !"

Zice ; luna dupe munte
Luce încă un minut
Şi revarsă pe-a lor frunte
Un torent de foc plăcut.
Abdulah atunci coboară
De pe cap turbarau-i greu
Şi o coamă gălbioară
Rîurâ pe sînul său.
— „Naide !... O, fii-mi bună !
Cer iertare... Te iubesc !..."
— „Dupe crimă, şi minciună
Mori !... Eu nu te mai voiesc

Zice ; trage o supapă
Ce-n caic a fost făcut.
Vasu-noată plin de apă
Şi sub unde-a dispărut.
Ea aruncă o că tare :
Vede pe vizir perind.
Apoi singură dispare
în torentul de argint.
Dar un vas soseşte-ndată,
Poartă patru musulmani ;
Scapă alba înecată ;
Scăpătorii sunt imami.

HALALTA

Cintă biulbiuliță bună,
Prelungeşte somnul tău.
Tu, frumoasă, blondă lună,
Treci pe noriorul tău !

Căci pe marea azurie,
într-un chioşc dalb de porfir,
Doarme dulcea Halalie
Cu cosițele de fir !

UNDE MERGI ?

în această dumbrăvioară
Ce în nori s-a învelit
Nu cunoaşteți o căscioară
Cu coloane de granit ?

Acolo eu mă voi duce,
Acolo eu voi să zbor,
Şi pe sînul ei cel dulce,
Dulce legănat să mor !

CHEAMA-MA

Luna doarme sus pe stîncă
Şi p-aceste verzi grădini.
Iar tu, dulcea mea, eşti încă
Deşteptată şi suspini.

Cheamă să-ţi sărute ţie
Somnul geana d-abatios ;
Iar de nu va el să vie,
Cheamă pe al tău frumos !

FATA POPII

De-aş fi paşă sau vizir,
N-aş avea sileaf de fir,
Nici seraiul de granit
Cu pridvorul aurit;
Nici bogate caicele.,- ~
Nici eunuci privighetori, /
Nici harem cu cadinele,
Nici grădini cu scumpe flori
Dar mă jur pe prooroc,
Să mor fără de noroc !
Aş veni la voi aici.
Cu o ceată de voinici,
Şi-aş fura, făr' de păcat,
Fata popii din Galaţi,
Cu pâr negru şi bogat,
Cu-ochii dulci şi lăcrimaţi !

O NOAPTE DE AMOR

i

In fundu-acestui cadru ce ochii ne îmbată
Eterul şi cu marea unesc azurul lor,
Iar soarele ce-apune, pe marea azurată
Revarsâ-un fluviu d-aur, măreț, dezmierdăior !
Pe luciu orizonte, acolo unde cerul
Cu marea se îmbină, apare luna blînd,
C-un pas uşor pătrunde din ce in ce eterul
Şi stîncă se-nveleşte sub umbre, negurînd.
îmbălsămltul aer ce cîmpul răspândeşte,
Cu aerul de mare s-amestecă plăcut.
Sub malul singuratec un val abia mugeşte;
Zefirii dulci aleargă şi undele sărut.
Eram pe fața mării în barca mea uşoară,
Perdut sub raza d-aur cu ceea ce iubesc,
A carii dulce bază atunci, întîia oară,
Trăda cu fericire amorul ei ceresc.
Vai ! Ale noastre simțuri erau ca îmbătate !
O flacără-amoroasă în inime curgea.
Speranța şi-ndoiala, cu patimă-ngînate,
Din sufletele noastre suspine-adînci scotea.

11

Cine eşti, sufletul meu ?
Soarele are o soră ?
Auror-altâ-auroră ?
Dumnezeu alt Dumnezeu ?

Raza este-a ta zîmbire,
Crinul lacrima-ți de dor.
Aurea a ta gîndire
Şi suflarea ta d-amor !
Iei surîsul de Ia zori,
Strălucire de la stele,
Şi în raza feții tele
Nasc ale plăcerii flori.
Raza soarelui poleie
Buza-ți mică de rubin,
Lacrimile, o, femeie,
Iți dau fermecul divin !

III

Oh, te iubesc ! Şi-n focul ce sufletu-mi aprinde,
Cînd eu te văz cu dor,
Simț voluptatea care p-o flacără coprinde
Cînd ea are să arză un cring desfătător.
Cu cît voi să astîmpăr această sete-adîncă
Prin calde sărutări,
Cu-atît ea se-ntărîtă şi se măreşte încă,
Căci sufletu-ți revarsă comori de răsfățări !

IV

Ca un fluture ce zboară
Prin deşertul azuros
Legănat pe aripioară
în eterul luminos,
Sufletu-mi la tine zboară
Printre valuri de amor,
Ca o prefumată boară,
Beat ferice d-al său dor.
Eşti un fermec de-mbătare,
Spune blînd, sufletul meu ?
Eşti tu sinta răsfățare,
A acestui Dumnezeu ?

Grațiile varsă dulce
Trandafiri sub al tău pas
Şi pe fruntea ta ce îuce
Visele din cer se las.

V

Cît de frumoasă şi dulce eşti !
Ochii-ți se umple d-un rîu de rouă,
De blînde raze, recheamă nouă
Visele vieții cele cereşti!
Coamele tele, umbre curate
Parc-ar fi vălul grațiilor dulci !
Pe sinu-mi capul tînăr cînd culci,
Coama-ți tresare de voluptate !
Ca vița verde şi mlădioasă
Ce-ncinge-un arbor cu brațul ei,
Pe viața-mi tristă, pe anii mei,
Te pleci tu blîndă şi amoroasă !
Cînd al tău suflet arde d-amor,
Smu-ți exală vorbe-adorate,
Cereşti tezauri de voluptate,
Necunoscute de muritor!
Viața cu roze se încunună
Ca o fecioară în sărbători.
Aceste inimi, ca două flori,
Ca două flăcări ard, se consumă.

VI

Vin,-iubita vieții mele,
Răspîndeşte ne-ncetat
Cupa tinereții tele
Cu nectarul parfumat!
Vin', te-mbată de plăcere
P-al meu sîn ce arde-n dor,
Unde, vai ! ca tot ce pere,
Va peri al meu amor !
Oh ! amoru-i vînt de noapte,
Inimile sunt un lac !
Vintul cade fără şoapte,
Undele d-odată tac !
Vin' la cel ce te adoară !
Nu mai perde un minut!
Căci pe fiecare oară
Fuge fermecul plăcut !
Cînd din viață te vei duce
Sufletu-ți va fi-ntrebat
Ce-ai făcut parfumul dulce
Anilor ce au zburat ?
Caută a face ştire
C-ast parfum desfătător
L-a sorbit cu fericire
Gura dulcelui amor !

VII

Vorba-ți desfătări mi-aduce !
O, amantul meu plăcut !
Voi să lupt; dar fața-ți dulce
Cum o văz, eu m-am perdut!
Dulci sunt ochii-ți pentru mine !
Domnul meu ! Amantul meu !
Dulci ca zorile divine !
Dulce cată să-ți fiu eu !

VIII

Tu mă iubeşti ? Zi încă acest cuvînt frumos !
El dulce mă învinge !
Vai ! Pentru-ntîia oară cuvint aşa voios,
Aşa plăcut, ferice auzul meu atinge.
La aste vorbe luna surîde voluptos
Şi de amor tresare !
Şi florile pe vuituri revarsă-al lor miros
Şi sufletu-mi s-aprinde, suspină cu-ntristare.
Suspină ! Dragă suflet, te temi e-al ei amor,
Ca roua ce strâluce
Cînd soarele răsare, peri-va-n viitor ?
Nu risipi, o, soartă, credința mea cea dulce !

IX

Cînd văzui întîia dată
Chipu-ți dulce și plăcut,
O, frumoasă adorată,
Chipu-ți mi-era cunoscut!
Printre vise ideale
Ce pe viața-mi a plutit
Prin imagini virginale
Totd-auna te-am zărit.
Ce mi-aduci, o, bucurie î
Din locașul tău ceresc ? .
Vino și îmi spune mie !
Ești frumoasă, te iubesc !
Adu-mi sînul tău ca crinul
Unde dulci dorințe cresc,
P-a ta buză chiar suspinul
E un sun dumnezeiesc !
Oh ! dă-mi mie, dulce nume,
Aste daruri ce aduci,
Căci prin suferinți în lume
Merit aste bunuri dulci !

X

Tu mă iubești, o, dragă, și temerile mele
N-au fost decît păreri ?
Tu n-ai avut pe altul în gîndurile tele
Și nimeni n-a zis ție cuvinte de plăceri ?
Te superi, mi se pare ? Vai ! Ochii lăcrimează
Suspini, o, dulce dor !
Amorului meu iartă și la^ă ca p-o ra/ă
Să mi te soarbă ochii-mi sau lasă-mâ să mor !

XI

Fruntea ta din negru-ți păr
Iese ca o dimineață
Din a nopții deasă ceață
Revărsînd lumini din cer.

Dar pe buzele-.ți arzînde
Sărutări divine cresc,
Unele se pîrguiesc
Și-aitele se nasc plăpînde-
Peste sînul tău de crin
E o vale ce pătrunde
Sub o umbră ce-o ascunde,
De mistere loc divin !
Nimenea nu dezvâlește
Ast, frumos, ceresc locaș !
Nici o umbră nu umbrește
Raza-amorului gingaș !

XII

Tot de amor se-mbată pe undele plăcerii
Și zice : „Să iubim !"
Pe mare. focul lunii, pe roze vuitul serii,
Și buza mea pe buza-ți, o, suflete sublim !

XIII .

Ceru-i semănat de stele,
Aerul îmbălsâmit.
Noaptea, dulcea vieții mele,
Cursu-i dulce și-a oprit.
Ra/,a serii-mbălsămită
Răspîndește-al ei parfum,
Vino, dulcea mea iubită,
Să beau sivfleLu-ți acum !
Orele-ale tele sclave
Iți deschid frumosul sin
Și cu degete suave
Varsă-amorul tău divin.
Ție-amorul împletește
Verzi cununi de dezmierdări !
Fericit cel ce răpește

Tinerile-i râsfățări !
Vezi tu, noaptea e nebtmâ
La suspinele d-amor,
Cer, pământ, eter şi luna
Aiurează, se-niior !
Timpul veştejeşte toate.
Mîne nu te va cruța !
Dulce floare, mine poate.
Tristă te vei scutura ?

XIV

Vino, sînu-mi astă dată
Ți-e deschis, amantul meu !
Vino iute şi te-mbata
De plăceri ce-ți dau drag eu !
Te grăbeşte, dulce soare !
Orele se schimbă-n zbor !
O femeie este-o floare,
Floare este-al ei amor f
Astăzi ne suride nouă,
Dar se-nturnă despre vînt.
Vin' pe sinul meu de rouă,
Apoi stinge-te-n mormînt !
Sinii mei sunt dragi gradine
Ce amorul, numai el.
Le deschide pentru tine,
Pentru tine singurel.
Timpul chinuri ne urzeşte,
O, amantul meu divin !
Ora trece, se topeşte
Şi ne zice : să iubim !
O, cerească desfătare !
Ochii mei in foc se scald.
Mor ! Şi corpul meu tresare
Ca un crin sub vîntul cald !

XV

Vezi tu pe orizonte azurul mării line
Cu-azurul cel din spațiu unindu-se, perind ?
O rază cu o rază, lumină cu lumină,
Şi umbrele cu umbre, ființa lor unind ?
Aşa sâ se unească în astă-noapte-arzîndă
Amorurile noastre, ce-n flăcări se consum !
Suflarea-mi cu suflarea-ți cerească, îmbâtîndâ,
Sărutu-mi cu sărutu-ți, şi fumu-mi cu-al tău fum !
Dar pentru ce plîngi oare, o, dulce adorată ?
De ce frumosu-ți sin
Revarsă dulci suspine în noaptea parfumată ?
— „Oh ! sunt prea fericită, amantul meu divin !"
— Tu eşti prea fericită ! O fericire lină
Revarsă inima mea,
în inima-ți arzindâ ca flacăra divină
Şi-a sărutării tele dulceață va să bea.
Mă lasă al tău suflet sâ-1 beau cu fericire
într-un sărut de foc î
Mă lasâ-a ta suflare s-o beau eu cu uimire
Apoi să mor pe loc !

LA O MICA FATA DE GREC

îmi ceri a-ți face versuri, a poeziii floare
Nâscuto-n vînturi calde, în țări de desfătări
Ce-alese aurora să-şi mire rîzătoare
în ale vieții-ți roze eereştile-i colori.
Sâ cînt copilăria-ți ? Ah ! cată dar a-ți spune,
Ar trebui un cîntec mai dulce, mai curat.
Ca şopta sărutării ce. zefirul depune
Pe sînul dalb al mării de stele sărutat.
Şi lira mea perdut-a parfumul tinereții
Şi dacă cîteodată am mai versificat, '
Acele versuri seamăn, sub umbrele tristeții.
Ca nişte flori ce-n iarnă au fost întîrziat.
Copilă, cînd buchetul ce anii juni formează.
Va străluci pe frunte-ți cu focul său cel sînt,
Peri-vor ale vieții-mi flori ce mă desfătează.
Şi viața-mi, şi cîntarea-mi se vor răpi de vînl.
Atunci, ferice perlă, dupe-aceste maluri,
De-i fi tu întrebată de bardul călător,
Zi că el suferise pe-ale vieții valuri,
Dar că iubea copila chemmd-o mică sor.

VERMELIUL

Oh ! cît e de răpitoare
Roza împletită-n crin !
Cît sunt de strălucitoare
Razele p-al serii sîn !
Fluturul dormind p-o floare,
în frumoase dimineți;
Lacrima udînd cu-amoare
Geana dulcii frumuseți !
Dar eu ştiu ceva mai dulce ;
Părul tău pe sinu-ți alb
Fermec rar, ceresc, ce luce !
E vermeliul cel dalb.

SUSPINUL

Auzi tu pe lina mare
Cîntecul cel trist şi blînd ?
Cu arzîndă căutare
Vezi un om în vas trecînd ?
Ca o stea ce se priveşte
In Bosfor, pe anii mei!
Prin cafaz vezi ce luceşte ?
Este ochiu-unei femei.
Vîntul suflă cu plăcere,
Valul trece mut şi lin.
Prin cafaz şi în tăcere
N-auzi tu un lung suspin ?

ÎNTOARCEREA

La umbra păduroasă, pe măgura bătută
De valurile mării, de zefiri trecători,
Cu fruntea visătoare, ea, dulce şi plăcută,
Venea de multe ori !
Acoîo-n al meu suflet ea sufletul vărsase
Şi lacrimile sale cu plînsu-mi s-au încins.
Şi inimile noastre ce-amorul îmbătase
Au ars în foc nestins !
Acolo stîncă pare de silve cununată ;
Acolo geme rîul pe patu-i spumegos ;
Şi razele şi umbra pe marea azurată
Se joc delicios !
Acolo dimineaţa văz marea cristalină
Posomorîndu-şi faţa sub cerul aurit,
Vestind că vine boarea, cu răsfăţare lină.
Din malu-mbălsămit.
Acolo ochiul vede cînd soarele dispare
Azurul cum se-nsmaltă d-un splendid văl de fir,
Ce tremură, scîntilă, la dulcea sărutare
A dulcelui zefir,
îmi pare că sunt încă în timpul vieţii mele
Cînd eu veneam adesea în ast frumos locaş
S-aspir a ei suflare, avînd martori pe stele
Şi-amoru-i drăgălaş !
Ea singură lipseşte şi dorul mă-ncongioară !
în darn cat a sa umbră, prin umbre, prin lumini,
în darn o cer la graţii, la farmece ce zboară
P-aceste verzi grădini !

Nimica n-o întoarce dorinții și tendreții !
Vai! unde pot să aflu acest tezaur sînt,
Pe care timpul aspru râpil-a tinereții
Pe durerosu-i vînt ?
Și cine-n al meu suflet va-nchide ran-adîncă ?
Și cine șterge urma durerii ce-a bătut!
Nici inima ta dulce nu poate, dragă, încă
Să-mi dea ce am perdut.
Căci suflul crud al lumii ast suflet veștezește !
Prin cintecele-mi pline de vise, de amor,
Nu vezi tu ce-ndoială de moarte se zărește ?
Nu vezi adincu-mi dor ?
Din flacăra credinții amorul s-aripează ;
Dar sânta sa făclie s-a stins, sufletul meu !
Și cruda îndoială a stins ultima rază
Pe tot ce iubesc eu !
Nu ! Sufletu-mi nu poate cu lumea sâ se-mpece.
Prin oameni el se crede străin și sfiicios,
Cătat-am făr' să aflu în lumea asta rece
Ast bine mincinos !
Oriunde pasui trece, el cată să-ntilnească
O urmă de lungi lacrimi ce popolii presai-,
O crudă nedreptate, o crimă omenească
Și un destin amar.
Nemeritul de fală ferice se-ncununâ,
Și vițiul asupra virtuții triumfind,
Și rău) peste bine domnind ca totd-aună ;
Ah ! iată-acest pămînț !
Nu ! Nu mai e scăpare în cugete frumoase '.
Visări cerești în lume, amici, nu semănați !
în loc de flori divine, vai! lacrimi dureroase,
Odată-o să-adunați !
Tu nu mai ești aice, o, umbră fericită ;
Dar pentru ce în zboru-ți, desfătătoare stea,
Nu ai luat cu tine și viața mea zdrobită,
Luînd inima mea !

ȚI-ADUCI AMINTE

Ți-aduci aminte seara cînd noi pluteam pe mare,
O, suflet grațios ?
Torinte d-aur luna vărsa *cu* răsfățare
Și-n părul tău zefirul se legăna voios !
Iar valul s-alinase sub coasta-ntunecatâ,
Abia se auzea
Ca zgomotul de păsuri pe valea depărtată
Ce moare cu încetul în noapte, dulcea mea.
Se auzeau dulci cinturi trecînd p-acele unde
De spumă și d-azur.
Noi nu vedeam amanții ce noaptea îi ascunde,
Și se părea, sub valuri, că vocele murmur.
Cînd terminarăm cursul vorbirii amoroase,
Tăcuți, noi am visat.
O lacrimă lucise in genele-ți umbi'oase
Și sufletu-ți de doruri părea înconjurat.
Tu ridicaseși ochii arzînd de tinerețe
Spre cerul strălucit
Și când văzuși că-mi curâ o lacrimă pe fețe.
Strigași cu întristare : „Oh ! de ce m-ai iubit. /"
— Oh ! Dumnezeu voiește și singur, dragă, știe
De ce te-am iubit eu.
— Și ce, Dumnezeu, oare atît de crud să fie
Să vrea ca să zdrobească amar sufletul meu ?
— Acela ce cu suflu-i crează-o dulce floare
Ca să se stingă-n vînt,
Ca să parfume viața cu drăgălașa-i boare
Și-n urmă ca o roză să lase-acest pămînt.
Ce te-a făcut frumoasă ca să iubești în viață,
O, fericirea mea !

Ce învelește pâru-ți cu aur și dulceață
Şi degetele tele cu roze şi cu nea.
în lacrimi amoroase i se-nvălea vederea,
Şl vîntul bălsâmit
Şi umbra, şi lumina ce răspândesc plăcerea,
Te răsfățau pe frunte, o, fermec fericit!
Tu blestemai în gindu-ți aceste eleminte,
Complici misterioşi
Ca cînd simțeai asupră-ți tot fermecul fierbinte
Ce răspîndeau în sinu-ți şi-n perii tăi undoşi.

ODÂ

Cerească frumusețe, o, tu, ce vener eu !
Ascultă cin tul dulce aî celui ce te-adoară !
Moderă-a ta mînie ! Mîndria ta coboară !
Respectă dorul meu !
Aîină-aceste-amare şi crude suspinâri !
Vezi, viața mea în lacrimi se schimbă şi declină,
Aceste crude lacrimi, o, dulcea mea, le-alină,
Cu dalbe sărutări !
Tu, Doamne, ce pe păru-i pui aurul ceresc
Şi verşi în câutare-i angelică langoare,
Ce semeni pe gurița-i parfum şi rozioare,
Ce dulce pîrguiesc ;
Zeu ce-mi insufli cîntul, Iu singur ai aflat
Ce cauză produce durerile-mi sublime,
Desehide-mi la einlai-e-mi şi tinere suspine
Al ei sin adorat.
Ascultă plin-u-mi dulce, preastrâlucite zeu !
Suspinele s-exală prin ciuturile mele,
Dă-mi inlma-i curată ca nişte floricele,
Sau curmă traiul meu !

LASA-MA

Vinlul nopții răşpindeşte
Un prefum îmbălsămat,
Valul mării munmuieşte
Şi se stinge adormit.
Cerul semănat de stele
Cură-n aur peste val,
Lasă, dulcea vieții mele,
Sâ beau suîlu-ți virginal.

LA DOAMNA I.

O, tu, ce frumusețea divină, poetică,
Exală fermec dulce ca fumul dupe flori.
Eşti tu iluziune dulce, melancolica,
Sau raza dimineții ce trece printre nori ?
Din hora înflorită a viselor de îngeri
Tu poate ai venit

Cu mîna ta suavă să ştergi amare plîngeri
Şi să reverşi lumină la cel ce-a rătăcit ?
Vin', răcoreşte dulce pe bardul ce suspină,
în fată cu durerea ce lumea a coprins !
Fă să se uite răul, la dulcea ta lumină,
Ce-n viață s-a întins !

LA VICTORIA Z.

O, tu, ce n-ai, copilă, alți inimici in viață
Decît acele roze ce nu văd cu ochi bun
Pe nimeni ce le-ntrece prin fermec şi dulceață
Şi tînărul parfum ;
D-o zi femeie numai, bea, jună adorată,
Aceste fericiri
A căror dulci răsfrîngeri pe fața ta s-arată
Ca zîmbetele rozei in dulcele-i iubiri.
Cînd se va-ntinde norul pe fruntea ta senină,
Nu ține socoteală, el este trecător.
Mai dulce printre umbre e-a soarelui lumină.
Şi omul naşte-^n lume, să sufere în dor.
Dar dorul e departe de inima ta jună.
Ghirlanda vieții tale luceşte grațios
Sub roua şi lumina ce dulce-o încunună
O dulce dimineață cu sînul amoros.
Pe fața ta frumoasă, amara întristare
Flori nu a secerat
Şi gura ta păstrează divina sărutare
Din raiul ce-ai lăsat.

CEA DE PE URMA 'NOAPTE A LUI MIHAI CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucea
Şi pe-o vale verde ostile dormea ;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihai la masă
Şi pe dalba~i mînă fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei, intre căpitani
Şi recheamă dulce tinerii săi ani.
Viața noastră trece ca suava rouă
Cînd speranța dulce ne suride nouă.
Astfel astă dată viața lor cura ;
Cugetele triste nu-i mai turbura ;
Luna varsă raze dulci şi argintoase ;
Austrul le suflă coamele pletoase ;
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Şi in sănătatea lui Mihnj închin.
Dar Mihai se scoală şi le mulțumeşte
Şi luînd paharul astfel le vorbeşte :

— „Nu vă urez viață, căpitanii mei !
Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei !
Ce e viața noastră în sclavie oare ?
Noapte fără slele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul ş-a trăi mai vor,
Merită să-1 poarte spre ruşinea lor !
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce Je-ncinge brațul, iau de martur cerul !

Dar românul nu va cîmpuri fără flori,
Zile lungi şi triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară :
Aripile taie-i, că ar vrea să moară !
Astfel e românul şi român sunt eu
Şi sub jugul barbar nu plec capul meu."

PREDA BUZESCU

De trei zile lupta n-a mai încetat
Şi tătarul pare c-a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Floarea României ce pe vale pere.
Trece înainte pe un cal în joc
Ce varsă din ochii-i flacâre de foc.
Strigă cu tărie cetelor zdrobite
Ce Ia glasu-i mîndru se întorc uimite.
Iată că nepotul hanului tătar
Trece pe-un sălbatec, ager armăsar.
Unde se arata pe întinsa vale
Prin oştirea noastră îşi deschide cale.
Iar Buzescu Preda cum îl întîîni,
îi ieşi-nainte şi-astfel îi vorbi :
— „Daca nu ţi-e frică şi-ai credinţă-n tine,
O, tătare ! vino să te baţi cu mine !"

Ei descălecară atunci amîndoi
Şi se iau la luptă ca doi juni eroi.
Ochii tuturora cată cu mirare
La Buzescu Preda şi tătarul mare.
Ei se bat la raza stelei cei de foc,
Flacările-i albe pe-a lor zale joc.
Vintul răcoreşte fruntea lor- udată
Şi mînia dulce sufletul le-mbată.
Ei se bat în spade — spadele se frîng ;
Şi se iau la braţe— se smucesc, se string.

Cînd tătarul .scoate o secure mică
Şi lovind pe Preda, pavăza îi strică.
Dar el cu măciuca astfel îl lovi
încît deodată căzu şi muri.

Iar după aceasta, oastea românească
pleacă şi învinge horda tătârască.

MUMA LUI ŞTEFAN CEL MAME

I

Pe o stîncă neagră, intr-un vechi castel.
Unde cură-n poale un rin mititel,
Plinge şi suspină tînăra domniță,
Didce şi suavă ca o garofiță ;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea şi n-a mai venit.
Ochii săi albaştri ard în lacrimele
Cum lucesc în rouă două viorele ;
Iîuclele-i de aur cad pe albu-i sîn,
Kozele şi crinii pe fațn-i sc-ngin.
fn.sâ doamna soacră lingă ea veghează
Şi cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate,
în castel in poartă oare cine bate ?
— „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, şi de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată :
Mica mea oştire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mâ-ncongior...
Vîntul suflă rece... Ranele mă dor !"

Tinăra domniță la fereastră sare.
— „Ce faci tu, copilă ?" zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunri a ieşit
Şi-n tăcerea nopții altfel i-a vorbit :

— „Ce spui. tu, streine ? Ştefan e departe;
Braţul său prin taberi mii de morţi împarte.
Eu sunt a sa mumă ; el e fiul meu ;
De eşti tu acela, nu-ţi sunt mumă eu !
Insa daca cerul, vrînd sâ-ngreuieze
Anii vieţei mele şi să mâ-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel 1-a schimbat;
Daca tu eşti Ştefan cu adevărat,
Apoi tu aice fără biruinţă
Nu poţi ca să intri cu a mea voinţă.
Du-te la oştire ! Pentru ţară mori !
Şi-ţi va fi monnîntul coronat cu flori !"

III

Ştefan se întoarce şi din cornu-i sună ;
Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe... Duşmanii zdrobiţi
Cad ca nişte spice, de securi loviţi.

FERENTARUL
(FRAGMENT DINTIl-UN MARŞ VECHI)

Nu e nici mîndria, nu e nici mulţimea
Care in bătălii încunun oştimea ;
Nu e nici noroc.
Cela ce se bate pentru neatîrnare
Are zece braţe, zece inimi are,
Inime de foc.

Roşiorul mindru şi frumos ca crinul
Cînd pe mal s-arată tremură Vidinul
La vederea sa.
Fa<e de se miră toată arăpimea,
Ieniceri, spahiii şi arnăuţimea
Şi-i strigă : ura '

Ferentarul ager şi cu lungă chică
întră în oştime fără nici o frică.
Tare ca un leu.
Iute ca săgeata tabăra străbate,
Bate zece singur, cincisprezece bate :
„Ferentar sunt eu !"

Asfel ferentarul ştie ca să moară.
Pentru ţara dragă, pentru soţioară
Cine n-ar muri ?

Unul ca acela blestemat să fie !
Nimeni să nu-1 plîngă, nimeni să nu-1 ştie
Cînd el va peri

Junele fecioare, tineri luptători !
Pe mormîntul nostru vor culege flori !...

FATA DF LA COZIA

Trîmbiţa răsună sus pe coasta verde ;
Armia lui Ţepeş printre brazi se perde,
— „iată ! strig vitejii, mindrul căpitan
Ce-a ucis cu mina-i pasa musulman !"

Domnul îl sărută şi cu bucurie :
~ „Spune-mi, vrei tu aur, ranguri sau soţie
Dacă vrei avere, da-ţi-voi cît vei vrea ;
Dară vrei soţie, da-ţi-voi fata mea !"

—• „Doamne ! nu voi aur, nici onori deşarte
N-am venit în lupte să-mi trag aşa parte ;
Plîngerile ţărei braţul mi-a-narmat ;
Pentru-a ei scăpare astăzi ni-am luptat.
Iar de este vorba să-mi dai soţioară,
Aflã că eu însumi sunt o fetişoară !"

La aceste vorbe junele frumos
Coiful îşi aruncă, păru-i cade-undos.
Toată adunarea vede cu răpire
O fetiţă dulce ca o fericire.
Domnul se răpeşte de mîndreţea ei.
— „Care din boierii-mi vrei bărbat să iei ?"

T

—„ Doamne, zise fata, vrei să fiu soție
Unui din ostaşii care-mi place mie ?
Toți sunt bravi la luptă, nu mă îndoiesc ;
Insă pe-al meu mire voi sâ îl iubesc."

Domnul fiu s-aruncă l-ale ei picioare
Şi cu o vorbire dulce rugătoare :
— „Fii a mea domniță și îți jur pe cer
Pentru tine-n lume să trăiesc, să per !"

La aceste vorbe tinăra fecioară
Rumenind ia față ca o rozişoară :
— „Dacă vei iubirea-mi să o dobîndesti.
Pentru țară, doamne, să mori, să trăieşti !"

UN OSTAŞ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Porumbiță întristată !
Eu ca tine sunt strein,
Şi-ntr-o țară depărtată
Tu rînți tristă, eu suspin !

Insă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce cînd vei vrea ;
Iar eu plîng în închisoare
După dulcea țara mea !

Tu ai poate-o sorioară
Ce te cheamă ne-ncetat;
Iar eu am o drăguşoară
Ce în lacrimi am lăsat.

Insă tu ai aripioare,
Poți te-ntoarce cînd vei vrea,
Iar eu gem în închisoare
După mîndruJița mea !

Zboară, pasăre curată !
Şi te-ntoarnă-n țara ta ;
Iar eu, floare aruncată
Pe alt țărm, mă voi usca !

MIRCEA LA BĂTAIE

Armia maghiară ţara a-nvălit;
Soarele vâzînd-o, a îngălbenit.

Dar bătrânul Mireea nu se înspăimîntă :
Cu o mică ceată de voinici s-avintă.

Nu că el voieşte ţara a scăpa,
Ci va să-mplinească datoria sa.

Unde este timpul ceî de bărbăţie
Cînd murea românul pentr-o datorie !

Pe un cal ce muşcă spuma în zăbale,
Printre *zi* şi noapte el îşi face cale.

— „Fraţii mei ! vorbeşte falnicul bătrîn,
Dumnezeu voit-a ca să mor român.
Cel ce a sa viaţă ţărei sale-nchină
Pere ca lumina într-a sa lumină.
Ce e-n viaţa ţărei viaţa unui om ?
Ce e-n primăvară floarea unui pom ?
Ceea ce prin stele este-o stelioară
Şi-n nemărginire un minut ce zboară.

Şoimul cînd se vede prins de vînători,
Spun că îşi sfărâmă cuib şi puişori,
Astfel decît lanţul braţul să le-ncingă,
Ce-i român, ce-i nobil astăzi să se .stingă."

Unde este timpul cel de bărbăţie
Cînd nvurea românul penlr-o datorie ?!

MIHAI SCAPÎND STINDARDUL

Noaptea se întinde şi din geana sa
4.rgintoase lacrimi peste flori vărsa.
Dar setos de lupte, în văi depăi-tate,
Un erou în noapte încă se mai bate.
Singur el se luptă în acele văi
Unde mina morţei a culcat pe-ai săi.
Dar sub mii de braţe trebuie să cază :
Trece printre unguri fără ca să-1 vază ;
Şi stindardul ţărei el înfăşurînd
Către sin îl strînge înapoi cătînc'.
Şi in umbra nopţei avmăsaru-i zboară
L'a o-ncbipuire albă şi uşoară.
Spre o apă lată calul s-a-ndreptat;
•e maghiari războinici fuge-n con jurat.
Luna după dealuri mergind sâ se culce
îi arată calea şi-i surîde dulce.

Cei ce ii premmă se opresc pe maluri :
Dar Mihai cu calul se aruncă-n valuri
Şi de ceea parte singur ajungînd
El îmbrăţişează calu-i spumegînd.

Apoi scoate frîul încă alb de spume
Şi îi zice : „Liber mergi de-acum în lume !"

MIRCEA CEL MARE ŞI SOLII

într-o sală-ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-i Mireea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere-nverzite
Un stejar întinde braţe veştejite.

Astfel dupe dealuri verzi şi numai flori
Stă bătrînul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, ţara în mişcare ;
Soli trimişi de Poartă vin la adunare.

Toţi stau jos mic, mare, tînăr şi bătrîn...
Kra nobil omul cînd era român.

Solii dau firmanui. Mireea îl citeşte,
Apoi, cu mărire, astfel le vorbeşte :

— „Padişahul vostru, nu mă îndoiesc,
Va să facă ţara un pămînt turcesc.

Pacea ce-mi propune este o sclavie
Pînă ce românul să se bată ştie !"

La aceste vorbe sala-a răsunat ;
Dar un sul îndată vorba a luat.

— „Tu, Le într-această nație creștină
Străluceşti ca ziua înti'-a La lumină,

Tu, o, doamne, cărui patru țări se-nchin,
Allah să te ție, dar eşti un hain !"

în murmură surdă vurbeie-i se-neacă.
Cavnlej-iî trage spadele din teacă.

Mireea se-ndreptează iute către ei :
— „Respectați solia, căpitanii mei !"

Apoi c;itre solii Porții el vorbeşte :
— „Voi, prin cari şahul astăzi mă cinsteşte !

Mireea se înclină de ani obosit ;
insă al său suflet nu e-mbâtrînit;

Ochii săi sub gene albe şi stufoase
Cu greu mai îndreaptă săgeți veninoase ;

Dar cu toate astea fieru-i va lovi,
Ş-albele lui gene încă n-or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țara,
Sufleiu-i e focul soarelui de vară.

Mergeți la sultanul care v-a trimis,
Ş-orice drum de pace, spuneți că e-nchis !"

Apoi către curte domnul se îndreaptă.
— „Fericirea țării de la noi s-aşteaptă.

De deşearte vise să nu ne-nşelăm :
Moarte si sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țara noastră are
Şi prevăz prin secoli a ei înălțare.

însă mai-nainle trebuie să slim
Pentru ea cu toții martiri să murim !

Căci fără aceasta lanțul ne va strînge
Şi nu vom şti încă nici chiar a ne plînge

CĂPITANUL DE VÎNĂTORI

Lăutarii cîntă, hora se-nvirteşte
Şi un cal în spume d-odata s-opreşte.
— „Pace vouă, oaspeți cu genele albe,
Mume tinerele cu aure salbe !
Bună ziua, vouă, juni dănțuitori,
Vouă, copilite, tineri criniori !
Oşti nenumărate țara ne robeşte
Şi pe unde trece cîmpul înnegreşte.
Soarele e galben, norii-1 învelesc,
Rîurile albe în sînge roşesc.
Cum subt o secure cade-o dumbră vioară,
Floarea țării noastre sub fier se doboară.
Daca e vreunul ce simte-ntre voi,
Vie a combate ş-a muri cu noi!"

Soarele in abur ca un foc roşeşte.
Lăutarii cîntă, hora se-nvîrteşte :
— „Peste zece sute căpitan sunt eu
Şi ca zece sute bate peptul meu.
Ceata mea-i frumoasă, ageră, uşoară
Şi pe cai în spume ce ca vîntul zboară.
Iar voinicii noştri se chem vînători,
Au lănci veninoase, iar la suflet flori."

Lumea-1 încongioară, ziua se sfîrşeşte.
Lăutarii cîntă, hora se-nvîrteşte :
— „Viața în sclavie este o povară,
Iarna nesfîrşită fără primăvară.

Insă țara noastră nu e scrîsă-n cer
Printre cele sclave ce prin veacuri per.
Căci românul încă ştie a se bate
Şi urăşte viața fără libertate.
Astfel o pădure cînd s-a veştejit.
Pasărea suspină, cheamă-al ei sfîrşit."

Nu ştiu căpitanul daca-a aşteptat.
Dar cu două sute voinici a plecat.

MAR [OARA

— „Dragul dulce-al vieței ni ele
La oaste s-a dus,
Şi de-atuncea, soare, stele.
Toate au apus !

Mina mea 1-a lui plecare
Calu-i a-nfrînat.
Şi-ntr-o dulce sărutare
Inima mi-a dat,"

Astfel cintâ Marioara
Dup-a! ei iubii.
Şi pe faţă-i lăcrimioara
Dulce a-nflorit.

însă iată câ soseşte
Mindriil ei amor
Şi în noaptea ce domneşte
Spune al său dor.

— „în cîmpia sî.ngeroasă
Fraţii rvu-am lăsat
Şi ia tine-a mea frumoasă,
Iată c-am zburat.

Căci, vezi tu, o, dulce nume,
înger ce iubesc !
Fără tine-n astă lume
Nu pot să trăiesc."

— „Ce zici tu, o, neferice,
Mîndml meu iubit
Aşadar eu mi-ti voi zice :
Bine ai venit!

Dar de nu poţi fără mine
în lume-a trăi,
La bătaie eu cu line,
Haide, voi veni !"

Amindoi pe cai s-aruncă
Şi prin noapte zbor,
Şi trecînd prin verdea luncă
Cintă cu amor :

— „Dacă nu poţi Iară mine
în lume-a trăi,
Pentru ţară, eu cu tine
Dulce voi muri."

DOAMNA LUI NEAGU

Neagoe cel Mare în al său palat
Ce domneşte p-Argeş zice întristat :
— „Monastirea noastră nu e săvîrşitâ
Şi a mea avere este isprăvită !
Dragi ostaşi, ce ziceți, nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat ?"
— „Biruri noi pe țară pot ca să se puie !"
Au răspuns ostaşii ca să îl mîngîie.
Zic şi ei decide biruri pe români
De la cei mai tineri pîn' la cei bătrîni.
Doamna intră -n sală. Grațiile sclave
Împletesc cu roze zilele-i suave.
Ochii uzi de rouă spre pămînt se-nclin ;
Rumenind la față ea vorbeşte lin :
— „Voi vreți biruri nouă ! Neagoe, te teme !
Mîne toată țara o să te blesteme.
Astă monastire ce atît iubeşti,
Printre fum de lacrimi poate s-o priveşti!
Iată diamanturi ! Vinde-le şi-urmează
Nobila lucrai'e ce te mimează.
Căci aceste scule nu le pot purta
Cînd femei pe față lacrimi vor păstra."
Zice şi arată un paner de aur
Unde închisese gingaşul tezaur.
Ea îl dă. Şi fața ca un frag cocînd,
Rumenă surîde, drăgălaş şi blind.

Un bătrîn se scoală şi-asfel le vorbeşte :
— „Inima străbună încă vieţuieşte.
Ţara care naşte asfel de femei,
Merită şi viața şi mărirea ei.
Căci să ştiți cu toții că un neam se face
Mare sau se perde cum femeii place.
Și acum voi zice : Doamne ! pot să mor,
Căci văzură ochii-mi mîntuirea lor !"

CUPA LUI ŞTEFAN

într-o monastii-e din trecut rămasă,
In domneasca ^al.'i se întinde masă.
Misaj] prezida ast banchet voios
Şi în timpul mesei zice dureros :

— „Ştefan după moarte lăsă moştenire
Arcul său şi cupa l-astă monastire.
Cu Cantimireştii leşii au venit
Şi prădînd locaşul, arcul au răpit ;

însă nu răpiră cupa minunată !
Ea trăieşte încă, de mirare Iată !"
El arată cupa... Toţi s-au minunat.
Ea era săpată dintr-un matostat.

Servii varsă-utr-insa dulce tămiioasâ.
Fierine-nehină pentru " frumoasă.
Cînd la cel din urmă rîndul a venit,
Misail ia cupa şi-astfel a vorbit :

— „Unde este timpul cel de vitejie ?
Timpul de mari fapte ?... Vai ! n-o să mai vie ?
A căzut Moldova, căci orice români
Se roşesc la gindul a mai fi stâpîni.

Ei îmbracă mania de înţelepciune ;
Dar ca să-şi ascunză trista slăbiciune.
Dar înţelepciunea fără-a cuteza,
E ca <_-ulezarea fără-a cugeta.

Cînd vedem sfioasă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrină :
Cel ce e mai aproape de mormîntid *său*
La ideea morţii tremură mai rău l

Ştefan nu mai este... însă o să vie
Alţi Ştefani cu viaţă şi cu bărbăţie :
Daca timpul d-astăzi ne apasă greu,
Viitorul este al lui Dumnezeu !

Insă pin' să vie lanţul sâ ne rupă.
Nu va mai bea nimeni din această cupă
Cînd un suflet mare se va arăta,
Hîrburile cupei le va aduna."

Zice.-aruncă cupa şi o sparge-n trei...
Nimeni n-a strîns încă hîrburile ei.

SORA ANA

De cind a ucis prin ştire
P-acel bun Qmtaeuzin,
Doamna Ghica-n monastire
Se ascunde cu-al ei chin.

— „Sora Ana, Anioară
Să mi-ți vază fața ta !
Gelozia ei omoară
Tot ce-o poate supăra.

Chipul tău e rupt din soare ;
Sînul tău din crimori,
Păru-ți din a serii boare ;
Buzele-ți din foc de zori.

Ochii i-ai răpit din mare,
Sufletu-ți e smuls din vînt;
De la flori a ta suflare ;
Gîndu-ți de la duhul sînt!"

Sora nu dă ascultare
Vorbelor ce i s-a zis,
Înaintea doamnei pare
Ca un fraged, dulce vis.

— „Spuneți, maici fermecătoan
Fără frică de păcat,
Pruncul meu cu cosicioare,
Cine mi 1-a deocheat ?

Sora Ana cea pîăvie ?
Sora Ana negreşit !...
S-o zidească in chilie!..."
Şi chilia s-a zidit.

Sora Ana, Anioară,
Asfel roagă pe zidari :
— „Să-mi lăsați o ferestioarâ,
în ferestrile mai mari,

Ca să nu se veştejească
Fața mea ea-ntr-un mormînt ;
Pînă sâ se dovedească
Că nevinovată sunt!

Eu sunt tînără, le spune,
Traiul mi-e aLîi de drag !
Loc puțin eu țiu în lume.
Rău puțin eu pot să fac."

— „Nu se poate, copiliță !
Doamna astfel a voit.
Tacă-ți draga ta guriță !
N-ai nimic de dobîndit!"

— „Spuneți, dară, maicei mele
Că în lume nu mai sunt,
Ca să verse lăcrimele
Să înece-acest pămînt..."

DANIEL SIHASTRU

Sub o i'ipă stearpă, pe un riu în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vărsarea serii un strein sosi.
— *„Ştefan al Moldovei* vine a-ţi vorbi !"
— *„Ştefan* ut Moldovei, Daniel ii spune,
•Sâ aştepte-afară ! Sunt în rugăciune.'"
— „Bunule părinte ! Sunt rănit şi-nvins ;
Însuşi a mea mumă astăzi m-a respins !
Viu să-ţi cer povaţă daca nu-î mai bine
Turcilor Moldova d-astăzi sâ se-nchine ?"
Daniel Sihastru domnului a zis :
— „Mă înşeală-auzul ori eu am un vis ?
Capul te se pleacă paloşul nu-1 taie.
Dar cu umilinţă lanţu-1 încovoaie !
Ce e oare traiul, daca e robit ?
Sărbătoare-n care nimeni n-a zimbit'.'
Viaţa şi robia nu pot sta-mpreună,
Nu e totd-odată pace şi furtună.
Doamne ! tu ai dreptul a schimba-n mormînluri
Pentru neatirnare, oameni şi pămintury ;
Dar nu ai p-acela ca sâ-i umileşti !
Poţi ca să îi sfărâmi ; dar nu să-i robeşti !
Daca mîna-ţi slabă sceptrul ţi-o apasă,
Altuia mai harnic locul tău îl lasă !
Căci mai bine este supus lăudat,
Decît cu ruşine domn şi atârnat!"
Dupe-aceste vorbe, Ştefan strînge-oştire
Şi-nvingmd paginii nallă-o monastire.

FIASTRII

Subt Mihai Viteazul s-a făcut unire ;
Dar fiastrii umblă pentru despărţire.
La Pătraşcu domnul, al lui Mihai fiu
într-o zi s-arată şi-ast limbagi ii ţiu :

— „Nu mai vrem unire noi cu ţara voastră ;
Căci ea ne dărîmă neatârnarea noastră !"
Dar răspunde unul din cei cinci boieri
Ce Mihai numise mari consilieri :

— „Turcii vă insuflă astă cugetare,
Căci unirea face neamul nostru tare ;
Şi ei vor să vază pe acest popor
Slab, ca să-1 supuie lanţurilor lor.

Sîntă Românie ! Oare nu suspini ?
Carnea ta se vinde la barbari străini ?
Singele şi viaţa-ţi sunt puse-n vînzare,
Şi tu, dragă ţară, stai în nepăsare !

A slăbit poporul cel nebiruit ?
Sîngele lui tînăr oare-a putrezit ?
Ca să vază astăzi, fără de simţire,
Pe cei răi ai ţării dîndu-o perire ?

Şi ce poate dînsul cît de tare-ar sta,
Cînd cei mari lucrează la robia sa *1*
Cînd cîrmaci molateci vasul duc spre stîncă.
Altui vas, tăria ce-i ajută încă ?

Voi nu vreţi unirea vechiului popor,
Căci stăpînii voştri încă nu o vor.
Daca cu robia ce vă umileşte
V-aţi dedat, cît viaţa, fără ea lipseşte ;

Cereţi neamul vostru a se despărţi !...
Mergeţi lipovenii a vă stâpîni !...
Ţările române ori vor fi unite,
Ori vor fi in parte la străini robite ;

Dai- vor fi unite de nu astăzi, mîne :
Căci tiranul trece... patria rămine !"
— „Piară toţi fiastrii !" oastea a strigat,
Ţara şi poporul încă-au repetat.

Dai- fiastrii ţării fără de ruşine
Merg s-aducă-n ţară ostile străine.

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

De la lungi războaie, Mihai cu mărire
Intrâ-n capitală cu a lui oştire.
El se urcă-n tronu-i mândru ocolit.
Cei ce au puterea astfel i-au vorbit :
— „Doamne ! Focul arde în această ţară.
încă ieri cu ură mulţi se răsculară.
Dai' răzvrătitorii s-au întemniţat
Şi prin zelul nostru ţara a scăpat."'
— „Voi zdrobi răscoala ce ţara urăşte ;
Dar voi sparge încă pricina ce-o naşte ;
Daca astă ţară umblă-a se scula,
Este semn că n-aveţi simpatia sa.
Lui Rodolf voi scris-aţi că e răzvrătire,
Că ai noştri cată cu a Iui unire.
Daca cel ce-o cere e răsculâtor,
Ţara mea, eu însu-mi sunt răzvrătitor...
Am învins paginii, i-am gonit afara ;
Dai" a lor sâmînţâ o găsesc în ţară.
Ea-ncongioară tronul pentru a-1 răci
De inima ţării, apoi a-1 lovi.
Neputînd acuma tronul sâ lovească,
Ea îi urcă scara ca sâ îl mînjească.
Tronului nu-i pasă de loviri străine
Ca d-acea trădare ce s-ascunde-n sine.
Planta nu se teme de cei ce-o jicnesc,
Ca de viermi ce-n sînu-i nasc ş-o veştejesc.

De aş şti că sceptrul se robeşte vouă
Şi oricui să fie, eu l-aş rupe-n două !
Jugul celor barbari oare l-am spart eu,
Ca sub jugul vostru să-mi plec capul meu ?
Prinşii fie liberi! Au cuvîntu-mi dat.
Voi intraţi în noaptea d-unde v-am luat!"

MIRON COSTIN.

— „Mari dureri ai, sorioară.
De-mi rupi inima gemînd ?..."
— „Mari dureri mă încongioară
Zice Marioara blînd.

Şi al morţii văl se-ntinse
Peste faţa ei de crin.
Viaţa-i tînără se stinse
într-un dureros suspin.

Miron plînge cu suspine
Şi mai zice dureros :
— „Cui mă laşi aici pe mine,
Suflet dulce şi frumos ?"

Dar în sală se arată
De la curte un trimis,
Să ucigă astă dată
Cronicarul cel proscris.

Marioara blinda moare,
Miron cade înjunghiat
Şi în ziua viitoare
Două cruci s-au rădicat.

Dar pe groapa lor cea sîntă,
Cum dă vînt de primăveri,
Două păsărele cîntă,
Cîntă ale lor dureri.

MONASTIREA PUTNA

Sub un chip de înger, într-un vis ferice,
Domnului Vasile gînduî rău îi zice :
— „Monastirea Putna, ast locaş plăcut,
S-a zidit pe aur de un domn avut.
Mergi şi o dărîmă pînă-n temelie
Şi-ei găsi tu aur să faci alte-o mie".

Iar Vasiie-domnul d-aur pătimaş,
Pune să dărîme ast frumos locaş.
Cînd ostaşii sapă pînă-n temelie,
Un bătrîn călugăr zice cu mînie :

— „Domnii mari nălițară sînte monastiri
Să aminte țării zile de măriri.
Tu Ie surpi, o, doamne ! Tu nu le-nțelegi.
Căci tu nu ai fapte de urmaşi să legi.
Cînd un domn la aur inima-şi robeşte,
Tronul se degrada, țara veştejeşte.
însuşi ca magnetul tragi şi însuşeşti
Aurul oriunde poți să îl găseşti.
Dar te teme, doamne, să nu tragi la tine
Cuile de aur ce de tronu-ți ține."

Domnul nu ascultă în a lui orbie,
Sapele răstoarnă vechea temelie.
Domnul şi boierii între ei se cert...
însă ce găsiră ? — Un mormînt deşert.
Pe mormînt sunt scrise litere străbune.
Un tălmaci citeşte şi la toți le spune :
— „Din comori ce strîngem pe acest pămînt,
Iată ce-i al nostru : un tăcut mormînt!"
De atuncea domnul pierde-a lui domnie
Şi curînd în urmă moare-n sărăcie.

— „Doamne ! Focul creşte ; dă porunci să piară
Astăzi toţi boierii ce-au născut în ţară !"
Astfel zice Ghinea lui Matei rănit,
Aşteptînd la patu-i tristul lui finit.
Dar Matei răspunde : — „înţelege bine.
Cînd la cîrma ţării te-am chemat pe tine,
Nu luaseşi ţara cu paloşul tău.
Tu erai în lume un netrebnic rău.
Nu ţi-am dat eu cîrma să aduci în ţară
Ura care schimbă fiii săi în fiară.
Cel ce de la eirmă bate-ntr-un popor,
Este-o răzbunare, nu cîrmuitor.
Căci puterea cîrmei cu cît e mai vie,
Cată să se plece spre mărinimie.
Unde tronul poartă uri şi răzbunări,
Moartea se aşează p-ale sale scări.
Vei să se-njosească tronul ţării mele
Făcîndu-1 unealta răzbunării tele ?
Asta nu se poate ! Domnul, îţi zic eu,
Trebuie să fie drept ca Dumnezeu.
Ca să piarzâ-o ţară cerul cînd voieşte,
Unii către alţii fiii învrăjbeşte."
Zice ; dar afară mii de voci blestem.
Dorobanţii strigă : capul Ghinei vrem !

ŞTEFĂNIŢĂ - DOMNUL

Ştefăniţă domnul pe Milescu cheamă,
Cu aceste vorbe el îi cere seamă :
— „Tu erai de ţară preste tot gonit :
Din uitarea lumii eu te-am dezvălit.
Eu ţi-am dat avere, cinste şi mărire
Şi mai mult ca toate, chiar a mea iubire.
Dar cînd al meu suflet ţi se deschidea,
Cugetai în sine-ţi răsturnarea mea I
Tronul dar să Fie ţarină-arzătoare
Unde veştejeşte a credinţei floare ?
Spre-a avea prieteni tronul e prea sus,
Şi-ntre domni cu robii cerul ură-a pus.
Tu ai scris o carte leşilor să vie
Să coprinză ţara şi a mea domnie.
Fiecine poate tronul a dori
Daca simte dorul a o ferici ;
Dar loveşte-n faţă, căci un tron ce naşte
Printr-o mişeîie, pere, veştejaşte,
Insă tu, sărmane, n-ai făcut cum eşti !
Apărai coroana-mi ca să o zdrobeşti 1"
— „Doamne, n-am scris carte leşilor să vie;
De va fi aceasta, să mă perzi c-urgie !"
Domnu-arată cartea. El s-a spăimîntat.
— „Vînzător, nu meriţi spre a fi tăiat !"
Zice şi se-ntoarce la călău ce-aşteaptă !
— „Să-i rateze nasul despre partea dreaptă
însuşi cu hangeru-mi pentru că-i boier !"
Nasul lui s-abate sub tăiosul fier.
Ştefăniţă doamne ! d-ai veni tu iară
Cîte nasuri încă n-ar cădea în ţară ?

MIHAI LA PĂDURARUL

Mihai perduse lupta. El umblă rătăcit,
Şi omul, şi natura acum l-au părăsit.
E noapte, vijelie... Vestmintele-i sunt ude.
— „Bine-ai venit, streine !..." o voce se aude,
O voce virginală... „Urmează-mi... Ai scăpat!"
Şi-o mînă se întinde eroului mirat.

Intr-o colibă mică la zece paşi îl duce.
El intră ; la lumină zăreşte-o fată dulce.
Copila îi surîde ca cele dintîi flori
Ce-anunţă primăvara la triştii călători.
Părintele ei vine şi amîndoi veghează
Să aibă mulţumire acel ce-1 ospătează.

— „Tu eşti Mihai Viteazul!... Eu ungur, tu român.
Dar nu ai nici o teamă ! îi zice-acest bătrîn,
Căci ospitalitatea în ceruri e născută
Cînd ura între oameni era necunoscută.
Ea îşi deschide sînul la toţi cîţi o doresc ;
Altminterea, ar perde caracteru-i ceresc.
Sub simplele vestminte s-ascunde cîteodată
O inimă de ură şi de trădări curată.
Precum sub manta d-aur a omului bogat

S-ascunde cîte-un suflet de patimi degradat.
Aşadar, nu te teme ! Nu te-ndoi de mine !
Ca sufletu-ţi şi lutu-ţi în pace sa s-aline !"

Iar tînăra copilă cu buze de rubin,
Eroului la masă turna în cupă vin.
Un plîns de tinereţe pe faţa lui străluce
Şi crede încă-o dată că viaţa este dulce.

COZIA

I

Noaptea trece lină. Stelele voioase
Scutură în aer coamele-au roase.
Dar pe lungul apei, pe costiş întins,
Miriade focuri ungurii-au aprins.
Ei cu fericire somnul dulce cată
Şi de line vise, sufletul îmbată.
Mai departe caii nechează duios ;
Codru după codru sună zgomotos.
Dar sub cortu-i mîndru, regele maghiar
Cheamă cavalerii şi le zice-amar :
— „Mîne domnul Mireea la bătaie vine,
Cu-ale sale cete de tâlhari ca sine !
Este timp s-aducem la îndeplinire
Prin o nouă luptă .planul de mărire,
Plan pe care regii marelui popor
A-ntărit cu viata, cu sîngele lor.
Pînă unde Istrul să aruncă-n imare
Totul să se plece armelor maghiare

II

Domnul cheamă capii şi le zice-ndată
Cind frumoasa-i coamă soarele ne-arată :
— „Azi tiranul țărei e creştin popor
Și d-aceea-mi pare mai spăimîntâtor !
Sub vorbiri creştine, pline d-omenie,
El ascunde nouă lanțuri de robie !

Nu cătați ce nume, ce credință are
Cela ce vă surpă sînta neatîrnare !
Cîți străini vă calcă pe acest păinînt,
Voitori de bine vouă nu vă sunt.
Oriee-ar fi streinul ce vă calcă-n țară.
Sub urgia voastră trebuie să piară !
Oamenii se pleacă la apăsător,
Cînd le putrezeşte inimile lor.
Dar un nobil popol piere cu mîndrie
Şi cît vieţuieşte, liber va să fie !
Tari au stat străbunii pentru-acest pămînt,
Să urmăm în faptă cei ce nu mai sunt !
Cum au fost părinții, fiii n-or fi oare ?
Pirul nu coboară dintr-o dulce floare.
Unde roza moare, rozele-nfloresc.
Pe eroici urme, eroi strălucesc !"

III

Aerul răsună... Muntele răspunde ;
Geme pretutindeni prin strîmtori profunde.
Arme, coifuri, zale varsă raze pline
Ce prin nori pulberici răspîndesc lumine ;
Astfel cînd dumbrava se încinge-n foc,
Printre fum, în aer, flacările-i joc.

IV

Regele îşi perde marea lui armie
Şi prin fugă, singur, scapă de robie.
Dupe luptă, Mireea şi cu-a lui oştime
Nalță mănăstire la Sînta Treime.

>

OGOGENII

I

Domnul şeade-n sala cea de sărbătoare,
Iar alături pare doamna-i ginditoare.
Cum mai multe magici şi suave flori
în buchet se-ngină cu-ale lor colori,
Astfel sunt în faţă-i, dulcea tinereţe,
Maiestate, graţii, rară frumuseţe !
Peste pâru-i poartă regala cunună.
Din ounună cade coama sa cea brună,
Rîură pe sinu-i ca două-aripiori
Ce un corb destinde iarna pe ninsori.

Soli trimişi de Poartă dau al lor firman...
Iată cum îi scrie marele sultan :
— „Pentru că e datul, cei ce-mi servă mie
Ţările-mi supuse, trei ani să le ţie.
Prin trimişii noştri te-am înştiinţat
Să depui puterea care ţi-am fost dat !"

Matei se îndreaptă către toţi şi spune :
— „Ne vom bate oare, sau ne vom supune V

— „Sabia străină, toţi au euvintat,
Să nu taie~n ţară nici un cap plecat!
Şi d-a fi să cază ţara în robie,
încă să ne facem sînta datorie !
Căci mai dulce-e nouă liberi sâ perim,
Decît cu ruşine robi să vieţuim !"

Strigă şi toţi jură cu-armele să peară
Pe cîmpia luptei, pentru sînta ţară.

n

Cîmpul Ogogenii luce despre zori.
Nu de turme grase, nici de dalbe flori,
Ci de multe corturi. Tabăra-i tăcută.
Vasile-al Moldovei pe străini ajută !
Ura care poartă domnului creştin,
Pune-n mînă-I arme lingă cel străin,
Şi îi zice : — „Du-te ! Sparge cu turbare
Orice simpatie sîngele tău are !
Numai să astîmperi al tronului dor,
Sclav al vanităţei, mizer muritor !"

Matei domnul vine cu cetele sale,
Sfărâmă străinii răspîndiţi pe vale...
Domnul de Moldova scapă ruşinat
Şi de conştiinţă dureros muşcat.

BOGDAN ÎN POLONIA

I

Regele eu sora şi eu muma ei,
Dintre toţi oaspeţii rămîn eîte-trei.
Lampele revarsă valuri lucitoare
P-ale-aeestor oaspeţi feţe gînditoare.
Tinăra prinţesă stă răpită blînd.
Păru-i blond pe umeri cade rîurînd,
Ca un val de raze ce se vărs din soare
Pe o delicată, fragedă ninsoare.
Brîul ei albastru cu-aur semănat
Luce ca eterul dulce înstelat.
Gaz uşor, poetic sînu-i învăleşte,
Provocînd dorinţe, dulce le-mbrînceşte.

— „Sire ! îi vorbeşte muma sa regină.
De amărăciune inima mi-e plină.
Suferi-vei încă, ast barbar român,
Dupe ce înfruntă pe al său stăpîn,
Cerindu-ne nouă, mîna fiicei mele,
S-arză şi să prade locurile tele ?"
Regele-i răspunde : — „Vai ! acest barbar
Pretutindeni oastea mi-a înfrînt amar !
Cererea făcută, să devie mire,
Pentru noi, o, maică, este fericire !
Dulce sorioară ! Pentru-al ţării-amor,
Oh ! primeşte mîna ăstui vingător !"
Dar Elisabeta pleacă-a sa cătare
îneoată-n lacrimi şi în întristare

Şi cu vorbă dulce ca inima sa,
Fratelui său june îi râspunde-aşa :
— „Am jurat credinţă unui altui mire
Şi cu vorba, dat-am inima mea, sire !"
— „Sora raea cea jună ! Sufletele mari,
Nobile, frumoase, generoase, tari,
Prin mari sacrifice, cugete sublime
S-osebesc în viaţă din oarba mulţime...
Un erou dă viaţa plin de fericire
Pentru o frumoasă, nobilă gîndfre.
Un martir, la umbra negrei închisori,
Vede cum se scutur ale vieţei flori
Şi-mbâtat de ghidul că el face bine
Prin a lui durere, patriii în suspine,
Uită greutatea lungilor dureri,
Zilele-i ce cură fără de plăceri.
Ţara ta, prin mine, astăzi zice ţie :
Dă-mi a mea frumoasă pace, bucurie !"
Dar Elisabeta lacrime vărsa
Şi sub alba-i mînă faţa-şi ascundea.

II

în aceeaşi noapte domnul trist s-abate,
Varsă în tăcere lacrimi înfocate.
Apoi cere calul. Cu o mie inşi,
Pasă către Liov, toţi de ură-aprinşi,
Poarta este-nchisă, dorul îl răpeşte.
Domnul, eu-a Iui lance, porţile loveşte,
Poai'ta e închisă, lucru de mirat,
O femeie-n vălu-i i s-a arătat!
Iese ca din .umbră, la Bogdan se duce,
îşi ridică vălul ce în aur luce...
Luna dintre neguri iese un minut:
E Elisabeta. Chipul ei plăcut
Pare trist şi palid ca o frumuseţe
Dintr-o altă lume, plînsu-i arde-n feţe.
•— „Inima ta, doamne, sub turbarea sa,
P-o fecioară slabă eată-a-şi răzbuna.

Ai dreptate, poate ; dar tu cazi pe țară,
Cu a ta turbare, crudă şi barbară !
Dar ce e-ntre mine şi acest pâmînt,
Ca să faci dintr-însul un întins morrnint ?"
— „O, fecioară dulce,! Vino lingă mine,
Vino şi-mi alină tristele-mi suspine.
Pentru ce-ți voi spune cît te iubesc eu,
Ce furtună geme în sufletul meu ?
Limba omenească n-are astă dată
Vorbe să exprime patima-mi turbată.
Dar tu spune-mi mie, oare nu te-ating
Aste crude lacrimi ce-a mea viață sting ?"
— „Nu ! răspunde fata, plină de-ntristare...
Ca sâ scap eu țara d-a ta răzbunare
Şi să nu calc vorba oe în viață-am dat,
Unui nobil june a-1 lua bărbat,
Chiar în astă-noapte am băut veninul,
Vezi această față unde roza, crinul
Sâ-ngînau, ce tristă se arată ție ?"
Ea desface -vălul, fața-i e plăvie.

— „Inimă, te rupe ! Brațe, vă-nălțați!
Iaduri : ură, sînge, moarte revărsați !"
Strigă el afcuncea... Paloşu-i luceşte ;
Ochii-i varsă sînge... Fața-i gălbeneşte.
Spre Elisabeta caîul a lănțat,
Insă umbra dulce s-a evaporat.
Dotnnu-nturnâ fața oe să-nnegura
Şi piin umbra nopții p-al lui cal zbura.

Mai un secol ieşii arătau cu jale
P-a cetății poartă urma lăncei sale.

NAVALA LUI ȚEPEŞ

Noaptea-i furtunoasă, şi superbul domn
în deşert mai cheamă rugătorul somn :
O gîndire mare sufletu-i îmbată ;
Printr-o fapta rară să triumfe cată.
Printre noapte, ploaie, tunete de foc,
Cu cinci mii de roşii el îşi face loc :
Cum furtuna cade p-ape dormitoare
Şi d-odată-malță valuri mugitoare,
în ordia turcă roşii năvălesc...
Turcii se deşteaptă, strigă, s-amețesc.

Sunetele d-arme, strigăte turbate,
Printre vijelie zbor amestecate ;
Caii calcă rînduri de fărâmături;
Sîngele ea ploaia cură din săcuri.

Mohamed sub cortu-i dulcea pace cată ;
Vise grațioase sufîetu-i îmbată.
Uşile, la cortu-i, iată, se smicesc
Şi pe cal apare domnul românesc.
Mohamed p-o poai-tă repede dispare...
Printre umbra deasă caută scăpare.

Cînd pe fruntea nopții ziorile se joc,
Domnul cu românii las al luptei loc ;
Dar sultanul cearcă spaimă-atît de rară,
Cît, la miezul zilei, fuge spre hotară.

i

APA BÎRSEI

Ca un fluviu d-aur, splendida lumină,
Peste patru taberi, varsă luna plină.
Turcii şi tătarii somnului se 'dau ;
Ungurii, la mese, grijele-nşelau.
Astfel prin furtună, printre nopţi, pe mare
Lopătarii varsă tînăra cîntare.

Dar Şerban nu doarme, căci dulcele somn
Rar răsfaţă geana unui mare domn.
Grijele, în horă, turbure se duce
încotro lumina mai splendidă luce.

Către astea, cîntul pasărei prin flori
Spune că se varsă fragedele ziori.
Domnul către ceruri-nalţă rugăciune.
Apoi dă semnalul, trompeta răsună.

Lupta se începe, cetele tătare
Pasă înainte, strigă cu turbare.
Turcii le sprijină ; turcii şi tătari
Se îndes, s-amestec... Sprinteni armăsari
Nechează, spumează... Armele răsună ;
Tremură pămîntul... Muntele detună,
Soarele păleşte... Apele roşesc...
Pasările-n aer zborul lor opresc.

Omul se îmbată d-omenescul sînge...
Muma către sînu-i copilaşul strînge.
Ungurii rezistă furiei cei vii,
Dar cum în suflarea negrei vijelii
Arborii rezistă, cîteva minute,
Apoi îşi sfărâmă crăcile bătute,
Astfel stau maghiarii cu-nfocalul dor,
Cu puterea dalbă sufletelor lor.
Dar-necaţi d-a noastră crîncenă putere,
Iată că se pleacă, bărbăţia piere.
Dar atunci începe crudă măcelare.
Furia scăpată, urlă cu turbare.
Caii calcă în sînge pînă la copiţi,
Calcă şi sfărâmă morţii şi răniţi.
Strigăte, trufaşe, celui ce învinge,
Se confund cu plînsul celui ce se stinge,
Astfel cum bacanta, 1-al plăcerii loc,
Vine despletită şi cu ochii-n foc,
Şi cu voluptate, şi nesăturată,
De plăceri sălbateci şi de vin se-mbată.
Sechelî s-abate. Zilele-i se curmă,
Patru mii de nobili în mormint îl urmă.

GROZEA VORNICUL

Iar prin lungul apei, prin dumbrăvi, s-arată,
Pasă, pe tăcute, o măreață-armată :
Armia lui Rareş, domnul lăudat.
Luna p-a lor caie raze-a semănat.
Ungurii cu spaimă somnul dulce Iasă
Şi la datorie fiecare pasă...
La lumina stelei, cei armați s-opresc...
Din ambele .taberi, bravii se privesc.

Lupta-ncepe crudă : buciumele sună.
Caii lor nechează, văile răsună.
Zorile se scaldă p-azurul ceresc,
Pe armele roşii de singe-omenesc,
Dar lumina spune cetelor maghiare
Câ numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapoliu aude cu plăcere vie...
La moldavii noştri pasă-n bucurie.
Cheamă căpitanul care-a comandat;
Tinde mîna dreaptă şi 1-a sărutat.
Apoi dă lui arme rari şi prețioase,
Aur îi oferă şi săgeți frumoase.
***Grozea, căpitanul,* armele-a primit :**
— „Iau eu arcu-acela la luptaşi dorit,
Dar auru-ți, doamne, nu mi se cuvine.
Domnul Petru Rareş m-a trimis pe mine
Să sfărâm vrăjmaşii într-acest rezbel
Numai pentru stima care-ți .poartă el."

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Domnul României către țară vine
Strălucit de-nvingeri de prin țări vecine.
Lasă să purcează corpu-i de soldați
Şi rămîne-n urmă cu şease bărbați.
Dar le vine ştire câ-n dumbrava deasă
îi pîndesc cinci sute turci, oştire-aleasă.

Printre-a serei umbră cu-ai săi scutieri
Dominu-atacă-ndată cinci sute-ieniceri.
Turcii în bătaie strigă cu putere,
Iar eroii noştri' se luptă-n tăcere.
O minune mare ! Turcii sunt învinşi !
Numai domnul taie patrusprece inşi !
Apoi urmă calea-i. Iară luna plină
Le aşterne drumul cu flori de lumină.

DOMNUL MAVROGHENI

Domnul Mavrogheni pleacă cu oştire
Şi, chemind boierii, zice cu mărire :
— „Astăzi este timpul să vă războiți
Şi prin dalbe lupte sâ vă nemuriți.
Cela ce roşeşte a trăi-n robie,
Către-o mîndră moarte să-mi urmeze mie !'
L-aste sînte vorbe, vai ! boierii-au ris !
Şi cu ironie domnului au zis ;
— „Portul nu ne iartă, doamne, a ne bate !
Nobilă minie sufletu-i străbate.
Dar frîngîndu-şi dorul iară le-a vorbit :
— „Ce ? în țara unde viața a domnit
Astăzi nu mai este nici un suflet mare
Ce să bată încă de neatîmare,
Pe cîmpia unde numărau pe flori
în trecut vitejii ageri luptători ?
Nu mai e scăpare pentru ast pămmt 1
Inimile voastre sunt un trist mormînt,
Unde nici o floare nu mai înfloreşte,
Unde nici o rază nu mai străluceşte !
Să-mi aducă caii astor mari boieri.
Lor le dau eu ranguri pentru cavaleri !
Ei merg la bătaie, fărâ-mpotrivire,
Numai lor se cade cinste şi mărire.''
Astfel zice domnul trist şi abătui.
Insă clin mulțime iată au părut

Căpitani de frunte, plini de vitejie.
De amorul țării şi mărinimie.
— „în aceste locuri, deşi suferim,
însă pentru țară mergem să murim
Ei plecară-ndată să se războiască ;
La Tismana bate armia nemțească

HAN - TĂTAR

— „Unde~i tînăra domniță,
Floare de cerești visări,
Să snă-mbete din guriță
Cu drăguțe sărutări ?
Cine poate cu tărie
Pentru dînsa a lupta,
Către mine-acuma vie
Lancea lui a stărîma !"
Astfel leapădă cuvîntul
Han-tătarul îngîmfat
Și pe cal fugar ca vîntul,
Intrâ-n curte la palat.
Domnul geme de durere,
t^ăci de cînd a-mbătrînit
A perdut a lui vedere
Și-astfel toți l-au părăsit.
Pe un cal cu coama plină
Iată vine-un cavaler,
Fața-i arde de lumină,
Ochii-i seamăn rupți din cer.
Ei se lupt cu agerime.
Valură fugarii lor
Și se mușcă cu cruzime.
Lăncile în țăndări zbor.
Spadele lucesc la soare,
Se-nvîrtesc necontenit,
Se lovesc fulgerătoare.

Dar o spadă a roșit.
Cavalerul cel mai june
Se doboară dupe cal.
Pâru-i galben se depune
Cum sub soare luce-un val.
Este tînăra domniță.
Ochii dulci se-ncbid în dor
Iar pe mica sa guriță
Rozele cu vorba mor.

RDSSANDRA

I

Țara geme d-oști streine,
Sînu-i un mormînt.
Ștefan trece în festine
Viața pe pămînt.
La o masă strălucită .
El se deamierda
Cu frumoasa lui iubită
Și suita sa.
— „Nu mai voi, o, drăguliță,
Vinul de Cotnar,
Ci mă-mbată din guriță
Cu ceresc nectar !"
Fața ei se rumenește
Ca o roză-n flori
Și cu mîna învălește
Aste vii colori.
Pe cosița-i văluroasă
Negri fluturași
Cu-ari pi o ară neguroasă
Tremur drăgălași.
Sinul ei îl învălește
Valuri dulci de crin
Cînd suspinul înflorește
Rotunzioru-i sin.
Două flăcări luminante
Ochii-i poleiesc.
Astfel negri diamante
La soare lucesc.

Cine-o vede, se răpește
De mîndrețea sa,
Din suflarea ei dorește
A se îmbăta.
Dănțuiește răpitoare.
Grațiile-o-nsoțesc
Cum p-o rază din drag soare
Fluturi ocolesc.
Și în dantul ce-o îmbată
Saltă grațios
Ca o stea lin legănată
Pe un rîu fugos.
Apoi cade leșinată
Pe un moale pat
Unde Ștefan o dezbată
Cu un sărutat.

II

Un poet cu piele albe
La masă ședea
Și sub degetele-i dalbe
Cupa strălucea.

Cînd murmura contenește
A cînta ceru
Și-n tăcerea ce domnește
Astfel începu :

— „Moldova mea cea dulce ! O, țară mult iubită !
De ce cu vălul morței ți-e fruntea coperită ?
Nu ești tu semănată cu sînge vitejesc ?
Pe luncile-ți rîzinde eroii înfloresc,
Fecioarele-ți sunt dalbe, plăcute, grațioase
Ca stelele de aur în seri primăvăroase.
Cosița ta bălaie cu dulci flori împletită,
De riulețe limpezi nu-i oare răcorită ?

O, țară ! ce-ți lipseşte de-atît te-ai întristat?
Dar ce strigare crudă tăcerea-a turburat ?
Străinul intră-n țară şi arma vitejească
Nu se rădică încă pre barbari să zdrobească ?
Ah ! umpleți pînă mîine paharul meu cu vin !
Sâ uit ruşinea voastră, să-nec al meu suspin !
Mă îmbătați pe mine de dulce frumusețe
Ca să-mi aduc aminte de mîndra-mi tinerețe !
Atunci de zece brațe eu n-aveam nici o frică,
Zburam la lupta dreaptă ca fulgerul ce pică,
Iar singele din spadă cura ca un izvor !...
Azi anii mă apasă cu greutatea lor
Şi mina-mi tremurîndă abia mai cîrmuieşte
Tambura ruginită ş-un cal ce-mbâtrîneşte.
Mai slab ca mine este popolul românesc
Ce-a strălucit odată in câmpul vitejesc !
Căci inima-mi tot bate la fală, vitejie ;
Iar el perdut-a toate ; credință, bărbăție
Amara moliciune, mireasa celor morți,
Intrat-a în locaşul vechilor mei consorți !
Dar către cine oare durerea mea voi spune ?
Ah ! cine la mărire vrun preț aici mai pune ?"

— „Ah ! sâ fie blestemată
Suspinarea ta !
Strigă Ștefan deodată
Dorul îneca.

Țara încă viețuieşte,
Bravii n-au perit.
Tu, ce dorul te orbeşte,
Bătrîne,-ai mințit !"

Dar poetul deodată
Barba şi-aruncă
Şi-ntr-o albă dulce fată
Fața îşi schimbă.

Peste umeri râzătoare
Cade coama ei
Ce luceşte-n flori din soare
Şi în dulci scântei.

Este dulcea soțioară
Domnului Ștefan.
E Rossandra-fLorioara,
Crinul moldovan.

Atunci Ștefan, domnul mare,
La oaste plecă
Şi de ostile barbare
Țara curăță.

BÎRLAD

Turcii întră-n țară, trec, se grămădesc,
Alții totd-odată la hotar murgesc.
Dar Ştefan cel Mare cu ostile sale
Spre Bîrlad se duce şi-i aşteaptă-n cale.
Un boier îi zice : —- „Doamne ! Mulți mai sunt,
Mulți se varsă turcii pe acest pămînt!"
Ştefan îi răspunde : — „Şi mai bine-mi pare.
Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare."
Zice. Late valuri cetele-i pornesc.
Pulberea se-nalță, armele lucesc.
Domnul pune oastea sub trei capi de țară.
Avangarda pleacă... Lupta-ncepe-amară.

Numărul lor mare pe moldavi ii strînge.
Soarele s-ascunde sub un nor de sînge,
Noaptea împrumută zilei văl de dor,
Negură şi pîclă pe pămînt cobor.
Cum din munți coboară două repezi unde,
Se-ntîlnesc pe cale, scot mugiri profunde,
Apoi preunate, pe un singur pat,
Spuanegă şi-aleargă, şi-alergînd se bat.
Astfel se-ntîlniră ambele armate
Şi d-a lor lovire par împovărate.
Oameni puşi sâ sune, prin adinei păduri,
Sună din cimpoaie, buciume, tamburi.
Turcii stau şi-ascultă larma depărtată !
Cu trei alte armii cred că-au să combată.

Rîul îi constrînge. Umbra ce s-a-ntins
îndoieşte spaima. Focul lor s-a stins.
Cei mai mari s-adună... Ce voi' face oare ?
Buciumele sună, răspîndesc teroare.
Unul ia d-a fuga... Toți îl urmăresc,
Ca pulberea în vînturi toți se risipesc.
Ştefan îi preurmă, fuga lor nu-i scapă.
Mulți, coprinşi de spaimă, săr şi per în apă.
Alții, între dînşii singuri se ucig,
Alții-n spada noastră, năvălind, să-nfig.
Astfel multe paseri, prin furtuni turbate,
Zboară răsipite, par înspăimântate !
Unele s-aruncă peste rîpi şi mor.
Altele pe sinul celor ce le-omor.
Rîul spumă sînge. Turburile-i valuri,
Strînse de cadaveri, se revărs pe maluri.
Ştefan, pretutindeni îi doboară-amar,
Dîndu-le gonire pînă la hotar,
Cum pe calea coasei, pe întinse crînguri,
Maldărul cel verde zace rinduri, rînduri !
Astfel pretutindeni zac şi morții lor.
Corbii, cete late, peste dînşii zbor.

Dar Ştefan cel Mare capii oştii-uneşte
La voioase mese şi-astfel le vorbeşte :
— „Raz-acestii lupte petrecută-n nori,
Luce ca lumina soarelui la zori,
Dar a sa lumină foarte lucitoare.
Să nu ne răpească prin a sa vulvoare.
Fala e un soare mîndru, strălucit,
Ce orbeşte ochiul care 1-a privit."
Astfel zice domnul. Oupele-aurite
Cheamă, prin toaste, zile strălucite.
Tinere fecioare cununau cu flori,
Cu-a lor dulce mînă, bravii vingători.
Altele, pe harpe, cîntă dulce, lin,
Gloria română şi-al Moldovei chin.
Iar Ştefan ascunde fața-i strălucită
Jn regala-i mantă cu aur mândrită.

BAIA

i

Trage-ți încă-o cîată spada fulgeroasă.
Țară de mari fapte, țara mea frumoasă.
Un minut în viață tu te-ai odihnit
Şi pe păru-ți mîndru fîodle-au pălit!
Dulcile surîderi pe buze fecioare
Stinsu-s-au la umbra grijei ginditoare.
Peste tot răsună cîntece de dor
Cu suspine triste înginate-uşor!

II

Cetele maghiare pe cîmpii s-adun,
La cetatea Baia tabăra lor pun,
Mateiaş soleste marelui Ştefan
Ca să-1 recunoască drept un suzeran.
Dai' eroul nostru încă-i dă de ştire :
— „Pînă ee românii, mîndri de mărire,
Pentru țară moartea vor desprețui,
Minele de lanțuri nu-şi vor umili!"

III

în cetatea veche ungurii-au rămas
Şi-n plăceri molateci inimile las.
într-o noapte tristă, într-o sărbătoare,
Ei înşeală dulce grija gînditoare.

Viața, dezbrăcată d-ale ei dureri,
Cură pentru dînşii plină de plăceri.
Dar p-atunci românii cu cel călcător
Nu beau dintr-o cupă viața țârei lor.
P-a fecioarei frunte, aste sărbători
Nu puneau plăpînde şi suave flori.

IV

Noaptea toate seamăn mai spăimîntâtoare,
Moartea le-mprumută valul de teroare.
Conjurați d-odată, în orgia lor.
Ei se dau ca mieii la cei ce-i omor.
Ştefan pune focul. Flacăra s-uneşte
Cu teroarea morții şi pe toți uimeşte.
Ziorile se varsă. Pe cetatea lată
Către cer se-naltă flacără turbată.
Junele bacante, bete, despletite.
Mai cătînd cu gura sărutări dorite,
Cu amanții tineri, spectacol amar!
Int r-un rîu de flăcări, repede dispar.

Iar Corvin cel mare, revărsînd suspine,
Cu trei răni şi singur fuge cu ruşine.

CODRU COSMINULUI

i

Vînturiie negre, într-a lor turbare,
Nu bat fața mărei fără încetare ;
Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai !
Nu se șterse bine sîngele pe plai
Şi alt rîu de sînge mîne o să-1 ude !
Mîne, alte lupte ! Alte doruri crude !
Fiii tăi trec viața sub .armele lor ;
Pruncii lor îi uită, părăsiți în dor !
Iată, viniul luptei geme cu turbare !
Un minut, o, țară, cată dezmierdare !
Crude au să fie luptele ce vin !
Dar neperitoare fi-vor cel puțin ;
Ale tele lupte, splendide, sublime,
Te-or scăpa de moarte pe viitorime !

II

— „Nu a geme numai şi-a vărsa suspine
E lăsat la inimi nobile, sublime !
Plîngerea purcede din suflet robit
Unei vieți trîndave ce 1-a umilit !
Cel brav nu s-abate elnd cel rău îl frînge,
Ci cu arma-n mînă se îmbată-n sînge."
Astfel strigă Ştefan şi cu bravii săi
Pleacă cu urgie]a Cosmin în văi.
Au intrat polonii pe văi la Cosmin ;
între două măguri ei coboară lin.

Soarele răsare ; focul splendid luce,
P-armele lor mîndre cade şi străluce.
Liberă de grijă, moarte sau robie,
Inima lor zboară către bucurie.
Gîndul lor întrece păsurile lor,
Către dulcea țară alergînd cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țară vin,
Herăstrez stejarii cîți pe rîpi se-nclin ;
P-ale lor tulpine aninați îi lasă ;
Iar mai jos de dînşii armiile pasă.
Un semnal, şi-aceste cete vor peri.
Soarele dispare... Ceru-ngălbeni.'
Munții-nalți, vechi, scutur coama lor virgină,
Arburii se mişcă, se-nvîrtesc, se-nclină.
Umbra se măreşte... Aerul tăiat,
Strîns, s-aruncâ-n valuri, vîjie turbat.
Muntele tresare ! Trăsnete, mugiri,
Şuierări bizare, vaiete, răcniri
Sâ rădic în aer, cresc, se variază,
Şi, din munte-n munte, trec, se repetează,
Brazii vechi ca lumea peste tot s-abat,
Cad din rîpă-n rîpâ ; orişiunde bat,
Stînciîe, pe cale, gem, trăsnesc şi saltă,
Se sfărâmă, pleacă, bubuiesc, tresaltă...
Cerul şi pâmîntul parcă se lovesc,
Parcă se confundă şi se nimicesc.
Şi-unde se revarsă pe văile-adînci.
Alți munți se formează din copaci şi stînci.
Muntele rămîne negru dezvălit;
Rîul schimbă cursu-i, geme năbuşit;
Caii, cavalerii, cetele făloase,
Armele iau forme crude şi hidoase,
Rîuri largi de sînge din pământ țîşnesc,
Codrî-n fum şi-n umbră saltă, clocotesc !...

Ştefan însă vine cu a Iui armie.
Ce mai e cu viața, sfărâmă c-urgie.

ŞTEFAN LA MOARTE

Ştefan, domnul ţârei, pe cei mai mari uneşte
La Suceava veche şi-astfel le vorbeşte :
— *„Fiul* meu cel june ! Voi, români doriţi !
Moartea mă culege dintr-ai mei iubiţi.
Dorul pentru viaţă nu m-a tristă foarte ;
Omul chiar cînd naşte face-un pas spre moarte.
Viaţa-i ca fantasma cu chipul plăpînd
Ce prin nopţi s-arată şi se stinge blînd.
Omu-i ca Un vierme ce-n ţarină pare
Un minut vederei şi, lucind, dispare.
Dar mă-ntoistâ foarte norul furtunos
Ce pe cerul ţării trece neguros ;
Sol iman ce mîine poate se prepară
A lovi cu moarte draga noastră ţară.
Ungurul cel falnic se supune lui.
In poloni credinţă nu mai poţi sâ pui.
Un pilot cu mînte prin fuituna tare
Nu desface toate pînzile ce are.
Astfel pîn' ce fieru-i noi sâ-1 încercăm,
Cu temeiuri bune tara să-nchinăm.
Iar de-ar vrea să surpe legi şi dalbe date,
Sâ muriţi cu toţii pentru libertate !
Nimeni nu e în lume mai despreţuit
Ca cel rob ce poartă jugul mulţumit,
Nimic nu ne-nsuflă hulă ca poporul
Ce doreşte viaţa cu robia, dorul !
E mai demn, mai nobil, oameni şi pămînt
Faţa lor să-şi schimbe sub un dalb mormînt,
Decît în robie neamul să trăiască
Şi de-a lui ruşine lumea să roşească !"

DUMBRAVA ROŞIE

I

Albert face ştire lui Ştefan cel Mare :
— „Să depui puterea şi-armele barbare !"
Pentru-aceste zise, domnul ii scria
Aste vorbe dalbe : — „Vino de le ia !"
Iar la-ai săi le zice : — „In această lume
Cît cerescul soare va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cît am vieţuit,
Că a călcat streinul ast pămînt iubit
Şi-a găsit în ţară cugete-njosite,
Inimi degradate, braţe putrezite !
Nu cătaţi mulţimea celor ce sosesc
Şi ascund în umbră soarele ceresc.
Inima la doruri e mai călduroasă,
Steaua-n noapte luce, e mai luminoasă !"
Zice ; cere ealu-i ...Brava lui annie
Spre cîmpia luptei pasă cu mîndrie.

Ii

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăţie,
O, trufaşe rege ! Ieri, tu, cu mîndrie,
Le-mpărţeai al ţârei lăudat pămmt,
Astăzi n-au nici locul unui strimt mormînt.
Plîngi, trufaşe rege, căci a ta mîndrie
A lovit cu moarte splendida Lehie !

III

Mii de pluguri ară. La fiece plug,
Zece cîte zece robii Ieşi se-njug.
Astfel ară cîm/pul; iar prin arături,
Tot cu dînşii Ştefan seamănă păduri.

IV

Doi trimişi de unguri la Ştefan sosesc.
—. „Doamne ! Toți creştinii azi te fericesc.
Dar, ilustre Ştefan, toți se roagă ție,
Pentru robii voştri prinşi în bătălie..."
Astfel zic trimişii. Dar Ştefan cei Mare
Iată cum răspunde plin de turburare :

— „La vecinii noştri prăzi noi nu cătăm,
însă cînd ne calcă, ştim să ne-apăi'ăm.
Nu-i în datul nostru cruda tiranie,
Dar un aspru-exemplu am voit să fie.
Din această faptă naşte-vor dumbrave
Ce-ar vorbi prin veacuri d-anmele moldave...
Noi scrim istoria, nu pe cărți ce per,
Ci pe frunți de popoli cu paloş de fier !"

MĂRIA PUTOIANCA

Măria cade roabă. E dusă la Divan.
Acolo se prezintă superbului sultan.
E jună şi frumoasă sub ostăşeşti vestminte !
Frumoasele-amazoane, ea mîndru ne aminte.
E-naltă şi subțire, ca bradul copilaş ;
Pe albu-i sin, păr negru se varsă drăgălaş.
Cum plană întristarea pe cugete senine '.
Iar gura-i e o roză cu sînge şi cu vine.
— „De ce-ai luat vestminte şi arme de bărbat
Ca să te lupți cu turcii ? sultanul a-ntrebat.
TJrmat-ai tu in luptă vreun ostaş ce-ți place ?"
Şi a Măriei față mai rumenă se face.
— „Nu am urmat pe nimeni, şi, dacă arme port,
Voi să-mi răzbun prin sînge părintele meu mort."
— „Mulți turci ucis-ai oare ? Eu pot a-ți da iertar
De n-ai ucis nici unul!" La astă întrebare.
Măria îi răspunde : — îți jur pe Dumnezeu,
Ucis-am numai nouă, şi mult îmi pare rău !
îmi trebuia o mie ca să răzbun un tată
A cărui scurtă viață fu de virtuți bogată."
Sultanul cu mirare pe fată auzi :
— „Fii liberă, trăieşte ! Eşti demnă a trăi !"

DRAGOMIR SAU CETATEA LUI RADU NEGRU

Pe un pisc sălbatic şi vijâlios,
Unde urlă-n poale Argeşul spumos,
Este o cetate. Armia maghiară
Va să o supuie printr-o luptă rară.
Acolo românii s-apăra cît pot.
Dragomir comandă oastea lui Laiot.
Dup-o zi de luptă se aşează mese
Cu plăcute vinuri şi bucate-alese.
La aceste mese toţi românii vin,
Varsă vin în cupe şi voioşi închin.
Soarele in aburi îmbla să se culce.
Grijile, învinse, las banchetul dulce.
Orele se scură împletite-n flori
Şi ostaşii uită câ sunt muritori.
Dragomir vorbeşte către adunare :
— „Iată, fraţi de arme, ultima mîncare !
Nu mai sunt merinde, tot s-a mîntuit.
Ce-a rămas, de ripă eu am azvîrlit.
Starea noastră tristă cere mîntuinţă,
Ori prin moartea noastră sau prin biruinţă.
Moartea nu spăimîntă" decît pe mîrşavi.
Moartea-i logodită cu acei mai bravi.
Cela ce nu moare pentru-al ţărei bine,
N-are drept la viaţă, este mort de sine !
Să ieşim cu arme clin cetate-afară,
Să murim cu falâ pentru sînta ţară !"
Zice şi ostaşii strigă şi închin.
Ale lunei raze îi sărută lin.
Dragomir coboară cu ostile sale,
Spulberă maghiarii tăbărîţi pe vale.

MUMA LUI MIHAI

Lingă Olt la monastire
Vine un ostaş din plai
Şi întreabă cu grăbire :
„Unde-e muma lui Mihai ?"
Teodora se închină ;
Roagă pentru fiul său.
„— Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău !
Ce nu au putut răpune
Patruzeci de lupte mari,
Au răpus, vai ! îţi voi spune,
Două săbii de tîlhari !"
•— „Sub a morţii grea lovire,
El, căzmd, s-a apărat ?"
— „Prins în lance, cu mărire,
Scump el viaţa lui a dat."
— „Adevăr tu spui... EI este
Fiul meu cel prea iubit...
Dar poţi tu a-mi face veste
Pe români de i-au unit ?"
— „N-a putut el să-i unească,
Singuri nefiind uniţi.
Toţi voiesc ca să domnească
Şi-aşteptînd, toţi simt robiţi !"
— „Ştirea ta e tristă foarte,
Nu câ fiu-meu a murit,
Dar că chiar prin a lui moarte
Pe români n-au dezrobit."
Astfel zice doamna mare
Şi-n chilie s-a închis,
Pînă ce de întristare
Ochii-n lacrimi i s-a-nchis.

FATA DIN DAFIN

I

— „Deschide-te, dafin ! Eu voi a mă dure
Spre rîul senin,
Căci stelele d-aur să leagănă dulce
Pe valul cel lin ."

Aşa se complînge fecioara frumoasă
Ca viaţa din rai,
încbisă-ntr-un dafin p-o vale pletoasă.
Cu plete de mai.

Iar fata coboară voioasă din laur.
Aleargă prin flori,
Şi luna ce pare ca bulgăre d-aur,
Luceşte prin nori.

Aleargă prin valuri de flori virginale
Cu vintitl uşor;
Şi boarea o-mbată ; privirile sale
Se turbur d-amor.

II

— „Cosiţele tele, ce cad bălăioare,
Îi zise-un drumaş.
Lumină pe sînu-ţi ca focul de soare
P-un crin drăgălaş !

Dar fie rău zisă cereasca-ţi mindreţe,
O, vis fericit!
Căci inimă, viaţă şi dulce juneţe
Acum mi-a răpit!"

Atunci rumeneala plăcutei fecioare
Pe faţă-i luci
Cu sîngele mierlei, ce p-alba ninsoare
Voios ar stropi.

El zice şi-aleargă spre fata sfioasă
Cu chip purpurat;
Dar dalba copilă se duce voioasă
Pe plaiul cel lat,

Aleargă prin iarbă şi cînd e departe
De domnul frumos,
îşi ostie pasul şi şeade-ntr-o parte
Cătind amoros.

III

— „Regina bălaie cu dulcele stele
Adoarme pe nor !
Adormi, o, mireasă, pe braţele mele,
Ui tind al tău dor

Iar vergura doarme pe braţele sale
Şoptind amoros :
— „O, doamne din ceruri ! fă să nu mă-nşeale
Streinul frumos !"

Adoarme fecioara ; dar cînd se trezeşte
în darn 1-a chemat!
Buchet de flori dalbe sub capu-şi găseşte ;
Dar el a plecat.

— „Deschide-te, dafin, acum pentru mîne,
Să m-adăpostesc.
Căci noaptea purcede şi soarele vine
Şi-o să mă topesc !"

— „Te du, copilită cu coam-aurită,
Cu chipul plăcut,
Căci dup-a ta frunte cununa-nflorită
Acum a căzut!"

MIHNEA ŞI BABA

(DUPE O TRADIŢIE)

I

Cînd lampa se stinge la negrul mormînt
Atinsă de aripi, suflata de vînt;
Cînd buha se plînge prin triste suspine ;
Cînd răii fac planuri cum.au a.reţine
în barbare lanţuri popolrul gemînd ;
Cînd demoni şi spaime pe munţi se adună
De urlă la stele, la nori si la lună,
intr-una din peşteri, în munte ripos,
Un om oarecare intră curagios.

ri

în pesterea Carpaţilor
O oară şi mai bine
Vezi templu pacinaţilor
Ce cade în ruine.

Aci se fac misterele
De babe blestemate,
Ce scot la morţi arterele
Şi hîrcele uscate.

Aci se fierb şi oasele
în vase aurite,
Aci s-adun frumoasele
Cînd nu mai sunt dorite.

O flacără misterică
Dă palidă lumină ;
Iar stîlpii în biserică
Păreau că să înclină.

Şi liliecii nopţilor
Ce au aicea locul,
Ascunşi în bîrca morţilor,
Umblau să stingă focul.

O babă, ce oroarele
Uscaseră în lume.
Tot răscolea vulvoarele,
Şoptind încet un nume.

ni

S-aude un zgomot de paşi pe aproape,
Cum calcă strigoiul cînd va sâ dezgroape
O tînărâ fată... Colo... Ascultaţi !
Să fie satana cu ochii de focuri ?
— „Hei! Cine să calce în negrele-mi locuri,
Se-ntreabă bâtrîna... aici nechemaţi!..."
Ea zice, şi-n umbră un om se arată
Cu ochii de sînge, cu fruntea uscată.
Teribil ca locul în care intra.
— „Bâtrină, el zise, îţi fă datoria !"
Şi vorba-i, cum geme în zid vijelia,
Din colţuri în colţuri grozav răsuna.

BÂTRÎNA

Ascultă-mă, doamne, aveam in oştime
Un fiu oarecare vestit în mulţime
Prin luptele sale ; era fiul meu ;
Plăcut ca seninul, frumos ca o floare

Şi pentru aceasta mai stam eu subt soare.
Era pentru mîne al meu Dumnezeu,
Şi pentru aceasta ra-am dat în peraare.
Să-1 fac între oameni ferice şi mare,
Am dat al meu suflet Ia negrul tartar.
Tu ştii mai departe. Ce ? gemi de turbare !
Vei sîngele mumei, tu vei răzbunare.
Loveşte ! Na sînul, tirane barbar !
Căci viaţa îmi este acum blestemată.
O ! cum nu pot oare să sorb astă dată
Şi zilele tele, şi sîngele tău !
Dar nu pot, căci fiu-meu în ultiima-i stare
Opri orice mină a da răzbunare.
Tirane '. Vezi prada-ţi, vezi cugetul său.
Pe urmă, c-o mînă uscată şi arsă,
într-una din hîrce un sînge ea varsă,
Şi, dîndu-1 lui Mihnea, îi zise : Să bei !
E sîngele fiu-meu, na ! soarbe-1 mai tare,
E cald şi e tînăr, cum vei tu, barbare ;
Na, soarbe, sau eu sorb p-al tău, de nu vei.

IV

Toţi morţii din-mormîirturi,
Cu ghearăle-ncleştate,
Ca frunzele uscate
Ce zbor cind suflă vinturi,
Spre Mihnea alerga ;

Iar vîrcolacii serii,
Ce chiar din lună pişcă
Cînd frunzele se mişcă
In timpul primăverii,
Ţipînd, acum zbura.

Şoimanele ce umblă
Ca vijelii turbate,
Coloase deşirate

Cu forma ca o turlă,
Din munți în văi călca.

V

Un glas în mulțime teribil gemu
Şi ceata infernă îndată tăcu.

VI

BLESTEMUL

Oriunde vei merge să calci, o, tirane,
Să calci p-un cadaver şi-n visu-ți să-I vezi,
Să strîngi tu în mînă-ți tot mîini diafane
Şi orice ți-o spune tu toate să crezi.
Să-ți arză plăminii d-o sete adîncă
Şi apă, tirane, să nu poți să bei,
Să simți totd-auna asupră-ți o stâncă,
Să-nclini a ta frunte la cine nu vrei.
Să nu se cunoască ce bine vei face !
Să plîngi! însă lacrimi să nu poți vărsa,
Şi orice dorință, şi orice-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta !
Să crezi că eşti geniu, să ai zile multe
Şi toți ai tăi moară ; iar tu să trăieşti !
Şi vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic sâ doreşti !

VII

Aşa vorbi bătrîna
Şi Mihnea tremură.
Tar naiba, ce fîntîna
O soarbe intr-o clipă
Şi tot de sete țipă.
La dreapta lui zboară.

El are cap de taur
Şi gheară de strigoi,
Şi coada-i de balaur,
Şi geme cu turbare
Cînd baba tristă pare ;
Iar coada-i stă vulvoi.

Iar nagodele-urî te
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi şi strâmbe râie
Cu care de pe stîncă
Rîm marea cea adîncă
Şi lumea nu le-ncap :

Şi şease legioane
De diavoli blestemați
Treceau ca turbilioane
De flăcări infernale.
Călări toți pe cavaîe
Cu perîi vulvoiați.

Şi mii de mii de spaime
Veneau din iad rîzînd
Pe Mihnea să defaime,
Căci astfel baba are
Mijloc de răzbunare
Pe mort nesupărînd.

VIII

Mihnea încalecă, calul său tropotă,
Fuge ca vîntrd ;
Sună pădurile, fîşie frunzele,
Geme pâmîntul ;

Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare ;
Cerul se-ntunecă, munţii se cleatenâ,
Mihnea tresare.
Fulgerul scînteie, tunetul bubuie,
Calul său cade ;
Demonii .rîseră ; o, ce de hohote !
Mihnea jos sare.
însă el repede iară încalecă,
Fuge mai tare ;
Fuge ca crivăţul; sabia-i sfîrîie
In apărare.
Aripi fantastice simte pe umere,
Insă el fuge ;
Pare că-1 sfîşie guri însetabile,
Hainele-i suge ;
Baba p-o cavală iute ca fulgerul
Trece-nainte,
Slabă şi palidă, pletele-i filfîie
Pe osăminte;
Barba îi tremură, dinţii se cleatină,
Muge ca taur ;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Cu un balaur.

IX

O, ce de hohote ! Rîseră demonii,
Iadul tot rise !
însă pe creştetul munţilor, zorile
Zilei venise.

DOAMNA ŞI SCUTIERUL

— „O, scuti ere frumos şi june,
De ce verşi lacrimi neîncetat ?
Vai ! a ta viaţă s-a întristat
Ca zi senină ce-n nor apune !

Care e vîntul ce suflă rece
în aste ziduri dragele flori ?
Ca o ghirlandă de sărbători
A ta junie apune, trece.

Stinsu-s-a floarea ce coronase
Cu tinereţe acest palat.
De cind tu capul ai înclinat
E tristă viaţa în aste case !

Cupa-mi de aur şi de rubine
Nu, se mai împle de pagiul meu.
Faţa lui dulce n-o mai văz eu
Surîzînd vesel pe lîngă mine.

Seara cind vine luna-auroasă
Pe bucla-mi lină a se juca,
Nu mai răsună guitară ta
Pe stîncă naltă şi neguroasă.

Dar spune mie a ta durere.
Ah ! spune doamnei de ce suspini,
De ce de lacrimi ochii-ți sunt plini
Și-n plîns se-nchide, o, scutiere ?"

Tinăru-ascunse a sa-ntristare.
Dar spre fereastra doamnii,-ntr-o zi,
Cătînd el încâ, curtea-1 găsi
Rece ca peatra, fără suflare.

O NOAPTE LA MORMINTE

Mergeam pe căi sălbatice,
Câtam adăpostire ;
Iar fantasme lunatice
Rîdeau p-o monastire.

Lătra departe ciinele
La duhuri neguroase,
Scoteau din groapă mîinele
Scheletele hidoase.

Pe munți, regina nopților
Păruse gălbenindă,
Aşa cum fruntea morților
Se vede suferindă.

Atunci trecură ielele
De mîini în horă prinse ;
Ş-un abur toate stelele
îndată le coprinse.

Țipa în sînul norilor
Vulturi cu grele pene.
Şi vuietul prigorilor
Se auzea alene.

Un fulger !... Norul fumegă ;
Iar tunetul răspunde,
Şl ploaia cade, spumegă
în turburoase unde.

Apoi s-aud răsunete
De vaiete, suspine ;
înspăimîntat de tunete,
Un mort veni spre mine.

în prejmul monastirelor,
Umblînd, mă rătăcisem ;
La locul cimitirelor
Văzui că mă oprisem.

MORTUL

„Deschideți, schelete, aceste morminturi,
Căci ploaia se varsă pîraie din nor.
Căci vîntul mă bate, şi cîini mă-nconjor,
Şi ielele albe duc hora pe vînturi.

Aseară, cind umbra cădea pe păminl,
Ieşii să văz luna jucind pe ruine,
Căci două schelete gemeau lingă mine
Şi-un verde balaur zbura prin mormînt.

Dar luna s-ascunde d-odată-n furtună
Şi astfel ca spicul de vînturi uscat,
Vîrtejul pe mine în văi m-a zburat
Pe unde infernul sabatul adună.

Schelete tăcute, am fost împărat;
Cum soarele trece din lume în lume,
Din poluri în poluri zbura al meu nume,
Din poluri în poluri eram lăudat.

Precum un luceafăr străluce prin stele,
Luceam printre prinții din epoca mea ;
Dar, vai \ amăgire ! Virtutea^mi lipsea
Şi sceptrul se sparse în mîinele mele !

Toți îmi spunea mie câ lumea e-a mea.
Câ pot p-un capriciu s-o calc în picioare
Că orice dorință, de răuvoitoare,
Un semn, şi-mplinită să-mi fie putea.

Dar ochii satanii în noapte lumină,
Ca două steluțe ce-n nori strălucesc,
Ca doi cărbuni roşii ce-n umbră roşesc,
Şi negrile-i aripi pe capu-mi se-nclină !

Credeam eu acestea, şi-aşa am urmat !
Pîraie de sînge vărsăm cu cruzime.
Şi-aceast-omenire ce geme în crime
Un cap vream să aibă ca eu să-1 abat.

Dar cîinii mă latră şi corbii crocnesc !
Colo pe morminte joc albele iele,
Ce rîde cu hohot de oasele mele,
Iar ochii satanii în noapte lucesc !"

în cele din urmă furtuna trecuse
Şi toată natura cu-ncetul tăcuse.

Scheletul acela ce morții rugase
LEI locul său umed intrarea să-i lase,
în groapă intră,
Iar echo departe apoi repetă :

„Dar ochii satanii în umbră lumină,
Ca doi cărbuni roşii în noapte roşesc,
Ca două steluțe ce-n ori strălucesc.
Şi negrele-i aripi pe capu-mi se-nclină !

MOARTEA

Iată, măre, iată !
Moartea se arată
Cu perii zburliți,
De lacrimi stropiți,
De şerpi împletiți ;
Naltă şi uscată,
De boale urmată,
Boale furioase,
Roale gălbegioase,
Din aripi plesnind
Ca iesme rinjmd.

RADU-DOMNUL ŞI FATA DIN CASA

—- „Vin' de.mă sărută, dulce copilită,
Şi-ți voi face ție salbă si rochiță !"

—- „Salbă şi rochiță, pentr-un sărutat,
Niciodată, doamne, eu nu am purtat."

— „Dă-mi o sărutare, mîndră fetişoară,
Sau te leg de coada unui cal ce zboară !"

— „Printre cai sălbateci tu mă vei lega,
Dar pe tine, doamne, nu te-oi săruta."

Calul să aduce ; suflă, bate, sare...
— „Dragă copilită, dă^mi o sărutare !"

— „Pe-acest cal ce zboară tu mă vei lega,
Dar pe tine, doamne, nu te-oi săruta !"

Radu-domnu însă curtea sa adună
Şi cu mîndra fată vesel se cunună.

ZINA-DOAMNA

Zina-doarnna se coboară
Pe-ale serei dese scări,
Scuturind din aripioară
Ale lunei sărutări.

Printre valuri fugătoare
De lumină ce treceau
Şi sub albele-i picioare
Crini de aur se spărgeau..
Pe cosițele-i rîzînde
Mii de raze s-aninau
Şi în aurele blînde
Grațios se legănau.

Mii de paseri poleite
Cintă-n arbori înfloriți,
Unii-n roade aurite,
Alții încă-abia-n verziți.
Iar pe unde ea se duce,
Unde paşii-i rătăcesc,
Pasările cînt mai dulce,
Florile îmbobocesc.

Alba, juna zinuliță
Şeade sub un plop de-argint
Şi ascultă în cosiță
Vîntul nopții murmuind.

Dar mai colo-n depărtare
Auziți un dulce cmt,
Răsunând cu desfătare
Printre pomi .şi printre vînt ?

— „Stele dulci şi drăguliţe !
Unde este zina mea,
Ce vă poarta în cosițe
Şi vă are tot cu ea ?
Spuneți mie, viorele
Care-n ochii-i străluciți !
Spuneți, mărgăritarele
Ce sub buze-î înfloriți !

Cosicioara-i străluceşte
Ca-arcul ploaiei printre nor
Şi pe față-i pîrguieşte
Floricica de bujor.
Este mîndră şi uşoară
Ca un flutur aeros
Scuturând din aripioară
Roua plaiului voios.

Spuneți mie, florioare !
Ați văzut un păstorel
Ce-are-n plete flori din soare
Şi la brîu un fluierel ?
El e viața vieții mele.
Pentru dînsul am venit
Printre flori şi printre stele
Din eternul înflorit."

La lumina călătoare,
Iată, trece-un păstorel
Ce-are-n pletie flori din soare
Şi la brîu un fluierel.
— „Vino, dulcea mea iubită !
Şi pe anîi-imi rizători,

Din cosița-ți înflorită
Scutură-ale vieței fiori."
Zina-doarnna se uimește ;
Turnă chipu-i rumenei;
Alba-i mînă rătăcește
Printre păru-i aurel.

— „Du-te ! Du-te de la mine !
Du-te ! Eu nu te iubesc !"
Și se-neacă în suspine.
Lacrimii e-i rîuresc.
Și c-o vorbă înfocată :
— „Vino ! vino ! zise ea,
Și din viața mea te-mbată,
Tu ești fericirea mea !"

Zice și cu răsfățare
Ii dă seuimpele-i comori,
Sînul ei de desfătare
Și gurița ei de flori.

Printre umbrele tăcute
Mii de raze se strecor,
Zbor ca visele plăcute
într-un negru viitor.
Stelele scânteietoare
Legănate strălucesc
Și-n cereasca lor vuîvoare
Se topesc și înfloresc.
Iar în vînturi profumate
Flutureii auriți
Peste florile rouate
Se balanță adormiți.
Printre flori și printre rouă
Zinele voioase zbor
Și din genele lor plouă
Un torent scînteietor.

DOMNUL DE ROUA

I

Luna, ca o sferă, dupe-o stâncă verde
Varsă dulci lumini.
O copilă jună trece și se perde
Printre verzi grădini.
Fața ei e dulce ca lumina nouă
Lunii pe un nor ;
Ea^mpletește-n raze și își scaldă-n rouă
Părul bălăior.
Poartă o cămașă splendidă ca focul
Soarelui pe rîu ;
Ca un arc în ceruri îi stringea mijlocul
Străluciosu-i brîu.

II

— „Oh ! ferice fie calul ce aduce .
Pe amantul meu !
Căci de șeapte zile fața lui cea dulce
Nu-o văzusem eu."
—• „De n-ai fost tu bine, zise cu mustrare.
Mult îmi pare rău ;
De-a fost ne-ngrijire, și mai rău îmi pare,
Sufletelul meu I"
Apoi pleacă fruntea ca să o sărute
Domnul cel frumos ;
Fața ei cea albă cu trăsuri plăcute
Luce grațios.
Iar la focul lunei sclava cu plăcere
Plimbă calul alb,

Ce, sub mîna-i lirică, merge în tăcere
Peste plaiul dalb.

ni

— „Lasă-mă-a purcede ! Nu vezi tu, fetiță,
Razele de zori ?"
— „Nu e raza zilei ; ci a mea guriță
De vermelii flori."
— „Nu... Aceasta-e ziua !... Trebuie-a mă duce,
0, amanta mea !"
— „Nu ! Vei sta cu mine, viața este dulce !"
Fata îi zicea.
— „Printre vise rele, trista mea ursită
Una dată-a zis :
-Lero-imparate ! tu iubeşti o scită
Dulce ca un vis ;
Cum se face noapte de la Istrul mare
Către Olt te duci,
Ca să ştergi de lacrimi cu o sărutare
Ochii ei cei dulci...
Află câ odată soarele pe cale
De te va găsi,
într-o rouă dulce cu zilele tale
Te va răsipi.»"
— „Este încă timpul, mirele meu dulce !
Ziua n-a sosit..."
— „Să aducă calul !..." Calul se aduce ;
Stelele-au albit :
Pe un drum de peatră domnul îşi repede
Sprintenu-i fugar ;
Dupe-un vîrf de stîncă draga lui îl vede
Lâcrimînd amar.
— „Noapte,-opreşte-ți zborul ! Stele mîndrioare,
Mai stați în eter !"
Astfel roagă încă juna plîngătoare
Căutind la cer.
Iară printre umbră o cetate-albeşte.
El s-a bucurat,
însă, o, durere ! soarele luceşte...
Domnul s-a-nrouat!

DOAMNA LUI NEGRU ŞI BARDUL

E splendidă masa şi vinm-i străine
Se varsă spumînd
Prin cupe de aur ; iar domnul rîzînd
Voieşte să-nchine.
Aici cavalerii vestiți în bătaie
Prin luptele lor,
Cu tinere dame, brunete, bălaie,
Vorbeau de amor.
Iar doamna frumoasă şi jună soție,
Cu ochii în jos,
Lasă să se vază a sa bucurie
Rîzînd grațios.
— „Să vie străinul ce cîntă afară,
Să cinte aci !"
Aşa vorbi domnul şi toți aşteptară.
Străinul sosi.
— „Cu voi bucuria şi dulcea plăcere,
Oaspeți străluciți,
Iar viața-vă cure ca rîul de miere,
Să fiți fericiți!"
— „Dar ce ai tu, doamnă ? Ce iute schimbare
Ce-ai tu de suspini ?
Ca spicul cel galben tu fruntea înclini,
O, dulce suflare !
De ce tăceți, oaspeți ? O, doamne frumoase,
De ce stați tăcînd ?
Ia harpa, străine, cu bucle-auroase,
Ia harpa curînd !

Şi pentru aceasta să dați lui îndată
Tot ce aim mai scump eu,
Să-i dați lui chiar cupa-mi în aur lucrată
Şi chiar calul meu !"
—• „La alții dă cupa, la alții dă calul !
O doamne, eu cînt
Cum fîşie plopul, cum vîjie valul,
Cum vuvuie-un vînt V'm
Străinul începe o tristă cîntare.
Oaspeții, uimiți,
Se-ncînt d-armonie, deşeartă pahare,
Se cred fericiți.

— „Mie credință tu mi-ai jurat
Pîn'la morminte unde tot moare.
Oh ! frumuseții putem noi oare
A nu îi crede cuvîntul dat ?
Pentru mărire mi-ai făcut rău,
Jerfind iubire şi răsfățare
Viața ta trece în întristare,
Cerul răzbună pe bardul său.
Vai ! pentru tine eu pătimesc !
Viața-mi se scurse fără junețe,
Plină de lacrimi şi de tristețe.
Cu toate astea eu te iubesc !
Amorul arde în sînul meu
Bătut de doruri apăsătoare
Ca roua dulce p-o tristă floare
Ce se înclină sub doru-i greu.
Adesea chipu-ți desfătător
Ca o lumină printre morminte,
Vine, surîde, mi-aduce-aminte
D-acele timpuri de sînt amor !
Astfel aruncă ochii pe flori
Pasărea blîndă pînă ce moare.
Murind, ea încă ar vrea să zboare
Pe o ghirlandă de sărbători.

O rugăciune voi să-ți fac eu
Şi a mea frunte să se încline !
Revarsă două lacrime line
Căci azi mă lasă sufletul meu !"

Străinul precurmă cîntarea-i îndată.
El nu mai putea
Sâ cînte de lacrimi. Iar doamna zîmbea
Plin plîns astă dată.
A doua zi însă pescarii găsiră
In Argeş pescînd,
IJn june cadaver şi-apoi o liră
Aflară cătînd.

N-AUDE, N-A VEDE, N-A GREUL PAMÎNTULUI

I

— „Uncie rătăciţi voi oare,
Spuneţi mie, copilaşi ?
De ce sunt în lăcrimioare
Ochii voştri drăgălaşi ?

Nă vă temeţi : spuneţi nouă,
Spuneţi, tinerilor flori !"
Astfel florile în rouă
întrebau pre călători.

Copilita, mai isteaţă,
Vorba repede-a găsit
Şi cu viersuri de dulceaţă
Aste vorbe a vorbit:

— „Flori cu veselă cunună !
Suntem fii de împărat;
Dar o vitregă de mumă
De acasă ne-a lungat."

— „Vezi tu, soră mîndruliţă,
Păsărelele ce zbor ?
Taie-o viţă din cosiţă
Să fac are ucigător !"

Iar copila albioară
Smulge viţe din cosiţi,
Şi fac arcul ce omoară
Porumbele şi mierliţi.

II

Dimineaţa aurită
Se arată printr-un nor.
Pe o vale înflorită
Doarme micul vînător.

Sorioara-i se trezeşte ;
Spală faţa-i la izvor ;
Şi de roze despleteşte
Părul ei strălucitor.

Cosicioarele-i pe undă
Joacă-n aurite flori,
Şi voioase, se cufundă
Cu luminele de zori.

Ea îşi vede alba-i faţă
în torentul argintos,
Ca un vis ce se răsfaţă
într-un suvenir frumos.

Iar privindu-şi faţa dalbă,
Frăguitu-i sînişor,
„Mult sunt mîndră, mult sunt albă !"
Zice suspinînd cu dor.

III

Iată colo pe potică
Un domn tînăr ,că trecea.
Ea-nvăleşte în cosică
Faţa ei ce strălucea.

—• „Mult ți-e fața ruimeoară !
Mult ți-e ochiul înfocat!
Ești tu, tînârâ fecioară,
O dorință oe-am visat ?"

— „Du-te !,.." zise mînioasă
Şi roşind plăcut, uşor.
— „Tu eşti bună şi frumoasă
Pentru ce voieşti să mor ?"

IV

— „Soțioara mea frumoasă !
Cine oare te-a răpit ?
Urs, Lup, Vulpe credincioasă !
Ce, si voi m-ați părăsit ?"

Astfel plînge vînătorul,
Ce se vede singurel.
— „Nu te turbura cu dorul! —
li râspunde-un voinicel. —

Sora ta desfătătoare
Dupe mine a venit...
Hiarele-ți sunt în prinsoare ;
Să-ți iau viața am sosit."

— „Sunt copil şi n-am putere
Pept la pept a ne lupta ;
Dar, o, doamne, pot a-ți cere
O cîntare a-ți cînta ?

O, N-aude ! O, N-a-vede,
N-a greul pămîntului !..."
Hiarele prin crînguri verde
Vin cu zborul vîntulut.

V

—• „Mîndrulică sorioară,
Am ucis pe-al tău iubit.
Astfel aş dori sâ moară
Toți cei ce m-au amăgit.

însă iată-ți dau iertare,
Ca să plîngi să te căieşti;
De-ai perdut a vieței floare
Sufletul să-ți curățeşti I"

FAT-FRUMOS

Într-o zi cu dulce soare,
Drăgălaşul Făt-Frumos,
Prin troiene de ninsoare,
Trece mîndru şi voios.
Pentru dalbe păsărele
Poartă arc săgetător,
Pentru fete tinerele
Poartă-n faţă flori ce-omor.
El zăreşte-o porumbiţă
Cu cap mic şi poleit ;
Şi, subt aripa-i liliţâ,
Cu săgeţi o a rănit.
Pe troiene de ninsoare
Sîngele s-a-mprăştiat
Şi la razele de soare
în flori dulci a înviat.

— „De-aş avea o fetişoară
Cu cosiţe gălbiori,
Rumenă şi albioară
Ca cel sînge scurs în flori,
Şi s-o fac să mă iubească
Măcar numai într-o zi ;
Apoi moartea să sosească,
Că ferice aş muri !"

— „De te-i ţine de cuvinte,
Eu pe fată ţi-o voi da !"
Zice-ieşind ca din morminte
Un om negru în manta.

— „Dă-mi copila ce-mi lipseşte,
într-o zi, apoi să mor !"
— „Ai cu mine ş-o găseşte,
Şi te-mbată de amor !"

Omul negru îl conduce
Sub o stîncă-ntr-un palat,
Către-o fată albă, dulce,
Precum el a fost visat :
Rumenă şi albuliţâ
Şi cu perii bălăiori,
Cu grumazi de porumbiţă
Şi cu flori pe sîniori.

— „Vin', cerească-nchipuire !
Strigă albul vînător,
Să mă-mbeţi cu-a ta iubire,
Apoi fericit să mor !"
Copilita ruşinoasă
Pleacă ochii suspinînd
Şi pe fruntea ei frumoasă
Trece mîna-i cugetînd.

*

La palat e nuntă mare :
Preoţi, oaspeţi sunt chemaţi,
Junii miri de desfătare
Şi de-amor sunt îmbătaţi.

Dai-, minune negîndită !
Omul negru a sosit.
— „Iată pofta-ți împlinită !
Zise mirelui iubit.
Ştii tu vorba de-altădată ?
Iată fata ; eşti iubit.
Eu sunt moartea ne-mpăcată,
După vorbă, am sosit !"

—• „Moarte !-nceată de-a mă cere !
Allii-n lume te-au chemat;
Mergi de curm-a lor durere,
Al lor plîns neîmpăcat !
Eu sunt june, sunt ferice ;
Nu voi încă ca să mor !
Bucuria în că-aice
înfloreşte cu amor !"
L-ale candelelor flăcări
Totu-n negru se îmbrăca ;
Florile se schimbă-n lacrimi;
Cîntecele înceta.

DOMNUL TIGHINEI

Domnul Tighinei şeade la masă
Cu dame june şi cavaleri.
Viața lor fuge pe dulci plăceri.
Domnul, durerii sufletul lasă.

Ochii in lacrimi pururea sunt;
Inima-n ginduri tristă se duce
Către-o fecioară jună şi dulce
Stinsă sub vălul cel de mormînt.

Astăzi e ziua de sărbătoare
A junei fete ce-a fost perit.
Altă femeie n-a mai iubit
în cursul vieții cei fugătoare.

Fruntea-i pe mînă-i cade, răpită,
Ochii de line lacrimi lucesc,
Dar el ascunde plînsu-i ceresc
în alba-i mantă cu-aur mîndrită.

în sală-apare nou cavaler !
Vorbe, vestminte se par străine.
— „Doamne ! Scăpare cer de la tine,
Cer de la ceea ce-astăzi e-n cer !"

— „Oricare fapta-ți poate să fie,
Oricare fie cei ce te vor,
Tu chemi un nume desfătător.
Astfel scăpare plină dau ție !"

Doi soli veniră de la tătari,
Cei dezertorul cu menințare
Oaste străină stă la hotare
Să prade-ndată țările-amar.

Domnul răspunde : „Țara căzută.
Cu timpul încă vom dezrobi.
Numai onoarea de va peri,
Pe totd-auna va fi perdută.

Românul încă n-a fost trădat
Străinul care scăpare-i cere.
Nu va fi-n lume, bunuri, durere,
Care să-mi schimbe vorba ce-am dat !'"

Zice, se-narmă, pasă, combate,
Pune pe fugă străinii răi.
Dar in bătaie mulți per d-ai săi
Şi domnul însuşi, rănit, se-abate.

De cruda moarte crud el coprins,
Scoate din sînu-i floare trecută,
O scaldâ-n lacrimi, dulce-o sărută.
Şi-n sărutare-i viața-5 s-a stins.

SENESLAS

Consolul Seneslas strigă prin orgie -.
— „Lumea-i fericită numai sub robie,
Lumea se coprinde de proşti şi-ipocriți.
Cei dintîi sunt prada, ceilalți folosiți.
Cine crede-n altfel, vie-aicî pe dată,
Vie să-mi râspunză, vie să combată !"

Iată, pare-un june d-arme coperit:
— „Doamne, fie-ți bine ; dar eu am venit!"

— „Vom lupta pe dată ! consolul răspunde,
Dar alină dorul care te pătrunde.
Bea din astă cupă d-aur şi rubin !"

— „Setea ce mă-ncinge, nu-i sete de vin.
Dar onoarea sîntă mmdruliței mele,
Cere să se spele cu zilele tele !'

Ei se-apuc la luptă. Spadele răsun.
Domnul cade-n sînge, zilele-i apun.

PEŞTERA MUŞTELOR

I

în dumbrăvi poetici, în bazin săpat
în granit cu fețe,
Se scălda fi-umoasa fie de-mpărat
Cu-ale sale sclave rari în frumusețe.
Soarele se culcă în aburi de rubin
Şi se varsă dulce
Pe-ale lor cosițe ce nundează lin ;
Apa-n bobişoare, p^al lor fraged sin,
Ca roua-n crini luce.
Peste-ai lor albi umeri, care strălucesc
Sub a lor ninsoare,
Grațioase roze repade-nfloresc
Şi lucesc la soare.
Sclavele domniței par în acest loc
Asfel cum pe mare,
Printr-al lunei pline brîu voios de foc,
Miriade raze scînteie, se joc .
Fără de-ncetare.
Dar un zmeu soseşte p-un fugar spumos,
întră prin gradină ;
Caută din dosul unui pom stufos
Sclavele frumoase ce se joc voios
Cu-alba lor regină.
Ochii lui se lasă pe regina lor
Şi-ai săi ochi se-ncîntă ;
Dupe cal coboară şi păşeşte-uşor.

Stă, priveşte,-ascultă şi, c-un iute zbor,
Pe bazin s-avîntă.

n

Zmeul încalecă, fuge cu vergura,
Fuge pe vale;
Calul se turbură ; zboară, se spumegă,
Muşcă-n zăbale.

Zmeu-h ia frînele, repede-i sîngeră
Coasta spumoasă ;
Calu-i se-naripă, fuge ca negura
Vijelioasă,

Cerul se scutură, munții se leagănă...
Brazii săltară,
Cerul cu stelele, brazii eu stîncele
Se confundară.

Văile murmură, frunzele freamătă,
Aerul sună :
Pletele verginei, sparte, sub aure
Scîntei la lună.

însă la peştera stîncilor alpice
Calul atinge ;
Sforăie, nichează. Zmeul eu vergura
'N umbră se stinge.

III

Regele preurtmă, cu călări d-ai săi,
Calul lor ce zboară.
Dar din peşteri zmeul varsă pe flăcăi
Muşte veninoase ce-n acele văi
Caii lor omoară.

Dupe-aUmci cînd pasă turmele pe plai,
Lingă grota lată,
Zmeul socoteşte că~s ostaşi pe cai
Şi răvarsă musca care-ucide, vai !
Orice vită-ndatâ !

HEROL

Heiol la morminte se duce şi plînge
Promisa lui moartă cu fruntea sub flori
Din fruntea lui cură sudoare de sînge ;
Iar stelele d-aur se-ngînă cu nori.

O, rară minune ! Mormîntul tresare
Şi-ndată deschide şi -sînu-i de lut,
Frumoasa promisă de marmură pare,
Iar luna lumină din spaţiul tăcut.

Pe mantia-i albă, cosiţile-umbroase
Ca noaptea cu ziua se-ngînă, apărînd,
ŞI brîul ei d-aur, cu raze lucioase,
încinge ferice mijlocu-i plăpînd.

Dar faţa-i străluce d-acea frumuseţe
Ce nu-i cunoscută Ia neam omenesc,
Şi rozele-s stinse pe dulcele-i feţe,
Cătarea-i perdut-a cel foc fecioresc.

— „Părinţii-mi nu vrură să fiu eu soţie
Acelui ce-n viaţă-mi atît am iubit,
D-atunci in durere, plăpînda-mi junie
Se stinse cu viaţa, cu tot ce-am dorit.

Dar relele tele mă turbură foarte
în lumea de pace din care sunt eu,
Şi viu sâ te mustru de ce laşi spre moarte
Să cază-a] tău suflet, o, sufletul meu !

Acela ce moare se perde-n uitare ;
E lege-a naturei ce tot a coprins ;
Un om nu se perde, căci alt om dispare ;
Un crin nu se fană, căci alt crin s-a stins !"

— „Prea dulce fantasmă ! Pe lumea de doruri
Sunt singur... d-acuma, vai ! nu mă lăsa !
Cînd eşti în locaşul cereştelor horuri,
O zi de plăcere mai pot eu gusta ?

Oh ! fără de tine tot este durere ;
Pămîhtul şi cerul în doliu îmi par ;
Şi sufletu-n viaţă nimica nu cere,
Oricare plăcere se schiimbă-n amar."

într-asfel amantul fantasmei vorbeşte ;
Fecioara-1 ascultă pătrunsă de dor ;
Rădică la ceruri, ce-n aur luceşte,
Cătarea sa plină de plîns şi de-amor.

— „Vai ! dacă crezi însuţi, mai zise răpită.
Că nu poţi în viaţă să fii fericit,
Dorinţa ta dulce să fie-împlinită !
Pe braţele mele dormi, suflet dorit !"

Pe sînul fecioarei el caipui înclină,
Se-mbată de vise şi dulci răsfăţări
Şi-n noapte s-aude şoptire divină
De blînde complîngeri, cereşti sărutări.

Dar cînd aurora prin noapte se-arată
Şi varsă flori d-aur pe tristul pămînt,
Drumasii găsiră cu faţa-ntristată
Un june cadaver zăcînd p-un mormînt.

PAGIUL BATRÎN

Cînd aurora rîură-n țări
Valuri largi de-aur şi de purpură,
în depărtare toate-mi părură
Pline de viață şi de plăceri.

Văzui eroii cei străluciți;
Armii de lauri încununate ;
Cetăți şi sate nenumărate ;
Popoli, de dulce pace răpiți;

Văzui palatul împărătesc ;
Domni, cavalerii plini de mărire.
Văzui regina lîngă-al ei mire,
Pletind cu roze traiu-i ceresc.

Sîngele tînăr pe fața sa
Gura-n dulci valuri pe lină albețe,
Tineri surîderi p-a sale fețe.
Voia cea bună le semăna.

Dar către seară tot se stingea ;
Palatul mîndru se părăsise ;
în sala dalbă tronul perise,
Regina dulce nu mai era.

Timpuri ce-abateți tot pe pămînt,
Cu^acele visuri îmbătătoare,
Răpiți şi viața-mi apăsătoare,
Căci azi sunt singur p-acest pămînt

CERBUL

ÎMPĂRATUL

— „Cerbulețe, mai privește
Soarele ce pere-n nori
Căci cu ziua ce-asînțește
în lungi doruri ai să mori !

Ai să mori căci porți un nume
De clivin sau prooroc...
N-ai știut că-aici in lume
Prin tăcere-ți iaci un loc ?"

CERBUL

— „Doamne ! Lasănmă cu viață
Pin' ce crinii vor păli,
Pin' ce merla cu dulceață
Printre flori va ciripi !

Doamne ! Sunt atît de june,
Sunt atîta de frumos !
Pentru ce mă vei depune
în mormîntul dureros ?

Viața trece-așa de lină !
Soarele-i strălucitor !...
Doamne ! N-am eu nici o vină,
Nici o vină ca să mor !"

ÎMPĂRATUL

— „Cerul cu-umbre dulci se-ncinge...
Dragă, nu mai suspina...
Plînsu-ți inima-mi atinge...
Și nu pot a te scăpa !

Moartea-ți, doamnei mele place...
Șterge-acele lăcrkniori...
Mori, ca să rămîn în pace !
Pentru mine, dragă, mori !"

CERBUL

— „Voia ta-mplinită fie,
De te face fericit!
Dar ascultă-o profeție
De la cerbul tău iubit :

Pîn' ce soarele v-apune
Două petre rădicați,
Una pentru cerbu-ți june,
Alta, peatrâ de-mpărați !

La lumina de la stele
împreună vom peri,
Tu de mîna doamnei tele
Ce cu-amantu-i va domni.

Din mormîntu-mi o să crească
Brădior cu vîrful lin,
Cu-a lui ramuri să umbrească
Doamne, groapa-ți de străin."

Anul încă nu trecuse
Şi pe cîmpul uscăcîos,
Peste un rnoiimînt crescuse
Brădior de munți frumos.

Bradul se pleca-n durere
Peste-un alt tăcut mormînt
Ca sinceră mîngîiere
Pentru cei ce nu mai sunt.

UMBRA RĂZBUNĂTOARE

„Frate-meu spre tronu-mi cată.
Oamenii m-au credințat...
Capul său dar să se-abată
Astă-noapte la palat!"

Asfel domnul îşi zicea
Şi pe cer o stea pălea.

Iată fratele cel june :
— „Dulce frate, de te chem,
Suni coprins de-amârăcîune...
Umpleți cupele să bem !

Viața-i plină de-ntristare.
Fericirea pe pămînt
Trece ca si-o sărutare,
Ca şî-o floare pe mormînt !

Fratele mai mic zicea :
— „Doamne ! ține cupa meu !"

Fratele cel mic murise
De venin omorîtor ;

Dar din ora ce pe-rise
Domnul sufere greu dor.

Somnul ochii nu-i atinge,
Visele plăceri nu-i port,
De cum soarele se stinge
Vede fratele lui mort.

Mina fantasmei ce plînge
îi arată cînd şi cind
Hîrca plină cu-al lui sînge,
Cu-al său sînge fuimegind,

Şi-i vorbeşte ; „Doamne, bea
Sîngele şi viața mea !"

Domnul caută scăpare
în ospâțuri şi-n orgii,
în noi crime şi turbare,
în turbate bătălii.

Dar în lupte-omorîtoare,
Bravii-alături toți se-abat;
Numai el stă pe picioare,
în cadavere-ngropat.

Şi-n orgiile turbate,
Cînd mesenii varsă vin,
Umbra junelui său frate
Pare printre cei ee-nchin,

Şi-i mai zice : „Doamne, bea
Sîngele şi viața mea !"

Iar pe patu-i de zăcere,
Unde capul şi-a turnat,
Vede-a fratelui părere
Ce-o col eşte tristul pat,

Şi-i vorbeşte : „Doamne, bea
Sîngele şi viața mea !"

CAPUL AVARILOR

Prin văile Carpaților
Mi steri ci, negirroase,
Trecea capul cazacilor
Cu garde numeroase.

Zăreşte lîngă-o peşteră
Dărâmături romane,
Un templu de-albă marmură
Al junei daci ane.

Iar luna, suflet umbrelor,
Pe-o neagră stîncă-apare
Şi varsă foc pe fețele
Columnilor bizare.

în vestibulul templului
Se văd mai multe stane,
Cu chipul guvernorilor
Ai Daciei Traiane.

Dar turma călătorilor
Vâzîndu-le, huleşte,
Şi capul lor, cu furie,
Descăleca, vorbeşte :

— „Cît mi-or lovi vederile
Aceste chipuri mute.
Nu pot să-mpac eu inima-mi
Cu visele-mi plăcute !"

EI zice, trage paloşul
Spre chipuri, apoi trece,
Loveşte-o stană repede
Pe sînul ei cel rece.

Atunci în aer stelele
Cu nori apoşi se-ngînă,
Iar stana-naltă repede
Pe dînsul recea-i mînă.

Se mişcă toate stanele,
Păşesc spăhnîntătoare,
Şi-n noapte, calcă, sfărâmă,
Barbarii sub picioare.

MUREŞUL ŞI ALUTA (OLTUL)

I

— „Dă-mi o floricică clin a ta cosiță,
Să mă lecuiască de-al meu aspru dor,
Căci asa se zice, dulce copilită,
Şi-ar fi rău, râu foarte să mă laşi să mor !"

— „Mureşe ! dă-mi pace, nu-s vindecătoare,
Din a mea cunună nu dau nici o floare",
Zice. Noaptea deasă cade peste vale.
Ei se perd sub măguri, dupe brazi stufoşi.
Iar Aluta plînge : lacrimile sale
Cură-n caldă rouă din doi ochi frumoşi.

Sub un ulm Aluta cată să se culce,
Şi cu flori de munte face fraget pat.
Mureşul îi zice : —- „Dalbă mi-eşti şi dulce.
Oh ! fii bunicică, dă-mi un sărutat!"
— „De-i dormi cu pace şi te-i deştepta,
Mîne mai în urmă, poate că-ți voi da."

Amîndoi se culcă ; fata-n florioare,
El mai pe departe sub un plop umbros,
Amîndoi se-ascultă cine doarme oare
Pînă ce-i răpeşte somnul mîngîios ;
Dar Aluta dulce se deşteaptă lin,
Pleacă şi pe cale-i zorile lumin.

n

Soarele sărută Mureşul pe gene,
Mureş se deşteaptă, cheamă mîndră sa;
Nimeni nu-i răspunde, numai codru geme.
Numai al său suflet dulce suspina.

El aleargă plaiul fără s-o-ntîlnească,
Via lui durere creşte ne-ncetat.
Ursitoarea vieței, ca să-i îndulcească
Dorul ce pătrunde sufletu-i curat,
P-amîndoi îi schimbă-n două rîuri late,
Mureşul şi-AIuta puțin depărtate.

Aste două rîuri de atunci țintesc
Ca să se ajungă şi nu se-ntîlnesc.

DOCHIA

Candela licurătoare
Străluceşte-ncetior,
Ascultați ?... Un pas uşor
Luna mai dînd o vulvoare
Se ascunde într-un nor.

1
Umbra Dochiei uşoară,
Pătrunzînd închise porți.
Vine, -apare, se strecoară
în cam era-ace stor soți.

E frumoasă, biata fată !
însă chipu-i e pălit,
Într-un giulgiu e înfăşată,
Ca un om ce a murii :

Umbra, candela aprinse.
La oglindă se-aşeză,
Şi din suflet suspină ;
Apoi fețele ei stinse
Ea cu lacrimi le spălă.

Domnul se deşteaptă-ndată
Şi deodată-a tresărit
Ca tot omul fericit
Ce al morței glas deodată
împregiur a auzit.

— „Fugi, o, umbră întristată !
Fugi ! Eu nu te mai iubesc.
Ah ! mă lasă să trăiesc,
lată, ziua se arată,
Umbrele se risipesc !"

— „Dar eu sunt a ta Dochie ;
Lîngâ tine-i locul meu...
Scoală, dragă ; eu sunt, eu...
Pe-a ta viață şi junie
Mi-ai jurat, sufletul meu !"

— „Fugi, o, umbră ! şi mă lasă ;
Să nu scoli mireasa mea.
Ți-oi da aur cît vei vrea ;
Dar te du din astă casă
Să nu se sperie ea."

— „Morții nu au trebuință
De-avuție pre pămînt.
Viu din tristul meu mormînt
Ca să-ți cer a ta credință,
Al tău dulce jurâmînt."

— „Fugi î şi peste piatra-ți rece
Candele voi atîrna ;
Mîndre flori voi semăna,
încît cela ce va trece
S-a opri şi-a lăcrima !"

— „Oh ! nu ! Eu voi, drăguliță,
Lingă tine să trăiesc ;
Mi-este frig, ş-acum voiesc
Înghețata mea guriță
La-al tău foc s-u dezmorțesc !"

Zise şi cu-o mânuşiţă
Ea vestraintele-şi strângea,
Să se culce se gătea ;
Şi din mîndră ei cosiţă
Floricelele scotea.

— „Fugi, o, umbră fericită !
Nu e-aici locul tău,
Du-te în mormîntul rău !
Pe-a mea inimă răpită
Alta-nclină capul său."

— „Nu-ţi mai sunt eu dragă ţie,
Viaţa sufletului mleu ?
Ah ! dar ce ţi-am făcut eu ?
Doamne, doamne, spune-mi mie
Care fu păcatul meu ?

Dar tu plîngi, o, mîndrioare ?
Ah ! tu plîngi ? mai zise ea.
Pentru ce, inima mea.
Curg aceste lăcrimioare
Ce-ard ca focul mîna mea ?...

Te mîhneşte-a mea mustrare ?
Nume dulce ce iubesc !
Spune, să nu-ţi mai grăiesc
Vorbe aspre şi amare,
Lucruri care te mîhnesc ?

Vino, vin'; să ne cunune,
Drăguşorul meu bărbat!
Ah ! tu nu ştii ce-am răbdat,
Al meu mire drag şi june.
Să te văd tot depărtat!

Cind gîndesc că o femeie
Capul ei şi-a odihnit
Pe-al tău sîn, al meu iubit,
Soare, stele-aş vrea să peie
Într-un ceas nefericit!

Marturi sunt în nopţi senine
Stelele la al meu dor ;
Morţii care mâ-ncongior
Şi la tristele-mi suspine
Şe deştept din somnul lor.

Moartea cea fără-ndurare,
Văzînd cît am suferit,
însuşi ea s-a îmblînzit;
Ca să curme-a mea-ntristare
Către tine a venit.

A venit... Ea ne cunună...
Vino, scumpul meu bărbat !
Vin', căci ora a sunat,
Să trăim d-aci-mpreună
In al mormintelor pat.

Vin', căci umbrele se-ndeasă...
Vezi ? ce bine m-am gătit !
Cum mi-e părul împletit!
Vezi ce tânără mireasă
Ai tu, mîndrul meu iubit !"

Ea vorbeşte cu căldură
Şi pe sinu-i se pleca.
Calde lacrimi revărsa.
Iar micuţa-i rece gură
A lui frunte săruta.

Dar cocoşii-n luncă cîntă...
Umbra-atunci a .tresărit...
— „Ah, te las, al meu iubit!
Căci separată ziua suită
Şi-n cer zori au rumenit!"

MACEDONELE

ROMANELE DIN CAVAIA

Tropotă, bubuie plaiul Candavii,
Lîngă Cavaia,
Caii se spumegă, pui ai Moravii
Răpind bătaia,
lată-i alunecă ! Umbra pămîntului
Nu îi soseşte :
Coama lor flutură p-aripa vîntului,
Nara lor creşte.
Nu vezi mişcările ce fac picioarele
Iuți şi uşoare,
Şi cum miroasele le poartă boarele
Pe aripioare !
Ei port femeile, dalbe ca zîorile
Cele de vară.
Brîul cu armele luce ca florile
De primăvară.
Nu sunt avlonele, nici tiranesele
Cele plăpînde,
Nici elbasanele, nici belardesele.
Fragede, blînde ;
Nu sunt nici gueguele aspre, sălbatice.
Nu sunt albane ;
Sunt flori de măgură, flori păduratice,
Mîndre române.
Fugi, trecătorule ! Pleacă-ți cătările
A nu le strînge
Flacăra ochilor ! Căci înfruntările
Se spăl cu sînge !

Boarea le scutură aurul pletelor
Ce rîurează
Drag sub fachioalele, farmecul fetelor
Ce le visează !
Iată-le! Armele şi frumuseţele
Le împovăra ;
Crinii şi rozele mingile feţele.
Ochii ard în pară.
Trec şi în urmă-le umbra ce scînteie
Se mai umbreşte !
Tropotul cailor scade, se mîntuie,
Se risipeşte.

PĂSTORIŢA ŞI MIAUA

— „Miorică, Miorea,
De ce-ţi faci inimă rea ?
Tu eşti tristă, lincezioară !
Eu te port pe sinul meu.
Spune ce vei să-ţi dau eu
Să fii veselă, Mioară ?
Vei să-ţi dau eu flori de fin
Ce-am uscat în al meu sîn,
Spune, draga mea frumoasă,
Cere mie ce vei vrea,
Şi îţi dau, pre viaţa mea,
Numai fâ-te sănătoasă !..."
— „Nu-mi da mie flori de fin
Ce usucî pe albu-ţi sîn.
Nu mai este vindecare
Pentru viaţa mea în dor...
Nu vezi, dragă, câ eu mor ?
Dă-mi mai bine-o sărutare !
Oi să mor. Stăpîna mea,
Să nu-ţi faci inimă rea !
Şi sâ nu spui maicii mele !
Spune-i numai că m-ai dat
La o fată de-mpărat
Şi mi-a pus la gît mărgele."
— „Ce zici, tu, mutata mea.
Ce vorbeşti de maica tea ?
Inima mi se sfîşie !
Ce cuvinte ai rostit ?
Vai ! măicuţa-ţi a murit

Intr-o noapte de urgie !"
— „Smulge florile de fin
Ce usuci pe albu-ți sin !
Nu mai sunt trebuincioase,
Nu mai voi ca să trăiesc...
Nu mai am ce să iubesc !
Zile nu mai sunt frumoase !
Mă îngroapă sub un fag
Unde vuitul bate drag.
Primăvara viitoare
Cînd la Pind te-i înburna
Şi-amintind oița ta,
Să verşi dalbe lăcrimioare."

LUPTA IN PĂDURE

— „Ascultă plînsul dulce a celui ce-i eşti dragă,
O, floare din Clissura, o, vis desfătător !
Fă ca a ta zîmbire, zîmblrea mea să-atragâ !
Copilă, vezi, eu mor !"
—• „Voi îndrăgi păstorul ce va lupta cu mine,
Ce mă va-nvinge-n luptă prin ciuturi, dragul meu,
Ce va putea să cînte mai dulce şi mai bine
Decît ştiu să cînt eu."
— „Oh ! să ieşim în luptă, vis drag de tinerețe !
Eu voi cînta mai dulce, încins de-al tău amor,
Şi Dumnezeu să verse cereasca frumusețe
In cîntecu-mi de dor !"
— „Prea bine, zise fata, aidem colo în vie,
Ca să alegem martori ; dar iată că sosesc !
De-oi perde eu, bădiță, voi fi a ta soție.
Dar daca izbîndesc ?"
— „Voi fi eu soțu-ți, dragă ! — vezi ce ciudată glumă
Atunci să-mi dai tărimul ce-ai tăi ne-au fost călcat!"
Aşa zicea păstorul. Şi martorii s-adună.
Ei astfel au cîntat:

ZIOARA

(ROZA)

Dintre flori eu sunt frumoasă,
Dragă dulcelui poet.
Şi Cybela grațioasă
M-a născut într-un banchet.

Sunt frumoasă pe cununa
Mirilor dezmierdători
Cînd în cupe cură spuma
Vinului în sărbători ;
Degetele aurorii
Eu ferice le-nvălesc ;
La apus cu mine norii
Drăgălaş se poleiesc.
Dau domneştilor mantile
Roşul cel strălucitor
Şi pe buze de copile
îngrădesc zimbirea lor.

CRINUL

Fără crin ce-ai face oare ?
Orişiunde te-ai afla,
Crinul cu a lui ninsoare
Nalță rumenețea ta.
Daca degetu-aurii
Tu ferice învăleşti
Şi l-apus cînd pasă norii
Drăgălaş îl îngrădeşti,
Nu ştii tu că lingă tine
Pretutindeni eu lucesc ?
Cu frumoasele-mi lumine
Oamenilor te vestesc ?
Gura junelor fecioare
Nu-i încongiurată-n crin ?
Drăgălaşa mea ninsoare
Nu pluteşte p-al lor sin ?

ROZA

Daca tu eşti lingă mine
Ori pe unde mă-aflu eu,
La-amîndoi dar se cuvine
Sceptrul ce a fost al meu !

PASTORUL

Roză, odor de tinerețe.
Eu în toate te zăresc
Strălucind de frumusețe
Şi de fermecu-ți ceresc !
Tu, drăguță, şi rivală
A molatecului crin,
Frumusețea-ți vergurâlă
Ochii mei adapă lin.
Cu cosița dulcii mele
Drăgălaş te împleteşti
Şi pe buzele-i junele
De surîsu-i te-aureşti.
Cînd te văz pe sînul dulce
Celei ce e umbră ei,
Soarele ce-n cer străluce,
Se îmbată ochii mei !
Tu dai frumusețea vie
Dragii mele, sînt amor ?
Sau ea împrumută ție
Farmecul desfătător ?
Tu îmi pari şi mai frumoasă
între buclele-i ce joc ;
Cum şi ea mult mai voioasă
Sub ai tău ferice foc.
Dar tu-i iei cind din guriță
Farmecile rumeori,
Cînd din sînu-i de liliță
Drăgălaşele ninsori.
Tu ai viața sufletească i
Tu născuşi, ceresc odor,
Pe o buză femeiască
Dintr-un sărutat d-amor!
Poporul care se teme
Să fărâme lanțul său,
Toate aste frunți nedemne,
Nu au, dragă, focul tău !

Nu eşti tu, frumoasă floare,
Umbra vieţii omeneşti ?
Tu ca omul naşti la soare
Şi ca dinsul veştezeşti !
Pe o frunte de mireasă
Faci locaşu-ţi rîzător
Şi te imipleteşti voioasă
Cu privirele-i d-amor.
Coperi faţa ce luceşte
A nevestii fără văl
Cînd imenul dezvăleşte
Frumuseţi ce ne înşel.
Cind ziceam frumoasei mele
Lucruri ce atît iubea,
Oh ! de roze tinerele
Faţa ei se coperea !
Când te văz eu, totd-odatâ
Simţ un dor adînc şi sînt :
Tu vei coperi, odată,
Al Ziorii trist mormînt!

ZIOARA

Fericit e călătorul
Ce-n deserturi rătăcit,
Abătîndu-se cu dorul,
Află-un arbor înflorit !
Astfel în această viaţă,
Dulcea mea, tu ai părut
Şi în umbra-ţi de dulceaţă
Mă aşez eu un minut.
Un minut! vai ! tot ne spune !
Este viaţa pe pămînt.
Ieri eram un mîndru june,
Astăzi abătut eu sunt.
Viaţă, nuri şi fericire,
Tot ce fermeca plăcut,
Amicie şi iubire,
Tot şopteşte : *„Un minut!"*

PASTORUL

Oh ! femeia e ca vântul
Şi nici un cînnaci mintos
Nu dă nimănui cuvîntul,
Socotind p-un timp frumos.
Voi, copii, vă perdeţi viaţa
De voiţi să o schimbaţi !
Rozii nu luaţi roşeaţa,
Cît de mult să o spălaţi.
Cine ştie ce mai este !
Dacă chiar schimbarea ei,
Nu e bine, la neveste,
Nu-e un fermec, dragii mei ?
Apoi ce puteţi a zice ?
Suntem noi mai credincioşi ?
Suntem noi mai fără price
Decît aceşti draci frumoşi ?
Oh ! lăsaţi să se dezmierde
Roza, ce născînd la zori,
Pînă seara totul perde,
Viaţă şi parfum, colori !

ZIOARA

Fete, tinere liliţe,
Ruga mea îmi ascultaţi.
Rozele dupe guriţe
Toate astăzi le-adunaţi
Şi-mi faceţi cunună mie !
Mine moartea va veni,
Astăzi poate chiar să vie,
Poate Ungă mine-a fi!

PASTORUL

Mă gîndeam gîndiri frumoase
Şi beam apă din pahar
Cînd ceva frumos miroase :
Un miros ca de nectar !

x'4 n - .

Cînd în amintire-mi luce
Ceea ce-i adevărat,
A drăguţii gură dulce
Mai-nainte-arn sărutat.

ZIOARA

Soarele dulce şi luminos
întotd-auna o să lucească,
Şi cimpul verde o să-nflorească
Şi a sâ fie cerul frumos ;
Dar eu ca frunza ce-ngâlbeneşte
Din zi într-alta fruntea înclin
Şi al meu suflet rece, străin,
Vai ! nu mai simte, nu mai iubeşte !

PASTORUL

Dragii mei, vedeţi voi oare
Ce-am ajuns p-acest pămînt ?
Nici o faţă rizâtoare !
Pe toţi duce-al urii vînt!
Nu vezi doi sâ-şi strîngă mina,
Să-şi vorbească blîndior.
Oare a învins ţarina
Focul sufletului lor ?
Ei visează fală-naltă !
D-al ei fermec îmbătaţi,
Uită câ din oră-n altă
Moartea le va zice : Staţi !
Ştiu eî cîte griji amare
Pe mărire se abat ?
Peste stîncă cea mai mare
Vînturile mai mult bat !
Eu plecasem p-astă cale,
Dar o mînă m-a poprit:
„Fugi d-această tristă vale
Unde moartea a sosit!

Căci puţini ajung la ţintă ;
Cei mai mulţi cad pe pămînt.
Stai cu mine şi-mi amintâ
Arii didci ce ne încint
Şi-ţi voi da, să te inspire,
O fecioară cu chip drag,
Dulce ca o fericire
Cu guriţa ca un frag."
Astfel zîna mea îmi zice.
Ea de vorbă s-a ţinut.
Cu Zioara mea ferice
Cint plăceri ce ne încint.

ZIOARA

Nu te plînge, o, junică,
Căci nu ai pe sînu-ţi crin !
Vioreaoa-i ocheşică ;
Insă ştii cît o iubim ?
Nu ştii, dragă, că amorul
Locuieşte-al nopţii sîn ?
Fulgerul îl naşte norul,
Ziorile din nopţi lumin.

PASTORUL

Aerul bea foc de soare.
Soarele bea negrii nori,
Roua cea tremurătoare
O beau ţinerile flori.
Dar a rozei sărutare
O bea însuşi draga mea ;
Şi eu beau a sa suflare,
Şi cît beau, voi a mai bea.
Aer, soare ce străluce,
Rouă, flori ce beau mereu,
Tot nu beau atît de dulce
Şi de drag precum beau eu !

ZIOARA

Cînd să fiu eu soarele,
Aş lăsa pîriu şi mare,
Aş bea lăcrimioarele
Ce tu verşi cu întristare.
Cînd să fiu un fluturaş,
Aş lăsa zambilele
Şi pe sînu-ţi drăgălaş
Eu mi-aş trece zilele.
D-aş fi vîntul plaiului,
Aş răpi a ta cîntare
Şi aş duce-o raiului
De-unde rătăcită-mi pare.

PASTORUL

Stele frumoase, aure flori,
Cu care noaptea lină, curată,
încinge coama-i întunecată,
Mai staţi in cale, dalbe surori !
Seara împrumută cu tinereţe
Muzei parfumul desfătător.
Nu voi s-auzâ nici un păstor
Cintu-mi ce arde plin de juneţe !
Hora de graţii să însoţească
Cu fericire imnu-mi divin
Şi dulci mistere vie, plutească
Peste-al ei sunet de doruri plin !
Sînul meu fierea soarbe mereu !
Zilele-mi cură fără plăcere.
Nimeni nu ştie cruda durere
Ce împovăra sufletul meu.
Somnul pe toată fruntea se-ntinde.
Numai pe frunte-mi el n-aflâ loc !
Şi cum să afle cînd ea s-aprinde
Şi ochii-mi varsă rîuri de foc ?
Timpul, nici lipsa nu au răcit
Inima-mi caldă de-a mea iubită,
Şi-a mea iubire neadormită

Prin suferinţă s-a mai mărit.
Dar jos în lume unde tot moare
Şi fericirea şi crudul dor,
Vedea-voi faţa-i cea zîmbitoare
Prin ale mele lacrimi de-amor.
Vedea-voi coama-i văl aurit
Jucînd ca raza, cu răsfăţare
Pe sînu-i dulce ce-o sărutare
Făcu odată de-a răsărit.
Eu auzi-voi pe buza arzîndă
Murind suspinul îmbălsămit,
Bea-voi suflarea dulce şi blîndă
Ieşind din sînul ei fericit.
Oh ! dă-mi aceste cereşti comori
Ce al tău suflet mie ascunde
Şi beat de focul ce mă pătrunde
Lăsa-voi lume şi muritori !
Dar dimineaţa, iată, se-ntinde
în valuri d-aur p-al nopţii nor.
Stelele nopţii lumin murinde,
Noaptea iuţeşte pasu-i uşor.

Ei cînt; ascultătorii nu ştiu ce au a face,
Cînd tînăra Zioară le zice dulce lor :
„Vai ! eu sunt cea învinsă ! Acest păstor ce-mi place
M-a-ncins c-un dulce dor."

COPACIARUL

— „Fată albă din Belită
Unde mierea dupe fagi
Străluceşte,
Răspândeşte
Ca frumoasa ta guriță
Dulcele miros de fragi.
Eşti tu fată sau muiere ?
Spune^mi mie mai curând !
O vulvoare
De la soare ?
Eşti un dulce fag de miere ?
Eşti tu nurul unui gînd ?
Spune mie, eşti tu fată,
Să te fac nevasta mea?
Și-n ospăţuri
Și-n răsfăţuri
Şi în cînturi legănată
Sâ se-mbete viața ta ?
Să sărut cu înfocare
Fir cu fir acel perior
Și pe sînul
Alb ca crinul
Sub oricare sărutare,
Să răsară-un nou amor !
La Sestiţa răpitoare
Am palate şi grădini
Cu băi dalbe
'N marmur albe

Să-ţi scalzi albele picioare
Și-acei peri de aur plini !"
— „în Sestiţa răpitoare,
Nu voi case, nici grădini.
Nici băi dalbe
*N marmur albe
Să-mi scald micile picioare,
Să-mi scald fragezii mei sîni.
Nu voi să-ţi dau a mea mînă,
Nu voi şerbă să-ţi fiu chiar,
Căci nu-i fire
De iubire.
Eu sunt fată de română
Şi tu eşti un copăciar !"

FECIOARA DIN MTLIA (AMERUL)

— „Spune, albă copilită,
Cum nu porţi tu pe cosiță
Roza, rumenă liliță ?
Plîngi o mumă ? Plîngi un tată ?
Plîngi o soră-nmormîntatâ ?
Sau ursita ne-mpăcatâ ?
Soarta ta fu părtinoasă :
în Milia muntenoasă
Nu e fată mai frumoasă !
Coama ta-i o rază plină,
Fața ta e o lumină,
Sînul tău e o grădină !
Cîte flăcări trec pe lume,
Pe Ohrida albe spume,
-Şi pe Pind români cu nume ;
Cîte raze sunt în soare,
Sunt pe sînu-ți, dulce floare,
Vise dragi, dezmierdătoare."
— „Nu plîng muma, nu pling tată.
Nici o sorâ-nmormîntată,
Nici ursita ne-mpăcată ;
Orice Pindul maşte-n ceață
Are fermec, are viață,
Fiicele lui au dulceață ;

Flacăra le e periorul,
Ziorele le sunt chipşorul,
Crinul le-este siniorul,
Şi a rozelor suflare
Este a lor sărutare ;
Gura lor foc, miere are.
Dar în Milia cea bună,
în biserica străbună
Limbi străine-acum răsună."

LUPTA PASTORILOR

„Aici primăvara desface al ei sîn.
Pe maluri de rîuri
Oleandru roşeşte. Pădurea cu brîuri
De viță se-ncinge, şi plopii îngîn
Sub boarea cea caldă, amanta verdeței!
Cîntați, păstori tineri, dulcețile vieții !
Acel ce în luptă va fi-nvingător
Prin dulce cîntare
Pe sînu-unei mîndre va da sărutare !"
Aşa le vorbeşte bătrînul păstor.
Doi inşi se arată, doi tineri feciori
Cu față plăvie,
Cu buzi rumeoare. cu păr de gazie.
Din cei mai de frunte vestiți clntâtori.
Un cerc se formează pe nişte verzi lese
De mii de viorele suave şi dese :

ÎNTÎIUL PASTOR

Oh ! de cînd ea împleteşte
Pentru altul coama sa,
Coama sa ce străluceşte
Ca un soare p-alba nea,
Umbra s-a întins pe viață.
Cu nimic nu mă împac.
Soarele se schimbâ-n ceață,

Toate lacrime se fac.
Moartea crudă, fioroasă,
Numai ea p-acest pămînt
S-a făcut acum frumoasă
Şi mă cheamă în mormînt

AL DOILEA PASTOR

Cît un flutur locuieşte
Sînul unui dulce crin,
Vai, amorul viețuieşte
Pe al frumuseții sîn !
Fericit acel ce ştie
P-o guriță de răsuri
Să se-mbete de-ambrozie
Şi să cate alte guri !
Dintr-o cupă toată viața
Cine oare a băut ?
Cine rozii dimineața
Viață lungă i-a cerut ?

ÎNTÎIUL PASTOR

Ea lucea aici în viață
Sub cosița sa de fir
Cum sub soare dimineața
Străluceşte-un trandafir...
Trecătorul cu răpire
Se uita la ea privind,
Lîngă junele ei mire
Sub mesteacăni de argint.
Fuse părul aurorii
Ce pe flori se zugrăvea ?
Fuse umbra zînii Florii ?
Seara, vai ! nu mai era !

AL DOILEA PASTOR

Numai grațiile line
Să-ncunune ciutul meu !
în cînîâri, nu voi suspine,
întristare nu voi eu !
O fetmeie ce iubeşte,
Ce iubim, pre viața mea !
E o cupă ce luceşte
Şi se umple spre a bea.
N-o să moştenim noi viața
Ca plăcerea s-aminăni !
Să arată dimineața ?
Dimineața să o bem !

ÎNTÎIUL PASTOR

La Ohrida, la fîntină,
Sta p-o stană de porfir
Şi plecase pe-alba-i mînă
Capul ei cu păr de fir.
Ea visa... O, dulce seară,
Pentru ce nu am murit !
Ochii săi se rădicară,
Sufletul mi-a-ntinerit.
Palid, tremurmd ca firul,
Vream să-i zic ceva frumos.
Am roşit, am perdut şirul,-
Şi ea lasă ochii-n jos.

AL DOILEA PASTOR.

Alba Dora din Castrița,
Demon cu cosiți de fir.
Ce rădică sus rochița
P-ale-ei pulpi de trandafir,

Cînd ea trece rîuraşul,
Rîu de şese luni uscat
Unde nici chiar fluturaşul
Aripa nu şi-a udat,
Mă numi, şi în livadă
Piere-n lesi.de trandafir,
Dar lâ-sînd să i se vază
Capul ei cu păr de fir.

ÎNTÎIUL PASTOR

Ce vei, dragă, să-ți dau ție ?
Am trei oi şi un berbec.
Valurile-n vijelie
Prin albețe nu le-ntrec.
Am un cal sirep, sălbatec,
Să te poarte printre nor,
Am un suflet de jeratec
Să te ardă cu amor.
Daca paşa pentru ele
Şeapte roabe îmi va da,
Nu le dau, pre cer, pre stele !
Numai ție le voi da.

AL DOILEA PASTOR

Vai ! ce e mai greu din toate
Este simplu a vorbi.
Fiecare om nu poate,
Nu e dat la cine-a fi.
Fetii de la Soagora
Drăgălaşă ca un vis
Ce urmează aurora,
într-o zi aşa i-am zis :
„Tu ai două porumbițe
Colo^n sînul tău cel drag.
în micile lor gurițe
Fiecare ține-un frag."

ÎNTÎIUL PASTOR

O, voi, ce prin floricele
Fragi sălbateci căutați.
Buzele drăguții mele
Nu cumva să sărutați!
Ca să știți : la umbra genii
Ochii varsă-un dulce foc,
Printre salba sîntii-Elenii
Poți petrece-ai ei mijloc.
De la cap pîn' la picioare
Se coboară pâru-i drag ;
Rîde ca o sărbătoare,
Fragedă cum este-un frag.

AL DOILEA PASTOR

Mirta amăgi păstorul
Și păstorul s-abătu.
Nimănui nu spuse dorul !
Nimeni nu îl pricepu !
Dorul mare nu se spune.
In pădure, într-o zi,
In adîncă rugăciune,
Din păstori îl întîlni,
Adormind, el, trist la față,
Și răpit ca într-un vis,
Ochii către cer înalță,
Și plecîndu-i, i-a închis.

ÎNTÎIUL PĂSTOR

Oaspeții voioși la masă
Beau vin dulce de Cojani,
Uită grijea ce-i apasă,
Uită jug și cruzi tirani.
Greaca juna toarnă vinul

în pahare pentru ei,
Mîna-i albă cum e crinul
Te invită să mai bei.
Dar amar acelui care
Bea din cupa grecii vin
Și depune sărutare
Peste sinul ei de crin !

AL DOILEA PASTOR

Printre vise, o vergină
îmi întinse mîna sa,
între umbră și lumină
Ea era așa ceva ;
Zorile cînd se arată !
Căci avea păru-aurit.
Printre noapte deodată
Sînu-i alb eu am zărit.
El era ca trandafirul
Cînd în noapte s-a deschis.
Nu pot a mai duce șirul.
Căci se stinse al meu vis.

ÎNTÎIUL PASTOR

Toți se-mbată in natură.
Paserea de ciripiri,
Arborile de căldură,
Rîurile de mugiri.
Florile de roua lină,
Aerul el-al lor miros,
Și de valuri de lumină
Fluturile cel frumos.
Eu, o, dulcea vieții mele !
P-al tău sîn desfătător,
Plin de vise tinerele
Voi să mă îmbăt d-amor.

AL DOILEA. PASTOR

Toţi murim, nimeni nu scapă.
Mai târziu sau mai curând
Malul de sub noi se sapa.
Cînd va fi ăl nostru rând ?
Regii tronul lor îl Iasă,
Robii lasă lanţul lor.
Regi şi robi, murind, le pasă !
D-opotrivâ toţi simt dor !
Fericit cel ce se duce
Şi se stinge în mormînt
Dupe ce se-mbată dulce
D-un amor curat şi sînt!

ÎNTÎIUL PASTOR

E o luptă astă viaţă
între buni şi între răi,
Noaptea-ntinde a sa ceaţă
Peste luptătorii săi.
Perdere, cîştâg sunt una,
Zis-am eu la cei ce lupt,
Intră-n luptă totd-auna,
Chiar furnica d-un minut.
Eu mă lupt cu o frumoasă,
Are ochii drept săgeţi,
Pavez ă, geana-i nor o as ă
Ce se lasă-n valuri creţi.

AL DOILEA PASTOR

Cîntă visul meu cel drag,
Dulcea mea cerească zină,
Cu cosiţe de lumină
Cu guriţa, rumen frag !
Cum la masă rîde ea,
Cum mă-ncinge ca o viţă,
Cum micuţa ei guriţă
Pare-un flutur ce-n rozi bea !

Şi de poţi a o descri,
Astfel precum ea s-arată,
Sparge lira ta îndată,
Nu mai ai la ce trăi.

ÎNTÎIUL PĂSTOR

Nu ! Nimic nu pere-n lume.
Suntem ? încă vom mai fi,
Cu-altâ formă, cu alt nume,
Poate chiar o rază-a fi.
Eu aş vrea să fii schimbată
într-o rouă, dulcea mea,
Eu în rază-nflăcărată,
Ca sâ pot de a te bea !

AL DOILEA PASTOR

Lupul urmă o căpriţă,
Capra iarba de păduri.
Eu urmez o păstoriţă
Cu-ochii dulci ca două muri.
Lupul s-o mănânce cată,
Capra iarba de păscut,
Eu urmez pe alba fată
Ca să-i dau un drag sărut.

ÎNTÎIUL PĂSTOR

Dulcea mea, ştii ce se zice
Câ tot omul peritor
Bînd nectarul cel ferice,
Se făcea nemuritor ?
Dragă, gura-ţi rumeoară
Este plină de nectar,
Las' să beau, o, surioară,
Gura ta, ceresc pahar !

AL DOILEA PASTOR

Voi să fiu martir şi eu.
Unul ars în flăcări moare,
Altul piere în .prinsoare,
Sub un lanț amar şi greu.
Eu vă spui adevărat:
Voi să mor acum aice,
P-al Lilii braț ferice,
De crini, roze, sugrumat !

Dar soarele apune, dînd iuptii-ncelare.
Păstorii amîndoi
Merită izbândă. Dar care din doi
Pe fruntea fecioarei va da sărutare ?
Şi unul şi altul aceasta cătarâ,
Şi pentru aceea ei nu sărutară.

FECIOARA MĂRIA

Vă uitați cît de frumoasă
Se înalță in azur
într-o ceață argintoasă
Cu flori d-aur împregiur

Sinul nopții se despică ;
Norii fug să lase loc ;
C heruvimii o rădică
Pe aripa lor de foc.

Coama-i d-aur rîurează
Peste umâru-i de crin ;
Grațiele o urmează,
Stelele la dînsa vin.

De o rochie de purpură
Corpul ei e coperit;
O cunună de vergura
Cu lumină s-a-mpletit.

Prin azur şi printre stele
Intră, îngerii-o admir.
Astfel între viorele
Se înalță-im trandafir.

Oarele s-opresc în cale,
Vinturile se îmbun,
Şi sub păsurile sale
Naşte un ceresc prefum.

Cine poate ca să fie
Şi să meargă atit de sus ?
E fecioara, e Mărie,
Muma dulcelui Isus.

CINTECUL NUNȚII tN CASTARIA

Danturile să-nceteze !
Pin' l-ai zilei trandafiri.
Orele să se păstreze
Numai pentru junii miri !
Zilele sunt ale noastre,
Nopțile sunt ale lor.
Plecați dar frunțile voastre
Celui mai curat amor !
Să se verse dulci prefume
In cămara de misteri !
Crinul, roza să-ncunune
Patul dulcilor plăceri!
Căci o roză mult mai dulce,
Căci un crin mult mai cochet
Grațiile vor aduce
Să-mpletească un buchet.
Luptă dragă o să fie,
Mirele învingător
Va fi-nvins cu bucurie...
Luna se ascunde-n nor.
Vino, rumenă mireasă,
Pin' ce zorile nu vin !
Arde fața ei frumoasă !
Tremură frumosu-i sin !
Muma ei o dezvăleşte.
Fața ei a rumenit.
Şi de ciudă că roşeşte,

Şi mai mult ea a roşit.
Cum o roză de iubire,
Sub al serii vînt iubit
Tremură de fericire,
Astfel ea a răsărit.
Cu rotunda-i albă mînă
învăleşte faţa sa
Unde trandafirii-ngînă
Cea mai drăgălaşă nea.
însă iată se arată
Al ei mire sfiicios ;
Amîndoi roşesc d-odată.
Tac şi lasă oohii-n jos.

SAN-MARINA

San~Marina astăzi are
Sărbătoare de păstori,
O serbare
De plecare
La Vardar ce cură-n mare,
Alergînd pe pat de flori.

Se întinde masă dalbă
Pe un plai lîngă Cătun,
Cu smîntînă
De la stînă
Şi cu fagi de miere albă
Şi cu vin de la Zeitun.

Dintr-o mîină-n altă mînă
Cupa pregiurată-n flori
Trece plină ;
Beau, închină
Pentru ţara lor română.
Pentru turme şi păstori.

Cei bătrîni cu albe plete
Cei dintîi la masă-nchin ;
Hora pasă
Lîngă masă.
De flăcăi şi june fete
Cu păr negru, cu alb sîn.

Fluierile şi cavale
Sună vesele cîntări.
Lingă mese,
Cete dese
De copii se joc pe vale
Ca-ntr-un vis de desfătări.

Popii binecuvintează
Şi atunci toți s-au mişcat
De plecare
Către mare,
Turmele înaintează,
Toți cu totul le-au urmat.

Caii poartă în spinare
Corturi, paturi, aşternut,
Toată casa,
Toată masa
Şi vestminte de-mbrăcare,
Tot ce au, tot ce-au avut.

Mumele, în glugi pe spate,
Poartă prunci cu păr bălai
Sau mioare
Lîncezioare.
Clopotele, legănate.
Sună depărtat pe plai.

Turma beagâ, cânii latră,
Caii nichează uşor;
Mai departe,
La o parte,
Sub o măgură de piatră,
Cintă-n fluier un păstor.

Şi pe cale mic şi mare
Stă, mai cată către sat
Cu plăcere
Şi durere,
Ii trimite fiecare
Cîte-un dulce sărutat.

Seara vine şi păstorii
La pîriu toți se opresc.
Şi fac focuri,
Şi fac jocuri
Pîn' ce visele-aurorii
Peste geana lor plutesc.

Astfel trece scurta viață,
De străini neatîrnați.
Ca cocorii
Şi ca norii
Cînd pe cîmpuri de verdeață,
Cînd pe munții cei înalți.

Oamenii au arme dalbe
Şi femeile dulci nuri,
Cu gurițe
De lilițe,
Coame d-aur, fețe albe,
Ochii lai ca nişte muri.

Dar durerea, vai ! nu lasă
Nicăiri pe muritor.
Ce dor mare !
Ce-ntristare
Inima lor le apasă
Cînd oițele le mor !

1,

DOR A

Ați fost voi la Călăreți
Unde sunt români semeți,
Rîpe negre, case albe
Ce se-nalță prin păduri
Ca locașuri de vulturi
Agățate de stînci dalbe ?
Acolo, ascunse-n nori,
Nasc fetițe, mîndre flori.
Soarele nu le pălește
Fermeoul desfătător.
Dar prin ele strălucește
Dora, ce e doaimna lor.
— „Dora, Dorioara mea,
Coama-ți lucea ca o stea
Peste marmura cea albă
Semănată de porfir.
Și gurița ta cea dalbă
E un dulce trandafir !
Spune mie unde duci
Frumuseți atît de dulci ?
Ele nu sunt date ție
Să le duci la un mormînt,
Ci să le dai pe pămînt,
Poate chiar să le dai mie ?
Ia aminte, draga mea,
Cînd la rai tu vei intra,
îți va cere socoteală,

Omul căruia le-ai dat
Le-a-nțeles, le-a meritat
Dă-le mie, n-ai sfială !
Pune masa, viața mea.
Să serbăm logodna ta.
Nu voi cupe aurite,
Căci eu am gurița ta,
Nu voi vinuri bălsărnite.
Căci am sufletu-ți a bea

IOANA

Ştiţi voi crinul ce strâluce
în Vescopolis frumos ?
iPăru-i ea o rază dulce
Cinge eorpu-i pină jos.
Este tînăra Ioană,
Nimfa albă din Vardar,
E romăna macedoană,
Dulce ca ceresc nectar.
Patru neamuri o reclamă,
Şeapte sate mîna-i cer.
Toţi cu toţii o aclamă,
Rază ce-a venit din cer !
Acvila lăsindu-şi zborul,
Boabe ia din mina sa,
Turcul părăsind Bosforul,
Vine a o vizita.
Graţiile-i sunt surate,
Poartă jocu-n JDCUI ei
Şi plăcerile-adorate
Zbor pe anii-i tinerei.
Geniul pe frunte-i zboară ;
Peste umbre şi vulvori
Umbra-i dulce şi uşoară
E o noapte peste zori!
Buza ca mărgăritarul
Are-un fermec foarte rar,
Crez că a băut nectarul
Din al zeilor pahar.

Ochii-i sunt dulci viorele
Ce la soare strălucesc.
Genele lungi, aurele,
Răsfrîng umbre şi lucesc
Sînu-i e o dulce floare ;
Două roze pe doi crini,
Sub al amorului soare
Tremură pe dulcii sini.
Eu mâ duc, vis de dulceaţă
Tu n-o să mă mai zăreşti.
Tu mă laşi să plec cu viaţă
Şi, vai ! inima-mi opreşti!

LA OSPĂȚ

Pentru ce frămînți tu gindul
Pe cei răi să îmbuneştî ?
Ştii tu daca mai bun eşti ?
Mîne o să-ți vie rîndul
Toate să le părăseşti !

Faci ca cel ce rătăceşte
Prin deşertul arzător
Şi sădeşte doritor,
Unde tot se veştezeşte,
Unde tot e peritor !

Bea din cupa-mi aurită
Vinul meu fără prepus,
El aruncă spuma-n sus,
Ca amantă el te-nvită !
Din Morea este-adus.
Arapoiascâ, fă să vie
Chiar oglinda ăstui vin.
Ştii hanima mea plăvie
Cu cosița aurie
Şi cu brațele de crin ?
Fața-i dulce dă lumină !
Cînd se scutură de şal,
Umerele ei oval
Luce ca o lună plină
Peste riuî de cristal.
Coama-i d-aur s-o răsfire
în colanul ei de fir
Şi pe mijlocu-i subțire
S-aibă brîul de safir
Ce se varsă-n dalbe fire.

S-aibă portul dimineții
Cu cămaşea de rățea,
Să se vază drag prin ea
Trandafirii tinereții
Printre crini, pre viața mea
Cu picioare descălțate
în papuc de la Seris,
S-aibă sînul caim deschis,
S-aibă genele plecate
Ca un fermec într-un vis.

PASTORUL MURIND

— „Toți păstorii se cobor ;
Toți răsuflă desfătare;
Numai tu, frumos păstor,
Te înclini în întristare ?
Spune nouă ce gîndești ?
Spune nouă ce voiești ?"
— „Dați-mi pace, dragi oițe !
•Dați-mi pace, dragi fetițe,
Că eu doru-mi nu vă zic
Pînă-n ziua de tunsoare ;
Iar atunci, în sărbătoare,
N-am să vă ascunz nimic."
— „Azi e ziua de tunsoare.
Cînd ne zici să ne vestești
La această sărbătoare,
Pentru ce tu pătimești ?"
— „Ici la murmura fîntînii
Ascultați, dar, dorul meu.
Dar chemați să vie cînii.
Cîntec trist am să cînt eu :
<-Ați văzut o dulce stea,
Ați văzut lilița mea.
Cu cămașă d-albă lînă
Fluturată de lumină ?
Roza e a sa guriță,
Flacăra a sa cosiță,
Ochii ei în lacrimele
Sunt ca două viorele.

Sufletu-i miros de floare,
Inima-i chiar foc de soare.
Vorba ei mă desfăta,
Cintecu-i mă imbăta,
Nu l-ați auzit voi oare
Printre nopți, desfătătoare,
Cît scotea de multe ori
Lacrimi de la călători ?
Dai- acum acele șoapte
Nu mai sună printre noapte.
Sufletu-i s-a dus pe vînt,
Lutul într-un trist mormînt.
De cînd ea nu mai trăiește,
Viața-mi jună veștezește.»"

TESTAMENTUL UNUI PASTOR

Mor, copile, dragi oițe,
Ale Pindului liliţe !
însă voi cînd veți avea
Stăpini greci cu fire rea,
Fără dor şi căutare.
Suferiți, aveţi răbdare !
Numai pe mormîntul meu
'Să vă spuneți dorul greu !
Cînii groapa mea să-mi sape
De Zioara mea aproape.
Să-mi dați armele, o, dni,
Nu la greci, ci la români !
Să dați pila mea cea largă,
Lanțurile lui să-şi spargă,
La românul ardelean !
Paloşul la un muntean !
Moldoveanului să-i lase
Arcul meu cel de mătase.
Calul meu la albaneaz
Că e drept, că e viteaz.

AMANTELE CILII

Dup-o lipsă delungată,
Mă întorc de la Vardar.
Gura mea e însetată
De cerescul tău nectar.
Ochii mei nu te priviră,
Braţul meu nu te-a simțit,
Vorbele-ţi nu se-auziră
Şi eu încă am trăit ?
Am trăit; dai' crudă viaţă !
Cerul faţa-şi învălea l
Soarele era o gheaţă,
Umbra nopții mă ardea,
Dar mă-ntorc şi tot dispare
Ca un vis ce a trecut,
Viaţa mult mai dulce-mi pare,
Chipul tău mult mai plăcut.

Viersul meu pe vînt se duce,
Al ei viers nu mi-a răspuns !
Numai rîul geme dulce
în tufişul cel ascuns !
Iată dragile oiţe,
Iată cînii pe vîlcea !
Spuneţi, spuneţi, voi, liliţe,
Unde e Cilia mea ?

OILE

O, stăpîne, ai răbdare î
Într-o noapte de amar
A venit o doamnă mare
Şi a luat-o p-al ei car.
Ea nu vrea s-o însoţească.
Doamna mare îi zicea :
„Lasă viaţa omenească,
Vin' cu mine, draga mea !
Vin' eu mine, albă floare,
Către cerul înstelat,
Unde viaţa nu mai moare,
Unde-amoru-i necurmat!
Unde visul tînăr duce,
Unde roua trece-n fum
Şi dorinţei© zbor dulce
Cu al crinilor prefum."
Ochii ei de lăcrimioare
Ca de rouă se umplea,
Şi cu vorbe-ntristătoare
Nouă astfel ne zicea :
„Voi, oiţe, voi, mioare,
Cind păstorul va veni
Ochii lui în lăcrimioare
Lipsa mea îi va topi.
Spuneţi lui cu-ndemănare
Că-ntr-o noapte de amar
A venit o doamnă mare
Şi m-a luat pe-al ei car.
Că în roche de mireasă
Ea pe mine m-a-mbrăcat,
Şi mi-a pus pe frunte leasă
De liliţe de grenart."

PASTORUL

Ce îmi ziceţi voi, oiţe,
Nu pricepeţi că-a murit ?
Şi prin vorbe drăguliţe,
Dulcea mea v-a amăgit ?

PASTORUL CÎNTA

Ea veni aici în viaţă
Cu al viselor lin hor
Ce pluteşte cu dulceaţă
Pe acest pămînt de dor !
Dar aceste vise line
Se-nturoară către cer
Şi pe valuri de lumine
O răpiră în eter.
Vai! In urma sa în lume
Cîte lacrimi nu lucesc ?
Cîte flori cu dragu-i nume
în trecut nu se-mpletesc ?
Buzele ei prefumate
Cu dulci aure ce zbor
îşi schimba cu voluptate
Dulcele miros d-amor.
O gazie se-ofileşte
Şi se-nclină la pămînt,
Dai' mirosu-i ce răpeşte
Zboară către cer pe vînt.
Astfel dulcea sa juneţe
Către soare s-a-mturnat,
Al său sîn în frumuseţe
A căzut, s-a scuturat!
Dar în viaţa trecătoare
Zilele ce s-au grăbit.
Cu plăceri desfătătoare
Cursul lor şi-au împletit,
în morminte în tăcere.
Dormi acuma, suflet blînd !
Vîntul nopţii ou durere
Ne va zice cînd şi cînd :
„O, junie, te grăbeşte !
Viaţa trece, să iubim !
Omul un minut trăieşte.,.
Timpul nu îl mai găsim !..."

LA MORMÎNTUL CILII

Aice se stinse a ta frumusețe
Şi 'anii tăi tineri ce avusi pe pămînt,
Acea drăgăşie, acea tinerețe,
Aici în mormînt!
Cununa de dafin nu e veştezită
P-acest mosoleu.
Ieri încă în lume visai fericită
Roşind ca răsura, 1-al tău imeneu,
Şi moartea răpeşte junica ta viață
Pe vîntul geros,
Şi lumea se-um:breşte, şi soarele-nghează,
Deşertul se-ntinde pe tot ce-i frumos,
în păru-ți de aur a ta mânuşiță
Nu trece d-acum.
Răsurile stinse pe mica-ți guriță
Perdut-au coloare şi dulce prefum.
Răcit-a, vai ! sînu-ți~nainte să-apuce,
O, visul meu lin,
Amorul şi tînăr, şi rumen, şi dulce
Să-i sfîşie vălul cu mina de crin !
Tu eşti ca răsura ce n-a văzut soare
Bînd mustu-i dorit,
Ce sub răsfățarea sălbaticii boare
Ce-i soarbe mirosul, vai ! n-a tresărit!
Şi care îndată ce naşte în lume,
Se-nclină sub dor
Cînd vînitu-i zîmbeşte, cînd roua îi spune
Că viața-i plăpândă, dar plină d-amor,
Cînd cupa în mînă-ți era abia plină
Cu al vieții nectar,
Vai ! moartea amară, în ziua senină,
Varsă deodată acest drag pahar !

LA BÂLȚAT

în serile de iarnă, la Mezzova frumoasă,
Păstorii se adună cu toții la un loc.
A tinerimii floare acolo e voioasă.
Lucrează, cîntă, joacă în casă lîngă foc.
Dar pînă să nu joace, cîntări de dor ei cîntă.
Deci iată cum odată Bălțatu-a început.
Un lăutar jucase, cînd Lina ce încîntă
Prin vîersu-i drag şi dulce să cînte a cerut :

„O, cîntare de iubire !
Tu, ce sufletul răpeşti
Şi îl scalzi cu fericire
Printre visele cereşti ;
Ca un fluture ce zboară
Către cerul înflorit
Legănat pe aripioară
De un foc ceresc răpit.
Sufletul meu se avîntâ
în al tău locaş ceresc
Unde dorul chiar încîntă,
Lacrimile chiar răpesc."

Un june se ridică şi cere ca să cînte.
Inima-i e un foc
Ce se-aprînsese atuncea în simțăminte sînte
Şi iată cum revarsă cîntare în ast loc :

„O, lilică a plăcerii,
Ce ca fiu turul pe plai
Rizi în sînul primăverii
Cu dorințele ce dai.
Lasă inima-ți să-adie
Un prefum d-amor voios,
Ca un crin ce prin cîmpie
Cîmpu-mbată de miros.
Pe-al meu suflet ce s-abate
Scutură din dragu-ți sin
Fermecile lăudate
Ce cu crinii se îngîn !
Fă să uit că timpul zboară,
Fă să uit că sunt pămînt,
Fă să uit că orice oară
Poate ascunde-al meu mormînt!"

PASTOEIȚA

Rîul în vale cu drag îngînă,
Paserea cîntă lângă izvor ;
Floarea răsare beată d-amor
Sub boarea dulce lingă fîntînâ
Şi călătorul cîntă voios
In umbra serii în depărtare,
O nouă viață la toți apare ;
Grijele triste zbor ruşinos.
La tot dai viață şi tinerețe
Venind pe carul viselor dulci.
Dai- țării mele ce îi aduci ?
Viață, mărire, ani de blândețe ?
Vai! pentru dînsa nu te-ai gmdit!
Pentru ea toamna e neschimbată.
Pentru ea frunza cade uscată
Chiar cînd monmîntul a înverzit !

PASTORUL

Brațu-i e de flori frumoase
Este încă poleit
De tuleie auroase
Ca o persică d-Ismit.
Coama-i întuneeătoare
Şi-aurită uşurel
Ca d-o rază de la soare,
Demnă d-un măreț penel!
A Olimpului lumină
Arde-n ochiul ei focos
Cu-o dulceața mult străină,
Gîtu-i neaua din Sigos.
Unde fruntea ei se curmă
Două arcuri fac hotar,
Nasc şi mor şi las în urmă
Dulci dorințe ce răsar.
Sufletul ei este-o boare
Şi suflara-i un prefum,
Inima-i un dulce soare.
De puteți, ghiciți acum !

PĂSTORIȚA

Rîndurelile plăpînde,
Cînd trec marea, ostenesc.
Pe cocori se lasă blânde,
Berzele nu le gonesc.
Numai oamenii pe cale
Ce ursita le-a-nsemnat,
Pe cel slab în astă vale
îl resping neîncetat.

PASTORUL

Rouă, semn de tinerețe,
Tu aminti p-acest pămînt
Vise, nuri şi frumusețe
Ce plutesc pe-al lumii vînt!

Tu eşti dulcea ambrozie
Ce-auritele surori
Deşteptate, pe cîmpie,
Beau din cupa lor de flori.
Viaţa ta e-o dimineaţă.
Florilor te-aş semăna
Dacă, vai! a noastră viaţă
Mai mult nu ţi-ar semăna !
Roua scaldă roza blîndă
Fără a-i răpi nicicum,
Nici roşeaţa ei arzîndă.
Nici plăcutul ei prefum.
Vai ! Ca roua e plăpîndă
Păstoriţa ce-am iubit!
Dar sub buza ei arzîndă
Sufletul meu mi-a răpit!

PĂSTORIŢA

O, păstori, goniţi din cînturi
Umbra negrelor dureri !
Şi chemaţi prin nori, prin vînturi,
Raza dragilor plăceri !
Fluierul ce încă sună
Sub dragi flori e mai frumos
Decît cele ce răsună
Sub foi verzi de chiparos.

PASTORUL

Voi, tuleie aurite
Ale soarelui ceresc !
Ziori ! Cît sunteţi de iubite
Cînd în umbră vă zăresc !
Cînd în noaptea ce se duce
Spargeţî umbre ce se-ngîn,
Arătînd ninsoarea dulce
Pe-al fecioarei tânăr sîn !

Cînd aripele de flutur
Voi de rouă le zvîntaţi,
Şi la focu-vă se scutur
De-aî lor lanţ ce fărâmaţi,
Cînd prin vise uşurele
Voi luciţi şi eu vă iau
Drept cosiţa dulcii mele.
Şi din, nou la somn mă dau.
Cîte ori, o, raze blinde,
Voi la rugă m-aţi găsit,
Lacrimi revărsînd arzînde
Pentru cruda ce-am iubit !

Dar păstoriţa curmă cîntarea ei cea lină.
Ea simte sînu-i tânăr d-amor curat arzînd.
La dragul ei priveşte şi drăgălaş suspină.
Feriţi-vă de versuri, femei cu chipul blînd

LA O PĂSTORIȚA

Lasă, dulcea mea frumoasă,
Cortul tău perdut în nori,
Dupe stîncă furtunoasă,
Vin' la mine-n sărbători!
Vin' ! Te-aşteaptâ bucuria,
Jocuri, rîsuri, desfătări,
Şi amorul, ambrozia
Să ți-o dea prin sărutări !
Vino, neîmpodobită
Sub ilecul alb de fir,
Sub o cingă împletită
Cu boboci de trandafir.
Coama~ți d-aur, înnodată
Pe la spate drăgălaş,
Să se verse şi să bată
Ast picior de copilaş.
Grațiile, jumătate
Nude, spun câ dănțuiau
Cînd în timpuri depărtate
Zeii la ospățuri beau.

FLUTURUL ŞI FLOAREA

Pe un verde deluşel,
Fiu turei
Vede drăgălaşă floare.
— „Viorea,
Draga mea,
Mă primeşti în foioare V
— „fugi d-aice, mic limbut,
Cunoscut,
Tu ce porți p-a ta guriță
Lacrimi ori
De dragi flori ;
Ou-te-aiurea, măi bădiță !
Mi-este frică ! Tu şi eu,
Dragul mteu,
Suntem tineri fără minte !
Ne-i putea
A nu bea
Sărutarea mea fierbinte,
Inimioara unei flori
Trecători
E aproape de guriță,
Fluturaş
Drăgălaş
Cu-aripioara ta pestriță !"
— „Junioară Viorea,
Nu fi rea,
Vezi, de umbre mi-este frică f
Aspru vînt
Pe pămînt

i

Suflă tare, mă ridică !
Vezi cît sunt eu de frumos,
Sunt fricos !
Şi a-ți ds o sărutare
Ar fi, zău.
Foarte rău,
Ar fi, dragă, o trădare.
Voi dormi dar lin si blînd,
Şi visînd
Că sărut a ta guriță.
Iar de-i vrea.
Draga mea,
îți voi spune, drăguliță.
De trei zile dragi amori
Dintre flori,
în această luncă mică,
E frumos,
Grațios,
Mă primeşti, o, Viorica ?"
•— „Ah ! tu ştii dar dragi amori
Dintre flori
Din această luncă, bine !
Unde-ai fost,
Şi-adăpost
îmi mai ceri ? Nu. ți-e ruşine !"
— „Nu sumt, dragă, vinovat
De păcat.
Roza nu îmi place mie.
Are nuri
în păduri,
Dai- e mîndră nebunie !"
— „Vin-atunci în al meu sîn,
Spune lin,
Ale lor amoruri nouă,
O, amant,
Intrigant,
Dar te scutură de rouă !"

CÎNTECELE GRAMOŞTENILOR

MOARTEA

Nu-i întreagă fericire
Pe acest pămînt de chin !
Orice tînără zimbire
Are-n umbră un suspin.
în deşert tu siringi avere,
Viața n-ai s-o moşteneşti,
Moartea vine şi te cere
Şi cu aur n-o opreşti.
De te urci pe tron, ea vine
Lîngă tine a şedea.
De te-mbarci spre țări străine,
Dupe tine vine ea.
în ospețe răpitoare
Cînd închini ca să trăieşti,
Ea s-arată rîzătoare :
Cupa morții tu loveşti.
Cind pe sînul frumuseții
Tu pleci capul fericit,
Moartea-ți taie firul vieții
Şi îți zice : „Ai iubit!"
Dorul nostru se precurmă.
Viața cînd o părăsim :
Moartea-i vorba cea din urmă,
Şi cu ea nu socotim î
Cu oricine e grăbită.
Cu bogat, cu cerşător.
Moartea este mai cinstită
Decît omul muritor.

PĂRUL ALB

Anii tineri, vai! mă iasă !
Perii mei se căruntez.
Grațiile mele pasă
Şi cu ei se depărtez.
De junia cea din urmă
Mai avar eu voi să fiu.
Dragostele, dulce turmă.
Rid şi strigă : „— *i prea tîrziu!"*
Prea tirziu ? E vorbă mare '.
Cînd auz aşa zicînd
Anii mei, atunci îmi pare
Că-i aud pe toți fugind.
Dar ce-mi pasă oare mie
Daca lutul a slăbit
Şi-a perdut a lui junie ?
Sufletul n-a-mbătrjnit!
El iubeşte, el visează
Şî îi place a visa.
E bătrîn cel ce-ncetează
De-a mai crede in ceva !
Am văzut în tinerețe
Juni bătrini ce nu mai port
Nici o urmă de junețe,
Fără timp întorşi la port;
Abătuți de-amârăciune
Şi învinşi cum au venit,
Şi am zis : „Eu sunt mai june.
Deşi părul mi-a albit!"
Nu rîdeți, fetițe crunte,
Că pe părul meu port crini.
Eu îi port pe a mea frunte,
Iar voi îi purtați pe sîni !

VISUL

Coama rumenilor zi ori
Vălura pe negri nori.
Cînd d-odată somnul dulce
Vise şi mai dulci mi-aduce.
Deodată, într-un vis,
O femeie mi-a suris.
Părul ei, făcut cosițe,
Cade pe-albu-i sîn în vițe,
P-a ei față, p-al ei sin,
Rozele pe crini îngîn.
Ai fi zis o fată dulce
Ce la patul nunței duce
Şi roşeşte ca un frag
La un gînd ce-i este drag.
Ochii ei, vii viorele,
înotau In lacrimale.
Două arcuri de mătase
Fruntea ei îi însemnase,
Unde ele începeau
Nesimțit, treptat mureau.
Pe mijlocu-i roche albă,
Cingă d-aur, scumpă, dalbă,
Sînul ei cel tinerel
Părea pept de porumbel.
Mînă mică şi piciorul
E făcut să calce norul,
Cum trec boareîe pe nori,
Cum trec razele pe flori.

Eu, sătul de vise d-aur
Ce se scutură ca laur.
Ochii bine i-airi închis
Şi cu suspinări am. zis :
„O, fugiți, figuri iubite,
Printre vise rătăcite !
Toată viața mă îneînt
Pe al vostru sin de vînt !"
La aceste vorbe, ea,
Rumenind, aşa zicea :
„Nu sunt rază ideală
Ge pe muritori înşeală.
Păru-mi d-aur poți să tinzi,
Mijlocu în mini să-mi prinzi,
Peste sihu-mi, nea ce luce,
Poți să pleci tu fruntea dulce,
Gura-mi să săruți de vrei
Şi suflarea mea să bei.
Unde merg, plăcerea vine,
'Relele se schimb în bine,
Lacrimile se fac flori,
Nopțile se schimb în ziori.
Port pe față strălucirea
Şi în suflet fericirea,
Pe cosiță foc de zori.
Pe guriță fum de flori.
Am în ochii-mi lăcrimioare,
Am pe buze roşioare.
Unde port uşoru-mi pas.
Un prefuim de ceruri las.
Toate astea-s pentru tine.
Bea acum, căci rîndul vine !
însă mine să nu ceri
Sâ mai guşti tu noi plăceri,
Bea acum şi fii ferice !
Mine moartea îți va zice,
C-un suspin amar şi greu :
Astăzi este rîndul meu !"

LA OSPĂȚ

Destul muncirăm vara prin mutați şi pe pîraie.
Să ne-odihnim acum,
La masă, între fete cu geana lor cea laie
Şi fragede lilițe cu drăgălaş prefum !
Va puneți toți la masă sub uimii de cîmpie
Pe ast pîrîu spumat.
Să cure vinu-n cupe ! Să cînte cine ştie !
Tu, albă păstoriță, să-mi dai un sărutat !
Ospățul este rodul ce pacea ne aduce,
Deci să ne folosim
De zilele de pace a trece viața dulce,
Căci mîne griji amare noi poate să-ntâlnim !
O, dragă, spune mie, aceşti crini împrumută
Cu-albețe al tău sîn
Sau sinul ia lor raza ? Din cupa ta plăcută
Pe brațu-ți de ninsoare se varsă-un pic de vin
Te şterge ! O batistă... Nu te sfii de oaspeți !
Ia gura mea de foc !
Ce ? Soarele nu şterge pe trandafirii proaspeți
Bobitele de rouă ce-n foaia lor se' joc ?
Buni oaspeți, ea acuma pe viața mea domină.
O, dragă, te rog eu,
Desfâ a ta cosiță ce-n valuri de lumină
Din creştet pîn' Ia talpe aură corpul teu !
Arată-le lor pulpa ce-n jos se supțiază,
Cu talpele se cert!

| L

Arată-le piciorul să vază şi să crează
Că zînele din basme n-au fost un vis deşert!
Dai-, vai ! ascunde bine acele două mere
Atît de dulci, de dragi.
Ce Venerea c-o mînă le-ar prinde cu plăcere
Şi care dau mirosul sălbatecelor fragi.
Junețea e nebună şi poate să îmbete
Prefumrul dulce-al lor,
Şi slaba bătrinețe, sub albele ei plete,
Nu este mai cu minte, o, drăgălaş amor !

CILIA CULCÎNDU-SE

Revarsă-te, roua cîntărilor mele,
Şi fii învâlită de-un dulce mister
Ca prime săruturi, şi dragi, şi junele,
Ce caută umbra şi linişte cer !
Eu cînt păstorița cu sălbi albioare
Şi chipul ei fac,
Cînd dulcile grații cobor jucătoare
Şi vălul pe sînu-i de nea îl desfac.
Ea umblă sub lese şi luna lumină
Depune vestmîntul pe ramuri de fag
Precum un crin dulce de puf se dezbină,
Cosița de vălu-i se scutură drag.
0 pasăre mîndră cu pene noroase,
Rupînd legătura ce greu o strîngea,
Se-opreşte, întinde aripe noptoase
Pe valul de nea ;
Aşa şi pe sînu-i tot păru-i se lasă.
Pe-o peatră ridică frumosu-i picior,
Descalță condurul, ce greu o apasă,
Un hor de dorințe în giurul ei zbor.
Se culcă pe maldăr şi grațiile dalbe,
D-amor îndemnate, cu mîna de crin,
Apucă cămaşa de poalele-i albe
Şi-o face să crape spre albul ei sîn.
Ca floarea de rodii atunci ea roşeşte.
Şi brațu-i gol trage un țol albior,
Dorințe plăcute pe brațu-i ce-albeşte,
Ca fluturi pe-o roză plutesc cu amor.

ZI DE SĂRBĂTOARE

Azi e zi de sărbătoare,
Cinteeele vin cu ea.
Bucuria să coboare
Astăzi peste casa mea !
Moşii noştri înainte
îşi rîdeau în sărbători
De necazuri, de morminte,
Cupa oununînd cu flori.
Noi, în gîndui'i turburate.
Sărbătorile uităm,
Umbre triste, negurate,
Viaţa grijelor o dăm !
Cel bătrîn,pe gînduri pare
Capul cleterund sfiit,
Matorii cu întristare
Văd cum părul le-au albit.
Iar flăcăii cu durere
Pleacă fruntea, se gîndeşte,
Tinereţea lor le piere.
Frunţile lor le pălesc.
Pruncii jooul încetează.
E bătrin oricare prunc.
Fetele ce se-ntristează
Florile din păr arunc !
Nu mal ascultăm cuvîntul!
Oare ne închipuim
Ca să moştenim pământul,
Cînd cu zilele murim ?

Nume, fală şi putere
Merită atîta dor ?
Tot, cu noi se stinge, piere,
Satură pe muritor.
Toţi avem tot o menire.
Trageţi oasele-omeneşti,
Huma lor, domni, robi să fie,
Deopotrivă o găseşti.
Astfel vie buouria !
Mesele împodobiţi .'
Danţul cheme-aici junia !
Bine fie toţi veniţi !
Pîn' la anul ce-a să vie
Mulţi din noi nu vor mai fi.
Cine-i ăla ? Cine ştie ?
Poate însumi voi peri ?
Ce folos am de la soare
Cînd sub raza-i sufăr eu,
Cînd pe tot minutul moare
Inima în sînul meu ?
Pare că o văz cum rîde
Printre dalbe lăcrimiori !
Garofina ce aride
Printre roua despre ziori !
Timpuri, voi, ce stingeţi toate,
Ce-aţi făcut al ei amor ?
Spuneţi mie, nu se poate
Să-nturnaţi al vostru zbor ?

LA O UMBRA

Unde eşti, o, umbră dulce,
Ori te-ai dus tu către cer,
Cuim un fluture se duce
Cu zefirii din eter ?
Stea frumoasă cu lungi vele
Eşti pe-acest pămînt de dor ?
Eşti tiu pusă printre stele,
Cu al razelor drag hor ?
Daca nu mai eşti în viaţă.
Spune suflet ce iubesc
Să las lumea cu-a sa oeaţâ
•Şi să viu să te-ntîlnesc !

LA O PĂSTORIŢA NECREDULA

Iasomia în cădere
Perde tînăruri prefum,
Se usucă, tristă, pere,
Vîntul fură al ei fum.
Astfel ca plăpînda floare
Ai perdut al tău amor ;
însă tu, nepăsătoare,
Nu te veştezeşti sub dor !
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu ceri nouă desfătări,
Şi-a ta buză amoroasă
Cată alte sărutări !

Oh ! ce depărtare-ntinsă !
Cîte rîuri, cîte mări
Mă despart d-acea ne-nvinsă
Cu arzînde răsfăţări !
însă gîndul meu se duce
Către tine ne-ncetat
Şi pe sînul tău cel dulce
Se dezmiardă legănat.
Pare că te văd frumoasă
C-ochii plini de foc divin,
Cu cosiţa neguroasă
Peste umăru~ţi de crin !
Şi in mîna ta gingaşă
Ascunzîndu-ţi faţa lin

Ca o roză drăgălaşă
Ce s-ascunde dupe-un crini.
Vai ! dar cine îmi va spune
Daca timpul n-a cosit
Drăgălaşele cunune
Ce amorul ți-a-mpletit ?
Jos oricare tiranie
Ori de turci, ori de ghiauri,
Ori de unde ea să vie,
Din sărai ori din păduri.'
Fruntea mea cu umilință
La tirani nu voi pleca,
De mi-ar face-orice voință,
Sau chiar moarte de mi-ar da !
în tot locul, o, Cilie,
Eu voi sparge jugul greu,
Contra-a orice tiranie,
Mă voi face hain eu !
Toți sunt d-opotrivă-n lume,
- Toți făcuți dintr-un pămînt,
Toți ne stingem fără nume
într-un neguros mormînt.
Numai brațu-ți de ninsoare
O, Cilie, pot purta.
Sub ast jug de rozioare,
Şi de crini, eu voi a sta !

I

\
f

LA AGNESA

Draga mea, să ai tu parte
De-al tău perior frumos,
Mîna-ți albă a-1 desparte
Pînă pe călcîie jos !
Şi de dulcea rotunzire
Ce-are brațul tău cel alb,
Şi de frageda zimbire
Pe obrazul tău mult dalb !
Iar gurița să-ți rămîie
Ca al rozelor boboc,
Sînu-ți tot rotund să-ți fie,
Pîn' la moarte, o, te rog !
Nu lăsa cînd sunt de față,
Ochii tăi pe ochii lui.
Plini d-amor şi de dulceață !
Vai şi cată să-ți mai spui...
O, Agnesa grațioasă,
Că i-ai rîs şi i-ai vorbit,
Şi numindu-te frumoasă,
Ai tăcut şi ai roşit!
Căci de-mi vei minți vrodată,
Păru-ți lung se va rări,
Pe gurița-ți prefumată
Trandafirii vor păli !

ARMELE NOASTRE

Cu cît dorul e mai tare,
Cu atît mai tari să fim !
Prin a noastră nepăsare
Grijile să lănțuim !
Arma noastră să ne fie
Cînturile ce răpesc,
Muzică şi poezie
Cu prefuanul lor ceresc !
Cum şi-amorul ce pe lume
Ține vălul lui de flori.
Cum şi-al dragii mele nume,
Aurul din periori!
Fie florile curate
Ce pe chipu-i rătăcesc !
Sărutările-amorate
Ce pe buza ei mijesc !
Dorul ce-o să ne lovească
Nouă nu ne va strica.
Moartea însuşi să sosească,
Nici nu mă voi turbura !

AMORUL

Ce-i amorul ? O beție.
Dai" frumoasă-n al ei zbor *l*
Dulce-i a lui bucurie !
Dulce este al lui .dor !
Vai! In viața fugătoare
Nu mai ştiu ce să doresc !
Zilele strălucitoare ?
Nopțile ce răcoresc ?
Bătrînețe, te închină !
Cărturari, tăceți acum !
Voi vreți foc făr' de lumină ?
Trandafiri făr' de prefum !
Inima făr' de iubire
Incă-n viață nu a stat.
Inima-n a sa simțire,
Cu cuvîntul s-a certat.
Daca legături ce place
M-a oprit să iubesc eu,
Legătura omu-o face,
Dar p-amor, chiar Dumnezeu '
Să-nceteze să iubească
Muri toiul obosit
Ce pe calea omenească
Inima i-a veştezit!
Eu voi tămjia amorul
Şi-n prefumul lui ceresc,
Beat, uitând ferice dorul,
Zilele voi să-mi răpesc !

Chiar robia-i place nouă,
Lanțurile-i sunt de flori ;
Lacrima-i o dulce rouă,
Doliul lui, sărbători.
Dar departe o iubire
Şi plăceri ce obosesc.
Ce degrad a lui mărire
Şi prefumul lui ceresc !

LA O VIORICA

Viorica dupe cale,
Drag odor venit din zori,
înaintea serii tale
Tu pleci capul printre flori
Eu ca tine jos în lume
Am a trece pe sub vînt,
Şi ca tine, fără nume,
Mă voi duce în mormînt;
Insă tu, în frumusețe,
Strălucit-ai un minut;
Eu, în scurta mea junețe,
Zi ferice n-am avut !

CINE SUNT

Cole sub o neagră stîncă
Geme rîul spuraător ;
Pacea nopții e adâncă.
Luna doarme pe un nor.
Şi-al meu suflet în tăcere,
De-al său lut dezlănțuit,
Se întreabă cu durere
Viața ce i-a trebuit ?
Cine eşti ? Ce-ți pasă ție ?
Unde mergi ? Ce-ți faci tu dor ?
Frunzile în vijelie
Ştiu ce sunt şi unde zbor ?
Crede, crede şi iubeşte !
Iată, frate-al tău. ursit.
Şi cînd moartea te loveşte,
Să poți zice : „am trăit!"

LA O FEMEIE SÎNTA

Timpu-adună cu cruzime
Nurii după sînul tău.
întristarea peste tine
Îşi întinde vălul său.
Orice floare dupe viață
Astăzi lacrimi s-a făcut;
Orice gînduri de dulceață
în dureri s-au prefăcut.
Eşti ca valea înflorită
Cînd al toamnii rece vînt
Suflă fața-i aurită
Şi o schimbă în mormînt.
Vai ! Şi nu poți încă zice :
„Pot să mor, căci am trăit
Nu, o, dulce neferice.
Tu în viață n-ai iubit!

FEMEIA

O femeie ca o floare.
Are un prefum ceresc,
Şi întocmai ca un soare
Razele ei strălucesc.
Cum pe gura lui păstrează
Fluturile puf din crin,
A rămas şi mă urmează
• Dulcele-ţi prefum din sîn !

SA NE BUCURAM

Timpul fuge, ne împinge
Ca un val de vînt purtat;
Viaţa omului se stinge
în trecutu-ntunecat,
Să uităm dar dorul vieţii
Şi cu flori să împletim
Lanţul anilor juneţii
Ce-ale morţii mini îl ţin !
Nu voi dezmierdări nebune
Ce nebunii juni răpesc !
Ce-ncetînd să ne cunune,
Urme de dezgust opresc !
Cum o fată în junime
Cu blîndeţe s-a-nvălit.
Traiul nostru cu ruşine
Cată-a fi acoperit!
în iubire ce se stimă
într-un suflet mîndru, lin,
Limpede ca o lumină,
Dulce ca un fum de crin ;
în simţiri mari, inimoase,
Ce din oameni zei ne fac,
Fapte bune, generoase,
Ce cu viaţa ne împac ;
Iată rîul de plăcere
Unde voi a fi răpit.
Apoi vîntul de durere,
Sufle, căci am vieţuit.

GRIJA

Grija este uanbra vieței.
Ea ne urmă pe pămînt,
Din ajunul tinereții
Pin' ce mergem în inorrnînt.
Peste viață ea se-nclină
Ca un nour ce-ar pluti,
A măririlor lumină
Nu o poate risipi.
Nici coroana-supărătească,
Nici comorile lumeşti
Nu pot ca să risipească
Grijile pe cît trăieşti.
Grija mai curînd se duce
Unde toți plăcerea cred ;
Unde roza mai viu luce,
Umbrele mai mult se văd.

Nu-mi vorbiți d-această lume,
Nici de domnii ce domnesc !
Osebirea este-n nume :
Deopotrivă prețuiesc.
Că tirani să se mai vază,
Trebuie să fie sclavi.
Un tiran e chiar mirază
Unui popol de mîrşavi.
Cînd tiranul se precurmă,
Toți se fac tirani măreți!
Lumea este-o tristă turmă
Dată celor mai şireți.
Varsă, dulcea mea frumoasă,
în paharu-mi vin de plai,
Şi pe buza mea setoasă
Sărutări născute-n rai !
între sărutări, o, dulce,
Şi paharele cu vin,
Nu e loc a se-ntroduce
Umbra celui mai mic chin !

LA ZIUȚA

M-ai iubit ; plăceri şi chinuri
înima-ți au îngînat.
Multe visuri şi suspinuri
Sînu-ți drag au legănat.
Multe ori, cînd sâ se culce,
Printr-un văl întredeschis
Ea zărindu-şi sînul dulce
Ca plăcerea într-un vis,
Nu a zis cu bucurie :
„Pentru dinsul le păstrez !"
O, durere ! O, mînie !
Ce doar trebuie sâ crez ?
Astăzi p-al tău pat aice
Altul pune capul său.
Şi cu mîna sa ferice
**Dezveleşte vălul tău **
Timpul care trebuieşte.
De-a trăi, de-a se usca,
Rozii, este cît trăieşte,
Draga mea, iubirea ta !
Vino, dac-amorul dulce
Arde buza-ți de porfir !
Mîne poate se va duce
Cu al zilii trandafir !
Voi, păstori, umpleți paharul
Şi priviți ce am perdut!
Zeii ar fi dat 'nectarul
Pe prefumul ei plăcut!

Varsă vinul in pahare !
Azi eu însumi voi a bea !
Cea din urmă închinare
Fie pentru țara mea !
Ştiți ce este ast drag nume ?
E mormîntul fericit
Unde merge tot ce-n lume,
Tot ce-n viață am iubit.
O, păstori ! jurați-mi mie,
Pe-acest vin desfătător,
Să muriți cu bărbăție
Pentru-al țării viitor !

TILIA

— „Tilia, ce mi-ai lăcut,
Dupe buza-ți de vergura,
Boboceii de răsură ?
Care vînturi i-a bătut ?
Soarele i-a-ngâlbenit ?
Toamna le-a răpit junețea ?
Lacrimile, frumusețea ?
Sau durerea i-a pălit ?"
— „Vîntul nu i-a scuturat,
Nici nu au pălit la soare,
Nici s-au stins de lăcrimioare ;
Toamna încă i-au crutat;
Iar imenul fericit
I-a răpit în noapte-arzîndă
Floarea sinului plăpîndâ,
Trandafirul a .pălit."

ÎNȚELEPȚII NEBUNI

Obosită căruntețe,
De mărire tu vorbeşti
.Şi pe-amor, pe frumusețe
Pari câ le despreţuieşti !
Dai- mărire, nume, stare
Se cîştig mai puțin greu
Ca o dulce sărutare
Peste sinul dulee-al său !
O cetate congiurată
Totd-auna a căzut;
Ea rămine nemişcată,
Orice salturi am făcut.
P-ale gloriii cunune
Capul meu am odihnit;
Dar pe sînu-i alb şi june
Pîn-acum n-am adormit.
Ce mărire pentru mine
Toată lumea s-o supții,
Cînd eu însumi, voi ştiți bine,
Ca un rob ei mă supui ?

LA O GRAMUŞTEANA

**Eu te rog, gramuştenică,
învăleşte braţul tău
Pin' la mina-ţi mititică.
Ce faci tu e foarte rău !
Tigrului ce flămânzeşte
îi arăţi tu prada sa ?
Nu te temi câ se gîndeşte
într-o zi a te mînca ?
Braţu-ţi, tînără femeie,
E un lucru foarte rar !
Aiba zînă Dionee
E pizmaşă d-acel dar.
Roza, crinul îl oongioară,
Vise dulci îmi dă el, zeu !
Vai ! ascunde-1, surioară.
S-iu îl dă pe gitul meu !**

LA PRIMĂVARA

**Tu vii încă, primăvară !
Paseri, fluturi, flori aduci
Pe aripa ta de ceară.
P-ale tele coame dulci.
Vino, viaţa-ntinereşte
Cu arzinde răsfăţari !
Dă acelui ce iubeşte,
Drăgălaşele visări !
Pune roze pe cosiţa
Fetelor ce te salut
Şi profumă-le guriţa
Cu un drăgălaş sărut!
Eu voi toamna sâ s-arate,
Să văz frunzele în cring
Coborîndu-se uscate,
Una, una... Voi sâ plîng !**

INSECTA

O insecta trecătoare
Naşte ziua, seara moare.
Traiul ei e foarte mic,
Ea trăieşte cît o floare.
Timpul nu face nimic !
Omul mai statornic esle
Şi nu -pere fără veste
•într-o zi p-acest pămînt!
Lutu-i nu se risipeşte
Ca un fum gonit de vînt!
Noi nu ştim din doi, vai ! care
Drept mai mulit în viaţă are.
Omul crud, al ei călău,
Ori insecta ce dispare
Făr-a face nici un rău ?
Dupe moarte se vădeşte
Care e mai bun din doi ?
Cine se chezăşuieşte ?
Vîntul nu îi risipeşte
Deopotrivă p-amîndoi ?

DAC-AVEAM PUTERE

— „Daca eu aveam putere
A săruta,
Astfel pe cît am plăcere,
Guriţa ta ;
Gură, sînu-ţi de ninsoare,
Nu aş cruţa.
Ca un crin arzînd sub soare.
Ai tremura !"
— „Corpul meu cel de ninsoare
Să nu săruţi !
Neaua se topeşte-n soare.
Vai ! să nu uiţi !"

LA TILIA

Roza înfloreşte cind amorul suflă.
Paserea ce-n frunze cîntă al ei dor
Lîngă o fîntînă oare nu se-nsuflă
De un sînt amor ?
Tilia ! Amorul face de tresare
Crinul, Ia suflarea dulcelui zefir.
Cînd p-a ta guriță un surîs apare
Şi o rouă udă geana ta de fir ;
Cînd o sărutare gura ta dogoară
Şi tu ceri o buză să o răcoreşti,
Află că pe frunte-ți a trecut o boară
De amori cereşti !
Rara frumusețe şi a ta dulceață,
Fermecile-ți mîndre ce te încongior,
Ele-ar fi, copilă, reci cum este-o gheață,
Fârâ-al tău amor.
El face frumoasă aspra urîciune,
Părului alb încă dă el fermec rar,
El învinge însuşi pe înțelepciune
Prin cerescu-i dar.
Tot ce viețuieşte, tot ce-i rău sau bine
Este dară fapta ăstui foc ceresc.
Pentru ce, Tilia, mă opreşti pe mine
Ca să te iubesc ?

LA ACEEAŞI

îmi ziceai, o, ce idee !
Să culeg, ca un buchet,
De la orişice femeie
Şi să fac un rar portret!
Am răspuns, țLaduci aminte
„Brațul tău de trandafir
Eu il iau mai înainte !
Apoi... părul tău de fir.
Apoi gura-ți d-amarante
Mică cît un sărutat;
Ochii tăi vii, diamante
Ce-n azur s-au înecat...
Să mai iau, a mea Tilie,
Mijlocu-ți de zînă strîns,
Şi profumu-ți d-ambrozie,
Risu-ți mestecat în .plins ;
Genele-ți ce se coboară
Cînd roşeşte fruntea ta.
Ca bălaia aripioară...
Apoi cată-a mai lua...
Zîmbetu-ți dupe guriță
Flutur d-aur pe buchet!
A ta albă mînuşiță...
Eu aş face un portret."

Tu păstrai tăcere mare.
Mă lăsai cl-am terminat,
Iar atunci ou o strigare
La cuvînt tu m-ai chemat.
De atunci de cîte oare
De portrete îți vorbesc,
Tu schimbi vorba, gînditoare.
Fețele îți rumenesc !

CIT VA VIEȚUI

Cit va viețui amorul,
Dragul meu, nu .pot a şti.
Care zi lua-va zborul,
Nu pot încă a ghici.
Dar va ține, o, bădiță,
Pînă ce vei termina
Fir cu fir a mea cosiță
Aurrtă-a săruta !

TILIA, DULCE NUME

Tilia, o, dulce nume !
Eu in toate te privesc.
Toate parc-aici în lume
Cîte-un fermec îţi răpesc !
Eu văz ochii tăi în soare
Şi în noapte păru-ţi brun,
Sufletu-ţi îl simţ în boare,
Răspîndind al tău prefum.
Văd juneţea gurii tele
P-ale primăverii flori ;
Văz surîsele-ţi junele
Printre aurile zori.
Dar cînd văz p-o roză dulce
Umbra dupe buza ta
Şi văz roza ce străluce
într-o zi a se usca,
Mă gîndesc la tine-ndată
Şi încep a suferi
Căci ca roza purpurată
Tu vei trece într-o zi !
Depărtaţi curînd d-aice
Aste roze ce-mi amînt
Că Tilia mea ferice
O să piară în mormînt.
Iar tu, jună, albă faţă,
Pîn-a nu te veştezi,
Cu prefumul tău mă-mbată.
Astfel beat eu voi muri!

FATA DIN TURN

I

Umbra serii-acum se lasă
Pe Bitolia prelin,
Episcopul grec la masă
Şi alţi oaspeţi beau la vin.
Dar in sală a venit
O copilă, o română.
Episcopul, necăjit,
Zice : — „Ce-ai făcut, păgînă !
Vei să te măriţi, ştiu bine...
Cu o rudă, c-un Ţintar !
Lumea plînge pentru tine !
Eu te scap d-aeest amar.
Fugi de dinsul ca de dor !
Sau te pui în închisoare !"
— „Sinte ! pune-mă-m prinsoare,
Mai voioasă sunt să mor !"
— „Aruncaţi-o~n închisoare,
Strigă către doi ascheri,
Ca să moară în dureri
Fără aer, fără soare !"
Fata varsă lăcrimiori.
Ea e jună şi frumoasă.
Pe cosiţa-i auroasă
Poartă dragi cununi de flori.

II

Două primăveri trecură.
Fața sa s-a veștezii ;
Ochii-n lacrimi s-au topit.
Rozele s-au stins pe gură.
— „De vrei tu să-mi fii iubită,
Lanțurile-ți voi zdrobi ;
Iar de nu, tu vei muri
în durere părăsită."
—• „O, prea sînte ! voi muri
în durere părăsită ;
însă nu-ți voi fi dorită,
Nici chiar servă nu-ți voi fi !"

III

Alte două veri trecură.
Moartea crudă i-a sosit;
Moartea crudă i-a răcit
Sînul dulce de vergura.
— „Lanțurile-ți voi zdrobi
De vrei tu să-mi fii iubită."
— „Sînte ! moartea ne-mblînzită
Vine-acum a mă răpi.
Nu-ți fac nici o grea mustrare
Pentru cîte sufăr eu.
Dar te du la mlndrul meu
Ce se-abate de-niristare.
Spune-i, spome-i c-am perit;
Dar nu-i zice că-n durere
Pentru dînsul viața pere,
Să nu-i spui c-am suferit.
Ci sâ-i spui eă-s vinovată,
Că de mult l-am fost uitat,
Să nu sufere-ntristat...
Ci pe loc să fiu uitată !"

BLESTEMUL PASTORULUI

Draga mea cu gene crețe
Pentru altul tu mă lași!
La nebuna tinerețe
Tu-atorci ochii drăgălași ?
Te blestem dar cu căldură :
Pârul tău cel bălăior
Seuturâ-se ea răsură
în al tomnii vînt de dor !
Gura-ți de mărgăritare,
îngrădită cu rubin,
Mică cît o sărutare,
Sâ pălească de suspin !
Brațul cind gros, cînd subțire.
Alb și rumen, și graselor
Să se schimbe c-o clipire
într-un fus sau rășcmtor !
Mijlocu-ți ce brîul strînge
Cu sfială, binișor,
Tremurînd a nu îl frînge,
Să se^ngrașe ca un nor !

SFIICIUNEA

Penitru-nlîia oară-n viață
Eu i-am zis cuvinte dragi.
Ea întoarce alba-î Iată
Unde pîrguiau dulci fragi.
Dar atunci indată-aice,
Ştire bună i-a sosit.
Ea se-ntoarce şi îmi zice :
„Ce-am dorit, tot s-a-mplinit !
Mai demult, mi-aduc aminte,
Ii ziceam drăguț, încet:
„în cinci ani de-aici-nainte,
îți voi spune un secret."
Rumenind, ea îmi mai zise :
„Pentru ce nu-mi spui acum ?
Zilele noastre sunt scrise
Pe al crinilor prefum !"
Ieri i-am zis că altădată
O iubeam atîta eu ;
Dar iubirea înfocată
Am ascuns-o-n sînul meu.
Ea atuncea îmi răspunse :
„Bine este c-ai tăcut.
Dragostele cele-ascunse
Sunt tot ce e mai plăcut."
Am răspuns atuncea, încă :
„Crezi că cine a iubit
Cu o patimă adîncă
Vreodată s-a răcit ?"

— „Ca o soră mă iubeşte !"
îmi zicea necontenit.
Vai! Dar inima goneşte
Tot ce gura a vorbit.
Mina-i mică, albioară,
De la sînu-mi retrăgea
Şi-a sa frunte nimeoară
Se pleca sub gura mea
Şi zicea cu dulci suspine :
„Oh *l* te jur, de mă iubeşti,
Apără-mă chiar de mine !
Du-te ! ca să nu slăbeşti !«
Eu m-am dus, o, nebunie !
Astăzi văz că am greşit
Şi că numai cel ce ştie
Să cuteze fu iubit.

MARINA

Ați văzut voi păstorița
Oe-al meu suflet a răpit
Şi a turburat Castrița
De trei zile ce-a venit ?
îi cîntam d-acele multe
Cîntece. Ea îmi zicea :
„Ce femei pot să te-asculte
Şi-al lor suflet să nu-ți dea ?"
Apoi mă-ntreba pe mine
Pentru cine le-am făcut.
Răspunzînd că pentru sine,
îmi zicea : „Eu am ştiut!"
De atunci mi-a dat prefumul
Sufletului înfocat.
Sufletul fiind dar fomul
Florii, floarea ea mi-a dat.
Cind amorul îi aduce
Cupa cu nectar şi bea,
Şi cînd grațiele, dulce
Vin de să. limbat cu ea,
E nebună şi tresare
Ca un crin în vîntul cald.
într-o dulce sărutare
Buzele-i de foc se scald.
Uită moarte, uită viață,
Aiurează, n-are loc,
Plînge, rîde, se răsfață,
Tremură şi arde-n foc.

Cine poate ca să vază
In acest minut de-amor
Păru-i ca o dulce rază
Peste sînu-i albior ;
Brațul ei formând cunună
De crini, roze, un minut,
Gura ei cerînd nebună
Ca să spargă tm sărut,
Şi al rozelor tezaur
într-o clipă dispărînd,
Sub o pulbere de aur
Pe tot chipul ei arzînd ;
Cine poate să privească
Toate aste frumuseți
Şi să nu se amețească
De plăcere dulce beți ?
Cînd pe fruntea-mi gînditoare
Tresărind simț bucla sa,
Ast minut, p-acestui soare
Sceptru d-aur n-aş schimba !
Cîntece le-mi amoroase
Se prefum în al ei sîn,
De aoeea şi miroase
Cînd a roze, cînd a crin.

EDESSA

Eu vă salut, o, noapte şi voi, o, stele albe.
Ce disputaţi domnia acestui loc mereu !
A voastră luptă-i demnă s-o vază Dumnezeu !
Vai ! Omul trece iute cu faptele lui dalbe
Ce perd pe calea vieţii nestătătorul pas !
Tu, singură, natură, tot jună ai rămas !
Ce s-au făctit acele troiene de popoare ?
Acele generaţii ce-n lume au trecut ?
Şi sclavii şi-mpăraţii ? Trăiră un minut,
Nâscînd spre a se face ţarină trecătoare !
Ce s-au făcut acele divine frumuseţi
Ce-mpodobeau cu roze paharele-n ospeţi ?
Acei Iuţi cu sun dulce ca mierea Adonii
Ce rechemau nectarul şi zeii drăgălaşi !
Epîriana floare ai- carii sini gingaşi
Produs-a pe eroul Europii şi Asii ?
Junia, frumuseţea pe anii-i se certau
Şi visele din secoli ideea ei ne dau.
Vai ! Tot s-a stins ! Putere şi viaţă, şi mărire
Urmat-au în uitare pe generaţiuni !
Tot ce lăsară-n lume aceste naţiuni
Sunt negrele morminte ce n-au nici amintire.
A numelui lor şoptă, dintr-un trecut de dor,
Ca zgomotul ce moare, ajunge-n viitor.

Chiar daca amintirea ne-ar fi păstrat mărirea
în secoli ce-au să vie, morţi, ce-aţî fi ştiut voi ?

Şi cugetele voastre trăiesc ori printre noi ?
în negrele locaşuri aveţi voi mulţumirea ?
Vai ! Moartea despărţit-a prin ziduri pin' la nori
Pe morţi de vii, în lume, sărmani, slabi muritori
Tot cade în uitare ! Popoare-mpovărate,
Popoare fără ţintă şi fără obiect,
Să rătăcesc in noapte : durerea le deştept.
Dar grecul, rob el însuşi, aspiră libertate
Şi cată să supuie pe popolul român !
El singur va să fie şi liber şi stăpîn !

în aste locuri viaţa atâta de frumoasă,
Dar şi atît de tristă, e toată în mormînt
Mai mult decît în oameni, p-acest căzut pămînt !
Omoară crud p-un popol sclavia ruşinoasă !
Un popol sub robie să-nclină abătut.
Atunci cînd energie, virtute a perdut.
Colo din vîrful stîncii cascada gemătoare
Se varsă-n valuri albe şi geme printre nopţi.
în lac d-azur ea fuge, vărsînd duioase şopti "
îndată ce s-aruncă din coasta-ngrozitoare. '
Colo revarsă luna torinte dulci de foc
Şi stelele ca vise bălaie vin, să joc ;
Zîrabesc cu fericire acestor triste locuri
Ca cugete plăcute ce plană un minut
în suflete zdrobite d-un chin neabătut.
Lumina lor pe unde să varsă-n dalbe focuri.
Mai colo în pădure şacalul de mormînt
Amestecă urlatul cu murmura de vînt.
Pe orizonte ochiul zăreşte cum se-n tinde
O mare azurie sub focul cel ceresc,
Plăceri neexprimafce ne-mbatâ, ne robesc ;
Căci marea totd-auna vederea drag aprinde.
Cu cit suntem aproape d-al vieţii creator,
P-atîta fericirea alină-al nostru dor !
Să cercetăm ţărîna scăpată insultării
De timpuri care seamăn şi secer totul jos,
Tot pîn' la suvenirea d-un nume mincinos
Ce moare d-opotrivă în nopţile uitării !

Să turburăm mărirea mormintelor în dor
Şi să vedem în urmă-i ce îasă-un muritor !
Kdessa nu ne lasă decît țarina oarbă
Ce omul şi cu timpul în fine au stricat :
Umana lăcomie chiar moarte-a despoiat
In restele lăsate mormintelor să soarbă.
Aşa se vor abate ce noi am ridicat,
Aşa lna-va vîntul cenuşa ce-am lăsat!
Aşa peri-va încă a glorii lucire,
Țarina răsipitâ de crivățul gemînd
Nu va putea să ştie de am lăsat trecînd,
Pe viitorul lumii, a noastră amintire.
în darn locuitorii acestui loc frumos
Cred &ă-auză noaptea, în viatul dureros,
Pe piața unde fuse Edessa altădată.
Sunări de muzici, zgomot de cupe ce închin,
Şi nichezări profunde, ce strîgătele-ngîn,
Strigări de oameni, zgomot ce face o armată.
în darn ei cred să vază in nopți cum se formează
Grădini, palate, teatruri, lumini că variază !
Nu ! Moartea nu întoarce aceea ce răpeşte !
Trufia ce încinge pe popolii cei mari,
Pe regi, cată să cază sub Ijmpii cei amari.
Căci Dumnezeu răzbună pe cel ce s-asupreşte.
Cascada varsă-n noapte desfătătoare şopti
Şi luna d-aur trece pe sînul negrii nopți.

ZIO AHA

Mult bine ție, țară, locaş desfătător
Şi unde vîntul poartă prefum îmbătător !
Mulți secoli de durere pe fața-ți sâ-nsetmnează.
Străinul, spada, focul trăsura lor păstrează.
Dar răul ce-ți făcură sălbatecii tirani
Se şterge sub suflarea celor din urmă ani.
Orice popor ce geme sub oarba tiranie
Şi cheamă c-ochii-n lacrimi ursita în mînie
Să liberă odată de al robiii semn,
Cînd Dumnezeu îl află de libertate demn,
Prin fapte meritorii şi prin virtuți plăcute.
Durerile-unui popol din viciu sunt născute.
Tiran şi rob aicea sunt deopotrivă răi.
Tiranul piere, robul urmează paşii săi.
Căci nu mai e barbară. Turcia se-mlădie ;
Avea ceva virtute această barbarie.
Azi ea se civilează, credințele-i antici
Se scutură de \intui ce suflă-acum aici.
Civilizațtunea pe jumătate, încă
Ucide. Ochiul vede mai bine-n noapte-adîncă,
Decît între lumină şi umbre ce mijesc.
Tiran şi rob d-aceleaşi nevoi se bintuiesc.
Au dreptul deopotrivă toți la acea iubire,
Le trebui deopotrivă şi viață şi gîndire.
Ce-mi pasă daca astăzi domneşte-un musulman
Sau un creştin ? Şi unul şi altu-ar fi tiran.
Şi am vedea alți popoli sub altă tiranie
Plîngînd ale lor drepturi perdute in robie.
Colo se plînge grecul sub jugul otoman.

Dar plînge libertatea, visind a fi tiran.
Albanul şi românul, bulgarul ce-ntîrzie,
El îi priveşte astăzi născuţi a fi-n robie,
Popoarele adesea prin nedreptatea lor,
Dau viaţă şi tărie ursitei lor de dor.

îoanina adoarme pe linul lac al său,
In noapte, tremurlnidă, sub gheara unui leu
Ce-ascultă şi veghează în somnu-i de durere,
Ali-paşa satrapul! Tot este în tăcere,
Abia în depărtare un cîne, cînd şi cînd,
Neodihnit de-o umbră, a râsăi-it lâtrînd.
Ici, colo o lumină pe a cetăţii frunte
Trăsurile-i de moarte le face şi mai crunte.
Eu nu cunosc nimica mai trist, mai suferind,
Decît surîsul dulce pe-o faţă d-om murind !
Saraiul străluceşte in valuri de lumină
Şi se prevede astfel în lacul ce suspină
Sub poale'le-i bătute de valul spufmegos.
Un gemet se aude adine, misterios.
E răsuflarea apii, e plînsul ce vesteşte
Durerile cetăţii sub jugul ce-o striveşte ?
Pe virful unui munte văzut de la sărai
Se-nalţă printre umbre al lunii disc bălai,
Ca un turban de aur, vărsînd a sa lumină
Pe unda încreţită d-a serii boare lină.
De la sărai, in noapte, citi ochi, arzînd d-amor,
Pe unda azurată să rătăcesc cu dor !
Ici, colo la ferestre, perfida, blondă lună
Ne lasă să se vază mai mult ȃ-o faţă jună,
Mai mult d-o buclă d-aur, mai mult de doi ochi vii,
Murind de voluptate şi crude gelozii.

Pe o sofa luxoasă stă palida Almee,
A lui Aii nororă, a lui Muhtar femeie.
Almea e frumoasă, dar ca-acele flori
Ce-n ţările geroase nasc iama sub ninsori,
E marmura şi arta. E marmura cea rece
Ce ia o formă dulce sub foarfecele grece.

Ca doi smaranzi in aur, verzuii ochi lucesc
Sub genele-i bălaie ce graţii le-mpletesc.
Pe coama-i de beteală se vede-o velă albă,
E neaua şi cu soare ! Amestecare dalbă !
Guriţa-i ca rubinul în marmur încrustat.
Ea semăna c-un arbor ce-n flori s-a dezvoltat.
Amorul e în sînu-i. Cum viennile fărâmă
Un crin, aşa amorul în inima-î dărâmă.
Ea îşi iubeşte soţul ; dar gelozia ei,
Ast monstru ce devoră şi anii tinerei
Şi dulcile amoruri, făcea să simtă dorul.
Şi ochii săi să verse un riu de plîns ca norul.
Muhtar era zburdalnic. Pe altele iubea.
Curaţi arzînde lacrimi \ Almea îşi zicea :
„Deşarta-mi frumuseţe faceţi sâ veştezească !
De ce folos ea-mi este în viaţa omenească ?
Sunt oare eu frumoasă doar ca să desfăte,z
Aceste ziduri triste, ce viaţa mi-atristez ?
Am inima mea plină d-amor, ca să se spargă ?
Născut-a frumuseţea-mi ca în mormînt să meargă ?
De .n-aş fi fost frumoasă şi nu aş fi iubit,
î-aş fi iertat eu poate că el m-a părăsit ?
Ştiu p-aîe lui amante, ghiauri fără ruşine
Ce îşi arată faţa la cel dintîi ce vine,
Ce fără martori încă cu oamenii vorbesc.
Neam necurat şi negru ce blestem şi urăsc !
Ar trebui să scape acest pămînt de ele !
Am să le-nchid eu ochii cu flăcări tinerele !
Ca soţiul meu cel june, neavînd ce mai iubi,
La dulcea lui Almee sâ poată reveni."
Ea zise şi o rază de-adîncâ răzbunare
In ochii săi scinteie cu vie-nflăcărare.

Aii atunci s-arată. — „Ce vei, frumoasă floare,
Tu, ce p-a mea tulpină te pleci surîzătoare ?
Vei oare să-ţi dau ştire de soţul tău Muhtar ?
Acest iubit al' nostru, făcut cu Ilbahar ?
Tu plîngi, Almee dragă ? Ştiu ce-i a ta durere.
Dar să şedem ! Vin', spune ce inima 'ta cere."

AJi-pasa fusese tiran : Su cercetăm !
Era-nzestrat cu patimi ce noi ie condamnăm.
Amorul despre aur, din sufletu-i făcuse
Un apostat fantastic, ce in tiran trecuse.
Al său scop fu averea, puterea un mijloc,
Minciuna, provedința-i, și crima al său joc.
Silit ca să se scuze de ale sale crime,
Se face protectorul principiilor sublime,
Și ascunzîndu-și gîndul de falsitate plin,
Chemă la libertate al său popor creștin.
Reformator fu incâ cum hoții pot sâ fie,
Prădind și vârsînd singe in oarba-i tiranie,
Și reforimînd tot lucra și neînțeleghid
Că cela ce dărknâ clădește 1-al său rînd.
EI, insuflat de reie, pornit d-al său capriciu,
Va să regenereze popoarele prin viciu.

— „Dar sâ vedem ce face să cure plînsu-ți lin ?
Urmă bătrînul pașă. Eu cam ghicesc puțin.
Muhtar nu-ți scrie incâ, crezi că te ne-ngrijește ?
E la război ; războiul la grijă îl robește."
— „Dai- astăzi chiar, știu sigur, ca soțul meu a scris
Frasinii, astă greacă, printr-un tătar trimis."
A geloziii umbra pe fața ei s-arată,
O face mai frumoasă. Aii răspunde-ndată.
— „Și ce pot eu a face?" — „Pe greacă să omori!"
Răspunse juna turcă și dalbe lăctirniori
Din genele-i bălaie picară pe-a ei față.
Vai ! Lacrima menită de a ruga de viață,
Roagă acum de moarte ! — „Almea, fata r.iea.
Această cugetare nedreaptă e și re*i.
Vorbește-mi de amendă, eu înțeleg mai bine,
Căci soțu-i are aur mai mult și decit mine.
Să fim cu sînge rece și drept a judeca !
Frusina nu se cade s-o crezi rivala ta.
Tu n-ai în ea rivală ; nu merită ast nume,
Ea este o femeie cum sunt atîtea-n lume :
O floare ce suride pe un buchet de-o zi,
Ce trece și se uită, menită a peri.

Ea este-a tutulora și nimeni poate zice :
•«E-a mea Ea nu iubește pe nimene aice.
Muhtar nu o iubește." Almea, suspinind,
Cu vorbe prefăcute și viers plăcut și blînd
Răspunde : „ — O, stăpîne, el poate sâ iubească,
Aceasta nu m-atinge ; nu poate sâ privească
O soață musulmană supusă la bărbat.
Dai- trebuie a-ți spune ? Muhtar e ruinat î
Averea sa se schimbă în pietre prețioase
Și trece la aceste ghiauri nesățioase.
Sunt ele cincisprezece Curind și casa ta
Va răminea săracă !" Almea tidumf a.
Ea atinsese coarda ce răsuna mai tare.
Ali-pașa visează o crudă răzbunare.
— „Vai ! Sunt perdut cu totul! strigă acest avar.
Căzut in sărăcie 1.. O, trai crud și-amar !
Ce trebuie a face ca sâ trăiesc, îmi spune ?
Pe bunele raiale impozite voi pune.
Voi sărăcii bărbații, ucide pe muieri,
Căci ei produc, iar ele risipă 5n plăceri."

Ați cunoscut voi floarea acestui lac dormind,
Născută la suflarea zefirilor din pind ?
Ea vine rizătoare ca visul diiineții !
A soarelui lumină e umbra frumuseții.
Zioara se numește; părințn-i sunt români,
loanina formase frumoșii-i, tineri ani.
A lacului murmură junia-i legănase
Și vîntol Iui cel fraged cosița-i răsfățase.
De opt luni măritată, ea trece viața lin
Și-i pare o comoară de fermec, drag, divin.
Durerea ce în lume tot omul însoțește
Cum fumul totd-auna pe flacără unește,
Părea că o lăsase a se-mbâta puțin
De vise mincinoase, dorințe ce declin,
în casa lor întinsă, pe lacul azuratic,
Ea lasă să se joace privirea ei, molatic.
Era frumoasă seara și cerul înflorit.
Iar lacul cel albastru părea însuflețit.

Sub lina sărutare de zefiri şi de stele
Ce se scăldau în sînu-i ca fete tinerele.
Şi umbra, focul, vîntul, şi cer, şi lac d-azur
Formînd un tot ferice, vărsînd un lin murmur,
Unite, mişcătoare, eu viață şi junie
Trădînd o taină adîncă, străină armonie,
Păreau a se-nțelege, păreau a-şi zice lin
Misterioase lucruri într-un limbagi divin.
Atunci, întâia oară, Zioara cea frumoasă
Simți gînidirea tristă în iniwia-i voioasă.
I se păru că traiul e prea desfătător
Ca să nu aibă-n urmă şi zilele de dor...
Gîndind la a sa țară, d-o frumusețe rară,
Şi-atît de apăsata sub sabia barbară,
Simți o lăcrimioară în ochii săi curgînd,
Cu degete de roze o şterse, suspinind.
Atuncea soțu-i june se întumă acasă
Scăpat de ale zilii griji care îl apasă.

— „Ce-ai tu, o, dulce suflet! Te văz cam îngrijit f
Cu umbra-grijii fruntea-ți de ce s-a-mpodobit ?
Ce nor de întristare, trecind pe lîngă tine,
Lăsat-a a lui umbră pe zilele-ți senine ?
Oh ! pentru-ntâia oară, acuma, dragul meu,
Te văz răpit de gînduri şi simț că-mi face rău.
Făcut-am eu vrun lucru ce ție nu îți place ?
îmi spune; altă dată mai mult nu voi mai face.
Eu voi să-ți plac Sn totul, căci voi să mă iubeşti,
Auzi, o, soț ferice ! Tu, oe-abia zîrnbeşti,
Vin' ! Dă-mi o sărutare sau lasă să-ți dau ție,
Şi grijea s-o preface în dulce bucurie."
Ea îi luase mîna şi o strîngea pe sîn.
O lacrimă cerească luci în ochii-i lin.

— „Ascultă-mă, Zioara, să-ți spui o cugetare...
Tu n-ai făcut nimica să meriți o mustrare.
Eu te iubesc. Virtutea, înțelepciunea ta
Egală frumusețea-ți, deci nu te turbura.
Dar ce mă preocupă, o, soața mea iubită,
Şi face ca să tremur în viața mea-ngrijită,
Şi-n mijlocul plăcerii m-opreşte a zîmibi,
E umbra ăstui tigru, acest tiran Aii.

Sunt fiii lui sălbateci, e cruda tiranie
Ce casa lor exersa şi nu-mi convine mie.
Ştii tu, Zioară dragă, ce este un tiran ?
Deluviu, trăsnet, lavă şi negru uragan,
Nenorocirea, moartea ce cade, ce răpune.
Au încă a lor lege şi-adincă rațiune ;
Tiranul ce loveşte nu poate-avea cuvînt.
E mai absurd ca moartea ce naşte un mormînt.
Mă tem dar că tiranul ce ne-ncetat veghează,
Să nu te smulgă, dragă ! Aceasta mă-ntristează.
Am, din păcate, nume de om cu mari averi,
Şi tu eşti drăgălaşă ca stelele din ceri.
Aceasta ne ajunge să tragem a Iui ură
Pe viața fericită ce-n casa noastră cură.
Zioara mea, îmi spune, vei tu ca să plecăm,
Cu dulcea libertate o țară să cătăm ?"

— „Orice tu vei, voi însumi ! Zioara îi răspunde.
Ordonă ! Eu voi face, nu-mi pasă cînd, nici unde.
Cînd sunt ou tine, dragă, eu sunt cu țara mea !"
Ea zice, fericirea în ochii săi ardea.
— „Eu voi să fii ferice ! De astăzi într-o lună,
Aice sau acolo, tu ştii, eu voi fi mumă ?
Auzi ? Eu voi fi mumă ? Ştii tu acest cuvînt ?
Atunoi voi fi anal mîndră de mine pe pămînt.

Ştii tu ce este o mumă ? E mult !... Sunt încîntată
Ceva ce face-a rîde şi-a plînge tO'td-odată !
Eu bine nu. ştiu lucrul, dar simț că-i un mister,
Oă este-un mare bine, este dat de cer.
Va fi ferice ziua cînd pruncul, ou plăcere
Printr-o zîmbire dragă al meu sîn drag va cere.
Cum o să mă dezmierde ! Şi cum va fi frumos !
Dar tu, nu este astfel ? Tu nu vei fi gelos ?..."
Aşa vorbi femeia, el fericit se simte
De dragile ei vorbe, de inima fierbinte,
De fermecele-i rare, de grații, de amor.
Şi zilele lui bete, se uită-n al lor zbor.
Dar ea era frumoasă cu coama-i cea norată
Ce-n sîniu-i de ninsoare d-amor parcă se-mbată.
Cu ochii vii sub gene noroase, ce se înclin,
Cu brațele rotunde, de nea şi de rubin.

Pe soțu-i înclinată, cu gura-i răsârindă,
Sub un surîs ferice ca roza pîrguindâ !
Dorințe, grații, vise d-amor, în ast locaş,
Din horile divine coboară drăgălaş,
îl schimbă-n rai de viață, frumoasă, poetică,
Vărsînd prefum din ceruri şi lază serafică,
Şi îmbătînd tot simțul şi inimile lor,
Iar orele din aer îi cununau cu-amor.
Fericea e ca visul ce-n nopți se risipeşte,
Ce nimeni nu atinge şi nu se împlineşte.
Dar fericire poate aici în lume-a fi,
Acolo unde viața e numai de o zi ?
Şi-adesea ziua însuşi de timpuriu declină !
Nu ! Fericirea .dulce în lume nu domină !
Ah ! daca omu-ncepe în lume traiul său,
El cată să-1 termine prin moarte !... Viața-i rău !...
Atunci ce-ar fi cuvîntul ce 1-a produs aice ?
Ce-ar fi dar încă scopul acestui neferice ?
Nici unul! ne veți zice. Dar mîndrul univers,
Planeții cei de flăcări neschimbători în mere,
Şi spațiul, şi timpul, şi-această armonie,
Ca omul, tristă umbră, tot fără scop să fie ?
Om muritor, ştii însuți ce este-un infinit ?
îl ştii tu mai-nainte, spre-a ştii la ce-ai venit ?
Să nu punem pe lume speranță şi credință,
Căci ea va fi eternul locaş de suferință !
Durerea-i e nestinsă şi binele-i uşor.
Şi răul o să fie stăpîn în viitor.
Da, lumea este dată acelui rău, avere,
Şi răul, în domnie-i, un drept mereu va cere.
Şi cel ce vreodată ast drept crud îl loveşte
Va perde al său suflet ce crede şi iubeşte.
Pe ast pământ de doruri, să nu întîrziettn !
Şi ce lăsăm în urmă, să nu mai regretăm !
Cu cît apropii capul acestii căi a vieții,
P-atît ajungi la scopul iubirii, tinereții.
Căci dincolo, de noapte e ziua ce dorim,

Şi dincolo de moarte, e viața ce iubim.
Iar moartea e un bine. Spre a trăi, se cere
Ca sâ murim-nainte : fericea e-n durere.

Ce este, o sâ fie, nimica n-a perit.
Nu este transformarea al omului finit.
Atuncea, şi d-odată, o voce tunătoare
S-aude. E satrapul ! Urgie şi teroare !
O uşă se deschide. Ali-paşa intra
Cu garda dupe sine şi ochiu-i sîngera.
D-odată către gardă el zice cu teroare :
— „S-o ducă la Perama, s-o puie în prinsoare !"

*

Acolo unde lacul termină lungul său,
Sub o rîpoasă stîneă, se-nalță un sat rău.
Aproape e Perama. O casă şi o baie
Şi schitul ce-are nume de sîntul Nicolae,
Capelă ce se surpă. Aici să ne oprim,
O dramă sîngeroasă prin noapte să privim.
Trei nopți se îmiphniră : era a treia noapte
De cînd se arestase Zioara. Triste şoapte
Avea atuncea lacul şi palide vulvori
Varsă bălaia lună sub vălu-i rupt de hori.
Gemea sub maluri lacul. Nu auziți voi oare
în schitul ce se surpă, în neagra închisoare,
Suspine dulci şi triste ? Vai ! în acest mormînt
Zac cincisprezece mume ! Şi toate june sunt !

O, popol neferice sau popol mizerabil !
Ce mori cu tot minutul sub rău-ți incurabil
Şi nu ai bărbâția odată ca să mori,
Sau să îți sfărâmi jugul şi-ai tăi asupritori!
Te temi să mori, sărmane, cînd moartea îți răpeşte
Neîncetat tot lucrul ce inima-ți iubeşte ?
Cind viața şi averea, şi onoarea ne-ncetat
Sunt sparte, veştezite ! în sufletu-ți stricat
Atîta laşetate domneşte, îl îngheață,
Că-n loc de-o moarte dulce, sâ vei o tristă viață ?
Orice popol de moarte cu spaimă va fugi,
Sub brațul tiraniii curînd se va zdrobi.

Pe valurile-albastre, locaş de frumuseţe,
De boare prefumate, p-aceste unde creţe,
Spumate, aurite, d-odată a părut
0 barcă. Printre trestii lopeţile-au gemut.
La luciu barca iese, acolo se opreşte.
Din aburi, luna plină apare şi luceşte.
Ai fi crezut că este momentul cel de dor
A unor cataclisme-nainte mergător,
Ce sufletul ne-apasă şi-1 sparge, şi-1 topeşte
în lacrimi de-ntristare. Momentul cînd loveşte,
Din cer pe muritorii plăpînzi, nedrepţi trufaşi,
Pe robul şi tiranul tot pe-atît culpaşi. -
Dar unda mi se pare să fie ameţită
Şi bolta neguroasă cu fulgeri e-mpletită,
Şi stelele în aer parcă de tot se sting,
Şi cat *s-ascuTizk* fruntea în nori ee le resping.
Şi vîntul între trestii dă sunete sălbateci
Ce se unesc cu vocea de vijelii fantastici.
Cu urletu-unui ctne făcînd concert amar
Şi-adap-al nostru suflet din crudul lor pahar.
Am zis că-n luciul apii caicul se îndreaptă.
Acum soseşte, iată, ceva pare că-aşteaptă.
Acolo geme lacul de cincisprezece ori ;
D-atitea ori se crapă, se-nchide cu bolbori,
Spumînd, şi spuma piere, mari cercuri se formează,
Se-ntind, se perd departe, şi altele urmează,
Şi se lăţesc şi iară dispar la rîndul lor ;
Şi apa se alină, şi luna dintre nor
Arată la fereastra castelului Peramii
Un cap cu plete albe : pe autorul drămiî.

REVERII

O FATA TINARA PE PATUL MORŢII

Ca robul ce cîntă amar în robie,
Cu lanţul de braţe, un aer duios,
Ca rîul ce geme de rea vijelie,
Pe patu-mi de moarte eu cint dureros.

Un crin se usucă şi-n laturi s-abate
Cînd ziua e rece şi cerul în nori,
Cînd soarele-l arde, cind vîntul îl bate,
Cînd giindina cade torente pe flori ;

Aşa făr' de veste pe zilele mele
O soartă amară amar a bătut,
Şi astfel ca crinul de viscole rele,
Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut.

Abia-n primăvară cu zilele mele
Plâpîndă ca roua abia am ajuns,
Atuncea cînd cîntă prin flori filomele,
O crudă durere adine m-a. pătruns.

Amară e moartea cînd omul e june,
Şi ziua-i frumoasă, şi traiul e lin,
Cînd paserea cîntă, cînd florile spune
Că viaţa e dulce şi n-are suspin !

Sa moară bâtrînul ce fruntea înclină
Ce phnge trecutul de ani obosit •
Sa moară şi robul ce-n lanţuri suspină
Sa moară tot omul cu suflet zdrobit'

far eu ca o floare ce naşte cind plouă
Creşteam, pe cunună să am dezmierdări
Şi mie amorul cu buze de rouă
Cu inimă dulce îmi da sărutări.

Ca frunza ce cade pe toamnă cînd ninge
buflată de vînturi aici pe pămînt,
Ah ! juna mea viaţă acuma se stinge
Şi anii mei tineri apun în mormînt'

VIZIUNILE

Precum se varsă norul în unde gemătoare
Cînd este foarte greu,
Asemenea în cînturi amari şi plîngătoare,
Şi inima zdrobită revarsă dorul său.
De ce p-această lume luceşte încă soare ?
De ce pământul are atîtea dalbe flori,
Cind sub a ei durere, vai î inima mea moare,
Şi varsă lungi pllnsbri ?
Din toate aste zile d-amor şi de plăcere
Ce peste lume zbor;
Nici mia pentru mine s-aline-a mea durere ?
Ce ? Sub amărăciune eu trebuie să mor ?
O, zile de plăcere, d-amor, de fericire,
Ce mâ-mbătaţi d-un fermec ceresc, necunoscut,
Ce atrăgeaţi din sînu-i dulci valuri de iubire,
Ce oare v-aţi făcut ?
îmi pare că-i acolo, ca dulcea 'dimineaţă
Frumoasă surizînd,
Că văz suava-i coamă ca o cerească ceaţă
Schimbînd cereşti săruturi cu umăru-i albind.
C-auz cîrteodată în vîntul ce se duce,
A sa frumoasă voce ce dulci dorinţi oongior
Şi vorbe amoroase ce dau un fermec dulce
Plăcerilor d-amor.
O, sînte mesagere, voi, viziuni ce-amorul
Revarsă drăgălaş,
Nu mai veniţi la mine ! De cum luaţi voi zborul
Şi mă lăsaţi, mai negru îmi pare ast locaş !

CALATORUL ŞT SUFLETUL

Călătorul nopței în a ei tăcere
Trece şi revarsă cînturi de durere.
Printre stînei îndreaptă pasu-i tremurînd
Şi din aburi luna îi surîde blînd.
Dar cînd steaua nopței dupe munți s-ascunde,
O-ntristare-adîncă sufletu-i pătrunde
Şi cătînd în urmă stă cugetător...
Vai! Prin întunerec ce va face or
Diurnul nu se vede. Noaptea e adîncă.
Colo este râul, dincolo o stîncă.
însă totd-odată aurele zori
Par surîzătoare dincolo de nori.
Ziua răspîndeşte umbrele uşoare,
Fluturii se joacă p-o rază de soare.
Florile suave cu prefumul lor
Face de surîde tristul călător.
Paserile cîntă, aurea adie
Şi speranța vine ca o bucurie.
Astfel, al meu suflet, nu te întrista
Cînd această viață se va precurma !
Dincolo de noapte, ziua aurită ;
Dincolo de groapă, viața infinită.

CÎNTECE DIN EXIL

Insecta chiar se-mbată de soarele cel dulce
Sub care provedința un loc i-a însemnat
Şi paserea, în toamnă, în alte țări se duce,
Dar iară se întoarce cînd timpul s-a schimbat.
Dar pentru noi, al țării plăcut şi dulce soare
A încetat în viață d-acum a lumina.
Oh ! pKngeți țara voastră cu lacrimi arzătoare !
Oh ! plîngeți România ce-nclină fruntea sa !
Da, inima bătut-a 1-a țării înviere,
Deci inimile voastre să se fărame-n chin !
Da, ochii-au vârsat lacrimi la marea sa durere,
Deci ochii să se stingă pe un păimînt strein !
De ne luau ei viața, o, patrie iubită !
Nu ar fi fost mai aspri cu fiii exilați,
Am fi voit cununa martirilor iubită
Decît pe alte țărmuri de tine depărtați.
Ei ne-au respins, o, țară ! în țările străine
Ca astfel să răcească amorul ce-ți păstrăm,
Şi inimile noastre să fugă de la tine,
Şi amărîți de doruri, noi să te blasfemăm !
Mă bucur d-aer liber, de viață, de lumină,
La neamuri ce virtutea a nobilat măreț.
Aicea nici o frunte sub sabia străină
Nu vine să se plece în hulă şi despreț.
Dar este fericire cînd nu sunt lîngă tine,
Cînd ştiu ce suferințe vin a te întrista ?
Pot fi ferice, oare, şi pot gusta vrun bine
Cînd sabia străină înclină fruntea ta *1*

Acela care vede plăpinda fericire
Perind ca visul d-aur sub ochiu-i întristat,
Acela care vede sărutul de iubire
Pe a miresii buză sub moarte înghețat ;
Acela ce-mpletește ghirlanda cea de nuntă
Şi-n loc d-o dulce frunte, o pune 'p-un mormînt.
Acela singur ştie ce suferință cruntă
Simțit-a al meu suflet la dorul țării sint !
O, țară, Românie, o, drăgălașă floare !
Tu pleci pe moarte fruntea în dimineața ta
Ca o fecioară dulce ce jună încă moare
Şi lacrimile noastre nu pot a o scăpa.
Ah, daca aste plîngeri ca un prefum de noapte,
Spărgind acele valuri albastre din eter,
Ajunge-vor la tine în dureroase şoapte,
Divină provedința, fă-ndată ca să per !
Cea rău făcut-am ție, o, țară de durere !
Ca să atragem ura-ți ? într-un extaz d-amor
Am vnrt sâ fii ferice, s-ai viață şi putere.
Şi, pentru-a ta mărire, voios am vrut sâ mor !
Cu toate-acestea, țară, tu eşti nefericită,
Şi te iubim mai tînăr în suferința ta.
Imaginea ta dulce ca fantasma iubită
în nopți d-amărăciune vine-a mă-mbăta.
Eu te iubesc, o, țară. precum iubim o floare
Pe care vîntul morții înclină pe pămînt,
Mî-eşti dragă ca lumina ce^n sînul nopții moare,
Ca o amantă dulce ce cade în mormînt.
Ferice este-eroul cu fruntea podobită
De lauri glorioase, şi-nceată d-a trăi î
Ferice este-amantul ce vede-a lui iubită
Ca floarea dimineții pe sînu-i a zimbi,
Şi savurînd nectarul in prima sărutare,
Depune a sa viață şi zice : am trăit!
Cînd ochii te văzură, o, țară de-ntristare,
Săltînd de fericire, de ce nu am murit ?
O, timp ce schimbi în lume tot luciul, râu şi bine,
Şi țară şi plăcere tu nouă ne-ai luat,
Lăsîndu-ne abateri, dureri, amare chine
Şi-o inimă în care credința s-a uscat.
Nu-ți cer eu fericire, nici zile dulci şi line,
Nimic din cîte-n viață eu încă n-ara gustat,
Nu voi, nu pot a-ți cere nimica pentru mine :
îți las cu trista-mi viața tot ce tu nu .mi-ai dat;
Dar cer o zi frumoasă, o zi de bucurie,
De glorie, de viață, acestui drag pămînt.
O, timp, dă-i libertatea, dă-i vechea vitezie !
Şi d-astâzi sufle vîntul pe tristul meu mormînt

SCOPUL OMULUI

Spre țărmul ce se perde în noapte și în ceață
Curînd o să atingă al vieți-mi vas fragil.
Și mă întreb pe mine aici, in astă viață,
De cînd trăiesc în doruri, la ce am fost util ?

Și sunt mai mult în lume ca umbra trecătoare
Ce-o lacrimă aruncă în cursu-i d-un minut,
Ce nici nu învălește, nici dă acestui soare
Mai multă strălucire, nici fermec mai plăcut ?

Mă-ntreb ce este oare a noastră misiune,
Noi, care-aici în viață n-avem decît o zi ?
Noi, ale căror fapte, țarină, fală, nume
Se spulberă în vînturi-nainte d-a luci ?

Cărarea mea în lume se șterge de sub soare ;
Amara calomnie pălește-al său color.
Tot omul lasă-n urmâ-i ce lasă-o dulce floare :
Prefumiul d-o secundă pe vîntul trecător.

A unei soarte astfel, vai ! prețuia durerea
Ce inimele noastre adapă cu venin ?
Necazul unei mume ce și-a zdrobit plăcerea
Veghind cum se formează al ei prunc pentru chin ?

Acest argil molatec ce vîntu-o să răpească,
Ori merita onoarea să poarte-n al său sîn
O flacără de spirit, răsfrîngere cerească,
Ce ca un rob ascultă de lut ast crud stăpîn ?

Așa mă-ntreb și Domnul răspunde blînd dorinții
„Tot ce trăiește-n lume are cuvînt profund,
O floare să profume în capistea ființii,
O rază să-am-ească abimul fără fund ;

O lacrimă s-aline un suflet în durere,
ŞI roua să fragide arșițele de zi,
Și tu, s-aduni p-o frunte sărutul de plăcere.
O, muritor î iubește, că mine vei peri !"

LA LAMPA MEA

Tu te consumi, o, lampă ! dînd raze luminoase.
La lucrul meu ca tine eu însumi mă consum,
Voind a da lumină acestii țări frumoase
Ce relele supun.
Avem aceeaşi țintă, aceeaşi misiune,
Dar tu de cînd servi mie, o lampă-ai ruginit.
Şi eu de t-înd serv țării, vai ! trebuie a spime ?
Cu inima-am slăbit!
Şi n-am produs nimica ! Acum ca altădată
Copiii săi cei vitregi în talieri se dezbin.
Acum ca mai-nainte ea este-ngenucheată
Sub jugul cel străin !
Nu simte nici durerea ce suferă de heară,
Nu simte nici ruşine de umilința sa.
Nu simte că mai bine într-un mormînt să piară
Decît a se pleca !
Tu ştii, o, dragă lampă ! acele nopți amare,
Trecute în veghere, ca să-i aflăm cîntări,
Prin care să-i aprindem, în sufletul ei mare,
Frumoasele-aspirări !
Dar vînlul de la dînsa au dus aceste ciuturi ;
Ea nu le-a ascultat.
Tot astfel şi suspinu-i s-a mestecat pe vînturi
Şi lacrima-î cu sînge în rîuri a picat !
Cintarea libertății acum e înecată
De strigătul acelor ce cheamă arzător,
Sâ-i urce la putere şi să devie-ndatâ
Tirani, la rîndul lor !
Şi sufletele slabe şi fără de mărire,
L-a patimilor voce, mai repede alerg,
Tirani şl robi în noaptea de moarte rătăcire,
Deopotrivă merg.
Lumină încă lampă o odă, o cîntare.
Şi daca şi d-acuma noi nu vom izbindi,
Atunci, avînd dovadă că nu mai e scăpare,
Chiar eu te voi zdrobi.

ÎNGERII LA RUGĂCIUNE

ÎNTÎIUL ÎNGER

Tu, ce viață dai la toate,
De la sorii ce plutesc
Pîn'la magicile șopte
Ce pe aer rătăcesc ;
Ca o delicată rouă
Ce se lasă peste fiori,
Varsă-o bunătate nouă
Pe plăpânzii muritori !

AL DOILEA ÎNGER

Sune coarda lirii mele
Cum o boare lină-n nopți
Scoate dupe viorele
Dulci și delicate șopti.
Tu, ce vise lași să zboare
Lîngă pruncii care crești
Și gurița lor cu soare
Și cu puiipură-mpletești ;
Delicata lor junețe
O formează de acum
Cu cereasca frumusețe,
Cu al grațiilor prefum !

AL TREILEA ÎNGER

Cum suspină vînt de seară
Pe ai frumuseții peri.
Lirele răsune iară
în tăcere-acestii seri !
Pentru tînăra fecioară,
Viața are dezmierdări.
Mii dorinți în sînu-i zboară
Și revarsă răsfățări.
Unda vieții-i schimbătoare
Și arnoru-amăgitor.
Inima-i debilă floare,
Se înclină dupe dor ;
Fă ca frageda-i junie
Să se scure-n viață lin
Și-al ei suflet să nu știe
Al regresului suspin !

AL .PATRULEA ÎNGER

Cum un plop în vijelie
Varsă plîngere de dor
Nalțe-se o melodie
P-aure ce-n noapte zbor !
Vin' ! protege, o, părinte !
Orfelinul delăsat
Cărui nimeni ia aminte
De-i voios ori întristat !
Varsă o speranță dulce
P-a lui chinuri, lăcrimiori.
Cum drumașul vrind să culce
Află-n nopți un pat de flori.

AL CINCILEA ÎNGER

Cîntul meu acum răsune
Ca un rîu în vijelii !
Astfel plîng d-amărăciune
Popolii sub tiranii !

Cei răi încă sunt în lume
Bici de foc apăsător,
Popoliî la al lor nume
Pleacă încă fruntea lor.
Varsă pe a lumii față
Adevărul cel sublim
Şi-n lumina ta-i înalță
Către-amorul cel divin !

AL ŞEASELEA ÎNGER

Ca .suflarea prefum atâ
Flutureilor în zbor,
Ca murmura delicată
Primei sărutări d-amor,
Cîntecele-rm să ia zborul
Spre eterul fără nori !
Tu, ce-n inimi pui amoral
Şi prefumul dulce-n flori :
Doamne,-n sînul tău primeşte
Rugăciunile-omeneşti'!
Dorul încă veştezeşte...
Tu poți face oe voieşti !...

CORUL

Glorie ! onoare, ție,
Tu, al vieții creator.
Orele p-a ta junie
Nu înseamnă urma lor.

UMBREI SORU-MEI CATERINA

Dragă surioară, te duci şi niciodată
Nu te vom mai vedea !
Nici plîns, nici rugăciune, pe moartea ne-mpăcată
Nu poate s-o îmblînzească, o, surioara mea.
Copiii tăi să miră de palidele-ți fețe.
Te rog să te deştepți,
Şi mina ta e rece, nu poate să răsfețe
Cosița lor bălaie, o, drăgălaşi băieți!
De cînd aceeaşi moarte, cu-aceeaşi nepăsare,
Pe soțul tău lovi,
Pe viața ta se-ntinse o noapte de-ntristare.
Creztişi o datorie a nu mai viețui !
Aceasta e durerea sub care viața plină
De griji s-a abătut,
Durere fără nume ! şi rară, şi sublimă !
Şi demnă d-alte timpuri ce-n lume au trecut!
Ah ! tînără în lume, tu n-ai avut junie .'
Bogată, n-ai cules
Pe sîmd vieții tele o zi de bucurie !
Voiai să mori şi nimeni, vai! nu te-a înțeles !
Tu vrei să mori ? Dar locul ce laşi deşert în casă,
Cu ce-ai înlocuit ?
Tristețea c-ochii-n lacrimi -s-aşează 1-a ta masă
Şi pentru totd-auna ea pare că-a venit!
Simț viața jumătate de umbră coperită !
Ea poate-a mai zîmbi.
Uitarea să-nvălească ființa ta iubită ;
Dar plină fericire eu nu mai pot simți.

11 iunie 1863

PALATUL DOMNILOR

Junele fecioare, delicate flori,
Cununau cu roze junii vingitori
Sau cîntau eroii abătuți în dor
Pe cimpia luptei pentru țara lor.

Dar ajunse timpul unde tot se stinse
Ca prefumul dulce risipit de vînt,
In domnească sală doliul întinse
Cu a morții mînă vălul de mormînt.

La benchete bravii nu se mai adună ;
Aurita cupă d-astăzi nu mai sună ;
Mîna virginală s-a topit pe flori.
Nu mai încunună pe cei vingitori.

Umbra şi tăcerea, fiicele de moarte,
Predomniesc în sala cea de sărbători.
Paserea nopturnă varsă, tristă foarte,
Cîntecele sale pline de fiori.

EXILATUL

— „Rîzînda bucurie lumină juna fată ;
Cu vise dulci speranța tot sufletul răsfață ;
Dar tu stai în tăcere, străin necunoscut!
în sărbătoarea noastră tu singur eşti tăcut !
îmbată-te de viața ce ne surîde nouă !
Căci viața omenească se duce ca o rouă !"
— „Nu voi plăceri molateci născute-n sărbători '
Nici tinere fecioare, fragile, bîînde flori ;
Dar dați-mi mie țara ce sufletului place,
Şi grijile-mi amare în flori se vor preface !"

LA PATRIE

I

Revarsă, dulce patrie,
în cânturile mele
Şi tinereţea dorului.
Şi lacrimele tele !

Aici afla-vor sinceră
Şi caldă răsfăţare ;
Aici oricare lacrimă
Se va preface floare.

Iar cintecile-mi tinere,
în doru-ţi nobilate.
De graţii dulci, angelice
Vor trece cununate.

în noaptea fiitorului
Durerea ta vor spune,
Facînd să cure lacrime
Din inimile june !

II

Nu mai este ţară mai desfătătoare !
Cei străini se mir !

i ·

Acolo străluce, ca june fecioare,
Luncile la soare
Cu brîuri lucioase, cu plete de fir !.

Dar, o, crudă soartă ! cetele străine
Smuls-au din cosiţe florile divine ;
Sub a lor picioare sînu-i a călcat,
Oh, si nici un suflet dorul n-a mişcat!

III

Albele fecioare cu cosiţi frumoase
Colo dănţuiesc :
Ca fluturi ce scutur aripi auroase
Pe crinii ce cresc ;
Dar vai.! ochiul nostru, daca le priveşte,
într-un rîu de lacrimi dulce se topeşte,
Cugetind c-aceste fiice sunt ursite
Sâ dezmierde numai inimi înjosite !

IV

Multe harpe cîntă cinturi tinerele,
Blînde ca murmura dulcei aurele
Printre viorele ;
Dar aceste harpe nu mai îndulcesc
Chinurile tele, ţară ce doresc !

V

Fiii tăi sunt mindri de mîndreţea lor !
Dar ce foloseşte
Patriei române chiar al lor amor ?
Umbra-i învăleşte !

Viaţa lor se scură fără de mărire ;
La benchetui vieţii n-au mici o numire !
Cei mai răi acoper pe cei buni ai tăi
Cum coprinde pirul rozele pe văi !

NU MAI VOI CONSOLAȚIUNE

Colo se-nalță luna prin umbrele seroase.
Așa o cugetare lucește-n sînul meu
Și ca această rază în undele umbroase,
Ea vine, mă mingile în dorul lung și greu.

Un gînd de mîngîiere ? Iluziuni ! Minciună !
E o durere-adîncă oe nu pot vindeca !
Dar mîngîierea este ca vise ce s-adună,
Dorințele umane cu dor a -legăna.

Noi coperim mormîntul cu flori desfătătoare '.
Dar cine se înșeală ? Suntem noi toți copii ?
Suntem mai mult în lume ca orice trăitoare ?
O mînă de țarină expusă-n vijelii ?

Suntem mai bine oare, căci vise surizînde
Ne-au legănat ferice-nainte d-a peri ?
Am rezolvat problema acestor lumi plăpînde
Ce o ursită ciudă le naște spre-a muri ?

Aceste rele crude ce datorim chiar nouă
Le-am vindecat noi oare, o, visători născuți ?
Tot secolul ne-adiuce sub altă formă nouă
Aceleași suferințe ca secolii trecuți !

La rău urmează răul, sub nouă poieire,
Acesta-i rezultatul atâtor stăruința !
Și ce ? Atîta sînge vărsat și suferire
Au fost ca sâ ne întoarcem 1-aceleași suferinți

Dreptatea nu fu oare aici decit un nume
Cu care speculează cel rău pe crezător ?
Și cerul părăsit-a pe om aici în lume,
In voia unei soarte de lacrimi și de dor ?

Tot moare, tot se perde, și spirit și țarină ?
Și omul este jocul acestii crude sorți ?
A sufletului nostru mărire se dărîmă ?
Fu numai ca s-ascunză ființa asprii [morți ?

Știu că-n mormînt tot omul o zi o să se culce ;
Dar eu nu am nevoie deloc de imlmgîieri.
Sunt abur, sufle vîntul ! Suflarea lui e dulce,
El are să răpească și lungile-md dureri !

Sub dor un suflet crește sau se sfărâmă, piere.
AI meu a prins putere sorbind veninul său.
Uleiul lămpii mele e valul de durere.
La raza lui deșertul în tot văzut-am eu.

PLÎNGERILE POETULUI ROMÂN

— „O, pentru ce, poete, în cînturile tale
Tu plîngi această țară în care te-ai format ?
Şi florilor ce creşte în astă verde vale
Le spui cu ochii-n lacrimi că iarna-a-naintat ?

Dar ce lipseşte oare acestor țări frumoase ?
Nu vezi locuitorii cît sunt de mulțumiți ?
Că nimeni nu se plânge de zile dureroase
Ş-aceasta dovedeşte că ei sunt fericiți.

Cînd plîngi această țară tu eşti în amăgire;
Legi, arte, instituții în sînu-i înfloresc ;
Tot ce chezăşuieşte o .dulce fericire,
O dulce-ndestulare, nimica nu lipsesc."

—• „Nimica nu lipseşte din cîte zici tu mie,
Aici pămîntul nostru e binecuvîntat,
El varsă rîuri d-aur ; dar îți voi spune ție :
Lipseşte libertatea, şi tot e întristat."

FERICIREA

In fundul unei rîpe, mugind adînc, albeşte
Un rîu ce umbra serii ascunde de acum.
Pe -munte luna blondă se-nalță şi priveşte
Din norul ei cum focul s-acopere sub fum.

Şi stelele, flori d-aur, în spațiu drag se scaldă.
Azurul le aspiră cu sete de amor.
Răcoarea se revarsă ; şi-n inima mea caldă
S-aprinde deodată un simțimînt de dor.

O, inimă, te-mbată de vise, de plăcere,
Ce-ți dă natura ție în sînu-i fericit!
întoarce lumii cupa unde-ai băut durere
Crezînd că bei delicii din visid aurit !

Vai! Fericirea n-are în lume rădăcină !
în darn doreşte omul aice pe pămînt,
Uitînd că timpul schimbă pe oameni în țărînă
Şi tot se risipeşte pe al durerii vînt!

0, fermec drag al vieții ! O, magică natură !
Tu îmi îmbeți simțirea şi gândul meu măreşti !
Dar poți lungi tu viața ce către moarte cură ?
Poți spune ce-i ursita ființii omeneşti ?

A regreta trecutul, a cere viitorul,
Şi a vedea în viață dorințele perind,
Şi a lăsa prezintul să-şi ia în lacrimi zborul,
A aspira la fală, şi-a se-amărî dorind,

A geme-n sărăcie precum şi în avere,
Pe piatra țărinoasă, pe patul aurit,
A geme-n întunerec, a geme la putere,
Această este-al lumii destin neîmblînzit.

Şi ce îmi pasă mie de visul ce ne-mbată,
De imortalitatea ce-atît ne-a legănat ?
Voi face bine-n viață să merit o răsplată ?
In sufletul meu arde un foc mult mai curat!

MOARTEA

Ştiu unde am a merge, ştiu ce m-aşteaptă încă,
Că viața e făclie expusă-n aspru vânt
Pe care o să treacă curând o noapte-adîncă...
Dar ce e bună viața în față c-un mormînt ?

în darn al nostru suflet vom îmbăta în viață,
Cu razele puterii în darn ne-am coperi,
în darn dorim a soarbe a gloriii dulceață
Cînd tot ne strigă nouă : „Tot este pentru-o zi !"

Acel ce trece viața de lacrimi învălită
Va zice celui mare : „Eşti tu mai fericit ?
Ce ? Moartea doar nu varsă şi-n eupa-ți aurită
Veninul în plăcerea ce ție a zîmbit ?"

Cel tare îi răspunde cu recea sa zîmbire :
„E adevăr că moartea ne seceră pe toți.
Eu mor culcat pe aur şi petre de profire,
Tu mori pe lutul rece : tu nici să mori nu poți.'"

Ferice cel ce spune cînd cată să coboare
în negrele morminte, l-ai săi buni cunoscuți,
Aceste vorbe sînte : „Ferice cel ce moare
Cu fruntea cununată de stimă şi virtuți !"

UN TÎNAR ROMAN MURIND IN STRĂINĂTATE

Cum paserea ce pleacă în locuri depărtate
Se-ntoarce iar în țara de unde a plecat,
D-o suvenire dulce, vai ! inima mea bate
Şi zboară spre pămîntul în care s-a format.

Căci am văzut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce, o lacrimă ştergînd.
Eu nu aveam o mumă să-mi şteargă-a mea plînsoare,
Eu nu aveam pe nimeni, şi am trecut plîngînd.

Dar hora grațioasă a zilelor junele
Acum se întrerupe, eu trebuie să mor !
Frumoasă rondurelă, pe aripile tele
în țara mea iubită, de ce nu pot să zbor !

O ! moarte, mai aşteaptă, căci eu sunt tînăr încă.
Pe douăzeci de roze îmi număr anii mei!
O ! moarte, crudă moarte, abia-am ajuns subt stîncă.
Şi tu, din vîrfu-i numai, ai dreptul să mă cei !

Cînd toamna vieții vine, o frunte se-ntristează,
Amorul rupe arcul şi zboară rîzător.
Ghirlanda aurită de vise încetează
Şi inima ce-ngheață nu simte nici un dor.

*• Goga, mort la Paris (n. a.).

Aşa acel ce trece pe-o vale-ncîntătoare
Şi-aduna toată floarea ce el a întîlnit,
Mai caută să vază d-a mai rămas vro floare,
Şi daca nu mai vede, se duce mulțumit.

Iar eu a cărui viață fu numai poezie,
Ghirlandă împletită de grații şi d-amior,
Voiam să gust suava-i şi dulce ambrozie
Şi-n aurora zilei eu nu voiam să mor !

Aşteaptă, dragă moarte, ca să mai văz o dată
Acele văi frumoase în care am născut,
Să simț, murind, pe sînu-mi o lacrimă-nfocată,
Să^mbrățişez părinții şi frații ce-am avut!

Dar, vai ! deşeartă rugă, căci viața-mi se va stinge
Cu soarele de astăzi pe-acest străin pămînt,
Şi fruntea mea cu roze, ah ! nimeni nu va-ncinge,
Şi nimeni nu va plînge pe tristul meu mormînt.

PROSCRISUL

O, văi încântătoare, dumbravă înverzită,
Ce-ați desfătat adesea copilăria mea,
Cascade muran'uroase, şi tu, a mea iubită,
O, dulcea mea frumoasă, nu te voi mai vedea

Proscris, în a mea țară eu nu mă voi re-ntoarce ;
Şi ochii mei în lacrimi va-nchide un străin ;
Dar către voi adesea gîndirea voi întoarce
Şoptind al vostru nume în ultimu-mi suspin.

O frunză dezlipită de ramura sa verde
îngâlbeneşte-ndată, nu poate exista :
Asemenea proscrisul ce patria îşi perde,
Pe aripile morții înclină fruntea sa.

Şi-aicea stânca neagră ascunde fruntea-n ceață,
Şi-aici doi ochi albaştri în lacrimi strălucesc,
Şi-aicea valea are cascade şi verdeață ;
Dar țara e străină, nu pot să le privesc.

Ah ! tânăra ghirlandă ce fruntea mea încinge
Usuce-se acuma, eu nu simț nici un dor,
Căci inima-mi zdrobită nimic n-o mai atinge ;
Departe d-a mea țară, eu voi acum sâ mor !

Căci am văzut pe frate dând dulce sărutare,
Pe frate cu căldură la sînul său strângând ;
Eu nu aveam un frate să-i spui a mea-ntristare,
Eu nu aveam pe nimeni şi am trecut plîngind.

Aşa o păsărică pe calea sa perdută
Tot zboară înainte neîncetat cîntînd,
Căci pentru dînsa nu e dumbravă cunoscută,
Nici floare ce-i e dragă să-şi puie capul blînd.

Proscris, în a miea tară eu nu mă voi re-ntoarce,
Şi ochii mei în lacrimi va-nchide un străin ;
Dar către ea adesea gîndirea voi întoarce
Şoptind al său scump nume în ultimu-mi suspin.

ELEGIE

De lacrimi înfocate, vai *i* genele-mi sunt pline
Şi mina-mi acum rece pe harpă a-ngheţat;
Străină mi-este lumea d-acuma pentru mine,
Căci ce-am iubit în viaţă ca visul a-ncetat.

Aveam un frate tînăr a căruia junie
Ca rîuşor de lapte luase cursul lin,
Ce in a sa ferice, plăcere, bucurie.
Zicea cu vorbă dulce : „Eu nu voi să suspin !"

Aveam şi-un tată încă, amic cum şi părinte,
A cărui gene albe în plîns au fost albit.
Dar vai! ei dorm acuma în tristele morminte,
Copilul lîngă tată, precum an vieţuit.

Iubeam o copilită, o tinăi'â suflare,
O floare matinală ce creşte surîzind,
Ce fără să adune în viaţă-o sărutare
în dimineaţa vieţii a încetat cîntînd.

Tot ce-am iubit în lume a încetat din viaţă,
Şi iarba primăverii subt paşii-mi s-a uscat;
Al vieţii mele soare s-a stins colo în ceaţă
Şi anii mei de tineri in dor s-au întristat.

Eu am trecut ca floarea aici in astă lume,
Dar inima-mi zdrobită atât a pătimit!
Ah ! d-aş fi fost o floare purtînd un dulce nume,
Aş fi trecut prin viaţă şi n-aş fi suferit.

ELEGIE LA O TÎNARA FATA

Eu trec pe frunza ee-ngâlbeneşte
Şi cade tristă subt arbore jos ;
Eu trec pe valul ce murmuieşte ;
Eu trec pe cintul melodios.

Aşa străinul cîntînd se duce
Şi varsă lacrimi pe calea sa,
Eho al văii cu şoptâ dulce,
Trecând, ne spune că el ofta.

Eu sunt ca iarba prîmăvăroasă
Ce vintul toamnei o va usca.
O, tu, fetiţă dulce, frumoasă.
Atunci pe mine nu mă ujta !

Dar, vai ! se uită acel ce moare.
Astfel in gîndu-ţi voi fi uitat.
Fecioara pune la sîn o floare,
Dar o aruncă cînd s-a uscat.

DEŞERTUL

Primeşte-mă în sînu-ţi, natură, bună mumă,
Auzi cum al meu suflet suspină-n doru~i greu !
Eu ţie îţi voi zice oe dor adînc consumă
Acum sufletul meu.

Ast suflet înflorise în vise de juneţe.
Aşa în primăvară un cîmp a înflorat.
Dar visele căzură sub vîntul de tristeţe,
Sub plinsu-mi înfocat.

Aşa un arbor pare în toamna ce soseşte :
El poate sâ-nfrunzească în timpul de plăceri ;
Dar iriima-mi zdrobită ce viaţa părăseşte,
Nu are primăveri.

Ea nu mai are viaţă, nu are nici iubire.
S-a stins a sa lumină d-al chinurilor vînt.
Din valul întristării se-mbată cu răpire
Ca şi un trist mormînt.

Nu ! Focul nu aprinde cenuşa ce se stinge
Pe care el a ars-o c-un suflu furios.
Tot astfel p-aeest suflet d-acum nu-1 mai atinge
Elanul generos.

A inimii juneţe s-adapă de credinţă ;
Dar inima-mi nu crede d-acum în viitor.
Din dimineaţa lumii trăim noi cu dorinţă
Şi tot gemem în dor !

Frumoase zile, nouă, de soartă n-au fost date
O singură dorinţă măcar nu s-a-mplinit!
Nici să vedem în lume o oară de dreptate ?
Vai ! Răul crud domneşte oriunde ai privit.

Neamicul cel mai mare al omului e omul.
Voi, stînci pe care iarna îşi face-al ei locaş,
Colnice, unghiuri sterpe din care creşte pomul,
Tu, vulture trufaş.

în sinul vostru aspru primiţi a mea fiinţă
Ce-a fărîmat-o lumea în tot ce are sînt,
Voi nu-mi puteţi întoarce juneţe şi credinţă ;
Dar daţi-mi un mormînt!

MORȚII

N-o să mai vie ziua cînd am să las ast soare
Ce nu îmi dete viața decît să pătimesc ?
Sub o durere crudă, vai ! inima mea moare !
Şi eu tot mai trăiesc !

Nu eşti sătulă, soartă, acum d-atîta fiere,
D-atîta apăsare sub care m-ai zdrobit ?
D-atîta suferință, tu, palidă durere.
Ce, nu ai obosit 7

Durerea vrea o pradă şi prada-i muritorul!
Dar e născut el oare aici a suferi ?
Aceasta-i este viața ce-o risipeşte dorul ?
Cuvîntul lui d-a fi ?

Plăcerile plăpînde şi-atîta de dorite
Ce într-a vieții umbră pe suflete se^nclin.
Au fost dar ca să facă mai vii şi mal simțite
Durerile ce vin ?

Aşa cînd cerul nopții în negură dispare,
Prin umbra vijeliii s-arată dragi lumini ;
Dar ele fac mai aspre, mai negre, mai amare
Acele-ntunecimi.

Căci ce sunteți voi, oare, o, fericiri frumoase,
Mai mult ca nişte flăcări în nopți de mare dor ?
Voi ați lucit pe viață-mi ca raze mîngîioase,
P-abisuri ce-nfior,

Şi cînd lâsarăți ochii să vază-aici în viață
Tot ce ne înspăimîntă, tot ce e dureros,
Luarăți iute zborul, vă stinserăți în ceață,
Cîntînd melodios.

Văzui-naintea serii perind de lîngă mine
Ființele plăpînde ce-n viață mă iubeau !
O, Doamne ! daca astfel căta ca să decline,
De ce să mai năşteau ?

Ferice cel ce poate ferice să-mplinească
Deşertul trist ce moartea alături i-a făcut,
Prin vise că în ceruri odată-o să-ntilnească
Pe cei ce a perdut!

Această mîngîiere nu este dată mie !
Pe cei perduți odată, noi n~o să-i mai vedem !
Sunt morți să nu mai nască, sunt duşi să nu mai vie,
Să nu-i mai revedem !

FECIOARA

Plîngeam pe sînu-i fraged un plîns d-amărăciune
Şi lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura.
Căci tînăra vergină şoptea o rugăciune
Suavă ca amorul ce-n sînu-i palpita.

Era un înger dulce ce-n visurile mele
D-atunci întotd-auna plîngînd am întâlnit;
Aşa ca o fantasmă ce-n noapte fără stele
Trecînd printre morminte, şopteşte : am trăit!

Odată, dimineața cînd vesel se răsfrînge
Purpura matinală ce omu-i zice zîori,
Cînd muritorul palid, subt lanțul ce îl strînge,
Salută aurora în cerul fără nori;

Mergeam atunci la dînsa cătînd la alba lună
Ce-n unda aurorii cu-ncetul se-neca.
Frumoasa copilită lucra la o cunună
De rozi ce-n răsfățare pe sînu-i se juca.

Cu flori încongiurată ca cerul cu lumină,
La candela murindă ea tristă căuta ;
Iar aurele-i bucle ca spice ce se-nclină
Şi strălucesc subt rouă, în lacrime unda.

„O, vin, iubite, vino, căci iată vîntul bate
Şi floarea dimineții curind va veştezi.
Veni-va călătorul din locuri depărtate
Şi ochii săi în lacrimi nu o va mai găsi.

Dar vino lîngă mine şi moartea-mi va fi dulce
Pe ale tale brațe cînd capul voi pleca.
Aşa drumaşul serii în cîmp voind să culce,
Ferice-i cînd p-o floare îşi pune fruntea sa !

Acel ce-mi dete viața la moarte mi-o expune,
Unui străin cu aur va mîna s-o dau eu
Şi n-aim spre apărare decît a mă supune,
Şi n-am a le răspunde decît suspinul meu."

Acolo unde luna din cale se opreşte
Şi lasă o cătare mai dulce pe pămînt,
Acolo unde onirtul mai vesel înfloreşte
Acum eu merg adesea şi plîng p-al ei mormînt.

O CUGETARE

Vedeţi acele măgure
înalte, furtunoase ?
Acolo cugetările
Sunt libere, frumoase.

De-acolo căutările
Coprind vechea Dacie,
Colonia romanilor
Ce pere sub robie.

Acolo-n vîrful st-încilor
O cugetare dulce
Ca fața junei vergine
în umbră imi străluce :

—• „Aceste ţări eroice
Pot să se dezrobească
Şi numele românilor
De falä să lucească !"

Dar coborînd din măgură
Să merg în valea mare,
Fecioara dulce, candidă,
Stă, rîde şi dispare.

Revin' bălaie vergină
Cu coame plăvioare
Şi-arată calea-n negură
Acestor dragi popoare.

O PATIMA

Vai ! Un foc mă arde î Ard şi tremur eu
Ca un crin în vînturi saltă peptul meu.
Ochii-mi varsă lacrimi şi totdeodată
Razele-aurorii în faţă-mi se-arată.
Cugetele mele sunt ca nişte nori
Şi totdeodată ca dulcele zori.
Blestem muritorii ş-ale lor suspine
Şi totdeodată aflu toate bine,
Cînd pe carul morții eu voiesc să zbor,
Cînd găsesc că viața e numai amor.
Şi cu toate astea dorul meu cel mare.
Dulcea mea l-ar stinge ou o sărutare.

CÎNTEC

Valuri de aur, mărgăritare,
Purpură, roze .ți diamant
Din carul zilei de amarant
Revarsă Febus fâră-neetare.

Soarele dulce şi luminos
întotd-auna o să~ncălzească.
Și cîmpul verde o să-nflorească,
Şi o să fie cerul frumos.

Iar eu ca frunza ce-ngălbeneşte,
Din zi într-alta fruntea înclin,
Şi al meu suflet rece, străin,
Vai ! nu mai simte, nu mai iubeşte !

MUMA TÎNARA

I

Lăutarii cîntă hore grațioase ;
Tinerii feciori
Cată dupe părul fetelor frumoase
Să răpească flori.
Ca dulci fragi de cimpuri albele fetițe
Dulce rumenesc,
Apărind cu inîna mîndrele cosițe,
Sărutări pe gură las de le răpesc.

II

•— „Dai- tu, femeie tînără,
De ce stai ginditoare ?
în gene-ți văz o lacrimă
Ca roua pe o floare.
Vezi ! pruncul tău ne fermeca
Cu chipul său cel dulce ;
Ca fluturai sub auru-i,
El sub cosiță luce.
Da' tu-l priveşti şi lacrima
In gene-ți străluceşte...
O, spune, mumă tînără !
Ce cuget te răpeşte ?"
— „Cînd ochii mei îl caută,
Eu cerc durere-amară,
Gîndind că-n cursul, anilor
Va fi rob el în țară !"

INVOCAȚIE

O, Doamne-al bunătății, putere creatoare.
De care niciodată eu nu m-am îndoit,
Tu, ce ai .pus amorul în inimi simțitoare
Şi floarea aurorei cu rouă-ai învelit;

Tu, ce-ai sădit în inimi speranța şi credința,
Căci una fără alta nu poate exista,
Ce-aduci după durere surîsul şi dorința
Şi după vijelie un soare-a lumina ;

Ce fără încetare dai zilelor lumine,
Şi cîmpului verdeață, şi paserei cântări,
Şi frunzelor şoptire, şi undelor suspine,
Şi pe vergine buze suave sărutări ;

Aruncă o călare asupra țării mele ;
Ea este ca o barcă pe un ocean plutind
Cînd geme uraganul în noapte fără stele,
Ce încă o suflare ş-o vom vedea perind.

Trimite-ne, o, Doamne, lumina ta cerească,
Căci lungă fuse noaptea în care suspinăm ;
Ca să vedem furtuna ce va să ne răpească
Şi sub un mal ferice un port să căutăm !

CÎNTICE ŞI SĂRUTĂRI

— „Ia harpa de aur, poetule june.
Şi cîntă, căci ochii-mi de lacrimi sunt plini.
Iar pentru aceasta, pe frunte-ți voi pune
Ghirlande de crini."
— „în dam tu vei pune, suflare curată,
Pe frunte-mi ghirlande, eu tot voi muri,
Vai ! Roua nu poate p-o floare uscată
A re-ntineri."
— „Ia harpa de aur şi fă să răsune
Palatul acesta, d-aure cîntâri,
Iar pentru răsplată pe frunte-ți voi pune
Eu dulci sărutări."
Apoi copilita cu cît săruta,
Cu atît poetul mai dulce cînta.

LA O RONDURELA

Păsărică trecătoare
Ce eterul străbătind,
Legănată pe-aripioare,
Vii din patrie cîntînd,

Te salut cu bucurie
Pe acest pămint străin,
Unde nimene nu ştie
De-s voios sau de suspin !

Numai ție, drăguoară !
îți voi spune dorul eu :
Depărtat de țărioară,
Nu mai tace plînsul meu !

D-aur ele legănată
In eterul înflorit,
Du-te, du-te, încă-o dată
în pămintul fericit.

Iară noi prin țări străine
Plîngem țara ta cu dor,
Trişti de ale ei suspine,
însetați d-aî ei amor.

Cînd în țara-nstrăinată
încă te vei înturna.
Vino, dragă, înc-o dată
Pe ai tăi a cerceta.

Insă la a ta privire
De-ar fi unul mai puțin,
Nu-ntreba de-a lui lipsire
Din pămintul cel străin.

Pe mormîntu-i de tăcere
Părăsit de trecători,
Mergi şi cînt-a lui durere,
Mergi >şi sparge lăcrimiori

ZIUA BUNA LA ȚARA

Țară dulce și frumoasă,
Tu, ce-ai fost gloria mea,
Eu mă due, fii sănătoasă !
Nu știu de te-oi revedea.
Dar ce-mi pasă oare inie
Daca pe pămînt străin,
Daca în călătorie
Moartea îmi va RÎce : vin' !
Vai ! In sînu-ți dulce, oare
Sunt eu mai puțin străin
Cînd pe toată ziua moare
Visul sufletului lin ?
Iară să ridică norul.
Vasul tău nu este-n port,
Vînturi rele ca și dorul
Către negre stimei te port.
Mîne va veni străinul
Să te prade, țara mea !
Mîne îți vor smulge sînul,
Mîne te-or îngenuchea.
Și tu n-ai nici mîngîierea
Apărindu-te, să mori.
Ei ți-au degradat durerea !
Și mormintu-ți n-are flori !
Ți-au făcut cununi de spine
Ca iudeii lui Isus,
Și rîzînd amar de tine,
„Ai unirea 1" ei ți-au spus !

Dar ei ți-au luat din mînă
Armele ce ai avut.
Dragă patrie română,
Ce rău oare le-ai făcut ?
La străini te-or da-n prădare,
Vai ! și pe cămașa ta
Fiii vitregi cu turbare
.Sortii lor vor arunca.
Te-au lăsat în slăbiciune,
Fără legi, să putrezești
Și prin dulce moliciune
Te-au lăsat să te slăbești !
Cînd chiar fiii—fi te ucide,
Ce blestemi pe cel străin ?
Țara mea se sinucide !
Moartea este-n al ei sîn !
Fiii tăi nu vor dreptatea,
S-a văzut atâția ani !
Ei invoacâ libertatea
Ca sâ fie ei tirani !
Câtre-acestea, dragă țară,
Tu poți încă a trăi,
Numai cei ce te-ncărcară,
Numai ei vor veștezi.
Astfel toamna cind sosește
Frunzele în pomi pălesc,
Vîntul aspru le răpește,
Putrede se risipesc.
Dar cînd primăvara vine
Pomul a reînverzit,
Paseri cu eîntări sublime
Nouă viață i-a vestit.

1862

TIMPUL

Pe malul cel verde ce rîul stropeşte,
Un om dupe cale puţin s-odihneşte,
Visind fericit!
Iar razele zilei cu umbrele serii
Sub ochii-i se luptă in sînul tăcerii
Pe val adormit.
Pe măgură, luna se-nalţă-atunci plină
Şi varsă pe fluviu un val de lumină,
Un brîu lucitor ;
Eterul albastru cu stele aurite
Se scaldă prin valuri uşor încreţite
De vîntul uşor.
Pe fluviul luciu o barcă s-arată
Cu pup-aurită, cu flori cununată,
Cu văl de satin,
Cu june fecioare ca visuri frumoase
Ce-n viaţa fugindă se-nclin amoroase
P-al nostru trist sin ;
Un om cu cosiţe şi gene albite,
Ou braţe secate, cu feţe pălite,
Cu coasa de fier,
Apare în barca cu dalbe fecioare :
E tâmpul; i'ar ele sunt blîndele oare
Ce vin şi iar per.
Şi barca se duce prin valuri purtată ;
Iar grupa de fete de visuri se-mbată,
De viaţă se-ncmt;

Cosiţa lor saltă sub aurea dulce
Şi flacăra lunii pe brîul lor luce,
Şi iată cum cînt:

„Vin' cu noi, străine june,
Să te-mbeţi de răsfăţări,
Vin' pe tinere cunune
De adună desfătări !
Vin' cu roze de-mpleteşte
Anii tăi ce fugători,
Pin' ce timpul nu coseşte
Ale vieţii tele flori !
Să n-amîi plăcerea dulce !
Timpul este-amăgitor :
Ce răpeşte nu mai duce
Fragedului muritor.
Astăzi toate pentru tine
Jos în lume strălucesc,
Şi plăcerile divine
Cu-a ta viaţă se-mpletesc.
Mine se vor stinge toate
Ca prefumul serii-n vînt,
Al tău suflet mîne poate
S-o preface în mormînt.
Timpul trece, vin' mai tare !
Toate eîte-ia viaţă plac
Trec cum trece-o sărutare ;
Toate lacrime se fac.
Vin-acum la fericire !
Mine fi-va prea târziu,
Vino pină ai simţire,
Pînă sufletul ţi-e viu !"

Spre barca ce fuge pe fluviu la vale
Străinul îndreaptă cătările sale,
Ce rîură dor ;

întinde-a sa mînă şi sufletu-i bate,
Răpit de dorinţe ce viu îl străbate
De vise d-amor ;
Dar vasul se duce şi-n umbră dispare.
Se stinge cu-neetul cereasca cintare
Pe rîul tăcut,
în darn călătorul s-o urme se-ncearcă
Şi rîuri de lacrimi ai săi ochi îneacă,
Căci timpu-a trecut.

LA ŞTEFAN GOLESCU

S-a găsit şi pentru tine
Hulitori, cu un cuvînt !
Pentru ei nimica bine
Nu mai este pe pămînt!
Fruntea ta cea fără paită
Turbură pe hulitori.
Cobea nopţii-i mai turbată
Cînd e cerul fără nori !
Tu surîzi cu bunătate
Calomniilor ce zbor ;
Nici o ură nu străbate
Sufletul tău iertător !

LA CONSTANTIN NEGRI

O, Negri! inamicii a tot ce dă mărire
Și viață Romainiii nu-ți vor putea ierta
Că ai luat o parte de lauri la Unire
Prin insistința ta !
A face-un singur popol, o singură domnie
Din două ; a restrînge atiția postulării,
Crezi tu că o să facă vrodată bucurie
Acestor sclavi tirani ?
Cuvîntul datorie spre țară e un nume !
Și patria o umbră, mărirea, un eres !
A face să rămîie disprețuită-n lume,
Și-n umbră mai ales ;
A pune interesul persoanelor-nainte
De interesul țării ; a nu simți vrun dor
Cînd jugul rău apasă aceste locuri sînte,
Aceasta-i legea lor !
Ei nu știu că rușinea, că viața degradată
A țării lor pe dînșii d-odată îi lovesc.
Că arborul cînd cade, și frunzele-i d-odată
Cu el să ofilesc,
întrebe pe un vierme ce naște într-o floare
De-i pasă daca planta, plăpînd locaș al său,
E verde și frumoasă, sau veștezeste, moare
Sub dintele lui rău ?
întrebe-1 daca știe că floarea ce-el devoară
Odată vestezită, surpată pe pămînt,
El însuși se abate și trebuie să moară ?
Să între în mormînt ?

Nu face însă astfel vîslașul cel cu minte :
El îngrijește vasul a nu cădea pe stînci,
Căci vasui spart, el însuși coboară în morminte,
în undele adinei !
Unirea are încă mulți inamici puternici,
Căci noaptea și cu ziua se-ngînă depărtat
Și paserile nopții, simțindu-se netrebnici,
S-agită ne-ncetat!
Nu ! Noaptea nu își lasă umbra ce ea apucă
Decît cînd e respinsă de soarele ceresc.
Ne trebuie lumină ca noaptea să se ducă
Cu cei ce o doresc !

MIREASA MORMINTULUT

Fost-a cînd în noapte aurora luce,
Cînd se luptă omul cu adîncu-i chin.
Pe atunci cînd somnul, mincinos şi dulce,
Curmă-al său suspin.

Ea era tăcută, tristă florioară !
Fruntea-i visătoare dulce se-nclina,
*N aurul cosiței mîna-i albioară
Distractă juca.

Vino mai aproape ! dulcea mea.-mi vorbeşte,
Ascunzîndu-şi ochii plini d-amor ceresc,
Tînără mea viață cursul îşi opreşte,
Pentru totd-auna eu te părăsesc.

Şi uitarea tristă mine o să vie
Cu-ochii plini de lacrimi pe al meu mormînt
Dorul ce m-apasă nimenea nu-1 ştie
Pe acest pămînt.

Rara-i frumusețe arde de splendoare.
Să rugam ! îmi zise, în genuchi căzînd.
Ochii plini de moarte şi de lăcrimioare
Se-nălțau la ceruri amoros şi blînd.

Cînd se curmă ruga, dulcea ei cătare
Se-nturna spre mine plină de amor.
Peste ochii-i geana cade cu-ntristare
Consumată-n dor.

LA UN ORB

Tu n-ai văzut prin ochii-ți lumina niciodată.
O noapte fără fund
Vederea ta absoarbe şi viața ți s-arată
Un rîu ce geme-n umbră şi umbrele-1 ascund.

Da, tu ghiceşti lumina prin ochii minții tele,
Printr-înşii, tot despici.
Prin eî tu mergi la bine şi te fereşti de rele,
Prin ei d-amorul țării atît de drag ne zici!

Sunt însă orbi în lume de inimă, de minte.
Acestii, c-un cuvînt,
Merită ca să-i plîngem de tine înainte,
Trăiesc orbi în lumină şi morți în viață sunt!

Orb este cel ce cată lumina să oprească
In cursu-i regulat,
Ce crede-această viață ironie cerească,
Că lumea moştenire la cei vicleni s-a dat i

Insecte mici de noapte ce luptă cu vulvoarea
Şi arse-n sînu-i, per. "
Dar tu nu eşti ca dînşii! Speranța şi amoarea
Revarsă p-a ta față lumini ce vin din cer.

LA UN AMIC SĂRAC

Bogații în mijlocul plăcerilor nebune
Tresar ele multe ori,
Crezînd că urnibra morții pe fruntea lor se pune.
Şi că se schimbă-n lacrimi ale ursitei flori !

Tu ştii că tot ce are o formă se zdrobeşte,
Tu ştii, amicul meu,
Că dupe om în viață nimic nu mai trăieşte,
Decît virtutea dalbă a sufletului său.

De îți lipseşte ție o casă strălucită
Cu marmor răpitor,
Şi dacă locuința de toți e părăsită,
Tu ştii ce preț a pune pe vizitele lor ;

Tu ştii că interesul conduce astă lutme,
Şi-aceşti trăitori morți
Speculă simțimîntul, virtute, falâ, nume.
Şi pe a țării viață aruncă ai lor sorți.

La poarta sărăciei, nu, cînii nu s-adună !
Şi tu, ce-ai deşirat
Dupe a lumii frunte rîzînda ei cunună,
Ce trebuie să cugeți-nainte ai aflat!

Ferice cel ce poate, de orice lanț-nainte,
Să spargă jugul său,
Acela singur poate să meargă în morminte
De orice lanțuri liber, cum tu faci, dragul meu !

LA UN MARTIR

Tu, ce mori. cu fericire,
Pentru ceialți muritori,
Cine eşti tu, o, martire *1*
Cine te trimite ori ?
Eşti om ? Zi un zeu mai bin
Căci adesea ai căzut
Pe cînd nu laşi dupe tine
Ni'ci un nume cunoscut!
Norul oare se gîndeşte
Cînd se sparge, ca să dea
Văii ce îngălbeneşte,
Viața, frăgezimea sa,
Daca lasă dupe sine
Nume bun p-acest pămînt ?
O, martire, porți în tine
Voia unui nume sînt!
N-ai în viață nici o oară,
Tu nu ai nimic al tău.
în martiri ce ei omoară
Ei ucid pe Dumnezeu !
Mergi, fărâmă, risipeşte
Al tău suflet şi-al tău lut !
Pentru țară te jertfeşte !
Cerului va fi plăcut.
Cei răi au să calomnie
Numele şi-al tău mormînt.
Un tîlhar are să fie

Lingă tine, un om sînt!
Căci ⊲pe viața mai curata
Calomniile-omienești
Lasă mai adîncă pată.
Trebuie să te gindești.
Oameni fără de onoare
Vor huli onoarea ta,
Sufletele tîritoare
Gloria îți voi' lua.
A eroilor țarină,
Pe acest pămînt de orbi,
Este ca întotd-auna
Prada turmelor de corbi.

LA UN SCHELET

Ce-^ai fost tu aici în lume ?
Rege sau un sclav nedemn ?
Căci pe frunte-ți nici un nume
Nu ne spune nici un semn.
Regi sau sclavi, tot se abate.
Oasele ce le-a rămas
Au aceeași greutate,
Pentru cela ce le-a tras.
Sceptrul, lanțul nu lăsară
Peste brațe urma lor,
Pe nici unid nu cruțară
Oarele în zborul lor.
Regi și sclavi ce au să facă ?
Nu sunt tot un trist pămînt ?
D-opotrivă nu-i atacă
Viermele cel de mormînt ?
Unul beat d-a lui trufie.
Altul de al său lung dor,
Se deșteaptă cu urgie
Cînd se curmă viața lor.
Vai! Amar acelui care
Zi ferice n-a avut!
Și cu-a vieții chiar perzare
N-a trăit nici un minut!
Tu, schelet, ne-aduci aminte

Că e scurt aî vieţci pas,
Şi-orice cugetă, ce simte,
Vai ! ca tine a rămas !
Poate că ai fost ferice,
Tristă urmă, noi nu ştim !
Gura ta parcă ne-ar zice :
„Timpul trece, să iubim !"

LA FLORI

Flori frumoase ! Sunteţi oare
Dulci surîsuri de Ia zori ?
Căci p-a lor încingătoare
Voi luciţi, o, scumpe flori !

Sunteţi sufletele blînde
Fetelor ce nu imai sunt ?
Ah ! ca ele de plăpînde,
Treceţi viaţa pe pătmînt!

Sunteţi vise aurite
Ce din cer se risipesc ?
Căci ca ele-mbălsămite
Foile vă strălucesc.

Sunteţi raze rugătoare
Ce plutesc prin sărbători ?
Ca iumini de sărbătoare,
Voi luciţi, suave flori.

Sunteţi lacrime divine
Dup-al frumuseţii sîn ?
Căci cu voi în zile line
Graţiile se îngîn !

Vai ! Ca voi strălucitoai e
Sufletu-mi avea plăceri
Şi ca voi nestătătoare
Au perit în lungi dureri.

Voi pe sînul primăverii
Către viață ați venit.
Numai eu nu iau durerii
Anii care mi-a răpit.

LA UITARE

Tu eşti o ferice floare
Ce în cîmpul morții creşti
Pururea surâzătoare,
Dorurile lecuieşti.

între cei rămaşi în viață
Şi-ntre cei ce nu mai sunt,
Tu reverşi o dulce ceață.
Tu ascunzi al lor mormînt.

Ca o mînă înflorită
Lacrimile ştergi plăcut
Şi durerea infinită
O goneşti către trecut.

Dai' cu tine, orice rele,
Orice bunuri se topesc
Şi pe urma fugii tele,
Noi dorințe înfloresc.

în durerea lui amorul
Te consultă multe ori ;
Tu îi vindeci dulce dorul
Cu-ale tele triste flori.

Şi cînd vinul se revarsă,
Cînd ospeții dănțuiesc,
Sînul tău pe lume varsă
Un prefum dumnezeiesc.

LA ROMÂNI

Români ! Ce faceți oare mormintele străbune ?
Orice popor ar fi
Ce n~are monumente, aceste mari cunune
De secoli de mărire, nu are drept a spune
Că este el un .popol ! Nici are drept a fi!

Mormintele se aflã ; dar, turme rătăcite,
Români ! de robi tirani,
Ce au trecut pe țară cu inimi înjosite,
Lăsară să se surpe ; erau prea strălucite ;
Şi ei, prea orbi, să rabde lumina-acelor ani !

Vai ! Secolii din urmă deschiseră intrare
Străinilor perduți,
în paturi nopțiale, aceste sanctuare
De unde altădată, spre falã şi mirare,
Năşteau eroii țărei şi dalbele virtuți.

Străinii risipiră țărîna strămoşească.
Şi ce n-au risipit,
Românii dărâmară !... O, țară românească !
Fii demnă prin virtute de fala strămoşească,
Sau leapădă un nume ce tu ai umilit!

LA PIRAMIDE

I

Acei ce vă-nâlțară periră în uitare.
De cincizeci evi, pe dînşii s-a-nchis al lor mormînt,
Țărîna lor perit-a 1-a vîntului suflare,
P-acest deşert pământ.
Popoare noi venit-au şi au trecut din viață.
Mai multe tronuri mîndre d-atunci s-au răsturnat,
Şi lumea fugătoare schimbat-a a sa față
în cursu-i minunat.
Chiar mintea omenească luat-a o schimbare ;
De zeii săi poetici şi cerul a scăpat;
Iar voi, o monumente d-eternâ admirare,
Nestrămutate-ați stat!

II

Colo se arată valea dalbă, verde,
Unde Nilul vesel, şerpuind, se perde
Printre sicomori.
Cairul înalță albele-i palate.
Vesele moschee, grațios săpate
'N marmură cu flori.

III

Dar mai colo se zăreşte
Cel deşert spăimîntător,
Unde viața îşi opreşte
Pasu-i verde, rîzător.

Amblemă de tăcere a tristelor mormînturi
îiu care tot adoarme, plăcere, lungul chin ;
în care numai pasul fantasticilor vuituri
Deşteaptă un suspin.
Unde vîntul ce omoară
Nalţă munţii de nisip,
Ce pe fiecare oară,
Schimbă forma, se risip.
Dar luncile deşearte atît sunt de mărețe,
Atît de melancolici, cît ochiul privitor.
Ce cală tinereţe,
Se-nturnâ să ascunzâ o lacrimă de dor !

IV

Dar ziua se abate. — Pe undele pălite
A mărei de nisip,
Se luptă umbra tristă cu razele ei mute
Ce-n noapte se risip.
Iar formele lor albe se schimbă cu durere
Pe fiece minut.
Şi tremurînde-noaită în umbră şi-n tăcere
Sub vălul lor tăcut.

V

Dar colo pe hotarul deşertelor tăcute
Era odineoară acel vestit Memfis.
Luminile, ştiinţa şi artele plăcute
Făcuseră acolo al lumii paradis.
Aici era cetatea cu magice palate.
Aici locuitorii trăiau ca-n sărbători :
Dar una dată moartea aice se abate
Şi mîna lor îngheaţă pe cupe şi pe flori.
D-atuncea, în tăcerea anticelor deşerte,
Şacalul cel sălbatec se plînge întristat
Şi vinturileTntoană lugubrele concerte
în vechile ruine ce timpul a-nfruntat.

VI

Voi, umbre nevăzute, o, fii de-nchipuire !
Sculaţi-vă odată din ast tăcut mormînt!
Iar tu, lumina vieţii, învie c-o zîmbire
Al lor trufaş pămînt!
Tăcere ! Iată noaptea !... O umbră se arată.
Răsare din pămînt!
Ea face semn .cu mîna-I plăpîndă şi uscată
Şi mii de alte umbre se-nalţă din mormînt.
Trei regi ce rădicară aceste piramide,
Trei umbre, în tăcere s-aşează la benchet.
Trei cupe aurite, la stelele splendide
Rădică deodată o mînă de schelet.
O tînără prinţesă s-aşează in tăcere
Şi cheamă lîngă sine fantastici trecători,
Şi întonînd armonii d-amor şi de plăcere,
Deschide vălu-i d-aur pe sînul ei de flori.
Dar iată se aude o surdă nechezare
De ageri cursieri ;
Cambis păşeşte-n capul popoarelor barbare,
Mii ţipete se-nalţă în sînul desei seri.
O luptă cruntă-ncepe şi armele în vînturi
Răsună cu tărie pe braţele de os ;
Iar cetele-egiptene reintră în mormînturi
Şi aerul răsună d-un zgomot fioros.
Eroul macedonie în urma lor apare.
El trage dupe caru-i popolii cei coprinşi.
Aceste turme sclave se luptă cu turbare
Să-nvingâ în robie alţi popoli neinvinşi !
Oh ! nu mai e speranţă d-această omenire !
Tu, dulce libertate ce lumea-ai amăgit,
Ori nu ai fost tu oare decît închipuire ?...
O, popol, încetează d-a cere-o fericire
Pe care nu ştii însuţi s-o laşi la cel robit!

Dar cine sparge încă nisipurile dalbe ?
Soldaţii lui preunmă al său car aurit.
Ei sunt ficinoşi şi falnici şi pletele lor albe
Sub arme au albit.

O mantă de purpură pe umerii-i s-abate,
Iar brîul lui luceşte ca cerul înstelat.
Alături stă amanta-i ; divina-i voluptate
Pe toţi a fermecat.

El trece ; dar s-arată ordiile păgîne.
Sub paşii lor pămintul în doliu s-a-nvălit.
Dar el chiar se strecoară şi-n urmă nu rămine
Decît o suvenire de dor ce a perit.
Dai cine e eroul a cărui strălucire
Pe toţi a întrecut ?
Soldaţii lui sunt palizi de lungă nedoiimire.
Ei n-au nimic în faţă şi-n vorbe neplăcut.
Eroul îi conduce în valea glorioasă,
In purpură, în aur el nu-i învestanîntat.
Un redîngot albastru, o şlapă colţuroasă
Acoperă scheletu-i, de vînturi legănat.
Dar ochiul lui străluce de-o flacără străină
La ceilalţi muritori !_
Tăcere ! Mamelucii s-adună, se dezbină
Prin umbra nopţii deasă pe caii lor uşori.
El foce semn din mînă... Ostaşii lui s-adună.
Scadroanele s-avîntâ prin câmpul nisipos.
0 luptă crudă-ncepa şi armele răsună
Pe albele schelete ce strălucesc la lună,
Pe hîrcele de os.

Dar mamelucii zboară prin cîmpii cei sălbateci
Ca pulberea în vînt.
Şi umbrele lor mute, cu caii lor fantastici,
Reintră în mormînt.

O, tu, sublimă umbră a unui zeu mărit !
Tu ai trecut în lume şi globu-a tresărit,
Şi tronurile mîndre săltară spaimîntate,
Şi regii coborîră cu frunţile plecate,
Pe noul domn al lumii, smeriţi Intâmpinînd,
Şi dreptul vechi cu frică la poale-i aruncînd.

Orice putere, suflet, şi viaţă, şi tărie,
Voinţă, libertate, adîncă energie,
O zi într-un om singur, tmie s-au concentrat.
Şi jugul lumii veche măreţ a sfărâmat.
El este, Bonaparie, sau flacăra divină
De care Creatorul formă a lui ţarină
Aşa cum form-un fulger şi-un vînt vijelios
Şi îl ai'uncă-n aer şi -urlă furios,
Şi cînd se-mplină aste proiecte-adînci, sublime,
Al vieţii Domn le cheamă în negrele abitne.

LA ŢARA

Pilotul are ochii prin nopţi de vijelie
Pe al busolii ac.
Şi regii ce plecară să afle pe mesia,
O stea strălucitoare priveau pe cer cu drag.
Tu, ţara mea frumoasă, în ţinta de mărire
La care tu păşeşti,
Ce stea împodobită de sîntă strălucire
Ţi-arată a ta cale cu razele-i cereşti ?
Eşti jună, eşti frumoasă, ai munţi şi stînci rîpoase,
Ai rîuri argintii,
Ai văi cu plete d-aur, păduri verzi şi umbroase
Şi pulbere de turme, femei cu ochii vii.
Prosperitate, pace, amorul şi plăcerea
în sînu-ţi locuiesc.
Şi călătorii care nu iţi cunosc durerea,
Răpiţi de-atltea daruri, stau şi te fericesc.
Dar astă soartă dulce ce oare-ţi foloseşte,
O, ţară de amor !
A spiritului pine, lumina îţi lipseşte,
Şi toate-aceste bunuri perd fermecele lor !
Dă toate-aceste daruri p-o zi de luminare,
O, dulce ţara mea ;
Tu ai născut în lume şi liberă şi tare,
Şi astăzi ignorinţa înclină fruntea ta,
Străinul ce te ştie, plîngînd 1-a ta durere,
La numele tău bun,
îşi zice : această ţară in întunerec piere!
Cu-oţetul te adapă, cu spini te incunun !
Acele certe surde cein sinul tău răsună,
O, ţara, te slăbesc !
Şi cauza lor fie în fundu-i cît de bună,
Tot pe străini servesc.
Fii, ţara mea, unită, de vei să fii tu mare !
în cap cu al tău domn,
Aşteaptă ! Ziua vine şi fericit e care
La dulcea ei sosire n-o fi surprins de somn

LA ROMÂNIA

Astfel cum se-nclină crinul
Fără viață şi color,
Cînd un vierme-i roade sînul
Fraged şt desfătător ;
Astfel, dulce Românie,
Tu începi a te fana,
Şi nimic n-aduce ție
Viața şi mărirea ta !
Dragă, moartea locuieşte
Chiar în sînul tău frumos.
Unde mergi ea te-nsoțeşte ;
Orice faci e de prisos.
Cînd în **dorul ce te-abate**
Tu încaleci să combați,
Un fi astru urcănn spate
Şi îți zice să abați !
Cînd pe rîul organizării
Vasul -tău vei a-1 **purta,**
Un fiastru, al perzării,
Pune mîna-n cîrma sa.
Unde mina ta plăcută
Scrie fericire,-amor !
Altă mină nevăzută
Scrie-ndată : ***ură, dor !***

Cînd tu faci o faptă bună
Fiii tăi o veştezesc,
Rozele p-a tâ cunună
Cum le pui se ofilesc !
Şi speranța ta se curmă !
Cu nimica nu te-mpaci!
Toți s-arată pentru cârmă ;
Dar eu nu mai văz cîrmaci

LA PIZMA

Pizmă, tu eşti răsplătirea
Faptelor celor mai mari !
Tu stingi pacea şi iubirea
Şi faci zilele amari.

Tu faci ca să nască calomnia rea ;
Ast cărbun ce arde fruntea ce atinge,
Dar care mînjeşte, dupe ce se stinge,
însuşi pe acela care îl ţinea.

Tu-mpleteşti cununa morţii
La martirii renumiţi,
Tu tragi jos în lume sorţii
Regilor neodihniţi-

Pizmă, orişiunde naşte o virtute,
Un talent, 'un merit, un prezint ceresc,
Ale tele umbre palide şi mute
Nasc deopotrivă şi le învălesc !

In colibă tu născută,
Fugi de dînsa neîncetat,
Şi cu forma ta plăcută
în palaituri ai intrat.

Tu faci de .păleşte viaţă, tinereţe,
Dulce bucurie între muritori.
Fragedă junie schimbi în bătrîneţe
Şi prefaci în lacrimi ale vieţii flori!

Nimănui nu dai cruţare !
Cînd se varsă-al tău fior,
Regii sunt a ta suflare
Şi pălesc pe tronul lor.

Cei ce-i încongioară cearcă-a ta putere,
Inima se umple cu al tău venin,
Care o îmbată şi o schimbâ-n fiere,
Ura-nlocuieşte amorul divin.

Eu te văz pe orice faţă,
De la domn: pînă la sclavi.
Fumul tău pe toţi răsfaţă.
Pe cei slabi şi pe cei bravi.

Tu inspiri adesea pana care scrie,
Vorba roditoare unui orator.
Ce combate crîncen oarba tiranie,
Şi reverşi mînia pînă in amor.

Lauzi cu neruşinare
Pe acei ce slabi gîndeşti,
Şi pe cel ce merit are
II ascunzi, cînd nu-1 loveşti.

Cum în bătălie vulturul de pradă
Urmă o armată, şeade priveghind,
Şi cînd se doboară corpuri în grămadă,
Se aruncâ-asupra-i însetat erocnind,

Astfel tu aştepţi in noapte
Laurii a se-mpleti
Şi cu ne-mpăcate şoapte
Te repezi a le zdrobi.

LA UN AVUT

Da, dintre toţi avuţii din astă ţară mică.
Acela care ştie mai bine-a risipi
Comorile de aur cu arta cea antică,
          Eşti tu, nu te-ndoi!
Porfirul şi ivorul, şi aurul îngînă
Locaşul tău ferice in gustul cel mai fin,
în luxul cel mai slendiri la care-a artii mină
          Dă sufletu-i divin.
La masa ta de oaspeţi cu inime voioase
Cristalul rivaliza cu porţelanul dalb,
Şi rozele, şi crinii, .cu june graţioase.
          Cu gîtul lor cel alb.
în cupe rîde vinul in spume-mbâlsămite
Şi face să recheme pe zeii cei uitaţi,
Şi roabele antice să văd înlocuite
De servi muiaţi în aur ca fiii de-mpăraţi !
Dar poţi a-imi spune mie cum în apropiere
D-a trece astă vale pe care ai albit.
Tu mai înalţi palaturi la viaţă şi plăcere,
          Cînd viaţa s-a finit ?
Ştii daca de la tine şi pină la morminte
Mai este loc d-o noapte, sărmane peritor ?
Te-ascunzi fricos, de moarte, batrin fără de minte,
          Cînd tu eşti muritor ?

în darn vei da tu aur arhangelului morții,
El nu primeşte mită, şi-atuncea, vai ! în plîns,
Vei înțelege oare că, împotriva sorții,
În darn averi ai strîns.
Vei părăsi palatul, femeile frumoase
Si oaspii tăi, şi servii, şi loți te vor lăsa.
Moştenitorii însă la mesele-ți luxoase
Bind, vai ! te vor uita !

LA UNIRE

„Aşadar nici Unirea, a Româniii soartă
Nu poate să o schimbe aicea pe pămînt ?
în cărțile ursitei ea este scrisă, moartă,
Cu celealte neamuri ce astăzi nu mai sunt ?"
Aşa răsună tristă cîntarea desperării
A celor ce văd umbra plăpîndii lor ființi
Mai mare decît umbra nemărginită-a țării
Şi a viitorimii ! Bărbați cu mici credinți !
Nu ! nu ! Unire dragă ! tu nu faci ce zic ei!
Un rîu, ieşind din sinul sorgintii ce îl varsă,
E mic, dar cît se scură, cît trece printre văi,
Se umflă, se lățeşte şi mare se revarsă.
Aşa şi tu vei creşte, ou timpul o, Unire !
Peri-vor şi tiranii şi robii demni de ei,
Ursita îți păstrează, în viitor, mărire,
Şi viață, şi putere să dai la frații mei.
Atunci aceste patimi ce nu cunosc cuvînt,
Ce nu cunosc nimica a fi mai sus de ele,
Unire ! se vor stinge ca nişte nori la vînt
Ce-ncongiură de umbră lumina unei stele.
Al lebedei pui este, cînd a venit la viață,
Urît; nimic nu spune că va veni o zi
în care o să fie o pasăre măreață.
Aşa, Unire sîntă, tu eşti ursită-a fi.

LA UN POET

O, poete, muza ta
A perdut a sa junie,
Şi suava poezie
Ce pe toţi îi îmbăta
Cu torente d-armonie ?
Unde rozele-au zîmbit.
Spinii le luară locul;
Floarea morţii, siminocul.
Peste crini a răsărit.
Gheaţa-nlocuieste focul !
Nu ştim noi eâ-aice jos
E o vale de suspine ?
Cată să o ştim prin tine,
O, poetul meu frumos,
Cu rintări dulci şi divine !
Cerul roza-a născocit.
Prin prefum sâ ne răpească,
Boarea să ne răcorească,
Şi poetul fericit
Inima să-ntinerească.
Iară tu, poetul meu,
Poţi să verşi veriiniul tău
In cîntările senine.
Dar atît cît sâ faci bine
Şi sâ nu îneci în rău
Zilele cele puţine.
Pasările negrii seri
Sunt destule să cobească
Vijelii, să veştejească
Florile de primăveri.
Şi tirani ca să lovească.
Tu încinge lira ta
Cu a zeilor cunună,
Şi cum varsă dulcea lună
Pentru toţi lumina sa,
Varsă inima ta jună !

LA AVERE

Fericire-adevărată
Este a se mulțumi
Cu ursita ne-mpăcată
Orişicare ea ar fi.
Fericit e cel ce ştie
Pentru țară a muiri !
Mai curînd mort vrînd să fie
Decît rob a viețui.
Fericit e cel ce-n lume.
Fără de a fi roşit,
Poate încă a ne spune
Cu mîndrie : sunt cinstit!
Muritori, gîndiți la moarte !
Strigă orele ce zbor
Şi nu uită să ne poarte
Viața pe aripa lor !
în mormînt ce-ți foloseşte
Aurul ce-ai aduna ?
Şi în lume cît trăieşte
Cine-i singur a-1 păstra,
Daca însuşi el se-ntumă
Către muma lui pămînt,
Daca toate au la urmă
Rezultatul un mormînt ?
Fală.-onoare şi virtute
Singure mai dăinuiesc.
Faptele mari şi plăcute
Urma noastră o vestesc.

LA CILIA

Cum palida roză se-ntoarce de ploaie,
Roşeşte, surîde la viață voios,
Sub roua ce-o scaldă, sub vîntul ce-o-ndoaie,
Sub soarele zilii, o, suflet frumos !
O, dulce Cilia, din lânceda stare
Te-nturni către viață ca roza la ploi.
Din zi-n zi pe față fericea repare,
Purpură, surâsuri şi fermece noi !
A ta miînuşiță se-mplină, s-albeşte.
Şi brațul se umflă sub dragi aluniți,
Şi sînul tău, dragă, iar se rotunjeşte,
Bărbia se-ntinde şi face gropiți.
în ochii-ți un soare imai viu acum luce.
Zăresc sănătatea pe tot corpul tău
Vărsînd crini şi roze cu mîna ei dulce,
Şi hora de grații urmînid pasul tău.
Amorul în umbră aşteaptă, veghează,
Aruncă asupră-ți un hor de visări,
Dorința în sînu-ți roşind, s-aripează,
Şi buza-ți s-aprinde de dulci sărutări.
în timpul acesta, amara ta soarte,
Rugai ca să scape al 'tău aşternut,
D-această bătrână ce-i zice toți *moarte;*
Opreşte-mi dar mie întîiul sărut.

CLAVECINUL

Cum sub vise d-aur frageda junețe
Pare la vederea mkiței omeneşti,
A părut în sală, dulcea frumuseţe,
Sub grații cereşti.
Adunarea toată repede-ntorcea
Ochii, cu plăcere, către dulcea mea.
între păru-i negru strîns în cosițele
Albele camelii se perdeau plăcut
Cum prin geana -nopții, depărtate stele
Scîntei un minut.
Fiecare sunet ce-orologiul vărsa,
Sufletu-mi, lovindu-1, crud îl fărăma,
Astfel sună-n inimi orice lovitură
De ciocan pe cuiul tristului sicriu
Unde se întinde dulcea creatură
Care noi iubim.
Ea-nțelese dorul ce mă-mpovăra
Şi de rozioare fața-şi scutura.
M-adora pe mine dulcea mea frumoasă ?
Cine poate spune misteru-i divin !
Se-ntrista tăcută, se punea sfioasă
Lîng-un clavecin.
Mînele-i -p-octavuri se jucau uşor
Deşteptând lugubre sunete de dor.
Ochi aprinşi de flăcări ce-i îndivinau,
în nascînde lacrimi dulce se scăldau.

Ca plăpînda rouă peste-o rozioară
Ce la zori deschide grațiosu-i sin.
Rătăcea surisul p-a sa buzioară
Cu purpur divin.
Sub orce mişcare, formele-i lumeşti
Răspîndeau tezauri de grații cereşti.
Danțul urmă oursu-i... Muzicele sună ;
L-a plăcerii undă sufletele zbor ;
Numai eu cu rîderi, vorbe de minciună,
Ascundeam crud dor.
Căci la faptul zilei fost-am preursit.
Ca să las pămintul inimei dorit.
Vocea-i adorată, dulce,-amăgitoare,
Dar învăluită de profundu-i chin,
Se-ntruni cu-aceste vorbe-ntristătoare.
Dureros suspin :
„Daca şi cerul încă-a voit
Ochii-mi d-acuma să nu mai vază
Chipul tău dulce ce mă-nviază,
Decretul soartei fie-mplinit!
Uită-mă-ndată ! La ce vei duce
Cu tine dorul unei simțiri
Din care nu ştii decît trudiri
Şi niciodată fermecu-i dulce !
Vai! Pentr-un suflet ce s-a zdrobit,
Ui tare a-i floarea vindecătoare
Floare ce creşte surîzătoare
în cîmpul morței cel veştezit.
Eu mă voi stinge p-acest pămînt
Ca crinul dulce ce-n lacrimi pere
Şi nimeni ştie cruda-i durere
Ce-i pleacă fruntea către mormînt.
Cînd te-i întoarce din întîmplare,
Afla-vei toate la locul lor,
Pline de viață, junețe,-amor
Precum fusese l-a ta plecare.
Ochii tăi poate m-or căuta...
Eu voi fi lipsă, vai ! dintru toate.
Atunci la mine gîndi-vei poate
Şi ochii-ți de lacrimi s-or îneca !"

Astfel răspândeşte tînăra-i cîntare.
Dalbe lacrimiioare-nrc.ua fața sa.
Sufletul ei fraged, într-o căutare,
Se părea că-mi da.
Au trecut pe viața-mi zile de durere,
Chipul ei cel dulce de cînd n-am zărit.
Dar nimic nu stinge din a mea vedere
îngeru-mi dorit.
Iar cînd văz femeie lîngă-un clavecin,
Inima-mi exală un adînc suspin.

LA BĂILE CLEOPATREI

Să stăm p-această stîncă ce se prevede-n valuri
Aceste scări tăiate în lespezi de granit
Recheamă o regină ce-n umbr-acestor maluri
Venea să răcorească al ei sîn înflorit.

Vedeți această scară de dalbe mozaice
Ce duce către băi ?
Picioarele-i plăpînde călcat-au pe aice
Cînd trupa grațioasă de vergine finice,
Ierihoene roze puneau sub paşii săi.

II

Dar soarele se culcă... Tăcere !... O femeie
Apare-n acest loc !
Cosița-i voluptoasă, în aure, scînteie
Şi brîu-i scump răspîndă torente dulci de foc.

Ca soarele în raze-i ea arde în voluptate.
O mantă de regină pe umeri rîura.
Iar albele ei sclave, de vise îmbătate,
Tapete prețioase aştern în calea sa.

Pe lespede de marmur cu aur poleite
Mantila-i purpuroasă se mişcă... A căzut,
Şi sclavele-i suave, ca vise înflorite,
Formează împregiuru-i un cerc nestrăbătut.

Dar iată steaua dulce din umbră se rădică
Pe umedele-i scări
Şi razele-i tăcute răs£ață-a lor cosică
Şi albele lor sînuri eu dalbe sărutări.

Căci grupa cestor vergini, folatre, tinerele,
Prin valurile limpezi, prin raze se juca.
Lucind ca vise dalbe ce-n nopți amari şi grele
Vin a ne înşela.

Pe albele tunice în flori d-argint cusute,
Se sparge-al stelei foc,
Cînd vesele, uitânde, în undele tăcute,
Fecioarele se joc.

Dar alba lor regină cu genele umbroase,
P-o lespede-aurită, răpită şeade-n dor.
„O, dulce tinerețe ! O, zile mult frumoase !
Nu-i oare cu putință s-opriți al vostru zbor ?"

Aşa vorbi regina. Din harpa-i aurită
Atrage cîntec dulce, curmat de dulci oftări.
Iar vocea-i întristată, cu cîntecu-i unită,
Lăsă să se auză aceste suspinări :

„In darn cerem să-nturne frumoasa tinerețe,
Fatalei noastre sorți!
Căci zilele tmiane sunt flori de frumusețe
Născute în grădina neîmpăcatei morți !

Oh ! cursul vieții trece cum trece-o sărutare
Aicea pe pămînt!
Putere, fericire şi nume niîndru, mare.
Nu vor putea sâ-mpuie la viermii din mormînt.

O floare se usucă de crivețe bătută ;
Dar soarele cel dulce o poate-ntineri.
Iar tu, o, vană umbră ! odată abătută,
Nu vei mai înflori!

Dar unde-i frumusețea a carii dulce rază
Atîta fermeca,
Cît August niciodată n-a vrut ca să mă vază,
De frică să nu pice in fermecarea sa!
Şi unde-mi e puterea, averile-mi pompoase
Şi populii-umiliți ?
Şi voi, gentile turme de inimi grațioase,
Frumoşii mei iubiți ?
Ah ! toate-acele bunuri lueiră-n dimineață
D-un fermec strălucit;
Dar la apusul zilei, a morții tristă ceață,
Tot a învăluit!"
Aşa cîntă regina şi rnina-i diafană
Pe marmiuru-nflorit
C-un ac de aur mîndm a scris : o lume vană
Şi-ndată a perit.

ODA

O, Doamne, cu tron cl-aur, cu fulgerul în mînă,
Ce locuieşti în cer,
Aruncă o privire pe patria î-omână,
P-aceste dulci popoare ce în durere per !
Şi tu, Mărie dulce cu coama aurită,
Cu ochii lăcrimaţi !
Oh ! faceţi o minune popoarelor iubită !
Din trista lor cădere românii înălţaţi!
La voi e cu putinţă tot ce la oameni pare
Neputincios şi greu.
Căci niciodată omul prin slaba-i cugetare
Nu va ghici natura-ţi, putere, Dumnezeu !
Dar tu, ce-nalţi un munte cind trebuinţa cere,
Al zilii imperator !
înalţă şi gîndirea românului ce piere,
Lumină al lor suflet în noaptea cea de dor !

O UMBRA

Stinsu-s-a timpul desfătător
Cînd printre norul de dulci fecioare,
Cu frumuseţea strălucitoare
Treceai în lume, umbră ce-ador !
D-acum-nainte, vai! niciodată
Nici o fiinţă nu va putea,
Aici în lume, o, dulcea, mea,
Să-ţi vază faţa ta adorată !
Ca din dormire azi mă deştept,
Mi-aduc aminte vorbele tele,
Cu ochii umezi de lacrimele,
Mi-ai zis : „în ceruri eu te aştept!
în ceruri poate sâ se unească
Umbrele noastre, o, dragul meu !"
D-atunci în Iunie, drag aştept eu
Aceste vorbe să se-nmphhească.
O, timp, repede caru-ţi fugos,
Răpeşte-mi viaţa fără plăcere.
Sufletu-mi geme plin de durere,
Ta-mă pe caru-ţi alunecos !

UN REGRES

Viața trece in durere,
Dorurile nu mai tac.
Orice vise de plăcere
Toate lacrime se fac.
Zile, seri desfătătoare
Trec p-al lumii dulce sîn,
Nasc şi sting orice suspin
Gu suavele lor oare :
Pentru mine noapte-amarâ,
Noapte ce nu are ziori,
S-a întins eu întristare
Peste anii-mi trecători.

LA...

Ce distanță infinită !
Cîte rîuri, cîte mări,
Te despart, a mea iubită,
D-ale mele sărutări !
Insă sufletu-mi se duce
Către tine ne-ncetat
Şi pe sînul tău cel dulce
Doarme dulce legănat.
Eu prin vis te văz tot jună,
Cu-ochii plini d-amor divin.
Cu cosița lată, brună,
Rîurind pe albul sin.
Buzele dulci, prefumate,
Sufletu-ți ceresc trădînd
Prin cuvinte înecate
D-un suspin adînc şi blînd,
Şi răpită de plăcere,
Murmurîndu-mi : „Te iubesc !
Apoi iară în tăcere,
Recăzînd, amor ceresc !
Și în alba-ți mînioară
Ascunzîndu-ți fața lin
Ca o rază rumeoară
Ce s-ascunde dup-un crin.

Astăzi cine îmi va spune
O, suav si dulce dor !
Daca-n sinul tău cel june
Nu s-a stins al tău amor ?
Căci se zice c-o iubire
în al femeilor sîn,
Trece ca o fericire,
Ca un zefir pe un crin I

LA.

Cînd o floare în durere
Perde dulcele-i miros,
Vest ezită, cade, piere !
Suflet dulce, amoros !
Ca această dulce floare.
Tu perduşi al tău amor,
Dar nu pari suferitoare,
Nu pleci capul tău sub dor,
Ci mai jună, mai voioasă,
Tu surîzi la desfătări,
A ta buză voluptoasă
Cată alte sărutări !

Văzui fecioara, vis răpitor !
De dimineață lîngă-al ei mire ;
Plină de viață, de fericire
Dorințe d-aur, extaz, amor.

Pe alba-i frunte purta cunune
Şi p-a sa față roze şi crini
De tinerețe, de viață plini,
îngînau dulce inima-i jună.

Purpura dulce şi poleită
De dulci surîderi se legăna
Pe mica-i gură precum ar sta
P-o roză o rază, dulce-aurită.

Şi fiecine zicea răpit :
Iată mireasa lingă-al ei mire !
Oh ! bucurie ! O, fericire !
Natura toată dulce-a zîmbit

Dar seara vine, şi pe pămînt
Văzui fecioara, cine va spune ?
Făr-alte roze şi-alte cunune
Decît acelea dupe mormînt.

Văzui morminitul făcîndu-î cale
Şi cum se-nchise pe sînu-i blînd,
Văzui uitarea vesel ştergind
Din calea vieții urmele sale.

LA O NĂLUCIRE IUBITA

Dulce fantasmă, unde eşti oare ?
Luat-ai zborul lin către cer,
Ca fluturelui, ce în eter,
Legănat zboară pe aripioare ?
O, înger dulce al vieții mele !
Al tinereții vis fugător !
Eşti pe pămintul acest de dor,
Sau arzi ferice sus între stele ?
Dacă pămintul ai părăsit,
Spune-mi, ferice şi dulce nume,
Să las îndată viață şi lume,
Să zbor la tine, ce am iubit!

LA ZIUA ANIVERSALA

Zi aniversală ! Zi de bucurie,
Ce aşteptam atîta într-a mea junie !
Ce-mi aduci tu oare pe acest pămînt ?
Dulce fericire sau al meu mormînt ?
Cînd veneai odată, zi de bucurie,
Cîte dulci dorințe n-aduceai tu mie !
Cîte mîni iubite mina-mi nu strîngea !
Cupa unui frate cupa mea lovea.
Ochii unei mume, plini de lăcrimioare,
Mă oătau ca floarea pe un dulce soare !
Astăzi eu sunt singur, în străin pămînt!
Maica mea iubită doarme în mormînt.
Oaspeții în giuru-mî nu se mai adună ;
Cupele, la masă-mi, vai ! nu mai răsună !
Casa părintească cade la pămînt;
Iarba verde creşte pe coperămînt.
Paserea de noapte geme fără seamă ;
Cinele în lanțuri cînd şi cînd mă cheamă.
Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-1 va mai cunoaşte, căci va fi bătrîn.
Inimii îi place să se amăgească...
Tot sperînd că viața poate să-i zîmbească.
Dar p-această față roze de mai sunt,
Ele-s flori d-acele triste de mormînt.

1846

DIVERSE

PORTRETUL EI

Ştiți cum este-a mea frumoasă ?
Să încep cu părul său.
Coama-i creață, undoioasă,
Cade mai pe jos de brîu,
Gura mică, surîzîndă !
Este darul cel mai rar,
Crezi că a băut arzîndă
Din al zeilor nectar.
Ochii, raze-nflăcărate
Ce plutesc p-un lac d-azur ;
Gene crețe, lungi, plecate
Grațios îi încongiur.
Două arcuri sau sprîncene
De la frunte nasc uşor
Şi sub valuri aurele
Către tîmple dulce mor,
Nasu-i este-n armonie
Cu frumoasa fată-a sa,
Mai puțin, mai mult să fie
Cu o linie,-ar strica.
Sînu-i, cuib de vise blînde,
Seamănă un plai divin
Unde două roze-arzînde
Se înalță peste crin.
Talia-i, suavă floare,
Cu o mînă pot s-o țiu ;
Brațele-albe, rotunzioare,
Către mînă se supțiu.

Gîtu-i fragedă ninsoare,
Perii ei îi învălesc,
Astfel razele de soare
Pe ninsoare strălucesc.
Apoi daca vei, iubite,
Intr-o baie s-o priveşti,
Prin cosiţele-aurite
Dulci mistere-ai să zăreşti.

SINGUR

Stelele misterioase
Scutură discul lor tăcut ;
Aurele graţioase
Florile voios sărut;
Pasările cîntătoare
Se îmbată de amor ;
Orele neaşteptătoare
Iau plăcerile în zbor.
Eu pe patul meu de chine
Singur în tăcere sunt ;
Ale candelei lumine
Strălucesc ca p-un mormînt.

LA DUMNEZEU

Tu. putere creatoare,
Ce dai viață și mișcări
Și la legi neschimbătoare
Pui sublimele-ți lucrări ;
Nu știm ce-i a ta natură,
însă știm că tu trăiești
Și a lumelor făptură
Cauza sublimă ești.
Tu ai cununat eterul
Cu-titunerec și lumini ;
Ai încins ferice cerul
Cu planeții tăi divini.
Zorilor în dimineață
Dai frumoasele culori ;
Văilor le dai verdeață,
Roua o rcverși pe flori.
Zilelor le dai splendoare ;
Florilor prefum divin ;
Serilor le dai răcoare ;
Aerului zborul lin.
Cu divina ta suflare
Tu țărîna înviezi
Și la prima ei mișcare
Cu cuvîntul o veghezi.
Nu-i amoare mai curată,
Mai sublimă pe pămînt.
Fericit cel ce se-mbată
în extazul tău cel sînt !

Ideala ta iubire
Orele n-o mărginesc,
Nu aduce obosi re,
Florile-i nu veștezesc.
Daca viața are chine
Lîngă-atîtea mulțumiri,
Relele fac mai senine
Fragedele fericiri.
Dar e viața dată nouă !
Cela care ne-a creat
Nu era dator el nouă
Zilele ce ni le-a dat.

MIHAI ŞI CĂLĂUL

**Cu Mihai se vede tînără domniță
Tremurind de spaimă ca o porumbiță ;
Printre geana-i lungă ai ei ochiori
Ard ca două stele ce lucesc la nori.**

**„De ce plingi? întreabă bravul cu mirare,
Eu mor pentru țară şi neatârnare.
De aceea, dragă, să te voioşeşti
Şi cu flori cosița să ți-o împleteşti.
Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare !"**

**— „Pleacă capul !" strigă palidul călău.
Iar Mihai întoarce spre el capul său.
Fierul se ridică... Popolul şopteşte ;
Vă uitați 1... Călăul se împleticeşte ;
Fierul său aruncă... Cade fermecat
Sub căutătura mîndrului bărbat.**

**Feteie-ncunună părul lor cu flori.
Tot românul strigă de mai multe ori :
„Cel ce pentru lege, pentru țară moare
Vede a sa moarte ca o sărbătoare '."**

HOȚII

**Am cîntat destul onorul,
Țara, şi am fulgerat
Pe tîlhari! Dar unde-i sporul
Grijelor ce eu mi-am dat ?
Tot ce e tâlhar în lume
S-a sculat asupra mea.
Să negrească al meu nume.
Să răspundem prin a bea !
Cînd cel ce ocupă cerul
Universul a creat
Şi a cununat eterul
Cu lumină minunat,
Ei a deşteptat în noapte
Pe insecte ce-au dormit;
Dar nebunele lor şoapte
Lucrul lui nu l-au oprit.
Varsă vin, a mea frumoasă.
El mă va îmbărbăta :
Vinul vechi de tămîioasă
Mai bătrîn ca viața ta !
Şi in lupte ce-au să fie,
De s-o perde al tău sclav,
Sâ ai falǎ şi mândrie
C-ai iubit un june brav !
Oaspeți, închinați cu mine !
Pentru moarte, un pahar !
Pentru moarte-nchin mai bine
Moară dar orice tîlhar !**

ZIUA ONOMASTICA

Tilia, te fă frumoasă !
Astăzi este ziua ta,
Fă-ți cosițe
Negre vițe
Peste fața-ți grațioasă
Ca un nor a se crăpa.
Peste păru-ți nici o floare
Şi la git nici un briliant!
Âi pe gură
O răsură
Şi în ochi iui dulce soare
Ce-nec orice diamant.
Pune rochia ta de moare,
O camelie pe sîn,
Cingătoare
Bîzătoare
De o stofă de purpură
Şi cu funda de rubin.
Lasă brațul, lasă sînul
Să se vază grațios
Prin dantele
De Bruselele
Unde roza şi cu crinul
Se îngîn misterios.
Şi picioru-ți sâ străluce
Alb şi rumen prin câlțuni
Bar în fire
Şi supțire
în condur sub pulpa-ți dulce
Unde dulci dorinți s-adun.
Şi pe urmă, o, Tilia,
Cheamă grațiile cereşti
A aduce
Fermec dulce
în mişcarea ta cea vie
Şi-n zimbiri ce răspîndeşti !
Fii frumoasă şi răpeşte !
Pin' la anul, ce ştiu eu ?
Cîte plante
Odorante,
Cîte roze nu coseşte
Coasa timpului cel greu ?
Două locuri sunt la masă.
Ale noastre neapărat,
Ştim noi care
Dragă oare.
Sub ursita ce ne-apasă
O să fie deşertat ?
Poate locul tău să fie,
Poate încă, ce zic eu ?
Sâ-1 apuce
Altă dulce ?
Şi uitarea să prescrie
Pînă şi numele tâu ?
Să intrăm în sărbătoare
Dîndu-mi mie-un sărutat.
El ne spune
Că în lume
Viața noastră fugătoare
P-al său curs s-a măsurat.

VIAȚA

Sunt în viață astă dată ;
Deci pot încă a mai fi,
Daca am venit odată,
Pentru ce n-oi mai veni ?
Viața este-un rîu ce cură,
Suflet dulce de iubit!
Omul este-o picătură,
Ce din sînu-i a ieşit.
Astfel viața parțiară
Despărțită ne-ncetat,
Ne-ncetat să-nturnă iară
Către matca ce-a lăsat.
Mîne tu aici sub soare
Altă formă vei avea.
Mine-i fi o dulce floare,
Poate, o, frumoasa mea.

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Drept, născut cu existența,
Mulți de mult mort te-au crezut.
Alții ți-au negat ființa,
Alții să te surpe-au vrut.
Insă tu ca înainte
Stai tot tînăr pe pămînt
Şî desfizi bătrîna minte
Şi putei'icul cuvînt!
Regii, ca să te susție,
Ou dreptatea te-au mascat,
Și mai mult ți-au dat tărie,
Și mai mult te-au ridicat!
O, justiție din lume !
Adevăr de toți gonit,
Invocînd al vostru nume,
Cel mai *tare* v-au lovit!

LA ISUS PE CRUCE

O, Criste cu păr d-aur şi cu cuvîntul dulce,
Din care se revarsă al mîngîierii dar,
Tu însuşi ai zis, Criste, cînd te-a urcat pe cruce :
„Nu vrei să faci, părinte, să treacă-acest pahar ?"
Ce te gîndeai tu oare vorbind aşa, Isuse ?
Gîndeai că o să peară ce tu ai semănat ?
Gîndeai că fariseii au să întoarcă mîne
Poporul din credința ce azi ai insuflat ?
Nu sunt acei puterici ce-mpiedieă-o doctrină
Cu toată stăniirea şi influința lor !
Ea însuşi, cînd nu are principul de lumină.
Dă viață şi dreptate, ucide al ei zbor.
Doctrina ta e sîntă şi are viață-n sine,
D-aceea pretutindini lăstari adînci a prins.
Cu cît aflat-a piedici şi suferinți sublime,
Cu-atîta, peste lume, în noapte s-a întins.
D-atunci de tiranie noi nu ne temem foarte
Cînd se arată încă aice pe pămînt!
O tiranie-n sînu-i aduce a ei moarte
Şi se arată-n viață cum naşte-un nou mormînt.

PANDURUL BATRÎN

Tinerică rumeoară
Cu cosiță gălbeoară,
Cu albaştri ochi ori,
Floricică trecătoare
Ce-ai venit surîzătoare
Să culegi in lume flori.

Paseră primă văroasă
Cu-aripioară auroasă
Şi cu tinere cîntări ;
Dalbă dulce copilită
Pe a căreia guriță
Ceru-adună sărutări :

Sui-te sus pe măgurică
Unde luna se ridică
Ceața norilor spărgînd
Şi te uită peste lume,
De-i vedea pe cai în spume
Cete de panduri trecînd.

Căci mi-e viața turburată
Şi mi-e inima-ntristată

De cînd țara s-a robit,
Ş-a trecut destulă vreme
Vai ! de cînd românul geme
In robie obosit.

Noaptea cade-ntunecată
Pe cîmpie şi pe munte !
Aduceți-mi calu-ndată,
Calul meu cu stema-n frunte,

Să zbor unde Jiul plînge,
Să m-arunc prin cele cete.
Şi din lacrimi şi din sînge
Să astîmpăr a mea sete.

Căci e mult de cînd românul
Varsă plîngeri înfocate
Şi e mult de cînd păginul
Taie capete plecate.

IELELE

I

„Veți spune voi mie, o, dulci aurele !
In ce loc se află frumoasele iele,
Ca să le sărut
Pe sînul plăcut ?
Căci cine'le sărută îi dau cu plăcere
Ce ochiul doreşte şi inima cere ;
Şi am să le cer
Ai maichii-ochiori
Ce-i țin în ulcer
Smălțat tot cu flori !"
întreabă pe auri ce umblă perdute
Prin flori şi prin umbre, pe căi nebătute,
Păstorul cel dulce
Cu păr aurit.
O aură-1 duce
Pe plaiu-nflorit.

li

în dumbravă la răcoare
Ielele cobor din cer,
Scuturînd din aripioare
Raze dalbe din eter.
Pe cămăşile lor albe
Şi cusute-n flori d-argint,
Brîne lungi de roze dalbe
Cing mijlocul lor lucind.
Iar din coamele lor plouă
Raze d-aur şi de foc

Şi bobite dulci de rouă
Peste sinul lor se joc.
Hora lor se învîrteşte
Peste albul păstoraş,
Ce se face c-aromeşte
Printre iarbă drăgălaş.
— „Cîntă, june păstorele,
Cu-al tău fluier înflorit.
Printre flori şi printre stele
Să jucăm necontenit!"
— „Voi cânta, o, dulci fecioare ;
Dacă voi mă veți ierta
Florile din fețioare
Cîte un-a săruta !"
— „Nu se poate, păstorele,
Căci eşti om de pe pământ!"
Au mai zis albele iele
Legănindu-se pe virat:
— „Iar de vrei, cîntă-ne nouă
Şi ți-om da un cal c-un frîu
Splendid ca lumina nouă
Ce se scaldă peste-un rîu."
— „Nu se poate, albe zine !
Căci eu fluieru-am perdut.
Iar de vreți, veniți eu mine
Lîngă plopul cel căzut,
Ca să-1 spargem împreună
Şi să facem fluieraş."
Vesel ielele s-adună
Lîngă mândrul păstoraş.
Colo plopul se despică
Fără a se dezîipî.
— „Pune mîna, zmulicâ !
Toți cu toții !... lat-aei !..."
Dar abia prin tăietură
Ele mînele-au întins,
Că el trage-a sa seoură
Şi copaciul s-a închis.

Hora ielelor se plînge
Şi se roagă de păstor,
Căci sunt sclave şi le stringe
Plopul verde mîna lor.

Dar pe mica lor guriță,
Pe-al lor sîn de desfătări
Şi pe lata lor costiță
El adună sărutări.

COPILUL

într-o seară colo-n vale
Singurel eu mă jucam
Şi cu foi de portocale
După fluturi alergam.
Sub o salcie pletoasă
Unde lin izvor curgea,
Clora, floare graţioasă,
Flori în poală culegea.
P-albu-i sîn cădea uşoare
Bucle lungi de abanos,
Astfel corbul pe ninsoare
Lasă aripile-n jos.
Şi frumoasa copilită
Flori din poala ei mi-a dat
Şi cu dulcea ei guriţă
Dulce ea m-a sărutat.
De atunci pe floricele
Fluturii se joacă, zbor,
Căci mai mult cu rămurele
Nu mai turbur pacea lor.
Insă pacea pentru mine
De atunci s-a turburat.
Peptu^mi saltă în suspine,
Lacrimi vărs neîncetat.

CÎNTEC NAŢIONAL

— „Tu, ce-ai salbă gălbeoarâ,
Tu, ce eşti o garofiţă,
Frumuşică, bălăioară,
Cu inele pe cosiţă :
Cum adun pe floricică
Flutureii miere nouă,
Lasă, dulce frumuşică,
Pe guriţă-ţi s-adun rouă !"
— „De am salbă gălbeoarâ,
Nu sunt floare garofiţă,
Iar de sunt eu bâlăioară,
Dar n-am rouă pe guriţă.
Iar de vei să-ţi fiu soţie
Şi de vei să-ţi fiu iubită,
Mergi atunci la bătălie
Căci e ţara, vai! robită !"

CINTEC

Noaptea cade-ntunecoasă,
Oastea trece la bătaie,
Iar pe stîncă aburoasă
Arde luna cea bălaie.
Ai, băieți, p-acele maluri
Unde armia s-adună,
Unde Oltul geme-n valuri",
Să ne batem împreună.
Mîndră mea cu față albă
Si cu buze rumenite
Dete spre această salbă
Și paftale aurite,
Dete salbă la domnie
Și paftale și rochiță.
Insă mie, însă mie
Mi-a dat dulcea ei guriță.

PLOPUL

Eu aveam un plop de vale
Verde ca un smârăndel.
Trecătorii stînd în cale
înnopta cătînd la el.

însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veştezit.

Daca prințul ce domneşte
Ar fi vrut a mi-1 schimba
Pe coroana ce luceşte
Ca un soare-n fruntea sa,

încă nu aş fi schimbat
Plopul meu ce s-a uscat.

Vîrfu-i peste stînci pletoase
De departe îl vedeam,
Și-nnoptînd prin văi rîpoase
După el mă îndreptam.

însă toamna a venit,
Plopul meu s-a veştezit.

Daca tînără domniță
Plopul meu mi-ar fi cerut,
Dindu-mi dulcea ei guriță
Şeapte ani ca s-o sărut,

Nici atunci eu n-aş fi dat
Plopul meu ce s-a uscat.

LĂUTARUL

într-o noapte furtunoasă
Prințul cu-ai săi cavaleri
într-o sală luminoasă
Se-mbătau de dulci plăceri.

Cupele de aur sună,
Candelele strălucesc ;
A plăcerilor cunună
Damele drag o-mpletesc.

Noaptea este foarte rece ;
Iar afară-un călător
Prin furtuna nopții trece,
întonînd cîntări de dor.

— „Aduceți îndată-aice
Pe drumaşul lăutar !"
Scutierilor le zice
Domnul casei cel barbar.

Lăutarul se aduce,
Coarnele-i voios se joc ;
Fața-i palidă şi dulce ;
Ochii-i varsă dulce foc.

— „Cintă nouă, lăutare,
Tu, ce-n lume ai născut
Pentru-a noastră desfătare,
Pentru-al nostru trai plăcut !"

Lăutarul, cu mîndrie,
Sparge harpa de pămînt.
•— „Pentru inimi de robie,
Nu voi, doamne, eu să cînt !

Daca cînturile mele
June suflete răpesc,
Ale voastre inimi rele.
Inimi moarte, nu-nfloresc.

Astfel vîntul dezvâleşte
Cu-al său fraged sărutat
Crinul care-mboboceşte,
Dar nu crinul cel uscat!"

Zice şi pe loc dispare ;
Dar prin vînturi care gem,
Oaspeții, cu-nfiorare,
Auziră ast blestem ;

„Voi, ce tartarul v-a revărsat
în nopți fatale de voluptate
Cu nori de crime şi de păcate
Pe fața lumei ce-ați insultat;

Voi, ce dați moartea chiar în amor
Ca şerpi ce-n ora lor de-nrodire,

De voluptate şi fericire.
Turbați omoară complicii lor ;

Voi, ce cu hulă la cei mai tari
Tîrîți josita voastră cerbice,
Şi pentru omul cel neferice
Aveți dispreţuri crude barbari;

Fără de cuget, nici Dumnezeu,
Fii de minciună şi înjosire,
Astăzi cu cruda-mi despreţuire,
Pe voi să cază blestemul meu !

S-aveți repaus într-un mormînt
Numai cînd corpul ars de durere
Răci-va-n lume orice plăcere
Prin desecatul său osămînt !

S-aveți vedere; rău să zăriți !
Auz, ş-auzul să vă înşeale,
Gură şi vorbe fără de cale ;
Inimi, şt numai chin să simțiți.

Pe cît trăi-veți p-acest pămînt,
Fapta cea bună ce-ți face-n lume
Să se topească fără de nume
Cum pere-n spațiu urma de vînt!"

Astfel cîntă cu durere
Lăutarul rătăcit,
Iar în sala de plăcere
Candelile au pălit.

**Mîna-ngheață pe pahare,
Florile se sting pe loc ;
Iar in sala lată pare
O columnă grea de foc.**

**Pe columna-nflăcărată
Aste litere ziceau :
„Viața voastră-i blestemată
Oaspeții amar plîngeau.**

LA O DAMA ROMÂNA

**„Tu vrei să-ți spun, acuma, de ce nu te iubesc ?
Ei bine ! mă ascultă şi află ce gîndesc :
Eşti jună şi frumoasă ca roza de cîmpie
Şi ochiul tău durerea o schimbă-n bucurie.
Iar fruntea ta se pleacă sub gîndu-ți amoros
Ca cdnul primăverei în vîntul călduros.
Pe buza-ți rurneoară, trecînd a ta suflare,
într-un prefum de roze îşi ia a sa schimbare ;
Dar cînd tot spui cit neamul îți e strălucitor,
Amoru-ntoarce capul şi fuge rîzâtor.**

**Să te iubesc, pe tine ? Dar inima ta-i veche,
Şi generozitatea n/u-ncîntă-a ta ureche.
Văz sufletul tău, dragă, sub vălu-i grațios,
S-ascunde ca un vierme prin crinul cel frumos.
Patriotism, virtute, frumoasă cugetare
Sunt nişte simțiminte ce inima-ți nu are.
O formă analogă ea, dragă, de-ar avea
Ar fi cu plete albe şi dinții i-ar cădea.
Aşa te vede însă al meu tînăr amor,
Şi de aceea, dragă, el zboară rîzâtor.**

**Arunc-a ta privire pe-o inimă uscata
Ce egoismu-nchide şi micşorarea-mbată,
Pe-o inimă ce-i mută ca un mormînt fioros
La tot ce este nobil, plăcut şi generos ;**

Aceea va-nțelege cînd tu vorbești în lume
De aur, de cordele, de titluri și de nume.
Eu voi o vale verde ca tinerețea mea,
Ș-o floare grațioasă să plec capul pe ea :
Ș-acolo l-a mea țară, visînd eu în tăcere,
S-adorm pe sînu-i dulce, cu fragedă plăcere.

Dar tu vrei aur, titluri ; și tînăru-mi amor
La sunetul monetei s-avîntă rîzâtor.

De vrei să-mi fii iubită, vin' către țărmul vieței,
în care tot e dulce ca visul tinereței.
Acolo, dragă dulce, atît te voi iubi,
Cît rîul de plăcere în oalea-i s-ar opri
Și stelele în spațiu s-ar sparge voluptoase
La ale gurei mele șoptiri armonioase.

Dar vai ! a ta gîndire, pe cînd eu îți vorbesc,
S-avîntă după titluri ce visele-ți răpesc,
Ș-amorul meu, o, dragă, tu vezi, s-avîntă, zboară,
Rîzînd de bătrînețea ce inima-ți congioară."

Din alte volume

COLECȚIE
DIN POEZIILE
DOMNULUI
D. BOLINTINEANUL

1847

CÎNTEC

Colo-n valea înflorită
Subt un verde chiparos
Doarme dulcea mea dorită
Cu cosițe d-abanos.

Cîntă, cîntă, filomiță,
Prelungește somnul său ;
Iar tu aură luniță
Treci pe norișorul tău !

Căci în valea înflorită
Subt un verde chiparos
Doarme dulcea mea dorită
Cu cosițe d-abanos.

PUTEREA CÎNTECULUI

(BALADĂ)

Domnul stă pe tronu-i de mărgăritare ;
Dar pe fruntea-i zboară galbena-ntristare.

într-o mantă neagră el e coperit
Şi e trist ca plopul ce s-a desfrunzit.

împrejuru-i tineri cavaleri veghează ;
O semighirlandă damele formează.

însă doamna nu e in mijlocul lor;
într-un turn închisă plînge ea cu dor.

Domnul lasă ochii peste adunare.
— „Unde-i cîntărețul ? zise cu mirare.

Cum de roua serii cîmpul întristat
Are trebuință de a fi udat,

Astfel al meu suflet plin de întristare
Are trebuință d-o dulce cîntare."

Cîntărețul iese dintre căpitani :
Are plete albe şi optzeci de ani.

— „O cîntare, doamne, poate stinge dorul
Numai într-un suflet unde e amorul.

Pentru tine însă în darn voi cînta :
Ca mărgeanul tare e inima ta."

—„ Tu vorbeşti de doamna... Nu-mi aduci aminte,
Lasă, lasă morții ş-ale lor morminte !

O altă soție voi alege eu
Printre trandafirii palatului meu."

Cîntărețul tace ; dar harpa întună
Şi de dulci armonii palatul răsună.

„Un domn odată avea soție
Jună, frumoasă, cu suflet blînd,
Ce de ferice şi bucurie
Din zi într-alta trecea cîntînd.

La curte însă atunci gemea
Un june nobil, pentr-o fetiță
P-a carii mică, dulce guriță
Sărutări calde el culegea.

însă de față vrea s-o iubească.
Nobilu-i suflet nu îl ierta
Această floare s-o veştejească
în ochii lumii ce-l conjura.

Dar e în lume o lege grea
Care la unii zice : aveți toate !...
La alții însă, nimic să poate !...
Amor şi lacrimi, el alt n-avea.

Astfel la doamna merge odată.
O roagă, lacrimi de foc vârsind,
Să-i dea soție tînără fată,
Şi In genuche cade rugind.

Atunci în casă domnu-a intrat
Şi în genuche un om el vede.
îşi şterge ochii, nu poate crede...
Apoi, trădare ! el a strigat.

în darn ei însă se îndreptează,
Nu pot să fie nici ascultați;
Nimini la curte nu vru să-i crează
Şi-n închisoare fură-aruncați."

Cîntărețul tace ; domnul îl priveşte
Şi cu nerăbdare astfel îi vorbeşte :

•— „Tu, ce niciodată nu m-ai amăgit,
Cu ce-ncredințare astfel ai vorbit ?"

— „După-a mea voință cavalerul june
A-ndreptat domniței a lui rugăciune."

La aceste vorbe domnul s-a schimbat.
Palida sa frunte s-a rebucurat.

Ou un semn ce face, iată, doamna vine ;
Genele-i aurie cad în lacrimi pline.

Apoi lîngă dînsul loc pe tron i-a dat
Şi pe alba-i frunte dulce o a sărutat.

Apoi cavalerul şi fetița jună
Fără-ntîrziere domnul îi cunună.

CÎNTEC

Zboară, zboară porumbiță
Cu-aripioară aurită
Şi p-o rază de limită
Mergi in țara mea dorită !

Pe o coastă-ntunecoasă
Unde Oltul gerae-n spume
Şade dulcea mea frumoasă
Şi şopteşte-ncet un nume.

Şterge geana-i aurită
D-umede mărgăritare,
Iar pe gura-i înflorită
Pune-o dulce sărutare.

CÎNTECE ŞI PLÎNGERI

1852

O NOAPTE PE CAL

I

La anul una mie opt sute şi mai bine,
Cam patruzeci şi patru, eram înamorat
De orice frumuseţe ; brunete şi blondine,
Tot feliul de cosiţe subt buze-am deznodat.

Fetiţe, măritate, din mici şi-nalte clase.
Pe dulcea lor guriţă eu miere-am adunat;
Eram, precum se zice, un spărgător de case,
Un Don Juan de modă... Dar ce-i adevărat...

Aveam (să mi se treacă o mică slăbiciune),
Pe lîngă tinereţe, un chip fermecător,
Un caracter amabil şi plin de vioiciune,
Ş-un nume care place atât femeilor.

Dar văz nişte persoane cu inima senină
Roşind să mă auză vorbindu-le aşa !
Aveţi cuvînt, fetiţe ; dar ce vreţi ? nu-s de vină.
Certaţi societatea ; eu sînt făptura sa !

Ş-a ta mai cu-osebire, o, sexe graţioase !
Căci omul e ca fierul din care poţi să faci
Unelte ce-ar aduce mulţime de foloase,
Precum şi un stilete ce-un sîn poţi să desfaci.

Aceasta spre-a răspunde la inimi mai vergine
Ce-adoarme inocența pe sînu-i visător ;
Cît pentru ceilalți care sînt mai buni decît mine,
Să vie să-mi arunce asupră-mi peatra lor.

O tînără brunetă, vlăstar de viță mare,
Iiuasă-n al meu suflet 'al unei blonde loc :
Era o frumuseță, în Bucureşti cam rare.
Formată să iubească... o inimă de foc.

Şi Dumnezeu, şi dracul (precum văzui în urmă)
Formaser-al ei suflet; nu-mi pasă, ea era
La ochii mei un înger... O, vis cu tristă urmă !
Zburînd, de ce pe-aripă-ți n-ai smuls şi Viața mea ?

La cea dintăi vedere ea-mi fuse dragă mie,
Nu însă ca atîte plăpînde frumuseți,
Ghirlandă grațioasă de flori, ce cu mîndrie
Incununasă fruntea nebuni-mi tinereți.

Nu, nu, căci pin' la dînsa nu cunoscusem încă
Iubire serioasă... La vorba de amor
Ziceam cu orice sceptic : ***nu-i patimă adîncă;***
Pin' ce-ntr-o zi... zisesem : un înger răpitor.

Ochi mari, focoşi şi negri, umbriți de •nişte gene
Stufoase ; o guriță, răsură de pe plai;
Zîmbire răpitoare ; călare cald-alene,
Ce-anunță voluptatea, dulceața zilei-n mai;

Un gît alb ca ninsoarea ; un sîn făcut a bate
Şi a-ngheța-n suflarea de sanitari de-anior ;
Cosițe negre, mîndre, d-inele sămănate ;
O talie-elegantă ; un spirit răpitor.

Cine-o vedea pe cale-i atît de grațioasă,
Trecind împodobită de tinerețа sa,
Lăsînd a ei cătare arzîndă şi-amoroasă,
Suflarea voluptăței în părul lui simțea.

Bărbată-său trecusă optzeci de ani în lume ;
Dar vîrsta nu-i nimica nainte-unei femei
Ce cată-n măritare apărătoriul nume
Sub care să umbrească capriciurile ei.

Apoi era ministru, bogat ca şi o mină,
O mare-nrîurire la curte exerțînd,
Dînd ranguri pe parale la cîți nebuni se-nchinâ
La templul vanităței, miniştrii chiar făcînd.

Aceste încîntasă (precum aflai la vale)
Copila grațioasă, şi cînd el o ceru
Ea puse la picioare-i a frumuseței sale
Comoară, c-o pripire ce-arată eă-i plăcu.

Dar nume şi avere nu sînt destulătoare
Amorului ; el cere pe lîngă mari comori
Şi glorie ; zic cere, de nu vrei ca să zboare
Suava frumuseță cu anii-i rîzători.

El n-avea decît nume şi stare sănătoasă,
Şi pitarii, **şi funcții ; era şi nătărău.**
Şi ştiți c-amorirul are o gură grațioasă
Şi rîde de nobleță neştiind pe tată-său.

Eu o văzui o dată şi nu fără mirare
Cetii în ochiu-i dulce dorința ce avea
De-aşi răzbuna de cîte un soț bătrîn e-n stare
A face să se plîngă în darn soția sa.

Un ora galant nu poate nimic să refuzeză
Femeilor frumoase ; cu-ati-ta mai vîrtos
Cind un refuz nimica nu poate să-1 seuzezâ.
Dădui dar corp şi suflet 1-ast înger graţios.

întâi amoriul nostm păru o giucărie ;
Dar mai tîrziu, ei bine ! să vă mărturisesc.
Eu, ce aflam in viaţă unică bucurie
Pe mii de guri deodată s-aduc parfum ceresc ;

Eu, ce aflam fericea în tînără durere
A unei niîndmliţe ee-ici, colo mi-o plmtam,
Şi pe-ale ei suspine, beat dulce de plăcere,
Visînd victimă nouă adesea adomream. .

Ei bine ! perdui capul. Tot despăru din lume ;
Ea singură rămase cu frumuseţă sa.
Natură, oameni, totul şoptea dulcele-i nume ;
Tot ce vedeam, la dînsa părea câ se gîndea,

O clipă fără dînsa, eu nu puteam petrece ;
Cînd întîlneara în cale pe recii trecători
Mă întrebam în sine-mi cum ceia care trece
N-iubind a mea iubită, pot să trăiască ori ?

Aşadar, într-o seară zbură! la dînsa-ndatâ.
Bărbatul se dusesâ ; ea singură era.
Ea sta cu moliciune pe o sofa culcată
Ca cînd gîcisă gîndu-mi ş-acolo m-aştepta.

O toaletă simplă ; dar nu o poci descrie,
Căci la aşa vedere m-aflam de tot răpit!
Acolo voluptatea giuca cu buourie
Cu sînu-i alb ca spuma, cu păru-i încreţit.

Iar graţiile-antice, de- gioc astîmpărate,
Pe faţă-i plecînd fruntea, cu drag se odihneau ;
Pe mica ei guriţă suavă, parfumată,
Abia murea o roză, şi două-mboboeeau.

Cu mîna ei cea mică, rătundă, albişoară,
în coama ei bogată distractă se giuca ;
Cu degetele-i mîndre, ea după genişoară
Gonea somnul uşure ce ochii-i săruta.

Ea îmi întinsă mina, zîmbindă, somnoroasă,
Şi p-ale ei picioare îmi dete mie loc ;
Mi-ar fi părut visare de noapte mincinoasă
De n-auzeam mişcarea a inimii-mi în foc.

Acolo, ei iubire giurai cu înfocare,
Dar la aceste toate ea mîna mi-a jărtvit,
Pe eare-am .sărutat-o cu-atîta-nflăcârare
Cît de-ar fi fost un mugur îndat-ar fi-nflorit.

A doua şi a treia, şi-a patra intîlnire.
Dar nici *a* patra oară n-am fost mai naintat.
O, zile de iluzii, o, vis de fericire !
De ce-n acele timpuri eu viaţa nu rni-am dat !

Cu toată inocenţa unei iubire vie
Bărbatul înţălese seau bănui ceva.
Pleeâ-ntr-o dimineaţa luînd pe-a lui soţie
La ţară, unde-nehise la lume poarta »a.

Trei zile se scurarâ... Credeam că, supărată,
Marîa hotarîse să fug-acest amor.
Cuprins, turbat de gînduri, pornii la ţară-ndată,
Decis sâ mă iubească seau-n ochii ei să mor.

In murgul melancolic al unei seri văroasă,
Ling-un castel pe-o vale eu calul mi-am oprit.
Aici era închisă a mea mîndră frumoasă,
Plîngînd, seau cine ştie, fugind de-al ei iubit.

Aici, la o fereastră lăsînd a mea cătare
Un chip frumos şi dulce deodată zării eu,
Puind la gură anina în semn de sărutare ;
Apoi să stau acolo... Era îngerul meu.

Ea despăru ca focul ce-n seri întunecoase
La călători s-arată... şi apoi a perit.
Ea despăru ; dar iată, ca năluciri frumoase,
In vale lîngă mine câ-ndată a sosit.

Puţin lipsea, văzînd-o, să mor de bucurie.
Era-ntr-o rochie albă de tul suav-uşor;
O talie supţire ce vîntul înmlâdie ;
Pe capu-i o coroană de păr răsfăţător

Nodat cu ne-ngrijire... Dar geana-i graţioasă
Se îneca de lacrimi şi peptu-i palpita.
— „De ce aceste lacrimi, o, dulcea mea frumoasă ?
Ce vînt usucă roza pe feţişoara ta ?"

— „De-ai şti, răspunse mîndră ştergînd o lăcrămioară
Cu bucla ei noroasă, de-ai şti ce sufăr eu !
Bărbatul e un tigru şi lipsa-ţi mă omoară.
Aş vrea să mor, o, fermec al sufletului meu !

Tiranul înţelese amorul nostru-ndată
Şi sub minciuni, o, dragă, aice m-a adus.
El o să mă ucigă..." Ea zise, dar deodată,
în razele de soare, zîmbind 1-al său apus,

Văzurăm pe bătrânul venind pe furişate
Armat c-o lungă flintă... Măria galbeni.
— „Nu mă lăsa', îmi zise, în cruda-i răutate.
El o să mă ucigă... Ou tine voi veni!..."

Pericolul e mare. — „Vin', dulce mîndrulică !"
O clipă, şi Măria pe calul meu fugea.
O clipă, şi muşchiciul zbura ca păsărică...
Pe la urechea noastră o bală fluiera !...

— „Pe cai ! pe cai !" răcneşte bătrînul cu turbare
La cei ce îl înoungiur ; şi valea repetă
în noapte,-n urma noastră, aceast-amenințare.
Apoi tăcerea serii iar se astîmpără !

II

Bubuie văile, calul s-avântură,
Fuge cu cugetul inimii-n dor ;
Zboară ca austral seau ca eretele
Cătră o pasere singură-n nor.

Dănţuie. arborii, umbrele, stelele,
Una cu muntele văile sînt;
Murgul meu sforăie, leapădă spumele,
N-ating picioarele lui pre pământ.

Mindra îninlădie braţu-i cu graţie
Dup-a mea talie ; în sînul meu
Capul ei caută razămul florilor
Cînd vijăliile vijîie_greu.

Sînu-i subt braţele-mi arde şi palpită ;
Tot corpu-i tremură subt al meu braţ.
Astfel ca paserea jună şi timidă,
Ce prinsă de-aripe, tremură-n laţ.

Luna pe fețele-i albe şi rumene
Varsă torentele de-aur ş-argint;
Vîntul cu grație scutură buclele-i
Ce pe-al meu umere cad fîlfîind.

Ochii ei scînteie ; lăcrăma tînără
Luce în genele-i negre şi lungi,
Care o leagănă cu sărutările-i
Vîntul ce scutură iarba în lunci.

Tînără sarcină, viță sălbatecă
Ce pe-al meu umere se mlădia,
Strînge la sînul ei, sînu-mi ce palpită,
Mina ei fețele-mi îmi mlngîia.

Dulce e aerul ! Colo, mai dincolo
Cinele satului latră cu dor ;
Buciurmi-n măgură sfîşie inima ;
Clopotul turmelor sună uşor.

Brîul cîmpiilor de argint limpede
Plînge pe petrele-i necontenit ;
Greierul cîmpului, cîrsteiul cringului
Cint călătoriului cel rătăcit.

Crucele, arborii, puțuri şi mâgure
Trec ca fantasmele pe lîngă noi.
Toate se clatină... abia-nainte-ne
Per şi alunecă, per înapoi.

Umbre şi flacăre, vînturi ce pe-aripe
Praştie freamătul dulcelor seri,
Paserea tînără, apele, plîntele,
Tot pare ochilor dus în plăceii.

Undele spațiului, brune ca umbrele.
Curg, se rostogolă, line, uşor ;
Razele lunei dulci gioacă pe dînsele,
Stelele scînteie, bete d-amor.

Ochii săi caută fața mea palidă
Ce mînuşițele-i mi-o mîngîia ;
Gura mea caută buzele-i fragede
Unde râsurile îmbobocea.

Sînu-i pe sinu-mi saltă, comunică
Flacăra tînără în sinul meu ;
Gura-i pe buzele-mi arde ca soarele
Şi sărutările se sparg mereu.

Balsamul gurei ei, dulceața buzelor
Mă-mbată ! Tot peri într-un suspin ;
Mîna plăcerilor mi-a închis genele
Cu-ale lor degete de rozmarin.

Şi la armonia dulci-sărutărilor,
Vîntul ce leagănă uit-al său zbor ;
Rîul se turbură, "Opreşte undele-i.
îşi restrîng oarele aripa lor.

Iară minutele ca rindurelile
Pe-aripa berzelor plană trecînd.
Stau ; iară stelele, flori de-aur. fîlfîie
în voluptatea lor, drag leşinînd.

Beat de dulcețele şi de parfumele
Buzelor fragede ce sărutam,
De-amoru,l ceriului ce-mi-neca inima
De voluptate beat, rîdeam, plîngeam.

Ura !... a ! iiacătă-i ! repetau oamenii
Ce călări după noi iute-au sosit.
Vorba lor ne trezi... Calul meu s-aripă ;
El în beție-ne s-aiu fost mleit.

Ura ! stați !... Văile sună ici, dincolo.
Mîndră mea, galbenă tremur-ușor.
— „Nu avea temere, ferrnecul zilelor !
Vulturii ca^al meu cal încă nu zbor."

Și-ntinzînd armele-mi, volvoră flacără ;
Tună. Iar văile s-aud gemînd.
Apoi dînd pintene, calul se-nfurie.
Zbor, l-a mea inimă măndra-mi strîngind.

Armele-astimpâră fuga gonacilor.
Stau, iar noi repede ne depărtăm,
Și-n dumbrăvi tinere calul alunecă,
Unde de sărutări iar ne-mbătăm.

— „Inima inimi-mi ! iată-te liberă,
Lanțul bătrînului noi l-am zdrobit.
Anii tăi curge-vor dulci ca murmurele
Dragi sărutărilor, lîng-un iubit.

Zilele-mi tinere sub sărutările-ți
Mândre și candide vor înflori ;
Pe gura-ți rumenă carte cu litere
De roze tinere, eu voi ceti.

Zilele, serile, taina plăcerilor
Ș-a fericirilor, din vieața mea,
Pe-una din rozele ce-arde pe buzele-țî
Rumene, candide, se va stingea ! •'

— „Zi, zi ! o, mindrule ! pentru că vorbele-ți,
Dulci ca o muzică, mă fericesc î
Ele, ca freamătul florilor cîmpului,
La a mea inimă vin și șoptesc...

Ah ! dar adaogă .mîndră, vezi, suflete,
Colo în măgură ceva albind ?
Este o biserică ?... — „Dai, o biserică
Unde, spun cei bătrîni istorisind.

Că un domn Țepeluș și-a-ngropat soața lui
După ce zilele i-a rădicat.
Și în memorie-i astă biserică
Pe-această măgură a înălțat."

— „Spune-mi istoria doamnei acestia,
De cumva, dragul meu, ai auzit!"
— „Bucuros : dar precum începe cântecul..."
Și sărutindu^mi-o, eu am grăit.

Culegeți, culegeți florile anilor
Pînă ce mînile nu .amorțesc !
Sărutați, sărutați pin' ce râsurile
Pe buze tinere încă-nfloresc !...

Umbrele copere fața pămjntului.
Stelele palide intră-ntre nori.
Austrul leagănă pletele cîmpului.
Paserea tînără cîntă în flori.

Insă în razele stelelor galbene.
Colo subt arborii verzi înfloriți,
Ochii drumețului văd legânîndru-se
Umbrele tinere a doi iubiți.

— „Era o tînără fiic-a Albaniei,
Dulce ca soarele lunei lui mai,
Albă ca spumele mărei în furie ;
Ochii au fețele ierbei de plai.

Dar ale tinerei, ascultați vorbele
Ce-aura serilor pe-aripi fura !...
— -<Nu !... a zis tînără, mîne eu trebuie
A muri, seau, de nu, eu voi pleca

Zice şi repede souturînd pletele
Ce-exal parfumele dulcelor flori,
Şterge cu dinsele genele-i umede
La focul stelelor ce ies din nori.

Apoi iar repede zboară, s-avîntură
Ca raza stelelor tremurători;
Fuge, alunecă ca arătările,
C-aurea serilor pe crinişoii.

Pletele-i galbene cad răsfățindu-se
în sărutările lunei bălai ;
Fața-i e palidă ; umbra durerilor
Stîns-a pe chipul ei orice văpăi.

Dar forma chipului fermeca. Fidias
N-a tăiat marmura mai grațios.
Păru-i ce seamănă spicele griului
Coapte acopere sînu-i frumos.

Geana ei copere, plină de grație.
Ochii ce-n pajişte i se prevăd ;
Gura ei fragedă, mică şi rumănă,
Mărgăritarele las de se văd.

,

Un văl alb rărişor, care pe margine
Ar tele-Albaniei flori a-nfirat,
Copere creştetu-i; iar căpătăile
In voia vîntului zbor ne-ncetat..."

Dar calu-mi repede ciulă urechele,
Tremură, sforăie, sare cotind.
Mîndra-mi se sparie... căci lima-n negură
Pere, şi umbrele trec dănțuind.

Murgul cu furie zboară, s-avîntură,
Frica îl aripă, dîndu-i puteri;
Fuge ca inima celui ce sufere
Spre țărmul viselor dulcei plăceri.

Apoi s-astîmpără... Ne-auzim vorbele.
Dar.., norii scapără..., stelele per...
Vîntul desfăşură coamele cîmpului,
Şterge făcliile ce-ard sus pe cer...

—• „Urmă-ți istoria, zise ea, mîndrule,
Fruntea subt buzele-mi dulce plecînd,
Mai ales nu uita morala cronicei
Di-nceput !" zise ea, drag surîzînd.

— „Sărutați, sărutați pîn' ce răsurile
Pe buze tinere încă-nfloresc.
Culegeți, culegeți florile anilor
Pînă ce mînile nu amorțesc.

Candel a-mpraştie razele-i palide
Ici, eolo-n camera doamnei lui Vlad,
Cînd ea desfăşură lungi cosicioarele-i
Ca să s-astîmpere în al ei pat.

După cum cronica zice prin cîntece.
Ea fost-a tînără ; chipu-i frumos ;
Şi nebunatecă ca tinereţele
Ce despic undele vieţei voios.

Răsfăţând pletele-i negre în spiculă
Unde eu graţie ea se uita,
Suspinînd şi uitând că nu e singură
Cu drag în spiculă se săruta.

Mînile-i mîngîie ochii ce-n genele-i
Ca viorelele ard albastrei,
înclinând buzele mândre ca florile
Pe rătunzirile sinului ei.

Apoi ea caută patu-i cu graţie...
— «Dormi, tu ?» întreabă ea dulce zâmbind.
— -Nu, dulce îngere», zise în cameră
Doica, cu pletile lungi de argint.

— -Nici eu, doicuţa mea, nu ştiu ce-î pricina.
Gîndul mă turbură, somnu-a zburat...
Cîntă, o, draga mea, doinele-ţi tinere
Precum în leagănu-mi tu mi-ai cîntat.

Dulci erau nopţile cînd tu pe braţele-ţi
Sub sărutările-ţi m-adormeai lin !»
— «Dar astăzi ? .începe, zise bătrîna ei,
Ascultă cîntecul unui străin :

Ling-un rîuleţ
Brîu de cîmpuleţ,
Briuleţ d-argint
Ce cură mugind,

Tristul călător
Se opreşte-n dor
Şi acolo plînge
Cu lacrimi de sînge ;
Plînge fără seamă
Şi pe moarte cheamă.
Iată, măre, iată !
Moartea i s-arată
Cu perii zburliţi
De lacrămi stropiţi,
De şerpi împletiţi ;
Naltă şi uscată,
De boale urmată, —
Boale furioase,
Boale gălbicioase,
Din aripi plesnind,
Ca iesme rînjind :
— lată-m-am venit,
Voinicel iubit!
Puţintei în lume
Cheamă al meu nume.
Care-i dorul tău
Atita de rău ?
— Moarte ! sînt străin,
Curmă al meu chin !
—• Ştii cine sînt eu,
Voinicelul meu ?
Al meu sărutat
Este îngheţat,
Vorba-mi fioroasă,
Mâna-mi sângeroasă...
Cine a întrat
într-al meu palat
Nu a mai ieşit,
Nu a mai simţit,
A purupe-a stat
Mut şi nemişcat.
— Cine a intrat
într-al tău palat
Nu a mai ieşit,
Nu a mai simţit,

A purupe-a stat
Mut şi nemişcat,
Dar nu eşti mai rea
Decît vieaţa mea!
Nici o bucurie
Nu-mi mai rîde mie.
— Ah ! de este-aşa,
Vin-, inima mea !
Sârbătoare-aşteaptă,
Morţii se deşteaptă,
lat-o cade, nea !
Vin-, inima mea !
Astfel ei vorbesc,
Boalele răcnesc,
Saltă, să-nvîrtesc,
Din aripi bătînd
împregiur săltînd,
Asupră-i sărind,
Ca iesme rânjind.»

— «Tristu-ţi-i cîntecuî, o, măicuşoarea mea !
Nu ştii tu cântecul fetei de crai
Cu cosiţi galbine, pe care soarele,
Zilele, nopţile, sta fără grai

Sărutînd pletele-i ?... Apoi cum stelele,
Umbrele plînsu-s-au la Dumnezeu
Să zică soarelui să lase căile
Unde-ndrăgindu-se şede mereu !

Ş-apoi cum Dumnezeu fata făcutu-mi-au
Răsură... Cum de-atunci necontenit
Cînd iese soarele bea lăcrămioarele
Ploarei cei rumene ce a iubit.

Dar tu cînţi boalele... Dragi îmi sînt zilele
Şi sărbătorile, doicuţa mea !

Vrere-aş ca florile dulci tinereţelor
Pururea zilele-mi a-mi cununa !

Şi-n fiori, în antice, danturi şi rîsete
Să cure zilele fără dureri,
Bete ca fluturii de fumul crinilor
Legănaţi pe-aripa dulcelor seri !

Danturi şi cîntice !... Ah ! ce am zis ?
Mîne sînt nună eu... Nu ştii paftalele,
Rochia, salbele ce mi-a trimis ?

Mine, doicuţa mea, mîndră eu face-m-oi,
Toate femeile a-nnebuni !
Ah ! de ce Ţepeluş nu e cum. inima-mi
Vrere-ar ?... O, draga mea ! cum l-aş iubi

Dar faţa-i galbănă, doică ! mă sparie ;
Sui) sărutările-i reci, tremur eu
Ş-unde cad buzele-i parcă las petele
Sîngelui prăzilor pe capul meu !...-

Candela fumegă ; razele-i searbede
Gioacă pe pletele ei cătinel,
Arătînd genile-i, unde o lacrimă
Arde şi picură înceîinel.

Uşa se clatină... Umbra bărbatului
Pare. — «Eşti singură ? zice întrînd.
Doică, mergi ! lasă^ne singuri în cameră,»
Mai zise Ţepeluş înaintînd.

lesă. — «O, doamna mea, inima-mi sîngeră,
Căci tu mi-eşti tânără ; dar ce pot eu ?
Scoală-te, scoală-te ! ş-ascultâ-mi vorbele
Şi hotărârile, îngerul meu

Modestă, rumănă, plină de graţie,
Coperind umerii cu părul ei,
Lîngă bărbată-său merge ea timidă
Ca căprioarele stînd între lei.

— «Spune, stăpânul meu, .ori cununiile
Astă duminică nu se mai fac ?
Nu-i aşa ? Inima-mi a gîcît veştile
Ce-mi dai, şi carele, zău, că nu-mi plac.»

—• «Astă duminică... face-s-or nunţile.
Lume şi cîntece, flori cîte vrei ;
Fi-vor de toatele ; numai că oaspeţii
Vor avea straiele negre pe ei.

Cîntece ? Sunetul cel lung de clopote.
Şi cununi, florile fără miros...
Doamnă, închină-te, căci iată zorile,
Ca sâ laşi zilele aice jos !»

— «Ce zici, o, domnul meu ! nu-nţăleg vorbeie-ţi..->
— «Doamnă, închină-te ! tu vei muri !...»
— «Domnul meu, vorbele-ţi turbură sufletu-mi...
Cu-astfel de zicere nu mai glumi !...»

— «Glumă ? Dar erede-mă, nu sînt glumi vorbele-mi.»
Zice şi repede scoate-un pahar
Unde amestecă cu apă turbure
Sucul veninului celui amar.

— «Bea, bea, căci zorile colo se rumenă
Ş-ochii-ţi nu trebuie a le vedea !»
— «Ori glumeşti, ori visezi, ori că-mi per minţile.»
Zise şi genile~i şi Ie ştergea.

— «Bea !», strigă Ţepeluş. Ochii lui scînteie,
Fruntea Iui fumegă... «Bea !» repeta.
Doamna se turbură, cade la poalele-i;
Plînge şi plînsetul o îneca.

Sînul ei palpită, coama-i se scutură
Ca torent falnic pe umerii săi.
Vede câ mînile morţei culege-vor
Florile tinere a zilelor ei ;

Şi-n cursul zilelor ce-ncleştă mînile !
Astfel torentele pe-oameni răpind,
Ei acăţ mînile d-ierbele ţărmului,
Dar viaţa lunecă şi cad perind.

Luna şi candela varsă în cameră
Palide flacâre ce răsfăţa
Genele-i, pletele-i, sînu-i şi umerii
Ce-uita că copere cu coama sa.

Plînsul în flacără cură pe faţa ei,
Unde, cînd zîmbetul cel graţios
Speranţa seamănă ; cînd iar abaterea
Florile palide vărs dureros.

Ea, Ia picioarele domnului, lacrimă.
Roagă ca zilele ei a-i cruţa.
Şi mîndre graţiile, deschizând buzele-i,
Pleacă genunchele, rog lîngă ea...

•— «Să mor, o, domnul meu ! dar eu sînt tînără ;
Anii-mi se numără cu-optsprece flori ;
Zilele-mi murmură, line ca freamătul
Ierbii câmpiilor în vintişori !

Soarele n-a-nflorit mugurul zilelor
Mele... Stăpinul meu, de ce să mor ?
Ceriul e limpede !... Mindre sînt stelele !
Viața-mi mi-ntunecă razele lor.

Şerpele, hiarele încă se bucură
De focul soarelui cel strălucit...
Pentru ce trebuie eu să mor, domnul meu '!
Zilele-mi, sufletu-mi nu-s de-osîndit !...

Doamne ! stăpînul meu, nu-mi lua zilele !
Ah ! Vieața-i limpede !... Voi să trăiesc !
De focul soarelui, de roua cîmpului.
De raza stelelor sâ mă răpesc !»

— «Bea !" zice Țepeluş, fără să-I turbure
Plînsul şi rugele consoartei lui.
«Bea ! căci vin zorile şi tu nu trebuie
Să le vezi, doamna mea, încă îți spui !••

— «Ce sînt greşelele-mi ?» zise ea-n lacrime
Şi la picioarele lui se tîra.
Mîna lui palidă, poalele, talpele,
Cu-ale ei lacrime, ea le scălda.

— «Ce-ți sint greşelele ?» zise ei barbarul.
Rîzînd cu hohote. «Ce ai greşit ?
Voi să mori... Iată-Ie. Dreptul ce buzele-ți
Cheamă să le-apere este amuțit,

1

Lingă voințele-mi. lîngă puterile-mi.
Şi cine-1 caută este nebun !
Caută, caută fața pămîntului :
Cel mai rău sfîşie pe cel mai bun,

Cel tare pe cel slab, după voințele-L
Cine îl apără ? Unde-i Dumnezeu.
Seau cel drept ce ziceai, ca să vă apere ?
Dreptul e voia mea. Totul sînt eu.

însă găteşte-te, fă-ți rugăciunele,
Căci iată zorile, trebui să mori,
Seau de nu şi de vrei a-ți cruța zilele
Şi a pleca de-aici pînă în zori

Oriunde mințile paşii tăi duce-vor ;
Scrie eu sîngele-ți pe aste tăbliți
Că ai dat unui rob tînăra-ți inimă ;
Şi aşa amîndoi voi să fugiți."

Doamna s-a rădicat ; fața-i se-nfkicără ;
Ochii ei fulgeră. Inima sa
Saltă şi vorbele-i cură din buzele-i
Mindre ca flacăra ce-o insufla.

— «Dragi îmi sînt zilele ; însă nu zilele
Ce trăiesc oamenii ruşinat or.
Nu, decît să trăiesc ruşinând numele-mi,
Astfel mai bine voi astăzi să mor.

Dragi îmi sînt zilele, însă, de trebuie
A muri, ştiu să mor, cum am trăit.
Vezi ? Mor, şi temerea nu-mi saltă inima.
Fețele-mi, domnul meu, nu s-au pălit.

Fie ca zilele-ți moartea să secere
Fără ca inima-ți a tremura !...
Dar nu crez... ești fricos... temerea singură
Pune cuțitele-n inima ta !»

Zice și mîna sa vesel ia repede,
Soarbe-al veninului suc arzător.
— «0, zile tinere ! Soare, voi, stelelor,
Paseri, voi, florilor ! vă sărut... mor !

Doamne ! îngroapă-mă cu pompă falnică
In zile vesele de sărbători,
Să vază oamenii că am fost tînără...
Să plîngă ! Junele s-arunce flori !

Focul în inimă m-arde, o, domnul meu !
Să mă-ngropi într-un cîmp verde-nflorit.
Ah ! ce dor ! acolo !... să ascult nopțile
Al păsărelelor cîntec iubit !»

Dar mîna galbănă a morței mîngîie
Genele-i umede, păru-i bogat ;
Culegînd rozele din fețișoarele-i,
Pe-o raz-a stelelor ea a zburat.

Anii ei scursu-s-au astfel ca freamătul
Dulci sărutărilor celor d-amor...
Și nici o lacrimă n-a vărsat nimine,
N-a vărsat nimine lacrimi de dor !"

Atunce mîndră mea, ștergîndu-și plioapele
De lăcrimioarele-i ce cădea-n vînt,
Cu amor suspină și zice-n lacrime :
— „Ce răi sînt oamenii pe-acest pămînt!"

Zice și brațele-i ca două aripe
D-înger pe talie-mi le mlădia
Și-n sînu-mi fețele-i albe și fragede,
Ca crinul cîmpului, le ascundea.

Luna și stelele se învăliseră
Ici, colo-n negură. Șărpii de foc
Fuge, alunecă... Bubuie repede...
Arătînd umbrele ce zbor și joc.

Vîntul se-naripă... geme ici, dincolo,
Leagănă arborii, ierburi și flori,
Cînd gloacâ-n pletele mîndrei cei tinere,
Sărutînd fețele-i dulci rumeori,

Cind turbînd, de pe cal vra să ne-avînture
Și pe aripele-i a mi-o răpi.
Dar ea, ca iedere încleștînd brațele-i
De a mea talie, nu va a ștâ.

Calul meu repede fuge pe miriște ;
Zgomotul norilor l-a speriat.
Fuge și coamele-i fîlfîie falnice,
Ochii lui scînteie... Zboară turbat.

Fulgerul scapără. Fața pămîntului
Se-neacă de lumini... Repede iar
îi urma trăsnetul... îrjie, uruie,
Bubuie, turuie și țipă chiar.

Cade și-n spațiu-i ici, colo îrjie,
Cade-nainte-ne într-un copac.
Calul se sperie, fuge ca fulgerul.
Norii se turbură și se desfac,

Revărsînd ne-ncetat apă şi flacără.
Undele spintecă aeru-apos
Ce strivit lunecă asupra pămîntului ;
Undele spumegă, cad furios

Şi izbind aerul, şuieră, vîjîie.
Scaldă cîmpiile, curg volvorind.
S-adun ici, dincolo, se vărs cu murmură,
Florile văilor, tot, înecînd.

Calu-mi în voile-i fuge şi sfărâmă
Ploaia şi aerul, umbrele-n joc.
Iar noi dînd calului frînile, feţele
Ne-uscăm I-a buzelor pară de foc.

El se avîntură, zboară, se clatină,
Apoi deodată iar sforăie stînd.
Colo sînt casele-mi... Coborînd repede
Calul se leagănă... crapă căzînd.

III

Aici aflarăm portul cel dulce-al dezmierdare!.
Măria era udă de ploaie. Semăna
Venusa graţioasă ieşind din sînul mărei,
Seau un boboc de roză ce-n rouă se-nvolta.

De ce sub sărutarea-i arzîndă ş-amoroasă,
De multă fericire, eu oare n-am murit ?
Vai ! am trăit, o. Doamne ! pe guro ei mieroasă
Să văz cît sărutatu-i a fast de otrăvit !

Trei luni de voluptate, de-amor, de fericire
Fu visul cel rnai dulce ce viaţa mi-a-mbătat.
Dar visul luă zborul şi în a mea trezire
Cătînd în lături, singur mă văd şi întristat.

Căci într-o dimineaţă, plecînd la vânătoare
Cu unii din amicii-mi, ah ! cine-ar fi crezut !
Maria,-al vieţei mele frumos şi dulce soare,
Ei bine ! dispăruse şi nu o-am mai văzut.

Dar mai tirziu ingrata îmi scrise una dată r
„Mi se urîse foarte la ţară unde-aan stat.
Muream de neastâmpăr ca să mai fac o dată
Pe cal călătorie, cum tu m-ai învăţat.

Şi calul lău murise... Dar iată că îmi vine
Un cavaler şi-mi zice : Ce cal voinic am eu 1
M-am dus cu el îndată, precum m-am dus cu tine.
Dor fă şi tu ca mine... Adio, dragul meu."

RÎUL VIEȚEI

L A D-RA E... D...

I

Pe acele maluri verzi şi râzătoare
Unde rîul vieței curâ-etern uşor.
Unde se îmbarcă junele fecioare.
Pentru viitor.
Unde mii de vise pleacă peste valuri
Toate c-un vîslaş,
Iată câ s-arată p-ale undei maluri
O fecioară blondă ca un îngeraş.

Vine, să s-avînte p-unda adormită,
Cu a sa mîndreață, •cu-ai săi anişori.
Aura-i codiță cade împletită
în voioase flori.
Trei vislaşi mai sprinteni înainte-i snre
Spre a o primi ;
Cu sfială fata la a lor chemare
Lasă-a ei priivire a se rătăci.

„Vin' ! îi zice unul, mîndră copilită !
Vasu-rr.i e d-ivoariu, stratul de atlaz ;
Cinci voinici înturnă într-a mea luntrită
Vîsle de topaz !
Roabele spăla-vor genunchele tale
Ou lacrima lor ;

Cînd vom trece rîu), toți vor ste în cale
Căutînd cu dor !"

„Vino, zice-al doite, tinerică fată !
Cine întră-n vasu-mî nu va mai muri
La picioare lumea va vedea plecată
Şi-1 va pizmui !
Zilele la zile, ani la ani vor spune
Numele-i vestit.
Viitoru-i țese trainice cunune ;
Va-nsufla şi frică şi va fi iubit !"

„Vino, zice-al treilea, floare de cîmpie !
Vasul meu e simplu, mic, nălucitor ;
Cînd vom trece-n cale, nime n-o sâ ştie,
O, ial meu amor !
Dar a mea iubire arde ca un soare :
Eu te voi iubi.
Te voi creşteri sînu-mi, ca p-o mîndră floare ;
Din a mea suflare eu te voi hrăni !

Cît aceste valuri de amor răpite,
Sta-vor p-a lor cale şi te vor privi,
Paseri, flori şi vuituri, sitele aurite,
Te vor pizm'ui !"
Tînără copilă stă şi se gîndeşte ;
Apoi bucuroasă mînuşiț-a dat
Celui mai din urmă, celui ce-o iubeşte
Şi pe rîul vieții dulce-a lunecat.

II

Ceialți doi plecară cu-alte călătoare
Care preferară în loc de amor
Glorie, avere, vise-amăgitoare
Oa junețea lor.

Pe voioasa undă toți se avîntară
Dulce legănați ;
Dar colo, mai colo toți se-nfiorarâ,
Căci de vijelie fură-ritîmpinați.

Vînturile suflă, aerul se crapă ;
Aburii în unde cad şi se topesc ;
Valul se înalță, oa un munte d-aur ;
Toți se rătăcesc !
Iar cînd aste vînturi turbide tăcură
Şi-apa s-a-mblînzit,
Numai barca fetei cu cosiț-auri
Despica pîrîul vieții liniştit!

CIOBANUL

Mai în gios de stînă,
Lingă o fîntînă,
Cîțiva ciobănei
Vorbeau între ei :
— „Bădiță, bădiță,
Zice baciul Niță,
Dă-mi a ta fetiță,
Cu '-în albişor
Ta un crinişor,
Cu păr gălbeor,
Să-mi fie soție...
Mult mi-i dragă oaie !
— „Eu că ți-o voi da,
Zice baciul Preda,
Dacă vei ierna
Sus în munticel
Singur, singurel,
Pînă a-nverzi
Codru şi-a-nflori;
Pînă vom veni
Eu şi mândra ta
A mi te lua."

II

Pe un pisc tăcut
De vînturi bătut,
Tristul ciobănel
Şede singurel,

Tot calând spre văi
Să vadă pe-ai săi.
— „Draga de luniță,
Mândra sălbulițâ,
De cinci ori luci
De cînd sint aci ;
Gheata s-a topi* ;
Codrul a-nfrunzit;
Apa s-a sfârşit;
Ei n-au mai venit.'

Oițe, oițe,
Cu plete plăvițe,
Ca nişte fetițe !
Şi voi, cînii mei,
Blînzi ca nişte miei,
Tari ca nişte lei !

Şi tu, Mărioară,
Floare bălăîoară,
Zîna florilor
Visul zorilor !
Şi tu, maica mea !
Nu mă-ți mai vedea !

Crivăț, crivăcior,
De o fi să mor,
Pe-acest colțişor,
Sâ aduni cu drag
Subt un verde fag
De prin colțişoare
A mele-osişoare !

Iar voi, lăcrămioare,
Ce rîdeți în soare,

Să tmi le udați,
Să mi le scăldați !

Stele, florişoare
Ce-ardeți lucitoare
In cosița serii
Cînd sint limlpezî cerii,
Voi, să-mi fiți, drăguțe,
Mindre candeluțe *l*

Iar voi, vintuleți,
Seara să plîngeți
în brazii măreți !"

nr

Astfel cîntă el,
Tristul ciobănel;
Iar pe coasta lată
Iată că s-aratâ
Albele oițe
Cu plete plăvițe ;
Şi-ai săi anişori
Ce-alerg lătrători
înaintea sa
A se bucura ;
Şi-a lui rnîudruliță
Cu flori în cosiță,
Cu flori gălbioare
Ca raze de soare.

El cînd mi-o văzu,
Inima-i bătu,
Atîta de tare,
încît cade, moare ;

Cade, se doboară
Gic-s pe costişoară ;
Cade pînă-n vale
Şi-ntîlneşte-n cale
Oițele sale
Şi-ai săi cînişori
Ce-alerg lătrători.
Ele mi-l zăresc
Şi mi-l ocolesc;
Pling .şi se jălesc
Cit brazii se-nclin,
Apele suspin ;
Văile mugesc,
Munții se clătesc,
Vulturii se string,
Cu lacrime pling ;
Soarele de dor
Se aseunde-n nor.

POEZIILE VECHI ŞL NOI
ALE D-LUI
DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

CORNUL

**Noaptea cu incertul vălu-şi întindea,
Iar trăsura noastră pe un deal suia.
Suspinînd, o fată, dulce creatură,
Mă-msoţea în cale pînă la trăsură.
Pe străine ţărmuri avînd a pleca,
Unde iniei un suflet nu mă aştepta,
Ea era plăcută ca o fericire
Şi purta în suflet tînără iubire.**

**Pe-ale ei cosiţe luna se juca.
O roua de lacrămi ochii-i rîura.
Un corn în departe s-auzea pe stîncă
Răsunind in noapte cu-ntristare-adîncă.
— „Sunetul acesta cînd vei auzi
în străinătate unde tu vei fi,
Cel puţin atunce cugetă la mine !"
Zise drăguliţa revârsînd suspine.**

**Zece ani trecură. Toate s-au schimbat.
Anii mei în lacrămi mi s-au întristat.
Nu mă mai cunoaşte dulcea mea iubita,
în streine braţe ea e fericită !**

**Dar cînd sună cornul, nu ştiu ce simţ eu,
Că un rîu de lacrimi udă sînul meu !**

1848

[ELEGIE]

— O, mimă-ntristată ! Ce dor adine te-ncinge ?
Regreți tu vro dorință ce nu s-a împlinit ?
Făclia' tinerețe! de lacrime se stinge
Cu-al viselor de aur hor vesel şi-nflorit ?

Regreți acele bunuri deşerte, peritoare,
Ce plînge-aiee-n lume tot sufletul de jos ?
O tînără făptură, o inim-arzătoare
Ce s-au uitat în sînul mormîntului umbros ?

— Orice dorinii frumoase, nu fură împlinite
Şi dulcea tinerețe cu visele-a zburat.
Nimic din cele bunuri de muritor dorite,
Acel ce dede viață, nu, nouă nu ne-a dat!

Dar nu plîng tinerețea în suferinți trecută,
Nici bunurile vieței ce oamenii doresc.
Durerea ce port este amară şi tăcută, _
Căci îmi răspund prin ură acei ce eu iubesc !

LA D-LA F.C

I

Cunoaşteți voi o floare ce pe-al vieței plai
Păstrează pînă astăzi profuraul ei din rai ?
Ea, pentru care cîntă frumoasa biulbiulicâ
Şi fluturai de aur aripile rădică ?
Cunoaşteți voi fecioara cu gene de eben,
Frumoasă ca lumina splendidului eden ?

II

O. tu, ce frumusețea-ți poetică, divină,
Exală fermec dulce ca fumul de pe flori !
Eşti tu o-nchipuire, o rază de lumină
Perdutâ din cosița rîzîndei aurori ?

Din hora înflorită a viselor de îngeri
Tu poate te-ai perdut !
Şi pe pămintul nostru de doruri şi de plîngeri
Cu dulcile surideri la noi te-ai abătut?

Oricare ți-e natura, divină, peritoare,
Tu vii pe-acest pămînt
Şi râspîndeşti profumul juneței răpitoare ;
Tu vii ca roua dulce ce trece pe-un mormînt!

Ah '. Vino şi-ncunună a bardului cîntare
Cu crinii frumuseți-ți ce ne arunci din cer
Mai dulci ca dimineața ce fără încetare
Se scură dupe sinul rîzîndei primăveri !,..

SUVENIRE DE CĂLĂTORIE

într-o dimineață, zi de primăvară,
Eu umblam pe-o vale în streină țară.

Dintr-un nor de aur soarele ieșea
Ș-ale nopții lacrămi de pe flori ștergea.

Nu ștergea el însă lacrămile mele,
Anii mei atun.ce mi-erau poveri grele.

Spre descurajare eu înaintam
Și scîrbit de toate în mormînt calam.

Deodată însă ochii mei văzură
Gotici monumente sus pe o măgură.

Mă urcai pe coastă. La poartă statui
Și o mănăstire în curte văzui.

Domnea intr-aceste monumente sfinte
O tăeere-adîncă ca cea de morminte.

Spre aceste locuri am înaintat
Și într-o capelă apoi am intrat.'

Auzii d-odată orga plângătoare
întonîrid armonii dulci și rugătoare.

La aceste cînturi sufletu-mi săltă
Ș-o rouă de lacrămi pe sînu-mi cură.

Pentru că un suflet zdrobit de-ntristare
Se deșteaptă încă de-o dulce cîntare.

O femeie jună, cu păr auros,
Lîngă o madonă ruga călduros.

P-ale sale fețe albe, gălbioare,
Cura în tăcere două lăcrămioare.

Ea era un înger tînăr, dulce, blînd
Și intra în lume lacrime vărsînd.

Păsurile mele nu le-auzi încă,
Atît rugăciunea îi era adîncă.

Ce compătimire mie mi-a-nsuflat
Cînd din rugăciune o am turburat.

Și c-o vorbă blîndă căutînd La sine :
— „Pentru ce verși lacrimi și adinei suspine

Cîmpul vieții tale-i semănat cu flori ;
Pentru tine viața are sărbători,

Apele murmură, paserea cîntare
Și amorul dulce, dulce sărutare !"

— „Anii mei sînt tineri, dar s-au întristat
Ca acele roze care s-au uscat !

Nu mai sînt in lume plăceri pentru mine
Şi surîsu-mi dulce s-a stins în suspine.

Astfel bucuria poate reveni,
Insă al meu suflet mu-I va-întineri.

Astfel pe o floare de se vestejeşte
Poarte cădea roua, dar m-o-nveseleşle.

Steaua vieței mele pe nori a trecut.
Familie, țară, eu fot am perdut!"

Mai în toată lumea am călătorit,
Dar cel înger dulce nu l-am re-ntîlnit.

Insă ea adesea în somnu-mi apare
Cu acele vorbe pline de-ntristare :

„Steaua vieței mele pe nori a trecut,
Familie, țară, eu tot am perdut

FLUTURELUL

într-o vale lată
Cu flori semănată,
Trece-un fluture!
Mic şi sprintenel.
Iată, se opreşte,
Stă, se odihneşte ;
Vede-o viorea,
Merge lîngă ea.
— „Viorica, lică,
De-ai fi bunicică.
Cit eşti frumuşică,
Tu m-ai ospăta
In foita ta !«
— „Du-1e, fluture!,
Mindru, mititel,
Cu-aripă pestriță,
Cu puf pe guriță,
Flutur răsfățat,
De flori sărutat!
Căci mi-i săruta
Cu gurița ta.
N-am credință-n tine ;
N-am credință-n mine,
Căci mi-eşti frumuşel
Ca un îngerel."

— „Viorica, lică,
Lasă-mă ! Mi-e frică !

Vîntu-o să mugească
Ş-o să mă răpească.
Cît sînt de frumos
Sînt şi de fricos.
Voi fi înțelept
Culcat p-al tău pept.
Nici nu voi sufla,
Nu te-oi săruta
Şi voi fi tăcut,
împetrit şi mut.
Iar de vrei mai bine,
Voi vorbi cu tine
Şi voi spune ție
Dalbă istorie
Ce nime nu ştie.

Dă-mi, o, viorica,
Bună, frumuşică.
Loc in sînul tău,
Căci e ceasul rău :
Morții s-au trezit,
Din gropi au ieşit,
P-aici au sosit!
Ielele pornesc,
Saltă, dănțuiesc.
Mi-e frică de mor
De zgomotul lor."

— „Dacă esbe-aşea,
Vino, zise ea,
Şireată ce-era !
Vino pe-al meu pept,
Dar fii înțelept
Şi îmi spune mie
D-albă istorie
Ce nimeni nu ştie !"

Floarea a*primit
Fluturul aurit.

— „Viorica, lică,
Lică, mititică,
Dă-mi un sărutat
Că-s de ploi udat
Şi voi spune ție
Acea istorie
Ce nime n-o ştie."
Cu un sărutat
Ea mi l-a uscat.

— „Mîndră răsurică.
Fost-a o fetică ;
Soarele-n tr-o zi
Trecînd o-ntîlni
Pe un verde plai.
Fata cea de crai
El că mi-o văzu
Şi aci stătu ;
Aci se opri
Cît nu trebui,
A-mi o căuta,
A-mi o săruta
Pe a ei guriță,
Pe a ei cosiță,
Răpit de iubire
Şi de fericire.
Cerul supărat
P-acest împărat
Că a-ntîrziat,
Schimbă pe fetică
Într-o păsărică.
D-atunci, surățică,
Mîndră răsurică,
Cînd se-nalță soare
Plînge-n frunzişoare.

Ia-t-o istorie
Ce nime n-o ştie.[1]

Astfel a vorbit
Fluturul aurit
Cu-aripă pestriţă,
Cu puf pe guriţă,
De flori răsfăţat,
De flori sărutat.

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Lui C. ***Negri***

Pe cimpio Tuiv.ii, pe un verde plai,
Tabără oştirea marelui Mihai.
Acolo, în cortu-i, domnul se gîncleşte :
Fericirea ţării inima-i răpeşte.
Are-o presimţire ce l-a turburat
Şi pe mina-i minară capul a plecat.
In deşert speranţa inima-i răsfaţă ;
Lacrămile udă gînditoarea-i faţă.
înaintea celor ce îl ocolea,
Cu o mantă d-aur el se ascundea.
Către căpitanii ce îl încungioară :
—• „Dragii mei ! Iertaţi-mi astă lăcrămioară f
E o slăbiciune de rare roşesc
Toţi cîţi au un suflet tare, bărbătesc.
Insă sînt minute cind natura cere
De la cel mai tare partea-i de durere...
Astăzi poci să număr mai la nouă ani
De cînd noi ne batem cu atîţi duşmani.
Este-adevărat, am făcut, în lume,
Neamului acesta cel mai mare nume.
Insă, ce-i mărirea, fără de folos ?
Ceea ce-i în noapte focul mincinos !
Singură mărirea nu-i destulătoare,
Nu voi foc de stele, ci voi foc de soare.
Cîte mii de inimi moartea n-a-ngheţat ?
Şi în cîte case dorul n-a intrat ?
Ţara este-n lacrămi şi se pustieşte.
Floarea tinerimei cîmpul învăleşte.

Şi în raza slavii unde strălucim,
Văz, pe nesimțite noi ne mistuim !
Astăzi lupta noastră orice luptă curmă ;
Ea va fi lovirea cea mai de pe urmă.
Astăzi este timpul ca să isprăvim.
Sau români ne perdem, sau români trăim !"

Asfel le vorbeşte... Dar doi soli sosiră,
Doi trimişi al Bas'tei. Capii toți ieşiră.

— „Basta vă trimite ? Spuneți ce doreşte !
Basta, iară Basta !... nu mai isprăveşte !"
— „Ce doreşte ? zice unul din călăi,
Basta porunceşte la vasalii săi !"
— „Să porneşti îndată banda ta în țară !"
îi răspunse celait cu o vorb-amară.
— „Mergeți, zise domnul, 1-al vostru stăpîn !
Spuneți-i că nu e încă un român
Care să dea arma pîn-a nu se bate !
De-i bărbat, aice vie a combate !"
— „Este timp !..." şopteşte un ucigător.
Celalt trage iute paloşul uşor
Şi c-o lovitură repede şi tare
ÎI împlîntă-n sînul eroului mare.
Căpitanii iute sar, mi-1 înconjor,
Dai- Mihai le zice : „Fraților, eu mor...
Spuneți doamnei mele să nu se mîhnească
Şi^n iubirea țărei fiii mei să-i crească.
Cînd vor fi în vîrstă, să le spuie ea
Că nu voi răzbună pentru moartea mea ;
Numai pentru țară şi neatârnare
Sînul lor să simtă sînta răzbunare !
Iară voi, tovarăşi, mie îmi jurați
Niciodată mîna cu strein să dați !"

La aceste vorbe eade^ntr-al său sînge.
Toat-a lui oştire cu durere-1 plînge.
Apele pe cale stau şi se opresc ;
Paseriîe-n aer triste ciripesc.
Moartea cu-a ei mină fața lui atinge ;
Liima-i îngheață, vorba i se stinge.
Iar viața-i mîndră zboară către nori,
Ca mirosul dulce unei stinse flori.

BENCHETUL

In pulbere de aur se culcă anindrul soare
Şi cupele bogate răsun în sărbătoare.
Aici se-mbăt voinicii de vin şi de amor,
în ochii unor mîndre citind ursita lor.

Dar domnul ia paharul şi htrigă-n gura mare
—• „Să stingem în plăcere a vieței întristare,
Căci anii noştri-n lume ca fumul se resip
Şi orice fericire e scrisă pe nisip.

Culegeți dar, culegeți, in dimineața vk'ței
Acele flori născute pe sinul frumuseței !
Căci ele sint plăpînde ca vis amăgitor,
Ca vinul acest dulce ce Izece rîzâtor.

Ah Viața este scurtă ca timpul dimineței
Şi ani cu plete albe urmează tinereței.
Ei ni se pai- departe, dar iată, au sosit...
O, dulce tinerețe, de ce m-ai părăsit ?

O, mîndră, mjna-ți albă sâ toame-n cupă-mi vin
Şi lasă pe-a ta gură sâ-nec al meu suspin !
Ascunşi de ochii lumei in lunga ta cofiță,
Să mă îmbăt de focul ce arde-a ta guriță.

Ah ! Lasă-mă pe sînu-ți rotund şi albişor,
Plingînd a mea durere, într-un suspin să mor
Aşa vorbeşte domn.ul şi capu-i se abate
Pe sînul frumuseței cu plete lungi, bogate.

Iar sub aizînda-i buză, al ei chipşor bălai
S-aprinde ca o roză în soarele de mai.
Dar iată, măre, iată câ un ostaş s-arată ;
De pulbere şi vînturi i-e fata sărutată.

E mîndr-a lui armură, statura-i e făloasă
Şi coama lui din cască se varsă vînturoasâ.
îndată ce apare, toți tac şi îl privesc
Şi mîndrele s-ascunde în plete şi roşesc.

îl

— „Hoardele barbare-neacă cîmpiile,
Spaim a-nainte-le zboară țipînd !
Sila şi lacrima,
Moartea şi flacăra,
Pasul barbarilor urmă gemînd !
Şi pe cind cetele, înfruntînd ostile,
Relele luptelor cearcă mereu,
Voi, dați plăcerilor,
Dați desfătărilor,
N-auziți gemătul neamului greu

III

El zice. Ruşinea, ca juna fecioară
Ce goal-ar fi prinsă, roşeşte şi zboară.

IV

**Domnul românilor, roşu în fețele-i,
Zboară cu cetele cele uşori.
Tropotul cailor,
Zgomotul armelor
Turbură cîntecul paserii-n flori ;
Spintecă aerul, zboară ca umbrele ;
Luna, ici, dincolo, iese din nori,
Luininînd cetele,
Sărutînd pletele,
Sărutînd fețele, armele lor.**

VISUL LUI ŞTEFAN CEL MARE

**Seara răspândeşte umbrele-i uşoare.
Şi melancolia trece gînditoare.**

**Dar Ştefan cel Mare, rătăcit prin văi,
Dintr-un corn de aur cheamă bravii s;**

**Inima-i zdrobită ca a lui oştire ;
Țara-i întristată ca a lui gîndire !**

**Pe un colț de peatrâ şeade el în dor ;
Vîntul suflă pâru-i lung, fluturător.**

**Pentru-n tîia oară inima lui plînge !
Ochii lui revarsă picături de sînge.**

**Acolo dă capul somnului mijind
Ce-i închide ochii cu-aripa-i d-argint.**

**Iată că-i apare o fecioară jună,
Ale carii plete strălucesc la lună,**

**Negre şi bogate sub cununi de flori;
Ochii ei asupră-i cad pătrunzători;**

Cad ca două raze, dulci şi călduroase,
Mîna ei atinge coamele-i undoase.

— „Ce ? Eroul mare, umbra a grăit,
însuşi el suspină şi s-a îndoit ?

înţăleg fricosul ce ascuns loveşte,
Robul ce sărută jugul t_e-l striveşte ;

Dai- un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu-nţeleg, o, Ştefan, cum s-a întristat

Mergi pe a ta cale, nu sta niciodată !
Urmă datoria care ţi-e lăsată !

Orice-mpiedicare, st.n'ili, vor peri ;
Cu-orice-mpiedicare ţar-a la va îi !"

Pe un nor de aur zboară ea cu fală
Un parfum de roze pasul ei exală.

Ştefan se deşteaptă, şterge faţa sa,
Unde-o lăcrimioară dulce se scura.

Luna argmtoasă ride printre nori,
Dulcea filomelă cîntă între flori;

Iar la focul lunei, cind mi se deşteaptă,
Vede-a lui oştire care îl aşteaptă.

Vede căpitanii ce îl înconjor
în tăcerea nopţei le vorbeşte lor :

•— „Fraţilor de arme, fala românească !
Dacă o sâ peară ţara părintească,

Dacă-n cartea soartei este însemnat
A peri poporal cel mai lăudat,

Cel puţin atuncea peară vitejeşte
Remiuşcînd toiagul care îl loveşte.

Ca un ager şarpe ce lovit şi-nvins,
Caută să muşte ce! ce l-a atins !

Astfel e românul, şi-n a lui cădere
Cine îl răneşte, după dînsul pere !

Astfel e românul, astfel sâ perim,
Şi-«n căderea noastră chiar să ne mărim

Mii de glasuri strigă... Luna bucuroasă
Dintr-un nor de aburi pare mai voioasă ;

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Şi-n adîncul nopţii văile mugesc :

— „Astfel e românul, .astfel să perim,
Şi-n căderea noastră chiar să ne mărim !"

CAVALERUL ŞI FLUTURUL

I

O albă fecioară, pe vale de munte
La rece pîrîu,
Adapă fugaru-i ou stemă pe frunte.
Cu aur pe frîu.

O rouă de lacrămi scînteie în faţă,
Pe roze şi crini ;
Cosiţa-i rîzîndă, săltînd se răsfaţă
De austrul lin.

Cu ochii în unde ce trece spumoasă
Visează tăcînd,
Iar ctilu-i priveşte pe doamna-i frumoasă
Ce-o vede plîngînd.

E timpul cînd ziua şi umbrele mute
Pe piscuri se joc,
Iar văile-noată în valuri tăcute
De umbră şi foc.

Atunce din umbre o umbră s-arată,
Un june ostaş ;
El pleacă genuchii-i, la timida fată
Câtind drăgălaş.

— „O, albă regină *l* tu eşti graţioasă
Ca visul din zori
Ce scutură dulce pe-o frunte umbroasă
Aripa-i de flori !

Cîiid ochii-mi văzură la cea dintîi oară
Al tău chip frumos,
Mi-erai cunoscută, o, dulce fecioară !
O, vis graţios !

Cu hora de vi?e, voios legănată
Pe caru-nflorit
Să ştergi de plîns ochii-mi, mai mult de o da
La mine-ai venit.

Ca-n visele-acele, o 1 vino, mă-mbată
Şi azi de amor !"
El zice şi faţa-i de lacrămi rouată
Exprim-al său dor.

L-aeeste cuvinte, fecioara uimită
Roşi tinerel.
Dîstraotă, răsfăţa cu mîna-nflorită
Al ei căluşel.

— „Nu... nu... niciodată !"... ea zice ş-uşoară
Pe cal s-arunca,
Iar calu-i prin noapte cu vultur ce zboară
Voios înota.

li

— „Stăpîne ! Ştiu toate secretele tele !"
Ii zice zburind
Un flutur de aur cu mici aripele,
Gingaş şi plâpind.

„Pe-o ro2ă-nilorită aproape de tine
Dormeam legănat,
Cînd vorbele tele trerupte^n suspine
Din somn m-a sculat.

Ea 'iiu te iubeşte, sărmane streine !
Dai trebui să mori '.
Mai bine o uita... Fă, frate, ea mine
Cu dulcile flori !

Poți încă să afli atite fecioare
Cu sinii de crin.
Se perde din lume acela ce moare,
Sărmane strein !

Dar poate, sărmane, ea însuşi răspunde
La tlnăru-ți dor !
Adesea femeia iubeşte ş-ascunde
Simțirea-i de-amor.

Opreşte dar doru-ți ! Aproape de sine
Eu merg a pîndi.
Pe dulcea ei fată, pe-ale ei suspine
Voi şti a ceti.

UI

Stăpâne ! te scoală şi du-te îndată
Căci eşti aşteptat.
Vezi : gura mea-i încă cu drag profuniată
De-al ei sărutat!

La dragul 'tău nume, răsuri tinerele
Pe frunte-i păşteau.
Vezi ş-aripa-mi udă de dulci lăcrimele
Oe-n gene-i ardeau !

Dai vino cu mine. în valea-nflorită
E albul ei cort !"
Iar tinărul tace — la vestea dorită —
Căci el era mort !

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Temerea domnește peste București;
Popolul îneacă curțile domnești ;
Căci doi soli veniră de la-mpărâție
Și aduc lui Țepeș ștreang și mazilie.
Toți boierii țării veseli i-nsoțesc
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primește într-a sa mândrie.
Solii-naintează,.. •— „Doamne, pace ție !
Însă încetează de a mai domni.
Sau te pregătește astăzi a muri !"
La aceste vorbe toți sunt în unire
Și toți trage pala spre a lui lovire.
— „Ce ? Și voi, răspunde domnul turburat,
Cu dușmanii țării moarte mi-ați jurat ?
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De români și Licrimi ir. nenorocire !
Viață și domnie le nesocotesc :
Ale mele lupte vouă-o dovedesc ;
Însă țiu la țară, țiu la neatîrnare ;
Țiu ca să-mi fac neamul lăudat și mare !
Am fost foarte aspru, și-ale mele mini
Au vărsat atîta sînge de români !
Dar al vostru sînge ce mi se tînjește,
II plătea cu lacrimi cel ce vă vorbește.

În mijlocul celor ce mă-nconjurou.
Și pe o coroană țara lor trădau,

Nu puteam într-altfel face eu unire,
Ca să scap românii de a lor robire.
Dară, brațu-aeesta este sîngerat,
Însă-ai țărei dușmani nu l-au cumpărat

La aceste vorbe, ceata ostășească
Strigă cu poporul : „Țepeș să trăiască !"
Speriați, boierii prin ferestre scap ;
]nr pe .'ol: ii bate ou piroaine-n cap.

BUJORUL

— „Frumuşică copiliță.
Cu dulci stele în cosiță.
Fii-mi mie drâguliţâ,
Căci de cînd tu ai venit
Din locaşu-ți înflorit
Niciodată n-ai iubit.
Să te fac nemuritoare
Pnn cîntări desfătătoare,
Prin iubiri răsfațătoare !"

— „Nu se poate, voinicele.
Să dau floarea vieții mele
Pentru cîntecele tele.
Să am inimă de dat,
Buze dulci de sărutat,
Aş alege-un împărat!''

Astfel zice, apoi zboară
Ca o stea ce se coboară,
Iar voinicul făr' noroc
Varsă jacrime de loc
Pîn' ce dreptul ursitor
11 preface în Izvor,

Iar pe fata făr-amor
O preface în bujor,
Floare mîndră, răpitoare,
însă nemirositoare.

De-atunci, cîte fetişoare
Au un suflet uricios,
Se fac toate florioare,
Florioare făr' miros.

GIULFIDAN

Cintui întii

I

ALI

„Două ierni albiră două ori pămintul
De cînd, o, tambură, tu ai amuțit!
Astfel cum la soare s-a închis mormîntul,
S-a închis La viață sufletu-mi zdrobit f

Căci de-atunce neagra umbr-a răzbunărei,
Ori în care parte pasul mi-am purtat,
Pînă şi în sinul dulce-al dezmierdare!
Vine şi îmi strigă : tu eşti ruşinat!

Am uitat pe lume orice datorie,
Patrie, şi lege, oameni, lume, cer...
M-am făcut... Dar cine poate ca să ştie
Fără să mă mustre ?... însuşi ienicer !

Şi cu toate-acestea ea-mi era iubită !...
Niciodată fiii marelui proroc
N-au simțit această patimă cumplită,
Care-mi arde viața cu atîta foc !

Ea era frumoasă !... Coama-i unditoare
Semăna cu norul aurit d-o stea...
Ca o dimineață-n rochia-i de splendoare
Ea în frumusețe dulce strălucea.

Unde-ți este-amorul, dragă păsărică,
Ce creşteai Ia umbra mindrului harem
Unde eşti tu însuți, dalbă floricică,
Ce păstrai profumul dulcelui Edem ?

Aurul atras-a gîndurile tele
Pină în haremul marelui vizir,
Unde arzi ca steaua serilor prin stele,
Tînără dorință cu aripi de fir !

Tremură acuma !... Neagra răzbunare
Chiar în astă-noapte se va arăta !...
Frații mei de arme stau în aşteptare ;
Moartea îmi surîde... Trebui a pleca.

Frații moi de sînge şi de o credință
Carii pentru aur m-ați nedreptățit !
Veți cădea-n robie şi în suferință,
Umiliți d-aceia ce-ați desprețuit!

Trista moliciune la a voastră poartă
Va pleca în lacrămi capu-i abătut;
Orişice simțire nobilă-a fi moartă
Într-al vostru suflet rece şi căzut!"

II

Ascultați ! Ce huiet trece în furtună ?
Nu-i aceasta hora morților fricoşi ?
Vîntul țipă-n funii; tunetul răsună ;
Şerpi de foc congioară norii fumegoşi.

Azrael' se plînge între cimitire ;
Ginii - uzi de ploaie tremură la porți;
Mii de spaime zboară şi o nălucire
Rîde pe locaşul trist al celor morți.

Chiparisul geme şi se îndoieşte
încărcat de ploaie, legănat de vînt;
însătat, pe-o groapă uin strigoi jăleşte,
Morții rădic capul din al lor moonînt.

Moartea despletită, palidă, uşoară,
Printre vijelie se aruncă-n zbor ;
Iar pe unde trece, buna eobitoare,
Țipă —• seau un cine dup-un vînător.

Pasere a morței ! Ce vesteşti tu oare ?
O nenorocire, nu. mă îndoiesc ;
Cîntu-ți are dorul celuia ce moare,
Ironia celor ce-i desprețuiesc.

Eşti amica noastră, tu, ee-nsufli frică,
Chinurile noastre de le preveseşti ?
Nu, tu nu eşti nouă mesageră-amică,
Căci tu rîzi de oameni şi-i desprețuieşti '.

III

Cine e sumețul oe s-aruneă-n valuri
Pe la Cornul d-Aur de la Scutari,
Cînd furtuna varsă undele pe maluri ?
Nu e ienicerul cel viteaz, Aii ?

Mîne răzbunarea-i o să se-mplinească,
Căci orice în lume are un sfîrşit; _
Insă ea va-nchide, făr' să lecuiască,
Rana ce străbate sufletu-i zdrobit.

în deşert un tigru plin de răutate
Rumpe vînătorul ce l-a săgetat,
Căci el poartă-n sînu-i fierul ce străbate ;
Si cu răzbunarea nu e vindecat!

El ieşi din sînul undelor spumate,
Merge l-adunarea de la Hat-rheidan[a]
Unde ia comîndul cetelor turbate
Şi toți strigă moarte blîndei Giulfidan.

Cîntul al doilea

I

Vijălia trece ; cerul străluceşte,
D-ale sale stele dulce curonat,
Numai dorul nostru nu se răsipeşte ;
Orice zi în lacrimi ni s-a arătat.

Noi sîntem ca cele flori necunoscute
Ce se nasc la umbra unui trist mormînt,
Unde fără soare se trec nevăzute
Şi nesăru.tate de al zilei vînt.

Totul naşte liber ş-omul tot robeşte.
De-ar fi fost putință el ar fi robit
însuşi diadema care străluceşte
P-oîizonu-albastru cu-aur înflorit!

Ce sint bune-aceste petre prețioase,
Stelele acestui luxuros harem ?
Aste locuințe scumpe şi pompoase
Ce rechem splendoarea dulcelui Edem ?

Ce se foloseşte paserea robită
Dacă lanțu-i este d-aur seau de fier ?
Ceea ce voieşte inima-i rănită
Este libertatea de-a zbura la cer !

Astfel stau de vorbă pînă să se culce
Sclavele-n haremul marelui vizir,
Unde c-ochii-n lacrimi cheamă somnul dulce,
Legănate-n haine mîndre de porfir.

II

Insă cine curmă lina lor vorbire :
— „Ce s-aude-afară ?" zice Giulfidan.
Şi o sclavă dulce ca o fericire
Cată pe fereastră către Hat-meidan.

Lîngă favorita şeade o fecioară,
Soră cu vizirul, alba Sefiea,
Și înclină capul ca o florişoară
Peste favorita ce o mîngîia.

Dar vedeți alături, blinda favorită !
în matui-itatea frumuseței ei
Pare ca o roză bine înflorită
Surîzînd voioasă Ungă bobocei.

Cit e de suavă prima sărutare
Ce-a picat din buza unei dulci feciori ;
Cit de voluptoasă floarea ce tresare
Sub o sărutare de zefiri uşori ;

Cît sînt de splendide, vii, strălucitoare,
Stelele în fundul dulcelui eter ;
Cît de dulci şi magici ochii-unei fecioare
Clare-n rugăciune se înalț la cer ;

încă nu egală rara frumuseță
întru oare larde blonda Giulfidan,
Fantasmă părută, vis de tinereță
Ce înşală dulce sufletul uman !

— „Ianicerii î strigă sclava tinerică,
lanicerii-n piața de la Hat-meidan !"
Zice şi-ngenunche palidă de frică,
Sărutînd piciorul blondei Giulfidan.

III

Dar AU în capul cetelor pîşeşte
Ca .un vînt ce-atrage valuri după el.
Ochii lui de sînge turburați luceşte.
— „La vizir acasă !« strigă un rebel.

Armia soseşte ; poarta se dărîmă ;
Curțile se umple d-ieniceri armați.
-Siabuş c-o gardă ce avea sub mînă
Apără haremul de aceşti turbați.

Anii curonase păru-i de ninsoare,
Fără să mlădie brațul lui de fier,
Fără să culeagă nici o dalbă floare
După vitejia ăstui ienicer.

Sîngele acelor ce îl încongioară
Cură ca o undă după pala sa.
Garda-1 imitează. Orice glonte zboară
Un rebel sălbatec trebuie-a călca.

Pînă la trei sute din aceşti din •urmă
Se abat pe pragul portei femeieşti,
însă totd-odată viața lui se curmă, —
Martir al onoarei cei cavalereşti.

Ienicerii strigă, — poarta se abate ;
Toat-acea mulțime intră în harem.
Sclavele sfioase, goale jumătate.
Par ca nişte dalbe hurii din Edem.

Dar Aii s-arată... Giulfidan păleşte...
— „Spune-mi, niciodată tu nu m-ai iubit ?"
Giulfidan tresare... apoi ii zîmbeşte :
— „Totd-auna, zice, te-am desprețuit !"

— „Ieniceri, aici ! strigă cu turbare,
Pe aceste două să le dezbrăcați
Și CLi pelea goală, fără încetare,
Astăzi toată ziua să le preumblați !"

Zice. Ienicerii le dezbracă-ndată
•Şi *c-un* bici le mînă vesel prin oraş.
De la o fereastră Aii a le cată
Cum le scot ou hohot din acel locaş.

La a lor vedere nimenea nu ştie
Ce simțea ; dar fața lui se încreți
De un rîs satanic, cind de bucurie.
Cînd de-amărăciune : el înnebuni *l*

ANA ŞI ARAPUL

Ei ! acel arap
Negru şi buzat
Şi cu solzi pe cap.
Ciupit de vărsat,
Unde-1 vezi umblînd,
Nu mai poți rîzînd.

Şase galioane
La Brăila sus,
Marfă de cocoane
Pentru milioane
Turcii au adus.

Ana, jună floare
De la Filipei,
Vine rîzătoare
Ca o sărbătoare
La Brăila-n schei.

Iar acel arap
Negru şi buzat
Şi cu solzi pe cap,
Ciupit de vărsat,
Cu mustața roasă,
Zibe : Ce frumoasă !

II

Noaptea peste valuri
Se lăsa din zbor ;
Tristele cavaluri
Răsuna pe maluri
Cîntece de dor.

Ana tinerică
Ne-ncetat plângea
Şi-ntr-o luntricică
Dulcea frumuşică
Dunărea trecea.

— „Ană, Anişoară,
Crinişor plăpînd,
Pasere ce zboară
Şi subt aripioară
Pune capul blînd,

Rumenă fetiță
Ca un vtrandafir,
Cu mică guriță,
Cu lungă cosiță,
Cosiță de fir ;

O ! vino cu mine,
Sultană să-mi fii.
Am saraiuri pline
D-aur şi rubine,
Roabe patru mii !"

Ana nu-i răspunse,
însă se-nchînă.
Luna-n nori s–ascunse,
Ceva se eufunse ;
Unda bolboră.

Iar acel arap
Negru şi buzat
Şi cu solzi pe cap,
Ciupit de vărsat,
Zise : Ce păcat!

ORTANZA

Soarele se scaldă-n alba Propontide
Ca un glob de foc ;
Pe-ale mărei valuri, vesele, splendide,
Razele-i se joc
Şi în vii torente de-aur şi purpură
Varsă dulci culori
Ce se variază pe surfaţa-azură
Şi se sparg în flori.
Vasul meu pe mare, încărcat de vele,
Fuge legănat.
Mă-ntreceam cu delfini şi cu rîndunele
Pe Bosforul lat.
La o apă dulce' unde se adună
Albele femei,
Vasul mostru zboară, între soare, *lună,*
Umbre şi sein tei.
Dar caicul intră după lina mare
Într-un rîuşor
Repede ea viaţa, ca o sărutare
Dulce de amor.
Deodată ochii-mi văd pe o cimpie
Pintre pomişori
Albe odalisce ce cu bucurie
Se perdeau prin flori.
Vasu-mi se opreşte. Eu cobor pe maluri
Pe sub chiparoşi,
Unde-o odaliscă îşi mira în valuri
Ochii ei focoşi.

Altele preurmă peste valea verde
Fluturii ce zbor
C-ale lor speranţe care-n plins se perde
Şi ca dorul lor.
Altele-n talice pe-arcuri poleite
Trec cu-ai lor eunuci.
Prin iaşmac scînteie plete aurite
Şi-ochii lor cei dulci.
Mai văzui acolo nişte dragi fecioare.
Soarta le-a adus.
Una e frumoasă ca o fericire
Care-a încetat.
— „Vino de priveşte, zise cu zîmbire.
Un frumos păcat!"
Zice şi-mi arată o hanîmă albă
Pintre pomişori,
Care-n minuşiţe împletea o salbă
De suave flori.
Eu văzui prin vălu-i albioara-i faţă
Ş-ochii lăcrămoşi,
Pletele-i rîzînde ce voios răsfaţă
Zefirii undoşi.
Eu văzui în ochîi-i şi pe-a ei guriţă
Raiul voluptos,
Iar pe sînu-i fraged, plin de bucurie,
Mai văzusem eu
Viaţa, cum lucise în copilărie
Sufletului meu.

II

Luna varsă valuri limpezi, răsfăţate,
Peste rîuşor.
Ale noastre vase, vesel legănate,
Pe surfaţă zbor.
Sub caic eu şease vîsle auroase
Undele mugesc.
Trece hanîmica, cu gene frumoase.
Stau şi o privesc.
La lumina stelei, ea înclină dulce
Capul ei, visînd ;

Iar pe alba-i față lacrima străluee,
Grațios picînd.
După noi aproape oele dragi fecioare
Vin într-alt caic.
După rîu, în mare vasele ușoare
Undele despic.
Ne-ntumăm în noapte pe a mărei față
Cu-albii îngerași.
Latele lor plete ce-n vînt se răsfață
Fîlfîie drăgălași.
Vesela Ortanza zise rîzăitoare :
— „Ești nerăbdător !
Vrei s-ajungi caioul ? Cauți poate-o floare,
Floare de Bosfor ?"
Albele nebune rîseră voioase
De uimirea mea.
Ale lunei valuri vii și argintoase
Preste noi cădea.
Alba hanîmică ce Înțelesese
Cît a fost plăcut.
La lumina stelei întredieschisese
Vălu-n flori cusut.
Vasul ei mai iute zboară peste unde.
Undele spărgând.
Pintre umbra serei cînd și cînd s-ascunde,
Pare cînd și cînd.
Apoi stă pe valuri pînă ce sosește
Vasul meu cel mic
Și îndată valul iară se zdrobește
Sub al ei caic.
Dulce fericire !... Vasul meu atinge
Vasul ei fugos.
Aurea-i desface vălul ce încinge
Păru-i voluptos.
Fața-i dfizvălită ce la lumă luce
Mi se arăta,
Sub a mea câtare ce-o sărută dulce
Se împurpura.
Mîna-i mică smulge din a ei cosițe
Două dalbe flori;

Le sărută dulce cu a ei guriță
De mai multe ori;
Apoi mi le-aruincâ cu neingrijire,
Fața înturnând.
Iar caicu-i zbura ca o nălucire,
Unda înspumând.
— „Ah ! ce flori frumoase ! strig-acea fetică
Oe atît iubesc !
Dați-mi mie una, cea mai mîndrulică,
Vîslele s-opresc !"

III

Dar caicul zboară cu acea iubită
Cînd noi ne oprim.
In deșert pe marea cu-aur înflorită
Ochii rătăcim !
Luna se ascunde dup-un vîrf de stîncă ;
Cerul se umbrea.
Ascultam în noapte... O tăcere-adincă
Peste tot domnea.
— „Unde vrei a merge ?" caicciu-mi zice.
— „Pot să ți-o spun eu ?
Oriunde mi-i duce, nu mai sînt ferice,
Lopătarul meu !
Dum-acolo unde alba hanîmică
Are-al ei harem,
Sâ mai văd în ochii și pe-a ei gurică
Dulcele Edem !"
— „Cine o cunoaște ?" zise eu dulceață
Lopătarul meu.
— „Draga mea Ortanză ! oh, îți jur pe viață
ȘI pe Dumnezeu !
Jur pe frumusețea-ți splendidă și dulce,
Pe-ale el comori,
Pe a ta privire ce în lacrimi luce,
Pe-al tău sîn de flori!
Pentru fapta asta, perfidă fetiță,
îmi voi răzbuna
Și cu voluptate rumena-ți guriță
O voi săruta !"

CAICELANEE

Lui G.S... *poetul.*
Omagiu de amicie şi stimă.

I

Vin', regina mea iubită !
Barca mea e aurită ;
Pintre celelalte vase
Ea luceşte ca un crin.
Coardele sini de mătase,
Veleie-i suit de salin.
Unde vrei eu te voi duce,
Dar ascultă, dragă dulce,
Pentru preţul muncei mele
Nu voi sceptru de-mpărat,
Nici coroana ta de stele,
Ci un fraged sărutat.

IV

— „Ici în barca mea voioasă
Vin-, o, tînărâ frumoasă,
Albă floare din Eden
Cu cosiţe de eben."
— „Du-mă dulce lopătare
Unde stelele de foc
Cu o moale râsfăţare,
Cu albastre flori se joc
Şi în viaţa oare zboară
Eu ţi-oi fi o sorioară."

— „Te voi duce cu plăcere
Dacă tu-mi fâgăduieşti,

Do acum, 1-a mea vedere,
Să pleci ochii, să roşeşti "

Iar copila cea iubită
A roşit ca un grenat
Şi sfioasă şi uimită
Ochii-nn sînu-i a plecat.

D-atiimci alba copilită
Cu ochi dulci şi arzători
Şi cu şire pe cosiţă
De la sînu-i îmi dă flori.

V

COMPĂTIMIRE

— „Nici rara frumuseţâ ce inima-mi răpeşte,
Nici zilele ce zboară de cind nu te-am zărit,
O, dulce Mehrubicâ, nimica nu goneşte
Imaginea ta dragă din sufle tu-mi rănit!

Căci tu eşti idealul ce-am căutat pe lume,
Cu visele-nflorite în viaţă mi-ai părut
Şi-n raza [fruimuseţii-ti, în dulcele tău nume,
Şi cerul, şi pământul, şi viaţa am perdut.

Tu eşli, o, dulce fermec al visurilor mele,
Intîia şi din urmă fiinţă ce ador
Şi anii mei de-acuma pe lacrămile tele
O, dulce dragă, zbor !..."

Astfel peste lina mare,
în caicu-i fugător,
Cu o dulce suapinare
Cint-un june trecător.

Dar colo pe-aeele maluri,
între verzii sicomori,
Unde-un chioşc se miră-n valuri
între stele şi^ntre flori,

O femeie se-ntrevede
Prin cafasu-i zugrăvit,
Ca o stea ce se prevede
într-un rin argintuit.

Ea îmi scoase din cosiță
Două flori ce sărută
Şi cu aîba-i mînuşiță
în caic le ai-uncă.

X

Te înturnă, lopâtare,
Pe Bosforul turburat,
Căci la draga mea chemare
Mândra imea s-a arătat !

Iar tu, palidă lumină,
înveleşte-ți fruntea-n nor !
Vînt, te scoală şi dezbină
Valurile din Bosfor !

Valuri repezi şi turbate,
Fruntea albă rădicați
Şi-n abisele spumate
Barca noastră cufundați !

XI

Steaua serilor răsare
Şi se leagănă pe mal.
Stai, o, june lopătare,
Colo-n umbra celui mal.

Să văd alba hurioară,
Dulce floare din Eden,
Cu bălaie genişoară
Şi cu ochii de eben,

Sâ văd aurul ce luce
Peste crețu-L perişor,
Singura comoară dulce,
Singur aur ce ador.

XIII

Colo unde se înclina
Sicomorul pe mormmt,
într-a stelelor lumină,
Dulce legănat de vînt,

Unde-n linele serate
Se aude cite-un val
Suspinînd cu voluptate
Sub umbrosul verde mal,

Acolo, o, lopătare,
Du-mă, du-mă, de-i putea,
Căci acolo cu-ntristare
Sub a morței legănare
Doarme dulce draga mea !

LUI V. ALECSANDRI

Tu, din a cărui liră s-exalâ-etern şi lin
Un cint suav şi dulce ca fumul dupe crin ;
Tu, ce cînd laşi pe harpă-ţi o mînă rugătoare,
Tragi graţiile-n horă şi joacă rizâtoare ;
Tu, ce incînţi cu fermec pi'in cintul tău plăcut,
Vei spune mie oare, de ce tu ai tăcut ?

Am auzit că lira lăsînd-o la o parte,
In cirmuirea ţărei ai fi luînd tu parte ;
Că părăsind eterul cu stele semănat,
In pulberea arhivei tu capul ai plecat,
Urmînd mulţimei lumei ce crede din vechime
Ca fără post nu este în viaţă nici un bine !
N-ar fi mai bine însă, înalte arhivar,
Decit să pui pe cale al patriei greu cai',
La tine la moşie, prin văi desfătătoare,
S-arăţi a ta putere pe cerbi şi căprioare ?
Şi dacă nu eşti meşter la arma de vînat,
Să prinzi cu undişoara puicuţele din sat ?

Dar nu, iubite frate !... Tu ai o datorie
Frumoasă, sîntă, sacră, spre dulcea poezie...
De-aceea către ţălu-ţi înainte să te-avînţi.
Decît să fii ministru, mai bine e să eînţi.
Un cîntec ce exprimă o-naltă cugetare
Plăteşte-o lege nouă ce trece in uitare.
Ce-ţi pasă dacă unii într-altfel se gindesc
în cercul de-ntunerec în care se găsesc !

Ia zborul tău în secoli cu muzele uşoare
Şi de ţărîn-arhivei te şterge pe picioare.
Ia lira ta de aur de roze semănată,
Ia-ţi Iluierul d-ivoriu şi cintă înc-o dată :
îmbată-ne de fumul suavei poezii,
Pe cînd ambiţioşii visează la domnii!
Nu este nici un bine a fi în lume mare :
înaltul arbor cade 1-a vîntului suflare ;
în vîrful naltei stînce ce-şi perde fruntea-n nori
Nu nasc mai niciodată suave, mîndre flori.

1850

PANDURUL

Mîndri-or fi stelele-n rai !
Mindre florile pe plai !
însă oa armele mele
Nu lucesc nici flori, nici stele

Vin' la mine, voinicele,
Ca să-ți dau armele mele,
Arme imîndre de pandur,
Cu argint jur-împrejur.

Tu la brîu de le-i purta,
Seara colea vei afla
Și copila mîndruliță
Iți va da flori din cosiță,
Cugetări din inimioară,
Sărutări din gurișoară.

Cînd păgînu-n cale-o trece
Capul n-o să ți să plece,
Iar tătarii de-or veni.
De cumva de-ar întîlni,
S-or preface că adun
Flori în iarnă pe cătun.

Multă ploaie-n acest loc !
Dar nu-i ploaie ce rodește
Ci e ploaie ce-ofilește
Și din ochi se răspândește
Tristă lacrimă de foc !

Cît ou ochiul se zărește,
Cît cu gîndul s-ocolește.
Unde romănaș trăiește,
Măi copile, măi bădiță,
Țipă pruiiou-n niăiouliță.

Inima mi-e seacă,
Traiu-jni este greu,
Iar tu zaci în (teacă
Iataganul meu !

Multă larmă s^auzit !
Nu-i pandurul ce-a venit
Ca un leu nebiruit,
Ci tătarul ce lovește
Capul ce se umilește !

Fraților, sculați cu toți,
Să scăpăm țara de hoți
Și în inimă streină.
Ce în pele de juvină.
Să-mi spăl pala de rugină

Inima mi-e seacă,
Traiu-mi este greu.
Ieși acum *din* teacă
Iataganul meu !

CAVALCADA

Aburii pe cer aleargă,
Luna se asounde-n nor ;
Lasă caii-n pas să meargă,
Să-ți spui, dragă, al meu dor !
Lasă caii, mîndruliță,
Că de nu mâ-i asculta,
Cite flori ai pe gurița,
Toate Ie voi săruta !

O GHICITOARE

COPILITA

— „Ghici, al vieței melc soar
Cîmpul se prevede oare
în cel cer cu stelişoare ?
Sau acele mândre stele
Se prevăd în floricele ?
Ghici, o , dragul vieții mele."

POETUL

— „Ghici, copilă-ncântatoare
Raza se prevede oare
P-ale 'tale buzişoare ?
Sau micuța ta gurică
Se prevede-n răsurică ?
Ghici, o, dulce frumuşică."

ANDREI SAU LUAREA NICOPOLULUI DE ROMANI

Partea întîi

I

De ce plîngi tu oare, o, dulce Mărie ?
Ce abur umbreşte voioasa-ţi iunie ?
Uscatu-s-a roza ce ieri ai sădit
Şi-n zîrnbetu-ţi tînăr azi a înflorit ?
Perdut-ai vro cruce de mărgăritare
Sau paserea verde ou mîndră cîntare ?
Văzut-ai vro fată c-un chip mai frumos,
C-un zîmbet mai tînăr, c-un păr mai undos ?
Copilă ! dar este în lume fetiţă
C-o faţă mai dulce şi mai drăguliţă ;
Cu geană mai lungă pe verzi ochişori
Ce flacâra-şi stinge în lungi lăcrimiori ?

II

Ca salbă de aur steluţa zîmbeşte.
Ce fantasmă dulce în noapte albeşte
Şi trece subt arbori cu păsuri uşori,
Călcînd în picioare plâpîndele flori ?
Aţi zice-o suavă şi blîndă părere
Ce-n vise de noapte apare-n tăcere.
E dulcea Mărie ee-aşteaptă p-Andrei,
Pe care-1 iubeşte ca zilele ei.
Andrei se porneşte, de astăzi, în lume,
Să-şi facă, prin arme, avere *şi* nume,
Căci poate Măriei sâ fie el drag ;
Dar lumea-i ciudată... Andrei e sărac.

Andrei se porneşte, şi cine nu ştie
Cîţd pleacă la anme, să nu mai revie ?

Spre seară, noi ziua mai mult preţuim.;
Cînd viaţa ne lasă, mai mult o dorim ;
Aşa, o, durere ! l-a lor despărţire,
Nimic nu egală a fetii iubire.

în seara aceea era mai frumoasă
Decît totdeauna, nebună-amoroasă,
Vorbind, făr' să ştie, ce-i vine în gînd.
Il strînge pe sînu-i rîzînd şi plîngînd ;
Şi alba ei mînă cosiţa-i răsfaţă,
înclină pe buze-i suava ei faţă ;
Suspină pe sînu-i,-necat de oftări,
L-îneacă, -I-îmbatâ pe lungi sărutări.

— „Tu pleci, drăguliţă ?... Vai! nu mă iubeşti!.,."
— „O, dulce Mărie ! ce vorbă grăieşti!
Frumoasă copilă ! vezi, cerul o ştie !...
Dar tu eşti, drăguţă, a mea bucurie !
Ah ! dacă junie şi viaţă iubesc,
Iubesc, pentru tine, o, nume ceresc !

în razele d-aur ce pică din soare.
Eu văz a ta faţă ; în roua pe floare,
Eu văz al tău zîmbet ; în vîntul cel blînd
Suflarea ta dulce auz eu trecînd ;
în ciutul mierliţii, cereasca-ţi cîntare ;
în freamătul florii, a ta sărutare !
Dai" ce vei, Mărie ? Vezi tu, de pornesc,
Mă duc ca să merit să-ţi zic : te iubesc!"

— „Ah ! zise copila de plîns înecată.
Dar tu mergi la moarte !... o; tată ! o, tată !

— „La moarte, Mărie ? Nu, îngerul meu !
Nu-i moartea de care mă turbur azi eu ;
Căci moartea e dragă cînd cel ce se duce
E sigur să-l plîngă o mimă dulce ;
E~o moarte mai crudă, o, suflet curat...
E viața, e viața, cînd omu-i uitat!..."

— „O, mindrul meu dulce ! să te îndoieşti
De stelele d-aur ce tu le priveşti,
De privighetoarea ce cîntă-n cîmpie ;
Dar crede, dar crede în dulcea~ți Mărie !"

Atunci păsărică luimina vestea.
— „Răjmîi sănătoasă, o, inima mea !"
— „Ah ! dacă ursita aşa risipeşte
Orice fericire -ce-n viață-mi zîmbeşte,
Purcede ! îi zise copila cu dor ;
Dar cînd te-i întoarce, o, dulce amor !
în dar căuta-vei pe mîndra-ți iubită ;
Căci vîntul va geme pe piaitra~i negrită !
în dar întreba-vei, o, dragă Andrei,
în dar întreba-vei de numele ei,
Căci florile vieței or să veştejească,
Şi ochii-ți în lacrimi or să se topească \'

III

„Porunca e dată... Cînd dragile zori
Vor pune-n cosițe ghirlande de flori,
Vom trece pe gheața, şi vechea cetate
în foc şi în sînge, gemând, să v-abate.
Mihai de oşrtire-i va fi mulțumit,
Oroum se va-ntoarce norocul cumplit;
Căci ori cetățuiia ne cade în mină,
Sau toată oştirea se face țărînă !
Dar noaptea e lungă şi gerul cumplit...
Să facem să sume paharu-aurit!

Căci cine ne~a zice, de azi într-o lună,
De azi pînă mine, de-om fi împreună ?
Durerile noastre .dar să le-mpăcăin
Şi-ntîi, pentru țară, ou drag să-nchinăm !
E dulce, e dulce să moară neştine
Spre-a țărei scăpare, mărire şi bine î
Ah, cerul aude ! Decît a peri
Pe pat de mătase, topiți din zi-n zi,
Şi viața trîndavă cu lacrimi a plînge,
Mai bine peri-vom pe cîmpul de sînge,
în crîncene lupte sub fierul păgîn,
Cu armele-n mină cum moare-un român '."

în chipul acesta, la focul cel mare,
Vorbeau căpitanii, lovind în pahare.

E greu. Lăcrimioara pe față curgind,
Se schimbă-n ninsoare ; iar steaua tre<.înd
în aerul rece, voioasă şi plină,
îneacă cîmpia de dulce lumină.

E mijlocul nopței. In aeru-mbros
Tăcutele stele sclipesc mai voios,
Aşa cît s-ar crede că-şi dau o mişcare
Ca să se-ncălzească în frigul cel mare.
Ostaşii Ia focuri spăl armele lor ;
Iar unii modulă un eîntec de dor ;
Un altul adoarme şi lauri visează,
Un altul vorbeşte c-un cal ce nochează.
Un altul, din fluier, sunînd lîngă foc.
Priveşte alături alți zece ce joc.

IV

Dc ce, o, copilă cu păr gălbcor,
Cînd toți bucuriei dau inima lor,

Tu numai pleci capul şi, in suvenire.
Deştepţi, cu durere, o dulce gîndire ?
Mărire, copile, tu poate visezi ?
Dar ştii, o, sărmane, în ce zei tu crezi ?
Mârirea-i lumină ; iar cei ce-o adoară
Sunt fluturi de aur ce nopţi o-mpresoară.
Vezi colo-n lumină acei fluturei ?
Per toţi cîţi s-avîntă în flacăra ei!

Andrei ! Unde este a ta bucurie ?
Ţi-aduci tu aminte de dulcea Mărie ?
Ţi-e dragă ea încă ?... în dar te fereşti,
Vezi tu, 1-acest nume, te schimbi şi roşeşti !

V

Blînd, noaptea închide stufoasele-i gene
Pe ochii-i de aur şi trece alene.
în vechea cetate tot pare-adormit ;
Abia cîteodată, neferul, trezit,
Ici, colo, pe ziduri, şezînd la veghere,
Precurmă prin glasu-i a nopţii tăcere.

Cu toate acestea, se fac pregătiri
Să-nfrunte în ziua ghiaurele-oştiri ;
Dar mute ca moartea ce fără durere
Se-ntinde cu-ncetul p-o viaţă ce pere.

Dar paşa cetăţii, d-ai săi conjurat,
în somnul cel dulce era cufundat.
El nu se gîndeşte la lupta ce vine :
Mai multe mii pale lucesc lîngă sine ;
Şaizeci ani de viată război a urmat ;
Cu al armelor geamăt atît s-a dedat,
Că trebuie-a crede că-n pace, tăcere,
EJ nu întîlneşte aceeaşi plăcere :

Aşa şi vulturul pe piscul uscat,
De tunet, de crivăţ, de ploi îngînat.
Ţintind orizonul ce-n foc se-nveleşte,
Mai dulce se-mbată, mai lesne-aromeşte.

Ca viţ-amoroasă p-un arbor uscat,
Pe sînu-i o sclavă căpşoru-a plecat.
Vedeţi favorita, cît e de frumoasă ?
Văzînd-o, aţi zice o floare voioasă
Născută alături d-un trunchi veştejit,
Ce-opreşte să vază un soare iubit.
Ea doarme tăcută, uşor coperită
De coama-i bogată, căzînd despletită.
Şi de o maramă de albă râţea
Ce pare o pată alături de ea.
Ea doarme... Suflarea-i atît e de blîndă,
Că fără parfumul ce sînu-i răspîndă,
Aţi crede că viaţa-i, ca fumul de crin,
S-a stins într-un tînăr şi dulce suspin.
Dormi ! Ce-ţi pasă ţie de lupta ce vine *1*
înalţă-se aburi de plîns şi suspine !
încce-se cîmpul în sînge-omenesc !
Cc-ţî pasă, ce-ţi pasă, imagin ceresc ?
Aşa fluturelui, cînd vîntul mugeşte,
Cind ploaia se varsă, cînd norul trăsneşte,
S-ascunde în floare, şi-acolo, răpit
D-amor, el adoarme voios, fericit.

VI

Dar cine-i fecioara cu peri castanii,
Cu gene bogate, cu ochi verzi şi vii
Ce arde în lacrimi, sprincene rătunde
A căror codiţe în păru-i s-ascunde,
Pe mica-i guriţă un zîmbet senin
S-arată şi pere gonit d-un suspin ?
Ah ! cine-i fecioara a carii mîndreţe
E dulce ca visul voioasei juneţe ?

E oare-o femeie sau înger d-amor
Ce plînge pe oameni şi lungul lor dor ?
Oricine-i fecioara, nimic mai frumos,
Nimica mai fraged, mai drag, amoros
Şi iarăşi nimica ca mîndra-i junie
Nu are un iermec de melancolie !
O floare suavă născută în zi
Să-şi lase mirosul şi-n sear-a peri :
Un dulce imagin ce-n vise divine,
Poetice, trece-necată-n suspine !

E fiica lui paşa. — Ea şade alene ;
O lacrimă lină îi pică în gene ;
Iar mina ci mică, pe frunte-i trecînd.
Părea că goneşte un cîrd dulce, blînd
De tinere vise... Sorbită-n gîndire,
Prin lacrima-i lină, se-ngîn-o zîmbire.

Pe creştetu-i, părul udat d-al ei plîns
în ace de aur cu gratie-i strîns.
O candelă arde ; fumînda-i vuitoare
Se varsă pe faţa frumoasei fecioare,
în casă s-exaiă un mîndru miros
De lemne d-aloes, ce arde frumos,
Şi într-o căţuie de aur turnată.
Apururea pune a Istrului fată.

Păreţii odăii aci se-nvalesc
în scumpe covoare pe care lucesc
Cîmpii roditoare, dumbrăvi înverzite
De dafini şi chitii cu roade aurite.

Aproape de fată, la poalele ei,
O tinără roabă cu ochi frumuşei
Stă ca să mîngîie frumoasa-i stăpînă ;
Deci ia mandolina, şi coarda suspină
în minele sale micuţe-albişori,
Ca vîntul cel dulce ce trece pe flori.

..Sărutarea se deşteaptă
Tremurînd pe buza mea ;
Ea pe tine te aşteaptă,
Unde eşti, lumina mea ?

Tu eşti tinereţea gîndurilor mele :
Anii tăi întunec focul dulcei stele ;
în lumina feţii-ţi zorile pălesc ;
Lîng-a ta iubire, pere-orice iubire ;
Soarele e rece lîng-a ta zîmbire :
îngerii din ceruri chiar te pizmuiesc !

Buza mea e dulce ca un foc de miere :
Sînul tău albeşte ca un crin în sere ;
Trandafiri pe buze-mi vecinie înfloresc ;
Mirtul nu miroase ca a mea suflare ;
Lacrimile-mi pică ca mărgăritare ;
Lasă la picioare-ţi să le răspândesc !

Călduroase lăcrămioare
Cură lin din geana mea ;
Unde eşti, al vieţii-mi soare ?
Unde eşti, inima mea !"
Aşa cîntă roaba, dar dulcea-i cîntare
Adaog-a fetii ascunsă-ntristare.

— „Bulbulă! Bulbulă ! Tu ai un secret ?"
îi zice aceasta ce p-albul ei pept
C-o buză-amoroasă îi dă sărutare.
„Ah ! nu te ascunde ! Această schimbare,
Aceste lungi lacrimi, vezi tu, te-au vîndut...
Subt alba ta mînă tambur-a tăcut
De cîteva zile... Tu nu ieşi din casă ;
Şi viaţa ta dulce cu somnul te lasă !
Tu nu mai acoperi în dragi sărbători
Cosiţa ta mîndră cu petre şi flori !

Nimic nu-ți mai place, şi-n visele tele
Aflînd mulțămire, reverşi lăcrimele !
O, dulce Bulbulă ! de ce-mi tăinuieşti
Durerile tale ? Nu mă mai iubeşti ?
Vai ! unde sînt încă acele dragi zile,
Cînd una şi alta, voioase copile.
Dorințele noastre cu drag le spuneam
Şi una de alta nimic n-ascundeam ?..."
Bulbula, răpită de-o vie gîndire,
N-aude nimica... străină şoptire !...
Ascultă ce zice !.-. „O, sufletul meu !
De ce nu sînt oare o pasere eu.
Să 2bor spre acela ce inima-mi cere.
Să-1 văd înc-o dată, sâ mor de plăcere !"

Atuncea un zîmbet ferice şi lin
Trecu p-a sa frunte gonit d-un suspin.

— „In ce loc porți gîndul, frumoasă fstițâ ?
Ce vorbe şopteşte micuța-ți guriță
Şi nimene n-aude ? Căci orice-i şopti,
Nu poate să fie, vezi tu, Bulbuli,
O rugă de noapte... Ah ! teme-te foarte !
Ce zici tu, copilă, te-ar duce la moarte,
S-auză urechea eunucului rău !
Căci nu este crimă ce-n sufletul tău
Se rostogoleşte ; o crimă-i iertată ;
Tu poți a ucide, tu poți totd-odată
Urî cu putere... dar nu a iubi,
Şi amorul în sînu-ți s-a-nfipt, Bulbuli !

Dar cine-i acela ce ochii vreodată
Prin vălu-ți. fetică, putu să străbată ?
Chipşorul ți-e vergin de orice cătat
Ca gîndul ce încă nu s-a exprimat...
Âh 1 cine-i acela, ființa cerească !
Urmează el oare credința turcească ?

E timariotu! al căruia fier
Luceşte-n bătălii ca fulgeru-n cer ?
Zaimul cel june a cărui albețe
întunecă crinul în prima-i junețe ?
Un bei sau un paşă, un şef, un spahiu,
Şi cum, pînă astăzi, el încă e viu ?
Nu ; crima ta este de trei ori mai mare ;
Femeia adulta tot are scăpare ;
Dar tu, vai ! nimica nu e pe pămînt
Să nu te-osîndească îndată-n mormînt !
Căci... cine-o să crează ? O crimă cumplită
Nu ; moarlea n-ajunge să fii osîndită !"

VII

Bulbula iubeşte un june străin,
Un om făr' de lege, un cîne creştin !
Ieşind la plimbare cu sclavele sale,
Bulbula-ntîlnise ghiauri p-a sa cale.
Ca roabă, voinicii o poartă cu ei
în tabăra noastră la hatmanu-Andrei.
Acesta, nu numai îi dă libertate,
Ba încă dă ordin s-o ducă-n cetate.
D-atuncea, în lacrimi se scurg ochii ei ;
D-atuncea iubeşte pe junele-Andrei,

Ca robul ce /ace în neagra-nchisoare
Şi lasă departe gîndirea-i să zboare
La cei ce iubeşte şi pot a-l uita,
Aşa Bulbulica la el cugeta.

„O, vînturi '. o, vînturi cu line-aripele !
Duceți către dînsul suspinele mele 1
Iar voi, nori ce treceți subt vesela stea,
Departe, departe, duceți viața mea !"
Dar vorbele fetii rămîn spinzurate
Pe buzele-i ca nişte bobite rouate
P-o mică răsură cînd ploaia a stat :
Căci tunul, de luptă semnalul a dat.

PARTEA A DOUA

I

Voios aurora în aer zîmbind,
Punea flori de aur în păru-i d-argint.

Cu razele zilei Aii se trezeşte.
S-ucigă toţi robii ghiauri, porunceşte.

„La arme ! Ia arme ! zaimi, iurucleri !
Voi, timarioţii, azapi, ieniceri 1
La arme ! Ia arme !... Iar voi, ulemaie,
Rugaţi pentru şahul şi ostile sale !
'Nainte, delii !... Să bată, să bată,
Aici tembelicul !... Ghiaurul s-arată
Să arză fitilul ! Topciii la loc !
O dată, de două, a treia ori, foc !..."

Alarma se dcte, toţi zbor l-apărare ;
Bătrînii şi junii, cel slab şi cel tare.
Femeia cu pruncii rămîne plîngînd ;
îar spaima, pe strade, aleargă ţipînd.

îl

Războiul, strig unii, dar e barbarie !
Nu numai atîta, ci chiar nebunie ;
Cu toate acestea oricare război
îşi are o ţintă : sau ca să despoi,
Sau să se păstreze aceea ce are ;
Un mijloc s-ajungem un ţel oarecare.
Dar ce foloseşte că tunul e mut,
Ca pala adoarme, că flint-a tăcut ?
Prin alte mijloace noi tot ne slujim
S-ajungem la ţelul ce-atita dorim !
Mijloace mai barbari căci ele s-arată
Subt masca iubirei ce Iuda odată

Luă să înşele p-al său Dumnezeu,
Şi alţi;, în urmă, luară mereu :
Să peară războiul, căci e barbarie :
Dar peară înainte acea lăcomie
Ce. cînd nu armează pe oameni ca liare,
împarte veninul printr-o sărutare !...

Mii ani se scurară, şi această-omenire
Nu s-află pe drumu-i de înaintire.

Războiul, îmi place să cred că odată
O să înceteze ; dar cînd ? cu ce plată ?
Cu jertfe, cum zise un vechi ateneu,
Cu jertfe, demni numai de un Dumnezeu.

III

Ca cele nisipuri ce în vijălii
La poale de dealuri se strîng în pustii,
Aşa şi românii s-avînt spre cetate ;
Iar boambele roşii înuntru s-abate
Şi unde se lasă, ard, stric, înspăimânt,
Şi fiece casă o schimb în mormînt.
Ca gemete d-oameni ce-n mări furiate
Se-nec în mugirea de vînturi turbate,
în vuietul crîncen al bombii de foc,
Orice-altă strigare se-neacă pe loc.

O ploaie de gloanţe în vînt vîjîieşte :
îneacă pandurii, ninsoarea roşeşte.

Dar cine-i acela ce s-a ridicat
Pe poarta cetății, şi ce a strigat ?
Apare şi pere ca o nălucire !...
Ah ! poarta se crapă !... A noastră oştire
Aleargă acolo şi află p-Andrei
Ce poarta deschide Şi intră cu ei.

O spaimă adîncă aleargâ-n cetate ;
Aci musulmanii vin toți a combate.
O luptă amară... mii săbii lucesc,
Şi locul se-neacă de sînge-omenesc.
Acolo bătrînii, copii şi neveste
Cu petre şi apă arunc în fereşte.
Un Dan spătarul, călare trecînd,
în dreapta şi-n stînga pe trupuri călcînd,
Un june turc, falnic, aci-1 întilneşte
Şi, vrînd să-1 lovească, pe cal îl răneşte.
Viteazul răspunde, iar mîndrul osman
S-abate subt brațul spătarului Dan.
Cadîna îl vede şi, de la fereşte,
Ocheşte !... Spătarul căzu făr' de veste.
Românii văd glonțul de unde-a venit,
Turbați, la femeie mai mulți s-au suit:
Ca leil-n mînie o sfîşiu îndată ;
Iar casa-ntr-o clipă căzu sfărâmată.

în capu-unei strade stă paşa cu-ai săi
O mie, din cei buni mai falnici flăcăi.
O ceată de roşii aci se opreşte ;
Andrei, cu mîndrie în frunte-i păşeşte.
O agera luptă începe-ntre ei ;
Din pala tăioasă se varsă scîntei ;
Iar sîngele cură şi flinta trăsneşte,
Şi calul turbează, voinicul răcneşte.
La pepturi se luptă, se strîng, se lovesc :
Cu dinții se sfîşiu, cu pumni se izbesc !

Doi fii la o parte se lupt lîngă-un tata ;
E paşa. în sînge-i e pala muiată.
Odin căpitanul aleargă spre el.
Subt brațul său cade un fiu tinerel.
Bâtrînul său tată geme cu turbare...
Dar oastea română se face mai mare,
îneacă tot locul... Şi paşa cu dor,
S-avîntă-nainte pe cald-î uşor.
Fugind armăsaru-i mai colo s-abate
Lovit de un glonte ce coasta-i străbate.
Bâtrînul coboară, aci adăstînd
Cu sabia-n mînă să moară luptînd.
Dar hatmanul Ud rea acolo soseşte ;
Rădică baltacul, pe paşă loveşte ;
Acesta se-nclină, iar pin-a muri
Ursita voise amar a privi
Căzînd lîngă dînsul, în prima junie,
Doi fii în morminte şi-o fată-n robie.

îndată ce cade bâtrînul Aii,
Oştirea turcească începe-a fugi.

[ci calul înfige potcoave uşoare
în fruntea şi-n peptul aceiuî ce moare,
Şi care,-n durere-i, ca şarpe călcat,
Piciorul ce-1 calcă, scrişnind, a muşcat.
Un alt cal, mai colo, vărsînd cavalerul,
Al cărui braț falnic tăiatu-l-a fierul,
în voia-i turbată ici, colo-alerga,
Şi o mină tăiată de frîu se-ncleşta.

Ici unu-n ninsoare dă zilele sale ;
Iar altul, din fugă-ntilnindu-1 pe cale,
Se-mpiedică, cade şi alții sosesc,
Şi toți se răstoarnă şi se-nvălmăşese.
Iar alții, dînd arme, îşi cer iertăciune ;
Un altul preferă, decît a depune

Jos armele sale şi a se preda,
Să-şi spintece sînul cu sabia sa.

IV

Andrei, către-acestea, mergea mai-nainte.
Pe cale, Bulbulă îi vine în minte ;
Se teme de soarta ce-ar fi-ncercînd ;
Deci, către seraiu-i porneşte zburînd.

Seraiul e-n flăcări. Soldaţii-n turbare,
Ard, surpă şi taie mai tot ce le-apare.
Acolo aflară frumoase femei
Ce, fără gîlceavă, le-mpart între ei.
Cadîne sfioase, plîngînde, gingaşe,
Cu faţă-albişoară şi mult drăgălaşe,
A căror picioare nu au fost călcat
Decît pe covorul de flori semănat ;
A cărora buze micuţe, rumeoare,
Abia sărutase o rază de soare,
Acum, prin ninsoare, prin sînge-omenesc,
Aleargă desculţe, şi plîng, şi roşesc ;
De ger îngheţate, de spaimă uimite,
în braţul oştire! leşin despletite !
Andrei se arată în mijlocul lor.
— „Ce ? Nu mă-nşel oare ? le zice cu dor.
Un şarpe nu muşcă pe cît îi dai pace ;
Nu sîntem mai barbari, căci ce râu ne face
Aceste fiinţe !... Tovarăşii mei !
Cruţaţi slăbiciunea acestor femei l"

V

O, tu, ce poeţii, în vise cereşti,
îţi dară coroana mindreţii-omeneşti ;
Iar tu, spre răsplată, reverşi p-a lor liră
Parfumul juniei ce drag îi inspiră !
O, tu, ce noi nu ştim de unde-ţi iei zborul,
De naşti ca o roză cînd suflă amorul,

De vii ca un zîmbet ce o ziuliţă
Ne lasă să pice din mîndra-i guriţă !
O, tu. ce suflarea-ţi exală miros,
Ce-neacă parfumul de crin graţios !
O, tu, ce privirea-ţi lumina îmbie,
Pălind primăvara la dulcea-ţi junie !
.O, tu, ce suspinul ai tinăr şi lin
Ca vîntul de seară ce suflă pe crin !
Femeie ! femeie ! de unde vii oare ?
Din cer sau din iaduri, din umbră, din soare ?
Tu naşti, o, femeie, pe tristul pămînt,
Ca floarea ce creşte pe negrul mormînt!
Nimic nu-i mai tinăr c-a ta tinereţe,
Nimica mai dulce c-a ta frumuseţe !
Precum statuarul antic s-amoră
D-o Venere mîndră ce mîna-i săpa,
Aşa C[reatorul] 1-a ta săvîrşire,
Zîmbi de plăcere, d-amor, fericire !
Dar spune, o, fermec al vieţii-omeneşti !
La ce zeitate fatală slujeşti,
Şi care se joacă cu inima-ţi blinda
Ca crivăţul toamnei cu unda plăpîndă ?
O, dulce fiinţă ! o, chip îngeresc !
Tu eşti. o, femeie, un flutur ceresc,
Ce după o floare pe alta s-avîntă
Şi ceea ce luce mai mult, o încîntă !

VI

Acel ce se duce. se uită îndată ;
E zisă cam proastă, dar adevărată ;
Şi trebuie-un suflet ce-n lume e rar
Să nu bea-al uitării prea rece pahar.
Vai ! emul nu este şi nici n-o să fie
Cum visul juneţii adesea-1 descrie !
Mai mare durere e-atunci cind perdem
Iluzia dulce în care credem !
Oricine va zice aceea ce-i vine ;
Dar viaţa aceasta nu este un bine !
întreabă pe-acela ce a suferit
Şi vede cu lacrimi, perind ce-a iubit!

Nu, nu, viața este o grea-îndatorință
De gemete, plîngeri şi de suferință ;
Iar dacă vrodată ferice gustăm,
E, ca suferința mai crud să~ncercăm.

Andrei era însă o rară ființă ;
O inimă plină d-amor şi credință,
Gîndind ca fecioara ce în juni ochişori
Se-mbată de toate, de vise, de flori.
Maria-i ocupă gîndirea-i senină ;
Ea e pentru dlnsul virtutea divină,
Şi nu-i vine-n minte să-1 poată uita
Acea ce domneşte în inima sa.
Această uitare ar stinge îndată
A lui tinerețe de vise-mbătată.

VII

Andrei, către-acestea bogat, fericit,
Avînd şi un nume ce-n gloate rostit,
Acel ce-1 aude, se întoarce, şopteşte,
Se duce-n Moldova la cea ce iubeşte.

Andrei p-a sa cale era însoțit
D-un june rob negru de care-i iubiC
Cu care împarte a lui întristare,
A lui bucurie, a lui nerăbdare.

VIII

Dar seara se-nalță tăcută din văi ;
Andrei e-n pămintul părinților săi,
Prin umbrele nopții, el vede-n departe
Lumini jucătoare în vechea-i cetate,
Cu albile-i turnuri pe care se joc
A lunii-argintoase cosițe de foc.

IX

E timpul acela cînd steaua cerească
Priveşte în fața planeta lumească ;
Cînd apele cură în lungi lăcrămiori!
Cînd paserea cîntă speranța în flori ;
Cînd totul re-nvie şi însuflețeşte,
Şi inima zboară la orice doreşte.
Cîrsteiul ce-n rouă voios se scălda,
Ici, colo, prin tufe, pîrîu-ngîna ;
Iar ceru-mbrăcase cămaşă cusută
Cu flori aurite... O aură mută,
Purtînd pe aripă-i parfumul de flori,
îmbată ai serii tăcuți călători.

Andrei întîlneşte o dulce plăcere
Şi totdeodată o vie durere,
Văzînd tirguşorul în care-a născut.
Nainte să intre, la porți *a* stătut.
O lacrimă dulce pe fată-i coboară
Şi gîndu-i aleargă la-acea ce adoară.

El intră-n cetate... Ajunge acasă.
Bătrîna lui mumă şedea lîngă masă ;
Ea nu îl cunoaşte pîn' nu i-a vorbit.
— „Vin' ! zise bătrîna, o, fiu preaiubit!
Căci întirziesem aicea-n viață,
Să văz înc-o dată drăguța ta față !"

X

Tăcerea şi umbra domnesc în cetate ;
Iar stradele d-oameni erau deşertate ;
Abia cîteodată, cîte-un trecător
Lăsa să s-auză un zgomot uşor.
Doi inşi trec p-o stradă... Ici, colo s-arată
O mare ogradă c-o casă-ntristată,

Pe oare mulțime de umbre trecea
De cîte ori luna din abur ieşea.
Asupra cetății se-nalț tristătoare
Vechi turnuri cu formă înspăimîntătoare.
Ca geniuri triste cetatea domnesc.
L-a lor tinerețe se par că gîndesc.
Aici cucuveaua, în noapte, cobeşte ;
Poporul, pe ziduri, adesea zăreşte
Fantasme uşoare ici, colo trecînd
Ce-n noaptea adîncă s-aud suspinînd.

Andrei, la aceste vederi cunoscute,
Şi-aduce aminte minute plăcute
Din copilărie, iar tînăru-i dor
îi smulge din ochii-i un plîns arzător.

Aproape de casa Măriei străbate
Şi-opreşte cu mîna al său sîn ce bate.

XI

Ce muzică dulce eu am auzit ?
Ce mare lumină în ochi mi-a izbit ?
Ah ! poate că moartea a stins al ei nume !
Sau ce va să zică aci acea lume ?...
„Vai ! dacă ursita aşa risipeşte
Orice bucurie în viață-mi zîmbeşte,
Purcede !-i zise Măria cu dor,
Dar cînd te-i întoarce, o, dulce amor !
în dar căuta-vei pe dulcea-ți iubită :
Căci vîntul va geme pe piatra-i negrită !"

Aşa gîndea mîndrul, cu temere stînd
Şi multele focuri din casă cătînd.

Andrei, prin fereastă, înuntru-a privit...
Ce vede el oare ? căci a-ngălbinit !

Ce vede el oare ? Făclii numeroase
R avar să o undă de raze voioase
Ce-n specoli răsfrînte, Jumin îndoios
Şi fac să străluce în părul undos
Al junelor dame şi tineri fecioare,
Ca nişte rîzînde şi dulci lăcrămioare,
Cununi de brilante, de roze şi crini,
Şi zîmbetul dulce acestor vergini.

Aci tinerimea, nebunâ-amoroasă,
S-avîntă în danturi săltînd grațioasă,
Şi-uitînd orice chinuri ce ani înconjor,
Pe sînul plăcerii, descarc viața lor.

în ochii-i atuncea Măria s-arată
Voioasă, rîzîndă, de flori coronată.
Alături stă mîndru-i şi tînăr bărbat,
Subt draga-i privire cu drag fermecat ;
Nimic nu umbreşte a sa fericire,
Andrei nu mai vine-n a sa suvenire.
Ea nu îl mai crede aici pe pămînt ;
P-acest vis d-o noapte s-a-nchis un mormînt,
Pe care frumoasa copilă lăsase
Gîndirea din urmă şi-ndată-1 uitase,
Precum pe mormîntul a tot ce-a-ncetat
O ultimă floare să caz-am lăsat.
Andrei, la această fatală vedere,
Crezu că încearcă un vis de durere.
El perde d-odată pe cea ce iubea
Mai mult decît viața. Ah ! inima sa
Era generoasă, şi-această lovire
Putea s-o primească cu indiferire,
Ca multele jertfe ce-n viaț-a făcut
De tot ce dorise de cînd s-a născut !
Dar el avea încă credință-n iubire
Ca cea mai din urmă a sa fericire,
încît, pentru dînsul, în lume a fi
Era, de acuma, a crede.-a iubi...

Aşadar ideea c-amorul în lume,
Ca alte dragi vise, nu fu decît nume,
în inima-i jună atît a lovit,
Cît părul pe capu-i d-odată-a albit.

XII

El intră în sală pe cînd se-ncepu
O horă voioasă... Maria-1 văzu.
Andrei lîngă dînsa se prinde îndată ;
A ei mînă-n mînă-i era înghețată.
— „Mărie ! Mărie ! de ce m-ai vîndut ?"
— „Ce zici ?... Niciodată eu nu te-am văzut !"
Răspunse mireasa... Andrei se uimeşte ;
S-abatc şi moartea îndată-1 răpeşte.

XIII

La Iaşi, pe o stradă trecea un convoi
De juni, cu cai ageri. Un car cu doi boi,
Cu coarne-aurite, urma acea turmă ;
Mulțime de popol mergea mai pe urmă.

Flăcăii descarcă pistoalele lor,
Şi caii se spariu, nechează şi zbor.

Lăute, cimpoaie, în aer răsună ;
Iar lumea, pe poduri, din ce-n ce s-adună,
în car e Măria cu nunele mari;
Aproape de ele mai mulți lăutari.

Cu toate acestea, nuntaşii s-opresc ;
Un mort p-alor cale, aci întîlnesc.

Naintea acelui ce pleacă din viață,
Acela ce vine, înclin-a şa față.

Nuntaşii fac cale, se strîng, se abat,
Si lasă să treacă al mortului pat.

Cu toate acestea, în zgomotul mare
Al nunții, se-neacă funebra cîntare.

Un june rob negru coşciugul urma,
Tăcut ca durerea, şi lacrimi vărsa.

Pe lîngă mireasă convoiul porneşte.
Măria, din caru-i, pe mort îl priveşte
Dar repede-ntoarce atunci ochii ei,
Căci ea cunoscuse în mort pe Andrei.

XIV

într-una din zile, într-o sărbătoare,
O ceată de tineri şi june fecioare,
Mergînd la mormîntu-i, aflară aci
P-arap făr' de viață... Era Bulbuli.

SAFIRA

I

în pulbere de stele eterul s-a-nvălit,
Iar alba lor regină cu părul aurit
Se-nalță pintre umbre pe stînca fortunată
Ca vesela speranță pe inima-ntristată.
Dar luna poleită şi stelele pălesc
în razele ce varsă castelul boieresc !
Acolo se serbează un rîzător festin ;
Mulțimele de oaspeți în cupe varsă vin
Şi-nchină pentru țară şi pentru adunare :
Safira se cunună în surle şi-n fanfare !

Aşa în cursul nopței ei toți se-nveselesc.
Dar tînăra mireasă, cu chipul îngeresc,
Coboară în grădină sub lesele-nflorite
Şi stelele-i sărută cosițel e-aurite,
Şi razele de lună, albaştrii ochişori
Se-nalță către ceruri rouați de lăcrămiori.
Ea plînge, ş-alba-i mînă deşiră din cosițe
Cununa de mireasă cu aurele vițe.

Safira se mărită, dar nu cu-al ei iubit
Ce prin frumoase fapte în lume-a strălucit,
Ci cu un om cu-avere şi inimă-njosită !
De-aceea ea îşi smulge cununa-i înflorită !
Dar mîndrul vieței sale nu a mai repărut.
Se spune că acesta din țară a trecut
Şi are să se-ntoarcă cu oaste tătărească
A umili odată trufia părintească.

Dar colo, mai colo, departe în noapte,
S-aude o şoptă, un tropot de cai.
La surdele şoapte
Pandurul lipeşte urechea pe plai

Şi zice soției să-nşale fugarul,
Să-i dea baltagul şi şaua de fier
Căci vine tătarul
în număr mai mare ca stelele-n cer.

Iar şopta cu încetul se face mai mare
Şi codrii răsună de-un tropot întins.
S-aude o strigare
Şi pulberea lată pre văi s-a destins.

Pandurii, sub arme, trimit să vestească
La nuntă pre copiii ce încă închin.
Mîna voinicească
Abia mai rădică paharul cu vin.

Tătarii ! repetă oricare suflare.
în văile-ascunse cei mulți sc-nvălesc.
'Nainte călare
Ajunge un june cu coif românesc.

Urdia s-opreşte pe valea-nfiorită.
O albă copilă cu ochii de cer,
Cu coam-aurită,
Veni la voinicul cu zale clc fier.

Voioasă, uşoară, la raza ds lună,
S-aruncă pre calul acelui voinic
Şi toți împreună
Cu caii lor falnici ei noaptea despic.

III

O lumină slabă pîntre umbra deasă
Luce cînd şi cînd
Ş-a pustietăţei tristă cîntăreaţă
Turbură tăcerea pre castel ţipînd.

Oaspeţii s-adună într-o sală lată.
Spaima răsipeşte fumul rîzător.
Trebui să se bată
Sau să se retragă pre la locul lor ?

Astfel se întreabă socrii şi ostaşii
Stînd înspăimîntaţi.
Astfel se întreabă şi mai toţi nuntaşii
Vor ca să se ducă dup-acei turbaţi.

însă cînd aflară că acele cete
Au răpit mireasa, falnicul bătrîn,
Tata dulcei fete,
A sărit pe arme ca un vechi român.

Toţi nuntaşii pleacă ; caii lor nechează
Şi prin umbră zbor
Ca o vijelie ce se depărtează
Şi s-aude încă gemătu-i uşor.

IV

Sub nişte stînci perdute în umbre şi în nori
Se-ntinde-o vale verde cu rîuri şi cu flori.
Acolo se zăreşte oştirea tătărească ;
Acolo lasă caii să joace şi să pască.

Dar colo pintre lese cu ramuri înflorite
O tînără fecioară cu gene poleite-
înclină alba-i frunte pe-a unui brav ostaş
Şi mîna sa se joacă în păru-i drăgălaş,
în aria albastră înoată luna plină
Şi varsă preste cîmpuri pîraie de lumină. ,
— ..Ştii tu, o, dulce mire, de nu ai fi venit,
Frumoasa ta drăguţă în rîu ar fi perit !"
—• „Ce zici tu, o, dulce fermec ! Să mori ? ah ! cc gîndire !...
Nu-mi turbura, o, dragă, cereasca-mi fericire
Cu vorbe-atît de triste... Auzi tu, dulcea mea
Iar tînără Safira cu drag îi surîdea.
— „Dar nu era mai bine, ah ! spune-mi, dragă, mie,
Să peară frumuseţe, şi viaţă, şi junie,
Decît să dau la altul a inimei comori
Şi tînără grădină din sînul meu de flori ?
Apoi ziceam în sine-mi : Lupescu mă va plînge
în toată viaţa, poate, cu lacrime de sînge !
Aceasta-îmi da tărie... Ce zici tu, dragul meu ?
O, viaţa vieţei mele ! M-ai plînge să mor eu ?"
— „N-ar plînge ; dar muri-va acel ce te iubeşte,
Căci tu eşti primăvara ce viaţa-i înfloreşte."
— „Da V' zice ea voioasă. — „Ah ! lasă, dulcea mea,
A săruta pe ochii-ţi o dulce viorea !"
— „Nu voi, o, drăguliţă !" copila îi răspunde
Şi-n mîni şi în cosiţe ea faţa îşi ascunde.
— „în ziua nunţei noastre... auzi tu, mîndrul meu?"
Ea zice şi prin plete priveşte dragul său
Şi rîde, şi îl mustră, şi iară se-nvăleşte,
Şi iară pintre păru-i de aur îl priveşte,
Ca soarele de vară ce se ascunde-n nor
Şi iar, şi iar s-arată voios şi plin de dor.
Dar el sărută pâru-i ; ea trage-a sa cosiţă
Şi lasă dezvălită suava ei guriţă.

Iar stelele scînteie în flăcările lor
Şi varsă preste rîuri un brîu strălucitor.
Frumoasa cîntăreaţă acestor verzi deşerte
Revarsă-n sînul nopţei plăcutele-i concerte.

Iar fluturul cel dulce pre patul său de flori
îşi scutură de rouă pestriţele-aripiori.

V

Ce tropote răsună colo în depărtare ?
Tătarii se rădică ca valuri preste mare.
Fugarii nalţă capul şi coamele în vînt
Şi bat cu ne-ncetare al văilor pămînt.

— „La arme !" strig mîrzacii şi trîmbiţa răsună.
Tătarii se-narmează şi caii îşi înstrună.

— „Ai noştri ne preurmă, o, dulcea mea frumoasă !
Tu ai să vezi aice o luptă sîngeroasă...
Sub lesele-nflorite, vin-,înger e dorit !...
Şi nu ai nici o frică de mîndrul tău iubit !"
— „Nu, nu ! Eu viu cu tine la moarte şi la viaţă !"
— „Ascultă pe-al tău mire, o, fermec de dulceaţă !
Căci braţul tău ca crinul plăpând şi drăgălaş,
S-a frînge sub baltacul fierosului ostaş..."
— „Ei bine !... stau acolo ; dar spune-mi, dragă, mie,
De ce acuma lacrămi să verşi îţi vine ţie ?
Ori crezi că niciodată tu n-o să mă mai vezi ?
Ah ! spune, spune-mi mie... Tu taci şi lăcrămezi ?"
— „îmi plînge al meu suflet ce trebui să se bată
Cu fraţii mei de-un sînge şi poate cu-al tău tată..."
— „Atunce nu se poate tătarii să-i lăsăm
Şi amîndoi cu caii în noapte să plecăm ?"
— „Nu, nu, o, dulce înger, căci lor mi-am dat cuvîntul
Şi trebui să-mi ţin vorba chiar de-ar peri pamîntul !"

VI

EI zice şi s-aruncă pre calul său nebun,
îndată dalbe spade pre capete răsun
Şi munţii repetează strigările turbate,
Şi sîngele se varsă în rîuri spumegate.
în pulbere şi-n aburi, şi munţi, şi cîmpuri per ;
Şi stelele albinde se turbur în eter.

Lupescu se aruncă în flăcări trăsnitoare.
Din paloşul său cură al vieţei dulce soare.
Tătarii îl urmează, în flacăre, turbaţi;
Se luptă cu tărie de Iei întăriraţi.
Dar oastea românească rezistă ca o stâncă,
Sub care în furtună şi-n noaptea cea adîncă
Cu furie turbată mii valuri se lovesc
Şi iară mugitoare se~ntorn şi se zdrobesc.

Dar coama dimineţei de roze semănată,
Prin umbre şi prin aburi vitejilor s-arată.
Atunci tătarii zboară învinşi şi biruiţi
Cu umbrele învinse de crinii auriţi.

VII

Lupescu se întoarnă la dulcea sa iubită,
Ea şede gînditoare sub leasă înflorită.
Pe faţa ei se scură suave lăcrămiori
Şi rîur-ale feţei amăgitoare flori.
Iar vintul îi răsfaţă cosiţele-i undoase
Ce-ngînă brîul zilei de roze auroase.

— „O, dulcea vieţei mele ! de moarte sunt rănit !
Ii zice cu durere frumosul ei iubit.
încalecă pe calu-mi... n-ai frică, el te-a duce
Prin umbră şi lumină, la maica mea cea dulce."
— „De tine niciodată eu nu m-oi despărţi...
Şi daca laşi tu viaţă, cu tine voi muri !"
Ea zice şi deşiră cămaşa sa cea albă
Şi viţe din cosiţe-i să lege rana-i dalbă.
— „O, dulcea mea Safiro ! în dar te osteneşti !...

Eu *mor* !... Te las curată ca florile cereşti...
Ah ! coiful mă apasă !... Pe sinul tău cel dulce
îmi lasă fruntea-mi rece pc crinii lui să culce !...
Tu poți să fii ferice... Tu poți să te măriți !..."

Dar tînără fecioară cu perii auriți
Ia paloşul din sînul voinicului ce moare
Şi, pătrunzîndu-şi peptul, se stinge ca o floare !

1853

SOFJCA

— „Cu orice mijloace, la draga bălaie,
La mîndră Sorică eu voi să cobor.
Bărbatul ei june e dus la bătaie.
Să-mi aducă calul îndată să zbor !"

Aşa a zis Mihnea şi robii se-nebină,
Şi calul cel negru soseşte în joc,
Iar steaua de aur voioasă şi plină
încinge câmpia cu brîu-i de foc.
Treizeci de catane ou coame-mpletite
încalecă noaptea, pre domn însoțesc,
Iar caii lor ageri prin văi înflorite,
Prin umbre, prin raze, mereu tropăiesc.
Iar armele dalbe lumină la lună
Şi coamele mindre în aure zbor.
Pe unde îmi calcă, cîmpia răsună
De arme, de aramă, de tropătul lor.
Acei ce ascultă aceste lungi şoapte,
Sub stîncele negre s-asound spăimîntiați,
Crezînd că-i o turmă de amei ce în noapte
Aleargă în lume pe cai ne-nfrinați,
Iar lupul sălbatec prin vechi cimitire
Scobeşte mormtnturi de foame urlind,
Şi buba ce-aude a lui tînguire
Pe negre biserici răspunde țipind.

Dar colo-n grădina ou flori profumate
O pasere dragă modul-al ei dor
Şi fluturul serei pe raze rouate
La eînteeu-i dulce se-mbatâ d-amor.
Acolo Sorica cu ochi de văpaie,
Cu flori împleteşte cosițele ei
Ş-aşteaptă pe soțu-i ce-i dus la bătaie
De-o lună mai bine cu oamenii sei.

La luna ce varsă lumină plăcută
Şi-ncinge cîmpia cu brîuri d-argmt,
Sorica se uită pe valea tăcută,
Pe soțul ei dulce să-1 vadă viind.
Prin inimă, spirit, mîndrețe, virtute,
Prin tot ce recheamă idealu-omenesc,
Ce nouă zîmbeşte în vise plăcute,
Sorica formează acel tip ceresc.
îi pare c-aude o şoptă perdută
Ce-ngînă departe uin rlu plîngâtor.
Ascultă, şi şopta în noaptea tăcută
Se face cit colo un tropot uşor.
Ea vede dep&nte pe vesela vale
O ceată de umbre 'din umbră ieşind
Şi-ncetul cLunceibul şi coifuri şi zale
Sub razele lunei ea vede lucind.

II

Cine-i cavalerul ce se-întroduce
într-această curte cu treizeci voinici,
La Sorica dulce
Ce împărăteşte la castel aici ?
— „Pace ! pace ție, jună mîndruliță !"
Strig-acel ostaş.
Rumenă şi albă ca o garofiță
Ea surîde dulce mîndrului drumaş.

„în ace->te chnpuri fără de.cărare,
în puterea nopței noi ne-am rătăcit.
Dâ-ne ospătare
Şi ne iartă nouă căci am indrăznit 1"

111

Este miazănoapte. Tînăna Sorică
Pînă să se culce în genuchi ruga.
Rouă tinerică
Albele ei gene dulce rîura.

— „însă cine bate la această poartă ?
Soțul meu iubit
Striga juna soață... Mulțumesc, o, soartă,
Căci tu niciodată nu m-ai părăsit !*'

Sare să deschidă, veselă, uşoară.
Pe rotunzii umeri semănați de crini,
Neagra-i cosicioară
Tremură la raza slabelor lumini.

Mihnea se arată... Sorica păleşte.
— „Nu te speria !
Zice cu blîndeță. Cela ce domneşte
Vine la picioare-ți, o, Sorica mea!

Sceptru şi coroană, inimă şi nume
îți închină ție, fermec răpitor,
Ce aici în lume
Ai venit pe-aripa viselor de-amor !

Cu o vorbă viața, zilele frumoase
Poți să le zdrobeşti
Şi sub ale tale buze călduroase
Totdeodată, dragă, poți să le-nfloreşti.

Ah ! de cînd în lurae ochii-mi te văzură
Dulce ca lumina unui arc ceresc,
Visele tăcură
Ș-ale mele zile zborul lor opresc !"

— „Măria-sa uită că sînt măritată
C-un june ostaş ?"
Zice şi pe faţa dulce înrozată
Lacrimile sale cură drăgălaş.

— „Nu-mi vorbi de-acestea !... Domnul îi răspunde.
Soţul tău te uită, sau că a perit
Cine ştie unde !
Oastea tătărască oastea-mi a zdrobit...

Vin'la fericire, albă drăguliţă,
Fermec aurit!
Cu zîmbirea dulce dup-a ta guriţă
Vino de îmbată sufletu-mi răpit !

Ţara cu morminte, sînge şi durere
O voi semăna,
însă tu, o, dulce fermec de plăcere,
Pe-ale ei ruine nu îmi vei scăpa !"

La aceste vorbe, timidă, sfioasă,
Cade în genuche lăcrămînd amar.
Roagă călduroasă,
Dar nimic n-atinge pe acest barbar.

De-o gîndire sîntă pare inspirată ;
Nu mai plînge ea
Şi pe faţa-i albă, încă înrouată,
O zîmbire dulce vine a părea.

— „Măria-ta, doamne, ce încredinţare
Poţi să-mi dai că mîine nu mă Vei uita ?
Căci de întristare,
Cînd vei fi uitată, viaţa voi lăsa !...

Te iubesc eu însumi, însă sînt soţie...
Ah ! cît s-a luptat
Inima-mi cu-această sfîntă datorie
Care legea lumei pentru noi a dat !..."

— „Vezi, o, mîndruliţă, de ce-ascunzi tu mie
Inima ta dulce ? ...Ah ! sînt fericit !
Moartea chiar să vie,
Voi muri ferice dacă sînt iubit!..."

— „Domnul vieţei mele, lasă-m-a mă duce
în cămara mea,
Ca să-mi peptăn părul!" •— „Du-te, înger dulce
Dar, o, mîndruliţă, nu întîrzia !"

Iată, zice-n sine, ce e o femeie !...
Dar ce-mi pasă mie, dacă sunt iubit ?
Pear-orice idee !
Viaţa este dulce, eu sunt fericit !...

Dar Sorica intră. Ea e coperită
într~un văl undos.
— „Domnul meu, priveşte dulcea ta iubită !"
Şi lasă pe dînsul capul ei frumos.

El rădică vălul ca să o privească,
însă se retrage, pare-nspăimîntat.
Faţa ei cerească
Palidă ca moartea lui s-a arătat.

— „M-ai ucis, îi zise trista copilită.
Am băut venin !"
Vorba i se stinge pe a sa guriță
Şi din sînu-i viața zboară pe-un suspin.

Astăzi vîntul geme într-această casă
Unde fericirea a impârățit.
Cupele sînt mute pe deşartă masă.
Paiajenu-ntinde firu-i învechit.

1853

PROFIRA

— „Pe Neajlov la vale tătarul a călcat,
Iar tu, o, Caloiene', de cind te-ai însurat,
Treci viața-n moliciune ; uitarea învăleşte
Şi armcle-ți ş-un nume ce nu mai străluceşte !
Deşteaptă-le, nepoate, din letargia ta,
Şi hat cu noi pe duşmani din țar-a alunga V

Aşa vorbeau Voinestii cu plete de ninsoare ;
Aşa vorbeau moşnenii cu vorbe rugătoare
Lui Caloian viteazul ce şade-n Bolintin
Şi nu mai va să ştie de turc, nici de creştin.

— „Ce zici tu, mîndruță 7" — „Ce pot a spune eu ?
Dar cred c-ai face bine să pleci, o, dragul meu !"
— „Să plec, şi tu, Profira !... Dar te gindeşte bine !
Sub care priveghere te voi lăsa pre tine ?"
— „De tine despărțită, o, dragă soțior,
Voi trece nopți şi zile în lacrămi şi în dor.
Dar totodată, mîndră de tînărul meu mire,
în lacrimile mele afla-voi mulțumire !..."
— „Eu cugetam din contra, că ai să mă opreşti !
O, dulcea mea Profiră, tu nu mă mai iubeşti !"
—• „Ce spui tu, drăguliță ? O, doamne, ce gîndire !"
Ea zice şi dulci lacrămi de dulce fericire
în rîuri argintoase pe față-i se înşir.
Cu păru-i şi cu vălu-i cusut cu flori de fir,

Ea şterge plînsu-i dulce şi, dulce răsfăţată,
Bărbatului ce plînsu-i răpeşte şi îmbată.
Surîde şi îi zice cu glasu-i îngeresc :
— „Voi să te duci la oaste, fiindcă te iubesc !"
Şi, rumenind, ascunde frumoasa-i feţişoară,
De lacrime rouată, în mîna-i albişoară.

— „Ei ! plânsul iar luceşte în duleii-ţi ochişori ?
Drăguţa mea Profiro, tu vrei să mă omori ?"
El zice şi cu vorbe de dulce desfătare
Pe sînul mîndrei sale îi fur-o sărutare.
Dar juna Profiriţă cătarea a-nturnat
Şi-n lacrămi înecată, afară a zburat.

li

în aria albastră lumină luna plină
Şi-neacă lunca verde în valuri de lumină.

Dar cine sînt voinicii cu arme coperiţi
Ce zboară pintre umbre cu caii reuniţi ?

Din satul Bolintin şi satele vecine
S-adună patru sute călări şi pedestrime.

Şi comandaţi cu fală de douăzeci moşneni,
Iau drumul către Argeş şi trec la Ogrăzeni.

Voinicii merg-nainte ; pe urmă se zăreşte
Cercel şi Beldimanii ce arma-i tinereşte ;

Postelnicul Căpriţă cu zece vînători
Ce poartă la pistoale mănuchiuri dragi de flori.

Dar pintre ei se vede o copilită jună :
Pc armele ei dalbe se joacă flori de lună
Şi pletele-i norate pe sînu-i rîuresc
Prin umbre şi prin roze, cînd caii tropăiesc.

— „Nu... ochii nu mă-nşală !... E mîndra mea soţie
Daţi armele îndată !... Intraţi în erghelie
Să-mi înşăoaţi fugarul ce nu cunoaşte şea !...
La moarte şi la viaţă să zbor cu mîndra mea !..."

El strigă şi armează, şi calul său sălbatic
S-avîntă pintre umbre ca geniul fantastic.

Bl merge către Argeş prin luncile cu flori ;
Dar podul trece apa cu bravii luptători.
Atunci el se aruncă în apele profunde
Şi calul său înoată ca şearpele prin unde.

III

Pădurile răsună de tropote-însutite.
Mîrzacii se deşteaptă de lesele-înflorite.
Bătaia colo-ncepe, în capul unui lac,
Iar paloşele sună pe hîrci şi pe baltac
Şi flintele răvarsă o ploaie trăsnitoare
Prin umbra ce domneşte pre lumea peritoare.

Dar Caloian, ca vultur ce rumpe-nfuriat
Cu ghearăle şi ciocul balaurul turbat,
Se luptă cu tătarii ; iar calu-i ce turbează,
Cu dinţii, cu piciorul loveşte şi nechează.

— „Stăi, mîndre Caloiene. şi-mi dă Profira ta,
De vrei să scapi cu viaţa !..." — „Profira nu ţi-oi da,
Dar oi lua eu roabă să dau Profirei mele
Mîrzaca ta cea albă cu ochi de viorele !..."

Aşa vorbesc voinicii şi-n săbii se lovesc
Şi armele lor dalbe răsună, seînteiesc.
Dar cine este cela ce se rostogoleşte
Şi de pe calu-i cade în lacul ce roşeşte ?
Mîrzaeul cel mai mare !... Tătarii speriaţi
Mîrzacele îşi lasă cu ochii lăcrămaţi
Şi fug în umbra nopţei ca pasări rătăcite
Cînd geme vijălia prin lesele-nflorite.

A doua zi moşnenii trimis-au lui Mihai
Stindarde, robi şi roabe, şi două sute cai.
Iar domnul tuturora dă daruri meritate
Şi Proîiriţei cruce cu petre nestimate.

1833

TUDORA

— „Ce dorinţi tăcute inima-ţi conjoarâ,
Dulce soţior ?
Astă una dată pentru-ntîia oară
Lîng-a ta Tudoră tu eşti gînditor !"

— „Mă duceam cu gîndul l-ai mei bravi ce-aşteaptă
Spre a-i comanda,
Cînd a ta vorbire dulce mă deşteaptă
Şi goneşte visul ce mă fermeca !"

Astfel zice banul consuratei sale.
Insă i-a ascuns
Sub aceste vorbe foarte naturale
Cugetele triste care l-au pătruns.

Udroa este sigur că a lui soţie,
Cît va vieţui,
Are sa respecte a sa datorie
Şi pe ale sale patimi va domni.

însă prin amorul ce-are pentru-onoare
Şi cuvîntul dat,
Iar nu prin iubirea dulce, arzătoare,
Ce-albele Iui plete nu iau insuflat.

Astfel de gîndire vine de răpeşte
Vechiul luptător
Şi din geana-i albă cînd şi cînd luceşte
La lumina Iampei lacrime de dor.

Juna lui soţie şeade întristată
Lîng-al ei bărbat.
O maramă albă cu-aur semănată
li învăleşte păru-i răsfăţat

Care-n unda lină şi Întunecată
Curge pe-al ei sin,
Florile de umbră din cosiţa-i lată
Crinii dupe faţă-i drăguleţi îngîn.

Ochii ard ca două picături de mare
Ce le-au aurit,
Soarele cel dulce cu o sărutare
Pe guriţa-i coace fragul bălsămit.

— „Lupta ! Lupta ! zise alba Tudorică,
E rivala mea !
Căci tu prea adese, tristă, singurică
Pe a ta soţie o laşi pentru ea !"

La aceste vorbe dulci şi plîngâtoare,
Spuse cu amor.
Ea lăsă să cure două lăcrimioare.
Iar pe fruntea Udrei se lăţi un nor.

— „Ce zici tu, Tudoro ? Te gindeşte bine :
De nu m-aş lupta.
Ţara ta, tu însuţi, cel mai dulce bine,
în robia crudă pradă aţi pica'.

— „Ai cuvînt, răspunse tînăra soţie.
Eu nu m-am gîndit. -
Nu băga de seamă... o copilărie
Şi-i sărută părul in rezbel albit.

II

Dar cine-s cavalerii în zale îmbrăcaţi
Ce zbor în sînul nopţei pe cai focoşi, turbaţi ?
Sub razele de lună ici, colo se arată,
Prin umbrele tăcute se perd iar deodată
Si la castelul Udrei deodată se opresc
Cu caii lor sălbateci ce-n late spume-albesc.
— „Deschideţi, strigă unul, şi daţi-ne-ospătare !
Tătarii ne preurmă în număr foarte mare.
Eu sînt Buzescu Preda, iar cel mîndru voinic,
Cu pletele-aurite, e fraU?-meu cel mic."

III

Abia cu banul Udrea ei vorbele-au schimbat
Şi trîmbiţa fatală în turn a răsunat.
— „Tătarii !" strigă unul şi alţii repetează,
Şi alţii cu-nfocare spre luptă se-narmează.
Atuncea luna plină din cerul înflorit
în pulbere ascunde al ei disc aurit,
Iar aerul răsună de ţipete turbate
Şi mii de cai înoată în umbre-ntunecate.

IV

Tătarii înconjoară castelul boieresc.
Buzeştii dupe turnuri bătaia cîrmuiesc.

Iar căpitanul Udrea, uitînd că e rănit,
îmbracă armătura-i şi coiful aurit.

În pulbere, în flăcări viteji şl caii per
Şi armele răsună pe paveze de fier.

Deodată luna plină din pulbere răsare
Şi mîngîie românii c-o dulce sărutare.
Atunce toţi tătarii, zdrobiţi şi alungaţi,
Lăsînd mulţi morţi pe vale fugiră-nspăimîntaţi.

VI

Pe cîmpul de batale, prin sînge şi prin flori.
La focul stelei dulce ce trece pintre nori.
O umbră rătăcită din cînd în cînd apare,
Din cînd în cînd se perde c-o dulce suspinare.

Acesta este-un june şi mîndru cavaler,
Cu ochii dulci ca faţa seninului eter,
Cu plete lungi şi negre ce cad în răsfăţare
L-a vînturilor serei suavă sărutare.
Pe faţa-i întristată dulci lacrimi rîuresc
Şi armele-i frumoase la stele strălucesc.

Un gemăt de durere în vale îl opreşte.
El stă, ascultă plînsul, se pleacă şi priveşte
Un vechi ostaş ce moare în sînge răsturnat.
— „El este !" strigă umbra cu părul negurat.
A doua zi, prin morţii din valea înflorită
Zăcea bătrînul Udrea pe-o brazdă înverzită
Ş-alături o femeie schimbată-n cavaler,
Cu ochii dulci ca smalţul seninului eter.

MELODII ROMÂNE

1858

FOST-AI TU FRUMOASA, TU, PATRIA MEA

Ca frumoasă, dulce şi plăcută roză,
Ce voios surîde rumenelor zori,
Ca fluture d-aur ce, venind din flori
C-un torent de raze, dulce se repozâ
Pe ghirlanda verde printre sărbători ;

Ca vergina jună care, la festine,
în antice timpuri candidă părea,
Semănînd pe cale florile divine
Viselor poetici-graţioase, line ;
Fost-ai tu frumoasă, tu, patria mea!

Ca torente turburi ce prin nopţi fatale
Rîură gemînde, spumă furios
Si prin stînci sălbateci se doboară jos.
Fiii tăi din munte coborau spre vale,
Cu paloşe mîndre, cu suflet voios.

Ale tele fiice ca vise ce luce
Şi prin nopţi de chinuri amăgesc uşor,
Neputînd la luptă calul a conduce,
Răvărsau prin inimi inima lor dulce
Plină de virtute şi de sînt amor !

Astăzi lot slăbeşte, se preface, piere !
Cel ce cunoscuse strălucirea ta,
Astăzi să te vază, tristă decădere,
Inima-i ar geme ruptă de durere,
Ochii săi în lacrimi i s-ar îneca !

Aţi văzut voi roza care se-mlâdie,
Conservînd ferice frumuseţea sa ;
Dar pe care viaţa nu mai revifie,
Nu-i mai dă coloare, frăgezime vie,
Fermecele sale cu care-neînta !

Asfel străluceşte rara-i frumuseţe
Ce pe toţi incintă, fermec înzeît !
Dar perii-a viaţa care dă juneţe,
Inima, voinţa, dalba tinereţe.
Tot e veştejit !

Nu chemaţi acele suflete sublime
Ce păştea cu fală, vechiul, dalb pămînt !
Nu poci a răspunde decît prin suspine ;
Inima-mi se rupe cugetînd în mine
Şi plîngînd dulci zile care nu mai sînt !

ÎN TIMPURI DE CĂDERE

în timpuri de cădere, de lacrimi şi de dor,
în splendide festine,
Mai mulţi, uitînd al ţării preadulce, sînt amor,
Cătau prin dezmierdare sa-mbete viaţa lor,
Să-nece-a lor ruşine.

în muzică şi danturi să scură timpul lin
Şi viaţa lor zîmbeşte ;
La mesele molateci cu fericire-nchin
în dalba sănătate tiranului strein
Ce ţara le robeşte !

Dar cînd se stinge focul nebunei desfătări,
Şi pacea lor se stinse !
Mesenii varsă lacrimi, eterne suspinări,
Căci lanţul ce trecuse pe sînul dulcei ţări
Pe braţul lor se-ntinse.

Oh ! cine poate spune cît ei au suferit
Robiţi aici în lume ? !
Pcrit-au sub lovirea chiar celor ce-au dorit.
Şi nimeni niciodată d-atunci n-a mai şoptit
AI lor odios nume !

FECIOARA DACIEI

I

Plîngeți crinul tînăr, ce mutat de vînt,
Naşte lîngă piatra tristului monnînt!

Ii

Abia se formă foile,
A morței mînă rece
Pe fruntea sa cea tînără
Cu răsfățare trece.

îşi perde frăgezimile
Şi splendida coloare ;
îngheață, piere repede
Surîsu-i, dulcea floare.

în darn înturnă fețele
Cătînd la raza vieții,
La sărutarea soarelui,
La roua dimineței;

La grațioase aure
Ce-1 lasă-n întristare
Şi nu-i rejună zilele
Cu dulcea lor suflare.

în line horuri fluturii^
Plutesc pe lîngă sine,
Dar nu-i culege lacrima-
Cu sărutări divine.

Iar vermile mormîntului
Al său crud mire pare ;
îi soarbe restul zilelor
Cu rece sărutare.

III

Asfel este soarta verginei Daciei !
Vine cununată de fermec ceresc,
Dar abia cu roze grațiile pletesc,
Florile juniei,

Şi plăpînda-i frunte se pleacă pe dor.
Sufletul ei perde cerescul tezaur
Cum perd flutureii grațiosul aur
Din aripa lor.

Omul cu frumoasă, nobilă gîndire,
Nu culege dulce sărutarea sa ;
Sufletele sclave, fără de mărire,
Viață, poezie, crud îi vor seca.

ŞI FLORILE PLAPÎNDE DIN CÎMPURILE NOASTRE

Şi florile plăpânde din cîmpurile noastre,
Născute pe mormîntul vitejilor străbuni,
Sînt mult mai rizătoare ca sufletele voastre,
O, frații mei cei buni !

Oti! sufletele voastre sînt întristate foarte !
La vechea strălucire sînteți nepăsători ;
La cîntece fatale de doliu şi de moarte,
Căteți ascultători !

Eu vă respect durerea ce viața vă-neonjoarâ ;
Cu voi, înftotd-auna vărs lacrime chiar eu.
Dar laodimile^alină durerea voastră oară,
O, mare Dumnezeu !

Adeseaori un popol ce cade sub durere,
Durerele-i amare lui însuşi e dator !
Să plingă cel ce pierde speranță şi putere,
Ce merită-al său dor !

Dai" inima ce-i plină de viață, de mărire,
La moarte şi la doruri priveşte cu dispreț!
Aşa făcea pe timpul de fală, fericire,
Românul cel măreț.

în inimile voastre de ce nu poci eu oare
Să vărs căldura sacră ce-ncinge. sînul meu ?
Atunci ați trece viața cum trece-o sărbătoare,
înalte Dumnezeu !

O, fraiți d-o suferință, d-o țară, d-o durere,
Se cade ca proscrisul ce voi ați blestemat
S-atingă sînul vostru cu flori de mîngîiere,
El, cel neanîngîiat!...

HARPA POETULUI ROMÂN

Asfel cum în seară murmur aurele
Prin cosița d-aur unei dulci vergini,
Răspândeam odată cinții mei divini
Prin coardele mele !

Stelele prin aer cursul lor opreau.
In voioasă horă grațiile frumoase
Surâzând veneau
Să sărute dulce coardele-mi voioase.

Iar atunci cînd coarda răsuna fălos
Rechemând ân lume timpul glorios,
Fiii României
Cu eroici arme se-nvesteau voios.
Neamicii țărei intrau în mormînturi,
Pulberați ea norii de turbate vînturi.

II

Dar azi albeşte pulberea
Pe coardele-mi sonoare
Oe sub suflarea grației
Scot oînturi răpitoare.

Căci, pentru cine coardele
Vor da cînturi suave,
Cind frunțile sînt palide
Şi sufletele sclave ?

în .patria vitejilor
Azi cel ce locuieşte,
La patrie, la glorie
Cu dor nu mai gîndeşte !

BUCIUMUL ŞI FLUIERUL

BUCIUMUL

în darn moduli, o, fluiere,
Cdntări de fală pline,
Căci (moartea naşte^n suflete
Ca viermi în flori divine.

A fost un timp de glorie ;
Azi pere sub durere ;
O suvenire tulbure
Prin noapte luce, pere.

Ca visele plăcerilor,
A căror umbre line
Plutesc în sînul dorului,
în ziua care vine.

S-a stins în umbra timpului !
Fatala moliciune
Prepară luptătorilor
Molatece cunune.

FLUIERUL

Cugetări amare ! duceţi negrul zbor
Sufletelor slabe ce s-abat de dor ;
însă voi, speranţe dulci şi tinerele,
împletiţi cu roze cîntecele mele !

Inima română
N-a perdut juneţea cea vieţuitoare,
Nici viteaza-i mînă,
De plăceri molateci, n-a slăbit sub soare.

BUCIUMUL

Nu-mi mai vorbiţi de patrie,
Căci plînsul mă supune :
în mijlocul plăcerilor
întrista •tristu-i nume.

Plăpînda, blîndă pasere
Cînd cade sub prinsoare
îşi muşcă fierul lanţului
Şi bate-n aripioare.

Şi fiicele Carpaţilor,
Gingaşele căpriţe,
Cind cad în prada lupilor,
Se apăr din corniţe,

Dai' fraţii-mi n-au virtuţile
Nici astor dulci fiinţe :
Plecaţi, se pleacă timpului
Şi lungei suferinţe.

FLUIERUL

Totd-auna-n lacrimi nu s-or risipi
Inimile june,
Mîine cavalerul pe fugar în spume
Pe câmpul de lupte mîndru va porni ;
Paloşul cel splendid va luci cu fală
Pe coifuri de fier ;
Ştirea 'triumfală
Gloria română va purta la cer.

Dincolo de noapte, zorile lumină ;
Dincolo de doruri, viața luce lină ;
Numai ochii celor ce de moarfce-s plini
Nu pot să pătrunză dulcele-i lumini.

BUCIUMUL

Văzut-am ianna luncile
Uscate, tristătoare,
Dar azi cu flori dulci, magice,
Se coper rîzătoare.

Văzut-am fruntea verginei
Pălită, durerată,
Dar azi cu dulce purpură
I-e fața semănată.

Dar zilele, dar secolii.
Sub care totul pere,
Nu schimbă, diulce fluiere,
A țărei grea durere !

Pămînt al suferințelor !
Te pleacă şi suspină,
Căci pentru tine soarele
In negură declină !

Iar tu, gingaşe fluiere,
'Mpletit cu flori divine,
Precurmă melodiile
De tinerețe pline !

în darn mai clnți; accentele-ți
D-amor şi libertate,
în inimile morților,
Cum crezi că pot străbate ?

'

Aşa cereasca pasere
Modulă pe morminte,
Dar nu unei mişcă sufletul
Acelui ce nu simte.

Azi sufletul românului
E rece ca pământul
Cînd iama-nghează fluviul :
Mai mult e ca mormintul.'

Pămiîntiu^n timpii rozelor
Cu dulci flori se-ncunună
Şi, sub lovirea fierului,
Mormintele răsună ;

Iar tu, frumoasă patrie,
Ramîi in amorțire
Cînd tinerele cîntece
Te cheamă la mărire !

FLUIERUL

Țară ! şterge-acele triste lăcrimicri
Dupe fața jună !
împleteşte părul cu fragile flori,
Vechea ta ounună.
Căci soseşte ziua cea de sărbătoare,
Ziua nunței tele cu mărirea ta !
Să nu te găsească stînd îndoitoare,
Stînd a lăcrima,
Mirele tău dulce ca cerescul soare !

BUCIUMUL

în nici un timp plăcerile
Din sărbători voioase,
Pe frunțile fecioarelor
N-au pus flori mai frumoase !

Răsună, sună cupele
Şi hora saltă lină.
Copiii țărei bravilor !

Ascumde-ți capul, pasere,
Plmgîiid sub aripele !
Veliți-vâ-n nori frunțile,
Voi, minunate stele !

Voi, rîuii dulci, secați-vâ
Torentele suave !
Să nu mai ude buzele.

în patria vitejilor

M-apasâ viața ş-aerul
Şi sufletu-mi slăbeşte !

îți las, frumoasă patrie,
Eternă salutare.
Nu voi
S-am tot o mormîntare !

FLUIERUL

Cînd să fii o stană rece mămiurată,
Dulce țara mea !
Din a noastră viață jună şi-nfocată
Te vom re-nvia !

Viața ta-i a noastră, viață, sînge, nume...
Iar amoru-ți tânăr ne reține-n lume ;
Pentru tine moartea drag vom înfrunta !
Pînă ce m-or sparge, dulce voi cînta !

AVUŞI TU ZILE MINDRE

I

Avuşi tu zile mîndre cînd fruntea ta curată
De laurii măriei lucit-a-ncununată.
A bucuriei rază pe fața ta năştea
Şi spada de bătălii în mînă-ți strălucea,
Iar harpele poetici, prin sărbători voioase,
Spuneau a ta mărire şi fapte glorioase.
Copiii tăi, o, țară, ou drag te dezmierdau.
De dulcea-ți amicie streinii s-onorau.
Atunci şi fiii nobili erau stimați în lume,
Iar fiicele-ți frumoase purtau mai dulce nume,
Căci într-acele timpuri, o. țara mea, la noi
Femeile române năşteau, creşteau eroi !

II

Dar brațul tău azi cade şi corpul tău slăbeşte.
Azi, inima supusă, de tine se-ndoieşte,
Iar zilele-ți voioase d-acuma s-au umbrit.
E moartă bucuria pe sînul tău zdrobit!
Plîngi, patrie română, cu lacrime de sînge.
Cu sufletul in moarte, suspină şi te plînge,
Căci floarea vieței tele de doruri s-a fanat.
Sub umbra cea de lacrimi ce-n lume-ai revărsat
Tâcerea de morminte zdrobitul sîn coprinde.
Pe numele tău splendid uitarea se întinde.
Copiii tăi cei vitrigi se-mbatâ toți d-amor,

Cînd lacrimele tele ca rîuri se strecor,
Cînd sub loviri cumplite tot corpul tău tresare,
Cînd... te fărâmă sub cruda-i apăsare,
Cînd umilința crudă coboară capul tău,
Cînd visele frumoase se schimbă toate-n rău !
Pe fața ta ce verde, mulți oameni rătăcesc,
Dar inimile-s moarte : nimica nu doresc,
Nimica decît umbra sub care se strecoară,
Ca paserele nopței ce-n noapte vor să moară...
Plîngi, patrie de doruri, cu îacrime de sînge !
Cu sufletul în moarte, suspină şi te plînge !

ui

Dar, prin aceste lacrimi durerile îmbuni !
Nu ! lacriraele-s date plăpândei slăbiciuni.
Aceste imîndre lacrimi, o, patrie dorită,
Sînt viața ta ce fuge, sînt inima zdrobită !
Complîngerile tele răsun ca la mormânt
Şi fruntea ta se-ndoaîe oa crinul dulce-n vînt.
Speranța nu mai luce prin lacrimele tele.
Durerea te hrăneşte din crudele^ndoiele.
Dar floarea de speranță ce stinge crudu-ți dor
Răsare poate dulce departe-n fiitor ?
Ce muritor cunoaşte misterele divine
Şi fericiri ce soarta păstrează pentru tine !
Toți fiii României nu sînt ai vieței sclavi.
Pământiul bărbăției mai poate naşte bravi.
Deci cugetele-ți toate ce te-narmară, foarte,
Nu s-ar cădea să fie de doliu şi de moarte.
Oh ! nimeni n-are dreptul nicicum a-ți disputa
Pe fiitor cea parte din fericirea ta !

1853

LA DANUBIU

O, rîu de timpuri mîndre, Danubiu maiestos
Tu ne rechemi ou fală 'trecutul glorios
Cum un bătrân ce timpul îl uită să răpească
Recheamă celor tineri mărirea strămoşească
Dar rechemând virtutea străbunilor eroi,
In timpuri de cădere, cît dor deştepți în noi

II

în aurora tâmpului,
în zile mai senine,
Nu cunoscuseşi fiarele
Popoarelor streine.

Pe malurile fragede
Creşteau flori parfumate.
Eroi şi blînde vergine.
De grații cuminate.

Iar undele cu vasele
Se-ncununau voioase
Ca valurile cîmpului
Cu flori primăvăroase.

Cînd armele streinilor
Tunau p-a ta cîmpie,
în vijelia luptelor
Tu tresărea-i c-urgie.

Sub undele sălbatece
Sorbeai tu hoarde rele ;
Cu sînge, cu cadavere
Ciirau undele tele.

Atunci şi fiii patriei
Strigau cu flăcărare :
„A noastră-i vechea Dunăre
Şi dalba-i apărare !"

in

P-ale tele valuri azi ca altădată,
Cresc flăcăi, fecioare, flori frumoase cresc,
Dar flăcăii pleacă fruntea durerată,
Verginele varsă lacrimă-nfocată,
Florile născute se şi veştejesc.

Vasele se leagăn peste valuri, line,
Dar cu fericire nu le poci vedea,
Căci aceste vase toate sînt streine
Şi iot pare-n lacrimi la vederea mea !

Astăzi ca-n vechime, cînd p-aceste maluri
Armele streine tună cînd şi cînd,
Tu tresări pe patu-ţi, volvori spumegînd,
Sînge şi cadaveri rîuri printre valuri.

Dar prin toate-aceste feluri de popoare
Ce pe lata-ţi faţă cînd şi cînd combat,
Fiii României în deşert îi cat,
în deşert îi cheamă vocea cea d-onoare.

1854

LA UN NOR

Nor ce treci făr' de ţintire !
Eu ca tine sînt strein ;
Tu verşi ploaie şi mugire,
Eu vărs lacrimi şi suspin.

Tu doreşti întinsa mare
Dintru care te-ai născut;
Eu suspin cu nerăbdare
Dupe ţara ce-am perdut.

Prin eterul cu flori d-aur
Tu ferice rătăceşti,
Poţi să verşi al tău tezaur
Pe tărîmul ce doreşti.

Eu în locuri tot streine
Număr anii ce grăbesc ;
Nu poci face nici un bine,
Ţărei mele ce doresc.

De vei merge colo-n ţară,
Spune celor ce-i vedea
Că-n durere crud-amară
Se consumă viaţa mea.

Iar nu spune trista ştire
Dragei mele, fraged crin,
Ei să-i spui că-n fericire
Viaţa-mi fuge, dulce, lin !

ÎN ŢARI STREINE ŞI-AU SCUTURAT

în ţâri streine şi-au scuturat
Anii mei tineri florile june ;
Ochii cu lacrimi d-amărăchme
Zilele toate le-au salutat!

In dam speranţa viselor line
Mi-arată culpa eu dezmierdări,
Aceste roze de desfătări,
Pălesc în umbra ţărei streine.

Sufletu-mi cade zdrobit de dor,
Şi-a rănii plantă vindecătoare
Nu se va naşte 1-al vieţei soare
Nici chiar în noaptea din viitor.

Viermele rupt-a la rădăcină
Floarea ce cade către pămînt,
Şi s-o renască pe-al ei mormînt.
Nu mai e-n viaţă nici o lumină.

LEGENDE SAU BASNE NAȚIONALE ÎN VERSURI

1858

ŞÎR'TE MĂRGĂRITE

(înşiră-te mărgăritare)

Mii de candele lucesc
La palatu-mpărătesc,
Căci să face clacă mare
Spre-a-nşira mărgăritare.
Dintre cei ce sînt veniţi,
Alţii nu-s mai străluciţi,
Mai frumoşi, mai răpitori
Ca doi tineri frăţiori :
Pârul lor în undă lină
'Noată dulce sub lumină
Ca pîrîul rugător
Sub un soare lucitor.

Fiecine istoriseşte
Istoria ce doreşte,
Iar cînd toţi au săvîrşit,
Copilaşii au vorbit :
— „Două june surioare,
Dulci ca razele de soare,
Pe sub lesele-nflortte
Torc mătăsuri aurite,
ŞiT"te mărgărite !

Iar pe diiumul lăturat
Trece fiul de-onpărat.

— „Doamne, fă-mă-a ta mireasă,
Fă-mă-a ta femeie-aleasă
Şi^>i aduce ţie-n dar
Vase cu mărgăritar !"

Asfel zice sora mare,
Cu trufie şi-ngîmfare.

— „Fă-mă, doamne, nevestică,
Zice sora cea mai mica,
Şi-ţi voi face doi feciori,
C-ale părului meu flori !"

— „Tu să fii a mea mireasă...
Dulce, mînch-ă-mpărătească !"
Nouă luni, de nouă ori
Străluciră printre nori,
Iar cînd fuse-a noua ori,
Doamna naşte doi feciori

Cu cosiţele-aurite...
Şir-.te-mărgărjte !
Şi eu-atîta cit vorbea,
Mărgărelul se-nşirea.

Iară soru-sa cea mare
Cugetind spre răzbunare,
Adiucînd doi arăpei,
I-au asouns în patul ei.

Iar pe-acei frumoşi feciori,
Drăgălaşi ca două floii,
îi îngroapă prin grădină,
Ling-o veştedă tulpină.

Din copiii bălăiori
Răsărit-au brădiori ;
Dar cînd stelele voioase,
Flori din aer auroase,

înouii'ună coama serii,
Cînd sînt dulci şi limpezi cerii,
Cei doi brădiori ce cresc
între dînşii-aşa vorbesc :

— „Dormi, tu, dulce fraţior ?
Căci eu cerc un aspru dor
De măicuţa mult iubită
Ce se plinge părăsită."

— „Nu dorm, căci am auzit
Viersul niaicăi mult dorit,
Fa ne cheamă plîngătoare
Colea-n umeda-nchisoare."

VIERSUL MUMEI

„Lanţurile greu mă-ncing,
Ochii lăcrimînd se sting :
Dai' să văz pe copilaşi
Bălăiori şi drăgălaşi,
Stinge-s-ar a (mea-ntri stare
într-o dulce sărutare !

Unde sinteţi, dragii mei,
Plăpinziori şi mititei ?
Spuneţi, mîndre florioare,
Cin'vă scaldă^n lăcrimioare ?
Cin'vă leagă-n cîntări ?
Cin'v-adoarme-n sărutări ?"

„Seara primă vereî caldă
Gu dulci lacrime ne scaldă
Austrul ne-adoatMe lin
In duiosul lui suspin,
Iar a nopţei stea tăcută
Cu dulci raze ne sărută.

Dar noi nu mai adormim
De cînd pUnsul ţi-auzlm,
Maica noastră, nu mai plinge,
Plînsu-ţi inima ne *iv'mge !"*

Sora mare-era mireasă
Dalbă, mîndră-mpără'teasă.

Sora mare tot aude
Şi cu-aceste gînduri crude :
— „împărate, zise ea,
Daca mine n-ăi tăia
Cei doi brazi *oe* fruntey-nclină
Pe fereastra din grădină,
Casa ta voi părăsi
Şi-n deserturi voi fugi."

Doamna zice şi pe loc
Brădiorii cad în foc ;
Dar prin iarba ce-a-nflorită
Şi de rouă poleilă,
P-un tapet de ghiocei.
Iată c-au sărit scîntei,
Şi scîntaile ronate
Şi de soare sărutate
Se schimbară-n, doi feciori
Drăgălaşi ca două flori.

— „Noi s-întem cei doi feciori
Cu cosiţele-aurite...
Şir'te mărgărite !"

Mărgârekil, *cit* vorbea,
Singur Kvte se-nşirea.

Iară tind a fost numit
Cu măicuţa ce-au vorbit,
Ceie mărgăritarele
S-au schimbat in lacrimele.
împăratu-a cunoscut
Copilaşii ce-au perdut,
P~a lor maica doritoare
El o scoate din prinsoare,
însă s&aţa-i vinovată,
între doi fugari lăsată,
în deserturi a plecat...
Soarele s-a-mbucurat.

CĂPRIȚA DE AUR

In nori cinşi cu roze şi ou-aur curat
Se culcă ferice al vieții-mpărat.
Dar fiul de rege pe calu-i ce zboară
Goneşte-o căpriță, plăpîndă şi uşoară,
Ou cornii auriți.

Ea fuge-n pădure şi cel ce-o preurmă,
Lăsmdu-şi fugarul, pe jos o mai urmă
Sub arbori franziți.

Iar fiicele nopței pe lume cobor
Şi-nvăluie toate cu pletele lor.

O slabă femeie ou seci oseniinte,
Cu fețe zbîrcite, păru lui nainte
Şi-aşa i-a vorbit :

— „Te-nturnă,~mpărarte, căci mîndra căpriță
A fost mai nainte frumoasă domniță
Cu păr aurit.

Un zmeu se răpise de chipu-i dorit,
Dar juna fecioară 1-a desprețuit.

Atunci el îi schimbă popoarele sale
în arbori ce formă dumbrava din vale,
Dumbrava de chin.

Domnița frumoasă cu plete leite
Se schimbă-n căpriță cu coame-aurite,
Frumoase strein !

Acum, e căpriță cît ziua luceşte
Şi dulce fecioară cît noaptea domneşte.

Acolo-i castelul în care petrece.
Dar cîți o preurmă, sub paloşu-i rece
Ca spicul s-abat.

Streine, te-nturnă spre locuri mai bune !
Să mori cînd eşti mîndru, puternic şi june,
E mare păcat!"

— „Fii bună şi-mi spune, ce poci ca să fac,
Turbatele-i gînduri în flori să prefac ?"

— „Te du de găseşte, sub plopul ce plînge,
Fugaru-i ce-adapă cu tînărul sînge
De fii de-mpărați !

El poate să-ți spuie misterile sale...
Dar tot e mai bine să pleci p-a ta cale,
Spre junii tăi frați!"

Ea zice. Streinul voios mulțumi.
Spre plopul ce plînge, prin noapte porni.

— „Tu, care-ntreci vintul prin tmarea-ți iutețe
Şi-ntumeci lumina cu-a ta frumuseţe.
Al soarelui fiu !

O, cal dalb, mă-nvață ce poci face doare
Să capăt amorul căpriței-fecioare,
îmi spune, să ştiu !"

Dai- calul nichează. Săpatele ştirici
Răvarsă prin noapte răsunete-adînci.

— „Ascultă, streine, cu faţă mult albă
Ea doarme cu mîna pe sabia-i dalbă
Şi ou-ochii deschişi.

Acel ce-ar ajunge să-i dea sărutare
Cînd este-adonmită, va face schimbare
în sorţii închişi.

Dar ochii fecioarei lucesc înfocaţi
Şi cei ce s-apropiu, se-mtorc spăiinîritaţi.
Tu du-te, sărută, şi nu te-ndoieşte,
Căci ochiu-i nu vede, deşi străluceşte,
Frumos călător.

Odată ce buza-ţi de frunte-i v-atinge,
Magia fatală pe loc se va stinge
Ca visul de dor."

Streinul pătrunde prin vechiul castel.
A montei tăcere domneşte prin el.
Iar steaua durerei, tăcută şi plină,
Ieşind de sub neguri, revarsă lumină
Pe tristul palat.

Ici, colo prin curte zac oase-aruncate.
Zac oase de tineri ce-n nopţi fiuiumate
Azil au cătat.

Pe patu-i molatec domniţa dormea,
Cu sabia-n mină şi cu ochii privea
Ca valuri de raze ce splendidul soare
Răsfrânge voioase p-a zilei ninsoare.
Ce parcă~o pătrund.

Cosiţele-i late cădeau despletite
în valuri dulci d-aur, voios răsipite
Pe sînu-i râ<tund.

Pe rozele buzei ce per şi-nfloresc,
Cuvinte-ntrerupte, ca fluturi plutesc,
Pe feţele-i albe cu sînge picate,
O rouă de lacrimi tăcută s-abate
în cursul umbrit.

Ca valul sub focul cerescului soare.
Sub mantia-i d-aur al său sîn tresare
De vise răpit.

— „O, rară minune", streinu-a strigat,
Văzînd-o dormindă pe fragedu-i pat.

El pasă spre patu-i şi cît naintează
Ai fetei ochi seamăn mai mult că veghează,
Mai mult vii se par.

Guriţa-i se mişcă şi va să vorbească :
— „Oh ! nimeni în lume n-o să mai ghicească
Misterul armar!"

Streinul cu frică se pleacă pe pat
Şi pune pe buze-i un lung sărutat.

Fecioara se scoală şi zice-ntristat :
— „D-acuma magia va fi fărâmată,
Tu scapi viaţa mea,
Dar cine-n va spune să fie mai bine ?.
îi zice fecioara necată-n suspine —
Şi dulce plîngea.

— „D-al fi tu ferice cu sufletul meu,
Trăieşte, fecioară, căci el este-al tău,"

ZIORINA

Armia de ţară de trei zile bate,
Arde şi fărâmă streinii-n cetate.

Prin pulberea deasă vine-un cal uşor,
Asfel trece-un vultur învelit în nor.
Către domn se-ndreaptă... Cavalerul sare...
E Ziorina, fiica-i, dulce la călare.

Ea rădică coifu-i ; păru-i graţios,
Ca lung fluviu d-aur se revarsă-n jos,
Pe sub gene-i seîntei două lacrimele
Cum sub nori lumină două dalbe stele.
Şi riuri'toare, p-al ei chip senin,
Cad din roză-n roză şi din crin în crin.
Bunul domn o mustră pentru ce să vie
Să-şi expuie viaţa... Să se-niturne-o-nvie.
Rara-i frumuseţe reunea, răpiţi,
împrejuru-i bravii cei mai străluciţi.
Ea pricepe lesne cît era dorită.
Despre-a lor simţire graţios profită.
Smulge de la sinu-i o plăpîndă floare
Umedă d-a sale line lăcrămioare
Şi cu nişte termeni dulci şi răpitori
Ea vorbeşte-ntr-asfel câtră-adoratori :
— „Cine va purcede dup-această floare,
Udă de suspine şi de lăcrimioare,
îi voi da, pe viaţă şi pe Dumnezeu,
Mina şi juneţea sufletului meu !"

Zice, — aruncă floarea dinoolo-n cetate,
Dincolo de şanţuri unde tunul bate.
Zece bravi s-aruncă după floarea sa
Şi-neă-o mie d-alţii primilor urma.

Asfel ei intrară prin. cetatea tare,
Asiei se-ncepuse falnioa-i luare.

După multe zile, domnul generos
Sade cu Ziorina sub un cort luxos.
El întreabă bravii care din ei doare
Au cules pe şanţuri o frumoasă floare.
Ca să vie-ndată, fiica lui să-i dea.
Nimeni nu răspunde ; nimeni nu venea.
Un bătrîn acolo la vederi apare.
Merge spre domniţă, zice cu-ntristare :
— „lată-aeeastă floare — ce viteaz frumos
Dete pentru tine şi-a murit voios !"
Dup-aceste vorbe, fata, gîniditoare,
Cu~ale sale lacrimi scaldă-această floare.

ŞTEFAN CEL TÎNAR ŞI DOAMNA-SA

Ştefan stă la masă, zi de sărbătoare.
Doamna lingă dânsul şade gânditoare.
Genele-i noroase oaruită pe jos,
Iar pe mână-i pleacă capul ei frumos.
Umbrele diurerei ooper-a sa faţă,
Cum pe cerul splendid trece-un nor de ceaţă.

— „Asrtăzi, zice domnul, zece mii ucig.
Ordinele-s date... Furcile se-nfig !"
Doamna se-nfioară, fruntea-i se-mimbreşte.
In profunide gânduri' mîntea-i rătăceşte.
— „Cît de dulce vinul rîde-n cupa mea !
Doamne, pentru tine, tu cu mine bea !"

Domnul ia paharul şi ou doamna-nchinâ.
Cupele răsună ; fruntea lor lumină.
— „Doamne, multe rele faci p-acest pămînt,
Multe prăzi şi-ucideri fără de cuvânt..."
Zice. Daimnu-aruncă cupa p-a sa faţă.
Sângele pe frunte-i râură şi-ngheaţă.
Doamna-şi şterge roua şi cătînd la cer :
— „Astăzi orice crime printr-o crimă per!
Doamne ! roagă cerul... Eşti înwnînat!"
Domnul sub durere-i cade săgetat.
Tremură, păleşte... Viaţa-i mai apune
Şi zdrobit de doru-i aste vorbe spune :
— „Chiar pe soţu-ţi tânăr ai înveninat!"
— „Zece mii, de moarte, moartea-ţi a scăpat!"

DROMICHETE

Lisimac închină toată-oştirea sa
Ce-n tărîmul dacic soarta delăsa.
Şi, bînd apă, zice-necat de suspine :
—• „Zei prea buni ! Ce rele răvărs aţi pe mine !
Dintr-un mare rege pe pămintul meu,
în streine locuri astăzi rob sînt eu î[a]

Dacii, dupe datini, cer să-omoare prinşii ;
însă Dromichete vine printre dînşii
Şi-asfel le vorbeşte : — „Dacii mei stimaţi,
De vom da noi morţei p~aşti streini bărbaţi,
Fraţii lor veni-vor cunoaşte mult mai mare
în pămîntul nostru pentru răzbunare.
Daca, dimpotrivă, viaţa le-am cruţa,
Amicie lungă ne vor conserva."
Regele vorbeşte. popolul consimte.
Regii se ***sărută,*** cu mîndre cuvinte.
Dacii cheamă prinşii la splendide mese
Unde vase d-aur şi bucate-alese,
Vinuri generoase pe meseni răpesc
Printr-un lux ce fermecă-ochiul omenesc,
însă **1**-alte mese dacii-atunci s-aşează
Şi din vase simple, simplu hospătează.
Lisimac nu ştie pentru ce cuvint
Cu-ndoite moduri, două mese sînt.
Crede că barbarii vor să-i învenine.
Dromichet p^eeepe şi cu vorbe line :

— „Nu luaţi aminte chipul cum mîneăm.
Noi cunoaştem luxul, dar nu-**1** praticăm.
El dă nevoinţe cari-aduc în viaţa
Griji ce schimbă-n lacrimi orişice dulceaţă.
Cu simplicitatea, prin streine ţări
Nu cătăm prin arme prăzi şi răzbunări.
însă de ne-alungă Dumnezei şi ţară,
Moartea pentru-aceste nu ne pare-amară.
Ne-apărăm cu suflet, devenim heroi,
Căci nevrînd rău altor, nu-1 vrem pentru noi !"

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR

(FAPTE ISTORICE)

1859

ANA-DOAMNA

I

Sufletul lui Carol, regele maghiar,
De dorinți trufaşe se îmbată-amar,
Dar cea mai fatală ce-a putut să fie
E ca să supuie dalba Românie.
Exaltat ele dorul care **1**-a răpit,
Cheamă cavalerii şi-asfel le-a vorbit :
— „Viețuieşte-un popol dincolo-n Car păți,
Popol de mari fapte şi de rari bărbați.
Asfel cum ***WL*** arbor lingă casă creşte
Şi, crescînd, lumina soarelui opreşte,
Asfel astă-dată, pe al nostru sîn,
Creşte şi va creşte popolul român.
Să surpăm stejarul într-a lui junie
Şi să spargem cuibul cel ele bărbăție.
Să-njugăm la carul cel triumfător
Căpitanii ageri şi pe domul lor !
Să stingem, prin lanțuri şi prin împilare,
Focul său de viață, de neatîrnare,
Pînă să roşească d-a se mai gîncli
Fericit şi liber pe pământ a fi !..."
Asfel zice Carol, iar maghiarii-aprinşi
Jură să zdrobească şoimii cei ne-nvinşi.

îî

Carol întră-n țară, asupreşte foarte ;
Unde calcă, lasă lacrimi, doliu, moarte !
Asfel se preface cel mai mîndru loc.
Unde trece, arde un torent de foc.

III

Domnul şi boierii şed în lata sală —
Toţi bătrîni ce poartă părul alb cu fală.
în acele timpuri un boier român
Se stima, pe-efâta cit era bătrîn,
Căci pe cit în vîrstă el înaintase
în mai multe lupte încă se-nsemnase.
Solii de la Carol dau regala carte.
Despre cele scrise domnului fac pante :
„Daca Severinul încă nu predai
Şi vasal de astăzi mie nu te dai,
Cu oştire mare voi veni la tine
Să te pui în lanţuri pentru-a ta ruşine !"
Iată cum răspunde domnul generos :
— „Ce dureri apasă sufletul frumos,
Cit, uitînd cu totul regala mărire,
Se coboară asfel prin a lui gîndire ?
Inimile zboară către bucurie,
Dar mai iute încă zboară spre mînie ;
Iar cel ce domneşte popoli pe pămînt,
îşi lumină calea numai de cuvînt.
Un domn să măreşte prin înţelepciune.
Patimile-n sînu-i vin din slăbiciune !
Orice domn se află patimii robit,
L-al mărirei templu nu va fi primit.
Voi lua-n vedere toate cîte-mi scrie ;
Pîn-atunci, voi mergeţi, fiţi-mi ospeţi mie,
în răpaos fraged Inimile daţi
Şi cît viaţa-i tristă, de puteţi, uitaţi !"

IV

Cum se face noapte, domnul în tăcere,
Cheamă cavalerii şi consiliu' cere :
— „Voi, boieri de ţară ! Ce vom face oare
Să nu pierdem pacea binefăcătoare ?
Carol, sub pretexte, fără de cuvînt,
Cată să robească ast frumos pămînt !"

Unul dintre dînşii şi acel mai june
Ou mărinimie aste vorbe spune :
— „Doamne ! Două chipuri, două drumuri sînt...
Amîndouă rele pentru-acest pămînit...
Unul este lupta, perdere făloasă ;
Gelalt este pacea, viaţă ruşinoasă !
Insă pentru mine, d-ar fi să doresc,
Aş alege chipul cel mai vitejesc,
Căci mai dulce-mi pare moartea cu mărire
Depît cu ruşine trista vieţuire !"

— „Ale tale vorbe, Basarab a zis,
îmi îmbată dulce sufletul închis.
Ele mă răsfaţă ca visări plăcute
De copilărie, de mulţi ani perdute,
Pe atunci cînd viaţa luce fără nor,
Ochiul fără lacrămi, gîndiul fără dor !
Zici ca să ne batem, să perim cu fală ?
Oh ! Vedeţi ce idtulce sufletul se-nşală !
Celor slabi în lume dat-a Dumnezeu
Mintea să se lupte cu tiranul rău.
Oastea ne lipseşte şi ne vor supune...
Să batem tiranii prin înţelepciune !
Să le dăm ce cere, dar p-al lor cuvînt
C-or ieşi îndată din acest pămînt...
Mai tîrziu, cu timpul, oşti mai mari vom strînge
Şi-al lor jug cu fală şi folos vom frânge !"
Asfel le vorbeşte domnul cel mintos.
Cei mai mulţi suscris-au actul ruşinos.

V

Ana, jună doamnă, pdmtre dînşii vine,
Ga dorinţa dulce printre vise line.
Ea desface văki-i : raze de mîndreţe,
Prin flori de junie, îi lucesc pe feţe.
Căutatu-i dulce, dar umbrit de dor
Ca un foc de soare o vedem prin nor.

Zeul ce inspiră frageda junie
Cu frumoase gînduri de mărinimie,
Vărsăm fața-i dulce foc dumnezeiesc,
Iar în vorbă-i grații ce pe toți răpesc.

lată cum vorbeşte : — „Mîna voastră scrie
Pentru țara voastră moarte şi robie.
Insă mina voastră mu s-a veştejit,
Inimile-n lacrimi nu vi s-au topit!
Nu ! Căci peste toate mintea omenească
în faptele noastre trebui să domnească !
Dar sub vorba minței, mîndre domnitor,
Oamenii îmbracă slăbiciunea lor !
Doamne ! Voi, mai-marii capi ai țărei noastre !
Căutați în fundul inimilor voastre
Cugetări şi lacrimi pentru-acest pămînt
Ca flori rătăcite pe un vechi mormînt!
Rupeți legătura care ne supune
Şi prepară țărei ani d-amărăciune."
Zice. Două lacrimi genele-i stropesc
Şi ca roua lină p-al ei chip lucesc.

Sub aceste vorbe ou care-i răspunde,
Bucuria-i dulce domnul îi ascunde :
— „Tu, ce jos în lume fraged am iubit,
Suflete prea gingaş, mie prea dorit,
O, femeie rară ! Dulcea ursitoare
Nu -ți-a dat în parte griji apăsătoare,
Ci prin frumusețe şi-ani desfătători,
Lacrimile noastre să le schimbi în flori.
Lasă-ne dar nouă grijile streine
Şi petrece-n casă zile dulci şi line !"

Timpuri de virtute şi de fapte mari !
Suflete străbune, nobile şi rari !
Ați trecut ca frunza ce de vînt răpită,
Lingă tristul .arbor cade veştejită.
Dar stejarul mîndru încă se-mveleste

Cu cununa-i verde care ne răpeşte.
Iar tu, Românie, totul ce doreşti,
Tot ce perzi odată, nu mai dobîndeşti !
Să cătăm în noaptea timpurilor stinse
Faptele sublime, numele ne-nvînse !
Căci tot ce mai poate, sub al nostru dor,
Să ne mai consoale, e lumina lor.
Asfel sub povara vîrstii ce-1 zdrobeşte,
Cu trecutu-i dulce, cel bătrîn trăieşte,
Şi încins în lanțuri, robul cel strein
Anii libertăței cîntă dulce, lin.

VI

într-o sală mare, cu lumini puține,
Intră căpitanii, nobilă junime.
Nu sînt ele părerea sfatului domnesc :
Actul de-nchinare îl desprețuiesc.
Vor ca să lovească armia maghiară
Şi să spele pata ce-ar pica pe țară.
La lumini de candeli ce se-ngîn uşor,
Ana-doamna vine în mijlocul lor.
Ochii săi se lasă peste adunare,
Străbătuți de dalbă, nobilă-nfocare.
Păru-i spice d-aur din togă scăpînd,
Sînu-i alb ca crinul îi sărută blînd.
Generoasa doamnă asfel le vorbeşte :
— „Ştiți că totd-auna, cela ce domneşte
Are mari răspunderi, mari împedicări,
Şi-n înțelepciune cată cugetări.
Domnu-nchină țara ca s-o mîntuiască
D-armia streină ce va s-o robească.
Aşteptînd să vie timpul priicios,
Asfel, prin furtună un pilot mintos
Strînge pretutindeni vălurile sale
Şi cu vijelia merge p-a lui cale.
însă numai domnul e răspunzător
La streini de faptă-i ; nu al său popor.
Să spălăm noi hula ce ne-apasă foarte,
Printr-o generoasă şi frumoasă moarte !

Să lovim streiinii, prin strimtori adinei !...
Să-mbătăm de sînge vulturii din, stânci'!"
Asfel zice doamna. Căpitanii vor
Şi toți jur să moară pentru țara lor.

VII

Ostile maghiare țara părăsesc.
Dar ieşind, pe cale pradă şi robesc.
Prada şi robia nu sînt rânitoare
Ca aceste vorbe crude, râzătoare :
„O, români, aseundeți armele-ostăşeşti
Şi~mbrăeați d-acuma rochii femeieşti !
Ca acel ce vine să vă războiască,
A vă cere-n luptă, să nu se josească !"

Dar a lor trufie repede-a perit.
Printre stînci românii, iată-i, au sosit!...
Săgețile pleacă, aerul străbate,
P-armia streină rîură turbate...
Soarele păleşte... Gemete adânci,
Surde, ne-nțelese trec din stînci în stînci.
Coiful se despică ; inima slăbeşte ;
Pe hîrcile goale, sabia loveşte ;
Sîngele se varsă pe sînge-nchegat...
Sufletele zboară... Cerul s-a-nnorat.
Caii nichezează şi turbează foarte ;
Oamenii se-mbată de sînge şi moarte.
Mulți s-apuc la luptă şi-n turbarea lor,
C-unghii şi cu gura se fărîm, s-omor.

Asfel cum s-arată dupe vijeliie
Arbori, flori şi ierburi rupte pe cîmpie,
Arme şi cadaveri d-oameni şi de cai,
în grămezi ici, colo stau zăcînd pe plai.

Carol schimbă portu-i... Scapă cu ruşine ;
Dar puțini îl urmă, puțini fug cu sine.

Multe zile rîul sînge-a răvărsat
Şi-ale lor cadavre le-au împrăştiat.
Multe nopți vulturul ce pe stâncă plînge,
S-a hrănit cu carne, s-a-mbătat de sînge !
Pînă-n timpii noştri, coifuri ostăşeşti,
Paloşe şi pinteni, prin stînci mai găseşti.

IX

P-o măgură verde muzicile sună,
Căpitanii tineri cu respect s-adună
Lîngă căpitanul june, înfocat,
Ce-ntr-naceastă luptă mîndru-a comandat.
Căpiitanu-aruncă coifu-apăsător :
Părul p-al său umăr cade rîzător.

CETATEA ALBA (AKERMAN)

Ştiţi voi cîte valuri se rădic pe mare
Cînd o vijelie suflă cu turbare ?
Asfel sînt la număr mîndrii musulmani
Ce-apără cetatea sclavă de mulţi ani!

într-un fluviu d-^aur, soarele luceşte
Şi pe coifuri, arme, focu-i străluceşte.
Ştefan stă sub cortu-i împletit cu fir ;
Celtele Moldavei lîngă el deşir.
Pasă dorobanii cei cu coapse late,
Cu sclipoase coifuri în argint lucrate,
îi urmez panţirii ce pe cai în spume,
Ca uşoare vînturi, lunecă prin lume.
Călăraşii ţărei pe vînoşi fugari,
îmbrăcaţi în zale ca bătrîni stejari,
între toţi curtenii pasă cu mîndreţe,
în vesminte d-aur, cu frumoase feţe.
Apoi toporanii de săcuri armaţi
Şi codrenii ageri şi de toţi stimaţi,
Zişi şi pepitul ţărei, căci aveau chemare
S-apere Moldova de oştiri tătare.
Dupe dînşii pasă sprinteni vînători
Renumiţi în lupte ca săgetători.
Şi tunarii ţărei toţi în negre poarte,
Pestriţate-n roşu, crud simbol de moarte»

Mai veneau în urmă *&şti* de mercenari,
Cei cu fruntea mică, ce se zic tătari.
Unguri laţi în spete, cu mustăţi stufoase,
Leşi cu părul galben, cu cerbice groase,
Apoi tighimenii şi^alţi republicani
Pasă mai de laturi cu-ai lor căpitani.
Ei erau vasalii M Ştefan cel Mare
Şi veneau la luptă dup-a lui chemare.
Cetele române rîur în cîmpii
Ca rîuri de ploaie după vijelii.

Cu Ştefan sub cortu-i capii toţi s-adună
Ca să rînduiască lupta împreună.
Unul d-între dînşii vorba a luat:
— „Armia turcească creşte ne-ncetat.
Dunărea tresare, geme sub povară
Şi cu nenncetare varsă oşti în ţară.
Nu ar fi mai bine, mare domnitor,
Să-aşteptăm să vie noul ajutor ?"
Ştefan îi răspunde cu vorbire lină :
— „Oastea noastră-i bravă, chiar de-ar fi puţii
Lupul singur numai, ştiţi aceasta voi,
E d-ajuns să spargă turme mari de oi.
Focul dupe fumu-i nu poţi socoti;
Sufletul ou trupul nu poţi potrivi ;
Bărbăţia sîntă care ne măreşte,
Numărului mare locul împlineşte.
Mulţimele-neacă numărul cel mic ;
Sufletele însă mai mult le rîdic.
Asfel vijelia fumul sparge-ndată,
Dar mai mult aprinde flacăra-i turbată !"
Dorobanii pleacă. Soarele din nor
Se răsfrînge splendid pe peptarul lor.
Viile răsfrîngeri ce-n metal se-ngînă,
Turbură, orbeşte armia păgînă.
Lăncile pe pepturi lunecă uşor
Sau răstoarnă bravii dupe caii lor.
Sabia în coifuri intră sau se frînge ;
Armele lucioase se roşesc de sînge.

Sîngele se varsă... Paloşul de fier
Se înfinge-n carne pînă la mîner.
Caii calcă leşuri, se încruntă foarte,
Oamenii se-mbată de turbata moarte.
Turcii iau de fuga,., pasă spre cetate.
Poarta se deschide oştii fărîmate.
Insă fugătorii, cu cei ce-i alung,
Cu spedele-n spate, totd-odată-ajung.

Cum pe faţa mării, după o furtună,
Valuri lîngă valuri luptă împreună,
Asfel în cetate prin adinei strimtori,
Mestecaţi se luptă vinşi şi vingători.
Strigăte de-nvingeri, de plîngeri durere
Se înalţă în aer... Soarele repere.

Pe o lată piaţă, printre fum şi sînge,
Armia lui Ştefan mai ales se strînge.
Acolo-i saraiul. Paşa, cu puţini,
Apără haremul înecat de creştini.
Ştefan îşi repede calul alb de spume,
Dintr-o gură-n alta trece mîndru-i nume.
S-a luat saraiul. Sabie şi foc,
Pradă şi urgie fulger acest loc.

Cum prin vijelie sună felurite
Vînturile nopţei, printre stînci trăsnite,
Ploile muginde, tunetele-adîmci,
Pâurile turburi ce cobor din stînci,
Asfel se înalţă sunetele d-arme,
Strigătele d-oamemi, crîncenele-alarme.
Locul de cadavre este semănat,
Sîngele torente gîlgîie turbat.
Calul, la vedereia leşurilor moarte,
Sforăie, răsaltă, ise-nspăimîntă foarte ;
A derăpănărei umbră 1-a lovit...
Omul singur vede, pare fericit !
în clerăpănare sufletu-i se-mbată.
în oroarea morţei gloria sa cată.

O femeie turcă printre cete pasă...
Merge către Ştefan ; în genuchi se lasă,
Îşi rădică vălul : ochii lăcrămaţi
D-o durere mare par împovăraţi.
Pe bălaia-i coamă flori apar voios
Cum luceşte p-aur smalţul graţios
Şi cum crinii tineri printre raze-albesc,
Prin buzele-i rumeni dinţii strălucesc.
Asfel cum lumina soarelui văratec
Aureşte faţa lacului molatec,
Căutarea vie noată voluptos
în azuru-i dulce, candid, languros,
Sub albeaţa dulce dupe juna-i faţă
Rîur delicate valuri de roş aţă,
Ca dorinţi frumoase prin vis virginal,
Ca buchet de roze prin vas de cristal.

Ştefan, cu mirare, calul său opreşte,
Crede-un vis ferice, care-1 amăgeşte.
— „Cum în dalbe lupte tu eşti curajos»
Doamne ! dupe luptă, fii mărinimos !"
Ştefan se gîndeşte. C-o mişcare face
Omul de s-alină, armele de tace.

MILITA

Mircea cere oaste regelui maghiar
Să coprinză țara, **autoritate,**
Şi promite drepturi de vasalitate
Cu tribut sau dar.
Regele consimte. Mircea vine-n țară.
Lovenț este duce p-armia maghiară.
Pretutindeni țara **se**-nveleşte-n dor
Unde se răvarsă rîndurile lor.
Asfel unde trece crivățul tomnatec
Frunzele pălesc,
Florile se pleacă p-al lor pat molatec
Şi cu-al morței doliu toate se-nvelesc,
Căci erau la număr ostile maghiare
Cîte viața noastră grele doruri are.
într-această luptă, domnu-ambițios
E-nsoțit de fiica-i, suflet grațios.
Două caractere diferite foarte,
Cum contrastă viața cu fioroasa moarte.
Milita aude faptele amari
Ce revarsă-n țară barbarii maghiari.
Sufletul ei tinăr suferă-n tăcere,
Ochii săi revarsă lacrimi de durere.
Lasă cortu-i, pasă cu doi scutieri
Către capul oştii, printre cavaleri.
Ochii-i ard în flăcări dulci și tinerele,
Cum lucesc în soare două micşunele.
Frumuseți şi grații, maiestate, dor,
Se certau plăcute pe locaşul lor.

Părul ei ce scapă din suave vele
Cade-n valuri d-aur, bătuți d-aurele.
— „Mare căpitane, oare voi veniți
Cu armele-n mină să vă războiți ?
Sau veniți s-ucideți femeile blînde
Ale căror arme-s lacrime arzînde ?
Ale tele cete pradă şi omor
Ori în care parte calcă pasul lor !"
Asfel îi vorbeşte juna frumusețe
Şi pudoarea varsă purpură pe fețe.
Vorbele-i frumoase pe toți au 'pătruns.
Lovenț căpitanul asfel a răspuns :
— „Nobilă fecioară î Ale mărei valuri
Fac mai mare zgomot cînd ajung la maluri.
Asfel aste cete ce cu noi se-mpae,
Unde-ajung la margini mai mult zgomot fac.
Eu voi pune ordin astor aspre rele.
Jur să taie cerul firul vieței mele !"
Fata mulțumeşte, iese surîzînd,
Bucuria luce pe chipul ei blînd.

— „Focul, cruda moarte cază p-astă țară.
Pin' la cel din urmă fiii țărei peară !"
Asfel căpitanul zice către-ai săi.
Asfel calcă vorba ungurii cei răi.

Dan şi cu românii vine cu turbare,
Cade fără veste-n ordele maghiare.
Spedele se-nalță, fulgeră, lovesc,
Oameni cu-oameni luptă, cai cu cai s-izbesc.
Cum pe rîu se varsă mii de crețuri line,
Tresărind sub focul stelelor divine,
Asfel se zăreşte la vărsat de zori,
Pe cîmpia lată, bravii luptători.
Către cerul splendid se rădică-un nor :
Pare că-i e umbra sufletelor lor,
Celor ce las vieața! Corpurile mute,
Văduve de viață, rinduri sînt căzute.

Mircea merge-n frunte p-un fugar spumat
Ce înaltă capul ca şarpe turbat.
Ori pe unde Mircea caută să treacă.
Cetele române pare că se pleacă.
Mînile-ostenite sabia scăpau,
Cei mai mulți spre fugă ougetu-ndreptau.
Mircea şovăieşte, cade, geme, moare,
C-o săgeată-nfiptă într-o subțioare.
Lovenț ia de ştire despre moartea sa.
O dorință vie sufletu-i mişca.
Tronul României ou Milita dulce,
Printr-al luptei sînge grațios îi luce.
Urmă bătălia. Dar p-un dalb fugar
Vine către dînsul un ostaş maghiar,
li împlfaită-n sînu-i sabia d-o dată.
Lovenț recunoaşte Milita, schimbată.
Cade în țarină ; geme greul lut...
Oastea lui dă fuga... Soarele-a părut.

Dan * adună capii într-o sărbătoare.
Acolo Milita pare răpitoare.
Dar pe păru-i poartă doliu de mormînt
Şi pe alba-i față roze nu mai sînt.
— „Iată, strigă domnul, dîndu-i mîndra mînă,
Cine-a scos din lanțuri patria română î
Fii a mea soție î" Fata, drăgălaş,
într-o mănăstire cere-un sînt lăcaş.

* Dan. Domnul țărei cel legitim care sprijinea lupta *(n.a.).*

ROVINA

Cu degetile d-aur, fragedele zori
Iar deschid spre lacrimi ochii muritori.
Dar sub cort cu cerge, tot cu fir mîndrite,
Mircea sta cu capii armiei dorite.
Părul lui străluee ca fuiorul alb,
Scapă valuri late de sub coiful dalb.
Fața lui lumină de trăsuri frumoase,
Sub trăite zile grele, furtunoase,
El rădică fruntea făr-a suferi.
Vocea lui răsună fără-a osteni.

Domnul le vorbeşte. Soarele s-arată.
Dulcile răpaos pe streini îmbată.
Ei sînt mulți la număr, dar întemeiați.
Au venit la luptă de răpiri chemați
Şi dorința pradii e căzută foarte,
Rar înalță omul pîn' să-o cate-n moarte.
— „Pentru țara noastră însă noi murim !
în amoru-i tînăr inima mărim !
Cit n-or fi românii un popor ele sclavi,
Demni de tot disprețul popolilor bravi,
Cit roşi-vor încă jugul crud să poarte,
Cît a lor mărire or căta prin moarte,
N-o călca streinul într-acesit pămînt
Fără să găsească chiar al său mormînt.
Cel ce nu se luptă pentru-al țării bine
Nu merită vieața decît spre ruşine !

Dar va fi, clin contra, martor Dumnezeu !
Inima îmi spune şi român sînt eu !"
Zice, sună-n bucium. Sub alt cort el pasă.
Vede pe-a lui doamnă şi-nitristată-o lasă.

Acolo se vede doamna şi-a lui fiie
Dulce şi frumoasă ca o bucurie,
Albă, purpurată, cu peri aur ori
Semănaţi cu lacrămi, ale morţei flori.
Pe guriţa-i mică, fraged zmeuriită,
Sărutarea pare încă adormită !
Iar pe fruntea-i trece umbra unui chin
Şi pe braţ i-o pleacă ca pe-un moale crin.
— „Fiica mea cea dulce ! doamna-mumă spune,
Să-nălţăm la ceruri sînta rugăciune î
De va perde domnul lupta, viaţa sa,
In robie crudă noi ne vom pleca.
Dar robia noastră fi-va dezonoare,
Moartea cea mai aspră, mai degradatoare...
între două rele, moartea nu-i mai rea.
Pentru-al nostru suflet, roagă fiica mea !"
Strigăte de-nvingeri s-aud depărtat...
Paloşul pe fiică muma a-nălţat!
în amoru-i straniu doamna e sublimă.
Fiica, tremurîndă, capul ei înclină...
Palidă, perdută, lacrămi strălucesc
P-ale sale feţe... fermec îngeresc!
Altă ştire vine... Paloşul coboară
Şi sărută dulce juna-i fetioară.

Mircea cu românii pe streini a stins.
Moartea lor e crudă... Baiazicl învins.

SÎM-PETRU

Lacrămile tele, durerosu-ţi chin,
Nu-ţi vin, dulce ţară, de la cel strein,
însuţi tu, frumoasă şi-ntristată ţară,
îţi urzeşti o viaţă crudă şi amară !
în trecute timpuri de mai multe ori
Au cercat să-ţi smulgă cununa de flori.
Dar atunci cu suflet şi cu arma-n mină
Ţi-apărai copiii, patrie română.
Azi spre moliciune capul tău înclini,
Viaţa-ţi dintr-o cupă bei cu cei streini !

Batori sub cortu-i, la măreaţă masă,
în plăceri molateci sufletu-i îşi lasă.
Aşteptînd să vie marele Şerban,
Iată cum vorbeşte ungurul tiran :
—• „Da-voi robi o sută cărui mi-ar aduce
Mort sau viu valahul ce se zice duce.
Pîn-atunci aduceţi la masă să pui
Cele două roabe, soaţa, fiica lui !"
Asfel le vorbeşte... Roabele s-aduce.
Faţa lor în doruri şi în lacrămi luce.
Una este soaţa domnului român.
Dorul şi mărirea pe faţă-i se-ngîn.
Fiie-sei tiranul vălul i-a deschis,
îi zăreşte faţa, dulce, magic vis î
Asfel fragul rupe vălu-i de foioare
Şi roşeşte dulce printre lăcrimioare.

— „Stați cu moi la masă și-nehitnați cu mine
Pentru fărămarea cetelor streine !"
Batori le zise... Doamna lui Șerban
Cu-ochii plini de lacrimi cată la tiran :
— „Tu înfrunți femeia în nefericire...
Astei fapte, doamne, cum poci da numire ?
Roabe, vieața noastră poți a. me răpi.
înfrunta-vei însă, fără-a te josi ?
Nu-i mai crudă moartea decît o frunitare !
Daca al tău suflet astăzi nu mai are
Flăcări generoase ce pe om măresc
Și cu însuși zeii îl asemuiesc,
Ne înfrumtă-n voie ; însă totd-odată
Curmă viața noastră lacrămilor dată."
Asfel zice doamna... Buciumele sun
Căci Șerban sosește... Toți la câmp s-adun.

Trâmbițele sună, dau al luptei semn,
La banchetul morței pe eroi îndemn.
Un fior sălbatec pe ostași încinge,
Fața lor pălește, spaima îi atinge.
Bătălia-neepe... Cetele pășesc.
Ambele avangarde crâncen se lovesc.
De săgeți ce zboară, cerul se umbrește
Și-ntr-un văl de sînge soarele roșește.
Cum un vas pe mare tremură, mugește
Cînd în sînu-i fraged flacăra răzbește,
Tremură pământul, bubuie ușor,
Sub a lor călcare, sub furia lor.

Ungurii se varsă ca turbate unde
Ce pe văi coboară, printre nopți profunde.
Șederii me-neaeă. Spartă,-mmăbușită,
Avangarda noastră fuge răsipită,
Pune în dezordin armia cea mare.
Domnul se-nfioară. Singura scăpare
A patriei sale în izbândă sta.
Hotărî cu viața, țara a scăpa.

Pe un cal în spume el înaintează
Și cu-aceste vorbe îi îmbărbătează :
— „Frații mei, ori spaima vă coprinde foarte
Un român nu fuge d-o măreață moarte.
Numai prin curagiu-i se alege-un brav,
Se cunoaște-un nobil dintr-un mârșav sclav !
De străbunii voștri, de al lor sânt nume
N-ați avut cuvântul să roșiți *in* lume.
Pentru ce veți oare fiii voștri noi
Să se rușineze d-astăzi pentru voi ?"
Zice. Toți se-mturnă, caută să peară
Pentr-un nume mândru, pentru sânta țară.

Ei, ce mai-nainte toți au fost pălit,
D-a lor slăbiciune, iată-i, au roșit.
Arma se realță... Lovituri turbate
Sună pe hârci goale, coifuri fărâmate.
Cum a verei ploaie râură p-4in lan,
Cum mii de ciocane sun p-un nicovan,
Geme spada noastră... Românii ce mor
Se abat pe valul leșurilor lor.
Cu strigări sălbateci, viaietele-amare
De răniți s-amestec fără de-ncetare.
Armele streine, pepturile lor
Nu mai pot s-oprească al furiei zbor.
Asfel cînd un fluviu se turbură, crește,
Staviiele-i slabe repede zdrobește,
Ungurii se pleacă, se consol amar,
Blestemând cu lacrimi domnul lor maghiar.
Batori prin fugă își croiește cale.
Zece mii de unguri zac pe lata vale.

MOLDAVII LA MARIENBURG

• - •

Țară de durere ! care muritor
Poate să te vază suspinînd sub dor
Și gîndind la fala-ți veche, vitejască,
Ochii săi în lacrămi șa nu se topească ?
Capul tău se pleacă, fața ți-a pălit,
Florile din păru-ți toate-au veștejit
Și-n a ta cădere ce te-apașă foarte
Fața ta surîde cugetând la moarte.
Asfel cel ce geme, sub dureri zdrobit,
Cugetînd să moară, pare fericit!
Și cu toate-acestea, o, patria mea,
Ziua morței tele noi nu-o vom veclea.
Faptele străbune, ca divine stele,
Vor luci prin noapte păsurile tele !
Sîngele ce-un popol varsă în trecut,
Pentru neatârnare, nu va fi perdut.
Țară, uită^acele gîniduri dureroase
Și așteaptă zile fragede, frumoase î
în focul mărirei timpului trecut
Scaldă al tău suflet trist și abătut !

lagel salută zorile
Și cheamă juna-i fiie
Ce tristă-mparte grijele
Ou dîmsu-n bătălie.
Sărută coama-i vergină.
Se-narmă, coiful luce.
Spre cîmpul cruciaților
Cu cetele-i se duce.

Mai în sus de cortu-i, cu clamele sale
Juna principesă se plimba pe vale.
Razele de soare se-mpletese ușor
Cu-aurul cel splendid din cosița lor.
Dar frumoasa grupă vede niște cete,
Cruciați în zale și pe cai cu plete,
Ce cu bărbăție vin spre locul lor,
Cum spre fericire inimile zbor.
însă, iată, trece armia moldavă,
Patru sute oameni, eălărime bravă,
Dată de Moldova ca un ajutor
Regelui Lehii neobositor.
Capul lor e june. Soarele străluce
Și pe coifu-i splendid se răsfrînge dulce.
Junele fecioare timide, sfioase,
Cheamă căpitanul cetei cei frumoase.
Căpitanul vine și, descălecînd,
Asfel zice doamnei, un genuchi plecînd :
— „Fiii de Moldova, nobilă fecioară,
Ca să-ți scape viața sînt voioși să moară
La aceste vorbe un surîs senin
Pe-nrozata-i față să răvarsă lin :
— „Noi vom fi spre tine recunoscătoare."
Zice și roșește... Pare gînditoare.
Coama ei se varsă, valuri unduioase,
P-al ei sîn d-albastru, cu vine-azuroase.
Pe divina-i față s-amestecă încă
Dulcea-i voluptate, și cu spaim-adîncă,
Și prin lăcrămioare ea surîde blînd
Ca un crin ce~n rouă îl vedem născî-nd.
Asfel în dulci jocuri cînd amantul strînge
Timida amantă, ea surîde, plînge.

Cum doi nori se luptă pe sălbateci stînci,
Fulgeră și tună, pînă-n văi adinei,
Asfel e lovirea cetelor turbate...
Bubuie surfaița luncilor călcate.
Dar moldavii sprinteni turnă caii, zbor.
Cruciații urmă păsurile lor.

Cei clintii la tufe, toți descălicară.
între două lese... lupta-neepe-amară.
D-aeolo moldavii cu peri lungi şi creți,
Varsă pe mulțime ploaie de săgeți.
Cum sub arbori pică fructe-n vijelie,
Asfel cruciatul cade pe cîmpie.
Undele de sînge rîur şi s-alin ;
Pe-mchegate valuri, alte valuri vin.

Cîți mai scap, dau fuga, prinşi de spaimă-adincă,
Iar moldavii-ncalec şi-i resecer încă.

La domnița jună capul lor mergea.
Cu recunoştință fata-i surîdea.
Regele-i oferă săbii în avute ;
Iar domnița jună, mina să-i sărute.

CAHUL

Stelele de aur prin eter luceau.
Turcii şi moldavii printre flori dormeau,
lonaşcu trece noaptea în veghere ;
îşi adapă dulce sufletu-n durere,
Apoi zice-n sine : „Slabe muritor !
Nu-i destul că soarta te-a supus la dor,
Pentru ce chiar însuți îți urzeşti în lume
Altă suferință care te supune ?
Viața şi mărirea, fericiri lumeşti,
Vine-o zi în care tu le părăseşti,
Iar a ta țarină viermilor e dată
Cît de dalbă fie fala ce te-mbată !"

Cheamă capii oştii şi-astfel le-a vorbit :
— „Voi„ cozaci ce-n lupte dalbe m-ați servit!
Voi, feciori din țară ce, venind în lume,
V-au scăldat cu lacrămi ale voastre mume,
A sosit momentul jugul să zdrobim...
Sau prin mîndra moarte să ne nemurim !
Puțin timp în lume un erou trăieşte,
Dar în scurta viață secoli viețuieşte !
Căci de dulce fală trece cununat
Şi, murind, în urmă-i nu va fi uitat.
Cel dinții muri-voi pentru-al țărei bine î
Cel dinții lovi-voi cu-a mea călărime !"
Zice. Dar sub cortu-i iată a părut
Doamna lui maghiară, ca un vis plăcut.

Coama-i poleită de raze de soare,
P-albu-i sîin revarsă valuri rîzătoare.
Chipul ei cel palid prevesteşte-un rău.
Ce,-necat, se luptă cu sufletul său.
însă cu mărire ea atunci vorbeşte,
VorteHn dulci suspine i se răspândeşte :
— „Doamne, cu călării tu să nu te duci !
Capul lor pe aur te-a vîndut la turci.
I-a lăsat să între fără-mpotrivire
Şi ți-a scris că-i numai o prea mică-oştire,
Cînd p-această țară se vărsau mereu.
Eşti trădat de moarte, o, stăpînul meu !"
Asfel zice doamna. Lacrimi, dulci roşețe
înecau atuncea palidele-i fețe...
Domnul către hatman caută mirat.
Iar acest din urmă pare turburat,
Tremură, păleşte, temerea-şi ascunde,
Apoi nalță glasul şi-asfel îi răspunde :
— „Ale mele fapte par bănuitoare ;
Dar, o, mîndre doamne, nu sînt trădătoare.
Timpul vă va spune într-al meu favor.
Cel dintîi în luptă merge-voi să mor !"
Zice şi se-nelină. Doannul aprobează.
Acuzatul iese. Ochii îl urmează.
Cu-a lui călărime pleacă într-un zbor
Către turcii falnici... şi se-nehină lor.

Domnul dă semnalul, bueiumile sun.
în treizeci pătrate, bravii lui se pun.
Turcii pun în frunte eetele-nchinate,
Dar cu focuri crude le trăsnesc în spate.
Domnul dă un ordin către vînători
Ca să-ndrepte focul peste trădători,
între două focuri, ou-a lui călărime,
Trădătorul hatman piere cu ruşine.
Cu virtute rară moldovenii mor î
Turcii se-nspăimîntă de nepăsul lor.
Cu-ai lor cai s-aruncă repezi pe pătrate
Ce ca stînei de piatră stau nestrămutate.

Desperați desealie, se târăsc pe mîini,
Muşcă de picioare pedeştrii români.
De trei ori moldavii, turcii îmbrânciră,
Dar tătarii ageri ajutor sosiră.
Oum spumoase valuri ce pe mări pornesc,
Află vînt contrariu, stau, se zguduiesc,
Apoi iar se-nturnă repezi, spumegate,
Asfel se-nturnară cetele turbate.
Toți restrânşi, p-ai noştri, repede cobor,
îi strivesc prin număr şi prin focul lor.
Calul şi piciorul nu mai pot să calce
Decît pe cadaveri... Cîm'pu-n, sînge zace.
Brațele-amorțite spedele scăpau.
Cei armați nu cată, nu ştiu unde dau.
O furtună crudă repede-a-nceput !...
Pulberea-i udată, tunurile-amut.
Domnul, cu durere, către-ai săi vorbeşte :
— „Omul şi natura, tot ne părăseşte.
Nu mai e scăpare, noi am fost trădați !...
Cel puțin muri-vom ca nişte bărbați !
Şi prin moartea noastră dalbă, vitejească,
S-arătăm că neamul demn e să trăiască !
Lupta ce se pierde cu-acest chip sublimi
Este-o biruință ! Frații mei, murim !"
Zice şi s-aruncă cu stindardu-n mînă
într-o mare ceată d-armie păgînă.
Cei mai bravi îl urmă, iar pe calea lor
Turcii rînduri, rînduri cad zdrobiți şi mor.

Noaptea pune termen îmtr-a lor zdrobire.
Domnul se retrage cu puțină-oştire.
După nişte şanțuri toți se grămădesc
Şi se bat trei zile pînă flămânzesc.
Paşa lor propune lupta să încete,
Cu cuvînt ca viața, țara să respecte.
Pe coranul sacru jură şapte ori.
îonaşcu merge la apăsători.
Dar abia creştinii locul lor prădară
Şi-ntre cai pe domnul, turcii îl legară.

r

Caii fără frâne zboară pe ctmpii,
Fug ca două pasări printre vijelii.
O turbare crudă pe creştini conjoară.
După cum jurară, caută să moară :
Intru prin turcime, moartea căutmd.
Pîn'la cel din urmă s-abat omorînd.

Stinsu-s-a lumina gloriei moldave !
Plîngi, o, tristă ţară, sufletele brave
Ce-au picat în luptă pentru-al tău amor !
Plîngi cu plâns de moarte pe mormântul lor !
Rîul peste vale cură sângerat ;
Câmpul **de** torente **de** sînge-i scăldat,
Nu mai poate-înghite valul cel de sînge
Ce pe valuri negre necurmat se frânge.
Valea-i despoiată d-ale sale flori ;
Pasările-oprit-au imnii răpitori,
Numai oorbu-ntună cânturi întristate.
Vânturile nopţii, printre tufi uscate,
Prin mugiri duioase răsunau cu dor
Ca suspinul dulce sufletelor lor.
Sabia streină trece peste ţară ;
Pentru fiii ţărei viaţa-i o povară !
Cei bătrîni cu lacrămi roagă pe cei juni
Să le curme viaţa ; şi demnele mumi
Pe feciori îndeamnă la rezbel să sară,
îşi fărîmă pieptul, arătând să mioară.
O, streini ce-n ţară dulce v-aţi umbrit,
Nu-i destul că soarbeţi sângele-i dorit,
Dar purtaţi in ţară alţi streini c-airgie.
Oh î blestemul nostru peste voi să fie !
Să n-aveţi in viaţă ţară să doriţi !
Peste faţa lumii să vă răspândiţi!
Să cădeţi sub lanţuri barbare, streine,
Şi de soanta voastră să n-^aveţi ruşine!
Iar voi, fii de ţară, voi, ce vă lăsaţi
Ca să vă-amăgeasea streinîi-nsetaţi,
Ce vă soarbe hrana, traiul şi juinie,
De trei ori blestemul peste voi să fie !

SOLII LUI ŢEPEŞ LA MOHAMET

Mohamet ascultă, iar trimisu-i spune :
— „Tu doreşti, prin arme, ţara a supune,
Robi a ne reduce ? Sufletu-ţi fugos
Numai prin bătălii poate fi voios.

Sunetul de arme, gametele-amare
Popolilor lumei ce-i încarci de heare,
Singure impacă sufletu-ţi turbat.
Asfel fiul stâncei seamănă-n păcat,
Numai când prin noapte, printre vijelie,
Apa, vântul, norii urlă cu urgie !
Dar gindit-ai oare daca poţi să ţii
Sub a ta putere ţările ce-mbii ?
Căci aceste locuri ele când sânt sub soare
Au sorbit toretote d-armii şi popoare,
împărate mândre ! pe cât te măreşti,
Tot p-atît te fărămi, tot p-atât slăbeşti.
Pe cel mai nalt arbor crivăţul abate !
Un stejar a creşte cearcă greutate,
în mulţi ani se face, dar intr-un minut
Vijelia bate, arboriu-a căzut.

Vei putea tu ţine sub a ta putere
Toate aste locuri fără-ngreuiere ?
Paserea protege puii mititei
Cîţi pot să-nvelească aripile ei ;

Dar pe cîţi aripa-i mică nu-nveleşte
Sînt lăsaţi furtunei, uleu-i răpeşte.
Candela răvarsă razele-i de foc
Ce pătrund în umbră până la un loc ;
Dar trecând de cereu-i noaptea deasă-ascumde
Negrele-i mistere ; raza-i n-o pătrunde.
Aste ţări stropite de sînge ele bravi,
Rugin lesne lanţul popolilor sclavi !

Vrei a trece râul ce te ţine-n cale,
Făr'să cerci nainte valurile sale ?
Dar aceste valuri, de mai multe ori,
Au plecat trufia multor călători !

Astăzi poţi învinge căci ai mare-armie ;
Dar ce-ţi sigurează stabilă domnie ?
Poţi să ţii în ţară câte cete sânt ?
Poţi să şezi chiar însuţi xntr-acest pământ ?
Nu ! Tu treieri lumea fără încetare.
Ţara noastră-i mică, sufletul tău mare.
Mine te vei duce cu oştirea ta :
Mâne din robie ne vom dfeştepta.

Vrând să pleci sub jugu-ţi aste ţări. creştine,
Tu ne-arunci ân sânul limbilor vecine !
Mare împărate ! Trage-te d-aici
Şi ne recunoaşte drepturile-anitici !

Numai prin aceasta poate ca să fie,
Intre turci şi ţară, pace, omenie.
Pace, omenie nu vor fi, nu sînt
Intre robi şi tirani, jos p~acest pământ !

Şi-mpăratul zice : — „Noi, cu arma-n mână
Nu putem învinge naţia română.
Drepturile ţărei să le respectăm,
Ca-m streine braţe să n-o aruncăm !"

FECIOARA DE LA PRUT

Bogdan întâlneşte în dumbrava lată,
Rătăcind sub arbori, un bătrân c-o fată.
Cel bătrân pe capu-i poartă păr d-argint.
Sub trei răni deschise umblă suferind.
Fata pare-n doru-i ca o sărbătoare
Ce străluce-n umbra grijii trecătoare.
Valuri dulci ele purpur meacă-ai feţii crini,
Ochii-i de durere şi de plîns sînt plini.
Părul ei cel galben albu-i sîn sărută
Şi-asfel sărutîndu-1, faţa-i împrumută.

— „Doamne ! Ţara pere... Bine ai venit!"
Zice... Dar sub doru-i cade... a murit.
Fiie-sa-1 susţine... Doru-i nu vorbeşte,
în torent de lacrimi nu se răspândeşte,
Dar cu suflet mare asfel a vorbit :
— „Mi-au ucis tătarii mîndrul meu iubit î
Astăzi, iată, piere chiar al meu părinte !
Peste toată ţara seamănă morminte !
Dar voi nu combateţi, nu sînteţi români I
Aruncaţi mai bine armele din mîni !"

Zice. Dar tătarii p-acolo-nnorară.
Domnul va să fugă prin păduri de ţară,
Fata smulge arcul unui luptător
Şi-n tătari s-aruncă cu sufletu-m dor.

La această faptă ei se ruşinară
Şi-nturnînd toţi caii, spre tătari plecară.
Iar tătarul fuge. Domnul stă mirat:
Nu-nţelege fuga cum s-a întîmplat.

O fecioară blondă către clînsul pare
Şi-i aruncă capul hanului cel mare.

BĂTĂLIA DE LA VARNA

Generalii pasă sub un cort creştin
Unde-n cursul nopţei lung consiliu ţin.
Acolo se vede regele Lehiei,
Huniad eroul ţărei Unguriei,
Mari prelaţi ai papii, tineri cavaleri,
Vlad al României cu mai mulţi boieri,
Căci creştinii popoli clin vecinătate,
îndemnaţi de papa, turcii vor a bate.

Ladislav acolo cel întîi vorbeşte :
— „Reuşita dalbă mie îmi zîmbeşte,
Dar doresc să-mi spuneţi daca-impărtăşiţi
Dulcile-mi speranţe, consilieri iubiţi !
Căci credinţa vie trebui să domnească
în orice-ntreprinde mintea omenească.
Cele mai deşarte lucruri care sînt
Ea ie-nvieţuieşte jos p-acest pămînt.
Ea ne poartă-n viaţă, cum lumina dulce
Printre căi ascunse paşii ne conduce.
Ea bucură viaţa, cum dulcile flori
împletesc cununa cea de sărbători !"

Huniad ia vorba : — „Preamăreţe sire î
Capul meu răspunde despre reuşire î
Sufletele noastre nu s-au îndoit
Si credinţa dulce le-a dumnezeit.

Nimene nu poate dimpotrivă-a zice
Dintre generalii ce se află aice \[a]
Asfel zice bravul. Toţi se bucurau.
Domnul şi boierii singuri ascultau.
Regele întreabă : — „Doamne, ce durere
Inima-ţi înclină asfel spre tăcere ?"
Vlad atunci răspunde celor adunaţi :
— „Eu sînt de părere luptă să nu daţi !
După multe păsuri şi cercare vană,
Mi-este cunoscută spada musulmană.
Voi duceţi în luptă prea puţini ostaşi ;
La vînat sultanul duce-atîţi arcaşi.
Dar s-aveţi oştire mult mai numeroasă,
Iarna ce soseşte nu e priincioasă.
Sire, preoţi, nobili ! Astăzi, m-ascultaţi !
Ar fi mult mai bine să vă înturnaţi
Şi la primăvară, cu mari oşti creştine,
Să-ncepeţi războiul pentru-al lumei bine.[a]

Regele răspunde : — „Noi vom fi puţini,
Dar avem speranţa pusă în creştini.
Grecii, oşti alese nouă ne-mprumută.
Flota genoveză credem că ne-ajută."

Vlad^ răspunde încă regelui aşa :
— „între greci credinţa nu puteţi lăsa.
Grecii sînt slabi foarte, ca să nu vă-nşale !
Robi ai ferieirei cei materiale,
Genovezii încă nu se cumpănesc
între fala clalbă şi-aurul turcesc.
Să nu cereţi fapte nobile, mărite,
Limbilor ce-s date speculii josite î
Inimile voastre cată generos ;
Dar tot ce-i din inimi poate fi frumos ?
Inima ce simte fără-nţelepciune,
Simte dimpotrivă lucrurilor bune !"

Huniad se scoală, strigă contra sa.
Cu focoasă vorbă ce vorbeşte-aşa :

— „Ungurul nu fuge dinaintea morţii!
Tu, române doamne, ţii pe dreptul Porţii.
Tu trădezi creştinii, cuvîntînd aşa î"
Cu virtute-antică domnul asculta.

Lupta se decide. Vlad, 1-a lui plecare,
Regelui Lehiei zice cu-ntristare :
— „Daca soarta, sire, mintea ţi-a-nvelit,
Ca să te zdrobească, fie ce-ai voit î
Plec ; dar las cu tine ceata românească,
Fiul meu să-ţi serve şi să te dorească,
îţi mai las, o, sire, doi pagi credincioşi
Şi doi cai ca vîntul ageri şi fugoşi !"
Şi-arătîndu-i caii, îi mai zice : •— „Sire !
Iată-a ta scăpare la nefericire l"

Turcii dau năvală, sparg, ucid amar.
Furia lor n-are pace nici hotar.
Asfel într-o turmă lupii cînd coboară,
Fără de repaos, sparg, fărîm, omoară.

Huniad cu mîndra ceată de români
Cade printre dînşii... vin la pepturi, mini,
întră pîn'la corturi unde-n pace lină
Amiurat răsfaţă fruntea lui senină.
Se spăimîntă... fuge... însă, ruşinat,
Se înturnă ; cade pe creştini, turbat,
întră-n nişte cete... De departe vede
Regele cel tînăr... Calul său repede...
îl răneşte-n frunte... Regele-a căzut...
Un spahiu retează capul său plăcut.
Armia creştină fuge spăimîntată.
Huniad el însuşi, viaţa-n fugă cată.
Preoţii ce-1 urmă, rechem dureros
Vorbele-nţelepte domnului mintos :
— „Inima ce simte fără-nţelepciune,
Simte dimpotrivă lucrurilor bune !"

DOUA LUPTE

I

Luna se înalță palidă şi plină,
Varsă peste taberi rîuri de lumină.
Somnul dulce plană pe combătători.
Miriade pasări ciripesc prin flori.
Apele le-ngînă ; caii-n nerăbdare
Varsă-n sînul nopței lungă nichezare.
lonaşcu singur e neliniştit.
Ochii săi se-nturnă către răsărit,
Apoi dă semnalul... Bravii săi s-adună...
Pleacă să combată duşi de blonda lună.
Se duceau moldavii bărbătaţi de dor,
Ca setoase paseri ce la rîuri zbor.

II

Ziorele se varsă. Paşa se trezeşte ;
Cheamă capii ostii şi-asfel le vorbeşte :
— ,,Voi, credinţa noastră, voi, preanobili fii ;
Ieniceri de frunte, voi, siimeni, spahii !
Vă puneţi sub arme î Trîmbiţile sune !
Vulturii şi corbii turme să s-adune î
Soarele pălească pe umbrosul cer !
Arma intre-n cărnuri până la miner !
Calul să turbeze în frâul ce-1 strânge !
Din duşmani să muşte şi să-noate-n sînge !
Cum o vijelie risipeşte-un nor,
Spulberaţi îndată rândurile lor !
Sabia să cază peste ei c-urgie !
Viața lor şi-avere ale voastre fie !"

Asfel zice paşa. Toţi se pun la rind.
Semiluna-n aer plană fluturând.
Dar pe altă parte lonaşcu vine,
Pune spre bătaie cetele creştine.
Intră printre rânduri pe un cal nebun
Ce varsă pe nasuri flacără şi fum.
Aurele leagăn coama-i jucătoare ;
Coiful său luceşte, coperit de soare ;
Maiestatea luce p^-al său, chip umbrit
Şi, privind ostaşii, asfel le-a vorbit :
•— „Turcii calcă ţara, cată s-o robească...
Dar nu-i Încă ruptă spada vitejească !
Inima Moldovei încă n-a slăbit :
Sângele prin braţe-i nu a putrezit.
Cei streini nu calcă ţara vitejească
Sabie şi moarte fără să^ntâlnească.
Aste multe cete ce ne ânconjor,
Pot să scalde ţara cu sângele lor !
încă-o datorie ! încă-o luptă nouă î
Biruinţa dalbă ne surâde nouă,
Căci această ţară nu e scrisă-n cer
Printre ţări robite ce prin secoli per !"
Asfel zise domnul. Toţi se-nverşunesc.
Ambele avangarde iute se lovesc.

Armele-otomane cad şi se fărâmă
P-ale noastre coifuri, zale, pepţi d-aramă.
Asfel cum s-arată p-o hârtie aprinsă
Ce-n cenuşe trece pân-a nu fi stinsă,
Scâniteioase raze ce lucesc şi mor,
Ne-ncetat per turcii sub armele lor.

Hatmanul Sfircioschi sparge totd-odată,
La Tighina, altă numeroasă-armată...
Treizeci de stindarde domnul saluta
Şi privind trimisul sângerat, zicea :
— „Fii iertat, o sânge ! de vei naşte-odată,
Patrie română, mare, lăudată."

MIHAI ÎN TRANSILVANIA

Batori Andrea, domnul de Ardeal,
Lui Mihai îi scrie : „Credincios vasal,
Să te scoli ou fiii—ți şi să vii la mine
Ca să capeți pace, grație şi bine !"

Iar Mihai răspunde : „Fac precum tu vei.
Voi veni la tine cu toți fiii mei !"
Zice şi purcede cu oştiri de țară,
Hotărît să-nvingă sau măreț să piară.

Ca născînzii fluturi ce rup vălul lor
Şi p-aripiori d-aur ies, se cerc în zbor,
Zorile fărâmă valurile-umbroase
Şi se vărs în aer dulci şi auroase.

Dar Mihai vorbeşte : — „Jugul cel de dor
Spartu-s-a sub brațul cel triumfător ;
Dar creştinii popoli din această țară,
Mai amare lanțuri astăzi ne prepară.
Astăzi vingătorii din Călugăreai
Au ajuns să fie sclavi la ungureni.
Eu urăsc în viață .orice tiranie,
Ori de ce natură, ori de unde vie !,
Vie de la cela ce se zice rău,
Ce ne pleacă fruntea sub paloşul său ;

Vie de la cela ce din amăgire
Ne vorbeşte nouă despre fericire !
Ea degrabă asfel sufletu-omenesc,
Cît să fie liberi oamenii roşesc.
Azi o zi frumoasă pentru noi luceşte.
Sub aceste arme lumea vă priveşte !
Umbrele străbune din mormântul lor
Vă surîde dulce într-un sînt amor.
Zilele ascunse în viitorime
Vă-mpletesc cunune, fragede, sublime ;
Țara vă admiră... Juni, bătrîni, felinei,
Pentru voi să roagă, o, vitejii mei.
Junile fecioare, inimi delicate,
Pentru voi răvarsă lacrime curate.
Printr-o dalbă luptă, azi vă străluciți !
Meritați amorul țărei ce doriți.
Nu luați aminte vorbele de fală
Şi cu care însuşi ungurii se-nşală !
Sub aceste vorbe de deşertăciune
Ast popor ascunde trista-i slăbiciune.
Asfel cum pe fața celor care mor,
Mincinoase roze rîură uşor."
Zice, dă sămnalul. Trumbetele sun ;
Tabăra se mişcă... Cetele s-adun.
Avangarda noastră spre vrăjmaşi porneşte.
Cum pe căi perdute cel ce rătăceşte
Aflâ-un rîu, s-opreşte şi cu gîndul său
Măsură puterea-i cu fatalul rău,
Apoi cu tărie se aruncă-n valuri,
îndreptîndu-şi mersul dincolo, la maluri,
Asfel şi românii pe unguri văzînd,
Stau, a lor putere măsură în gînd,
Apoi cu virtute către ei coboară,
Hotărîți să-nvingă sau, de nu, să moară.

Rîndul se răreşte. Fîlfîiesc stindarde,
Strălucesc la soare săbii, alebarde ;
Dar stindarde, arme s-amestec, s-unesc ;
Armele se nalță, fulgeră, lovesc.

Aerul răsună de sitrigări turbate,
Deturnări de arme, vaiete cruntate.
Duruiri de care, tropăte de cai
Ce cu vierşunare se cobor pe plai.
Pedestrimea noastră un minut se frînge.
Dar Mihai soseşte... Pe fugari restrânge.

— „O, viteji ! Ce faceţi ? Unde mergeţi voi ?
Nu-i p-acolo drumul dalbilor eroi !
Calea ce hiat-aţi la fricoşi convine,
Merge la robie, merge la ruşine !
Iată calea voastră, printre neamici.
Cîţi sînt bravi, să vie, să-i vedem aici !
Cei fricoşi să fugă, precum se dezbină
Ruşinea d-onoare, umbra de lumină !"

Vorbele lui cheamă pe ostaşi la loc
Şi le-aprinde sînul de eroic foc.
Domnul ţărei însuşi merge-m fruntea lor,
Cu sabiaHmînă, mai zicînd cu dor :
— „Mergeţi, daţi de ştire la părinţii voştri,
Că pe cînd din luptă au fugit ai noştri,
Mihai prin mulţime moartea căuta !"
Aste mîndre vorbe, mai mult îi mişca,
Cum un fulger splendid ne-meetat loveşte
Pe bizara-i cale lucruri ce-ntîlneşte,
Fără să s-oprească dupe ce-a lovit,
Asfel domnul nostru trece neprivit,
Sparge tot ce poate pe fatala-i cale,
Fără să-şi oprească păsurile sale.

Ungtirii perdură semeţia lor ;
Cel fugar atacă pe cel vingător.

Pe sinistra cale ce Mihai îşi face,
Şire de cadaveri-n lac de sînge zace.

Au turbat românii ! Ungurii slăbesc...
Ale nopţei umbre lupta învelesc.
Valea-i coperită d-arme fărâmate,
De cadavre d-oameni rupte, demembrate.
Colo mortul zace peste cel rănit
Şi învingătorul peste biruit.
Caii ce-nainte, ca vînturi turbate
Străbăteau vîrtejul furiei turbate,
Abătuţi de moarte zac înţărînaţi,
Lingă cavalerii morţi sau farămaţi.

Şopta se măreşte, apoi scade, piere.
Fremet de turbare, plângeri de durere,
Gemete profunde, crude văitări
Ce se schimbă, leşin, prin lungi suspinărl,
Peste tot se-nalţă, cresc şi scad de tot
Şi tăcerea tristă cade peste tot.
Armele de luptă ce la mîmdru soare
Fermecau vederea prin a lor splendoare,
Pline sînt de sînge cu colb închegat;
Ochiul nu le vede decât întristat.

Cardinalul fuge cu puţini flăcăi ;
Iar în fugă piere, junghiat de-ai săi.

r

DOMNUL IONAŞCU

Ionaşcu-adună capii la senat.
Cu durere-n suflet el a cuvîntat :
— „Poarta cere darea d-astăzi îndoită ;
Dar Moldova noastră cade mai zdrobită ;
Insă nu-i acesta lucrul cel mai rău ;
Dar cu asta ţara perde dreptul său.
Drepturile sale sînt tot ce-i rămîne,
Sînt tot fiitorul ţărilor române.
Toată faţa ţării fiilor moldavi
E stropită nobil cu sînge de bravi.
Cum au fost părinţii, fiii n-au să fie ?
Şi-au uscat ei oare sufletu-n sclavie ?
Voi, fruntaşii ţării, ce sub arme-albiţi,
Din trecuta falâ, dulce vă hrăniţi.
Preoţi, sînţi apostoli de creştinitate,
Nobilaţi durerea ţării ce s-abate î
Misia cerească cum o să-mpliniţi,
Cînd creştinii popoli vor cădea robiţi ?
Tu, junime vie şi mărinimoasă,
Tu, ce-n orice locuri înima-ţi frumoasă
Rîură mari gînduri printre muritori,
Cum o primăvară varsă dalbe flori,
Vei vedea tu oare cetele streine
Fărămînd cu moarte ţările creştine,
Fără să se rupă sufletu-ţi de dor,
Fără să se-nalţe braţu-ţi vingător ?"
Asfel zice domnul mîndru-aplaudat.
Sufletul lui Ştefan pe toţi s-a vărsat.
Domnul cu poporul jură ca să piară,
Pe tărimul luptei, pentru sînta ţară.

COPACENII

î

Plîngi, frumoasă ţară, lacrime de sînge !
Plîngi, precum durerea ne-ncetat se plîng<
Căci amărăciunea ce te-a-ncungiurat.
Sufletul tău fraged crud a fărîmat !
Fiii tăi cei vitrigi fost-au pentru tine
Mai amari ca vîrful săbiei streine !
Ei te dară sclavă la tiranii tăi —
Tu bătuşi trei secoli pe nemicii răi ;
Dar putuşi învinge dalba tinereţe
Ce simţeau spre fiii-ţi plini de frumuseţe
Le lăsaşi tu capul cel încununat.
Ei ţi-au smuls cununa, la streini a dat.
îi lăsaşi să joace cu-armele sublime
Ş-ai tăi fii le dară hordelor streine.
Plîngi, ş-ascunde plînsul, să nu dezveleşti
Ruşinoasa faptă celor ce iubeşti.

îî

Intră prin Moldova mii de turci, tătari,
Domnul cu muntenii şi făloşi maghiari.
Domnul României scrie lui Dumbravă :
„Nu venim a bate ţara noastră bravă,
Ci să scoatem domnul cel nelegiuit
Ce-naintea Porţii s-a dispreţuit.
Vin'de te închină domnului ce vine,
Cărui toată ţara să-i dorească bine."

III

Falnicul Dumbravă pe boieri chema
Şi citind scrisoarea le vorbeşte-aşa :
— „Xată-acum cu totul ţara sub sclavie !
Dar ce-mi face viaţa şi mai crudă mie
E să văz românul astăzi trădător
Aducînd streinii contra ţării lor !
Cîţi din voi au încă sufletele pline
De mărirea veche, vie după mine !"

IV

Soarele se-nalţă sub un cer senin.
Peste patru taberi varsă raze lin.
Dar sub cort, la miasă, cei mai mari s-adună
Muzicile joacă, cupele răsună.
Acolo se vede pentru prima ori
Domni români să-nchine pentru-apăsători,
Căci din timpu-aceia suflete-înjosite
Apăreau pe tronul ţărei strălucite.

Oastea lui Dumbravă peste cîmp senin
Vine către corturi... Ambii domni închin !
Vine, dar loveşte pe convivi la masă.
Domnii, cu teroare, mese, corturi lasă.
lonaşcu vine. Din trei părţi de loc
El loveşte turcii şi-i trăsneşte-in foc.
Apoi cade p-unguri, fărîmă c-urgie,
Cei mai mulţi, de moarte, scapă prin robie.

LUAREA HOTINULUI

I

Serascherul vede cetele moldave,
Ostile muntene, tinere şi brave.
Dar a lor splendoare turbură mai rău
Fala musulmană şi sufletul său.
El tmjeşte domnii pentru ce să vie
în coprinsul luptei cu puţină-armie.
Petricei răspunde pentru-ai lui moldavi :
— „Sînt puţini la număr, însă toţi sînt bravi/
Paşa se mînie, c-un hanger loveşte
Domnul peste faţă — fruntea lui roşeşte.

II

Pe dorminda frunte vechiului Hotin
Luna plină varsă valuri d-aur lin.
Dar sub cortu-i mândru serascherul cheamă
Capii ordii sale şi le cere seamă.
Pe lucioase stofe paşii s-aşezau ;
Numai domnii noştri pe picioare stau.
Serascheru-arată planurile sale.
Paşii toţi se-nchină şi găsesc cu cale.
Apoi cere vorba domnilor români
Şi-asfel le vorbeşte : — „Ce tăceţi, voi, cîini
Domnul României astfel îi răspunde :
— „Umbrele ştiinţei pînă-a nu pătrunde
Este nevoinţă garde să-nşiraţi
Căci în somn molatic turcii 'toţi sînt daţi."

Paşa se mînie şi mînia-i creşte,
Cu măciuca d-aur el pe domn loveşte.
Ambii domni atuncea cortu-a părăsit;
Dorul ce-i pătrunde gîndul le-a mărit.

Petricei vorbeşte mîndrelor armate :
— „Ţările române sînt azi înherate.
Cela care-aude hulă şi-ntristare
Şi mai pleacă fruntea, suflet nobil n-are.
Sufletu-i merită să fie-umilit
Şi decît ruşinea mult mai înjosit."
Zice. Căpitanii jură răzbunare.
La poloni, românii trec cu mic, cu mare.

III

Leşii se coboară, turcii se trezesc.
Armele răsună, văile mugesc
Petricei deschide porţile pe dată.
Leşii intră,-atacă, lupta-i verşunată.

Ziorile revarsă peste luptători,
Peste morţi, pe sînge, luminoase flori.
Petricei, în frunte, p-al său cal răzbeşte.
Vede serascherul... capul îi răpeşte.

VORNICUL DUMITRU

Paşa din Silistra cu Hatif unit.
Vor s-apuce ţara cu oştiri d-elit.
Vornicul Dumitru înainte iese
Cu treizeci de tunuri şi cu oşti alese.
Pune-n care tunuri învelite-n lemn
Şi le duce-m taberi sub al păcii semn.
Scrie că le duce birul de la ţară.
Paşii le primiră şi se bucurară.
Dar cînd aste care printre turci intrau,
Ostile române mai pe jos veneau.
Lăzile se farăm. Tunurile pline
Fulgeră d'-odată cetele streine.
Turcii se-ospăimintă şi se risipesc,
Iar românii ageri, ager îi cosesc.

MIHAI LA VIDIN

Domnul merge-m frunte luminat mereu
De lumina dalbă sufletului său.
Nimeni nu mai poate domnului să urme.
Căpitanii roagă pasul să-şi înturne.
Cîțiva turci văzîndu-1 repede-1 atacă.
Mîndrele lui arme furia-i împacă.
Unul dintre dînşii care mai trăieşte
îşi ridică lancea. Domnul se sfieşte.
El apucă lancea cu-ambele lui mîini
Aşteptînd s-ajungă bravii lui români.
Amîndoi cu mina cruda lance țin.
Turcii către dînşii cu turbare vin.
Dar ca două valuri pe mări furtunoase
Iată vin Buzeştii cu săbiile scoase.
Ei ucig streinul şi pe domn îl scap
Şi toți trei s-aruncă în al oştii cap.

COROBA

într-a nopței pace ei sărbătoresc
Pînă cînd în aer stelele albesc.
Dar atunci în sala cea de sărbătoare
Coperit de rane un ostaş apare :
— „Hanul cu tătarii vin p-acest pămînt
Şi îl schimbă-n doliu şi în trist (mormânt

Asfel zice bravul şi sub răni s-abate.
Domnul îl sărută şi cu bunătate
Zice : — „Mergi d-alină nobilul tău chin
P-al meu pat molatec în repaos lin !"

Danțul urmă cursu-i ; muzicile sună.
Ştefămică-vodă dămțuie c-o jună.
— „Dulce copilită î Ştefan îi zicea,
Vrei să-ți dau coroana şi cu viața mea ?"
— „De voieşti, o, doamne, dulce să-mi fii
Lasă desfătarea, mergi la bătălie !"

Domnul sită pe gînduri, pare ruşinat.
Cheamă căpitanii... Toți a-ncălecat.
Zboară la Ooroba, pe tătari loveşte,
îi fărîmă crîncen şi pe mulți robeşte.
D-acolo se^nturnă către mîndra sa
Şi ou-a lui coroană îi dă mina sa.

LUPTA INTRE ROMÂNI

Ştefănică-vodă intră-n Romănie.
Radul, domnul ţărei, cum aude-i scrie :
„Fiul meu cel tînăr, ce păs furtunos
Turburat-a oare sufletu-ţi frumos,
Cît să tacă glasul singelui frăţiei
Şi să calci cu moarte fiii Romăniei ?
Şerpii între dînşii încă nu s-omor,
Nu-nvenin cu moarte cei din neamul lor.
Pentru ce romănii, fii ai ceeaşi mume,
Mult mai rău ca şerpii face-vor în lume ?
Bărbăţia-i mîndră cînd un crud strein
Poartă în sinul ţării moarte, pradă, chin,
Căci; atunci pe popol dalba-i rază luce
Ş-ale sale bunuri le revarsă dulce !
Astăzi şase popoli ţara ne-mpresor,
Către noi cu moarte şi robie vor !...
Numai prin unire vom scăpa de soartă,
Iar prin dezghinare ţara noastră-i moartă.
Dar tu vrei prin arme ca să ne fărâmi
Şi, zdrobindu-ţi fraţii, servi ai tăi tirani."

Astfel Radul scrie vorbe dulci şi line.
P-a lui faţă cură lacrime divine.
Apoi merge-n cortul domnului bătrîn
Care îi deschide sînul de român.

ŞIRETUL

I

„Viaţa, orice bunuri într-această lume
Dăm cu fericire pentru-al ţărei nume.
Toate sînt plăpînde pe acest pămînt;
Numai bărbăţia trece de mormînt.
Bărbăţia noastră pe strein incintă...
Limbele vecine bine ne cuvîntă.
La numele nostru toţi se-nturnă blînd
Şi privesc românul de mărire-arzînd.
Din vrăjmaşul sînge, cu-armele sublime
Scris-am dreptul ţării în viitorime.
Iată ce ne face voioşi să luptăm,
Pentru ţara noastră zilele să dăm."

Asfel este cîntul celor care mor
Şi vesteşte fala sufletelor lor.

II

Leahul strică pacea şi prin ţări robeşte.
Rareş cheamă capii şi-astfel le vorbeşte
— „Scriis^aim prin solie răilor streini
Să nu calce pacea, dulce la creştini...
Iată cum soliră : Pacea nu-i călcată,
Numai mintea voastră este turburată.
Aste vorbe-s bune pentru staturi mari,
între două naţii libere şi tari...
Nu pot să le zică o vasală ţară
Ce de-atîtea oare am supus la heară."

La **aceste** vorbe toţi se **înimau ;**
Toţi spre răzbunare braţul îşi armau.

Iii

Pe Şiret la vale Petru Rareş pasă.
Capii Ieşi cu toţii stau fălos la masă.
Siguri de izbândă, împletesc cu flori
Cupele de aur printre sărbători.
Aţi văzut lăcuste ce-n noroase droaie
Se strecor ân aer ca un nor de ploaie,
Ce-şi precurmă zborul şi cobor din nori
Unde văd o vale cu frumoase flori,
Apoi fără veste, crude şi flămânde,
Mistuiese îndată plantele plăpânde,
Ierburile-aimiare care le displac,
Coadele tăioase ce căzute zac ?
Astfel şi moldavii trec, s-opresc d-adată,
Sparge a Lehiei tabără armată.

GLUBAVII

I

Ce iţi foloseşte, scumpă Românie,
Dulcea-ţi frumuseţe, rara-ţi bogăţie,
Anii tinereţii ce te înconjor,
Când tu eşti robită, sântul meu amor !
Vai ! aceste bunuri, ţara mea creştină,
Servă să răpească inima streină
Şi să facă doru-ţi mai nesuferit,
Cugetând la fiii~ţi ce s-au risipit !
Fruntea ta se-nclină ca o dulce floare
Ce se veştejeşte fără foc de soare,
Dar nu eşti ursită ca să veştejeşti,
Ţara mea cea dulce, fără să trăieşti...
Vin~întâi la Viaţă... Fiii tăi s-adună...
Armăsarul strigă... Armele răsună...
Spulberă cu moarte pe apăsători...
Cinge-ţi ânc-o clată fruntea ta cu flori

II

Ţara n-are capăt... Mulţi ambiţioşi
Se certau pe tronul vechilor strămoşi.
Dar sultanul face paşalîc din ţară
Şi triimite-oştire turcă şi tătară.
Câţi aveau ân inimi sânge românesc,
La perirea ţării uită ce doresc.
Cei mai mari ai ţării strig ân adunare
— „Astăzi se fărîmă sânta neatîrnare

Ce părinții noștri, printre timpi de dor,
Le-au păstrat prin lupte, cu sîngele lor.
D-astăzi tot românul va trăi-**n** sclavie
Şi va trece viața fără bucurie.
Plînge-va sub lanțuri palid ş-abătut
Şi strein **în** locul unde s-a născut.
Peste tronul țării suflete mîrşave
Vor domni spre hula națiunii sclave.
Dar clecît o viață veştedă cl-amar,
Plină de-njosire fără de hotar,
Pentru nobili inimi moartea-i mai dorită,
Moartea ou mărire celor bravi iubită.
S-apărăm prin arme țara ce dorim
Şi cu-a noastră viață noi s-o-nviețuim !"
Astfel strig d-odată fiii cei de țară
Şi domnind pe Radu toți făloşi s-armară.

La Glubavi devale turcii sînt trăsniți
Şi s-abat ca frunza cîmpilor cosiți.

GLEJANII

Cinci columni de flăcări coperite-tfi fum,
Din cinci! părți de lume peste țări detun.
Turcii şi tătarii cad amar pe țară
Ca turbate rîuri dupe ploi de vară.
Sunetele d-arme, tropote de cai,
Uruiri de care trec în jos pe plai.
Strigăte de falā, plîngeri de durere,
De la cel ce-nvinge, de la cel ce piere,
Peste fața țării repede cobor,
Dintr-un munte într-altu, leşină şi mor.
Unde calcă turcii tot s-atristă foarte,
Totul ia coloarea de mormînt, de moarte.
Pe bărbați înțeapă... Junele fecioare
Cu-anii lor cei fragezi pierd a lor onoare.
Mumele cu corpul coper pruncii lor
Şi-n această luptă cu durere mor.

Radu cheamă capii şnastfel le vorbeşte :
— „Mehmet-bei c-oştire țara ne robeşte,
Dar cit al meu sînge nu va putrezi,
Fruntea-mi în sclavie nu voi umili.
Daaițu^ncinge corpul cînd: inima cade,
Cînd nu mai roşeşte ca să se degrade !
Cel ce poartă jugul e de lanțuri demn ;
Al oricărei crime lanțul e un semn.
Dar a noastră țară pe viitorime
N-are să roşească d-a noastră ruşine.

Cel ce geme-n lanțuri, martur Dumnezeu !
Nu-i din fiii țării, nu-i din neamul meu !"
Căpitanii jură oui solemnitate
Viața lor să deie pentru libertate.
Cetele' române se re^mbărbătesc,
Ou-arme şi tărie pe streini trăsnesc.
Sîmgele se varsă... C-orice lovitură
Naşte-un val de sînge ce pe sînge cură,
Albele turbane pică., se desfac...
Pe pămînit, în rînduri, musulmanii zac.
Sunetul trompetei nu le dă mişcare.
Caii fără frîne-i calcă sub picioare ;
Cîți se pun să fugă nu scap de mormînt,
Fug ca nori de ploaie fulgerați de vînt,
Strălucitul soare scutură de ceață
Pletele-i lungi d-aur, luminoasa-i față,
Cum flăcăul tinăr scutură uşor
Părul lui cel galben şi rîurător.

ȚUȚORA

Către domlnul Petru tânăra sa fată
într-o zi purcede tristă, dolorată.
îşi ridică vălul cu aur țesut.
Ca o auroră chipu-i a părut.
Ochli-umbriți de gene rîur lacrimi line,
Rîură tezauri de grații divine.
Vorba-i ca murmura aurei uşori
Printre rozioare, delicate flori.
Părul ei ce noaptea fața-i împrumută,
în ridente bucle sînul ei sărută.

— **„O,** mărețe doamne, fii ascultător.
Au venit cazacii, prad, robesc, omor.
Fii cu bunăvoie pentru-această țară !
Scoală-fe şi sparge ceata lor barbară !"
— „Fiică, nu deschide sînu-ți frăgior
Grijilor ce farăm omul peritor.
Inima fecioarei sub dureri s-abate
Ca sfioasa floare prin furtuni turbate.
Cel ce-ți dete viața ție ți-a lăsat
Lumea cu dulci raze, unde necurmat
Grijile-neunună cugetele line
Cu florile d-aur viselor senine.
Te îmbată dulce de cereşti visări
Şi ne lasă nouă negrele vegheri!"
— „Dar cînd omul uită drepturile-i sînte,
Nu-i iertat femeii să-i aducă-aminte ?"

Zice : ochii pleacă dulci şi lăcrimaţi,
Domnul îi sărută perii săi curaţi
Şi cu dalbe lacrimi : —! O, preadulce file !
îi vorbeşte domnul ; Voia ta să fie !"

De trei ori din ceruri rumenele ziori
Au deschis spre lacrimi ochii muritori.
Dar a treia dată lupta se precurmă.
Inemicul fuge şi moldavii-i urmă.
Taie şi fărîmă pe cazaci cu dor,
Prinde în robie pe hatmanul lor.

CORNUL LUI SAS

I

încetează, ţară dulce şi iubită,
A spera mai bună, mai frumoasă-ursită,
Pe cît timp în viaţă nu vei căuta,
în trufaşe lupte, fericirea ta i
Lanţu-ncinge numai braţe nearmate,
Slabe de robie şi de laşetate.
Dar a ta ursită, o, patria mea,
A peri-n uitare, scrisă nu ere a î
Misia-ţi în lume fuse glorioasă...
Penftru ce pleci capul, ţara mea frumoasă
Este încă timpul; moartea n-a coprins
Tot sufletu-ţi nobil ele durere stins,
în a vieţei carte, zile de putere
Poţi să afli încă, ţară de durere î
Scaldă al tău suflet în al vieţei foc,
între popoli liberi ia-ţi măreţul loc !

II

Ostile polone pe Cornul lui Sas,
Cu trufie mare tăbărînd, au mas,
D-acolo Potoski domnului dă ştire :
„Noi avem pe ţară drept de moştenire,
Cîştigat prin moartea vechilor eroi.
în pămintu-acesta noi sîntem la noi !"
Astfel scrie leahul îngîmfat de fală
Şi-n plăceri molatici inima-şi înşală.
Asfel scrie leahul ; dar acest popor
Nu plecase încă inima sub dor.

Domnul se rădică cu a lui oştime
Şi, lovind, zdrobeşte ostile streine.

Armia polonă laurii-au perdut.
Unii Ieşi s-aruncă şi se-neacă-n Prut;
Alții scap prin fugă ş-alții prin robie.
Iar moldavii taie... strig cu ironie :
„Ce luați d-a fuga, strănepoți d-eroi,
In pămîntu-acesta nu sînteți la voi !"

Şase mii, în luptă, din poloni picară
Pe Potoski-1 duce coperit de fiare.

PETRU ŞCHIOPUL

Petre stringe capii cei mai renumiți
Şi cu dor le zice : — „Frații mei doriți î
Alte dări streine Poarta-mi cere mie ;
Calcă dreptul țărei şi ne dă-^n robie.
Noi n-avem putere să ne-mpotrivim,
înarmați cu chipul dupe cum dorim,
Căci e stinsă țara, cetele-s perite
Prin atîtea lupte lungi şi strălucite.
Dar eu nu voi încă țara-mi să robesc
Și d-acusm nainte tronul părăsesc !"
Au răspuns boierii : — „Domnul ce-a să.vie.
Asculta-va turcii, măcar cine fie.
Noi vom pune banii pentru țara ta,
Numai de la tronu-ți nu te>depărta !"
Petre le răspunde : — „Mulți au ca să fie,
Cu-njosite datini, demni fii de sclavie,
Pentru care fala şi-al țării amor
Nu le mai înalță sufletele lor,
Care-nclină capul numai să trăiască,
Care-şi vînd chiar țara numai să domnească,
însă pe domnie țara nu-mi vînd eu,
Nu ucid eu pacea sufletului meu !"
Asfel zice domnul. Toți se întristară.
Petru lasă tronul, avuție, țară.

GHERGHIȚA

Pe o vale-ntinsă, luna du prin nori
Varsă valuri d-aur peste luptători.
Unii-n somnul dulce sufletele lasă,
Alții-nșală 'timpul bînd voioşi la masă,
Alții-nirînă caii, spăl armele lor
Sau revarsă-n noapte doine dulci de dor.

Dar 3^1ăduță-vodă stă sub cort şi spune
Vorbe de mirare doamnei sale june :
— „Fiecine cată tronul domnitor
Şi streinu-i face mină d-ajutor.
Poate că să-nvingem armia maghiară,
însă vom aduce pacea dulce-n țară ?
Noi neavîncl putere, turcii-ntărîtăm
Şi cu chipu-acesta țara o trădăm î"

Zice... Cum un şarpe ce, călcat, se-nalță,
Doamna, turburoasă, capul său realță.
Arde-n frumusețe, viață şi mînie,
Ca un arc în ceruri printre vijelie !...
Ochii-i plini de lacrămi şi langor ceresc,
într-un rîu de ipatimi se re-nviețuiesc :
— „Cînd al nostru suflet înrobit se-nchină,
Orice cuget nobil ni se pare crimă.
Forța sufletească, foc dumnezeiesc,
Să nu se măsoare pe lut omenesc !

Vulturii ce-atacă tauri cu turbare
Măsură curagiol cu-a lor turmă mare ?
îu-ți ascunzi cu-aceasta slăbiciunea ta ;
Moartea nu se cade spaima ție a-ți da î
Cela ce de moarte se codeşte foarte,
Poartă-n al său suflet semn amar de moarte.
Asfel muritorul ce-anii grei insult,
La numirea morții tremură mai mult.
Să dorească viața robul ce roşeşte,
Cînd să fie liber inima-i gîndeşte !
Cei bravi nu vor viața cînd pe muritori
Ea nru varsă dulce drăgălaşe ziori !
Fenixul, se zice, cînd îmbătrîneşte,
Se-nconjoară-n flăcări şi se-ntinereşte.
Asfel nasc românii chiar prin moartea lor,
Căci ei sînt din neamul celor ce nu mor."

Zice. Cerul nopții luce sub lumină.
De discursul doamnei, domnul se-ndivină.
Dă semnal de luptă... bate pe maghiar
Şi cu moarte-1 sparge pînă la hotar.

CONSILIUL SECRET

La senat s-adună capii cei mai bravi,
Soli germani, soli unguri, deputați moldavi,
Preoți venerabili cu păstorul mare, •
Nobilă junime plină de-nfocare.
Dar Mihai cu fața nobilată-n dor,
Cel întîi se scoală și le zice lor :
— „Astăzi -turcii calcă drepturile simte,
Schimbă viața-in moarte, țările-n morminte^
D-astăzi peste fața dalbelor câmpii
Pe ruime-naltă splendide geamii.
Cîmjpul schimbă fața și se-mbracă-n doliu ;
Dupe dînșii urmă flăcări, mioarte, spoliu.
Prim altare sîmte vasele zdrobesc ;
Intră prim familii, pe copii turcesc ;
Mume și fecioare rușinos insultă ;
De nici o putere barbarii n-ascultă.
Suflete-njosiite ce-n lume trăiesc
Ca să rușineze neamul omenesc,
în această țară calea lor arată
Și de dorul țării fierbîntat senmbată.
Neamul nostru pere ; dar ce e mai rău,
Cade eu rușine pe mormântul său î
D-astăzi înainte numai cu arma în imînă
Va scăpa de moarte patria română.
între viața sclavă ș-un mormînt fălos
Nu-otîrzie-un suflet nobil, generos.
Asfel totd-auna țara liberară
Vechi eroi ce-n falā se glorificară.

Inima lor mare să vieze-n noi ! ^ ^
Să perim sub arme ca străbunii-eroi!

Astfel zice domnul. Un boier răspunde :
— „Dorul țării noastre sufletu-mi pătrunde.
Vorbele-ți sînt mîmdre, dulce mă răpesc
Din amare gînduri unde rătăcesc !
Dar, înalte doamne ! mult ar fi mai bine
Să-miblînzim pe heară prim cuvinte line.
Țara-i obosită ca un trist mormânt
Aur, arme, brațe, doamne, nu mai sînt.
Apărarea noastră, cît de dalbă fie,
Ar scorni pe țară zile lungi d-urgie.
Inimile noastre zboară călduros
Peste-al bărbăției zid, alunecos,
Dar înțelepciunea caută-a ne duce
Prin furtuni turbate către țelul dulce."
Zice. Dar eroul asfel a vorbit :
— „înțeleaptă-mi pare vorba ce-ai grăit,
Dar de-nțelepciunea robului ce-n fiare
Tremură să piarză zilele-i amare.
Poate-al țării tele nobil, sînt amor
A putut să-ți facă gînd îndoitor ?
Este-nchisă calea pacea dulce-a cere.
Turcii pleacă fruntea numai la putere ;
în lumina minței orbi sînt ochii lor ;
Singuri își prepară negru venitor.
Frica d-a ne perde pare slab prepus.
Nimeni cu-arma-n mînă țara n-a supus.
Ne-nvoirea noastră, setea de domnie
Inimilor sclave, datu-ne-a-n sclavie.
Frații de Moldova, dalbi, leali eroi,
Gintele vecine vor veni cu noi.
Dar de-am fi chiar singuri, încă-ar fi mai bine
Să murim cu falā decît cu rușine !"

Capul legei noastre cere-a cuvînta.
Flacără divină luce-n fața sa :

— „Legea ni se calcă, țara se robeşte
Ş-armia română tot mai viețuieşte."
Zice şi realță brațu său în sus,
Arătîncl p-o cruce chipul lui Isus :
— „Crisii muri pe cruce pentru-umanitate
Şi prin moarte clete lumei libertate.
Nu-i creştin acela ce nu ştie-a da,
Penitru-aî țărei bine, pacea, viața sa !
Dincolo de moarte radios străluce
Soarele mărirei eroilor, dulce.
Oehii-nțelepciunei, cei de moarte plini,
Nu pot să pătrunză dulcele-i lumini.
Astfel este omul ee-njosirea-abate :
Tremură să moară pentru libertate.
Dar poporul nostru, nobil, generos,
Rupe cu-a lui viață lanțul ruşinos."
Astfel le vorbeşte. Domnul oaste strînge,
Luptă mare^ncepe, pe barbari înfrînge.

ŞERBANEŞTI

Cînd vedea-vom încă un erou român
Secolii se scură... fearele rămîn...
Nici o zi n-aduce a țărei mărire ;
Viața noastră trece fără strălucire.
La gîndiri de fală, sufletul, căzut,
Tremurai ca sclavul ce s-a abătut.
Jugul pentru dînsul s-a făcut un bine.
Viața în robie nu mai e ruşine î
Şi cu toate astea, o, pămînt iubit,
La mai mîndre zile tu ai fost ursit.
Daca poți tu încă să mai simți, o, țară,
Ciuturi de mari fapte ce te-ncununară
Şi să verşi tu încă lacrimi de mîndrie,
lată-un cîntee încă, tristă Românie.

II

P-un gonaci în spume, Manta cel bătrîn
Trece sub vedere corpul său român.
Peste barba-i albă, pletele-argintoase,
Razele de soare scînteiesc voioase.
Apoi generalul, mîndru d-ai lui ani,
Zice-aceste vorbe către căpitani :
— „Sabia streină pleacă frunți plecate ;
Cînd inima-i slabă, brațele-^s legate.
Mulți roşeau în viață mîndru-a mai gîndi
în străbuna țară fericiți a fi ;

Căci robia lungă sufletu-njoseşte
Tot atît cit corpul doireros zdrobeşte !
Cît sub arme dalbe popolul a stat,
Chiar la zile rele fost-a respectat.
Numai cu-arma-in mină d-azi românu~n lume
Va putea fi liber şi fălos în nume.
Vulturul cel mîndru căruia s-a smuls
Aripile, zace de dureri pătruns,
Dar cînd creşte aripa-i, îşi apucă zborul,
Sparge cu mândrie vînturile, norul.
Asfel şi românul astăzi rearmat,
Locul său în lume liber şi-a luat,"

Cum în vijelie frunza cea stricată
Zace pe sub arbori tristă, răsturnată,
Se dobor streinii peste cîmpul lat.
Mustafa dă fuga de puţini urmat.

MUSTAFA-PAŞA

Soarele-apusese. Lupta tot urma ;
Dar împinşi, românii, spatele-nturna.
Iar Mihai Viteazul la ai săi cuivîntă :
— „Un român de moarte nu se înspăimântă.
Ce vor face oare slabele femei,
Dacă voi daţi dosul, o, vitejii mei."
Zice şi soldaţii, ruşinaţi, se-nturnă...
Domnul pasă-n frunte ; toţi ou fală-1 urmă.
Vede comandantul Mustafa-paşa,
Prin bravură cată lupt-a precurma.
Chiar ca semizeii din antichitate,
El îl cheamă-n luptă şi fălos combate.
Oştile-n mirare privesc şi s-adun.
Caii lor resaltă, armele răsun.
Se fărîm pe zale far' să verse sînge.
Domnul schimbă-ndată spada-i ce se frânge.
Paşa trage-atuncea paloşul tăios.
Fierul sparge zaua domnului frumos.
Paşa se doboară supt o lovitură
Şi cu viaţa perde sîngele pe gură.
Turcii cu dizordin repede s~avînt.
Cei mai mulţi dintr-înşii aflu-al lor mormânt.

CALUGARENII

I

în umbrosul spaţiu se revarsă zori.
Turcii dorm p-o coastă însmălţată-n flori.
Dar oştenii noştri şi cu domnul june
Către cer înălţă sîntă rugăciune.
Domnul cheamă capii şi-asfel le-a vorbit :
— „Voi, ou care^n viaţă crud am suferit,
V-aduceţi aminte vechea vitejie î
Umbrele străbune, astăzi cu mândrie
Vă privesc sub arme p-ăst *fălos pămînt.*
Azi mărirea veche iese din mormînt.
Nu vă fie teamă despre-a lor mulţime,
Ce de vitejie fuge cu ruşine !
Asfel cum un arbor creşte mai frumos
Cînd abaţi din ramuri cele de prisos,
Asfel şi poporul pentru-a fi ferice
Trebuie să facă dalbe sacrifice.
Astăzi toată luimea către cer se-nchină
Să triumfe mîndru cauza creştină.
Daca vom învinge pe apăsători,
Dorurile ţării s-or preface-n flori,
Soarele măriei va luci d-aice
Peste venitorul patriei ferice.
Daca ne vor bate, d-astăzi pe pămînt
N-om avea scăpare nici chiar în mormînt.
Limbile streine, cu dispreţuire
Pe români numi-vor în nefericire.
Următorii noştri, abătuţi de dor,
Vor roşi ele viaţa părinţilor lor.

însă vom învinge... Cu săbiile-m mînă
N-a supus streinul patria română.
Ceea ce nu speră, nu-i demn să merite
Fructele speranţei cele dobîndite."
Zice. Toţi de fală seamănă-mbătaţi.
Domnul trece podul cu puţini armaţi.
Patru paşi de frunte cearcă să-i poprească,
Dar românii treier armia turcească.
Asfel tmîndrii vulturi către vîntuii zboară,
Despicând curentul care-i împresoară.
Precum două rîuri peste cîmpul lat
SeHntîlnesc adesea pe comunul pat,
Astfel se-mpreună, râură, se frînge
Al ambelor armii spumegosul sînge.
Ei pătrund la corturi... într-na lor iuţime
Se îmturnă. Tunul bate cu asprime.
Pe tot frontul oştii lupta s-a întins ;
Peste tot turbarea sufletele-a-ncins.
inima română însă nu răceşte :
Dorul biruinţei o însufleţeşte.
Turci mai mulţi s-adună... prin români fac oale.
Oastea noastră per de turnurile sale.
Ca torent ce cură după vijelii.
Află bariere peste lungi eîmpii,
îşi opreşte cursul, geme, se lăţeşte,
Apoi cum abate lanţul ce-1 opreşte.
Fuge peste luncă, gros spumîmd, turbat,
Urlă, greu îneacă cîmpul depărtat.
Astfel otomanii se revărs naimte,
Oripeunde calcă, seamănă morminte,
De creştine corpuri luncile-^ velite ;
Braţele sunt rupte ş-iarmele zdrobite.
însă pretutindeni bravii ce s-abat,
Sprijină cu peptul vîntul cel turbat.
Dar Mihai aşteaptă corpu-ajutător...
Va veni-nainte de perirea lor ?
Soarele-i aproape sceptrul a-şi depune.
Domnul îmgemumche, face rugăciune :
— „Doamne, ce-eşti în ceruri, blînd, ascultător,
Fii cu bunătate pantru-al tău popor.

Iar **de cere** soarta prada sa cu-asprime,
Cruță astă țară și lovește-n mine !"

II

Ajutorul vine !... Domnu-a-ncălecat...
Smulge o secure de la un soldat.
Cum un vultur cade peste păsărele,
Le fărîmă-n gheare și-aripile-i grele,
Astfel cade domnul peste-un corp osman.
Vede de «departe ipașa Caraiman,
Ce cu cel mai tare cere a combate.
Sabia-i lucește... mulți creștini abate.
între alte prade vede trei copii,
Frați d-aceiași sînge, juni frumoși și vii.
Fiecare-n luptă pe păgîn îl cheamă
Și combat cu dînsul fără nici o teamă.
însă tineri încă, junii frățiori
Sub a lui secure cad ca trei dulci flori.
Caraiman cu calul peste dînșii pasă,
Dar Mihai sosește, vede crudul pașă :
— „Nu-i curagi cu pruncii a te măsura.
D-ești voinic, cu mine vin-a te lupta !"
Astfel zice domnul și spre pașă zboară.
Pașa ține-n dreapta sabia-i ușoară,
Iar în jmîna stingă ține steagul sînt
Ce se desfășoară legănat de vînt.
Caii lor în salturi zboară și s-opresc.
Armele, lovite, seîntei și lucesc.
Lupta este scurtă. Sub o lovitură
Pașa cade, varsă sîngele pe gură.
Dar Mihai răpește steagul cel vestit
Și l-ai săi se-nturnă fără-a fi rănit.
Cînd se-nalță-un suflet mai presus de lut,
Temerile morții rușinos amut.
Sabia română scînteie p-aramă.
Kirali din tunuri pe nemici sfărâmă.
Avangarda turcă fuge rușinos,
Calcă p-ienicerii ce combat fălos.

Cei mai mulți clintr-înșii către pod s-adună,
Se strivesc, perd șartul; arma noastră-i tună.
Iar în amețeală singuri se-ntr-omor,
Se strivesc sub arme și sub caii lor.
Mulți, de crudă spaimă, se aruncă-n apă,
însă nici acolo zilele nu-și scapă ;
Apa mocirloasă îi reține în fund ;
Cîți silesc să scape, încă se cufund.
Agonia-i crudă ; moartea-i rușinoasă.
Plini de tină-noată-n unda mocirloasă...
Trei mari pași s-aruncă și prin apă mor.
Chiar Sinan vizirul cearcă soarta lor.
Un spahiu îl scapă, dar pe coasta lată
Armia turcească fuge sfărâmată.
Astfel se zărește peste-un moșoroi,
Alergînd furnice dupe repezi ploi.

O, Sinan ! trufia-ți ce se face oare ?
S-a topit cu roua sub al zilei soare !
Oștile-ți făloase repede-au perit
Ga florile d-aur dintr-un vis dorit !

Cum în capul turmei taurul purcede,
Domnul înaintea cetelor se vede.
Calul din ardoare-i pare-nflăcărat,
Sîngele din spada-i cură ne-ncetat.
Hasan-pașa ține încă-n apărare.
Asfel prin furtună vechiul trunchi apare
înfruntînd cu pepitul vîntul furios,
Dintre pomișorii care cad pe jos.
Domnu-nvită pașa pept la pept să vie,
Dar Hasan dă dosul prins d-a lui urgie.
Sîngele desfundă lutul cel uscat.
De turbane, doarme cîmpul e-ocărcat.
Leșurile rînduri zac în lac de sînge...
Corbii-n nerăbdare de plăcere plînge.
Noaptea scapă restul turcilor învinși.
Ei s-^ascund prin tufe de spaimă coprinși.

Mihai, domnul țărei, de soldați urmai;,
Trece prin Turcia Danubu-nghețat.
Turcii mulți pe gheață repede s-adună ;
Lupta-ncepe crudă ş-armele răsună ;
NichezareaHngînă strigătu-omenesc ;
înghețate vînturi suflă şi mugesc ;
Crivățul cu neaua bate turcii-n față ;
Mîinele lor p-arme se lipesc, îngheață ;
Caii fără cîrmă fug oriunde vor,
Poartă ou dizordin cavalerii lor...
Arma nu mai poate să reverse sînge ;
Ei se muşc cu dinții, unul p-altul strînge.
Valuri de ninsoare rîură din cer ;
Gheața se cufundă ; luptătorii per
Şi-n urgia crudă toți dispută foarte
Locul ele bătaie, patul lor de moarte.
Către-aceasta turcii se răresc amar.
Cei mai mulți sub gheață repede dispar,
Iar Mihai cu bravii trece mai nainte
Şi Rusciucul sehimbă-n doliu şi morminte.

Fiii de Moldova într-o zi s-adun
Ş-ale țărei rele astfel le expun :
— „Ungurii cu leşii se dispută iară
Cine-a pune domnii în această țară.
Fiii țărei noastre încă n-au. murit
Ş-a lor țară, drepturi d-astăzi s-au robit.
Leahul cere țara ca o moştenire ;
Ungurul trimite pe Răzvan c-oştire ;
Numai noi, moldavii, încă n-am vorbit î
Dar cînd moldoveanu va fi înjosit
Cît să nu roşască de a sa ruşine,
încă-o să-mi aleagă pe tirani mai bine !
însuşi noi acuma domnul să numim
Şi cu arma-cL mină ca bravi să murim î
Astfel strigă țara suspinînd sub silă
Şi alege-ndată domnu-i pre Movilă.
Apoi către unguri domnul a solit :
„Drepturile țării ce le-ați nimicit
Sunt a ei avere, viață,-onoare, nume
Şi eu~al nostru sînge le-am păstrat în lume.
Vă duceți din țară sau vă aruncați
Masca creştinească ce pe frunți purtați,
Căci creştini în vorbe, faptele vă-s rele...
Hearele păgîne nu-s atît de grele !
Ne siliți cu turcii armele s-unim
Şi polemi, şi unguri să vă nimicim !"

Cu oştiri de țară domnul a plecat
Ş-a-nJtîlnit pie unguri la Areni la sat.
Domnul îngenuche, face rugăciune,
Apoi dă semnalul muzicei să sune.
Lupta este aspră ; fieru-n cărui se frânge,
Câmpul se îneacă într-un lac de sânge.
Ungurii se pleacă, seamănă învinşi.
Moldovenii-i urmă de turbare-aprinşi.
Ungurii iau fuga, moldavii-i gonesc,
îi omoară,-! prinde sau îi risipesc.

BRAHA CĂPITANUL

Noi te lăsăm, o, patrie,
O, țară de suspine !
Vom trece viața-n lacrime,
înstreinați de tine !

S'ub greutatea lanțului
Al nostru braț s-abate ;
Prin mărăcini picioarele
Se-mlădiu sîngerate.

Şi cînd ne las puterile,
Cînd inima slăbeşte,
Sub lovitura biciului
Virtutea noastră creşte.

Dar dorurile corpului
Uităm cu toți îndată
Cînd umbra dulce-a patriei
Prin lacrămi **ni** s-arată.

Astfel cînt moldavii de tătari robiți,
Astfel cînt pe cale abătuți, zdrobiți,
întâlniră cete ruse şi române
Ce-au scăpat din spada hoardelor păgîne.
Dar moldavii cată robii-a libera...

GapuHoştirii ruse le vorbeşte-naşa :
— „De-ţi lovi 'tătarii dupe cum vă place,
Are să se strice noua noastră pace."
— „Gum nu ne vom bate, doamne, cînd zărim
în robie soaţe, fiice ce dorim ?"
Astfel strig românii şi pe lîngă dînşii
Ordele turbate văd trecînd cu prinşii.
Braha stă, priveşte... O femeie trece
Cu picioare goale, moată-n huma rece,
Cu vesminte rupte, perii revărsaţi,
Braţele sub lanţuri, ochii-i lăcrămaţi.
Tinerica prinsă către dînsul cată.
Strigă cu durere, cade leşinată.
Braha recunoaşte pe soţia sa.
îşi cheamă vitejii, p-al său cal zbura.
Sare peste rînduri, fărîmă ş-ucide.
Ruşii nu cutează ealea-i a închide.
Apoi dă năvală şi fărîmă amar,
Pin* la cea din urmă vieaţă de tătar.
Liberă toţi prinşii şi p-a lui consoartă
O primeşte-m braţe ; însă, vai ! e moartă î...

MĂRIREA LUI MIHAI

Din trei ţări române, cei mai mari s-adună
Şi cu trei coroane pe Mihai cunună.
La prea mîndre mese căpitanii-nchin
Pentru sănătatea regelui creştin.
Dulcele speranţe ce pe toţi conjoară,
împletesc cu roze timpul care zboară.
Mina vergimală, fragedă ca crin,
Atrăgea din harpe sunetul divin,
Iar accentul voeei cei armonioase
Se-ntuna cu-aceste vorbe graţioase :

„Tu, reunire splendidă,
De minte, de tărie,
D-amor ; cerească glorie !
Sublimă armonie !
Cenn coama dalbă-a zorilor
Verşi valuri auroase
Şi pe guriţa verginei
Pui roze graţioase,
Uneşte d-astăzi ţările
C-o singură cunună !
Protege-a noastră patrie
Şi domnul ce-o rejună !
Ascultă rugăciunile-i,
Vezi lacrămile-i line
Ce zbor cu fumul florilor,
Prin spaţiu, către tine !"

Asfel etată hora junelor vergine.
Dar Mihai revarsă lacrime divine.

II

Domnul trece noaptea singur în veghere.
Inima-i răpită fuge spre durere,
Pînă somnul dulce cu-naripa-i d-eben
Vine de-i îmbată sufletul său demn.
Printre vise vede o fantasmă dulce.
Fața-i ca lumina florilor străluce,
Ca torent sub soare rîură-ai săi peri;
Oehii-i plini de lacrămi seamăn rupți din ceri.
Vălu-i alb ca crinul grațios se-ndoaie,
Brîu-i străluceşte e-areul cel de ploaie.
Ba vorbeşte... — „Cerul binevoitor
Preurseşte țării splendid viitor ;
însă tu peri-vei fără bucurie,
Cei streini preda-vor țările c-urgie,
Ce prin ani de chinuri să vă curățiți :
Suferința-naltă popolii robiți :
Fierul vechi prin flăcări asfel tinereşte."
Zice şi dispare... Domnul se trezeşte.

PETRU ŞI ASAN

împăratul Anghel sade în palat,
De mai-marii țărei mîndru-nconjurat.
Printre capii oştei întră doi streini,
Doi români din Mezii, mîndri ca doi crini !
— „împărate-doamne ! Ia-ne în oştire,
Dar ne lasă-a noastră veche moştenire !"
— „Nu voi pune-n oaste doi români barbari.
De vă place lupta, mergeți la bulgari !"
— „împărate doamne ! Nu se cade ție
Asfel de mustrare cu-asfel de mînie !"

Anghel trage-o palmă fratelui primar.
El înclină capul, însă geme-amar.

P-o măgură neagră cei doi frați s-adună ;
Jură să nu moară fără de răzbună...

După-a lor chemare, mezii şi bulgarii
Se cobor clin munte sub cei frați primari.
Sate şi ținuturi celor doi se-nchină.
Tremură, păleşte fala bizantină.
Anghel pasă însă spre răsculători.
Cei doi frați vorbiră către luptători' :
— „Pînă cînd românul capul o să plece
Umilit sub jugul tiraniei grece ?

Cela ce dă viața, printr-«im magic vis
Îngerul său dulce nouă a trimis
Şi ne-a zis : purcedeți cu îmdemînare
Şi vă bateți mîndru pentru neatîrnare !
Domnul tutulora asfel a voit.
Nu sînteți poporul Domnului iubit ?
Grecii, .prin mîndrie şi prin necredință,
A per du t amorul de la proviclimță.
Domnul ne trimite în acest război...
Credeți întru clin sul si va fi cu voi."

Asfel ei vorbiră către luptători.
Şi atacă p-Anghel prin adinei strimtori.
Cum din munți se varsă, urlă cu urgie,
Undele de ploaie dupe vijelie,
Se cobor românii spre vrăjmaşi în văi...
Angbel perde lupta şi soldații săi
Şi abia c-o sută de viteji, prin apă
Roşie de sînge, împăratul scapă.

NEMESIS

SATIRE POLITICE

1861

DOUA TOMPATERE :
COCONUL BĂNICĂ ŞI COCONUL NOTREŢ

COCONUL NOTREŢ

Aşa, Bănică dragă, s-a isprăvit boierul,
Ca varza dupe Păşite cînd i se 'trece Ierul!
Nu însemnezi nimica, şi încă te gonesc !
Ca iepuri în pîrloage, pe noi ne huiduiesc ;
Căci astăzi libertonii la toţi ne-au pus mănuşa.
La ministerul ţării ni se închise uşa.
La alte slujbuliţe nici nu e de gîndit !
Cu leafa mori de foame ; cîştigul e oprit,
Deşi ar fi mijloace, căci de nu curge, pică.
Diar, frate, ministerul nu va să-ţi dea nimica.
De mergi la un ministru, te caută semeţ :
— „Ce vei ?" — „Cu plăcăciune, sînt vornicul Notreţ"
—• „Am cunoscut nainte p-al dumitale tată,
Un om şi jumătate, era la... Dar d-odată :
Boierule ! ce vorbe î Ori vii în acest loc
Ca-n timpurile voastre să-ţi baţi de mine joc ?
Azi sînitem d-opotrivă... Boierii cei din ţară
Toţi pe aici trecură... Fă bine şi te cară \ª
— „Mă iartă ! Ce se-ntîmplă ? Nu înţeleg deloc !
Viu să: te rog de-o slujbă Dar el se face foc
Şi cheamă dorobanţul să-mi dea pliroforie.
Acesta îmi vorbeşte': — „Marghiloman... Agie..."

Te duci apoi la consoli ; dar şi ei /te privesc
Ca pe cei morţi ce-n viaţă d-odată se zăresc.
„Convenţia e sîntă l" E toată vorba lor î
Poftim, mă rog ! Streinii ei însuşi nu ne vor !

Streinii te ajută pe cit tu ai putere ;
D-o perzi, o strici la ceafă ; politica o cere.
Noi am rămas în ţară bătuţi şi alungaţi,
Ca generalii noştri şi care n-au soldaţi !
Ei ne înturnă dosul, la libertoni ne lasă,
Ne dă pe uşi afară şi şed cu ei la masă.

Bănică ! mă ascultă, e timpul rău de tot :
Ca mine o s-ajungem cu haina ruptă-n cot!
Ce fac ai noştri-afară ? Ori cînilor tai frunză
De nu se mai arată Convenţia s-o tunză ?
Istorico îmi vine cînd mă gîndesc ce-am fost,
Şi astăzi d-opotrivă mă văz cu orice prost î
Cînd văz toţi momularii, isnafuri leşinate,
Că îmi rădică nasul şi ei la libertate !...

BĂNICĂ

Te linişteşte, frate, vezi, lumea e o roată,
Şi timpul o întoarce... In scurt, ce o să poată ?
N-auzi în toată ţara ce gogomanii spun
Că timpul boieriei era cu mult mai bun ?
O naţie doreşte guvernul ce nu are.

Tot marafetul este că crează fiecare
Că astăzi au românii regimul nou-născut
Cînd legile sînt încă tot cele din trecut.
Şi asfel să urască în legile trecute
Pe cele liberale ce sunt necunoscute.

Convenţia ne cere judecători pe viaţă.
Ba să pofteşti ! îi scoate în orice dimineaţă.
Convenţia voieşte să nu îţi calce locul ;
Te umflă, nu îţi cată de ce îţi e cojocul.
Ea face d-opotrivă pe mare şi pe mic.
Dar le mănînei la ceafă de eşti un biet calic :

Se bate ca în timpul pe cînd era brezaia
Şi zic că nu e lege a-nlocui bătaia.

Trecutul dar trăieşte sub nume de prezent,
Regimul oou, — cînd este leit Regulament.
Aşadar libertatea, la mare şi la mic,
S-a arătat în ţară cu capul sub işlic.
Acestea, măi Notreţe, pe cei bătrîni îi scapă,
Pe cînd pe ei cuHncetul din zi în zi îi sapă.
Ca mine toţi românii schimba-vor al lor glas,
Sătui de libertatea ce le-a ieşit pe nas.
Şi asfel starea nouă şi oameni noi cu nume
Muri-vor înainte d-a fi născut în lume.

NOTREŢ

Aşa o fi, Bănică, politica *farsi;*
Dar de aceste-adîncuri noi nu putem a şti.

Şi chiar d-a fi să fie, eu pînă atunci slăbesc
Făr' de chiverniseală, ca un căţel nemţesc.

BĂNICĂ

Răbdare ! Cu răbdare se capătă vînatul.

NOTREŢ

Răbdare ! Calci nu-i alta... ni s-a vărsat *păsatul.*
Dar pîn' s-OHntoarce roata, vom fi în lume jos ?
Văz roata că începe a se-nturna pe dos !
Ce fac la Adunare nepotul Bărbucică ?
Şi doctorul Arsuică, pelticul de Oostică ?
Ce-mi face lipoveanul ? Tompaterache gros ?
Ce face oaia albă ? Ce face filaplos ?

Ce-mi face căldăruşă ? şi alţi conservatori .
Ce spun că sînt ai noştri aprinşi apărători ?
Nimic ! Spre ministere îmi pare că visează...
Spre viţ-prezedenţie nu vezi cum se-ndreptează ?

Crezînd că *domnitorul* va cere minister
La viiţe-prezidentul cel *catafto boier !*

Eu nu voi înfrăţire... Voi starea noastră veche î
Convenţia, nebunii să-i dea jos de ureche !

LUI ION GHICA

Vei spune oare nouă, o, mare diplomat,
Secretul ce te face atît de minunat ?
Cît cei mai mulţi să crează că tot ce e de ţară
Prin tine se urzeşte înuntru şi afară ?
Urmînd a lor credinţă, ziarele tu scrii,
Tu pui în Adunare atîtea vijelii,
Tu cumperi scriitorii ca să te maltrateze,
Tu ai făcut Craiova ca să se revolteze
C-o singură scrisoare l-ai tăi alegători,
Cum strigă Pascalache în stilul său de flori.

Tu tulburaşi Belgradul şi prin a lui predare
Ai născocit un ducă cît Dunărea de mare.

Se zice că ţii lanţul politicei drăceşti
Ce pleacă de la mîna miniştrilor ruseşti
La consolul Rusii, ce îl trimite iară
Lui Mavru, şi d-acilea îl iei şi-**1** dai în 'ţară
Prin Zâne, Steriade, Golescu, Bălăceanu,
Pandurului Magheru şi lui Bolintineanu,
Ce-**1** dau lui Ionică, apoi lui lonescu
Ce-**1** trece lui Melic, Nicolae Golescu,
Ce-**1** dă lui Brătianu şi-acesta lui Roset
Ce prin Boliac îl pune poporului pe pept.

Ideea minunată ! Tot ce-a putut a cerne
Bătrînul ambe sexe, în treisprezece ieme.
Se zice că e mare ambițiunea ta,
Că poți cu două vorbe pămîntu-a frămînta.
Puterile garante pe degete le-ntorci
Şi cu a lor chiar mină, tu țării zile torci.
Aşadar cum se face cînd inima îți cere
Să guste mere acre, de nu eşti la putere ?
De nu eşti nici ministru cum alții mulți au fost
Ce nimine în țară nu le-a ştiut de rost.

— „Dar mu ! va zice încă cel ce cu toți *se-nnoadă,*
A ta ambițiune nu e să fii la coadă. *
Ea zboară mai departe şi chiar de minister ;
Ar vrea să-nlocuiască pe Savaot în cer !"

Voi, care credeți toate ce sînt şi ce nu sînt,
Secretul ăstui lucru se aflā-n ast cuvîmt :
„Cîți nu ne-ntinde mina, conspiră; deci, să piară!"
Aceasta e deviza partidelor în țară.

Urmînd acestor zise, toți oamenii conspir,
Toți către, către, către, ca candidați aspir !
Toți sînt vînduți ! La cine ? Pe cît ? Şi cînd ? Şi care
Dar cine va răspunde la astă întrebare ?
Urmînd acestor zise, toți, țara au trădat.
Onest nu mai e nimini, nici cel ce-a criticat.
Şi țara românească de toți la toți vîndută,
Gata să fie astăzi robită la o sută.
Acolo sîntem astăzi guvern şi guvernați,
Şi roşii, tompatere, şi blînzii moderați,
De la *cavaz-başaua* ce toți i-arartă dosul
Şi pin' la Vornicică ce-i zic şi plicticosul.
A ne buli-mpreună, mai multe cete-a face,
Şi inimicul țării surîde, căci îi place.
Aceasta va să zică a fi mari patrioți !
A ride umul d-altul si diavolul de toti !

Autorul art. din *Naționalul* (oi.a.).

LUI PETRE ML.

Ce dracu ții atîta să iei un minister ?
Toți oamenii se miră ! E oare vrun mister ?
Ai patima *puterii,* această tristă boală
Ce umblă pretutindeni prostituată, goală ?
îți place la locaşu-ți să vie mulți români
Să se închine ție cu capetele-n mîni ?
îți place pe la baluri, la nunți şi la paradă
Să porți o uniformă ca vechea Baba-Radă ?
Şi toți să-ți zică : — „Iată ministru... vă uitați ?"
Iți place s-ai acasă lipcani sau dorobanți ?
Te-ndeamnă balabusta să cauți astă cale ?
Să facă să turbeze cochetele-i rivale ?
Să aibă avantagiul la teatru şi la bal,
Cavaz-başa să-i tragă cupeu-n carnaval,
Lăsînd pe alte dame de frig să se scrîncească,
Cu tot evghenismosul şi vița boierească ?
îți place oare leafa ce s-a mărit cu totul ?
Prozaice-ntreprinderi în oare să vîri botul ?
Să poți a-ți face case, a cumpăra moşii ?
La noi nu-ntreabă nimini de unde-ai bogății î
Să fii bogat aice e tot ce se doreşte.
Dar cum ? de unde ? ce fel ? poporul nu gîndeşte
Tot ceea ce se cere e să nu fii sărac
Chiar de-i purta de nasu-ți cercei de coji de rac.
Ce-mi vei răspunde oare ? Ieri, *Panu,* un boier„
A zis : „Eu voi, măi frate, să iau un minister,
Căci de doi ani încoace mai toți m-au părăsit
Şi-n curteHmi iarba verde în cale-a răsărit*

Dar tu, vei zice alfel, vei zice bunioară
Că *nu* vrei ; însă țara nu poți să-o lași să moară ;
Că faci un sacrificiu și vanitatea ta
Cu merit patriotic voiești a deghiza.
Dar tu ce strigi asupra celor de la putere,
D-ai fi ministru mine, vei fi mai cu veghere ?
A fi un bun ministru, se oade-ia fi născut
Spre-a fi, se cere încă să fii și chiar crescut,
S-ai spiritul de cîrmă ; prin mare socotire
Să-ntîmpini orice rele, orice nemulțumire ;
Să faci ca să te teamă, făcîndu-te iubit,
Să nu ai slăbiciune, să nu ai favorit,
Să, nu *m* frate, rudă, nimic să nu te-ncline
Și legea să se puie mai sus și decît ține.

Cu tunul și cu pușca tiranii cîrmuiesc ;
Dar cînd nu mergi cu țara, ostașii se răcesc.
Tolera orice critici; dă presii libertate
Să critice guvernul, de n-ai nimic pe spate.
N-ai să te temi de nimeni : guvernai vinovat
Să teme în gazete să fie discutat.

De vor huli, ce-ți pasă ? Ești bun ? Poporul știe
Și cade sub disprețu-i acel ce calomnie.
De lasă să se-nșele, atunci acel popor
E o adunătură, și-acele cârduri mor.

Cînd omul este liber să spuie ce voiește,
Spuind, a lui mînie prin spuse se sfîrșește.
Cînd este dimpotrivă, cînd presa este-n jug,
Se formă conspirații și ai să pui de plug.
Dar tu, venind la cîrmă, alminterea vei face :,.
întîi foncționarii cu totul vei preface,
Căci spiritul de clică la tine e mai viu
Decît convicțiunea,.. Se cheamă că te știu ?

Cei scoși, lăsați pe drumuri, s-or pune să hulească
Guvernul; ei au rude, amici să-i însoțească ;
Opunerea începe și pe acest trist hău,
La ochii tăi sînt una cel bun și cu cel rău.

Hoția și betiza sînt bine-aprețuite
Cu spiritul de clică cînd se prezint unite.

Ei vor câta s-abuze, și tu-i vei tolera
Și vei lua sistemul croit de Viiara,
Și ocupat de certe, n-ai să lucrezi nimic,
Și-ți vei cloci cu sila lucrarile-n ișlic.

Vei fi urît de oameni, privit ca un tiran,
Dar ce îți pasă ? Zică-ți măcar și pehlivan,
Destul să umpli punga, să-ți faci averi și nume,
Să te cunoască țara, să fii ceva în lume.
Opinia e [moartă de la un timp p-aici.
Perzîridu-ți ministerul, te-ntorci iar la calici,,
Faci opozițiune, te dai cu liberalii,
Și iară te "rădică pe capul lor bacalii.
Căci lumea e o gîscă, și tu ești'uri vulpoi;
Tip de perfecțiune al noului ciocoi,
Ce între apa veche și între apa nouă,
Se puse să-și clocească pestrițele lui ouă.

LUI C. A. ROSETTI

Redactorul *Rornânului*

Avem o socoteală acum de răfuit.
Ia spune tu, ee-n viață atît ai suferit,
în țara ta sărmană şi-n țări mai depărtate,
Aci în închisoare, aci în libertate,
Cu fruntea ta zbSrettă pe carte înclinat
Sa afli oum se scapă *WL papol* subjugat,
Zdrobit de preveghere, lipsit de bucurie,
în luptă cu-ndoiala şi cruda sărăcie,
Ajuns-ai tu la scopul ce ți-ai închipuit ?
Acest popor e liber şi ki eşti mulțumit ?
Neapărat, Congresul ne-a dat o şartă nouă
Şi legi şi instituții ca o cerească rouă,
D-atunci sînt zile multe şi popolul român
Se bucură de ele ca fericit stăpîn,
Iar tu, eu mulțumire, pe lauri meritate,
Te înconjori de stimă şi de prosperitate ?

Acestea îți scrisesem cînd un amic ce-mi vine
Citeşte cele scrise şi-mi zice : „Vai de mine !

Convenția în țară nu dete încă roadă
Şi Rusetache trage pe diavolul de coadă

Nebunii bat cetatea şi cei mai înțelepți
O iau în stăpmire, au zis nişte poeți.

Aceasta este soarta acelor ce lucrează
Şi fericiți cînd capul din gît nu le retează î

De eşti şi tu d-aceia din patruzeci şi opt,
Te cară ! Pentru tine plăcinta nu s-a copt!

Trecutul este tare : îl vei vedea îndată
Pe fața umor oameni de urma lui pătată.

Cu instituții nouă şi oameni învechiți
Nu este nici o pace : rămîn nepocăiți.

Convenția ea însuşi îi varsă-n Adunare.
Aici se face legea şi trebuie-aşteptare.

Vor trece ani cu zecmri şi păru-ți va albi
Şi legile propuse nu se vor mai găti.

Dar pîn-atuncea timpul secrete multe are,
Tot se supune-n lume la moarte şi schimbare".

Aceste ştiri îmi dete amicul susnumit.
La cele dinții vorbe erezui c-a-nnebunit;

Dar el sfirşi zicîndu-mi să înțeleg cuvîntul,
De umele vine ploaia, de unde bate vîntul.

Tu, ce te aflî-n țară, nu poți acum să-mi spui
De sînt întemeiate pripăstiile lui ?

Că-n țară libertatea nu dete iacă roadă
Ş3 tu, bătrine-amice, pe dracul tragi de coadă ?

ŞTIRI DIN IAD

In iaduri stau pe jeţuri demonii rânduiţi
Cu şeapte coarne-n frunte făloşi împodobiţi.
Satan era cu dânşii şi asfel le vorbeşte :

— „Românii se'deşteaptă ; Europa le zîmbeşte ;
Eu voi această ţară să cază în mormînt.
Dar cum ? Aceasta este ce face-al meu cuvînt.
De unde vine viaţa ? De la streini îi vine,
Căci astăzi ea mu face decît copii prin sine.
Streinii dat-au ţării în urmă legi mai noi;
Să nu se puie-n ţară aceste legi eu voi.
Ca asfel toţi streinii să crează c-astă ţară
E moartă şi s-o lase cu-ncetul ca să piară.

Aşa decret eu vouă ; acum să vă duceţi . .
Şi să găsiţi bătrînii ce să numesc *raci-fierţi.*
Ei sînt amicii noştri şi maisteri în cabale...
Le spuneţi gîndul nostru. Şi-acuma, bună cale !"
Aşa vorbi satana şi demonii s-avînt, *
Ţipînd, plesnind prin aer, se lasă pe pămînt.
Doi ani se învîrtiră pe marea capitală,
Oraşe de judeţe, cu cinste *[şi* cu fală. '
Cînd fu doi ani aproape, demonii se adun
Şi lui satan în parte acest raport supun :
„Urmînd a ta;voinţă, zburarăm grăbitori'
Şi am găsit bătrînii veliţi conservatori.

N-avurăm noi nevoie de propagand-a face :
Erau făcuţi la dînsa aşa cum ţie-ţi place.
Ba încă ei me dară idei ce n-am ştiut,
Ce de *la Ambe sexe* me-au zis că au avut :
Să imdispuie ţara spre starea actuală
Făcând pe toţi să crează (şi oamenii se-nşală !)
C-or să plătească biruri de cîni şi de motani,
De boi, de raţe, gîşte, găină şi curcani,
De ouă, laplte, pîne, de prunci, de pălărie,
De car, de plug, de apă, de dinţi şi cine ştie...
Să fi văzut nerozii ce-acolo mişuiesc
Cum înghiţeau minciuna ce racii răspîndesc !
Ei au şi altă armă. E spaima ce să face
Stăpânilor de sate că au să mi-i dezbrace.
Apare şi-o gazetă, *Român proprietar,*
De un amic ce n-are para în buzunar.
E vechiul *Ambe sexe,* ce-^n fiecare vară
Cu o idee mouă la alt stăpîn se cară.
La cele decretate de maiestatea (ta,
Şefcrul c-ochi de sticlă a cuvîntat aşa :
Vom face şi desface şi vom păstra trecutul,
Regulamentul ţării, boierii şi cu cnutul.
Miniştrii de acuma ce vor execulta
Vor pume dupe spate ‹ce moi vom decreta.
Tot ce se face-m ţară afară se aude
Şi crez c-o să ne-ntoarcem la epoca lui Lude.
Atumcea toţi bătrînii l-au bimecuvîntat
Şi sufletele nouă de bună voie-au dat.
Erau bătrîni cu titruri de domni făr' de domnie
Căci în acele locuri se află o m&mie
De titruri, decoraţii, coroane pe trăsuri,
Pe cărţi de vizitare, cu lei cu şapte guri
Şi *De,* ce pun nainte de-ntunecate nume,
S-arate că sînt mobili de şapte zile-^n lume.
Aceasta ne flatează, căci vor neapărat
Să semene cu dracii în tot ce-au cornurat.
Erau dar Lipoveanu. Codiţă, Spasmosdache,
Deli-Zorzop cel falnic şi junele Burtache,
Şeicul Căldăruşcă ce-ncalecă pă băţ
Cînd luna este plină, flotilă prim la hăţ.

Pe lingă ei aflarăm *proprietarii mici,*
Cu vechiul *Ambe sexe,* o ceată de mojici!
Ce sub pretinsul nume de mici proprietari
Vor să apuce hoituri de la acei mai mari.
Mit de bine lucrul acum se potriveşte,
Cit nici o cîrmuire aici nu mulţumeşte !
Şi cei de o credinţă cu noul d-azi regim
Lucrează mai fierbinte să-**1** dea în cap teslim.
In scurt, tot merge asfel încît şi mic şi mare
Lucrează să aducă bătrîna, tristă stare.
Ne este însă frică de *fraţii cauzaşi,*
Să aiu ne dea pe faţă, să fim noi păgubaşi !
Dar graţie *cenzurii* ce ministerul le pune,
Credem că o să trecem şi astă-amărăciune."
Aşa vorbiră dracii. Toţi *ura* au strigat
Şi iadul pînă-n fundu-i voios a răsunat.

SPIRITUL MEU

MIE

Şi ţie, o, sărmane, ţi-a pus acum pe sin,
Ca să te recunoască, caşet-unui stăpîn ?
Sau, în limbagi de curte, o decoraţiune
Ce rimă foarte bine cu vorba-NCHINĂCIUNE.
Ieri încă tu fuşi liber ca cerbul pe Bucegi ;
Rîdeai de decoraţii, de curtezani, de regi,
Şi cei ce te-auziră ziceau cu bucurie :
„Acest bărbat de stimă un Brutus o să fie !"
Dar astăzi porţi pe peptu-ţi o cruce sau o stea
Şi semeni ca o birjă cu numărul pe ea.
Dar spune, frăţioare, în care bătălie
Ai câştigat tu steaua ce ţi se dete ţie ?
Ce faipte mari făcut-ai la domni şi la-mpăraţi ?
învins-^ai în Siria pe druzii cei turbaţi ?
Făcut-ai împrumutul în ţara franţozească
Să scape de nevoie nemenia turcească ?
Ori te-ai bătut pe mare d-aicea la Bosfor
Cu peştii cei cu spadă ce pe alţi peşti omor ?
Sau te-ai rugat la uşa înaltelor reţele
Să cază şi pe tine o stea din alte stele ?
Oricum se face lucrul, tu azi eşti decorat,
Cu stele şi panglice ca Peneş-împărat!
O uniformă numai să-ţi copere spinarea,
Şi-i semăna cu totul cu vechiul Dulcamarea.
Grăbeşte, ieşi în lume, la teatru şi la bal,
Gătit în decoraţii — sîntem şi-n carnaval.
N-ai temere de critici ! Cei ce bîrfesc n-o are
Şi pizma îi îndeanmă să rîză de oricare ;

Dar ia să aibă dreptul de a se decora
Că însuşi pe halaturi panglica ar purta.
Sînt alţii ce au dreptul să poarte cruci şi stele,
Dar n-au curagi s-o facă ; sînt frageţi în curele^.
Noi le purtăm pe toate, căci numai noi avem
Curagiul şi tăria credinţii ce credem !
In adevăr, a piine pe pepturi ce se pune,
E un curagi prea mare, ce nu se poate spune !
Tu-malţă capul bine... ia aer de boier,
La vizite pe cartă te scrie cavaler ;
Preschimbă al tău nume c-un *de,* ce-n frunte vine.
Aceasta e la modă şi-arată nobilime.
Atunci ca brotăcelul în zbor te vei mări
Şi deputat în patru judeţe vei fi.

ROMANII DE ASTAZT

în timpii vechi românii de toţi erau stimaţi,
Dar laurii de stimă au fost şi meritaţi.
Atunci un cuib de oameni cu armele în mînă
Au apărat pămîntul cu inimă română.
Atunci cei mari ai ţării dau ale lor averi
Spre dalba ei scăpare. Chiar slabele muieri
P-altarul sînt al ţării puneau cu bucurie
Cerceii din ureche, unica bogăţie.
Azi, cînd streinul calcă acest pămînt de dor,
Mulţi zboară să se puie smeriţi la coada lor.
Streinul care-i vede şi care-i umileşte
D-a lor neruşinare el însuşi se roşeşte !
Morala este tristă, principi-anticreştine :
„Sa *sacrifice ţara spre-al lor în parte bine !"*
Corupţia lovit-a tot cu acea suflare
Pe mari şi mici, o apă sînt toţi în nepăsare !
Boierul plînge timpul cînd ţara lui era
O vacă ce cu lapte pe el îndestula.
El vede cu durere abuzul cum îi scapă
Şi cum o altă clasă din zi în zi îl sapă.
Dar şi această clasă ce fuse pînă ieri
Servilă şi tîrîtă, plecată la boieri,
E tot atît de rece şi fără de amoare
La interesul ţării ca clasa care moare.
Neguţătorii strigă că vor mai bine a fi,
Dar uită, vai ! ei însuşi a se-mbunătăţi.
Vor drepturi, dar îşi uită că orice drept să fie
Ce-o clasă dobîndeşte, impune datorie.

Ţăranii, mulţumită regimului trecut,
Cum este-al lui calibru, aşa i-a şi făcut.
Cei mulţi voiesc să aibă o ţară umilită
De cel ce se rădică, călcată şi zdrobită.
Aşa cei orbi ce nu ştiu că soarele lumină, i
Nici nu doresc să vază splendoarea lui senină.
Dar unde mergem oare cu relele ce sînt ?
O cale este numai : ea duce la mormînt.
Dai- ne vor zice nouă bătrînii-ntărîtaţi :
„Noi sin tem vechi în ţară, deci noi sîntem chemaţi !" j
Să ni se ierte-a spune că ce numiţi vechime,
Atîit e de săracă în acţiuni de bine,
Cit >este-nsultătoare bătrânului devis
Nobleţa-ndatorează, ce pentru voi e vis.
Să mori spre-al ţării bine nobleţă îndatoară.
Acela este nobil, ce moare pentru ţară !
De moarte creştinească voi toţi aici muriţi,
De friguri, de lungoare voi pe saltea periţi !
Campaniile voastre au fost, cum Domnul dete,
Cu ruşii şi cu nemţii în baluri şi banchete.
Din tot regimul vostru nu aţi lăsat nimic
Spre suvenirea voastră decît un vechi işlic !
Amoarea-n ţara voastră putu să fie adîncă ;
Ocaziunea însă nu vi se-arată încă
Şi asfel aşteptînd-o, la fiece doi ani
Schimbaţi stăpînii voştri cînd ruşi, cînd otomani,
Ieşindu-le^nainte cu capetele-n mini
Să arătaţi că-n ţară nu mai trăiesc români î
în naţia română voi nu aveţi credinţă,
Şi nici simţiţi în viaţă această trebuinţă !
Ce este oare ţara ? *Bani, posturi şi onori!*
Laponia, să dea aceste trei comori,
Devine ţara voastră ; dar ţara românească
Să nu mai aibă lapte ca să vă îmbuibească,
Voi veţi pleca din ţară ca paseri de prădat
Ce pleacă dintr-o vale cînd nu au de mîneat.
Moştenitori ai celor ce din Fanar plecară,
Săraci ca nişte iepuri şi-aei se-ndestulară,
Ce cugete înalte puturăţi moşteni,
Decît căzuta artă de a vă umili ?

Devizul ce luarăţi şi care vi se cade
E : *capul ce se pleacă sub sabie nu cade !*
Cînd domnul Mavrogheni la Cozia plecă,
Să bată ou germanii, la lupta-i vă chemă,
Vă zise să vă duceţi cu el la bătălie
Să scape-o parte-a ţării de aspra lor robie.
Răspunserăţi că portul, binişe şi ciacşiri
Nu iartă spre a merge la luptă cu oştiri !...
El dete-atuncea rangul ce-avuse fiecare
La caii lor ce-n luptă purced cu nepăsare.

Tar voi, ce după dînşii cu pas la pas veniţi
Şi p-ale lor ruine să vă-nălţaţi gîindiţi,
Precum din frămitura ce ei vă aruncară
La uşa lor crescurăţi, formîndu-vă în ţară.
Boieri de-a doua clasă, ce patrie strigaţi î
Dar ce virtuţi aduceţi ? Ce merite vă daţi ?
Ce simtimente-nalte ? Ce nobile simţiri ?
Ce fapte, cunoştinţe ? Ce fragede gîndiri
Aduceţi, ca să facă să meritaţi mai bine
A pune steagul vostru pe vechile ruine ?
Voi sînteţi tot atîta de putrezi şi scăzuţi !
iN-aveţi nici politeţa oe-avură cei căzuţi.
Un sintiment de pizmă pe voi vă revoltează
Robi înavuţi, stăpînii pe voi vă micşorează
>Şi neputînd cu dînşii la mese să şedeţi,
Voi căutaţi să cază şi locul să le-aveţi !

Ou vechii tompatere, voi mîna voastră daţi,
Livreaua voastră veche mai bine îmbrăcaţi !
Căci popolul va zice : „Port a **serbiei** glugă ;
Dar voi aveţi gîndirea şi inima de slugă !"
Voi, neguţători din ţară cu mari pretenţiiuni
De patrioţi, vă credeţi doar fără slăbiciuni ?
Patriotismul vostru îndată ce atinge
La bani, la sacrificii, îndată focu-şi stinge.

Să vie oşti streine păimîntul. a căleai
Şi drepturile ţării amar a viola,
Voi veţi gîndi îndată că o să-aveţi vînzare
Şi veţi uita şi ţară şi drepturi care are !
Veţi binele să vie, fă-a contribui,
Privilegiaţi voi însuşi voiţi acum a fi !
Condiţia rurală, sistemul cel trecut
Cu dulcea tiranie şi graţiosul cnut,
Cu-amoarea părintească a celor mari, unite,.
Au coborît poporul la starea cea de vite !
El a perdult credinţa chiar în fiinţa sa !
A patriei amoare nu poate a-1 mişca,
Şi cum să fie alfel cînd anii se urmează,,
Cînd legile se schimbă şi el nu profitează ?'
Vai ! Şi cu toate astea un sintiment frumos
Mai lesne se găseşte la popolul de jos !
Dar ne vor zice unii : „De este cum ne zici,
E moartă România, nimic nu este-aici !"
Acolo unde-i răul şi binele trăieşte.
In toate aste clase ce răul bîntuieşte,
Deşi-n minoritate, dar ici şi colo sînt
Bărbaţii demni de stimă eu dor d-al lor pămînt...
Acolo este ţara : înitr-înşii viitorul.
Amici ! Luaţi aminte ! Să nu le-oprească zborul 6

SPĂTARUL GURCUIŢA CĂTRE NEPOTUL COSTACHE

Cu multă sănătate, nepoate Costichior,
In ţările streine în care am să mor,
Ştiu exafna, din spuse, că oaia rătăcită
S-anmtors la vechea turmă, nu numai pocăită,
Dar ne aduse nouă idei ce ăi bătrîni
Nu cutezară încă să spuie la români !

Aşa te voi, băiete, iar nu ca pirul rău :
Să fii blînd ca porumbul cu cei de felul tău.
Cu cei d-a doua clasă, serdarul şi băcanul,
Fii mîndru, te înalţă, te umflă ca curcanul.
Te pleacă la cel mare, de vei ca şi cel prost
Să se închine ţie. Aşa vei da de rost!

Căci capul ce se pleacă de sabie nu moare !
Pe cînd aveau în ţară toţi capul la picioare,
De mulităHnchinăciune, ce timpuri dulci erau !
Atuncea revoluţii în ţară nu ieşeau ;
Din viaţă liniştită boierii groşi la ceafă
Trăgea la fire d-aur, nevrînd a şti de leafă.

Atunci lipsea gazeta ce azi te face măr.
Bătrînul *Carcălechi* se da mai după păr ;
Aşa precum am zice acum *Naţionalul,*
în care boierişimiul îşi joacă mîndru calul.

Lipsea şi Adunarea eu deputaţi poznaşi»
Comisia Centrală ast lude-n Călăraşi.
Aveam divanul nostru ce fără bănuială
Paravlepsea cu pace oricare socoteală.
Lipseau şi libertonii viteji de tot la grai ;
Bătaia, sărăcuţa, ea e năseută-n rai !
Luam pe bonjiuristul şi ţi-1 trînteam afară.
O vorbă, şi gîrbaciul se^ aşeza la scară.
Să-1 fi văzut la urmă smerit şi tapinos î
Atuncea momularii umblau smeriţi pe jos,
Cum lor li se cuvine, cum bine lor le sade,
Şi noi toţi în, caiite, cum nouă ni se cade.
Auz că scot gazetă proprietarii mici !
Falanga, bre ! la scară aşterne-mi pe calici f
Dar daca al meu suflet avea stinahorie ?
La totul ce se-ntîmplă, azi simte bucurie,
Ştiind că la calemul ce metaheriseşti,
Feciorii cei de nobili frumos îi ocroteşti.
Acum să viu la tine ; dar ştiu de mai-^nainte
Că o să dai în lături bătrînele-mi cuvinte.
Mă ! înţelegeţi lumea şi fiţi cum este ea !
Ai scăpătat : nici apă tu n-ai după ce bea.
Dar ai o slujbă mare, cu statul cit un tom
De grămătici cu sevas, şi poţi să te faci om.
Nu asculta nebunii ce par că-o să ia Malta î
A zice este una, a face este alta ;
Fă, apoi strigă tare, cît poţi şi cit voieşti.
Aşa se-obicinuieşte aici la Bucureşti.
Dar spune, mă băiete, sub ce guvern vrodată
Acela ce hrăpeşite s-a dat la judecată ?
Şi astăzi sub regimul, cum voi îi ziceţi, nou,
S-a osîndit acela ce a furat un ou.
Dar cine cere mită la cel nenorocit,
Şi cine fură statul, cînd s-a mai osîndit ?
Dovadă cere legea ; dovezi ? Ba să poftească
Acel ce mă pîraşte, de poate, dovedească !
Gkiverniul ce voieşte să fie sprijinit
Să ia sistemul nostru din practica ieşit.
Să lase frîul slobod în Ţara Românească
La toţi ou ce se poate ca să agonisească ;
De nu va face asfel, el va cădea în bot.
Căci asfel e merehezul, sărace patriot;
îl prinzi cu-ocaua mică, să-i dai un post mai mare.
Acela-i om de treabă... să-i dai încuragiare.
Acel ce nu hrăpeşte, ou este omul tău :
I-e capul plin de fumuri, visează libertău.

LA NĂSTASE H...

•Credințele politici, convicție, părere,
La unii sînt mijloace s-ajungă la putere,
Și-ndată ce pă gitu-i se află agățați,
Adio, Mondio ! Uită principii profesați !
Așa sînt parveniții, șireții ce trafica
Cu sântele principe ce p-oameni îi rădică.

Ei seamănă în lume cu fierul poleit :
Cum se-ntrebuințează, îndată s-a roșit.

De trei ori la alegeri de tine *ei* nu vrură ;
Căzaiși, rămași la tioate cu degetul în gură.
Ei și-aduceau aminte de timpul *poliglot,*
Cînd cu vrășmașii țării te sărutai în bot.
Erai plecat la toate guvernelor trecute ;
Erai cu capu-n mină la ușile știute
A celor mari din țară... Erai un biet nimic,
Crescînd a ta credință într-un bătrîn ișlic.

Dar lumea uită lesne și omul, și păcatul,
Și-alagătorii-ți dară și votul și mandatul.
Căci din nenorocire aici se uită tot.
în cumpănă e una șiret și patriot.
Nu se uzează nimini : te dai c-o coterie
Și ieși curat ca rufa dintr-o spălătorie.

Uitași că fruntea-ți este bătută de pământ :
Pe sinul libertății luași îndată vînt ;
Proudon, Barbes și Kossuth sînt palizi lingă tine^
Amar acelor oameni ce se gîndeau ca mine !
Tu îi tratai îndată de oameni din trecut,
De trădători de țară... și azi cum ai căzut L.
îți aruncă în gură o fleică oarecare,
șj ^forseși îndată cojocul pe spinare.

Acuma persecuții, nedrepte asupriri,.
Și triste violații, despotice gîndiri,
Tîrîri pe două labe, josire, viclenie
Cum este vechea, lege la noua ciocoie,
Uitări de libertate, de bune cuviinți,
De lege, omenie, de nobile credinți,
Sînt tristele efecte ce-n urmă se făcură,
Cînd fleica cîrmnirii ți se-aruncă în gură.

Dar tu surîzi la toate și zici : „Nu voi să știu !'
Să mi se stingă steaua, *lipscanii* mă re-nvku

M-apuc de opoziții cu vreo coterie,
Și iară mă rădică a omului prostie.
Ca mine în gazete m-oi pune a striga :
Că legea e călcată, și toți m-or aplauda.

Iar cel ce nu-și mai schimbă unica sa credință,,
își va usca ca crucea smerita sa ființă.
Căci arta nu consistă-a face tumbe bine :
Ci să le știi a face atunci cînd timpul vine.

Cîți nu se aflâ-n țară mai grațioși *tumbari ?*
Dar nu pot să ajungă a fi nici plăpomari.
Eu singur am secretul ce-**1** știu de la trei bei,.
Ce-i înșelai de-a rîndul, prin drăcușorii mei."

La toate tu ai dreptul, căci asfel este țara.
Aşa a fost şi satul în care Dulcamara
Făcea ce vrea să facă ; dar fie între noi,
Va rîde mult mai bine acel ce vide-apoi.

Urciorul, multe zile te duci cu el la apă;
Dar vine-o zi în care se sparge sau îți scapă.

Streinii vie mine în țară la români,
Le vei ieşi nainte cu capul tău în mini.

Bătrînii să se-ntoarcă de astăzi la putere,
Vei apuca işlicul acestor tompatere.
Dar vie teroriştii ? Cocarde cit un mac
Se va zări îndată pe peptul tău de rac.

Chiar d-ar veni puterea la NECUVÎNTATOARE,
Tu ai umbla îndată pe patru chiar picioare.

Acesta e secretul cu care te făleşti,
E cunoscut atîta aici în Bucureşti !

SOLICITORII

Ce este țara noastră ? Nu este lucru mare.
Va fi d-aici nainte ; dar trebuie răbdare.
Ea are multe rane ce bîntuie la noi,
Gunoaie, tină, broaşte şi sumă de ciocoi.

Gunoaie, tină, broaşte cu timpul vor dispare
Prin grija ce Orăscu cu nemțişorii are.
Dar cetele din urmă, aceşti solicitori,
De posturi de tot felul nevolnici amatori,
Veți şti a-mi spune mie cum vor putea să piară
Cînd numărul lor creşte clin zi în zi în țară ?
în timpul de mărire, de glorie română,
Cînd guverna dreptatea cu cnutul într-o mină,
în sînul fericirei acelor trei domnii
Ici, colo încălțate cu trei caimacamii,
Ca stelele cu coadă, aceşti funcționari
Se bucurau de drepturi de nobili mici şi mari.
Gratificații, ranguri, cîştiguri pe la spate,
De sistema bătrînă de voie tolerate,
Le da un loc în lume, în scurt erau ceva,
Căci ceilalți în țară nimic nu însemna.
Dar astăzi ? Alte timpuri. Comerciul prosperează,
Agricultura țărei se-^ntinde, se formează,
Pământul are-n sînu-i tezauri nesfîrşiți,
N-avem decît a-l sparge să fim înavuțiți,
Cînd foncțiile publici sunt astăzi o robie
Ce viața veştejeşte cu tristă sărăcie.

Aicea toți se-nturnă, boieri, burghezi, țărani,
Sînt două mii de posturi și-o sută mii hapeani.

Aici e rana țării, d-aici tot răul vine.
Împacă, de se poate, această golănime !
S-a dus acele timpuri cînd Domnul cu cinci pîni
A săturat o dată' cinci mii de jidovi spini.
Cu două mii de posturi ce poți întîi a face ?
D-aici nici o domnie în 'țară nu mai place.
Ideile înalte la unii pe pămînt
în trebuința vieții de multe ori le sînt.
Oriunde ochiul cade pe strad'e și pe piețe,
în teatru, cafenele, vezi palidele fețe
Acestor turmi flămlînde de paraponisiți
Și nimeni nu cunoaște de cine sînt hrăniți.

Te duci la un ministru, îi afli stînd la scară,
O sută, două sute... Miniștrii-i dă afară.
La curte de se^ntîmplă să ai un cunoscut,
Sau un ministru... află, te calcă neștiut,
Se roagă cu persoana de dînsul să vorbești,
Promite avantage, te fac ca să roșești.
Voieșiti a-i da afară... îți cere o scrisoare
La Vasilache. — „Ce fel ? Să-ți dau recomandare,
Cînd pentru-ntîia oară în viațăHmi te-am zărit ?"
Se rușinează, pleacă. A doua zi, a venit!...

Ou ministerul încă cînd nu ești tocmai bine,
Te lasă toți, te-jură și se ascund de tine.
De nu mai ești ministru, toți casa-ți părăsesc.
Ai șanse d-a ajunge, au un miros cîinesc :
îți vine cu toptanul, te laudă și-njură
Pe cei ele la putere ce crede că se scură.
A doua zi aceia de-au mai rămas în loc,
Adio, fug cu foții, cătînd al lor noroc.
Ei fac opiniunea, fac ploaie, timp senin,
Și viața lor se scură în lipsă și în chin.

Cînd grecul și germanul ce vin săraci în țară
Cu braga și chibrite, dar cu tărie rară,
în zece ani de zile devin milionari
Și rîd de pămîntenii boieri, funcționari,
Ce, lene sau rușine, ca dînșii să muncească,.
Nu să roșesc prin case ca să cerșetorească.
Dă unuia o pîne, cel mai cu gură rea,
Ce strigă tiranie îşi faci din el ce-i vrea,
Oriunde merge zice de bine ministerul,
Căci astăzi e în pîne și s-a schimbat boierul:.
Dar scoate-1 și îndată începe of și vah,
Credințele politici la el vin din stomah.
Tot astfel fac miniștrii ! Cit s-află la putere,
Ideea libertății slăbește, apoi piere.
Tot merge bine-n țară ; cei nemulțumitori
Sînt de profesiune fatali conspiratori !
Dar mine facă tumba și-apoi să vezi schimbare
Și opozițiune la sînta Adunare.
Cu asfel de condiții ce este de dorit ?
Nevoia o să-nvețe pe omul rătăcit.

LUI ŞTEFAN GOLESCU
PREŞEDINTE AL COMISIUNII CENTRALE

Tăcerea înveleşte Comisia Centrală.
De şase luni trecute nimic nu se exală.
Am crede că se duce la Polul Boreal
Să caute unirea şi votu-electoral.
Am crede multe lucruri... mă iartă a ţi-o zice,
De n-ai fi tu şi alţii cu *ei,* o, veche-amice !
Dar spune-mi tu ce singur la post rămîi mereu
Precum rămîne-n locu-i bătrîniul Penteieu,
Cinci progresiştii-avură aici majoritate,
Cum dar conservatorii o dară dupe spate ?
Căci am văizut proiectul rural, bătrîn tipic,
Cu multă plecăciune ieşind dintr-un işlic.

Vai ! şi cu toate astea conservatorii-aice
Il află încă tare şi caută să-**l** strice !
Spun că dreptacii voştri, aicea adunaţi,
Umblau tiptil, de frică să fie zgîriaţi.
Dar legea de alegeri ce-a col o este dată
Se va întoarce nouă fecioară şi curată ?
Unirea e bolnavă... Voi, ce-o reprezintaţi,
Ce faceţi să-i daţi viaţă ? La timp să-o ridicaţi ?
Voi sînteţi la hotare şi-aveţi de misiune
Să le-nnodaţi în margini cum inima vă spune.
Dar, din nenorocire, se vede că lucraţi
Ca soaţa lui Ulyse : ce ziua înnodaţi,
Pe noapte se deznoadă ! Se vede că la voi
Pe la Focşani, în noapte se află mulţi strigoi !

Azi ţările unite atît sînt desfăcute
Cit cele din Moldova aici sînt cunoscute
Prin foile din Franţa, sau cele de Turin !
„Doi ochi într-o lumină !" îţi place ? Deci, poftim

Căimăcămia Mânu, Băleanu înainte
Avînd pe Brăiloiu mentor al lor fierbinte,
Provincele unite oprise a se seri.
Azi nu sîntem acolo ; dar mă aştept a fi
Pe cit voi la Centrală perdeţi majoritaua
Şi litra e mai mare decît ar fi ocaua.

Aveaţi mai înainte un drept chiar de cenzură
Asupra cîrmuirii... Voi aţi tăcut din gură î
Se vede că Congresul a anulat ast drept ?
Sau că guvernul merge ca untdelemn pe pept ?
Bucureştenii noştri, aşti anarhişti tirani,
Vă zic d^un timp încoace „Paşale de Focşani *l*"
Nu este vina voastră, ştim, bunule române,
Ştim cît vă bateţi capul cu cetele bătrîne,
Aceste vechi ruine ce strică chiar căzînd :
Fărâmă ce e tînăr, ce-i fraged şi năseînd !

LUI I. I. PALA

Se zice că ministru te-a dat din pîne-afară
Căci cu indiferință și cutezanță rară
Ai achitat pîrîtul ce-i zice Radion
La un proces de presă ce face mare zvon.

De ați făcut voi bine sau rău, o țiu în mine.
Dar ce-a făcut ministru, d-o fi așa, nu-i bine !
Un magistrat e culpeș pe supozițiuni ?
Se dă în judecată la alte secțiuni ;
Aci s-arată culpa și de se dovedește,
La munci de legi prescrise atunci se osîndește.

Ministrul nu e jude, nici judele ministru,
Cum Nistrul nu e Prutul, nici Prutul nu e Nistru.

Convenția trimite sărmanii muritori
La dulcii, naturalii ai lor judecători,
Nu domnului ministru î De n-ar fi fost cum este,.
Ministrul ar fi jude și judele o beste.

Iubitul meu ministru ! Cînd peste școli ai fost,,
Cînd Nae Crețulescu da țării al ei rost,
Cînd îi plăcu din pine ca să te dea afară,
Căci combăteai guvernul cu dibăcie rară,

Cereai în gura mare, cu dureros lament,
De funcțiile publici un nou regulament.
Cereai, cu alte vorbe, o lege de dreptate
Și în magistratură inamobilitate.
Cum cazi acuma însuți tot în același hău
Ce combăteai odată ca cel mai mare rău ?
în loc să scoți din postu-i pe mititelul Pală,
Mai bitne judecății îl dai să-i dea țesală.
Dar poate îmi vei zice că cel mai nalt canal
Dîncl o sentință contra acelui tribunal,
Condamnă totdeodată p-acei judecători
Ce-au achitat pe Radu la pălării cu flori.

Am cinste și onoare că asfel de ar merge
Sentințele primare ce-apelativa șterge
Și care sînt destule, ar cere negreșit
Să cază tribunalul ce alfel a gîndit.

O, tu, al *Dîmbovița* vechi colaborator,
De cînd cu caimacamii și cu molitva lor î
Nu te abate !... Asfel se-ntîmplă cîteodaită :
La fapta bună vine urgia drept răsplată.
Dar crede-mă că însuși cel ce te-a aruncat,
Pe tine-n al său suflet mai mult azi te-a stimat
Decît p-acele corpuri de inimă sărace
In care interesul ce va cu ele face.

VORNICUL ALECACHE CÂTRE NOI

Iadul 1861, fevruarie 28

Mă-nchin azi dumitale cu dragoste frăţească,
Cucoane Dumitrache din Ţara Românească !
Sînt mai trei ani de zile de cînd nu ţi-am mai scris,
De la căimăcămia ce tot a compromis.
Alecu-vodă Ghica **să tragă tot păcatul,**
Căci el făcu aituncea să cază candidatul.
S-aude multă ceartă în ţară pe la voi,
Se zice că născură un fel de oameni noi,
Ce, sub pretinsul nume de liberali, făcură
Ca să doriţi sistemul acelor ce căzură ! *
In casă mosafirii să-ntîmpin dupe port;
Dar sînt conduşi din casă pe cum ei duhul port.
Sînt curios să aflu ce soi de trăitoare
Sînt aste tefarieuri ce a ieşit la soare î
Ştiu că în ţara unde ai fost catatrecsit,
în pînişoară bună tu ai prohorisit,
Că ai hatîr mai sevas la cei de la putere
Şi umbli cum acuma politica o cere.
Dar am să-ţi zic... nu-mi place cum vă chivernisiţi ?
Căci iar prin piiticale umblaţi s-oblăduiţi,
Strigaţi : *la lege nouă se cere oameni noi !*
Dar cei noi care ziceţi oari nu se fac ciocoi ?
Luaţi sistemul nostru a cărui practica
E chiar oglinda lumii de o *hrăni şi-a da.*
In orice om în lume trei lucruri se arată :
Un *şarpe,* **moaşa** *Eva, şi-Adam* **al nostru tată.**

* Mai răi decît bătrînii ? E mare ast cuvînt î
Ii ştiu şi pe aceia ce poame d-oameni sînt *(n.a.).*

Nainte d-orice lege pe oameni cîntăriţi,
Căci legea se lărgeşte cit ştiţi să o lărgiţi.
Vă trebuie dar oameni a minuna Evropa,
Să zică fiecărui : *„Na popa ! Nu e popa /"*
Aleşi tot pe sprinceană, ciapcîni, iabraşi, levinţi,
Ce, cînd sărut icoana, apuc rubiaua-n dinţi.
Haracter, procopseală sunt vorbe de nebuni
Ce zice cel ce are în capu-i gărgăuni.
Lumină-arată drumul ; dar nu-ţi dă şi tărie
Ca să-1 străbaţi în lungu-i, oricît de scurt să fie.
Feriţi-vă de omul ce nu-i prea învăţat !
El e ca cele flăcări ce nu lumin curat
Şi fac cu-a lor vulvoare să vezi pe drumul tău,
Decît în înitunerec de zece ori mai rău.
Mijloacele de cîrmă ce de la voi s-aşteaptă
Sînt să alegeţi oameni ce lapte storc din piatră.
P-aceia îi alegeţi şi daţi-le mijloc
Din pielea ţării voastre să-şi facă lor cojoc ;
Iar cînd sfeteriseşte vreunul oarecare,
închideţi-vă ochii, grăbiţi a-i da iertare.
Cu troposul acesta, cu dînsul faci ce-i vrea.
Te sprijină la toate, îi scrii în *Iecpaia.*
Un lucru rău văz însă : a pune-n puşcărie
Pe cei ce la gazete s-a apucat să scrie.
Cînd generalul Budberg aici a guvernat,
Nici unul pentru scrise n-a fost întemniţat.
Nu este dar politic ca voi, naţionalii,
Să v-iarătaţi Evropii mai aspri ca muscalii.
Cu cel ce te înjugă, nu fi aşa de rău !
Te judecă pe tine ca pe vrăjmaşul tău !
Lăsaţi să vă înjure, căci *cinele ce latră,*
A **zis o paremie,** *nu muşcă niciodată.*
Acela muşcă numai ce muşcă pe furiş,
Şi cu acela faceţi mai mult aliş-veriş !
Auz o mie vorbe şi fapte nu văz două !
Găini ce cîntă seara, a doua zi nu ouă.
Vai ! De doi ani încoace voi tot cutcurigaţi
Şi încă nu începeţi legi nouă să ouaţi.
Vă bateţi prea mult capul de patimi de persoane
Pe nişte ministere ce n-aduc nici plocoane !

Şi lucrurile tării trec sub saltea mereu,
Căci asfel este legea : *scoală, să şez eu l*
Auz că unii strigă că româneasca ţară
Nu e făcută încă constituţionară . . .
Şi că ar fi mai bine merchezul absolut
Ce ne aduce-aminte din timpul cel cu cnut!
De unde ştii acesta ? Căci între noi să fie,
Regimu-elefterii e încă ca să vie.
Căci legile de astăzi sînt cele din trecut,
Să fie orice lege : nu este de temut.
O lege se întinde cum e a ta plăcere ;
Dar oameni s-o întinză acesta i se cere.
Dar mai întîi de toate la tine să gîndeşti
Şi cată din trebşoară să te chiverniseşti.
Căci aflä de la mine : cel ce nimic nu are
Va fi privit în lume ca musca pe spinare.
Căci în această Iunie toţi, şi oricine fie,
Se şterge pe picioare pe biata sărăcie.
Chiar cei ce toată ziua de cinste îţi vorbesc,
îi vor întoarce dosul... Cînd, alţii se hrănesc,
Vor fi cinstiţi de oameni căci şi-au făcut avere,
Chemaţi de noua şartă şi chiar la ministere.
Nu o luaţi prea iute cu legi ce au să vife !
Căci duhul ca ceasornic se cade ca să fie,
Nu ca să umble iute, ci numai regulat,
Şi de veţi face alfel, tot lucrul aţi stricat!
Nu vă mîndriţi; mîndria e o monedă lată,
P~al carii dos baseţea e scrisă totd-odată.
Se face multe încă la voi în ţară-aici.
Ascultă-o istorie, apoi te rog să-mi zici.
în timpul meu cel falnic era o Adunare,
Alegeri, opoziţii şi însuşi apărare;
Dorind o Adunare de oameni mai supuşi,
Chemai pe... ce îţi pasă ? — „Să faci cum ştii acuşi
Ca să alegi la *Vlaşca* pe cel ce-n astă ţară
S-a osebit de alţii printr-o prostie rară.
Dar altul să nu fie oplos şi nătăfleţ !..."
Bl merse dar la Giurgiu, întreabă în judeţ
De cel mai prost ce este... Pe X îl arătară ;
Pe X dar cuHnlesnire îndată-1 deputară.

Vai! Cine-ar crede oare că X... cel neslovneţ,
Ministrul d-azi îl puse prefect la un judeţ !
Ce-ţi mai răceşti dar ca gura să vorbeşti, o mie ?
Căci lumea totdeuna ciudată o să fie.
Cînd .alţii mai cu minte, vîrînd în guri proţap,
Pe aur şi mătase vor pune al lor cap.
Aceasta e o crimă ! Guvernul să nu-1 daţi
Decît la cei cu tropos şi peşecheri curaţi.
Spre pildă, la alegeri, zapcii, judecători,
Ispravnici, toţi schimbaţi-i şi fiţi nepăsători,
Dar căutaţi a pune în locul lor bătrîni,
Din vechea noastră tagmă apelpisiţi ceapcîni,
Căci lumea e o roată şi aferim să fie
Acelui ce s-o-ntoarcă cu marafeturi ştie :

„*Budunia* ciarcî felec
Eş colan cevirene"

Şi sînt al dumitale de bine voitor,
Eu vornicu Alecache...

CLERUL

Să facem mulțumire regimului trecut !
Moravele antice şi ele au căzut.
Religia e slabă sau a rămas un nume ;
Morala generală gonită azi din lume,
Un popol ce nu crede în mîndrul viitor,
E destinat să piară necunoscut, în dor.
E mort sau mortăciune, sau şi mai rău ca toate,
Căci mai rău decît moartea e cînd el zice : „poate !
La popoli ca aceia miniştrii să-ndoiesc
De viitorul țării pe care o servesc ;
Un magistrat nu crede dreptatea că-i un bine
Şi poate să o vinză acelui ce-i convine ;
Un preot din altare îşi face un bazar.
Cînd omul se-ndoieşte de un princip primar,
Nimica nu mai crede, căci nu mai înțelege
Nimic aici în lume : aceasta e o lege.
Din cauza căderii religii la noi,
O, preoți ! o, călugări ! nu sînteți însuşi voi ?
O tristă neştiință, o crudă nepăsare,
Unite c-o ciudată şi veştedă purtare,
Au ajutat să facă pe om nepăsător,
Strein acestui sacru şi îngeresc amor !
Ce faceți voi în lume ? Amorul omenirii,
Al binelui, al păcii, dreptății, înfrățirii,
Al țării, al măririi, spuneți-mi, voi veniți
în inimile noastre cu drag să le sădiți ?
Veniți să ştergeți fruntea de griji apăsătoare
Acelui ce-n durere s-abate, geme, moare ?

Ca să ne dați curagiul adesea a muri
Sau în această țară a geme şi-a trăi,
Căci pentru mulți să cere tărie să trăiască
Mai mult decît să moară în Țara Românească !
„Bîrfire şi păcate î ! ! Idei de eretici
Ce țările păgîne au aruncat aici î
Noi ne rugăm cu plată şi cerem plată mare :
E misiunea noastră p-a zilelor cărare.
Sînt scoale pentru oameni să-i facă fericiți ;
Poliția veghează să fie înfrățiți ;
Spitalul să primească pe cei făr' de putere ;
Bogatul să ajute pe cela oare piere ;
Şi rudele mîngîie pe cel ce s-a-ntristat.
De e stein, să piară ; n-are nimic de dat î
Amorul pentru țară ? Nebun e cel ce-1 are.
El ne^a stricat *humetul* din vechea noastră stare.
Cu orişice mijloace a face bani voim.
în lux şi-n desfătare ne place să trăim !"'
Cu asfel de condiții poporul vă urăşte ;
Nesooотința-n sînu-i cu îndoiala paşte.
Perdeți ce-avurăți sacru, şi iată-vă priviți
Ca *ciocli* ce îngroapă, ca salahori plătiți.
Acela ce urmează a regulii morală
Pe care n-o aplică, pe cineva înşală ;
El este ca plugarul ce ară ne-ncetat,
Şi care-n arătură nimic n-a semănat.
în adunarea țării de drept pe voi vă cheamă ;
Dar ce profită țara ? Ce dor luați în seamă ?
Trei-patru umbre negre ce mute stau pe loc,
Cu care retrograzii cum vor aşa le joc !
Ei se atîrn de coada partidei retrograde
Sperînd să le păstreze merchezul lor ce cade.
Palate strălucite, cupele, cai frumoşi
Şi servi traşi în mătase cu bărbi şi mustăeioşi,
Crist n-a avut în lume. Şi ucenicii săi,
Cu cîrja sărăciii mergeau la cei mai răi
Şi cu cuvîntul numai, prin pace îngerească,
Ei învățau pe oameni să spere, să iubească.
Cînd cei răi către dînşii cu rău se-ntărîtau,
Ei, plini de fericire, chiar moartea o luau.

Dar voi căutați în lume să adunați avere,
Ca prin avere încă să mergeți la putere.
E vorba pentru țară ? Voi înapoi vă dați
Cînd nu e de luare, ci este ca să dați.
Copacii nalți, mari rîuri și oamenii de bine
Nu nasc ei pentru dînșii; ci ca să facă bine.
Nici arte, nici științe, în patria română,
Literatură, nu vreți ca să le dați o mînă.

Așa 'cit omul simplu se-ntreabă cu mirare
Ce scop călugăria aici în țară are ?
Și bunul-simț ce-ncinge și însuși pe țărani
Răspunde cu durere : „Ca *să adune bani".*
Dar nu a fost tot asfel în timpii bătrînești.
Atunci domnea puterea credinții creștinești.
Prin sînta influință a clerului putințe,
Un preot altădată era un bun părinte
Al țării și al celor sărmani și izgoniți.
Prin ei mergeau la lupte românii cei măriți ;
Prin ei creștinătatea și patria română
Rămas-au neînvinse de furia păgînă.
Dar timpul nu mai este și clerul a căzut,
De chiar a lui putere cu furie bătut.
Vă plîngeți că vă alungă în Țara Românească ?
Dar voi ,ce faceți oare ca ea să vă iubească ?
Noi nu urîm nici templul, nici cei ce-i serv cu dor;
Voim să se înalțe la misiunea lor;
Să strălucească-n lume prin cugetări sublime,
Iubire d-omenire, de țară și de bine.
Ca asfel să aducă folos mîngîitor
în loc. să stăvilească al fericirii zbor.
Atunci *ei* n-ar mai strînge al aurului praf
Ca cînd ar vrea s-arate că cerul e zaraf.
Căci iau de martor cerul ! *Ei* nu au misiune
în Țara Românească avere să adune,
Nici splendide palate ca să le locuiască,
Nici caii lor cu tină pe oameni să stropească,
Nici să protege răul în oameni de nimic
Și din doctrina sînta să facă un trafic.

BANUL FLENDERIȚA ȘI NEMESIS

Dialog

BANUL FLENDERIȚA

Așadar, cetățene, azi sînt amenințate
Principii egalității și sînta libertate.
Ei vor să-ntoarcă timpul de datine barbari
A fi în posturi nalte numai boierii mari.
Și numai ei să aibă drept fără datorie,
Cu privilegiuri, ranguri și cu ighemonie.
Dar asta nu se poate ! Iau martur cel din cer !
Decît Regulamentul, mai bine voi să per !
Sînt *liberal,* sînt *roșu, socialist* din fire î
Jos dar Regulamentul cu oarba-i asuprire !
Țăranilor moșie le dau... a fi halal...
Trăiască *libertatea ! sufragiu-universal!*
Noi sîntem *viitorul...* destulă tiranie !
Azi eu sînt Garibaldi și voi o Românie !
Din Tisa pîn' la mare, din Gurgu la Hotin,
Unirea și unirea cu principe strein !

NEMESIS

Se poate, arhon bane, și nu' e de mirare;
Dar știu o vorbă veche, să fie cu iertare :
Cînd diavolul se face călugăr la un schit,
Aruncă-ți cămilafca și fugi, căci ești topit!
Să nu faci azi ca iuipul ce-n pielea cea de oaie
Vorbea pe placul turmii, să poată s-o jupoaie!
Dar află, din minutul ce voi ați deveni
Amici ai libertății, eu absolut voi fi.

Absolutismul nostru iar fi mai democrat
Decît democrația ce voi ați proclamat.
Eu am păcat a crede că *lupul schimbă perii,*
Nu însă și năravul. **Așa sînt și boierii.**
Ieri încă sub regimul cu bici și asupriri,
Făeurăți să roșească pe bași și pe mudiri,
Cu sistema bătrînă cu care v-ați surpat;
Azi, arutucînd benișul. iei fracul lui Marat.
Azi marfa ce se trece e, vai î democrația !
Și-o puneți înainte să atrageți simpatia
Ca mijloc să ajungeți, poporul înșelînd,
La starea dinainte ce bate^al vostru gînd.
La anul una mie opt sute patruzeci
Și opt, veneam în țară cu alții douăzeci,
Români din Principate : atunci Europa toată
Să facă revoluții crezu că o să poată.
Era cu noi, pe vasul ce cobora aci,
IM exaltat... nu-ți pese ce nume poate fi î
El ne oînta zi-noapte un marș de libertate :
„Aidem să punem capid ciocoilor la spate /"
Și alte lucruri triste ce, zău, mă dezgusta !
Așa cum spre exemplu îmi cînți și dumneata.
— „Nu cînți cu noi ? îmi zise odată patriotul.
Iți place starea veche ? Ești retrograd cu totul !"
Opt-nouă luni la urmă aprinsul democrat
Era domn pe o țară... iar eu ?... eu exilat î
Așadar, arhon bane ! nu-ți mai preface capul!
Nu-ți perde nici săpunul ca să albești arapul !

BANUL FLENDERIȚA

Căci eu am fost odată boier protipendat,
Nu mi se crede oare să fiu azi democrat ?
Acel ce recunoaște că a făcut greșeli
Arată că e astăzi mai înțelept ca ieri.
îmi recunosc greșala și caut îndreptare ;
Voi țara să cîștige a sa neatîrnare.
Viu astăzi la alegeri, s-alegem democrați.
Noi sîntem democrații și toți cu toții frați !

Să învelim trecutul sub o perdea de fier ;
Eu nu am pete-n viață... și mina voastră cer !

NEMESIS

De nu ai pete-n viață, cu-atîta e mai rău ;
O pată-i mai văzută cînd află locul său
P-o stofă mai lucioasă, mai albă, mai curată.
Și alianța voastră cu noi ar fi o pată.
Priimim în templul nostru pe cei ce se căiesc ;
Combatem împreună pe cei ce rătăcesc.
Dar nu schimbăm credința, cum voi cătați a face.
Noi vom peri cu dînsa, orce ursită-ar face.

LA ADUNAREA ELECTIVA

Sărmană Adunare î murişi cu chiloman,
Cătîriid să-nghiţi miniştrii şi pe Marghiloman î
Se vede că stomahu-ţi el însuşi nu prieşte
Această demîmcare ce face ele plesneşte î
Pe ministerul Ghica îl rnistuişi pe plac,
Căci carnea boierească e cadaif-caimac ;
Dar victima din urmă, de viţă mai plecată,
Căta s-o laşi să fie mai bine fezandată.
în anul ce se duse voi toate aţi votat;
O dată la miniştri genuchii n-aţi plecat
Şi vă făcu de bună ! Se zice că vă pasă ?
Nu vi s-a dat nici caii să vă-nturnaţi acasă !
Poftim de mai votează lefi, posturi, cai de drum
La deputaţi ! Periră, cum piere-al nopţii fum !
în viaţa ta cea scurtă, făcuşi şi tu păcate,
Din care cel mai mare e cînd ai pus la spate
Protestele făcute d-un frate căuzaş,
Asupra *ordonanţa* pe presă în oraş. *
Nu te gîndişi tu oare că în acea măsură
Se ascundea ideea să-ţi puie frîu-n gură ?
Cum poate^n Adunare să fie libertate
Cînd voi loviţi în presă aceeaşi facultate ?
Crezuşi că Orăşanul ţi se jertfi plocon
Căci te lovi pe tine la ighemonicon ?
Vă deteră pe bete cînd rădicarăţi glasul
A spune că ministru tăiase legii nasul.

C. A. Rosetti (n.a.)

Aceasta îi arată că nu e iscuzar,
Căci îţi făcu în ţară un nume popular.
Să fi închis cale mul cînd s-a votat să vie
în Ţara Românească germana colonie.
El ar fi fost d-asupra şi voi aţi fi picat!
Dar n-a făcut nimica, şi voi aţi profitat.
închise Adunarea cînd diînsa, 6, mirare !
Respinse nişte acte numite arbitrare !
Căci sînt căderi ce servă de punturl de plecare,
Că cela care cade să ajungă şi mai tare.
Căci deşi zic miniştrii că aţi păţit ruşine, *
Dar ce vreţi ? pentru public voi sînteţi puşi mai bine.
Miniştrii cu aceasta ştiţi ce au reuşit ?
Să învieze morţii, morţi ce au putrezit, î
Şi să le dea în ţară o rolă oarecare
De liberali la care ei merite nu are ;
Să vezi un tompatera ce pînă ieri striga :
„Mai bine moscoviţii, decît să fie-aşa !"
Şi cu dispreţuire călca pe legi, dreptate,
Ameninţând cu cnutul oricare libertate,
Făcîndu-se acuma revoluţionari
Cenntrec prin aroganţă pe roşii cei mai mari,
Vorbind de libertate, de drepturi, de mărire,
Făcînd să li se crează că au acea simţire,
Aşa cit nătărăii să zică cu amor :
Mai buni erau boierii cu ieepaiaua lor !
Se poate la alegeri a se întoarce roata,
Că nu poţi face reguli cu ce voieşte gloata.
Virtutea în tot timpul nu poate menagea
Favoarea omenească cu simplitatea sa
Şi viciul, ce toate le pune în mişcare,
E mai actif, mai iute, mai dulce lustru are.
Ia spuneţi, în aceste proteste aşezate
Că s-a călcat în ţară şi legi şi libertate,
Puţină pasiune, măcar cît pui piper
în supă, nu vă-mpinse spre blîndul minister ?
Naţionalid strigă că tot ce faceţi voi
E pe tipica veche : *„Sculaţi, să şedem noi."*
Această foaie este curata veritate
Precum conservatorii sînt numai libertate.

A face în mînie, faci ca vîslaşul rău
Ce-m aspra vijelie rădică vălul său.
Aşa făcuşi tu asfel, şi barca legănată
Cu mijloc, stingă, dreaptă, se răsturnă îndată.
Ieri iată ce îmi zise un negustor de grîu :
„Strigoii cu miniştrii jucau cu toți de brîu
Şi unii culm şi alții făcuseră tocmeală
Să nu voteze actul ce cere socoteală.
Dar cînd fatalitatea voieşte a peri,
Nu poți scăpa, ce-i face şi ce-i zice, ce-i gîndi.
Miniştrii s-arătară la teatru-n uniformă
Şi iacă pizma vine... tot ia o altă formă,
Cătară să-i dărîme din al puterii hor,
Ou gîndul să-i dezbrace de uniforma lor."

CENZURA NOUA

D-lui **G.** *Costaforu*

Auz că tipografii, ai presii campioni,
Printr-o măsură nouă s-au aşezat spioni,
Căci îi se dete ordin să ducă la agie
Ce li se dă să facă şi nimenea să ştie ? *
Şi cine faee-aeeasta ? Acel ce cu cuartirul
Impus lui Ferichidi a sprijinit martirul,
Scriind lui Rusetache : „Ilustre-apărător
Al drepturilor sînte ce are un popor !
Vai ! Oamenii se schimbă de astăzi pînă mine
îndată ce ursita îi pune într-o pîne !
în anul cel dan urmă redactorul bătrîn
Scria cu-amărăciune în *Curier român*
în contra... cine-ar crede !... alesului cel mare !
Gazeta se suprimă şi bucuria-i tare...
Azi tot acest redactor se cheamă la ospăț,
Se face mare efor şi iată-**1** prins în hăț î
Văzurăan alții pacinici, fiind la ministere
Şi-n opozițiune, căzîncl de la putere ;
Dar *mine* iar să-i cheme la cîrmă sau favor,
Că bate la falangă convicțiunea lor î
De multe ori o masă, o vorbă, o zîmbire,
Asti Bruîtuşi mari se^nturnă cit faceți o clipire.
Vom spune^aiei pe nume pe toți cîți s-au schimbat
îndată ce favoarea pe gură le-^a picat ?
Ar fi prea mare lista şi poate^am însemna
Redactori de gazete mai yechi, mai trufanda,
Redactori de reviste, miniştri, avocați
Şi Brutuşi puşi la pensii, foncționari înalți.

*) De va fi adevărat ? *(n.a.).*

Mai mulţi ce astăzi cînită că ţara-i fericită,
Că mane ne va zice că e nenorocită
Şi mulţi ce cîntă astăzi că ţara merge rău,
Ca mîine ne va spune că merge-n gîndul său !
Că presa românească a cam făcut păcate,
E faptă dovedită, şi eu îţi dau dreptate.
Dar iară cine poate cu piatra s-o lovească ?
Şi care este clica sau clasa românească
Ce de aprinse patimi nu s-au înrîurit ?
Voi chiar sîmtieţi afară de zborul lor cumplit ?
Românul ştie lucrul şi cu nesocotinţă
Priveşte scriitorii găsiţi de rea-credinţă.
Pe lingă aste rele şi binele a fost :
Căci unde este răul şi bunul are rost.
Oricare este răul ce presa ar produce,
Mai mare este bunul ce-n lume ea aduce. ,
Cum poate şti guvernul abuzuri şi hrăpiri
Ce-ar face impiegaţii civili şi de oştiri,
Cînd biciul sită asupră-i ca să-i îrichiză gura ?
Cînd din a ei cenuşă ar răsări cenzura ?
Ai zis în Adunare că domnu-a ordonat
Să ia măsuri cu presa, să fie-adevărat ? .
Dar de doi ani încoace au fost cinci ministere,
Nici unul nu aduse cenzura la putere.
De ce în timpii-aceia, al ţării noastre domn
Nu condamnă tiparul la pace şi la somn ?
Şi tocmai azi se face, cînd sunteţi la putere ?
Aceasta dovedeşte că nu-i a sa părere.
Părerea sa se ştie, a spus-o şi o ştim,
întreaga libertate să cugetăm, să scrim,
E dar părerea voastră, miniştri raportori,
Şi prin urmare singuri sinteţi răspunzători.
Dar veţi mai zice poate că nu puteţi lăsa - "
Societatea voastră nebunii a călca ?
La care voi răspunde : „Sînt legi şi tribunale
Şi mulţi la închisoare prin el apucă cale."
Destul era aceasta, aci să fi stătut.
Nu turburaţi pariul din care aţi băut !
Frumoasa modestie nu-i ceea ce se păstrează
Pe cînd linguşitorii elogi îţi îndreptează,
Dar ceea ce rămîne nepăsătoare, lină,
Cînd prin atacuri aspre un altul te-nvenină.
Cum flacăra din torţă se-nalţă ne-ncetat,
Oricum acel ce-o ţine poziţia i-a dat,
Şi omul drept încerce oricare greutate,
înturnă-a lui gîmdire la bine şi dreptate.
Şi nu uita că omul cu cît se va mări,
Cu-atîta al său suflet mai mare cată-a fi,
Căci funcţiile nalte sînt stînci pe eare-n zile
Se urcă aevili mandre şi recile reptile.

PREOTUL **GRIGORI** MUSCELEANU

Ieri te numi egumen în locul lui Ruvin
Şi astăzi te pofteşte să-i laşi al lui cămin î
Aceasta-n orice limbă s-explică pe curat
Că el e deîmn de stimă şi tu eşti vinovat.
Hai... treacă şi aceasta... căci este de natură
Să-ncurageze clerul **1**-a, binelui cultură !
Exemplul o să serve la cei ce răul fac.
Morala e sublimă şi toţi cu ea se-mpac.
Dar iată, ştii prea bine, că timpul nu mai este
Cînd să făceau abuzuri ; aveai d-aceasta veste..,
De ce ai dat tu leafă acelui falnic bei
Pe fiecare lună, mai la o mie lei,
Ca să te protegeze ? De ce ai pus securea
Şi contra ordonanţii tu ai tăiat pădurea ?
Cit fuşi silit la straturi te puseră-n gazetă
Şi îţi trimise-acasă de două ori anchetă !
Cînd face omul asfel, ce poci ca să mai zic ?
îmi vine să-mi vîr capul sub un bătrîn işlic !
Dar lasă astăzi morţii ca să îngroape morţii î
La viitorul ţării întoaree-ţi mîndru sorţii î
Abuzul, nedreptatea, ciocoii tot le-ntorc.
Opreşte bucuriii în inimă-ţi un loc.
Trecutul, viitorul au faţa învălită ;
Dar unul poartă vălul de văduvă zbîrcită
Şi celalt de fecioară... Poţi dară a spera.
întoarce căutarea la bucuria ta.
Cel drept, de cade pradă, dreptatea triumfează.
A provedlnţii mînă pe muritori veghează.

Trecutul cu-ai lui preoţi deşi se mai iveşte,
Dar e ca umbra nopţii, cînd noaptea se sfîrşeşte.
Mîngîie-te, părinte, cînd nedreptăţi încerci !
Nenorocirea este s-o faci, iar nu s-o-ncerci.
Dar spune-mi mie, popo, ce drac ţi-a pus în minte
Pe popii de biserici să-i puneţi *înmiite ?*
Să superi cu aceasta pe reverinţa sa
Şi toată barbaria din neagra iecpaia ?
Te-ai revoltat în contra bătrînelor canoane
A cărora doctrină stă numai în plocoane ;
Ai rădicat stindardul acestui nou regim
Şi vei să apuci Tîrşorul din mina lui Ruvim ?
Hei, popo î Vei să afli în lume-mbrăţişare,
Să-ţi faci poziţiune şi stare peste stare ?
învaţă înainte *cu lupii a urla,*
Că alfel fie-ţi ştire că ei te vor mînca.
Căci aflǎ de la mine acest turcesc mansup :
Mai bine cazi în gheară de leu decît de lup.

ADVOCAȚII

D-lui C. A. advocat

Aşa sînt două feluri, la noi, de avocați ;
Sînt unii cu diplome, doctori, licențiați,
Şi alții fără carte, făcuți pe practicele
De cînd vestitul Deciul domnea-n anaforale.
Aceştia din urmă sînt lingă ceilalți
Culm sînt şi *lăutarii* pe lingă *muzicanți.*
Acei dinitîi sînt nobili şi se aşez cu fală
Pe lingă ministere cu ordinea legală.
Aspiră la putere, ia nume, la averi,
Să urce pe ruina căzuților boieri.
De mină cu artiştii, cu medicii, bancherii,
Cu toată burghezia ce a învins boierii.
Acei ce n-au diplome sînt din natura lor
De oameni fără carte, plecați mai spre popor,
Başi-buzuci de frunte, în opoziţiune,
Ştiu pravila ca apa şi pe de rost a spune.
Nu caut ministere şi altora le las ;
La Curtea de *casații* nu poartă al lor pas.
Ei o privesc ca vulpea şi zic cu nepăsare
Că strugurul acela nu-i bun de demîncare.
Tu, ce pe toată ziua minuni aici ne faci,
Eşti între cei cu carte sau eşti între ciutaci ?
Dar spune-mi cum se face, în astă săptămînă,
Tu, care n-ai din Franța *batalama* la mină,
Ca să cîştigi procesul perdut d-atîtea ori
De deligenți, cu statul şi vechii-antreprenori ?
Un stat ce află dreptu-i la curți şi tribunale,
Zău ! pentru-ntîia dată văz astă nouă cale !...

Un stat cîştigă dreptu-i ?... în care timp trăim ?
Om fără de diplomă ! Cu tine noi pierim !
Ce este oare statul ? Un nume, ficțiune ;
El poate ca să piarză... nu simte-amărăciune,
Pe cînd *antreprenorii* sînt foarte *pozitivi*
Deşi-ai lor cai de poştă ar fi cam *negativi*
Ce-ai câştigat tu însuți ? O sută, două sute
De galbeni... Iată totul : o ploscă la o bute.
Cu asfel de principii toți liberalii per...
Om fără de diplomă şi fără minister !
Tu pierzi, ei perd şi statul nu are diliginți.
Căruțe braşovene, cu caii transparinți,
Cu hamurile d-ață ce noată în noroaie
în lipsă de şosele şi poduri prin zăvoaie,
Acesta e câştigul ce țării ai făcut.
La 'toți, dar, pasagerii să fie cunoscut,
Cînd vor simți pe cale în aste braşovene
Necazuri, zdruncinare, aşa să te blesteme :
„Cum n-ajungem la poştă, pe ploaie sau pe ger,
Aşa să n-ajungeți însuți să iei un minister !"

LEGENDE NOI

CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

MINIA LUI ŞTEFAN

Ştefan al Moldovei la Vaslui soseşte.
Cheamă pe miniştri, asfel le vorbeşte :
— „Morţi eraţi în viaţă şi v-am înviat!
Cu a ţărei cîrmă cinste vi s-a dat.
Să vă fac plăcerea fără mărginire,
Am lipsit pe rude de a mea iubire,
Am jerfit prietini şi ostaşii mei
Ce-au lucrat cu ţara la mărirea ei ;

Numai să domnească pacea p-ast pămînt
Şi să poci a zice : pentru toţi domn sînt!

La mărinimia care am avut
Pentru toţi, răspundeţi, ce fel aţi făcut ?
Voi priimirăiţi cârma ca să o slăbiţi !
Apăraţi coroana ca s-o umiliţi !
Ca să cază domnul, aţi voit să piară
Cu neatîrnarea-i sînta noastră ţară.
Aţi cătat mărirea, cinstea să-i luaţi,
La streini hulită s-o îngenucheaţi!...

Căci a ei mărire dată-n al meu nume,
Mici şi fără merit vă făcea în lume.
Neputînd să mergeţi unde sîntem noi,
Aţi voit să cază domnul pin' la voi.
Dar Ştefan cel Mare încă vieţuieşte !...
O, arcaşi ! îmi spuneţi, ţara ce doreşte ?"
„Moarte !" strig-arcaşii... Sălile răsun...
Trei miniştri mîndri capul lor răpim.

APRODUL PURICE

S-aprinsese-n luptă Hroit cel tiran.
Cînd s-abate calul marelui Ştefan,
Purice-i oferă calul său îndată.
Domnul nu ajunge scara rădicată.
— „Doamne ! Movilită mă voi face eu,
Ca să poţi să-ncaledi după gîtul meu !
Zice şi se pleacă. Ştefan, fără muncă,
Prin mijloeu-acesta pe fugar s-aruncă.
— „Purice, sărace ! De voi cîştiga,
In movilă-naltă eu te voi schimba.
Omul este mare, nu prin al său nume,
Naştere, avere, ci prin fapte bune ;
Faptele sînt nobili, nu ţarina sa
Ce deopotrivă viermii-o vor mînca.

Şi acum, Movilă, aidi a ne lupta !
Căci urmaşii noştri nu ne-or semăna !
Mulţi români chiar astăzi la streini aleargă
Şi prin ei aşteaptă ţara ca să meargă.
Şi cum vrei ca viaţa la ei a afla,
Cînd tu nu o afli în inima ta !
Cel strein nu-ţi face niciodată bine
Fără să cîştige drepturi peste tine.
Nu zic c-o să piară neamul românesc ;
Dar sînt timpi în care popolii slăbesc ;
Cum sînt ani în care pomul ce rodeşte,
Nu dă nici o roadă, deşi înfloreşte.

Popolii se pleacă cînd mai-tmarii lor
în descuragiare cu inima mor !...
Cînd sînt robi ei înşişi 1-a lor slăbiciune,
Cum vor face liber un popor în lume ?
Popolul acela este ca sfîrşit,
Este cel din urmă : e la robi robit.
Căci întotd-auna un popor se face
Mare ori nemernic, celor mari cum place.
Şi să ştii, aproade, că vor trece ani
Pînă să mai vie Dragoşi şi Ştefani !"
Zice, pleacă, învinge. Hroit se umilă.
Purice aprodul s-a făcut Movilă.

COPILUL DIN CASA

Trage cu săgeata scutierul mare ;
Unde-atinge face poarta de Intrare.
Un copil din casă apoi a venit,
Turla se clădeşte unde a lovit.
Domnul Ştefan trage : unde-atinge, face
Biserica Putnei ce-ntre dealuri zace.
Alt copil din casă a-ntrecut pe domn,
A atins în dealul ce-1 chemau Sion.
însă domnul Ştefan zice cu asprime :
— „Un copil din casă m-a rămas pe mine !
Umilit de dânsul, domn nu mai poci fi ;
Ori eu las domnia, sau el va muri !"

Un bătrîn îi zice : — „Domnii din vechime
Ar fi dat lui cinste, căci a tras mai bine.
Doamne al Moldovei, tu l-ai pizmuit,
Domnul pan' la şerbu-i azi s-a coborît !
Daca dai tu morţii cei cu hărnicie,
Cu acei nemernici ce-ar putea să fie ?
Vrei să fii domn mare printre cei mai tari ?
Pe supuşi-nainte fă-i să fie mari !
Farul cît de luciu, focul lui dispare,
Daca nu se pune p-o nălţime mare.
La o curte unde meritu-i gonit,
Moartea şi căderea scara i-au suit.
Daca prin războaie domnul este tare,
Numai prin dreptate va ajunge mare."

Ştefan se gîndeşte, apoi a vorbit :
— „O, bătrîm cu minte, bine ai grăit !
Să se ierte dară cel copil din casă
Şi de azi să şează la domneasca masă.

Mulţi vrăjmaşi au domnii, însă cel mai rău
Este'chiar mînia sufletului său."

PETRU RAREŞ

Rareş l-ai săi zice : — „Marele sultan
A jurat să nu-mi dea tronul moldovan
Pînă nu va trece de trei ori călare
Peste mine... Spuneţi, asta cum vă pare ?"
Un bătrîn îi zice : — „N-a jurat deloc ;
Va să te-umilească cu acest mijloc".
— „Să mă umilească ? Asta nu mă-amînă...
Mîne-oi fi în ţară şi cu arma-n mînă !"
— „Mîne-i fi în ţară, cel bătrîn i-a spus ;
Insă nu sub arme, ci ca domn supus.
La streini domnia cela ce o cere
Dă dovezi că n^are viaţă şi putere.
Tu ai fost odată domn neatîrnat,
Căci ai fost de ţară pus şi apărat.
Azi te pune turcul ; azi nu mai domneşti.
Dintre toţi românii singur tu rob eşti.
Nu poţi să fii alfel fără de trădare ;
Şi ea nu e arma sufletului mare.
De-i primi domnia c-umilinţa ta,
Iară c-umilinţă tu o vei lăsa.
Mulţi au zis ca tine pin* la tron să vie ;
Ş-apoi toţi căzură sub a lui robie ;
Tronul are lanţu-i ce-i mai greu de spart
Decît cel ce domnii la supuşi împart.
Unul e de aur, celalt de-acioaie ;
Unu-abate trupul, celalt gîndul moaie.
Rareş, daca asfel domnu-i umilit,
Ce va fi poporul ? Oare ai gîndit ?

Ori mai jos ca tine el o să coboare,
Ori tu vei ajunge l-ale lui picioare.
Nu primi domnia şi rămîi supus,
Dar cu suflet mîndru şi cu fruntea sus."

Rareş nu ascultă. Merge domn în tară,
Şi domnia-i scurtă, viaţa-i e **amara.**

BARNOSCHI-DOMNUL

O, săracă ţară ! Turcii cei mai răi
Judecă şi-omoară domnii mari ai tăi !
încă azi Barnoschi, domn cu nume mare,
La serai purcede între turci călare !
Sala e întinsă ; sfatul numeros,
Chiar sultanu-ascultă prin cafas umbros.
— „Iată omul!" zice satrazanul mare.
Toţi privesc la dînsul prinşi de admirare.
— „E-nţeles cu leşii ţara să predea,
Astă carte spune împotriva sea."
— „Cer să se ucigă el şi toţi ai săi!"
A mai zis vezirul marilor călăi.
Dar mufti răspunde : — „Capul daca pere,
Gloatele reintră în a lor tăcere."
— „Moară ! strigă paşii — este osîndit!"

— „Voi mă daţi la moarte, domnul a vorbit.
Voi muri cu fală, cum românul moare
Pentru ţara sîntă ! Nu-s român eu oare ?
Nu voi să mă apăr, căci nu voi să dau
Turcilor în ţară drepturi ce ei n-au.
Dreptul vă lipseşte... Patria română
N-**a** învins-o nimeni cu armele-n mînă !
Ea plăteşte vouă să o apăraţi;
Nu ca să o spargeţi, nu să-o-ngenuncheaţi.
Mîndri de puterea cea materială,
Peste ţară drepturi vă luaţi cu fală.

Dar acea putere fără de cuvînt
E ca vasul mîndru părăsit la vînt.
Dumnezeu răpeşte sînta cugetare
Popolilor barbari supuşi la pierzare."
— „Moarte !" strigă paşii. Domnul jos pe piaţă,
Cu virtute rară, perde a lui viaţă.
Dar cînd cade capul, calul său ce-l port
Nichează, tresare, apoi cade mort...
Turcii se-nspăimîntă. Ei şi-aduc aminte
Ale lui Barnoschi agere cuvinte.

MIHAI ŞI UCIGĂTORUL

în cetatea Clujul, într-un vechi palat,
Stă Mihai Viteazul rege coronat.
Ungurii, românii, saşii i se-nchină :
Dacia revarsă vechea sa lumină,
Dar atunci s-aduce capul lui Andrei *
Ce fugind din luptă fu ucis d-ai săi.
Ucigaşul pare ; crima îl mîndreşte ;
Lauda mulţimii încă o măreşte.
Capul se expune. Domnul, gînditor,
Cu aceste vorbe varsă al său dor :

— „Crima cînd se face chiar spre-al nostru bine,
Ea rămîne crimă, merită asprime,
Cela ce o iartă este vinovat
Pe cit cel ce-o face este degradat.
Cela ce în umbră pe vrăjmaş omoară.
Dumnezeu şi omul insultând, coboară.
Piară ucigaşul ! Voi înmormîntaţi
Pe acest om mare şi onoare-i daţi !"

Ucigaşul piere. Şi cu pompă mare
Batori primeşte sînta mormîntare.

* Cardinalul Andrei Batori *(n.a.).*

Addenda

„CÎNTAREA ROMÂNIEI" DE N. BĂLCESCU TRADUSĂ ÎN VERSURI DE D. BOLINTINEANU

1858

I

Lacrimele tele, dorul tău cel greu
Au pătruns pe Domnul Dumnezeul meu,
      Patrie-adorată> !
Nu-i destul căzută şi zdrobită-n dor !
Văduvă de fiii plini de dalb amior,
      Plînge delăsată,
Cum femeia jună cu păr despletit
Plînge pe mormîntul soțului iubit.

II

Ce țară mai poetică,
Mai dulce decît tine,
îşi coperă cosițele
Cu flori aşa divine !

Voioase-ți sînt colinele,
Cu plante parfumate !
Umbroase-ți sînt pădurile
Pe față-ți **semănate !**

Lucios, albastru, limpede
E cerul feței tele,
Ce luee-n dulce pulbere
De gălbioare stele!

Trufaş se-naltă sitîncele-ţi
Sub acvila ce zboară,
Iar rîurile-ţi splendide
Ca brîuri te-inconjoară.

în nopţile-ţi dulci, magice,
Auzu-ntinereşte ;
în zileie-ţi poetice
Vederea se răpeşte.

De ce dar, dulce patrie !
Surizi cu-amărăciune ?
îmi spune mie grijele-ţi
O, ţară dulce, spune !....

Iii

Câmpiile române de dalbe flori lucesc,
Dar nu simt flori plăpânde ce virgina răpesc ;
Sînt turme numeroase, sînt zestrea ţării mele
Ce coperă pămîntul ca pulbere de stele.
Cu preţioşi tezauri natura te-a dotat!
Cu fructe de plăcere, cu flori de dezmierdat,
Cu grîne d-aurite, cu carmene divine...
De ce pe faţa-ţi dulce curg lacrimele-ţi line ?

IV

Vechea Dunăre, bătută
De străbunii cavaleri,
îţi aduce mari averi
Şi picioarele-ţi sărută.

Rîureie-ţi răpitoare
Şi torenţii spumegoşi
Prin mugiri desfătătoare,
Laud-anii-ţi glorioşi.

Cartea vieţii-ţi aurită
Cu luciosul tău trecut
Viitoru-ţi « plăcut :
De ce fruntea-ţi e-nvălită ?

V

Corpu-ţi cade-n slăbiciune î
Ca crinul cel fraged ce cade pălit.
Spaima spiritu-ţi răpune,
în cartea destinei ce dor ai citit ?
Aerul s-a turburat
Şi vîntul cald bate cu cruda teroare ;
îngerul perirei ţi s-au arătat
Căci nopţile tele sînt reci şi arzătoare,
Visele-ţi sînt negurate.
Ca valuri pe lacuri în vîntul turbat
Fruntea-ţi luce şi s-abate.
Ce chinuri amare tu vezi depărtat ?

VI

Ori pe care parte căutarea pică,
Popoli peste popoli frunţile ridică !
Dalba cugetare, spirit înzeit
Ce crează-n viaţă
Şi credinţa caldă care a-nvieţuit,
Varsă raze d^aur pesite-a lumei ceaţă.
Lumea veche cade pe derăpănări ;
Dulcea libertate,
Soare-ertern şi splendid cu cereşti visări,
Morţile combate !

VII

Ereai frumoasă, ţară, pe cînd puteai chema
La glorioase lupte măreţ oştirea ta !

Le farămia lovirea de pepitul tău cel tare
Şi norii pulberoşi
Se răvărsau prin aer, sub agera călcare
Eroilor frumoşi !
Trufaşa stelă-a zilei roşea eu neîneetare ;
Ca vulturii cei repezi zburau ai tăi feciori,
Ca taurii sălbateci ereau cutezători !
Azi cînd ţi-aduci aminte de splendida-ţi putere,
Pleci ochii plini de lacrămi spre gînduri de durere î

VIII

Slăbit-a fierul peptului
Şi mîna-4i slabă cade ;
în mijlocul eroilor
Azi moliciunea sade.

IX

De mult... nainte... soarele-
Lucea voios pe lume,
Cum luce faţa splendidă
Flăcăului cel june.

Cîmpii cu coame fragede
De munţi încununate,
Ereau locaşul turmelor
Pe faţă-ţi semănate.

în umbrele dumbrăvilor
Curau voios piraie
Ce se luptau ou florile
Şi grînele bălaie.

în coama vercle-a cîmpului
Frumoasa libertate,

Suavă, blondă vergină
Cu pletele-aurate ;

Cu faţa dulce, splendidă,
Cu brîu ceresc încinsă,
Juca cu arcul bravilor,
Cu coarda lui destinsă.

Atunci tot omul zilele
Trecea cu fericire ;
El nu-şi pleca cerbicele
Sub barbar -asuprire ;

La sinul dulee-al patriei,
Toţi fiii-aveau d-umbrire ;
Treceau frumoase zilele
Cu vise de mărire.

Iar cînd veneau durerile
De bătrâneţe, moarte,
Ziceau : „Trăit-am zilele !"
Si veseli fost-au foarte.

X

Dar d-odată cerul se-nvăleşte-n nori;
Pulberea se-nalţă peste cîmpii-n flori.
Aerul răsună... Prin întunecime
Gemetul aleargă... Ca durerea vine.
Turmele se spariu cum prin nopţi d-amar
Tremură cînd lupii primprejur apar ;
Caii sforăi, nechez. Strigăte de dor
Se confund ou glasul celui vingător
Şi ne spun cînd viaţă, cînd perire-amară...
Doamne-al bunătăţii, cruţă-această ţară !

Viaturile suflă... Norii se zdrobesc...
Printre nori d-oda/tă luncile lucesc !
învestite-n fieruri, ostile s-arată.
Pavăza lucioasă geme sub săgeată,
Paloşile crunte cărnuri vii tăiau,
Pepturile goale paloşilor stau.
Cetele trufaşe săbiei se~n.chină...
Inima slăbeşte... patria suspină...
Patria-i robită î... staţi viteji bărbaţi !...
Arcul iar se-ntinde... se lovesc turbaţi.
Pavăza se rupe... pe(pturile-s faţă...
Coifurile-s sparte... totul pere-n ceaţă.

XI

Departe pe cîmpuri zac arcuri zdrobite.
Oa muntele mare se-ntinde-un mormînt.
Şi splendide flăcări de flori poleite
Se-nalţă d-odată pe cer, pe pămînt.
Se fac sacrifice... Stăpînii şi sclavii
Ou toţi in genunche, clînd mina se-nşir.
O, ţară-a dureri, în care cresc bravii î
Renncinge cu roze cosiţa-ţi de fir î
Altar al rodirei deşertelor late,
Cu crivăţul rece tu fuşi pe pămînt;
Din aste-alianţe de sînge-nudate,
Nou popol se naşte pe-ntinsul mormînt.

XII

Cetăţi şi sate reînfloresc ;
Peste morminte, peste ruine,
Ga frunza verii, dalbă mulţime
D-oameni pe faţa ţării nasc, cresc.
PămîntUHmbracă mantă-aurită ;
Sînii-i se sparge, rîură--averi ;
Zilele pasă dulci în plăceri,
Sub libertatea c-ordin unită.

Paloşul luptei zace-aruneat;
Muma surîde pruncilor dulce !
Fruntea bătrînă se-ntinde, luce,
Legile drepte i-a-mbueurat.
Legea ce n-are pentru vro treaptă,
P&ntru-o partidă dulce favor ;
Crude dizgraţii pentru popor.
P-a vieţei cale popolu-ndreaptă.
Junii cu calde lacrămi ziceau
Către bătrînii dalbi în mândrie :
„Laudă dulce vouă să fie !"
Şi cu ferice se-mbrăţişau.

XIII

Fruntea ta p-atoncea, patria dorită !
Nu plecai tu tristă către cei streini.
Surîdeai ca leul ce furnie-agită,
Cînd ziceau streini de trufie plini :
„Să legăm în lanţuri marele popor,
Să zdrobim a ţării viaţă şi juneţe' î
Ale tele fiice, dulci în frumuseţe,
Să ne-mplete viaţa cu-anii dulci ai lor î"
Surîdeai tu mandră şi cu-o lovitură
Pulberai mulţimea dup-al tău pămînt.
Ei picau ca norul ce pe cîmpuri cură,
Risipit de vînt.
Dar atunci românul apăra cu-amor
Libertate, avere ;
Numai cel venetic şi cel trădător
Cu streinii dat~a mîna cu plăcere.

XIV

Austrul turbat detună ;
Cerul turbure-a pălit;
Faţa cîmpului răsună ;
Rîurile s-au umbrit.

Patru flăcări, lungi columne,
Saltă coperite-n fum,
Despre patru părţi de lume ;
Oa furtuna, zboară, tun.

Caii nichez pe cîmpie ;
Turme mari pe văi mugesc ;
Gare durui cu urgie,
Mii de strigăte nasc, cresc.

Limbele sînt mestecate,
Oamenii nu se-nţeleg ;
Popolii ca rîuri late
Vin, se varsă, se releg.

Gemete sfîşiitoare
Trec prin aer ne-ncetat ;
Pre popoare cad popoare ;
Oameni p-oameni au picat.

Dezolaţia pîşeşte
înainte-n, urma lor ;
Legea-nii sabie domneşte,
Dreptunn spoliu şi-n omor.

Noaptea cu fatale-erese,
Popolii i-au coperit;
Luncile torente dese,
Rîură necontenit.

Focul mistuie pe dată
Ce din săbii a scăpat;
Moartea seceră turbată ;
Popolii s-au zdruncinat.

Din această crud-urgie
Naşte-un monstru fioros,
Naşte palida sclavie,
Cade p-oameni furios.

XV

Dreptul, libertatea nu per niciodată ;
Rîul îşi revarsă apa-i furiată,
Dar se reîntumă căitre patul său :
Astfel lumea vine după drumul rău.

XVI

Tu, frumoasă ţară, printre vijelie,
Cit ai suferit.
Lava coperise frageda-ţi cîmpie ;
Valurile tulburi, fără de sfîrşiît,
De turbate neamuri, toate peste tine
S-iaruncau gemînd.
îţi răpiră fiii ce cu dulci suspine
Te chemau cîntînd ;
Rătăciţi prin lume, cu-a lor limbă dulce,
tiu-al lor dor prea viu,
Le ziceau bătrînii : „Colo unde luce
Soarele mai viu,
Unde rîuri limpezi, unde cîmpul verde,
Unde-n griul d-aur roza fruntea-şi perde,
Acolo-i pămintul care noi dorim...
Acolo ne duceţi dulce să murim..."
Astfel cînt bătrînii ; lacrime sublime
P-a lor faţă tristă cură dulci şi line.

XVII

Mai caută repaosul
O, patrie dorită !
De pulberea bătăilor
Ţi-e fruntea coperită.

Fuşi liberă ca pasărea ;
Dar azi un popol mare,
La libertatea-ţi vergină
Rîvnit-a cu-nfoeare.

Ascute-ţi splendid paloşul !
Intinde-ţi arcul, ţară !
Căci cerul încă fulgeră
Şi lupta fi-v-amară.

Popoarele legatu-s-au
Să şteargă-al tău dalb nume
Din cartea mândră-a gloriei
Ce-ai scris cu sînge-n lume.

XVIII

Crivăţul scutură coamele cerului,
Pare d-o negură spre răsărit;
Creşte, se-ntunecă, fulgeră, bubuie,
Peste tot spaţiul s-a răspândit.
Viscolul repede suflă pe negure,
Norul se scutură, cade ploios ;
Rate câmpiile, spuimă, se râură,
Râul ca mările creşte spumos ;
Neacă livezile. Spaima se-maripă,
Zboară pe creştetul iumei în dor.
Tronul şi legile pică prin pulbere
Şi libertăţile repede mor.

XIX

Pentru ce salţi, Ister, zeitate-antică,
Undele-ţi se umflă... Spumă se ridică.
Un turban apare... Calul african
Sforăie şi muşcă frîul otoman.

XX

Maesitoasele palate
Şi biserici se zdrobesc
Şi pe rîuri aruncate
Pretutândene plutesc.

XXI

Deşertul crunt se-n tinde pe câmpul românesc,
Iar codrii cu tărie se turbur, clocotesc.
Pe coastele rîzînde zac satele~n ţarină ;
Femeile se-mprăştiu cu pruncii lor de mină.
O, **patria mea** dulce ! **Ce** doară s-a făcut
Eroii **tăi cei** tineri ce-n sînu-ţi ai crescut ?
N-aud **ei** piînsu-ţi fraged şi crudele suspine
Bătrânilor în lacrămi şi junelor vergine ?
Ca leii **dalbi** în lupte păreau feciorii tăi,
Dar astăzi se confundă necaţi de fiii răi !
Azi paloşele crunte, lăsate, se-nrugină,
Femeile durerea cu vorbe crude-alină.
„Amar **de** noi ! bărbaţii perd inimile lor !
Copiii în robie vor suferi cu dor !"
Iar mumele bătrîne zic încă cu mîndrie :
„Mişel e cel **ce** fuge de moarte la robie !"

XXII

Vîjie viscolul... plîngeră buciumul,
 în depărtare.
Cad loviturile, tună pe paveze,
 Fără-ncetare.
Bravii se turbură... pică pe pulbere,
 Mor în durere ;
Sîngele rîură ; neacă livezile —
 Soarele pere.
Unde spumiaitiee trec cu cadavere ;
 Arborii strică ;

Flacăra bubuie, fuge pe mirişte —
Coama-i ridică.
Strigătul oştilor, sunetul armelor
Geme mai tare.
Uhde-ţi sînt ordele, mîndre şi falnice,
Vizire omare ?
Vînturi contrarie sfarăm zăbalele
Giidei turbate
Şi năvălirile, de pepitul bravilor.
Fug spăimîntate.

XXIII

Cum în timp de coasă spicul zace-n crîng,
Oase peste oase,
Peste-o vale lată vînturile strîng
Albe şi lucioase,
Petece zdrobite, aninate-n spini,
Ici, colo s-arată ;
Vîntul lin se mişcă... Vulturii-n senin
Zbor în turmă lată.
Omeneşti lăcaşe nu se mai vedeau
P-ast tărîm de moarte ;
Ici, colea movile cîmpul încreţeau
Mari şi triste foarte.
Şi pe fiecare s-arăta vrun semn :
P-unele turbane ;
P-altele înfipte nişte cruci de lemn.
Semne triste, vane !
Lîng-acea cîmpie se vedeau păduri
Printre crăci stufoase ;
S-auzeau departe plîngeri şi murmuri,
Lungi şi dureroase,
Ce păreau să fie sufletele lor
Cele chinuite.
Frunzele dumbrăvii sufereau cu dor
De sînge stropite.

XXIV

Fără de fală, de libertate,
Ca floarea dulce te-ai gălbenit.
O zi «tu-n viaţă te-ai .odihnit,
Ca muncitorul care s-abate ;
Dar fiii-ţi vitregi şi trădători,
Care-ţi sug ţie sîngele dulce,
Ca viermii sucul rozei ce luce,
Cheamă streini asupritori.
Dînşli-ţi luară spada din mină ;
în lanţuri grele, greu te-au încins ;
Astfel mărirea noastră s-a stins,
Astfel s-abate fala română.

XXV

Stinsu-s-a fruimoasa-ţi viaţă
Şi feciorii tăi cei bravi.
Domnii tăi sînt robi la sclavi,
Fala ta peri sub ceaţă.

XXVI

Pentru ce tresari, o, ţară ?
Oare-o rază de trecut
Peste fruntea-ţi a căzut ?
Nu... Tu cerci durere-amară !

XXVII

Mîndră prin bătălii spada-ţi strălucea ;
Pe domnii şi p-aur te-au vîndut pe tine
Fiii tăi cei vitregi ordelor streine...
Plîngi cu lacrămi calde, plîngi, patria mea

XXVIII

Neamurile rele ce te pizmuiau
Se legară cu trufie
Şi ou gînduri crude asitf el şi ziceau :
„Ai să spargem cuibul cel de bărbăţie î

Fonul urii tale ochii tăi orbi ;
Iar a ta putere,
D-al tău corp pilită, lesne se toci,
Merse spre cădere.

XXIX

Liberă-nainte, astăzi eşti robită !
Tu fuseşi vitează şi astăzi eşti zdrobită
De-un fatal strein !
Fost^ai glorioasă şi astăzi defăimată ;
Inima ta-i moartă, faţa-ţi întristată,
Patrie de chin !
Putrezi sînt feciorii-ţi ! Inima şi sînge
Li s-au putrezit...
Pune vălul morţii, ţara mea, şi plînge,
Daca mîndru-ţi suflet astfel s-a-njosit !

XXX

Eşti ca vasul ce-şi ia zborul
Fără cîrmă, fără port,
Şi vîslaşii răi ca dorul,
Printre rele stînci te port !

XXXI

Viscoloase fură zilele trecute ;
Dar atunci românii fură dalbi şi tari ;
Garpuri, lucruri, sate pe păinînt căzute

Le călcau piciorul ordelor barbari ;
Dar din sînu-acelor viscole turbate.

S-auzea cuvîntul cel de libertate.
Moartea şi durerea şi-astăzi chiar domnesc
însă nu mai este dulcea neatîrnare !
Şoptele ce-n aer azi se risipesc
Sînt strigări de chinuri şi de întristare.

XXXII

Văzui mişcîndu-şi pletele
Flăcăi cu mîndre feţe
Şi fruntea lor creţindu-se
în prima tinereţe ;

Pe feţele fecioarelor
Pălind suava floare,
Şi popolul plăcerile
Chemînd consolatoare.

Streini sînt fiii patriei
în ţara lor dorită !
Amare le sînt zilele —
Căci ţara li-e robită !

Femeile cu lacrime
Pe cei fricoşi blesteamă !
Bătrînii cîntă cîntece
De doruri şi de teamă.

Perit-a cîntul verginei
De fală ş^armonie ;
S-aude numai plîngere
De pradă, tiranie !

Pe drumuri pasă oameni
Cu fețile-ntristate
Şi c-oohii stinşi de Iacrime,
Cu frunțele-nelinate.

Dar colo-n lunca fragedă
Răsare-o dulce floare,
Ce-alină a noastre Iacrime :
Speranța răpitoare !

j

NOTE SI COMENTARII

POEZII
DE
D. BOLINTINEANU
atît cunoscute cît şi inedite

1885

în 1862, doi dintre scriitorii proeminenţi de la mijlocul secolului al XIX-lea, Dimitrie Bolintineanu şi Grigore Alexandrescu, s-au decis să-şi alcătuiască, fiecare în parte, o ediţie cuprinzătoare şi reprezentativă din creaţia lor lirică de pînă la acea dată. în presa vremii, intenţiile celor doi poeţi au fost aduse de îndată la cunoştinţa cititorilor, cu scopul **de** a le atrage interesul asupra acestor ediţii, lansîndu-se totodată liste de abonaţi, pentru a se asigura o cît mai largă difuzare a exemplarelor tipărite. Astfel, într-o notă intitulată ***Despre literatură la noi,*** apărută in ***Românul,*** an. VI. nr. 325, 21 noiembrie 1882, p. 1065, redacţia ziarului arăta că îşi face „datoria de a semnala atenţiunii publice, deşi nu în totul neşte nouă produceri, dară cel puţin două frumoase reproduceri", precizînd că e vorba de „retipărirea operilor poeţilor noştri Bolintineanu şi Gr. Alexandrescu". Nota din ***Românul*** se oprea mai întîi asupra operei poetice a lui Grigore Alexandrescu, relevîndu-i, succint, sensurile şi trăsăturile caracteristice, referindu-se apoi la opera şi personalitatea lui Dimitrie Bolintineanu. Pornind de la premisa că „operile sale sunt destul **de** bine cunoscute **de** români", comentariul ziarului exprima convingerea că „toţi şi-aduc aminte de duioasele, melodioasele versuri în cari d. Bolintineanu cînta simţimintele cele mari, patriotismul, virtutea, în cari se nara în tablourile vii, faptele eroilor noştri, legendele ce poporul făcu asupra lor". în încheiere, anunţînd că D. Bolintineanu „publică astăzi o ediţiune completă a tuturor operilor sale vechi şi a altor noi", alături de Grigore Alexandrescu, moţa din ***Românul*** chema publicul cititor „a da ambilor noştri poeţi concursul şi susţinerea sa".

Un anunţ similar s-a publicat şi în ***Buciumul,*** an. I, nr. 1, 15 decembrie 1862, p. 3, în care se arăta că „doi poeţi eminenţi ai

noştri, doi autori clasici ai României, d.d. Grigorie Alexandrescu şi Dimitrie Bolintineanu, au pus sub tipar în cîte o ediţie completă scrierile lor de pînă astăzi. Bibliotecile noastre ae vor înavuţi cu aceste două cărţi mari cari vor coprinde două geniuri diferite ce au binemeritat totdauna din partea patriei. Aceste două mume atît de iubite şi cu drept cuvînt stimate de către români sunt destul să figureze în capul acestor două cărţi spre recomandaţiunea lor." în finalul anunţului se preciza, ou un îndemn subînţeles, că „liste de subscrieri sunt depuse pe la toate librăriile şi adrninistraţiunile ziarelor române".

Primul care a izbutit să-şi concretizeze intenţiile, într-o scurtă perioadă de timp, a fost Grigore Alexandrescu. Dispunând probabil de condiţii materiale mai bune şi de un sprijin mai eficace, are satisfacţia de a-şi vedea apărută, în 1863, la Bucureşti, în Tipografia naţională a lui Ştefan Rassidescu, ediţia completă intitulată *Meditaţii, elegii, epistole, satire şi fabule.*

Ediţia poeziilor lui Dimitrie Bolintineanu a întâmpinat însă numeroase dificultăţi, care i^au întârziat cîţiva ani apariţia. Iţe din lipsa unor posibilităţi pecuniare, fie din insatisfacţia provocată de numărul prea mic de abonaţi la ediţia anunţată, poetul s-a văzut constrîns să renunţe la proiectul său, nu fără amărăciune, cum reiese din scrisoarea sa deschisă, datată „17 decembrie 1862" şi publicată în *Românul,* an. VI, nr. 353, 19 decembrie 1862, p. 1153. Mulţumind mai întîi redacţiei ziarului pentru că a avut „gingăşia a recomanda publicului subscrierea la tipărirea poeiziilor subsemnatului", la ediţia ce urma să cuprindă „o serie de poezii lirice, elegii, balade, legende, ode, cântece, melodii, macedone, libiene, apoi poeme şi opt drame din istoria românilor", Dimitrie Bolintineanu îşi exprima regretul să „de un an aproape, numai ţara legală prin deputaţii Camerei legislative au răspuns la acest apei, ceea ce nu a putut face nici jumătate din numărul trebuincios pentru tipărire". Cu mîhnire înăbuşită, declara că „această subscripţiune se anulează ou desăvârşire", încercând, printr-o disimulată autoironie, să-şi asume cauza insuccesului : „Nu avem a face nici o plîngere. Se înţelege negreşit că, dacă ţara nu a încurajat această întreprindere, viinia este a autorului al cărui talent şi simţiminte par să nu fie la înălţimea gustului şi simţiminteloir românilor în această nouă eră de progres."

Intervenţia lui Dimitrie Bolintineanu, avînd un evident sens de reproş moralizator, nu a rămas fără ecou. în presa timpului s-a

luat îndată atitudine în favoarea sa, în sprijinul tipăririi ediţiei. Situaţia critică în care se afla poetul, nevoit să-şi întrerupă publicarea poeziilor, a fost semnalată cu promptitudine în ***Buciumul,*** an. I, nr. 2, 1 ianuarie 1863, p. 4, la rubrica ***Revista literară,*** lansîndu-se din nou publicului cititor un apel cu vibraţii patetice, dar şi cu finalitate critică faţă de dezinteresul cu care unii au întimpinat pregătirea ediţiei. Comentariul din ***Buciumul*** releva, la început, revirimentul produs în lirica românească de cei mai reprezentativi poeţi ai epocii respective, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Alexandru Donici, care „măltară şi pişcară de mai multe ori cu frumoasele lor versuri inimile noastre". Se pleda apoi, la modul interogativ, pentru reunirea în volumele distincte a tuturor poeziilor acestora, spre a oferi cititorilor o lectură de profunzime şi, pe de altă parte, spre a facilita viitorilor cercetători posibilitatea studierii şi cunoaşterii complete a caracteristicilor liricii româneşti din acea epocă : „Dar pentru ce aceste schinteie de geniu, risipite pe foi volante, să nu se adune în flăcări, să nu se adune în câte un întreg pe care să putem citi pagină cu pagină toate exalările acestor suflete mari, create spre a înnobila şi a corige inimile noastre printr-un suspin sau printr-un surâs ? Pentru ce aceşti poeţi ai unei singure epoce, contimporani, să ou imprime în cîte un volum, întregul lor risipit şi să caracterizeze mai bine, celor ce vor voi să studie o epocă întreagă a literaturii române ? Ne mîngîiem la anunţarea că d. Bolintineanu şi d. Gr. Alexandrescu au pus sub tipar operile lor întregi pînă astăzi". Argumentele invocate serveaţi la demonstrarea necesităţii tipăririi ediţiei lui D. Bolintineanu, arătîndu-se că sistarea acestei ediţii constituia o pierdere pentru literatura română, un motiv de îngrijorare şi mîhnire : „Durereia însă a fost mare cînd am aflat că d. Bolintineanu renunţă la tipărirea operelor sale şi mâhnirea a fost profundă cînd am aflat cauza acestei renunţări."

Cei ce rămăseseră impasibili faţă de listele de subscripţie pentru tipărirea ediţiei erau apostrofaţi şi mustraţi pe un ton liric dar ferm, incitîndu-i să-şi revizuiască atitudinea ce putea să pară vinovată faţă de destinul poetului : „Ce feliu ! Voi, toţi părinţi şi mume. cari vă mândriţi, surîdeţi şi sunteţi fericiţi cînd ascultaţi pe pruncii voştri recitind o baladă eroică, o elegie încîntătoare a poetului Bolintineanu, nu v-aţi crezut datori, nu v-aţi simţit culpabili cînd aţi aflat că poetul Bolintineanu, această pasăre măestră, ce încîntă căminul vostru, îşi trage de sub

tipar poeziile sale pentru că nu se găsesc destui subscriptori spre a se acoperi cheltuielile tiparului ? Şi cari sunt aceste cheltuieli ale tiparului ? Vreo două-trei sute de galbeni î Ce feliu ? în toată România liberă, de cinci milioane de oameni, între toţi românii 14 milioane, nu s-a găsit un singur om, un singur părinte de familie, o singură mumă care să zică : pentru anul nou 1863 un franc mai puţin, o fustă mai puţin ; să facem cadou copilului nostru, inima, sufletul poetului român Bolintineanu şi să-i zicem : ţine minte bine, să spui copiilor tăi că părinţii ţi-au făcut cadou de anul nou 1863 cartea cea mare a geniului Bolintineanu." Dar nu numai virtualii cititori obişnuiţi erau apostrofaţi, ci şi cei care aveau misiunea să se dedice educaţiei publice, răspîndirii şi preţuirii literaturii române. Erau vizaţi în primul rînd profesorii, a căror nobilă datorie era aceea de a sădi în inima şi conştiinţa tineretului studios nu numai dragostea faţă de literatura naţională, ci şi sensurile patriotice conţinute în mesajul liric al lui D. Bolintineanu : „Trist lucru în adevăr că nici unul din junii noştri, şi ce zic, nici unul din profesorii noştri să nu anunţe, să nu deplîngă de pe catedra sa acest eveniment în literatura română." Interpelarea din ***Buciumul*** nu scutea nici forurile oficiale, îndeosebi Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, care „risipeşte pe tot anul 120.000 lei fără să ştie nimeni cum şi pentru ce" şi care ar fi trebuit să ia decizia „să dăm o a 12-a parte clin banii încuragierelor pe acest an spre a scăpa din naufragiu geniul unui autor clasic al României".

O pledoarie entuziastă în favoarea lui D. Bolintineanu înfcîlnim şi în ***Aurora română,*** an. I, nr. 2, 15/27 ianuarie 1863, p. 22. Dînd relaţii asupra conţinutului ediţiei, ziarul deplînge şi el faptul că „eminentul poet al naţiunii noastre" s-a văzut constrîns, din lipsă de abonaţi, să renunţe la prodectul său : „Foile de prenumeraţiune au ieşit aproape de un an însă, durere, la poeziile celui mai excelinte poet român se subscriseră atît de puţini, încît nu se acoperiră nici jumătatea spezelor de tipar." Reproducind scrisoarea deschisă publicată de D. Bolintineanu în ***Românul,*** nota din ***Aurora română*** încheia cu acelaşi ton de reproş faţă de cei ce nu acordau suficient interes operei unuia dintre cei mai de seamă poeţi ai vremii : „Ce cuvinte modeste sunt aceste ! Cît de frumos exprimă ele nobleţea spiritului şi ablegarea poetului... Sărmanule poet! de ce n-ai scris opurile tale frînceşte

sau greceşte, atuneea te-ai bucura nesmintit de o îmbrăţişare mai călduroasă din partea multor fii ai României."

Faptul că ziarele amintite îşi extindeau reproşurile asupra tuturor categoriilor de cititori 1-a determinat pe D. Bolintineanu să aducă unele clarificări necesare ale problemei în discuţie, printr-o nouă scrisoare deschisă, apărută în ***Buciumul,*** an. I, nr. 4, 9 ianuarie 1863, p. 4. La sesizarea editorului Christu loanin, care cunoştea bine, prin propria sa experienţă, interesul sau dezinteresul diverselor categorii de cititori faţă de operele scriitorilor noştri din acel timp, Dimitrie Bolintineanu precizează, în această nouă scrisoare, că cei ce trebuiau blamaţi nu erau cititorii simpli, oamenii obişnuiţi, preocupaţi continuu de propăşirea literelor româneşti, ci reprezentanţii claselor avute, înstrăinaţi de literatura naţională. Scrisoarea lui D. Bolintineanu era precedată de această notă din partea redacţiei : „Văzînd în într-un număr al ***Românului*** că d. Dimitrie Bolintineanu îşi trage de sub tipar ediţiunea completă a scrierilor sale din cauza lipsei de subscriptori trebuincioşi pentru acoperirea cheltuielilor acestei ediţiuni, indignaţi, noi am provocat simţimintele naţionale în termeni ce s-au văzut în ***Revista literară*** din no. 2 al ***Buciumului*** Acum d. Bolintineanu ne asigură că lucrul s-a trecut cu totul altfel de cum arătase ziariul ***Românul.*** Fericiţi că această culpă se aridică d-asupra naţiunii române, publicăm aci cele ce ne comunică d. Bolintineanu". în scrisoarea sa, poetul mulţumea, iarăşi, pentru „maniera graţioasă" în care ziarul susţinuse tipărirea poeziilor sale, însă aducea un element nou, o precizare .care situa problema în discuţie într-o altă perspectivă. De data aceasta, D. Bolintineanu declara că, „voind a face o ediţie de lux", deci o ediţie mult mai costisitoare, „s-a făcut apel la clasa avută, care avea dreptul a răspunde sau a nu răspunde". El lua apărarea cititorilor obişnuiţi, care nu dispuneau de suficiente resurse financiare pentru cumpărarea unei ediţii de lux, arătînd totodată că aceştia erau cei mai devotaţi sprijinitori ai literaturii naţionale : „Pentru numele lui Dumnezeu, amice>, faceţi osebire în ziariu de poporul român şi acei ce nu răspund la întreprinderi de. literatură naţională, căci toate cărţile tipărite pînă astăzi s^au trecut în poporul român pînă la 1500 exemplare". Poetul aducea ca argument scrisoarea primită de la editorul Christu loanin, pe care o considera „atît o explicare pentru ce ediţiile de lux nu izbutesc, cum şi o dovadă de mare credinţă a unui fiu

din popor în poporul român". Scrisoarea lui Christu **Ioanin,** **datată** „3 ianuarie 1863", reprodusă în continuarea **scrisorii** lui **D.** Bolintineanu, lămurea pe deplin lucrurile, incriminând **nepăsarea** protipendadei față **de** operele scriitorilor români **și** demonstrând, convingător, că cititorii din masele populare erau cei mai devotați iubitori ai literaturii autohtone. **„DonYii/ule Dimitrie** Bolmtrnene ! — îi scria Christu Ioanin. Am cetit.. în. **remarcabilul** și eruditul ziariu ***Buciumul*** că listele de **subscriere la** poeziele dumitale le-ai fi retras. Nu mă prinde mirare, **fiindcă de mai** multe ori v-am înștiințat că edițiile de lux al **căror cost este** foarte ridicat și ai căror amatori sunt foarte **puțini, după** o lungă sperienţă ce am făcut, nu au reușit. Dar dacă **această** ediție **ar fi** pentru popor, vă asigur că va reuși precum **au** reușit **toate** operile dumitale ce am editat și din care unele le-am **trecut** pînă la no. de 1500 exemplare. Domnul meu ! **Să nu** se **facă** nedreptățire poporului român, căci poporul citește **românește**, și pot zice că numai poporul citește.

Ca librar, cunosc pe amatorii de literatură română ; **ei** sunt numai în popor. Eu însumi m-am lăsat de multe ori a **mă amăgi, de** frumoasa speranță că clasele avute vor contribui la **literatura** română ; astfel, cînd am voit a edita opere ce **se** adresa **la capitaluri**, am rămas cu ele în magazie ; când însă am editat **opere** române ce se adresa la popor, prin prețul lor, am reușit **a le** trece repede. O repet însă, numai poporul citește românește."

Christu Ioanin îi propune lui D. Bolintineanu să **renunțe** la ideea unei ediții de lux, oferindu-se să-i tipărească o **ediție** obișnuită, amîndoi avînd de cîștigat de pe urma acestui **fapt :** „Cît pentru operele dumitale, dacă această ediție s-ar tipări obicinuit, vă asigur că va reuși precum au reușit toate operele dumitale, rămîindu-ini și mie un profit. Pentru aceea, sigur fiind de o completă reușită, ca totdauna, mă ofer a edita eu toate poeziile dumitale vechi și noi, ba încă și cu o remunerație demnă de aceste opere, și sper, domnul meu, că nu-mi vei refuza propunerea ce vă fac și-mi veți da preferința ca cel **mai** vechi editor al scrierilor dumitale." Propunerea lui Christu Ioanin era,, desigur, tentantă. Parțial, D. Bolintineanu va ține seama **de ea.** Ideea unei ediții de lux îl va obseda însă, în continuare.

Deși ziarele interveniseră activ în stimularea interesului cititorilor pentru ediția anunțată, realizarea acesteia a întâmpinat încă foarte mari obstacole. Se pare că sumele rezultate din înscrierile pe listele de abonați nu acopereau în suficientă măsură

cheltuielile de tipărire, publicarea ediției fiind amînată de la an la an. N-ar fi exclus ca însuși D. Bolintineanu să fi trenat apariția ediției, deoarece în această perioadă devine înalt demnitar de stat al Principatelor Române Unite și, cu modestia-i exemplară, ce l-a caracterizat întotdeauna, desigur că nu vroia să profite de poziția sa politică. La 12 octombrie 1863, prin decretul nr. 976, semnat de Alexandru ioan Cuza, s-a format un nou guvern, sub președinția lui Mihail Kogălniceanu, guvern care avea să înscrie cel mai luminos moment din timpul Unirii, îndeplinind un rol hotărîtor, de însemnătate istorică, prin legile și reformele realizate. Din acest guvern a făcut parte și Dimitrie Bolintineanu, ocupînd importanta funcție de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, pînă la 29 iulie 1864, cînd, fără nici un motiv explicit, își dădu demisia. Peste cîteva luni îl vedem însă preocupat din nou de ediția sa. De data aceasta, pentru a-și vedea visul împlinit, se adresează chiar Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, al cărui titular fusese, solicitând un împrumut de 500 de galbeni, în vederea publicării ediției din poeziile sale vechi și noi, obligîndu-se să restituie suma respectivă sub formă de exemplare tipărite, care să fie distribuite ca premii școlare. Ministerul îi aprobă un împrumut de 1400 lei (Arhivele Statului, București, Ministerul Instrucțiunii Publice, .1864, dosar 418, f. 620).

Evident, împrumutul obținut a fost de bun augur. în primăvara anului următor, 1865, ediția vede, în sfîrșit, lumina tiparului, în două volume, purtând titlul ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite.*** A apărut mai întîi o ediție obișnuită, la București, în Tipografia lucrătorilor asociați. La foiarte scurt timp utilizîndu-se același zaț, dar schimbîndu-se calitatea hîrtiei și prezentarea grafică, apare mult dorita de poet ediție de lux, purtând pe. pagina de titlu mențiunea „Edițiunea a doua". Apariția ediției de lux a fost salutată cu entuziasm în presa vremii. De pildă, în ***Trompeta Carpaiilor,*** an. I, nr. 28, 10/22 iunie 1Ş65, p. 109, se scria : „Literatura română își urmează, precum am mai zis-o, avîntul ei. Două volume de poezie ale dulcelui nostru poet Bolintineanu ieșiră de sub tiparul cel mai perfect pînă astăzi la noi, de sub tiparul Lucrătorilor asociați. Această ediliune este demnă de ceea ce conține, de poeziele Bolintineanolui. Este, în adevăr, agreabil a citi o poezie suavă pe o hîrtie veilino, frumos și exact tipărită." întemeiată la începutul

anului 1865, de către Franz Gobl, Scarlat Walter şi Petre Ispirescu, Tipografia lucrătorilor asociaţi a prezentat ediţia de iux a poeziilor lui D. Bolintineanu la concursul de grafică din 1886, fiind premiată cu medalia de argint, cum ne informează Petre Ispirescu în ***Jurnalul*** său (cf. ***Documente şi manuscrise literare,*** voi. II, alese, publicate, adnotate şi comentate de Paul Cornea şi Elena Piru, Bucureşti, Editura Academiei R.3.R., 1969,. p. 197).

Primul volum ai ambelor ediţii din 1865, absolut identice în conţinutul lor, este dedicat de poet „Umbrelor ce au lăsat, averi pentru instrucţiunea publică" şi conţine ciclurile ***Florile Bosforului, Legende istorice*** şi ***Basme.*** Cel de al doilea volum,, dedicat „Corpului profesoral din România", este alcătuit din ciclurile ***Macedonele, Reverii*** şi ***Diverse.***

FLORILE BOSFORULUI

în perioada îndelungatului său exil politic de după revoluţia de la 1848, Dimitrie Bolintineanu acţionează, mai întîi în Transilvania, îndreptîndu-se apoi spre Constantinopol. Peste cîteva luni, în toamna anului 1849, ajunge la Paris, unde rămîne pînă spre sfîrşitul anului 1851. De aici, la începutul lui 1#52J se reîntoarce la Constantinopol. în notele finale din primul Volum al ediţiei din 186$, redactate de D. Bolintineanu la modul impersonal, pare-se şi" cu contribuţia altcuiva, se menţiona că „autorul acestor poezii, expuls din ţara sa în anul 1848, compromis în mişcarea politică de atunci, se duse în Transilvania, apoi la Constantinopol, de unde înainta la Paris spre a-şi urma studiile începute acolo în 1846 şi întrerupte de revoluţiunea din februarie. Dupe o şedere de doi ani în Paris, se înturnă în Constantinopole." în capitala Turciei, poetul e găzduit de Ion Ghica,. „în graţiosul său locaş pe Bosfor", cum va preciza ulterior, într-un articol publicat în ***Dîmboviţa,*** an. I, nr. 1, 22 martie 1870, p. 10. în casa bunului său prieten, D. Bolintineanu e înconjurat de caldă afecţiune şi preţuire, găseşte înţelegere şi alinare, dar mai ales o atmosferă prielnică preocupărilor sale literare.

La Constantinopol, poetul este impresionat de splendorile peisajului oriental, de farmecul fascinant al Bosforului, de savoarea specifică moravurilor şi ţinuturilor exotice, în ***Note la*** *volumul I* al ediţiei din 1865, D. Bolintineanu relata, cu încîntare : „Turcii numesc Bosforul : ***Bogaz bogassi.*** Prin acest canal Marea Neagră comunică cu Propontida sau Marea de Marmara. Lungimea lui este aproape 30 kilometre şi lărgimea lui se schimbă de la patru la unul. Malurile acestui canal sunt celebre prin frumuseţea lor pitorească, prin gradinele delicioase ce acoperă malurile şi dealurile vecine şi fac loc, între ele şi marea, unor case, chioşchiuri, saraiuri cu formă orientală. Nu este nimic mai frumos în lume, ca sit, decît această strîmtoare. Natura aici are o calitate particulară, aceea de a nu obosi niciodată ochii ce o privesc. Varietatea infinită a tablourilor produce acest fenomen. Astfel, fiece minut aduce ceva nou sau în desemn, sau în colorile acestui tablou magic. Cerul, sub înrîurirea curintelor de aer ce-şi comunică cele două mări, precum şi malurile atît de variate în formele lor, gradinele, stîncile, văile contribuă la această luptă eternă între umbre şi între raze, contribuă la naşterea marii varietăţi."

La Babek, pe malul Bosforului, compune poezia ***Rable,*** pe care o citeşte în ambianţa plăcută din casa lui Ion Ghica. Soţia acestuia, Saşa, „femeie cu educaţiume şi inteliginţă superioară", se arătă extrem de încîntată şi „angaja pe poet a exploata frumuseţile Bosforului", cum precizează însuşi D. Bolintineanu în ***Note la volumul J.*** Poeziile pe care le scrie în acest timp, inspirate clin splendorile naturii orientale şi din realităţile caracteristice acestui mediu, învăluite adesea în mireasma legendei, impregnate de sentimentalismul şi senzualismul specific oamenilor şi întîmplărilor din zona pitorescului exotic, au constituit ciclul ***Florile Bosforului.*** Desigur, îndemnurile primite din partea soţiei lui Ion Ghica au avut şi ele un rol stimulator, însă poetul nostru urma, în această direcţie, o coordonată fundamentală a romantismului, îndeosebi a romantismului francez, pentru care Orientul devenise o nouă şi tulburătoare sursă de inspiraţie.

Interesul scriitorilor europeni pentru realităţile Orientului începe să se manifeste tot mai accentuat în prima jumătate a secolului al XÎX-lea, căpătînd o amploare deosebită sub auspiciile romantismului. Desigur, tentaţia Orientului se manifestase şi mai înainte, însă izolat şi fortuit, expresia literară a acestei tentaţii avînd mai mult aspectul unei galanterii exotice. De regulă, cei ce îşi alegeau subiecte din Orient nu-1 văzuseră, inspirîndu-se îndeosebi din relatările şi însemnările de călătorie

ale altora, informaţii bogate în acest sens oferindu-ne Pierre Martiino î;n lucrarea ***L'Orient dans la litterature francaise au XVII-e et XVIII-e siecle*** (Paris, Hachette, 1906) şi Jeian-Marie Carre în voluminoasa sa exegeză ***Voyageurs et ecrivainş frangais en Egypte*** (Cairo, Imprimerie de L' Institut Fjrancais d\ Archeologie Orientale, 1932). în secolul al XVIII-lea, motivele şi pretextele orientale devin frecvente în literatura franceză. După ce publică ***Lettres persanes,*** în 1721, Montesquieu scrie romanul ***Arsace et Ismenie,*** subintitulat „histoire orientale". Volţaire tratează şi el subiecte orientale în piesele de teatru ***Zaire*** (1732) şi ***Mohamet ou le Fanatisme*** (1741). De asemenea, Le Sage dă la lumină multe comedii galante cu teme orientale, care lansează o adevărată modă de piese burleşti, cum este ***Les Trois sultanes*** (1761) a lui Favart. O viziune nouă asupra Orientului, din perspectiva preromantismului, aduce Volney, prin ***Voyage en Egypte et en Syrie*** (1787) şi apoi prin celebrele ***Les Ruines*** (1791).

Ca urmare a pătrunderii lui Napoleon înEgipt, orientalismul capătă o îndrumare oficială. în 1795 se înfiinţează Ecole des langues orientales, „qui fit de rorientalisme frangais une science officielle, et lui donne, en mame temps que la dignâte, des ressources etdes instruments nouveaux. Son histoire veritable commence â cette date", precizează Pierre Martine în ***L'Orient dans la litterature frangaise au XVII-e et XVIII-e siecle*** (p. 360). De asemenea, la 20 august 1798, Napoleon fondează L'Institut d'Egypte, însărcinat cu alcătuirea unei vaste enciclopedii despre» ţara piramidelor.

Interesul pentru Orient, constituit în aceste împrejurări, capătă un alt sens şi o altă substanţă, odată cu apariţia romantismului. Scriitorii preferă îndepărtatele ţinuturi exotice ca o reacţie împotriva clasicismului cantonat în antichitatea greco-latină. De asemenea, spiritul lor învolburat, setea de evaziune, de peregrinare, atracţia pentru zonele geografice necunoscute, acoperite de legendă şi înmiresmate de întîmplări fabuloase, senzaţia tulburătoare a sentimentalismului şi erotismului practicat în aceste zone îi îndeamnă să călătorească în Orient, să se inspire din realităţile lui, să-1 cînte chiar fără a-l vedea. „Agites, inquiets, melaincoliques, souffrants d'un eternei ennui, emportes par leur imagination, ils se sentent Târne vagabonde et eprouvent un besoin de depaysement", spune Fernand Bassan în studiul ***Chateaubriand, Lamartine, Nerval et Flaubert en Terre Sainte,*** apă-

rut **în** ***Revue des sciences humaines*** (Paris, oct.-dec. 1965, fasc. 120, p. 493). Chateaubriand publică, în 1811, ***VItineraire de Paris ă Jerusalem.*** în 1835, în urma călătoriei întreprinse, Lamartine tipăreşte ***Les Souvenirs, impressions, pensees et paysages pendant un voyage en Orient.*** Iar în 1851, apare ***Voyage en Orient*** de Gerard de Nerval. Cel mai de seamă moment îl înscrie Victor Hugo, prin volumul de poezii ***Les Orientales,*** apărut în 1829, în prefaţa căruia scria : „On s'oceupe aujourd'hui, et ce resultat est du a miile cause qui toutes ont amâne un progres, on s'occupe beaucoup plus d'Orient qu'on ne Ta jamais fait. Les etudes orientales aVont jamais ete poussees si avânt... Jamais tant d'intelligences n'ont fouille â la fois ce grand abîme de l'Asie... **II** resulte de tout cela que l'Orient, soint comme image, soit comme pensee, est devenu pour les intelligences autant que pour les imaginations une sorte de preoccupation generale â laquelle rauteur de ce livre a obei peut-etre ă son insu." Victor Hugo şi-a imaginat un Orient pe care nu-1 văzuse, însă în versurile lui triumfă extraordinara sa putere de sugerare şi evocare, darul său excepţional pentru culoare şi pitoresc, o inepuizabilă fecunditate verbală, o virtuozitate ritmică fără egal. Victor Hugo prezintă Orientul voluptos, spre care se va simţi atras şi D. Bolintineanu.

Tentaţia Orientului a fost comună întregului romantism apusean, cu ecouri şi în romantismul tardiv al literaturilor răsăritene, în Germania, semnalul îl dă Herder, prin preocupările sale în domeniul esteticii orientale, cum precizează Rene Gerard în ***L'Orient et la pensee romantique allemande*** (Nancy, Georges Thomas, 1963, p. 7). Ca manifestări specifice romantismului german, în această direcţie, amintim ***Divanul oriental-occidental*** de Goethe, care a împrumutat din literatura Orientului strălucirea imaginilor şi o senzualitate delicată, apoi volumul ***Trandafirii Orientului*** de Rukert, apărut în 1822, în care îl imită pe Hafiz, excelînd prin savoarea stilului şi sonoritatea rimelor. Din literatura engleză e suficient să amintim ciclul „poemelor orientale" ale lui Byron, ***Ghiaurul, Mireasa din Abydos, Asediul Corintului, Rătăcirile lui Childe Harold, Corsarul,*** a căror acţiune se desfăşoară adesea într-o natură luxuriantă, aducînd în scenă întîmplări dramatice, sentimente năvalnice, personaje stăpînite de iubiri mistuitoare, pătimaşe, de nelinişti devorante, totul proiectat pe cadrul fabulos al Orientului.

Ca poet crescut la şcoala romantismului european, îndeosebi francez, Dimitrie Bolintineanu nu putea rămîne străin faţă de

această importantă latură a noului curent literar. Asemenea altor scriitori români de la mijlocul secolului al XlX-lea, care făceau eforturi vizibile şi nelipsite de rezultate meritorii, de a-şi sincroniza creaţia cu marile literaturi europene, D. Bolintineanu şi-a încercat puterile şi în această direcţie, cu mai mult sau mai puţin talent, potrivit posibilităţilor lui şi ale liricii româneşti din acea epocă, propunîndu-şi să cînte şi el *Florile Bosforului.*

în literatura română, primele ecouri ale Orientului le întâlnim la Theodor Codrescu, în memorialul O *călătorie la Constautinopoli,* apărut la Iaşi, în 1844. O călătorie în capitala Imperiului Otoman întreprinde şi Vasile Alecsandri, în. 1845, consemnîndu-şi impresiile într-o- agendă rămasă mult timp nefructificată, comentată de G. Bogdan-Duică în studiul *Despre Vasile Alecsandri. întîia călătorie la Constantinopole,* publicat în *Viaţa românească,* an. XIV, nr. 1, ianuarie 1922, p. 41. în urtma acestei călătorii scrie însă poeziile *Pescarul Bosforului* şi *Bosforul,* prevestind tematica şi atmosfera din ciclul lui D. Bolintineanu* Demn de menţionat este şi faptul că, în *România literară* din 1855, Dimitrie Ralet publică O *scrisoare de pe Bosfor* şi, în 1858, la Paris, memorialul *Suvenire şi impresii de călătorie în România, Bulgaria, Constantinopole.*

Cel ce introduce în literatura română poezia de inspiraţie orientală, în consonanţă cu lirica romantică europeană, este însă Dimitrie Bolintineanu. însuşi autorul *Florilor Bosforului* era conştient de noutatea pe care o aducea, ca poet romantic, în lirica românească din acel timp, încă tributară motivelor depăşite ale clasicismului. în *Note la volumul I* al ediţiei din 1865, £>. Bolintineanu sublinia: „Aceste poezii erau un lucru nou în literatura română ostenită pînă aici sub greutatea figurilor mitologice, ale zeilor şi zeelor din Olimpul antic, şi perzînd seva şi flacăra sub săgeţile unui Cupidon îmbătrînit şi cu întristare uzat." Dimitrie Bolintineanu are meritul de a ne fi dat o imagine autentică asupra exoticului oriental. Poetul nostru l-a cunoscut direct, în perioada exilului, trăind în mijlocul lui timp de aproape şase ani. "istoria i-a obligat pe romanticii noştri să cunoască şi să înţeleagă mult mai bine Orientul, în aspectele lui atât de caracteristice concentrate în capitala imperiului turc^ dar şi în răsfrîngerile şi prelungirile pe care el • Ie-a. avut - în viaţa socială, în moravurile publice şi particulare, în mentalitatea unor categorii de oameni din ţările româneşti, de-a lungul secolelor de

dominaţie a Porţii Otomane, cu toate implicaţiile ei. De aceea, versurile lui D. Bolintineanu din *Florile Bosforului* nu pot fi suspectate de convenţionalism şi artificialitate, cum de multe ori s-a întâmplat. într-adevăr, poeziile din acest ciclu sînt de o pronunţată inegalitate, dar neîmplinirile şi carenţele unora dintre ele nu se datoresc faptului că D. Bolintineanu ar fi avut o imagine falsă asupra Orientului şi ar fi zugrăvit scene, atitudini şi sentimente necanforme cu realitatea. Nereuşita unor poezii trebuie căutată în precaritatea unor mijloace de expresie artistică, sesizabilă nu numai la D. Bolintineanu, ci şi la alţi poeţi de la mijlocul secolului trecut.

Poeziilor din acest ciclu li s-a recunoscut bogăţia stilistică şi imagistică, pitorescul senzaţiilor, farmecul exotic, însă adesea în detrimentul acţiunii, al consistenţei scenelor de viaţă evocate. Observaţia a făcut-o mai întâi Aron Densuşianu, în studiul *Poeziele lui* D. *Bolintineanu,* inclus în volumul al doilea din *Cercetări literare* (laşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 18-87, p. 325), unde arăta : „Această natură în care se petrece acţiunea poemelor a fost şi fericită, dar şi nefericită pînă la un punct pentru poet. Poetul îşi concentrează puterea mai mult în descrierea frumuseţilor Bosforului, trecînd iute, încondeind uşor şi chiar negligind acţiunea, care este temeiul poemei. Pe iîmgă aceasta, poetul dezvoltă în poeme atâta pompă de limbă, un atât de viu torent de versuri, încît toate acestea într-atâta vorbesc şi răpesc pe cetitoriu, încît el nu poate să-şi deie seama de ceea ce se petrece, de acţiune, şi astfeli trece peste piesă fără să poată prinde şi ţine în minte dezvoltarea ei, ci alegîndu-se de cele mai multe ori cu sunetul nespus de dulce şi melodios şi cu expresiunile pline de roze şi flori, cu un feli de miros îmbătătoriu ce curând se risipeşte." în multe versuri din acest ciclu, D. Bolintineanu a izbutit să redea, în imagini autentice şi inedite, farmecul peisajului oriental, atracţia fascinantă a Bosforului, irizările mărilor care unesc Europa cu Asia, pitorescul unor ţinuturi acoperite de legendă. Dar mai ales a relevat savoarea proprie stărilor afective, mireasma specifică sentimentalismului şi senzualismului oamenilor şi întâmplărilor din această zonă geografică şi umană. Impresia vie de autenticitate, care cucereşte sensibilitatea cititorului şi-l transpune nemijlocit în interiorul cadrului zugrăvit, e asigurată prin variate mijloace, prin lexic, onomastică şi toponimie, prin utilizarea unor cuviinţe cu sonorităţi

aparte, prin expresii construite cu subtilitate din elemente caracteristice mediului, prin imagini care provoacă nuanţate senzaţii vizuale, acustice şl tactile. Cele mai bune versuri din ***Florile Bosforului*** ne înfăţişează Orientul voluptos, răsfrînt atît în peisaj cît şi în sufletul omenesc. Poetul surprinde nuanţele fine ale coloritului, cu o adevărată pasiune cromatică, cu un evident simţ al picturalului şi al jocului imagistic. în studiul consacrat poetului, introdus în volumul ***Cercetări de literatură română*** (Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 85), D. Popovici releva că „nicăieri Bolintineanu n-a trăit mai intens decît aici voluptatea colorilor. în poezia lui, Bosforul apare ca o construcţie în lumea mirajului, în care aceeaşi lumină prinde în jocul razelor sale cerul, pămîntul şi marea", adăugind : „Fiinţele se împărtăşesc din coloarea şi voluptatea peisajului, numele lor au sonorităţi picturale."

în acest decor mirific se petrec drame pasionale, mistuitoare, iubiri de intensă senzualitate, frenetice, pe care numai o sensi-. bilitate romantică le-a putut înţelege în adevărata lor esenţă. în studiul ***Metamorfoze ale liricii erotice,*** din volumul colectiv ***Structuri tematice şi retorico-stilistice în romantismul românesc*** (Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1978, p. 118), Roxana So~ rescu sublinia : „Cu Bolintineanu erosul pătimaş, misterios şi: exotic pătrunde în literatura română. Balada de dragoste, even-' tual într-un decor în consonanţă cu sentimentele tăinuite sau exaltate ale personajelor, fusese cultivată întîmplător şi înainte.. Bolintineanu dă anecdotei romantic construite strălucirile daco-*, rului oriental, încărcate de sugestii muzicale. Poemele şi baladele sale eliberează imaginaţia, în atingerea cu un Orient imaginat după cerinţele lirice ale unei personalităţi dornice de mis'-« ter. Dacă la predecesorii săi romantic era modul de expresie a sentimentului, căruia trebuia să-i presupunem un impuls real- la Bolintineanu evadarea în necunoscut, ridicarea unei lumi pe' aspiraţiile adîinci ale sufletului caracterizează latura vizionară şi- fantastă a romantismului." într-adevăr, personajele din ***Florile' Bosforului*** sînt naturi pasionale, dăruite plăcerilor prezente, se cufundă în bucuria de-o clipă a erosului, dispreţuind consecinţele funeste care le ameninţă. S-ar putea spune că au o concepţie epicureică, punînd în practică sensul lui ***cârpe diem,*** însă ele reprezintă, în fond, senzualitatea pătimaşă de esenţă orientală.

în ***Note la volumul I*** al ediţiei ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi, **1865**, p. 294) se precizează că poezia s-a tipărit pentru prima dată în acest volum. Cifrele din interiorul poeziei aparţin autorului şi trimit la notele finale, unde se dau următoarele explicaţii :

„**1.** *Ghiul.* Nume ce turcii dau rozii sau trandafirului.

2. *Nihor.* Unul din cele mai frumoase sate pe malul Bosforului, partea Europii. Turceşte ***Enikei, Sat-nou.***

3. ***Ghiauri.*** Nume ce musulmanii dau creştinilor în genere, este luat cînd în accepţiunea inofensivă ce desemnă un ***necredincios,*** adică pe cel ce nu este de religiunea lui Mahomet, şi cînd iară ca un epitet injurios.

4. ***Frenci.*** Nume ce dau europenilor în genere şi mai ales celor de viţă latină. Grecii şi armenii se servă deopotrivă cu acest cuvînt ca să desemne pe europeni.

5. ***îaşmac.*** Vălul cu care se acoperea femeile turce.

6. *Şam.* Bagdat.

7. *Fiica* ***lui Osman.*** Spre a desemna o turcă, Osman fiind fondatorul acestui imperiu.

8. ***Feregeaua.*** Mantilă sau un fel de domino, de' diferite stofe şi colori pe care femeile turce o pun pe d-asupra celoralte vestminte cînd ies la preîmblare. Această mantilă, deşi de multe ori este purtată cu puţină graţie, damelor elegante ce ştiu să o poarte ie vine foarte bine.

9. *Kiahiul.* Toată partea vestmîntului ce coperă bustul femeii musulmane, sau peptul.

10. *Cerchez.* Un fel de tunică scurtă ce femeia turcă poartă pe d-asupra unei alte tunici numită ***dalgali elec.*** Este o tunică de preţ mare şi de formă circaziană pe care o pune în zile de sărbători.

11. *Dalga.* Altfel de tunică, ce înlocuieşte, de multe ori cerchezul, este o tunică de stofă de mătase de Orient, cu ciucuri sau colţi de fir sau de mătase.

12. ***Selemie.*** O stofă de mătase din Orient.

13. ***Geanfez.*** Stofă de mătase de Orient, foarte scumpă, din care se fac cei mai eleganţi şalvari de femeie.

14. ***Sîrmali-elec.*** iară o tunică scurtă cu sîrmă.

Femeile turce taie o parte din părul lor la tîmple şi îl lasă de cade în bucle scurte. Celalt păr îl împleteşte în mai multe cosiţioare, în lungime naturală, şi, cînd sunt în casele lor, femeile turce îl lasă de cade pe spate astfel împletit ; cînd ies la preîmblare, ele rădică toate acele codiţe pe creştetul capului unde le agaţă cu ace de diamant făcute înadins sau de alte pietre mai puţin preţioase, dupe averea şi gustul lor."

Poezia ***Esme*** a întrunit, în mod constant, aprecierile elogioase ale celor mai autorizaţi critici şi istorici literari. Portretul realizat aici este de o seducătoare autenticitate, obţinută prin introducerea subtilă a unor cuvinte şi denumiri specifice orientale, de o remarcabilă plasticitate şi expresivitate. în ***Istoria literaturii române*** (Bucureşti, Fundaţia regală pentru literatură şi artă, 1941, p. 219), G. Călinescu releva că „mai exact pictoric, ca o piesă de muzeu, este portretul din ***Esme,*** cu vocabular bine mozaicat, sonic şi vizual." Asupra valorilor expresive ale cuvintelor şi denumirilor specifice din această poezie insista şi D. Popovici, arătînd că „lexicul lui Bolintineanu ajunge, în ***Esme,*** pictură şi sugestie" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări de literatură română,*** Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 71). Viabilitatea valenţelor plastice ale poeziei o confirmă şi Ion Roman, în prefaţa la ***Legende istorice*** (Bucureşti, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII), observînd că „Bolintineanu obţine efecte picturale prin vocabular, toponimie şi onomastică."

GHIAURA

Publicată prima dată în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite,*** voi. I, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi, 1865.

RABIE

Cu titlul ***Rebia şi Atica*** a apărut mai întîi în ***Foiletonul Zimbrului,*** nr. 31, 21 august 1855, p. 246. Cu acest titlu a fost inclusă în volumul ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion,*** Bucureşti, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855. în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite,*** voi I, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi, 1865, poartă titlul ***Rabie.*** în notele finale din acest volum se dădeau următoarele explicaţii, corespunzătoare cifrelor din cuprinsul poeziei :

„1. Acesta este un sujet istoric.

Kasseki-Rabie, Ghiulnus, ceea ce va să zică ***băutură de rouă a primăverii,*** este numele sultanii ce figură în capătul acestii poeme. Era sultana favorită a lui Mohamet al IV-lea care, fermecat de frumuseţea şi inteliginţa ei superioară, îi lăsase în voie guvernul imperiului. Vezi ***Istoria Turcii*** de Hammer, viaţa lui Mahomet al IV-lea.

Această poezie fuse scrisă pe malul Bosforului, la Babek, în casa unuia din amicii autorului, d. Ion Ghica, asemenea expatriat, şi care îi dase ospitalitate pentru cîtva timp în locuinţa sa pe mare. Această poezie autorul o citi d-nei Saşii Ion Ghica, femeie cu educaţiune şi inteliginţa superioară. Această damă fuse încîntată şi angaja pe poet a exploata frumuseţile Bosforului, scriind o serie de poezii sub titlul de ***Florile Bosforului.***

2. ***Lial.*** Noaptea.

3. ***Iscudar.*** Scutari, o parte de oraş din Constantinopol situată pe malul Asii.

4. ***Ilbahar.*** Primăvara.

5. ***Marmara.*** Marea de Marmara sau vechea Propontide.

'6. ***Hadîn.*** Eunuc. Negri însărcinaţi cu garda haremului turcesc.

7. ***Cîslar-aga.*** Şeful hadînilor sau eunucilor. Această foncţiune este foarte considerabilă în Turcia.

8. ***Candili.*** Un sat cu o poziţiune desfătătoare pe malul Bosforului în Asia.

9. ***Almeia.*** Nume ce se dă dănţuitoarelor.

10. ***Bogazul.*** Bosforul.

11. ***Odalisce.*** Femei din haremul sultanului. în ierarhia lor, ele sunt asupra halaicelor şi în urma sultanelor.

12. *Hanîmâ.* Damă turcă de consideraţie."

în ***Note la volumul I*** se mai explică încă două cuvinte, care nu figurează însă în cuprinsul poeziei : ***„Biulbiuli.*** Biulbiul, privigătoarea" şi ***„Chiparişi.*** Un arbor frumos şi verde ce se află în toate cimitirile turceşti şi care formează păduri, el începe a se arăta de la Vama înainte." Aceste cuvinte se întîlnesc într-o poezie următoare, ***Leili.*** Un cuvint turcesc din poezia ***Rabie,*** nenumerotat în text, dar explicat în notele finale, este ***„Hangear.*** Cuţit ce turcii purtau mai nainte la brîu".

în studiul ***Dimitrie Bolintineanu,*** inclus în volumul ***Cercetări de literatură română*** (Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 85), D. Popovici observa că, deşi poezia ***Robie*** este „înecată în descrieri şi în firele complicate ale unei intrigi de harem", merită a fi apreciată pentru că „ridică la suprafaţă cîteva momente din descrierea frumuseţii feminine, cum sînt acelea care ne arată pe baiaderă înainte de a începe dansul şi în timpul dansului".

ALMELAIUR

A apărut mai întîi fără titlu, în ciclul ***Caicelanee*** din volumul ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion,*** Bucureşti, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855. Cu acest titlu a fost reluată în ediţia din 1865.

Distingem aici o viziune specific romantică, de provenienţă franceză. Cel ce se simte plutind în sferele paradisiace, împărtăşind iubirea frumoasei Almelaiur, se adresează nopţii ce îi învăluie cu farmecul ei : „O, noapte graţioasă, / Opreşte zborul dulce..." aproape cu aceleaşi celebre cuvinte din poezia ***Le Lac*** a lui Lamartine : „O, temps î Suspends ton voi..."

SĂRUTAREA

Publicată prima dată în ediţia din 1865.

LEILI

Iniţial, în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea*** d. G. ***Sion,*** din 1855, purta titlul ***Zeila.*** La reluarea ei în ediţia din 1865, poetul a modificat-o substanţial şi a intitulat-o ***Leili.***

Motivul de bază al poeziei are o sursă livrescă, după cum se precizează în ***Note la volumul*** *I* al ediţiei din 1865 : „Cronicele turce vorbesc de această tragedie. Dupe aceste cronici, Hammer însuşi rapoartă faptul cu ocaziunea lui Kiupriuli şi Mustafa II;

istoria lui Joinnin şi Jul-Van-Gaver, pag. 315, încă îl însemnează. Cu diferinţă că ei zic numai că Ali-bei sau Kiuprluli-Zade, nepot al vestitului vizir Kiupriuli, fuse condemnat la moarte de Mustafa II şi executat, cu toate că unchiul său fusese atunci atît de putinţe. Crima lui a fost numai că a privit dulce la o sultană."

. Probabil dintr-o eroare de punere în pagină, două cuvinte din această poezie, ***biulbiuli*** şi ***chiparişi,*** fuseseră explicate în notele de la ***Rabie,*** cum am menţionat mai sus. în textul din ***Leili,*** D. Bolintineanu face trimiteri la notele finale numai pentru următorii doi termeni :

„1. *Hurioara.* Huria. Spirit ideal, feimeie ce locuieşte în eden, d-o albete strălucitoare, menită a desfăta pe cei drepţi cu un amor ideal dupe moarte.

2. ***Halaica.*** Sclavă a hanîmelor".

Deşi în textul ediţiei din 1865 nu se face nici o trimitere pentru ***Namazul,*** în notele finale se arată că e „rugăciunea către Dumnezeu pe care musulmanii trebuie a o face de cinci ori pe zi".

în studiul O ***reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu,*** publicat în ***Viaţa românească,*** an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 66, Mihai Zamfir releva că, prin poezia ***Leili,*** configurarea peisajului liric depăşeşte simpla notaţie convenţional-romantică, asistînd „pentru prima dată la apariţia unui cadru fantastic :: elemente aparent naturale se alătură în îmbinări savante, ziua şi noaptea îşi unifică luminile într-o feerie de basm".

SUSPINUL BOSFORULUI

Publicată în ediţia din 1865.

în text se face o singură trimitere la notele finale : „1. ***Ai.*** Luna." ***în Note la volumul*** *I* se mai dau însă următoarele lămuriri :

„*Pescarii* ***în caice.*** în toate serile, pe unele părţi ale canalului se înşiră mulţime de caice de pescari şi se pun la pîndă.

Ca crinul din Tabor. Crinul din muntele Taborului.

Cafasul. Un fel de jaluzie sau persienă de speteze de lemn, transparinte, zugrăfit cu feţe, care astupă ferestrele de la haremuri şi prin care, din casă se vede afară, iar de afară nu se vede înuntru".

MEHRUB-fî

Apărută în volumul ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion,*** (1855). Reprodusă apoi în ediţia din 1865.

In legătură cu subiectul acestei poezii, D. Bolintineanu preciza, în ***Note la volumul I :*** „La sărbătoarea Bairamului, după ceremonia de la giamie, sultanii primeau de la sultana valide, mumă, o fecioară jună şi frumoasă, şi zgomotul tunurilor vesteau toată noaptea, capitalii, că sultanul se dezmiarclă cu prada sa. Această datină barbară şi ruşinoasă nu mai există. în timpul cînd se trece sujetul poeziii aceştia, sultana valide oferise fiului său o fecioară română, răpită de la Dunăre."

Deşi în textul poeziei nu întîlnim nici o cifră de trimitere la notele finale, aici sînt explicate două cuvinte turceşti : ***„Legiver.*** Azur" şi ***„Latif lei.*** Zefirul".

O NOAPTE DE VARĂ

S-a publicat în ciclul ***Caicelanee*** (IX) din ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855). Ou acest titlu a fost reprodusă în ediţia din 1865.

In ***Note la volumul I,*** pe marginea versului „Revarsă ici şi colo torente de fosfor" se făcea următorul comentariu : „Cine a plutit noaptea pe mare ştie că sub lovirile lopeţii, printre spumă, se văd scîntei ca scînteiele focului : sunt scînteile fosforului ce există în apele mării". în studiul ***Metamorfoze ale liricii erotice,*** din volumul colectiv ***Structuri tematice şi retorico-stilistice în romantismul românesc*** (Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 120), Roxana Sorescu remarca, pe bună dreptate, că poezia O ***noapte de vară*** se ridică mult peste nivelul edulcorărilor sentimental-iacrimogene din lirica erotică a epocii, atestînd faptul că D. Bolintineanu izbutea să creeze versuri de autentică vibraţie estetică, atunci cînd utiliza cu sobrietate mijloacele de expresie : „Dacă nu plăteşte tribut locurilor comune ale vremii sale, cu adevărat mare este Bolintineanu atunci cînd ştie să se oprească la sugestia lunii încremenite în faţa dragostei, balada reducîndu-se la o succesiune de gesturi neretorizate, dar grele de evocări."

CAIGIUL

Cu titlul ***Barcarolă*** a apărut în ***Propăşirea,*** an. I, nr. 20, 28 mai **1844,** p. 160.

Editată la Iaşi, cu începere din ianuarie 1844, de către Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica şi Vasile Alecsandri, revista ***Propăşirea*** era deschisă nu numai scriitorilor moldoveni, ci şi celor din Muntenia şi Transilvania, programul ei preconizînd înfăptuirea unităţii naţionale. Dimitrie Bolintineanu îşi inaugurează colaborarea îa ***Propăşirea*** cu această poezie, prin intermediul lui Nicolae Băîcescu. La 14 martie 1844, N. Bălcescu îi scria lui Ion Ghica : „Iată îţi trimit o poezie de la Bolintineanu" (N. Bălcescu : ***Opere,*** voi. IV, Corespondenţă, ediţie critică de G. Zâne, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1964, p. 52). Din ***Propăşirea,*** poezia ***Barcarolă*** a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. VII, nr. 38, 18 septembrie 1844, p. 304.

Cu acest titlu a fost inclusă prima dată în volumul ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul,*** Bucureşti, în tipografia lui **C. A.** Rosetti & Vinterhalder, 1847. A fost reluată în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855), în ciclul ***Caicelanee*** (III). în ediţia din 1865 a fost inclusă cu titlul schimbat în ***Caigiul.*** Poezia s-a bucurat de o bună apreciere din partea lui Titu Maiorescu. în studiul ***Poezia română. Cercetare critică,*** publicat iniţial în ***Convorbiri literare,*** nr. 1—5, 7 şi 8 din 1867, şi retipărit, în acelaşi an, într-o broşură aparte, mentorul „Junimii" afirma că „foarte plastic în descrierile sale este Bolintineanu", argumentînclu-şi ideea cu versuri din poezia ***Caigiul*** (cf. Titu Maiorescu : ***Opere,*** voi. i, ediţie, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filiman. Studiu introductiv de Eugen Todoran, Bucureşti, Editura Minerva, 1978, p. 16).

ODALISCA

Publicată prima dată în ediţia din 1865.

In studiul ***Bolintineanu şi sonurile poeziei moderne,*** din volumul ***Scriitori moderni*** (Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 21), I. Negoiţescu demonstra convingător că în opera acestuia sînt prefigurate multe din particularităţile distincte ale

liricii româneşti de mai tîrziu. Astfel, în poezia *Odalisca* descoperea „deplina armonie a lui Macedonski" răsunînd „în versurile care cîntă erotica îmbătare, cu lumini scăldate în umbra miresmelor, cu acele azururi glauce şi suferinţele de filtru voluptos".

KÎZ-CULESI

în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate suh îngrijirea d. G. Sion* (1855), unde s-a tipărit prima dată, purta titlul *Siuadea. A* fost reluată în ediţia din 1865 cu titlul *Kîz-Culesi,* explicat astfel în notele finale din primul volum al acestei ediţii : „1. *Kîz-Culesi* sau Turnul fetii. Acest turn se află în apropiere de malul de la Scutari la intrarea în Bosfor din Marea de Marmara, pe o mică stîncă în faţa apei. Turnul e zidit de bizantini. O tradiţiune otomană spune că acest turn fu ridicat de un sultan ca să închiză acolo pe fiica sa şi să o scape de muşcătura unui şearpe care trebuia să o muşte neapărat la 15 ani ai vieţii ei." în *Note la volumul I* se mai dau explicaţii despre „Allah. Dumnezeu" şi *„Gun-ag armaşi.* Zorile".

FATA DE LA CANDILI

A făcut parte iniţial din ciclul *Caicelanee* (VI), în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855). I s-a schimbat titlul în ediţia din 1865; '

FURTUNA

Integrată în ciclul *Caicelanee* (VII) al ediţiei din 1855 şi reluată cu titlul cunoscut în ediţia din 1865. în şedinţa „Junimii" din 26 octombrie 1865, Titu Maiorescu citeşte din opera lui D. Bolintineanu, în vederea alcătuirii unei antologii de lirică românească, selectînd, printre altele, şi poezia *Furtuna (ci.* I. E. Torouţiu, *Studii şi documente literare,* Bucureşti, „Bucovina", 1933, voi. IV, p. 431). Aceste poezii au fost utilizate de Titu Maiorescu în studiul O *cercetare critică asupra poeziei române de la 1867,* publicat în *Convorbiri literare,* nr. 1—5, 7 şi 8 din 1867, cu titlul

Poezia română. Cercetare critică, şi retipărit, în acelaşi an, într-o broşură aparte, în anexele căreia se reproduceau şi poeziile selectate.

INSOLA PRINKIPO

Poezia s-a intitulat iniţial *Elia* şi a fost inclusă în ciclul *Caicelanee* (XIV) din *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855). Poetul i-a schimbat titlul în ediţia din 1865.

. în această insulă a Imperiului Otoman, Dimitrie Bolintineanu l~a cunoscut, în 1853, în timpul exilului său, pe E. C. Grenville Murray, viceconsulul britanic la Mitylene, ou care stabileşte relaţii apropiate. Interesat de fenomenul literar românesc, atras de farmecul folclorului nostru, E. C. Grenville Murray traduce în proză, în limba engleză, doinele populare din culegerea lui Vasile Alecsandri, bucurîndu-se, în această frumoasă îndeletnicire, de sprijinul direct al lui D. Bolintineanu (cf. P. Grimm : *Cele dinţii traduceri englezeşti din literatura română,* în *Studii literare,* Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1943, voi. II, p. 226). Culegerea lui E. C. Grenville Murray, apărută la Londra, în 1854, se deschidea cu un substanţial studiu, în care făcea un scurt istoric al poporului român, vorbea admirativ despre poezia noastră populară, despre literatura română şi reprezentanţii ei din acel timp. Numeroasele date şi preţioasele informaţii documentare utilizate în acest studiu i-au fost furnizate de D. Bolintineanu, după cum însuşi E. C. Grenville Murray mărturisea : „I nave now only to add a few words as to my own share in the present work. Some of the best of the Doine have been collected by M. Bolintineanu, who has assisted me with much curious information." Introducerea lui E. C. Grenville Murray era datată : „Prince's Island, Sept. 12, 1853".

SÎNTA SOFIA

În *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea de* G. *Sion* (1855), unde a apărut prima dată, era intitulată *Umbra sîntei Sofii.* A fost reluată în ediţia din 1865 cu titlul schimbat.

în notele finale din primul volum al ediției se precizează SullS* Poemă Un SUJ6t iStOTiC_ FU «** Ia Ghen^lek în

SCLAVELE ÎN VÎNZARE

Tipărită numai în ediția din 1865.

în articolul ***Diminutivele şi rima lui Dimitrie Bolintineanu,*** publicat în ***Adevărul literar şi artistic,*** an. XIX, nr. 897, **13** februarie 1938, p. 7, Barbu Lăzăreanu cita această poezie pentru imaginile şi rimele ei bogate, „unele de-o îndrăzneală, am zice, argheziană, dacă nu mi s-ar socoti la rîndul lui atributul acesta drept o cutezanță cronologică".

în ***Note la volumul I*** al ediției din 1865 erau explicate expresiile şi cuvintele numerotate în textul poeziei :

„1. ***Copta din Misir.*** în Egipt este un popor creştin care se cheamă coptes. Se crede că acest popor ar fi coborîad din adevărații egipteni ; dar aceasta nu este destul de dovedit.
2. ***Şair.*** Poet.
3. ***Iemen.*** O parte a Arabii.
4. ***Ispahan.*** Oraş în Persia.
5. ***Beghir.*** Cal.
6. ***Guegua.*** Femeie dintr-o seminție albaneză.
7. ***Magiari.*** Nume ce turcii dau galbenilor austriaci.
8. ***Askeri.*** Ostaşi.
9. ***Palicari.*** Voinici."

Mai sînt explicate încă două cuvinte, nenumerotate **în** textul poeziei : ***„Fachiol.*** Legătura capului a femeii creştine în Orient" şi ***„Anadol.*** Asia Mică".

GULFAR

în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855) apare sub titlul ***Ghilfar.*** A fost reluată în ediția din 1865 cu titlul uşor modificat.

în ***Note la volumul*** I se precizează că „această **poemă** are un sujet tras din istorie", indieîndu-se ca sursă de **inspirație** ***Istoria Imperiului Otoman*** de Hammer : „Sultan Selim **fiind de**tronat de partida clerului şi de ianiciari şi aruncat în închisoare,

căci **voise** a regenera patria sa, Baraictar-paşa ce se afla la Ruşciuc, **amic** devotat al lui Selim, luă hotărîrea de a restabili pe **tron pe** Selim. Puindu-se în capul unei mari armate, merse asu**pra** Constantinopolului şi bătu pe rebeli ; dar aceşti din urmă sugrumară pe Selim în închisoare. Tot această soartă avu şi **Mustafa.** Dupe acest eveniment, Mahmud se urcă pe tron prin **voința** lui Baraictar-paşa. în recunoştința acestui serviciu, sulta**nul îl** numi satrazan al său. Cîtva timp în urmă acest mare vi**zir** uită datoriile către patria sa şi se lăsă să cază cu totul într-o **ruşinoasă** viață de moliciune. Nu se mai ocupă de trebile **statului. Zilele** şi nopțile el le trecea lîngă o roabă frumoasă. Ianicerij se revoltară din nou, vizirul, văzînd că nu poate a-i **învinge, se** hotărî să moară cu roaba sa frumoasă **pe** care **nu voia să o** vază căzînd în mîna rebelilor. Puse el însuşi focul **la** chioschiul în care se afla cu roaba frumoasă şi arse împreună cu **ea."**

Anghel Demetriescu a emis ipoteza că această poezie „i-a servit **de** arhetip" lui **M.** Eminescu pentru O ***călărie în zori*** **(cf.** Anghel Demetriescu : ***Mihai Eminescu,*** în ***Opere,*** ediție îngrijită **ele** Ovjdiu Papadima, Bucureşti, Fundația pentru literatură şi **artă, *1937,*** p. 229).

SANDALUL

Apărută în ciclul ***Caicelanee (VIU)*** din ***Poeziile ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion*** (18551 şi reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale se preciza că Sandal este „nume ce turcii dau la un fel de barca .

ZIULfî

Publicată numai în ediția din 1865.

FATME

Tipărită în ediția din 1865.

în ***Note la volumul I*** se arată că poezia are o bază reală : „Această tristă istorie este foarte cunoscută la Constantinopol.

Se zice că una din surorile sultanului Abdul Medjid, măritată dupe un paşă, născuse un prunc şi găsise pruncul sugrumat în leagăn, că această perdere fu cauza morţii tinerii mume şi că înainte de a muri chemă pe sultanul şi îl rugă a desfiinţa barbara datină de a ucide copiii de parte bărbătească ce nasc în familia imperială ; că sultanul promise a o face şi îşi ţinu promisiunea."

DORINŢA

Inclusă în ediţia din 1865.

în textul poeziei nu întîlnim cifre de trimitere la notele finale pentru cuvintele : ***„Talice.*** O trăsură elegantă de lemn a femeilor turce." şi ***„Keat-hanea.*** Loc de preîmblare numit şi Apele-dulci din Europa. Acolo sultanul are un castel şi o frumoasă grădină. Aici merge, în timpul primăverii, toată capitala, vinerea, în preîmblare. Vara nu mai merge nimeni în acest loc, din cauza miasmelor friguroase. Vara se cluc la Apele-dulci din Asia pe Bosfor." în cuprinsul poeziei sînt numai trei trimiteri la notele finale :

„1. ***Deniz.*** Marea.
2. ***Gearuri.*** Şaluri.
3. ***Şah-zade.*** Fiu de sultan."

MORMÎNTUL EI

Apărută în ediţia din 1865.

NU MAI ESTE

Publicată în ciclul ***Caicelanee*** *(XII)* din ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion*** (1855) şi reluată, cu titlu de sine stătător, în ediţia din 1865.

APLEC OCHII

Tipărită în ediţia din 1865.

SINGURĂTATEA

Apărută în ***Calendar geografic, istoric şi literar pe 1861,*** p. 45, şi inclusă în ediţia din 1865.

Într-un meritoriu studiu despre ***Ficţiune, imagine şi cornparaiiune*** (Bucureşti, Gutenberg, 1896, p. 36), Vasile D. Păun afirma că, în această poezie, D. Bolintineanu a fost influenţat de „o elegie celebră de la poetul suedez Wallîn". O interesantă apropiere între Bolintineanu şi Eminescu a stabilit Mihai Zamfir, în judiciosul său studiu O ***reabilitare necesară: poezia lui*** *D.* ***Bolintineanu,*** apărut în ***Viaţa românească,*** an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70, relevînd, referitor la poezia ***Singurătatea:*** „Asemeni feciorului de împărat din superbul poem eminescian numit de G. Călinescu ***Povestea magului călător în stele,*** poetul meditativ Bolintineanu se autodefineşte prin boala singurătăţii şi a melancoliei. Însuşi ritmul sună tulburător de asemănător cu cel al marelui poem eminescian, în aceeaşi cadenţare somnolentă de alexandrini. Poetul îndrăgostit perpetuu de himeră reprezintă, în cazul lui Bolintineanu, o ipostază inedită."

CERCHEZA

Apărută în ediţia din 1865.

EU VIU

Cu titlul ***Cîntec*** a apărut în ***Curierul român,*** an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 270. A fost inclusă mai întîi în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă -în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 24, 14 iunie 1852, p. 96. Reluată, cu acelaşi titlu, în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion*** (1855) şi apoi, cu titlul ***Eu viu,*** în ediţia din 1865. Poezia a fost selectată ele Titu Maiorescu pentru studiul său O ***cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*** (cf. nota la poezia ***Furtuna).***

LA LUIZA

Inclusă în edițiile din 1855 și 1865

HIAL

vorba înțeleg o fantasmă : Ceea ce 1^2 S
nt Aceste versuri sunt scrise în anul 1852 la Bebek '

LBGIVERA

Publicată în ediția din 1865.

SE SCALDĂ

Publicată în ediția din 1865.

DILRUBAM

Tipărită în ***Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855) și reluată ***în*** ediția din 1865, unde se precizează, în notele finale, că poezia pornește de la o întâmplare reală : „Această dramă este adevărată. Toată Brusa cunoaște trista moarte a acestii femei. Acela care a ucis-o cu propria sa mînă este un mare dignitar." în notele finale se mai explică cuvintele : ***„Șeic-islam.*** Capul religiunii" și ***„Cavazi.*** Dorobanți ai polițiii."

Dilrubam, împreună cu alte poezii ale lui D. Bolintineanu, a fost inclusă în ***Rouman Anthology or Selections of Rouman poetry ancient and modern, being a collection of the natio-nal ballads of Moldavia and Wallachia, and of some of the works of the modern poets, in their original language, with an appendix,***

containing translations of the poems, alcătuită și tipărită de Henry Stanley la Hertford, „by Stephen Austin", în 1856. Pe a doua pagină de titlu se scria și în limba franceză : ***Fleurs de la Roumanie. Recueil de poesies roumaines anciennes & modernes.*** Antologia cuprindea o selecție reprezentativă de poezii populare și din lirica lui Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Ion Heliade Rădulescu, Cezar Roliac, George Crețianu.

Henry Stanley fusese în Principatele Române în 1855, ca prim secretar al lui sir Henry Bulwer, comisarul britanic în Comisiunea europeană instituită prin Tratatul de la Paris, cu scopul de a supraveghea alegerile pentru divanurile ad-hoc (cf. Aurel Martin : ***Contribuții la soarta, în Principate, a antologiei de poezie românească scoasă de Henry Stanley în 1856,*** în voi. ***Metonimii,*** București, Editura Eminescu, 1974, p. 135).

La apariție, antologia lui Henry Stanley a fost recenzată elogios în ***Albumul literariu,*** nr. 3, februarie 1857, p. 7, unde, după prezentarea sumarului, se sublinia : „Celelalte flori sînt de la D. Bolintineanu, spirit delicat, suflet tînăr, peana spirituală, aci ușoară, aci profundă". De asemenea, a fost comentată entuziast de George Crețianu, în ***Concordia,*** an. I, nr. 12, 20 martie 1857, p. 48 : „Suntem datori unui nobil strein cel mai frumos omagiu ce se putea face muzelor române. [...] Mi se pare că, chiar după ce a citit cineva capodoperile streine, poate încă citi cu plăcere doinele lui Alecsandri, ciuturile Bolintineanului, fabulile Alexandrescului."

Detalii în plus despre antologia lui Henry Stanley în P. Grimm : ***Cele dintîi traduceri englezești din literatura română»*** în ***Studii literare,*** voi. III, Sibiu, Tipografia Cartea Românească din Cluj, 1943, p. 226 ; E. D. Toppe : ***The Roumanian Antologic* of E. C. Grenville Murray and Henry Stanley,*** în ***Revue de litterature comparee,*** trentieme annee, no. 3, 1956, p. 400 ; Mihail Bogdan : ***„Miorița" în englezește — acum 100 de ani,*** în ***Steaua,*** an. VII, nr. 9, septembrie 1957, p. 114.

TU DORMI

Apărută în ediția din 1865.

BLESTEMUL DERVIŞULUI

Apărută în ediţia din 1865.

Poezia s-a bucurat de aprecierea lui G. Călinescu pentru blestemul „destul de viguros" pe care-l conţine, „un fel de ***Des Sângers Fluch*** de Uhland" (***Istoria literaturii române,*** Bucureşti, Fundaţia regală pentru literatură şi artă, 1941, p. 219).

NAIDE

Publicată în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** *G.* ***Sion*** (1855) şi reluată în ediţia din 1865, în care se releva sensul primei strofe: „Imanul ce cîntă sus pe minarelă de cinci ori pe zi zice vorbele în limba arabă, cu care începe această poemă".

HAL ALIA

Apărută în ediţia din 1865.

UNDE MERGI? . .

Cu titlul ***Cîntec*** s-a tipărit în ***Colecţie din poeziile domnitlui D. Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 45—46, 22 noiembrie 1852, p. 184. Inclusă în ediţia din 1855 în ciclul ***Cîntece (III)*** şi în ediţia din 1865 cu titlul cunoscut.

CHEAMĂ-MĂ

Apărută în ediţia din 1865.

FATA POPII

Exilat la Paris, în urma participării sale la revoluţia din 1848, D. Bolintineanu îşi continuă cu asiduitate preocupările scriitoriceşti. La 6 octombrie 1851 îi expediază lui V. Alecsandri o scrisoare (Biblioteca Academiei R.S.R., ms. rom. 235, f. 118), însoţită de mai multe poezii, printre care şi ***Fata popii,*** cu menţiunea: „Pentru foaia viitoare din Moldova", adică pentru revista ***România literară,*** al cărei prim număr a apărut în 1852, dar care a fost confiscat de cenzură, urmând să reapară în 1855.

Fata popii s-a tipărit mai întîi în volumul ***Cîntece şi plîngeri de D. Bolintineanul. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion,*** Iaşi, Tipografia „Buciumului român", 1852. Reluată în ediţiile din 1855 şi 1865.

în prefaţa sa la volumul ***Legende istorice*** (Bucureşti, Editura pentru literatură, 1965, p. XVIII), Ion Roman remarca, referitor la această poezie, că „unda de prospeţime şi de bărbăţie frustă pătrunde în versuri venind din cîntecul haiducesc".

O NOAPTE DE AMOR

Apărută în ediţia din 1865.

LA O MICĂ FATĂ DE GREC

Apărută în ediţia din 1865.

VERMELIUL

Apărută în ediţia din 1865.

SUSPINUL

Apărută în ediţia din 1865.

ÎNTOARCEREA

Apărută în ediţia din 1865.

ȚI-ADUCI AMINTE

Apărută în ediția din 1865.

ODĂ

Apărută în ediția din 1865.

LASĂ-MA

Apărută în ediția din 1865.

LA DOAMNA I.

Apărută în ediția din 1865.

LA VICTORIA Z.

Apărută în edițiile din 1855 și 1865.

LEGENDE ISTORICE

Cultivarea legendei istorice a fost determinată în primul rînd de idealurile patriotice afirmate în epoca revoluției ele la 1848 și a Unirii Principatelor Române. Reînvierea trecutului istoric, a gloriei străbune avea drept principal țel redeșteptarea conștiinței naționale, a demnității, unității și continuității neamului românesc pe aceste meleaguri, a dragostei de libertate perpetuate de-a lungul veacurilor de poporul nostru. Deosebit ele semnificativ este faptul că balada și legenda istorică, împreună cu nuvela și romanul istoric românesc, își fac apariția, ca o condiționare nemijlocită, în aceeași perioadă în care în țările românești :ia naștere un puternic curent de interes pentru istoria națională,

în aceeași perioadă în care, la noi, se inițiază și se fundamentează știința istoriei.

Eliberarea de modalitățile cronicărești și situarea istoriei în spiritul veacului al XlX-Iea, al marilor lui idealuri patriotice, naționale și sociale se produce, la noi, după 1830. Este perioada în care germinează și se configurează distinct ideile programatice ale revoluției de la 1848, ale sublimelor dăruiri, și prin scris și prin faptă, pentru renașterea noastră națională, pentru redobândirea drepturilor și libertăților legitime ale poporului român, pentru afirmarea demnității națiunii române și ridicarea ei pe o treaptă de egalitate cu celelalte națiuni europene. Toate aceste înălțătoare idealuri patriotice, naționale află un ecou puternic în conștiința scriitorilor noștri, se răsfrîng plenar în literatura română, determinînd o vie efervescență, un entuziast efort de a găsi cele mai eficiente mijloace pentru a contribui activ la înfăptuirea acestor idealuri. Un astfel de mijloc a fost și legenda istorică, adevăratul ei creator în literatura română fiind D. Bolintineanu.

Necesitatea de a reconstitui istoria poporului român, de a • demonstra dăinuirea prin secoli a ființei noastre naționale și de a-i lumina perspectivele de viitor a fost relevată, inițial, de Fiorian Aaron, profesor la Colegiul „Sf. Sava", participant la revoluția de Ia 1848, în Transilvania, și apoi profesor de istoria universală la Universitatea din București. El poate fi considerat, pe bună dreptate, un fondator al științei noastre istorice, prin ampla sa lucrare, în trei volume, intitulată *Idee repede de istoria Prințipatului Țârei Românești,* apărută la București între anii 1835—1838. într-o *Precuvîntare* la primul volum, prevestind concepția istorică a lui Mihail Kogălniceanu și Nicolae Bălcescu, Florian Aaron pleda cu pasiune pentru reînvierea trecutului național, argumenta ardent necesitatea fundamentării istoriei patriei, subliniind : „într-însa, ca într-un hrisov sigur, sînt scrise cu slove de aur drepturile unei nații pentru începutul, numele și pământul său ; într-însa se află deosebitele acele întîmplări și împrejurări care au dus nația în starea aceea de cultură sau de barbariei de lumină sau de întunerec, de fericire sau de nefericire întru care se află ; și tot printr-însa poate cineva să îndrăznească a pătrunde oarecum și în întunerecul viitorului și să s-apropie cu ideea de soarta ce așteaptă pe acea nație. Trebuința de o astfel de istorie este atît de pipăită și atît de netăgăduită, încît nația

fără istoria patriei este oa pierdută între celelalte naţii, streină chiar în pămîntul său, necunoscătoare pe drumul pe care a umblat mai înainte şi rătăcită în calea pe care a apucat acum."

Contribuţia esenţială în directivarea istoriei naţionale au avut-o Mihail Kogălniceanu şi Nicolae Bălcescu. în 1837, la Berlin, Mihail Kogălniceanu publică ampla lucrare *Histaîre de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens;* în 1841 şi 1845 editează, la Iaşi, *Arhiva românească;* în noiembrie 1843 ţine celebrul său *Cuvînt pentru deschiderea cursului de istoria naţională în Academia Mihăileană,* iar în 1852 începe să editeze *Letopiseţele Ţării Moldovei.* în *Introducţia* la *Arhiva românească* din 1841, Mihail Kogălniceanu afirma entuziast : „Trebuie să fim mîndri de vechea slavă a strămoşilor", adăugind, în acelaşi spirit : „Istoria românească mai ales să ne fie cartea de căpetenie, să ne fie paladiul naţionalităţii noastre." Memorabile şi cu o putere de emoţionare neperisabilă sînt şi cuvintele lui M." Kogălniceanu la deschiderea cursului de istorie naţională de la Academia Mihăileană, din 1843. Istoria patriei — spunea M. Kogălniceanu — „ne arată întâmplările!, faptele strămoşilor noştri, care prin moştenire sînt şi a noastre. Inima mi se bate cînd aud vorbind numele lui Alexandru cel Bun, lui Ştefan cel Mare, lui Mihai Viteazul ; dar, domnilor mei, şi nu mă ruşinez a vă zice că aceşti bărbaţi, pentru mine, sînt mai mult decît Alexandra cel Mare, decît Anibal, decît Cezar ; aceştia sînt eroii lumii, în loc că cei dintâi sînt eroii patriei mele. Pentru mine bătălia de la Războieni are mai mare interes decît lupta de la Termopile, şi izbînzile de la Racova şi de la Călugăreni îmi par mai strălucite decît acelea de la Maraton şi Salamina, pentru că sînt cîştigate de români !"

Concomitent cu Mihail Kogălniceanu, interesul pentru istoria naţională a fost susţinut, cu pasionată abnegaţie, de Nicolae Bălcescu, în lucrări ca prospectul Ia *Magazin istoric pentru Dacia* din 1845, *Cuvînt preliminariu despre izvoarele istoriei românilor, Istoria românilor supt Mihai Voievod Viteazul* etc, la începutul căreia preciza scopul esenţial al evocării istoriei naţionale .-.„Moştenitori a drepturilor pentru păstrarea cărora părinţii noştri au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducerea-aminte a acelor timpuri eroice să deştepte în noi sentimentul datorinţei ce avem d-a păstra şi d-a mări pentru viitorime această preţioasă moştenire."

Puternicul curent de interes pentru istoria naţională, pledoariile pentru fundamentarea ştiinţei noastre istorice s-au răsfrînt, în mod firesc şi cu consecinţe salutare, şi în cîmpul literaturii române, aflată atunci în plină fază de dezvoltare şi modernizare. După cum se ştie, un rol important în crearea literaturii naţionale, a unei literaturi originale, de inspiraţie autohtonă, 1-a îndeplinit programul *Daciei literare* din 1840, datorat lui Mihail Kogălniceanu. Pledînd pentru „duhul naţional" în literatură, M. Kogălniceanu sublinia că un prim izvor de inspiraţie îl constituie istoria patriei şi a poporului român. în spiritul *Daciei literare,* stimularea literaturii de inspiraţie istorică va constitui şi unul din principalele puncte ale programului *Propăşirii* din 1844. La punctul 3 din articolul-program se arăta că *Propăşirea* va cuprinde „istoria naţională sau priviri asupra analelor patriei, biografia celor mai însaninaţi români, înfăţoşarea întâmplărilor celor mai slăvite, obiceiurile, prejudeţile, ceremoniile, instituţiile vechilor noştri strămoşi".

Ca o consecinţă directă a orientării din ce în ce mai ample şi mai accentuate către studiul istoriei naţionale, literatura română inaugurează una din coordonatele ei fundamentale, şi anume inspiraţia istorică. în lirică se cîntă mai întâi ruinele vechilor cetăţi de scaun ale vitejilor voievozi români, văzute ca mărturii ale unui trecut de glorie şi pilde date prezentului pentru reînvierea şi perpetuarea faptelor de eroism ale străbunilor. Vasile Cârlova cîntă *Ruinurile Tîrgoviştei,* Ion Heliade Rădulescu compune *O noapte pe ruinele Tîrgoviştei,* Grigore Alexandrescu scrie *Adio. La Tîrgovişte,* Alexandru Hrisoverghi închină o odă *Ruinelor Cetăţii Neamţu* etc. Evocarea trecutului istoric, în lirică, dobîndeşte un larg orizont, o diversificare tematică şi, mai ales, o accentuare a semnificaţiilor majore pe care le degajă faptele de odinioară ale românilor, prin poeziile lui Grigore Alexandrescu *(Umbra lui Mircea. La Cozia, Mormintele. La Drăgăşanî, Răsăritul lunii. La Tismana),* prin poemele lui V. Alecsandri *(Dan, căpitan de plai, Dumbrava Roşie)* şi, cu deosebire, prin legendele istorice ale lui Dimitrie Bolintineanu.

Demn de reamintit este faptul că, în această epocă, cele mai de seamă realizări ale nuvelei româneşti, prin care, de fapt, se şi fundamentează această specie epică în literatura noastră, sînt tocmai nuvelele de inspiraţie istorică. Adevăratul întemeietor al nuvelei româneşti şi, totodată, al nuvelei istorice, este Constantin Negruzzi, cu *Alexandru Lâpuşneanul,* precum şi cu

nuvelele ***Riga Poloniei şi prinţul Moldovei*** şi ***Sobieţki şi românii.*** Desăvîrşirea nuvelei istorice o face A. Odobescu, prin ***Mihnea-Vodă cel Râu*** şi ***Doamna Chiajna.*** Desigur, în direcţia iniţierii nuvelei istorice trebuie să-l amintim şi pe Gheorghe Asachi, autorul a aproape zece scrieri de această factură ***(Ruxandra Doamna, Svidrighelo, Elena Moldovei, Dragoş, Bogdan, Petru Rareş*** etc), care, dacă nu au mai întrunit sufragiile posterităţii, prin anemica lor valoare artistică, au avut totuşi un rol pozitiv în declanşarea şi întreţinerea interesului pentru trecutul nostru istoric.

In ceea ce priveşte teatrul, o mare amploare cunoaşte drama istorică. încă din 1835, în comentariul său asupra piesei ***Triizeci ani sau viaţa unui jucători de cărţi,*** tradusă după V. Ducange şi M. Dinaux, Constantin Negruzzi îşi exprimase dorinţa de „a auzi pe stană limba patriei şi a vide în locul lui Policinel şi a lui Arlechin reprezentîndu-să virtuţile şi eroiceştile fapte a Ştefanilor şi a Alexandrilor". în afară de ***Răzvan şi Vidra*** a lui B. P. Hasdeu, prima mare dramă istorică românească din secolul al XlX-lea, şi de ***Despot-Vodă*** a lui Vasile Alecsandri, care consolidează şi duce mai departe această nouă coordonată esenţială a dramaturgiei româneşti, au existat multe alte piese şi drame istorice, de mai modestă valoare, care au avut însă meritul de a fi nutrit permanent cultul pentru gloriosul nostru trecut istoric, ca pîrghie importantă în atmosfera de redeşteptare şi afirmare naţională a epocii de la 1848 şi a Unirii Principatelor Românei Amintim, în acest sens, piesele ***Mihul, o trăsătură din rezbelul lui Ştefan cel Mare cu Matei Corvin regele Ungariei*** de N. Istrati, ***Curtea lui Vasile-Vodă*** de Al. Pelimon, ***Moartea lui Mihai Viteazul la Turda*** de Costache Halepliu, ***Matei Basarab sau Dorobanţii şi seimenii*** de G. Baronzi, ***Grigore-Vodă, domnul Moldovei*** de Al. Depărăţeanu etc.

Ca un corolar al interesului tot mai accentuat pentru trecutul naţional, manifestat atît în direcţia fundamentării ştiinţei noastre istorice, cît şi în domeniul evocării literare a momentelor de glorie şi eroism din vremile de odinioară, s-a născut şi romanul istoric. Dintre primele, amintim ***Logofătul Baptiste Veleli*** de V. Alisandrescu (V. A. Urechiă), ***Radu Buzescu*** de Ioan Dumitrescu, ***Petru Rareş, principele Moldovei*** de Atanasie M. Marienescu etc.

In această efervescenţă de ansamblu a literaturii române din epoca respectivă, în direcţia inspiraţiei din trecutul naţional,

Dimitrie Bolintineanu inaugurează seria legendelor istorice, pe **care** Mihai Eminescu le considera, entuziast, drept „oglinzi de aur ale trecutului românesc" ***(Repertoriul nostru teatral,*** în ***Familia*** **din** 18/30 ianuarie 1870).

Privit în ansamblul peisajului literar românesc de la mijlocul secolului al XlX-lea, D. Bolintineanu are meritul principal de a fi fundamentat legenda istorică sau, cum mai era **denumită** în acea epocă, balada istorică. în cursul său de istoria literaturii române, ***Epoca Alecsandri,*** G. Ibrăileanu releva că „lucrul BOU adus de Bolintineanu în literatura românească este balada ***(Mircea cel Mare şi solii, Mihai scăpînd stindardul*** etc). **Pană la** el au fost numai încercări de baladă : Un fragment din ***Umbra lui Mircea. La Cozia,*** de Grigore Alexandrescu, apoi, are Alecsandri. Bolintineanu e însă creatorul baladei româneşti" (G. **Ibrăileanu :** ***Opere,*** ediţie critică de Rodica Rotam şi Al. Piru, prefaţă **de** Al. Piru, voi. **VIII,** Bucureşti, Editura Minerva, 1979, p. **353).** Originalitatea evidentă şi contribuţia esenţială a lui **D.** Bolintineanu în domeniul baladei sau legendei istorice au fost recunoscute încă din ultimele decenii ale secolului trecut. în studiul ***Poeziele lui D. Bolintineanu,*** inclus în volumul al doilea **de** ***Cercetări literare*** (Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1887, p. **332),** Aron Densuşianu afirma, cu justeţe, că „în nici o specie **ele** poezie din cîte a cultivat, Bolintineanu nu este atît **de** original, n-a atins un succes atît de mare, ca în balade şi cu **deosebire** în cele istorice-naţionale. El este aici cu totul original." Aron Densuşianu considera că meritul poetului are un dublu **aspect,** constînd în faptul că „a aplicat cel mai nimerit **metru,** căruia el cel dintîi i-a dat adevăratul lustru şi valoare" şi că „a revărsat totodată în aceste balade o deosebită atmosferă, **care** prin strălucirea şi chiar parfumul ei te transportă cu totul în acele timpuri eroice, şi încă de un eroism propriu trecutului **şi** vieţii specifice a poporului român".

Prin preocuparea constantă şi majoră de a evoca trecutul naţional şi cele mai luminoase figuri ale istoriei noastre, D. Bolintineanu s-a definit drept unul dintre cei mai reprezentativi poeţi **ai** epocii sale, dăruit cu pasiune dezideratelor şi aspiraţiilor fundamentale ale vremii în care trăia, drept un poet însufleţit permanent de nobile sentimente patriotice. într-o ***Analiză critică,*** publicată în ***Literatorul,*** an. III, nr. 8, august 1882, p. **452,** Al. Macedonski îl considera pe D. Bolintineanu, pe bună

dreptate, un „poet eminamente național", un „poet care a știut să ne asemuiască cu geniul poporului", legendele sale istorice dobândind o largă circulație în rândurile tuturor categoriilor de cititori, care le-au prețuit și le-au asimilat ca elemente constitutive ale spiritului național. „Ori de cîteori Bolintineanu a scris cîte ceva cu raport la istoria țărei noastre, — observa AL Macedonski — a cântat ca un adevărat ***troubadour*** și versurile sale au pătruns pînă în inima națiunei noastre, încît, mai că se- poate zice că poporul și le-a însușit, atît de populare au ajuns multe din poeziile ce a scris în acest gen." Ceea ce Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, B. P. Hasdeu și alte spirite luminate din acel timp realizau prin scrierile lor istorice, D. Bolintineanu se străduia să realizeze prin poezie, în concordanță cu idealurile epocii sale. Dimitrie Bolintineanu „a fost poetul care a îmbrăcat în forme artistice ideile și tendințele tinerimei de pe la 1843", preciza I. Nădejde în ***Istoria limbei și literaturii române*** (Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1886, p. 466). Reconstituirea istorică pe care o întreprinde cu mijloace lirice este în esență o vastă alegorie, prin intermediul căreia își exprima crezul său pașoptist, idealurile sale consecvent patriotice. Inspirindu-se din trecutul istoric al tuturor țărilor românești, b. Bolintineanu năzuia să țină mereu trează conștiința unității naționale. în acest sens, N. Iorga sublinia : „Nu se poate trece cu vederea folosul ce ieșea din amestecul necontenit între istoria unui principat și a celuilalt, din înfrățirea supt aceeași aureolă, poetică a eroilor din amîndouă țările în care trăia și ducea cam aceeași viață, același neam. Nu i-ar fi fost îngăduit poate unui istoric — nici lui Kogălniceanu, nici lui Bălcescu — să prezinte viața întreagă a neamului într-un singur cadru ; acest poet putea s-o facă însă în toată voia și cu toată" căldura patriotică din sufletul său, lipsit de energie, dar atît de impresionabil" ***(Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea,*** București, Minerva, 1908, voi. II, p. 191). Evocînd episoade, momente și figuri semnificative din zbuciumata și eroica noastră istorie, poetul nu intenționa numai să realizeze o frescă a istoriei românilor, ci releva cu deosebire acele fapte, atitudini și sentimente cu profunde semnificații patriotice și naționale, pentru a le da drept exemplu contemporanilor săi, pentru a-i determina să urmeze pilda vitejiei și gloriei strămoșești, într-o epocă de hotărâtoare însemnătate, cum era epoca revoluției de la 1848 și a Unirii Principatelor Române. în evocarea ***Bolintineanu,*** publicată în ***Literatura și artă română,*** an. V, nr. 11—12, 25 septembrie – 25 octombrie 1901, p. 783, V. D. Păun argumenta că legendele istorice „au o valoare didactică națională, însă fără a-și pierde nimic din farmecul poetic, deoarece, la dînsul, cultul patriei întrece toate celelalte izvoare de inspirație". Totodată, V. D. Păun mărturisea : „Din ele am învățat să ne iubim trecutul într-o vreme cînd, pentru popor, singurii istorici erau încă numai poeții." Rolul instructiv-educativ, în sensul moralei patriotice, al legendelor istorice, l-a sesizat și N. lorga, scriind : „Aceste versuri, întovărășite mai tîrziu și de muzică și cuprinzând, dealtfel, ele însele atîta element muzical, răspîndeau între acei cari nu învățaseră în școală nimic despre trecutul țării și neamului, cunoștința oamenilor mari și a împrejurărilor însemnate de pe vremuri. Fiecare bucată aproape cuprindea în sine o morală" ***(Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea,*** voi. II, p. 190).

Legendele istorice ale lui D. .Bolintineanu au avut un larg răsunet, s-au bucurat, de-a lungul timpului, de o aleasă prețuire, integrîndu-se organic *în* spiritualitatea națională, în conștiința patriotică a românilor. „în noi și fără să mai fim în stare să ne dăm seama, plutesc prea demult, dar cu temelii trainice, versurile lui Bolintineanu", atesta Lucian Blaga într-un medalion publicat in *Patria,* an. IV, nr. 166, 22 august 1922, p. 1.0 mărturie • similară depunea și Ion Pillat : „înainte de a fi un mare poet, rămâne un mare român ; și dacă valoarea estetică a poeziei sale e discutabilă, valoarea națională și patriotică a ***Legendelor istorice*** va îmbogăți multă vreme încă sufletul românesc" ***(Un destin poetic: D. Bolintineanu,*** în voi. ***Tradiție și literatură,*** București, Casa școalelor, 1943, p. 160). După opinia îndreptățită a lui Ion Pillat, perenitatea legendelor istorice s-a datorat mesajului pe care l-au transmis : „Aceste mici poeme, bătute în metal nobil, ne apar ca niște medalii antice, păstrând, gravate pe ele cu liniile cele mai pure, profilul eroic și faptele mari ale trecutului nostru. Ele ne dau astfel mărturie și învățământ despre străvechile virtuți ale neamului românesc. Ele îndeamnă iar pe nepoți să se înalțe la slava strămoșilor. Sentimentul ce le animă e romantic, dar versul lapidar e clasic. Sună sentențios și strâns ca o inscripție romană. Sună proverbial și profetic Are pe alocurea o concentrare, o simplitate, o seninătate, o naivitate surprinzătoare, și, nu ne sfiim să spunem, homerică."

Valoarea neperisabilă a legendelor istorice, în sensul **eticii** patriotice, a fost confirmată şi de exegeţii contemporani. Befi-nindu-l drept „poet esenţial romantic, navigând între ***«cîntece»*** şi «plîngeri», adică între stările de relativă euforie şi **cele** de intenţie elegiacă, poposind cînd în una, cînd în alta, **atras** de motivele lirice în circulaţie şi de formule experimentate **pe** di-verse meridiane europene", Aurel Martin argumentează **că D.** Bolintineanu „s-a impus memoriei în primul rînd prin **latura** patriotică a creaţiei sale", caracterizîndu-l „tentativa de **a su-**blima dimensiuni structurale perene ale sufletului naţional, **aşa** cum îl vedeau revoluţionarii paşoptişti". Descifrând **actualitatea** mesajului transmis de legendele istorice, Aurel Martin **observă** că „remarcabilă e nu cantonarea într-un trecut pilduitor **şi deci** educativ, ci configurarea, ca realitate metaistorică, a unui climat etic românesc care justifică, dincolo de atestatul documentar, caracterul neîntîmplător al atitudinilor, natura lor consubstan-ţială. Conferind evocării aer legendar, Bolintineanu îi descifrează astfel coordonate veşnic actuale. în fond, contează aici nu **îm-**prejurarea în sine, ci expresia prin care personajul **devine me-**morabil, trăind adevăruri fundamentale. Nu aspectul **epic,** ci acela moral" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în voi. ***Pro Patria,*** **Bucu-**reşti, Editura militară, 1974, p. 58).

Uneori, posteritatea nu a înţeles în mod clar substanţa şi valenţele artistice ale legendelor istorice, neţinând seama **de** fap-tul că în lirica lui D. Bolintineanu, ca şi în lirica oricărui **poet** autentic, există şi valori certe şi neîmpliniri. Sarabanda vicioasă a aprecierilor critice a început chiar din timpul vieţii **scriitoru-**lui. Au fost, desigur, şi în acel timp, voci lucide, obiective, care au recunoscut meritele scriitorului, la justa lor valoare. **Reamin-**tim că, în 1867, în studiul ***Poezia română. O cercetare*** *critică*, Titu Maiorescu îl înscria pe autorul ***Legendelor istorice,*** **pe** bună dreptate, printre „poeţii adevăraţi", alături de Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu. Din păcate, aprecierile ditirambice **şi elo-**giile scăpate de sub controlul raţiunii l-**au** copleşit pe **poet** în timpul vieţii sale. De pildă, în capitolul final al romanului **său** ***Un boem român*** (Bucureşti, Tipografia jurnalului **„Naţionalul",** 1360, p. 334), Pantazi Ghica, încercînd **să** prezinte un **tablou** al literaturii române din acel timp, nu ezita în **a**-l trece pe **D. Bo-**lintineanu printre marii creatori ai lumii : „Poeziile lui **Bolin-**tineanu sunt elegii încîntătoare ca ale lui Lamartine, **sonate** grave ca ale lui Beethoven, melodii dulci ca ale lui Schubert,

accente sublime ca ale lui Weber ; poeziile lui nu sunt versuri, sunt cîntece armonioase, răpesc inima şi gândirea, şi le dă la un vis melancolic, la cugetări nesfârşite ce se perd în dedalurile ima-**ginaţiuiiei** şi ale sensaţiunilor in care voluptatea are ceva divin, **ce** nu aparţine pământului." Evident, riposta nu a întârziat, după moartea poetului, de la exagerarea meritelor trecîndu-se, fără discernământ, la exagerarea carenţelor. Cea mai severă interven-**ţie a** venit din partea lui N. lorga. în studiul ***Poezia lirică a lui Bolintineanu,*** inclus în volumul al doilea de ***Schiţe din literatura*** *română* (Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1894, p. 26), N. Iorga judecă legendele istorice cu neîntemeiată asprime, în ter-meni surprinzători de lejeri, ca „mintea anemică a lui Bolin-tineanu", „cordele de mahalagioaică", „colecţie completă **a** lo-curilor comune", „decoruri de carnaval" etc. Primul care deza-probă energic opiniile mai puţin controlate ale lui N. Iorga este Raicu Îonescu-Rion, în amplul său comentariu ***înaintaşii lui*** *Emi-nescu.* D. ***Bolintineanu,*** publicat în ***Evenimentul literar,*** an. I, nr. **35,** 15 august 1894, p. 2, scriind : „în ale sale ***Schiţe din lite-****ratura* ***română,*** dl. Iorga consacră un lung studiu liricii lui şi, după cît am putut înţelege, dintr-un ciclu de vorbe furtunoase şi de fraze sinistru de întunecoase, d-lui e un duşman foarte iritat al gloriei lui Bolintineanu. Şi acu îmi vuieşte capul de hodoro-geala macabră a frazelor d-lui Iorga, care au ceva din vuietul tunetului şi de obscuritatea unei inscripţii chaldeice. Ştim nu-mai **atîta** : Bolintineanu nu-i place nici d-sale, dar pentru ce, încă n-am putut pătrunde." Ulterior, N. Iorga şi-a modificat substanţial opiniile dn tinereţe asupra autorului ***Legendelor*** *is-torice.*

Unii exegeţi ai operei lui D. Bolintineanu i-au reproşat că, în multe legende istorice, personajele evocate nu fac altceva decît să ţină discursuri. După părerea lui D. Popovici, poetul „nu era făcut să prindă ritmul interior al vieţii. Personajele sale **se** creează de la exterior prin acumulare de gesturi şi de colori, **pe** care poetul le orchestrează după legile unei mecanici sim-pliste, în ordinea aceasta, el a împrumutat cîteva din gesturile de ritual osianic, a împrumutat nenumărate banchete şi slăbi-ciunea nesfârşitelor cuvîntări ; acţiunea lui epică **se** urzeşte în general în cursul unei cuvîntări şi se consumă fulgerător într-un final abreviat" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări*** *de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 71).

Există, într-adevăr, din punct de **vedere** compoziţional, **în** ansamblul legendelor istorice, o anume **mecanică, o** manieră **specifică** a modului de a acţiona al personajelor **evocate, dar, după** părerea **noastră,** nu aceasta e importantă **în primul** rînd. **Important** este **de** a sesiza dacă aceste **discursuri sînt sau** nu **generatoare** de emoţii, dacă ne comunică **sau** nu un mesaj **pozitiv.** Citite atent, discursurile sînt, în **fond, efuziuni lirice,** cu **sensuri** profunde, ca tiradele din dramele **istorice, caracterizate printr-o** solemnitate gravă, cu vibraţii prelungi. **Mesajul patriotic** şi **etic** infuzat în aceste intervenţii ale personajelor istorice nu **este** retoric, ostentativ, ci stă sub semnul **unei** tulburătoare sobrietăţi, al unui patetism de autentică forţă emoţională. Privindu-le prin această prismă, Şerban Cioculescu **admitea** că tocmai **vibraţia** discursurilor a asigurat legendelor istorice **o largă** receptivitate : „Bolintineanu e un propagandist al ideii de **libertate,** pe **alte căi** decît Bălcescu şi Hasdeu, dar cu scopuri convergente. Numai **aşa** se explică frecvenţa discursurilor, care servesc ca un fel de uvertură ideologică simfoniei bătăliilor. Locul comun al virtuţilor, centrate pe axa pasiunii libertare, **a** electrizat generaţia **de la** 1848, care şi-a recunoscut în poezia **lui** Bolintineanu **crezul politic** şi naţional. Stereotipia cadrului, a discursului şi a **bătăliei,** precum şi facilitatea tehnică au folosit în **vremea lor,** asigurînd poeziilor popularitatea" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, **Tudor** Vianu : ***Istoria literaturii române moderne,*** Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 102).

Comentatorii operei lui D. Bolintineanu au relevat că exprimarea aforistică e un element comun, fundamental al legendelor istorice. Prin versuri de o perfectă structură lapidară, poetul se adresa contemporanilor săi, în numele idealurilor patriotice, pentru a le menţine trează conştiinţa naţională, pentru a le insufla o fierbinte dragoste de ţară şi un înalt spirit de sacrificiu, dîndu-le pildă eroismul şi demnitatea străbunilor. Nenumărate versuri au căpătat valoare în sine, sînt adevărate maxime, concentrează în ele sentinţe, aforisme de adîncă semnificaţie **etică** şi civică, viabile şi astăzi. Ele se înscriu în sfera paremiologiei naţionale, izvorăsc din însuşirea organică a înţelepciunii **poporului** român, bazată pe o experienţă acumulată **în** veacuri de zbuciumată şi eroică istorie. în acest sens, D. Popoviei observa că legenda istorică a lui D. Bolintineanu are „o valoare normativă şi pentru potenţarea acesteia ea recurge adeseori la for-

mule sentenţioase şi la tonul insinuant al reproşului care stimulează" ***(Op. cit,*** p. 70).

S-a relevat, de asemenea, că legendele istorice, ca şi multe alte poezii ale lui D. Bolintineanu, excelează prin muzicalitate, prin forma lor cantabilă. „A doua însuşire — adică întâia mare însuşire, întâiul mare lucru pe care-l aduce Bolintineanu în literatură este muzicalitatea versului său, pe care n-o are Alexandrescu, de pildă, şi nici chiar Alecsandri", preciza G. Ibrăileanu, adăugind : „Muzica versului e hipnotică, ceea ce putem observa şi la Eminescu, şi acesta e mare lucru" ***(Curs de istoria literaturii române. Epoca Alecsandri, ed. cit.,*** voi. VIII, p. 354). înzestrat cu un dezvoltat simţ al efectelor sonore, ştiind să aleagă cuvlntul expresiv, în ciuda greutăţilor impuse de stadiul de dezvoltare al limbii noastre literare din acel timp, D. Bolintineanu a adus în literatura română de la mijlocul secolului trecut noi modalităţi poetice, o mare varietate în versificaţie, îmbogăţind-o cu ritmuri noi. Ovid Densuşianu recunoştea că „ceea ce a plăcut aşa de mult unor admiratori ai lui Bolintineanu a fost fluiditatea'"versurilor lui, pentru că, incontestabil, avea o virtuozitate, simplă de multe ori, dar impresionantă" ***(Evoluţia estetică*** *a* ***limbez române,*** în ***Opere,*** voi. III, ediţie critică şi comentarii de Vaieriu Rusii, ' Bucureşti, Editura Minerva, 1977, p. 465), Precedîndu-l pe Eminescu, D. Bolintineanu a modelat cuvintele în tipare de multe ori perfecte, extrăgându-le înţelesurile- şi nuanţele care depăşeau concreţivitatea şi nuditatea lor. Cuvintele sînt turnate într-o: cadenţă ritmică impecabilă, asigurînd versurilor o armonie fluidă, o perfectă simetrie sonoră. Dimitrie Bolintineanu, sublinia G. Căliinescu, „este întîiul versificator român cu intuiţia valorii acustice a cuvintului, care caută cuvîntul pentru ceea. ce sugerează dincolo de marginile lui noţionale şi face din vers o singură arie. Bolintineanu e auditiv şi mecanic şi asta duce mai aproape de poezia-modernă" ***(Istoria literaturii române,*** p. 226).

De multe ori s-a făcut afirmaţia că legendele istorice ale lui D. Bolintineanu - s-au demonetizat prin prea deasa lor recitare în şcoli, serbări etc. Credem că nu aceasta a determinat, în primul rînd, subestimarea poetului, ci modul mecanic, stereotip în care au fost recitate legendele istorice, denaturîndu-se caracterul muzical, cantabil al versurilor lor. Aşa cum constata I. Megoiţescu, „urmaşii s-au obişnuit să vadă în Bolintineanu un stihuitor facil şi desuet, adeseori chiar rizibil, ale cărui apologii istorice cu cinematică desfăşurare se pretează de minune la parodie".

Din păcate, legendele istorice au fost parodiate chiar de **către unii** scriitori prestigioşi. Amintim că, sub pseudonimul Puang-Hon-ki, B. P. Hasdeu publică parodia ***Favorita sau O** noapte clin* ***februariu descrisă de** D. **Bolintineanu,*** **în** ***Satyrul,*** **an. I,** nr.. 3, 20 februarie 1866, p. 2 ; I. L. Caragiale scrie *Paşa din Silîsira,* apărută în cadrul articolului ***Cum scria Bolintineanu,*** **în** *Lucea-**fărul,*** an. XI, nr. 14, 1 aprilie 1912, p. 279 ; iar G. Topîreeanu compune ***Mihai Viteazul şi turcii,*** publicată în *Viaţa românească,* an. X, nr. 1-2-3, ianuarie-februarie-martie 1916, p. 287 şi **inclusă** apoi în volumul ***Parodii originale.*** **Aşa** cum demonstrează tot I. Negoiţescu, parodiile după poeziile lui D. Bolintineanu **trebuie** privite ca manifestări incongruente, fortuite, făcute din spirit **de** amuzament, ele nereflectînd adevărata substanţă a liricii **poetu**-lui. „Cine află răgazul de a se pierde în prea abundenta **vegeta**-ţie a versificărilor bolintinene — remarcă I. Negoiţescu **— poate** avea surpriza şi încîntarea să descopere la un moment dafc în peregrinarea — sau mai bine zis explorarea — sa un ţărm **în**-sorit, scăldat de ape limpezi, în ale căror unde se oglindeşte cerul poeziei însăşi." Cu justeţe, I. Negoiţescu vede în D. **Bolin**-tineanu „un premergător al lui Eminescu" şi, totodată, „un pre-cursor al lui Macedonski şi, în cele din urmă, pe iniţiatorul de forme, de ***sonuri*** poetice care aveau să se realizeze în **celălalt** veac, odată cu Ion Pillat, cu Mateiu Caragiale, cu Ion Barbu". Căci, argumentează criticul, „se întîmplă ca frumoase **versuri,** frînturi de poem ale lui "Bolintineanu, să strălucească de **o pros**-peţime şi de o candoare ce le îmbracă într-un smalţ mai pur **de**-cît al versurilor poeţilor rafinaţi dintre cele două războaie" ***(Bo-lintineanu şi sonurile poeziei moderne,*** în voi. ***Scriitori** moderni,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 13).

*~ Viabilitatea perenă a mesajului patriotic transmis de **legen**-dele istorice este confirmată şi de Eugen Simion : „Valoarea **poe**-melor e dată de acele cîteva versuri memorabile despre **liber**-tate şi demnitate" pe care „le citim şi azi cu emoţie" *(Dimitrie* ***Bolintineanu,*** în voi. ***Dimineaţa poeţilor,*** Bucureşti, Cartea Ro-mânească, 1980, p. 171).

CEA DE PE **URMA NOAPTE** A LUI MIHAI CEL MARE

Publicată în ***Foaie pentru minte,*** *inimă* ***şi*** *literatură,* an. X, nr. 26, 30 iunie 1847, p. 212. Inclusă în *Colecţie* ***din** poeziile* ***dom-nului*** D. ***Bolintineanul*** (1847), ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), unde este datată : „1846" şi ***Poezii*** *de* D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865), aici nemai-fiind datată. în schimb, în notele finale ale primului volum din această ediţie se precizează : „Ea este scrisă în 1846 la Paris". Totodată se menţionează că „D. Aman, un june pictor ce dă cele mai frumoase speranţe, a făcut un tablou din această legen-dă". Pornind probabil de la această informaţie, **N.** Iorga arăta că poezia „avu un mare răsunet şi inspiră un frumos desemn ai iui Aman, pictorul epocei următoare, ce păstra cultul lui Bolin-tineanu" ***(Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea,*** Bu-cureşti, Minerva, 1908, voi. II, p. 189).

în ***Note la volumul I*** al ediţiei din 1865, confirmîndu-se un fapt caracteristic ciclului de ***Legende istorice,*** şi anume că „Mihai Viteazul, favoritul românilor din Valachia, fuse eroul ce poetul Dim. Bolintineanu cîntă mai cu simpatie", este evocată o iniţia-tivă interesantă luată de poet în perioada în care a deţinut func-ţia de ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice, dar nefinali-zată de succesorul său. Dimitrie Bolintineanu „ceru de la Adu-nare un credit ca să se aducă capul lui Mihai Viteazul de la monastirea Dealul la Bucureşti, unde să i se facă un monument. Camera trecută votă de urginţă cu aplaude. Vedem însă cu des-tulă durere că următorii d-iui Bolintineanu la acel minister nu au executat acel vot naţional ! Se temură ei să nu supere sus-ceptibilităţile inamicilor măririi trecute a românilor ? O, săracă, săracă Ţară Românească ! Tu eşti destinată a nu putea trăi de-cît de viaţa trecutului prin suvenire !"

Poezia ***Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare,*** ca şi multe alteia, infirmă opinia unor critici şi istorici literari că lui Dimitrie Bolintineanu i-ar fi lipsit conştiinţa artistică. Cel ce parcurge atent volumele poetului, în succesiunea lor cronologică, constată uşor netemeinicia acestei afirmaţii. Dacă ar fi fost lipsit de conştiinţă artistică, atunci n-ar mai fi fost animat de dorinţa de a-şi perfecţiona necontenit expresia poetică, nu şi-ar mai fi revizuit şi modificat niciodată versurile. Cercetind modul în care D. Bolintineanu a transferat o seamă de poezii dintr-un volum într-altul, comparînd structura, substanţa şi forma acestor poezii, în diferitele lor variante, ne convingem lesne că poetul realiza aceste modificări, adesea esenţiale, sub impulsul unei

treze conştiinţe artistice. Numai un poet autentic, înzestrat cu o conştiinţă artistică, poate fi preocupat permanent ele îmbunătăţirea versurilor sale, de aprofundarea ideilor şi sentimentelor exprimate, de lărgirea şi clarificarea viziunii, a mesajului pe care-1 transmit, de perfecţionarea mijloacelor de expresie. In acest sens, comparaţia între versiunea iniţială a poeziei ***Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare,*** a ediţiei din 1847, şi cea definitivă, a ediţiei din 1865, este concludentă. Această operaţie a întreprins-o C. Cruceru, în studiul ***Despre stilul scrierilor lui D. Bolintineanu,*** apărut în ***Limba şi literatură,*** voi. X, 1985, p. 282, în care relevă : „Intervenţiile lui Bolintineanu depăşesc simpla intenţie de îngrijire a versului, atenţia lui se îndreaptă în sensul amplificării potenţialului artistic al cuvîntului, al sporirii forţei sale expresive. Aşa, de exemplu, în înlocuirea construcţiei ***poartă lanţul,*** din versurile apărute în ediţia de la 1847 : «Cei ce ***poartă lanţul*** şi-a trăi mai vor/Merită să-1 poarte spre ruşinea lor», prin ***rabdă jugul,*** în ediţia de la 1865 : «Cei ce ***rabdă jugul*** şi-a trăi mai vor/Merită să-1 poarte spre ruşinea lor», nu numai că contribuie la adâncirea contrastului dintre cele două propoziţii care alcătuiesc primul vers, însă justifică şi scoate în relief cu mai multă pregnanţă, concluzia din versul al doilea care dobândeşte în felul acesta delimitări sigure de veritabilă sentinţă."

PREDA BUZESCU

Publicată în ***România literară,*** an. I, nr. 3, 15 ianuarie 1855, p. 39. Inclusă în ediţiile din 1855 şi 1856.

Poezia a fost apreciată pentru plasticitatea şi dinamismul naraţiunii, într-adevăr, D. Bolintineanu surprinde excelent manifestările exterioare, gestica, descrie în culori vii atmosfera, introduce detalii concrete şi semnificative, într-o desfăşurare rapidă. Lupta lui Preda Buzescu cu nepotul hanului tătărăsc e zugrăvită în versuri de mare concentrare epică, sugerînd vizual şi auditiv încleştarea forţelor, tensiunea dramatică răsfrântă în ambianţa înconjurătoare şi în fizionomiile lor, zgomotul armelor. în studiul ***Dimitrie Bolintineanu, între „plîngere" şi satiră,*** din volumul ***Confluenţe literare*** (Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 108), Cornel Regman insistă asupra acestei lupte „în înfăţişarea căreia poetul introduce elemente de fabulos popular, în vreme ce versul sugerează admirabil zăngănitul armelor şi ritmul tot mai accelerat al încleştării".

MUMA LUI ŞTEFAN CEL MARE

Cu titlul ***Ştefan cel Mare şi maica sa*** a apărut mai întîi în ***Colecţie din poeziile domnului*** D. ***Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă în ***Bucovina,*** an. II, nr. 23, 29 iulie 1849, p. 125. A fost reluată în ediţia din 1855, schimbîndu-i-se titlul în ***Muma lui Ştefan cel Mare,*** şi în ediţia din 1865, în ale cărei note finale sîntem informaţi că „din toate legendele istorice aceasta este aceea ce a putut să se coboare mai mult în populaţiune. Pusă în muzică, muzica singură a avut privilegiul să o introducă în coliba ţăranului şi să o tipărească în memoria sa, ceea ce nu poate face tiparul încă." într-adevăr, prin intermediul melodiei, poezia a devenit extrem de cunoscută, fiind cîntată pretutindeni, multă vreme. în ***Amintiri despre Costache Negri,*** publicate în ***Revista nouă,*** an. II, nr. 11—12, decembrie 1889-ianuarie 1890, p. 444, A. Papadopol-Calimach menţiona că poezia lui D. Bolintineanu „se cânta odinioară de lăutari şi prin saloane, mai ales în Moldova". Se pare că muzica a fost compusă de Alexandru Flechtenmacher, deoarece ia Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei (cota III 3207) se află partitura ei, insă cu versurile traduse în limba germană : ***Mutter Stephan's des Grossen. Gedich von Dimitrie Bolintineanu (Deutsch von A. Stern),*** Bukarest, Druck u. Verlag J. Weiss.

Contemporanii poetului au preţuit în mod deosebit această poezie. I. A. Vaillant o traduce în limba franceză cu titlul ***Etienne le Grand de Moldavie devant sa forteresse de Niamtz,*** ineluzând-o în celebra sa antologie ***Poesies de la langue*** d'or, apărută la Paris, în 185T (vezi şi N. Iorga : ***Cea mai veche antologie românească în limba franceză,*** în ***Revista istorică,*** an. XIII, nr. 1—3, ianuarie-martie 1927, p. 43). A fost apoi introdusă de Henry Stanley în ***Rouman Anthology,*** publicată la Hertford, în 1856 (vezi şi nota la poezia ***Dilrubam*** din ciclul ***Florile Bosforului).*** La noi, Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii" (vezi nota la poezia ***Furtuna*** din ciclul ***Florile Bosforului).***

Poezia ***Muma lui Ştefan cel Mare*** a fost judecată cu nedreaptă asprime de N. Iorga : „După ce ni se prezintă o execrabilă domniță, pe a cărei față de păpuşă lipovenească ***rozele*** şi ***crinii*** se îmbină, ca de obicei, sîntem dureros impresionați cînd apar la miezul nopții Ştefan cerşitorind la poartă, cu vorbele unui copil rătăcit, şi Elena-doarnna prefăcută într-o megeră cu limba lungă" ***(Poezia lirică a lui Bolintineanu,*** în ***Schițe din literatura română,*** voi. II, Iaşi, Editura librăriei Frații Şaraga, 1894, p. 33). Astăzi nu mai putem subscrie la opinia lui N. Iorga. Frumusețea şi semnificația poeziei constau în momentul atît de dramatic al dialogului dintre domnitorul copleşit de dureri fizice şi morale şi neînduplecata sa mamă, în scena tulburătoare şi cu amplă rezonanță a confruntării dintre două stări psihologice deopotrivă de intense. Versurile excelează prin solemnitate gravă, realizată cu economie de mijloace, printr-o desăvârşită muzicalitate. Imaginile sînt precise şi pregnante, transpun ideea poetică direct, expresiile stilistice se disting printr-o remarcabilă amplitudine acustică, prin puterea de a sugera atmosfera nocturnă şi fiorul orelor târzii, pregătind cadrul adecvat unei întâmplări ieşite din comun. Rugămintea pe care Ştefan cel Mare o adresează mamei sale este străbătută de un autentic suflu uman, inchide în ea amărăciune sufletească şi suferință fizică, relevând un moment de dramatică depresiune din existența eroică a voievodului.

Trecerea de la rugămintea lui Ştefan cel Mare la răspunsul mamei sale e marcată discret şi sugestiv prin reacția spontană, grațioasă şi firească a soției voievodului, concentrată într-un singur vers, insă elocvent pentru virtuozitatea poetului de a surprinde gestica personajelor, sub care intuim trăirile intetrioare. Desigur, mama domnitorului şi-a recunoscut fiul, insă răspunsul pe care i-1 dă este o parabolă, are valoare simbolică. Substituirea aparentă, confundarea voită a lui Ştefan cel Mare cu un străin amplifică semnificațiile majore ale răspunsului, ale atitudinii mamei sale. Viziunea poetului este subtilă. Apelând la această substituire, evită respingerea dură a fiului de către mamă, într-un moment tragic, iar pe de altă parte creează climatul prielnic pentru ca replica severă a mamei să nu aibă nimic retoric, nimic exagerat, ci să fie cu adevărat generatoarea unui imbold patriotic.

FERENTARUL

Publicată în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. IX, nr. 49, 2 decembrie 1846, p. 391, cu mențiunea-dedicație : „Fragment dintr-un marş românesc vechi. D-lui I. Eliade". Inclusă în edițiile din 1847, 1855 şi 1865. Aron Pumnul a reprodus-o în ***Lepturariu rumânesc,*** tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 411.

FATA DE LA COZIA

Din Paris, unde s-a aflat la începutul exilului său politic de după revoluția de la 1848, D. Bolintineanu îi expedia lui Vasile Alecsandri, la 6 octombrie 1851, mai multe poezii, printre care şi ***Fata de la Cozia,*** cu mențiunea : „Pentru foaia viitoare din Moldova" (Biblioteca Academiei R.S.R., ms. rom. 235, f. 118), adică pentru proiectata revistă ***România literară.*** încă din toamna anului 1851, V. Alecsandri se dedicase cu pasiune pregătirii unei noi publicații literare, cu dorința de a reuni în paginile ei pe toți scriitorii de talent, atît din Moldova, cît şi din Muntenia şi Transilvania, pentru a asigura astfel o dezvoltare armonioasă şi rodnică a literaturii române. Cu opt ani înainte de Unire, revista ***România literară*** simboliza şi preconiza, prin însuşi titlul ei, unitatea națională. în ceea ce priveşte colaboratorii, Vasile Alecsandri s-a gândit în primul rînd la bunii săi prieteni şi tovarăşi de idealuri, revoluționarii de la 1848, în felul acesta putînd imprima revistei orientarea corespunzătoare necesităților şi aspirațiilor fundamentale ale epocii. La 27 octombrie 1851 îi scria iui Ion Ghica, la Constantinopol : „Je pars dans quelques jours pour la Moldavie en emportant de Paris la ferme decision de fonder une feuille scientifique et litteraire. Je me suiş mis deja en quete d'articles et grâce â mes compatriotes poetes et prosateurs de Paris j'ai garni mon portefeuille assez rondement. Or, eornme je ne saurais rien entreprendre sans t'en faire part, je nrempresse de te communiquer ce louable projet afin qu'il recoive ta sanction accompagnee de plusieurs articles scientifiques" (cf. Nestor Camariano : ***Primul număr al „României literare" din 1852 a lui Vasile Alecsandri,*** în ***Revista Fundațiilor regale,*** nr. 10, octombrie 1940, p. 132).

Primul număr al ***României literare*** a apărut în februarie 1852, dar a fost confiscat de cenzură. Timp de aproape un secol

s-a crezut că acest unic număr a dispărut cu desăvârşire, toţi istoricii literari care s-au referit la această chestiune bazîndu-se exclusiv pe informaţii adiacente (N. Cartojan : O ***revistă literară în 1851,*** în ***Drum drept,*** an. I, 1913, p. 141 ; I. Mirea : ***Lupta pentru „România literară",*** în ***Convorbiri literare,*** an. LI, 1919, p. 382 ; N. Zaharia : ***Vasile Alecsandri, viaţa şi opera lui,*** Bucureşti, 1919, p. 42 ; G. Bogdan-Duică : ***Vasile Alecsandri,*** Bucureşti, 1926 p. 165). Abia în 1940, Nestor Camariano a descoperit, într-o bibliotecă particulară, unicul număr din februarie 1852 al ***României literare (loc. cit.,*** p. 132). în acest număr, D. Bolintineanu a publicat, sub pseudonimul D. Valentin, începutul romanului ***Manoil*** şi poezia ***Fata de la Cozia.*** Nicolae Bălcescu semnează, cu pseudonimul Conrad Albrecht, articolul ***Râzvan-Vodă.*** Numărul revistei a fost confiscat datorită tocmai scrierilor lui D. Bolintineanu şi N. Bălcescu. într-o scrisoare adresată lui A. Zâne, la 2 iunie 1852, D. Bolintineanu îl înştiinţa : „Ţi-arn trimis o mică broşură din jurnalul ce s-a oprit la Moldova, din pricină că a scris într-insul Bălcescu supt numele de Conrad Albrecht şi. eu supt numele de Valentin" (cf. N. Cartojan : D. ***Bolintineanu. Scrisori din exil,*** în ***Neamul românesc literar,*** an. I, nr. 6, 1 iunie 1909, p. 465).

Poezia ***Fata de la Cozia*** a fost inclusă în ediţiile din 1852, 1855 şi 1865.

în ***Note la volumul*** *I* al ediţiei din 1865 se precizează că „această legendă fuse scrisă în Samos. Sujetul e tras clintr-o cronică bizantină". Henry Stanley a reprodus-o în ***Rouman Anthology,*** apărută la Hertford, în 1856 (vezi nota la poezia ***Dilrubam*** din ciclul ***Florile Bosforului).***

Revizuindu-şi opiniile din tinereţe, N. Iorga afirma că ***Fata de la Cozia*** „se ridică înspre culmile scăldate în aer limpede al adevăratei poezii" ***(Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea,*** voi. III, Vălenii de Munte, „Neamul românesc", 1909, p. 39).

UN OSTAŞ ROMÂN ÎNCHIS PESTE DUNĂRE

Apărută în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), cu titlul ***Un prizonier român din închisoarea sa de pe malul Dunării la Nicopoli vede o porumbiţă trecînd apa de la noi.*** De aici a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 38, 1852, p. 152, cu titlul ***Un prizonier român.*** A fost reluată apoi în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d.*** G. ***Sion*** (1855), cu titlul ***Un ostaş român închis peste Dunăre,*** şi în ediţia din 1865, cu acelaşi titlu. A fost inclusă de Henry Stanley în ***Rouman Anthology,*** apărută la Hertford, în 1856 (vezi nota la poezia ***Dilrubam*** din ciclul ***Florile Bosforului).***

MIRCEA LA BĂTAIE

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855) şi reluată în ediţia din 1865.

MIHAI SCĂPÎND STINDARDUL

Apărută în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847). De aici a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XVI, nr.14, 8 aprilie 1853, p. 104. Reluată apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

G. Ibrăileanu aprecia că „e cea mai frumoasă baladă a lui Bolintineanu", conţinând „o siluetă admirabilă" ***(Curs de istoria literaturii române moderne. Epoca Alecsandri,*** în ***Opere,*** voi. VIII, ediţie critică de Rodica Rotaru şi Al. Piru, prefaţă de Ai. Piru, Bucureşti, Editura Minerva, 1979, p. 356). într-adevăr, poezia atestă disponibilitatea lui D. Bolintineanu de a derula vertiginos acţiunea, reducând compoziţia la elementele absolut necesare, definitorii, comunicate direct, în esenţa lor, într-o succesiune dinamică. Secvenţele au un ritm interior trepidant, se înlănţuie într-o gradaţie continuă, sugerând admirabil temerara incursiune a lui Mihai Viteazul ***în*** tabăra adversă, salvarea stindardului şi iuţeala fantomatică a galopului. Observăm ân această poezie aceeaşi virtuozitate a poetului de a surprinde gestica şi manifestările spontane, fireşti, cu ecouri vii în sensibilitatea cititorului. Finalul este revelator în acest sens, luminează dintr-odată tensiunea acumulată, o relaxează printr-uin gest de mare naturaleţe omenească, redând convingător şi emoţionant comuniunea ce se stabileşte intre domnitor şi calul credincios care 1-a ajutat să-şi împlinească o sfântă misiune.

MIRCEA CEL MARE ŞI SOLII

Apărută în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847). De aici a fost reprodusă în ***Bucovina,*** an. II, nr. 18, 27 mai 1849, p. 81. Reluată apoi în ediţiile din 1855 **şi** 1865. Aron Pumnul a inclus-o în ***Lepturariu rumânesc,*** tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 413, iar Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii" (vezi nota la poezia ***Furtuna*** din ciclul ***Florile Bosforului).*** în primul capitol din studiul ***Poezia română. Cercetare critică (1867),*** discutând despre „condiţiunea materială a poeziei", Titu Maiorescu emitea ideea că materialul poetului „se compune din imaginile reproduse ce ni le deşteaptă auzirea cuvintelor poetice", aducând ca argument versurile lui D. Bolintineanu din poezia ***Mircea cel Mare şi solii.*** „Partea materială din ceea ce este frumos în această poezie — spunea Titu Maiorescu — sunt imaginile provocate în fantazia noastră prin cuvintele poetului : «Mircea încărcat de ani / ca un stejar ce-**şi** întinde braţe veştejite printre trestii, / ca un munte albit de ninsori de pe dealuri verzi» etc." ***(Opere,*** voi. I, ediţie critică, note, variante, indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon. Studiu introductiv de Eugen Todoran, Bucureşti* Editura Minerva, 1978, p. 10). într-adevăr, una din calităţile esenţiale ale lui D. Bolintineanu constă în exprimarea metaforică şi mai ales aforistică. Portretizarea lui Mircea cel Bătrîn se realizează printr-o succesiune de metafore, comparaţii şi alegorii de fină substanţă poetică, sugerând prin elemente contrastante prezenţa domnitorului de prestigioasă senectute in mijlocul forţelor tinere ale ţării. în acelaşi sens, N. Iorga admitea că D. Bolintineanu e „meşter în unele comparaţii ca acelea care deschid balada ***Mircea şi solii" (Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea,*** voi. II, Bucureşti, Minerva, 1908, p. 192).

CĂPITANUL DE VÎNĂTORÎ

Apărută în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), cu titlul ***Ceauşul de vînători.*** Cu acelaşi titlu a fost reluată în ediţia din 1855. în ediţia din 1865 a fost inclusă cu titlul ***Căpitanul de vînători.***

MARI OARA

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion*** (1855) şi reluată în ediţia din 1865. Titu Maiorescu a selectat-o pentru antologia „Junimii" (vezi nota la poezia ***Furtuna*** din ciclul ***Florile Bosforului).***

DOAMNA LUI NEx\GU

Publicată ***în Ţăranul român,*** an. I, nr. 25, 1862, p. 199. Inclusă mai întîi în volumul ***Legende noi cu note din cronicele românilor,*** Bucureşti, Tipografia lui Emanuel Poeiiescu, 1862, apoi în ediţia din 1865.

In notele finale ale acestei ediţii D. Bolintineanu preciza că personajul istoric evocat „este doamna lui Neagu care a zidit monaştirea Curtea de Argeş, acest mic, dar rar şi unic monument al **ţării** noastre, în stil bizantin şi arab. El poate trece ca al treilea cap-d-operă printre monumentele Orientului de acest gen." în continuare, poetul îşi exprima, la modul polemic interogativ, nemulţumirea şi mâhnirea sa faţă de indiferenţa cu care reprezentanţii clerului şi ai oficialităţii vremii lăsau să se degradeze acest monument de artă, de valoare istorică : **„Se** zdrobeşte inima românului când vede acest monument, ce nu s-ar putea ridica astăzi cu zece milioane, ruinîndu-se ; şi cu toată marea avere a **clerului,** cu toate legatele înadins ale răposatului episcop de Argeş pentru a se repara, neluîndu-se nici o măsură pentru **reparare** ! Oare a murit în inima românilor orice simţiment pentru frumos, pentru mare, pentru artă, pînă a-l refuza chiar şi templului lui Dumnezeu ? Oare nu mai avem noi credinţă în viitorul ţării, ca să lăsăm ca monumentele ţării să se ruine ? Cine **ne** vede făcînd ceea ce facem ar crede neapărat că România are **conştiinţa** unei morţi apropiate şi nu mai cugetă decît a **benchetui** în ajunul perderii sele. O, generaţiune materialistă, mare va fi răspunderea ta înaintea lui Dumnezeu şi a viitorului î" **în** finalul notei, D. Bolintineanu dădea cîteva indicaţii asupra **circulaţiei** motivului folcloric transpus în poezia sa : „Este o legendă a lui Meşterul Manole apropiată la acest monument. Dar această legendă se povesteşte şi în Serbia apropiată la o biserică de acolo. **Se** mai sună şi în alte locuri **ale** Rumelii."

CUPA LUI ŞTEFAN

Publicată în ***Reforma,*** an. IV, nr. 19, 1882, p. 73. Inclusă în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi în ediţia din 1865.

După cum se precizează în notele finale ale acestei ediţii, episodul istoric evocat a fost extras de D. Bolintineanu din ***Letopisețul Țării Moldovei*** al lui Ion Neculce, indicîndu-se „pag. 139, tom. 2", desigur ediţia lui Mihail Kogălniceanu, ***Letopisețile Moldovei,*** apărută la Iaşi, în 1845. Legenda este narată de Ion Neculce în O ***samă de cuvinte*** (III). în notele finale ale ediţiei lui D. Bolintineanu din 1865, textul are unele prescurtări. îl transcriem complet după ediţia îngrijită de acad. Iorgu Iordan : „Lăsat-au Ştefan-vodă cel Bun la mănăstirea Putna, după moartea lui, arcul lui şi un pahar, ce vorbie călugării la mănăstire că este de iaspis, ce era în chipul marmurii albe şi al farfurii, ca să fie întru pomenire la sfînta mănăstire. Şi arcul l-au fost trăgînd cu vîrtej. Şi la vremea lui Constantin Cantemir-vodă, fiind răscoale, au vinit nişte cazaci cu Ieşi, cu moldoveni joimiri, vrînd ca să jecuiască ce ari găsi în mănăstire. Deci fiind un turnu cu bună tărie, nu pute să jecuiască. Deci au dzis călugărilor să de turnul, că nu vor lua a mănăstirii nemică. Iar călugării, necradzînd, nu vre să de turnul. Iar acei cazaci cu Ieşi şi cu moldoveni îndată au aprinsu mănăstirea, iar călugării, vădzind că aprind mănăstirea, îndată au dat turnul. Atunce, îndată, avînd puşci de apă, acei cazaci, Ieşi şi moldoveni, au stînsu focul. Deci atunce au jecuit tot din turnu ce au fost a boieri şi a neguţitori, iar a mănăstirii n-au luat nemică, fără numai arcul lui Ştefan-vodă. Iar paharul au fost pană la a triia domnie a lui Mihai Racoviţă-vodă. Şi scoţindu-1 din turnu un egumen, pre anume Misail Chisiliţă, şi vrînd să se fălească, au băut Ia masă cu acel pahar a lui Ştefan-vodă, cu nişte slugi boiereşti, ce era zlotaşi. Şi bînd mult cu acel pahar, s-au îmbătat şi, fiind beţi, au stricat un lucru seumpu domnescu şi de minune ca acela" (Ion Neculce : ***Letopisețul Țării Moldovei,*** Bucureşti, Editura Minerva, 1975, p. 12).

în poezia sa, D. Bolintineanu dă legendei lui Ion Neculce un alt final, moralizator, în spiritul eticii şi demnităţii naţionale. După opinia lui Ion Roman, în acest final al poeziei lui D. Bolintineanu poate fi sesizată influenţa lui Gfoethe, cu motivul cupei regelui din Thule. Poetul nostru şi-a încheiat poezia „cu gestul patetic al monarhului din balada cîntată de Margareta în ***Faust*** [...]. Bătrînului rege din Thule, cupa îi amintea o dragoste de demult ; egumenului, un trecut glorios sub un domnitor viteaz" ***(Ecouri goetheene în cultura*** *română,* Bucureşti, Editura Minerva, 1980, p. 59).

SORA ANA

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele rdmânilor*** (1862) şi reluată în ediţia din 1865, în ale cărei note finale se arată că subiectul poeziei „este un fapt menţionat în cronicele ţărei".

DANIEL SIHASTRU

Publicată în ***Reforma,*** an. IV, nr. 14, 1862, p. 53. Inclusă în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi reluată în ediţia din 1865, în ale cărei note finale se reproduce textul legendei lui Ion Neculce din O ***samă de cuvinte, cave*** l-a inspirat pe D. Bolintineanu, după ediţia lui Mihail Kogălniceanu : „Ştefan-vodă mergînd de la Cetatea Neamţului în sus spre Moldova, a mers spre Voroneţ, unde trăia un părinte sihastru anume Daniel, şi bătînd Ştefan-vodă în uşa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul : să aştepte Ştefan-vodă afară pînă va isprăvi ruga, şi după ce şi-a isprăvit sihastru ruga, l-au chemat în chilie pe Ştefan-vodă şi s-au ispovedit Ştefan-vodă la dînsul, şi a întrebat Ştefan-vodă pe sihastru ce va mai face că nu poate să mai bată cu turcii. închina-va ţara la turci au bai ? Har sihastru a zis să nu o închine că războiul este al lui, numai după ce va izbîindi, să facă o monastire acolo în numele Sfîntului George... Deci a şi purces Ştefan-vodă în sus pe la Cernăuţi şi pre la Hotin şi au strîns oaste fel de fel de oameni şi au purces în jos. Iar turcii, înţelegînd că va să vie Ştefan-vodă cu oaste în jos, au lăsat şi Cetatea Neamţului d-a o mai bate şi au început a fugi spre Dunăre, iar Ştefan a început a-i goni pînă îi trecu Dunărea."

Titu Maiorescu a selectat poezia pentru antologia „Junimii" (vezi nota la poezia ***Furtuna*** din ciclul ***Florile Bosforului),*** con-

siderîmd-o, credem, o splendidă colecţie de aforisme cu **sens patriotic**, transpuse într-o succesiune logică şi gradată, înlănţuindu-se şi motivîndu-se reciproc, fără nici o stridenţă **retorică.** Expresiile aforistice nu sînt apodictice, ci sînt construite **cu subtilitate** şi nuanţare lirică, utilizînd cu precădere **antinomiile,** situaţiile contrastante, punînd în lumină raportul **dintre** o **circumstanţă** dată şi reversul ei.

FIASTRII

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1362) şi reluată în ediţia din 1865, în ale cărei note finale • se explică : „Fiastrii, fii vitregi, expresiune veche",

ÎNTOARCEREA LUI MIHAI

Publicată în ***Reforma,*** an. IV, nr. 22, 1862, p. 85. Inclusă în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi în ediţia din 1865, în ale cărei note finale se indică sursa documentară din care s-a inspirat D. Bolintineanu : „Această legendă este un fapt istoric povestit în cronica lui Şincai la viaţa lui Mihai".

MIRON COSTIN

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi reluată în ediţia din 1865.

în ambele ediţii e reprodus pasajul respectiv din ***Letopiseţul Ţării Moldovei*** al lui Ion Neculce, pe care se bazează poezia lui D. Bolintineanu : „La veleatul 7200, îm luna decembrie, Cantemir-vodă tăiat-a pre Miron Costin ce a fost logofăt mare şi pe frate^său Velicico ce au fost vornic mare, dîndu-le vină că s-au ridicat pre domnie asupra lui.; însă Miron logofătul nefiind în Iaşi în acea dată, ci la tară la un sat al lui, ce s-a fost tîmplat de i-au fost murit jupîneasa, ce vrînd să o astruce, iată a sosit şi la el de la Cantemir-vodă armaşul al doilea Racoviţă, cu un steag de lefegii, ca să-1 ducă la Iaşi, ci el se ruga să aibă păsuială pînă şi-o îngropa jupîneasa, şi să purceadă, şi fiind aşa iată

de sîrg a sosit Macri cu poruncă în ce loc îl va afla, acolo să-i taie capul, şi după poruncă aşa într-acelaş ceas i-a tăiat capul şi 1-a astrucat împreună cu jupîneasa lui."

MONASTIREA PUTNA

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi reluată în ediţia din 1865.

Subiectul poeziei a fost luat de D. Bolintineanu tot din O ***samă de cuvinte*** (XXVII), în ambele ediţii reproducînd, în note, textul lui Ion Neculce : „Vasile-vodă aproape de mazilie au greşit lui Dumnezeu că i s-a întunecat mintea spre lăcomie de au stricat mănăstirea Putna, gîndind că va găsi bani, şi n-au găsit. Şi s-a apucat să o facă din nou iarăşi precum au fost; dar i-au luat Dumnezeu domnia şi n-au izbutit."

Ţitu Maiorescu a selectat poezia pentru antologia „Junimii" (vezi nota la poezia ***Furtuna*** din ciclul ***Florile Bosforului).***

GHINEA GRECUL

Publicată în ***Ţăranul român,*** an. I, nr. 23, 1862, p. 124. Reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an, XXV, nr. 27, 1862, p. 215, şi în ***Concordia*** (Pesta), nr. 36, 18 mai 1862, p. 142. Inclusă în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi în ediţia din 1865.

ŞTEFĂNIŢĂ-DOMNUL

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1882) şi reluată în ediţia din 1865.

MIHAI LA PĂDURARUL

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862) şi reluată în ediţia din 1865.

COZIA

Apărută în volumul ***Bătăliile românilor,*** Bucureşti, Tipografia naţională a lui I. Romanow et Comp., 1859, şi reluată în ediţia din 1865.

OGOGENII

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

BOGDAN ÎN POLONIA

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

De data aceasta subiectul nu mai este luat de poet din Ion Neculce, ci din cronica lui Grigore Ureche, pasajul respectiv fiind reprodus în ambele ediţii : „După multe solii ce trimisese Bogdan-vodă la craiul leşesc pentru sora-sa Elisafta, pre care o au cerşut, şi văzînd că nu va să i-o dea, a socotit că are vreme să-şi răscumpere ruşinea sa despre craiul leşesc cu sînge nevinovat şi a început a strînge oaste. Bogdan-vodă a pripit cu oaste şi a trecut apa Nistrului vineri, iunie 29 şi a intrat la ruşi în Podolia, sîmbătă a sosit la Cameniţă şi de acolo a slobozit oastea să prade ţara... Deci arzînd şi prădînd ţara, a tras la Liov şi a bătut tîrgul şi puţin de nu l-a dobîndit şi spun că singur Bogdan-vodă a lovit cu suliţa în poarta Liovului, care semn se cunoaşte şi astăzi şi nici leşii nu-l tăgăduiesc..."

NAVALA LUI ŢEPEŞ

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

APA BÎRSEI

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

GROZEA VORNICUL

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

MIHAI REVENIND DE LA DUNĂRE

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

DOMNUL MAVROGHENI

Apărută în ***Poezii de tf. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

HAN-TĂTAR

Apărută în volumul ***Legende sau basne naţionale în versuri,*** Bucureşti, Librar-editor Christ. Ioanin et. Comp. Romanow, 1858, şi reluată în ediţia din 1865.

ROSSANDRA

Cu titlul ***Dochiţa*** a apărut în ***România literară,*** an. I, nr. 13, 9 aprilie 1855, p. 162. Cu acelaşi titlu a fost inclusă în ediţia din 1855 şi apoi, cu titlul ***Rossandra,*** în ediţia din 1865.

Poezia nu s-a bucurat de aprecieri pozitive, mai ales pentru faptul că punea într-o lumină nefavorabilă figura lui Ştefan cel Mare. De pildă, Aron Densuşianu arăta că începutul poeziei „este foarte palid, molatic şi lungit", adăugind : „Este adevărat că toate acestea s-ar părea că simbolizează moliciunea petrecerilor lui Ştefan, însă tocmai aceasta mu se uneşte în fond cu caracterul lui Ştefan şi cu atît mai puţin cu răpedea şi energica lui deşteptare, unde apare oarecum numai mişcîndu-se şi suflînd, şi pe inamic îl vedem deodată fugind în toate părţile" ***(Poeziele lui***

D. Bolintineanu, în ***Cercetări literare,*** **partea II, iaşi, Editura** librăriei **Fraţii Şaraga,** 1887, p. 339).

BÎRLAD

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) **şi reluată în ediţia** din 1865.

Subiectul este extras din cronica **lui Grigore Ureche, pasajul** respectiv fiind reprodus în notele ambelor **ediţii** : „în **anul 6983,** sultanul Mehmet, înarmînd oaste 120.000 de oameni, **şi** oaste **tă**tărască şi oaste muntenească, a trimis asupra **lui Ştefan-vodă ;** iară Ştefan avînd oaste gata 40 de mii moldoveni, 2000 **Ieşi** şi unguri, le-au ieşit înainte din sus de Vaslui, la Podul **înalt, pre** care i-a biruit pe Ştefan-vodă... aşa i-a eoprins pe turci o **negură,** cît nu se vedea unul cu altul, şi Ştefan tocmise puţin **oameni,** despre lunca Bîrladului, ca să-i amăgească **cu** buciume **şi cu** trîmbiţe. Dînd semn de război, atuncea oastea turcească, întorcîndu-se la glasul buciumelor şi împedecînd-o şi apa şi lunca şi acoperind-o şi negura, tăia şi sfărâma ca să treacă, **la** glasul buciumelor ; iar din dos i-au lovit Ştefan-vodă cu oaste tocmită, în zece zile ale lui genarie... Ce aşa turcii în **desime** tăindu-se, mulţi au perit, şi mulţi prinseră vii pedestrime, ci pre aceia pre toţi i-au tăiat, unde pre urmă movile de cei **morţi au** strîns şi mulţi paşi şi sangiaci au perit... Şi steaguri **mai mult** de o sută au luat... Mai scrie Ion Stricovschi, cart. 20... **La** o sută de mii de trupuri să fi căzut într-acel război... că a **văzut** cu ochii lui grămezile de oase, unde au fost acel război, **viind** din ţara turcească în anul de la Christ 1575 etc."

Pe bună dreptate, I. Negoiţescu apreciază această poezie **pen**tru sonurile ei baladeşti, caracteristice lui D. Bolintineanu, subliniind : „în ritmul sprinten şi gracil, ca mersul gazelelor întipărit pe nisip, ritm ce îi e atît de propriu, Bolintineanu redă cu egală dezinvoltură grandoarea şi somptuozitatea baladescă" ***(Bolintineanu şi sonurile poeziei moderne,*** în ***voi. cit.,*** p. 53).

BAIA

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

CODRU COSMINULUI

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859). De aici a fost reprodusă în ***Dîmboviţa,*** an. II, nr. 12, 25 noiembrie 1859, p. 47, şi apoi inclusă în ediţia din 1865.

Aşa cum se menţionează în notele finale din primul volum al acestei ediţii, D. Bolintineanu s-a inspirat din cronica lui Grigore Ureche.

Ion Pillat aprecia în mod deosebit „descrierea luptei din partea a treia din ***Codru Cosminului,*** cu versul său rupt, sfărîmat, colţuros, precipitat, ca înseşi stîncile ce se prăbuşesc de pe culmi peste polonii din văi" ***(Un destin poetic : D. Bolintineanu,*** în voi. ***Tmdiţie şi literatură,*** Bucureşti, Casa şcoalelor, 1943, p. 160).

ŞTEFAN LA MOARTE

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859) şi reluată în ediţia din 1865.

DUMBRAVA ROŞIE

Apărută în ***Bătăliile românilor*** (1859). De aici a fost reprodusă în ***Dîmboviţa,*** an. I, nr. 8, 5 noiembrie 1858, p. 31, şi apoi reluată în ediţia din 1865.

MĂRIA PUTOIANCA

Publicată în ***Buciumul,*** an. I, nr. 12, 9 februarie 1863, p. 47. Reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XXVI, nr. 5, 1863, p. 40, şi în ***Dîmboviţa,*** an. VI, nr. 65, 13/25 noiembrie 1364, p. 260. Inclusă în ediţia din 1865, în ale cărei note finale, din primul volum, se precizează : „Era o jună română foarte vitează ce se bătu contra turcilor. Istoricul N. Bălcescu vorbeşte de acest fapt în istoria lui Mihai."

Pornind de la această poezie, Ion Pillat făcea cîteva observaţii interesante referitoare la prezenţa personajelor istorice feminine în lirica lui D. Bolintineanu şi la viziunea inedită asupra acestora, servind ulterior drept model altor poeţi reprezentativi

ai epocii : „Altă latură a ***Legendelor istorice,*** despre care ni se pare că nu s-a insistat destul, e felul cum ne apar în ele personagiile feminine. Printr-o curioasă inversare a rolurilor fireşti, Bolintineanu ne arată acolo cu precădere femei, dar mai ales fecioare (vezi : ***Fata de la Cozia, Han-tătar, Măria Putoianca, Fecioara de la Prut*** şi altele), înzestrate cu un caracter oţelit, cu o voinţă şi un curaj viril, care le fac să încingă paloşul, să îmbrace haina de zale şi coiful războinicului, luînd parte activă şi sîngeroasă la lupte [...3. Această concepţie a femeii-erou, a fecioarei-voinic — cu suflet sălbatic şi bărbătesc, dar cu o înfăţişare fizică turburător de plăpândă —, introdusă de Bolintineanu în poezia română, a găsit imitatori, la Alecsandri (în ***Dan căpitan de plai,*** tovarăşul lui Ursan : Fulga, «voinicul ce poartă busuioc») şi la B. P. Hasdeu (Magda lui Arbure)". Pe bună dreptate, Ion Pillat trage concluzia că „Bolintineanu şi aici rămâne un precursor" ***(op. cit.,*** p. 160).

DRAGOMIR SAU CETATEA LUI RADU NEGRU

Publicată în ***Dîmboviţa,*** an. VI, nr. 46, 30 august/1 septembrie 1864, p. 184. Inclusă în ediţia dim 1865.

MUMA LUI MIHAI

Publicată în ***Buciumul,*** an. I, nr. 8, 26 ianuarie 1863, p. 31. Inclusă în ediţia din 1865.

Notele finale din primul volum al ediţiei din 1865, referitoare la ciclul de ***Legende istorice,*** se încheie cu această caracterizare de ansamblu, relevînd noutatea şi originalitatea poeziilor respective în literatura română din acea epocă, marea lor popularitate şi rolul pe care l-au îndeplinit în trezirea şi afirmarea conştiinţei naţionale : „Aceste poezii de un gen cu totul nou în limba română fură gustate de români. Ele mai mult decît celelalte fuseră puse în muzică şi cîntate de popor. Pentru că poporul găsi în ele o vină naţională, răsfrîngerea inimii lui năbuşite de epocele de tiranie, de corupţiune şi de degradare naţională."

BASME

Ca substanţă şi structură, poeziile grupate în ciclul ***Basme*** se înscriu în sfera baladei fantastice, D. Bolintineanu fiind adevăratul întemeietor al genului în literatura română.

Abordînd balada fantastică, încă din prima perioadă a activităţii sale literare, cu multe realizări remarcabile, D. Bolintineanu se încadra pe una din coordonatele fundamentale ale romantismului european, cu largi răsfrîngeri şi în literatura română. Balada fantastică este un produs specific al romantismului, structural deosebită de balada evului mediu. Istoria literaturii universale a înregistrat două genuri de balade, balada sudică şi balada nordică, aceasta din urmă stînd la baza celei romantice. Balada sudică îşi avea originea în lirica provensală, desemnând, prin însăşi etimologia şi funcţia ei, o poezie cu formă fixă, scurtă, care se cînta şi dansa. Era alcătuită din trei sau cinci cuplete, cu un refren care se repeta după fiecare strofă, în versuri de 8 sau 10 silabe. în lucrarea G. ***A. Biirger et les origines anglaises de la ballade litteraire en Allemagne*** (Paris, Hachette, 1889, p. 14), G. Bonet Maury precizează : „En effet «ballar» en provencal, «ballare» en italien et «baller» dans l'aneien francais signifient danser et specialement danser des rondes. Les historiens de la litterature provencale nous ensedgnent que la «ballade» etait une chanson desttnee â faire danser une ronde. Elle consistait generalement en trois strophes et etait procedee d'un theme, qui etait ramene dans le refrain â la fin de chaque strophes. Ce refrain etait parfois accompagne de gestes et d'une sorte de mimique exeeutee par les danseurs ou les danseuses." Reprezentanţii de seamă ai baladei sudice au fost Francois Villon, în secolul al XV-lea, şi Clement Marot, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, practicând aceeaşi baladă scurtă, cu forme fixe. în studiul care însoţea ediţia ***Balladenbuch-chois de ballades allemandes*** (Paris, Garnier, 18b2, p. VII), J. Kont sublinia : „La ballade de Villon et de Marot est un petit poeme compose de trois strophes, de huit ou dix vers, ou les memes rimes reviennent dans les trois couplets selon une ordre determinee et ou chaque strophe finit par un refrain ; le poeme se termine par un envoi forme d'un quatrain."

In secolul al XVÎI-lea, **genul baladei sudice** a căzut în desuetudine, a fost ridiculizat şi discreditat îndeosebi de Boileau (Art. *poetique,* chant II) şi Moliere ***(Les Femmes savantes,*** acte III, scene **V).**

Spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, sub zorile romantismului, apare însă un nou gen de baladă — balada nordică —, mai întîi în Anglia, apoi în Germania, de unde se răspândeşte şi **în Franţa,** iar de aici în răsăritul Europei. **Balada** nordică, fiind o emanaţie a romantismului, are o structură total liberă **de** orice formă fixă, se bazează pe o imaginaţie bogată şi mai ales îşi trage seva inspiraţiei din surse folclorice, în ***Le Mouvement romantique*** (Paris, Vuibert, 1923, p. 77), Paul **van** Tieghem relevă : „Un des traits dominants du romantisme, **en** Angleterre et en Allemagne, c'est la rupture avec la tradition erudite greco-laline et le retour aux sources nationales de la poesie et du drame : mythologie celtique ou germanique, folklore, legendes epiques, chants populaires, contes populaires". Punctul de plecare al baladei nordice, ce va fertiliza balada romantică, se află în culegerea lui Thomas Perey, ***Reliques of ancient English poetry,*** apărută în 1765, care a înscris un moment deosebit de important, descoperind producţia geniului popular, prin publicarea vestitelor balade engleze şi scoţiene. Pe **lîngă** forma liberă, aceste balade aduceau elemente cu totul noi, atît **de** potrivite cu noua sensibilitate şi viziune romantică, promovând macabrul, miraculosul şi fabulosul de esenţă folclorică, miturile legendare şi superstiţiile, localizând acţiunile în spaţiul naţional, cu personaje extrase din istoria proprie. Acestea devin şi atributele caracteristice ale baladelor romantice engleze publicate de Chatterton, Wordswccth şi Coleridge, Walter Scott, Southey.

Culegerea lui Thomas Percy a **avut un** puternic ecou şi în Germania, **unde** e tradusă în 1767, **deci** la numai doi ani **de** la **apariţia** ei. Baladele **engleze** dinamizează spiritele tinerilor reprezentanţi ai mişcării „Sturm **und** Drang", predicând **întoarcerea** la izvoarele **poeziei** populare. **în această direcţie,** un **moment de** hotărâtoare însemnătate **1-a înscris** Herder, prin **culegerea** ***Siimmen der VoXker in Liedern,*** apărută în 1779, orientînd **poezia spre** sursele naţionale şi folclorice ale mai multor **popoare.** Romanticii germani adaugă la atributele baladei **nordice un** element nou, esenţial, care le **este** propriu, original, şi **anume** elementul fantastic. Sintetizând experienţa romantismului **european, în** acest sens, Henri Francois Bauer sublinia, în studiul ***Les Ballades de Victor Hugo*** (Paris, Les Presses Modernes, 1935, p. 16) : „Le merveilleux feerique et le genre «sombre» ou «noir» caracterisaient la ballade anglo-ecossaise. Les Allemands, de leur cote, auront un genre analogue, le «fantastique», qui leur sera reellement propre. Malgre les influences aglaises, la ballade romantique allemande demeiure dome une creation originale."

întemeietorul baladei romantice germane şi cel mai de seamă reprezentant al ei, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, este Biirger. El creează capodopera genului, balada ***Lenore,*** în 1774, excelând în primul rînd prin introducerea elementului fantastic, supranatural, printr-o imaginaţie îndrăzneaţă, o vie spontaneitate, prin sensul muzical, cuceritor al versurilor. Balada romantică germană este continuată apoi şi dezvoltată de Goethe/ Uhland, Schiller, Wieland, caracterizîndu-se, în ansamblu, prin încordare dramatică, prin tensiune maximă şi o mare forţă emotivă.

Balada romantică franceză, pe care o va cunoaşte nemijlocit Dimitrie Bolintineanu, ia naştere sub înrâurirea baladei romantice germane, la începutul secolului al XlX-lea. încă din 1313, în cartea ***De VAllemagne,*** M-me de Stael acordă un larg spaţiu lui Biirger, Goethe şi Schiller, elogiindu-i, recomandîwdu-i poeţilor francezi de a-i lua drept model. O primă adaptare în limba franceză a baladei ***Lenore*** realizează S.A.D. de la Madelaine, în 1811, Caracterul fantastic şi macabru al baladei lui Biirger a fost elementul cel mai important asimilat de romanticii francezi, corespunzând stării lor de spirit, atmosferei specifice momentului respectiv, cum ne informează F. Baldensperger în studiul ***La „Lenore" de Biirger dans la litterature francaise,*** inclus în volumul ***Etudes d'histoire litteraire*** (Paris, Hachette, 1907, p. 151) : „outre une forme qui devoit paraitre singulieremeiit neuve et dramatique, cette aventure du cavalier qui s'arrete â minuit sous les fenetres de sa fiancee, Ie prend en croupe et rentraâne en une galopade effrenee jusqu'au lointain cimetiere ou il se revelle squelette, repondait bien aux predilections du moment." Balada ***Lenore*** s-a bucurat de un larg răsunet in Franţa, a fost tradusă de mai multe ori, cea mai valoroasă transpunere realizînd-o Gerard de Nerval. Evident, o înrâurire fertilă au exercitat şi baladele lui Goethe şi Schiller, traduse de numeroase ori în Franţa, la începutul secolului al XlX-lea (cf. F. Baldensperger : ***Goethe en France,*** Paris, Hachette, 1904 ; Edmond Eggli : ***Schiller et le romantisme frangais,*** Paris, J. Gamber, 1927 ; Edmond Dumerii :

Liecte et ballaães germaniques traduits en vers frangais, Paris, H. Champion, 1934). în aceste împrejurări se afirmă balada romantică franceză, întemeietorul ei fiind Victor Hugo, care publică volumul ***Odes et baliades,*** în 1826, precizînd în prefaţă că acestea sînt „tableaux, reves, scenes, recits, legendes superstitieuses, traditions populaires".

De bună seamă, baladele lui Victor Hugo au avut o largă audienţă la poeţii români din prima jumătate a veacului al XlX-lea, fiind traduse integral de Constantin Negruzzi, în 1845. în ceea ce-l priveşte pe Dimitrie Bolintineanu, ecoul cel mai puternic 1-a avut asupra sa balada romantică germană, prin filieră franceză. Cavalcada nocturnă din ***Mihnea şi baba*** descinde direct din balada ***Lenore*** a lui Biirger. Pe bună dreptate, G. Călinescu 1-a definit pe Dimitrie Bolintineanu drept „un Biirger al nostru", subliniind: „Poeziile strînse sub titlul de ***Basme*** sunt propriu-zis nişte balade în felul celor ale lui Biirger şi Uhîand, cu acţiunea într-un ev ceţos sau fabulos, în general cavaleresc, conţinînd un amestec de macabru, fantastic şi supranatural, cînd nu tratează cel puţin desfăşurarea unui destin întunecat. în aceste compuneri, înrîurirea germană este neîndoielnică, măcar mijlocit, ca şi la Alecsandri, care va fi fost şi el un model, dar Bolintineanu are meritul de a fi încercat să potrivească balada germanică la teritoriul dacic" ***(Istoria literaturii române,*** p, 221).

Ca formulă, decor, personaje şi situaţii, balada fantastică a lui D. Bolintineanu se aseamănă cu balada fantastică germană, avînd aceeaşi înclinare spre sinistru, demonic şi macabru. Cu toate acestea, baladele poetului .nostru au un evident timbru particular, substanţa fantastică avînd un pregnant caracter autohton, fiind extrasă din basme, legende, eresuri şi mituri specifice solului nostru, care au asigurat o tratare îm spirit naţional. Acest fapt 1-a relevat cu pregnanţă G. Dem. Teodorescu, arătînd că „în balade şi basme ele ştiu păstra caracterul naţional, cu acea suavitate a vechimii credinţelor, cu acel respect al bărbăteştilor clatine şi înelinaţiuni ale românilor" ***(Dumitru Bolintineanu,*** în ***Românul,*** an. XVI, 21—22 august 1872, p. 702). în ***Note la volumul I*** al ediţiei din 1865, poetul însuşi preciza că baladele sale au prelucrat motive care circulau oral şi care erau pe cale de dispariţie : „Basmele sunt nişte fabule ce ne povesteau in copilărie doicile. Ele nu sunt scrise, nici cîntate ca cîntecele

de dor şi cîntecele de tîlhari, ci sunt spuse. Aceste basrne se perd în toate zilele."

D. Bolintineanu nu este nici primul şi nici singurul scriitor român care a abordat balada fantastică, î.n prima jumătate **a** secolului al XlX-lea. Spre deosebire însă de ceilalţi poeţi ai epocii sale, el este cel care a impus balada fantastică în literatura română, adevăratul ei creator. Pornind de la o legendă populară, Gh. Asachi adaptează motivul biirgerian din ***Lenore*** în balada ***Turnul lui But pe muntele Pion,*** cu mijloace rudimentare. lancu Văcărescu compune şi el o baladă cu intenţii fantastice, *Piaza* ***rea,*** pe motive folclorice, dar lipsită de vibraţie. Palide sînt şi baladele lui Costache Stamati, ***Fiica lui Decebal şi Armin*** *cîn*-***tăreţul,*** brodată pe tema dragostei dincolo de moarte, plasată într-un decor fantastic, într-o Dacie cu atmosferă germanică, şi ***Dragoş I, domnul Moldovei,*** în care aglomerează, fără echilibru, toată recuzita genului. Cele mai meritorii sînt baladele lui Vasile Alecsandri, ***Baba Cloanţa, Biserica risipită, Strigoiul*** şi ***Noaptea Sfîntului Andrei,*** dar reprezintă piese izolate şi întâmplătoare în ansamblul liricii sale.

în peisajul poetic românesc de la mijlocul secolului al XlX-lea, baladele fantastice ale lui D. Bolintineanu sînt cele mai importante şi cele mai valoroase, atît din punct de vedere cantitativ, cît şi din punct de vedere calitativ. Intrînd în sfera adevăratei poezii, ele şi-au păstrat viabilitatea şi în posteritate.

Pînă acum, baladele fantastice ale lui D. Bolintineanu au fost discutate global, fără a se distinge nuanţele care le apropie sau le separă pe uncie de altele. Trebuie însă precizat că, după natura conţinutului lor, ele se circumscriu în două zone diferite : unele aparţin fantasticului ***macabru,*** iar altele fantasticului ***feeric.***

Cele mai realizate, în raport cu întreaga operă poetică **a** lui D. Bolintineanu, sînt baladele care cultivă fantasticul macabru, pe această coordonată poetul nostru tinzînd să se sincronizeze cu balada romantică de aceeaşi factură din literaturile apusene. Reuşitele sale în această direcţie se datoresc faptului că balada fantastică de tip macabru nu implică îm mod necesar somdarea structurii intime **a** personajelor, ci pune accentul în primul rînd pe cadrul exterior, pe decor şi, mai ales, pe atmosferă, pe modul în care această atmosferă e sugerată. „Dacă balada fantastică a lui Bolintineanu se realizează la un nivel artistic mai ridicat — relevă D. Popovici

—, explicaţia trebuie căutată în împrejurarea că motivarea acţiunii nu impunea pătrunderea psihologică a personajelor. Poetul sugerează sentimentul macabrului prin acumulări externe de material, în arhitectura căruia liniile de ordonare cad într-o mare măsură în domeniul vizual" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări de literatură română,*** Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 77). în ceea ce priveşte crearea şi sugerarea atmosferei macabre, D. Bolintineanu a dispus, incontestabil, de cele mai adecvate mijloace de expresie şi procedee stilistice. Demonicul şi macabrul se realizează vizual şi acustic, în imagini de frapantă plasticitate, prin ritm, sonoritate şi culoare, atingîndu-se treapta superioară a dinamismului epic.

Baladele fantastice de factură macabră ale lui D. Bolintineanu conţin elemente comune cu baladele romantice de aceeaşi factură din literaturile apusene. în afară de cadrul general, se mai pot distinge similitudini în ceea ce priveşte cavalcada nocturnă, întîlnită nu numai la Biirger, ci şi la Goethe, Hugo, Musset şi Theophile Gautier. De remarcat însă că unele elemente caracteristice baladei romantice de tip fantastic, prezente şi în baladele lui D. Bolintineanu, mu au o sursă strict livrescă, ci au fost extrase de poetul nostru din demonologia populară autohtonă, din folclorul românesc. De pildă, motivul strigoiului îl întîlnim în multe producţii populare, dintre care amintim ***Săraca mamă (Poveşti ardeleneşti*** ele I. Pop-Reteganul), ***Strigoii (Poveşti*** de Elena D. Sevastos), Un ***vis (Poveştile Banatului*** de G. Cătană), ***Voichiţa (Materialuri folcloristice*** de Gr. G. Tocilescu), ***Dragul mamei Constandin (Cîntece, urări şi bocete ale poporului*** de Al. Vasiliu), Dra***gostea mortului (A fost odată*** de I. E. Torouţiu) etc.

îmbinînd echilibrat elementele fantastice livreşti, preluate din balada romantică apuseană, cu elemente şi motive caracteristice deimonologiei populare autohtone, D. Bolintineanu a izbutit să creeze o serie de balade de incontestabilă valoare, care au înfruntat timpul, cum sînt ***Mihnea şi baba, O noapte la morminte, Herol, Dochia, Umbra răzbunătoare, Făt-Frumos, Capul avarilor, Peştera muştelor*** şi altele. Trăsăturile specifice baladei romantice de tip fantastic sînt evidente şi în baladele poetului nostru, însă poartă amprenta unei viziuni personale, a unei tratări de netăgăduită originalitate şi virtuozitate artistică. Baladele fantastice, remarcă D. Popovici, sînt „sondaje în lumea fantasmelor, în cursul cărora Bolintineanu a izbutit, în anumite momente, să prindă fiorul adevăratei poezii" ***(op. cit.,*** p. 77).

FATA DIN DAFIN

Apărută în ***Legende sau basne naţionale în versuri,*** nr. 1, Bucureşti, Librar-ediior Christ. Ioannin et Comp. Romanov, 1858. Reluată în ediţia din 1865, în ale cărei note finale se menţiona : „Acest basm pare să aibă mai mult o origină orientală decit locală".

MIHNEA şi BABA

Publicată în ***Curierul de ambe sexe,*** periodul V, 1844—1346, p. 194. Reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. VIII, nr. 49, 3 decembrie 1845, p. 395, şi nr. 50, 10 decembrie 1845, p. 403. Inclusă mai întîi în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847). De aici a fost republicată în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XVI, nr. 52, 30 decembrie 1853, p. 387. întroducînd-o în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), G. Sion i-a schimbat titlul în ***Fermecătoarea.*** în ediţia din 1865, D. Bolintineanu i-a restabilit titlul ***Mihnea şi baba.*** •

La sfîrşitul anului 1858 a fost reprezemtată, la Teatrul Naţional din Bucureşti, o dramă inspirată din balada lui D. Bolintineanu, cum ne informează o ***Cronică interioară*** apărută în ***Dîmboviţa,*** an. I, nr. 25, 3 ianuarie 1859, p. 99: „Teatrul Naţional a dat o reprezentaţie nouă, o dramă jumătate istorică şi jumătate fantastică. Aiitorul a tras sujetul din inspiraţia baladei d-lui Bolintineanu : ***Mihnea şi baba.*** Blestemul ce se zice de babă sînt chiar versurile d-lui Bolintineanu. Autorul nou a mai amestecat în acest sujet nişte idei streine." Drama a fost prezentată de Matei Millo (of. loan Massoff : ***Teatrul românesc,*** voi. I, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1961, p. 471).

Balada ***Mihnea şi baba*** a fost apreciată de G. Călinescu drept „capodopera întregii lirici a lui Bolintineanu", prin care „poetul devine un Biirger, un Jukovski al nostru" ***(Istoria literaturii române,*** p. 223). în-tr-adevăr, D. Bolintineanu a creat una dintre cele mai strălucite balade fantastice din literatura română, cu un meşteşug artistic uimitor şi pentru posibilităţile poetului, şi pentru nivelul liricii noastre din acea epocă. întreaga baladă are o tensiune interioară gravă, profundă, o atmosferă străbătută de tulburătorul fior al lugubrului. După cum observa D. Popovici,

D. Bolintineanu „simte voluptatea **ororii** care face să vibreze straturile ancestrale ale conştiinţei omeneşti. Mai mult **decît** oriunde, faptul acesta se simte în ***Mihnea şi baba,*** poezie **de** un puternic suflu demonic şi **de** mari efecte onomatopeice" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări de literatură română,*** **Sibiu,** Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 78). Senzaţia obsedantă **a demoniculu**i a fost remarcată **şi** de **Al.** Piru : „Asemenea **lui** Gerard de Nerval, Bolintineanu dispune de o excepţională **capaci**tate de a exprima ca Saint-Saens în a sa dănţuire macabră, fantasticul plastic, asociind spectrelor stihiile, de data aceasta în metru iambic" ***(Un romantic parnasian : D. Bolintineanu, în România literară,*** an. II, nr. 14, **3** aprilie 1969, p. 12).

Abominabilul dans macabru al făpturilor malefice **e des**cris de poet cu o mare economie de mijloace, în numai trei strofe, dar cu un remarcabil simţ al expresivităţii lexicului, **în** imagini de o mare concreteţe plastică, cu procedee prozodice **de** cel mai dens dinamism. în această baladă, subliniază **Şerban Cio**culescu, D. Bolintineanu „atinge treapta cea mai înaltă **a** dinamismului epic" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : ***Istoria literaturii române moderne,*** Bucureşti,Editura **didac**tică şi pedagogică, 1971, p. 107). Cu o viziune asemănătoare şi cu o succesiune mai trepidantă a imaginilor, care excelează prin uluitoarea asociere a detaliilor monstruoase, e descrisă **şi cohor**ta infernală care-l urmăreşte pe Mihnea, dezlănţuirea **halucinan**tă a acelor abstracţiuni din demonologia populară autohtonă, ce capătă, în versurile lui D. Bolintineanu, identităţi concrete, văzute la dimensiuni colosale. în acest sens, **G.** Călinescu releva în mod deosebit acea „sarabandă **de** duhuri, adică «danse macabre», notată cu un mare simţ al sonurilor hîrjiite, al dinamicei **colo**sale şi noroase" ***(Istoria literaturii române,*** p. 224).

Versurile au fluidităţi generatoare de armonii, iar alternarea ingenioasă a ritmului asigură baladei o varietate sonoră **de** mare efect. Această baladă, menţiona Anghel Demetriescu, **„ne** pune în proeminenţă mai bine decît creare alta măestria lui Bolintineanu de a mania limba românească, **de** a o încovoia **după tre**buinţele fantaziei sale, de a o face să alerge în exametre dactilice sau să salte în dimetre iambice catalectice, de a-i da toate intonările şi toate cadenţele" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Analele literare,*** an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 85).

Blestemul babei curge sacadat, ameninţător, punînd pregnant în relief termenii antinomici. Toţi comentatorii operei lui D. Bolintineanu au fost unanimi în aprecierea că imprecaţia este inegalabilă, de o mare forţă conceptuală, prevestind concreteţea dură a blestemelor lui Tudor Arghezi, excelînd prin aceeaşi desăvîrşită putere de asociere a elementelor suave şi macabre. Aron Densuşianu declara că „blestemul ce-l aruncă baba asupra lui Mihnea nu-mi aduc aminte să aibă păreche nici chiar în marile literaturi străine, cîte cunosc" ***(Poeziele lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare,*** partea II, Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1887, p. **336).** De asemenea, N. Iorga aprecia „vestitul blestem, socotit, şi pe dreptate, ca un model al genului" ***(Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea,*** voi. II, Bucureşti, Minerva, 1908, p. 194). Iar D. Popovici conchidea că blestemul din poezia lui D. Bolintineanu „rămîne unul dintre momentele cele mai remarcabile în dezvoltarea imprecaţiunii în literatura română" ***(op. cit.,*** **p.** 79).

Tinzînd să se sincronizeze cu marii poeţi romantici ai vremii, în rîndurile cărora motivul din ***Lenore*** de Biirger dezlănţuise o adevărată frenezie a galopurilor fantastice, D. Bolintineanu izbuteşte şi el să introducă în lirica românească o cavalcadă rămasă inegalabilă. Remarcabilă la poetul nostru, spune G. Călinescu, este „virtuozitatea onomatopeică, uşurinţa de a acumula laolaltă, fără a face versul silnic, cu folosirea chiar a cacofoniei, toate zgomotele cu putinţă, tropotul, fîşiitul, sforăitul, hohotul, bubuirea, într-o febră nebună, cu o orchestraţie de tipul Berlioz, aproape genială" ***(op. cit.,*** p. 224).

In prima variantă, apărută în ediţia din 1847, balada conţinea o serie de versuri în plus, care diminuau însă substanţa fantasticului şi estompau sensurile lui enigmatice. în forma iniţială, finalul aducea 18 versuri în plus, într-un epilog în care poetul nara arderea vrăjitoarei pe rug, în centrul capitalei, şi risipirea ei în văzduh :

Urla capitala de vorbe bizare.
Un foc se făcuse în piaţa cea mare
Ş~o sută de roşii aici au trecut.
Poporul şi robii s-acluce să vază
Cum Mihnea, boierii, aici o să-i arză.
Tot omul de grije părea că-i bătut.
Ura î... O femeie bătrînă, uscată,
Cu lanţul de braţe, păru deodată.

Ura ! de al doilea poporul făcu»
Venise minutul cînd ziua declină.
O rază de soare plăcută şi lină,
Pe perii bătrînei d-argint apăiru.

în flăcări de vie ea fu aruncată.
Tradiţia spune că baba, îndată
Ce focul o-neinse, în aer zbură.
Şi toţi o văzură p-o stea luminoasă
Din regii în regii zburînd razioasă
Şi mult timp pe urmă aşa s-arătă.

D. Bolintineanu a sesizat însă că aceste versuri finale constituiau un balast pentru esenţa baladei, înlăturîndu-Ie în ediţia din 1865. Epilogul din forma iniţială aducea o localizare în timp şi spaţiu care restrîngea cadrul misterios al întîmplărilar supranaturale şi rarefia pînă la stingere ecourile terifiante ale cavalcadei, lăsînd cititorului impresia unui fapt divers din secolul al XVI-lea. Elimînînd epilogul, D. Bolintineanu. nu a mai încorse-? tat balada în stricte delimitări istorice, ci i-a acordat o structură autentic romantică, transferind anecdoticul într-o acută dramă demonică. Balada, în forma ultimă, din ediţia din 1865, se încheie admirabil, într-un moment de maximă încordare, cu o cădere bruscă de cortină, păstrînd cititorul în plină atmosferă fantastică.

Influenţa baladei ***Lenore*** de Biirger asupra lui D. Bolintineanu e sesizată de D. Popovici în „aceeaşi atmosferă lugubră, pentru redarea căreia poetul recurge la mijloacele cele mai variate, de la invocarea fiinţelor demonologiei populare pînă la acumulări de efecte acustice, pînă la o savantă variere **a** ritmului şi la inovaţiuni lexicale sub exigenţa accentului" ***(op. cit.,*** p. 80). Cavalcada din ***Mihnea şi baba*** era considerată de G. Călinescu „o analiză a groazei nocturne şi un umor grotesc ce aminteşte călărirea din ***Lenore*** şi alergarea din ***Der wilde 3ager,*** cavalcada lui Faust şi Mefistofeles din celebra litografie **a** lui Delacroix" ***(op. cit,*** p. 224). Sugestia lui D. Popovici că în ***Mihnea şi baba*** se observă şi un ecou din ***Noaptea valpurgicâ*** **a** lui Goethe este acceptată şi de Ion Roman, cu un plus de argumentaţie : „Forma parţial dialogată, atmosfera tenebroasă în care răzbate corul vrăjitoarelor ce-şi evocă practicile şi farmaceutica stranie, chiar măsura şi ritmul variat al versurilor — aspecte

inexistente în ***Lenore*** — par a îndreptăţi ipoteza că la compunerea baladei fantastice a luf Bolintineanu au concurat şi reminiscenţe din lectura tragediei lui Goethe" ***(Ecouri goetheene în cultura română,*** Bucureşti, Editura Minerva, 1980, p. 55).

DOAMNA şi SCUTIERUL

Apărută **în** ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** {1847), De aici a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 35, 6 septembrie 1852, p. 140. în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), G. Sion a introdus-o **cu** titlul ***Scutierul.*** La reluarea ei în ediţia din 1865, D. Bolintineanu i-a restabilit titlul ***Doamna şi scutierul***

O NOAPTE LA MORMINTE

Publicată în ***Propăşirea,*** an. I, nr. 27, 16 iulie 1844, p. 215. Inclusă mai întîi în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847). De aici a fost reprodusă în *3urnal* ***de Galatz,*** an. I, 1850, p. 395 şi în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr 11, 15 martie 1852, p. 44. Reluată apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

Asupra acestei balade s-au emis opinii diferite, Neintuind suficient de< bine esenţa ei, Aron Densuşianu era de părere că „cele dintîi opt strofe în cari se descriu spaimele morţii sunt la înălţimea subiectului, încolo două-trei strofe bune şi restul fără valoare, iînged ca idee şi slab ca formă" ***(Poesiele lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare,*** partea II, Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1887, p. 336). Ulterior, balada a fost apreciată elogios, pe bună dreptate, de cei mai autorizaţi comentatorii De pildă, G. Călinescu releva că ea conţine „peisagii zurgăvite cu un remarcabil simţ al sălbăticiei şi al zonelor alpine pierdute în ceţuri" ***(Istoria literaturii române,*** p. 222). Atmosfera macabră ce serveşte drept prolog unor întîmplăiri supranaturale e sugerată cu densitate epică, în tonuri şi nuanţe înfiorate de un suflu sepulcral, cu simţul contrastelor şi cu o reală putere de asociere a elementelor terifiante. în această baladă, D. Popovici descoperea o „atmosferă apocaliptică de macabru şi halucinant", „ges-

turi macabre, izolate în spațiu, dar pe care poetul le **unește** țesîndu-le în pînza aceleiași atmosfere de lunatism, în care o pulbere albă de oase omenești îmbracă pleoapele și buzele **călătorului**". Poezia, scria în continuare D. Popovici, „aduce unele puncte moarte în desfășurarea sentimentului, aduce unele **clișee** de expresie : cînd cineva spune, la acea dată, că luna **este «regina** nopților»-, de bună seamă nu culege o floare stilistică **neculeasă** înaintea lui. Dar pe deasupra tuturor acestora se **încheagă** o puternică atmosferă, în care glasul mortului ce-și caută mormîntul răsună lugubru" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în *Cercetări* ***de literatură română,*** Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 77). După opinia lui I. Negoițescu, versurile se remarcă **prin sobrietate** și dinamism, printr-o imagistică ce se derulează **sacadat,** subliniind că „mobilitatea imaginilor, în unduirea grăbită **a** ritmului, produce emoție'" ***(Bolintineanu și sonurile poeziei*** *moderne,* în ***Scriitori moderni,*** București, Editura pentru literatură. 1966, p. 15).

MOARTEA

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute*** *cît* ***și inedite*** (1865).

RADU-DOMNUL Şl FjATA DIN **CASĂ**

Cu titlul ***Radu-vodă și fata*** s-a publicat **în** ***Curierul român,*** an. XVIII, nr. 87, 12 noiembrie 1846, p. 348, de unde s-a **reprodus** în ***Vestitorul românesc,*** an. X, 1846, p. 364. Inclusă **în** ***Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), **cu titlul** ***Radu-domnul și fata din casă,*** de aici fiind reprodusă **în** ***Foaie pentru minte, inimă și literatură,*** an. XV, **nr.** 27, 5 iulie **1852,** p. 108. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1865.

Poezia lui D. Bolintineanu i-a **sugerat** lui N. D. Popescu **subiectul** romanului istoric ***Radu al III-lea cel Frumos,*** **apărut** in 1364, cum însuși mărturisește în **prefață : „Sujetul acestui op** este însăși legenda, mai ales **balada** d-lui Bolintineanu ***Radu-vodă și fata".***

Faptul că balada lui D. Bolintineanu se bucura de o largă prețuire și răspîndire orală în masele de cititori, nemaiștiindu-se

chiar cine era autorul ei, l-a determinat pe George Bariț să o **asimileze** producțiilor, folclorice. **În** articolul ***Cîntece*** *poporane* ***ro****mânești,* publicat în ***Foaie pentru minte, inimă și*** *literatură,* **an.** XII, nr. **11,** 12 decembrie .1849, p. 87, în care lua **în** discuție **articolul** lui V. Alecsandri ***Poezia populară a*** *românilor,* **George Bariț** se întreba : „Să numim noi cîntecele poporane **numai pe acelea** care se află și se **aud** cîntîndu-**se** între opt milioane **ele români,** din vechime, din buni de străbuni, fără să li se știe **auctorii** lor ? Seau că cîntece poporane, adecă proprietate **bună** și dreaptă a poporului, sînt și acelea ale căror compuitori poate fi **și sînt** chiar contimporani ai noștri, însă cîntecele lor fuseră primite preste tot, ele străbătură în sucul și măduva poporului ?" **George** Bariț era de părere să fie incluse în sfera cîntecelor populare **și** versurile poeților culți devenite anonime prin circulație orală, intrate adînc în conștiința poporului, printre acestea în**scriind** și poezia lui D. Bolintineanu : „De aceea noi de parte-ne ținem și primim în colecțiunea cîntecelor poporane bucăți favorite ale poporului cum sînt : ***Hora*** cea cu flori în pălărie a lui Vasile Alecsandri, tipărită mai întîi în unul din almanacele Iașilor, ***Fata din casă și Radu-vodă*** a lui Dimitrie Bolintineanu, ***Deșteaptâ-te române*** a lui Andrei Mureșanu și alte mai multe care **de** cîțiva ani încoace au pătruns la gustul și inima poporului."

ZINA-DOAMNA

Apărută în *Poeziile vechi și noi ale* ***d-lui Dimitrie*** *Bolintineanu* (1855) și reluată în ediția din 1865.

DOMNUL DE ROUĂ

Apărută în ***Poeziile vechi și noi ale*** *d-lui Dimitrie Bolintineanu* **(1855),** poetul precizînd, într-o notă finală : „Sujetul acesta îl știu de la d. N. Ruso din Romanați. Mă asigură că locuitorii acestui județ îl cîntă încă în versuri foarte» stricate. Locuitorii zic că ***Domnul de rouă*** ar fi fost Aurelian împăratul, născut în Transilvania ; și se dă cu bănuială că de acolo vine numele Lero-împărat, sau Lero-doamne ce se repetă în acest cîntec. Credința poporană este că drumul de peatră ce merge ele la Dunăre

la Olt prin Caracal ar fi făcut de acel domn Lero ca să poată merge mai iute la amanta sa." Reluînd poezia în ediția din 1865, D. Bolintineanu redactează altfel nota explicativă : „Acest basm se cîntă în județul Romanați, sub altă formă. Domnul de rouă este numit Lero-doamne. Se crede că este o legendă încă din timpul colonilor romani."

în trecut, asupra acestei poezii s-au emis opinii mai puțin sau deloc favorabile. De pildă, Aron Densușianu era de părere că balada conține o „tradițiune populară de înaltă frumusețe", însă poetul „nu a putut revărsa în balada sa atmosfera .eroică din timpul mitic în care se petrece acțiunea, ci i-a dat un aer cu totul modern și cam asemănătoriu cu moliciunea, dulceața orientală din ***Florile Bosforului" (Poeziele lui D. Bolintineanu,*** în ***Cercetări literare,*** partea II, Iași, Editura librăriei Frații Șaraga, 1887, p. 337). La rîndul său, Ovid Densușianu considera că „nu găsim în această baladă decît vagi ecouri din inspirația populară" ***(Evoluția estetică a limbei române,*** în ***Opere,*** voi. III, ediție critică și comentarii de Valeriu Rusu, București, Editura Minerva, 1977, p. 472).

întreprinzînd o lectură proaspătă, din petrspectiva. gustului estetic modern, Eugen Simion ajunge Ia concluzia că ***Domnul de rouă*** este „balada cea mai frumoasă a lui Bolintineanu", argumentînd : „Este o banalitate, dar o banalitate ce trebuie spusă, că poemul anunță prin simbolurile lui grave pe Eminescu și Ion Barbu (cel din ***Riga Crypto și lapona Enigel).*** Cu tot coșmarul de convenții («luna ca o sferă, dupe-o stîncă verde», «copila jună» cu părul ***bâlăior*** ce trece «plaiul dalb» etc), Bolintineanu figurează aici un mare mit poetic, acela din ***Strigoii*** și alte poeme plutonice. Lero-împărat iubește o scită «dulce ca un vis» și ursita rea i-a prezis că soarele dimineții, de-1 va prinde, îl va risipi într-o ***rouă dulce*** [...]. Motivația lirică e discretă. Bolintineanu, atît de guraliv în alte poeme, nu introduce explicații inutile : o vagă sugestie despre existența nocturnă a lui Lero-împărat și cruzimea destinului, iubirea fatală între două ființe din tărîmuri diferite, dorința imprudentă a scitei de a forța o lege misterioasă și atît... însă demonstrația lirică s-a făcut, mica tragedie este plină de semnificații vaste" ***(Dimineața poeților,*** București, Cartea Românească, 1980, p. 177).

DOAMNA LUI NEGRU ȘI BARDUL

Cu titlul ***Doamna lui Radu Negru și bardul*** s-a publicat în ***Curierul român,*** an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 269. Inclusă în ***Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă și literatură,*** an. XV, nr. 18—19, 10 mai 1852, p. 75. Reluată apoi în edițiile din 1855 și 1365.

în studiul ***Oscar of Alva de lord Byron, izvoare apusene și reflexe românești (Studii literare,*** voi. III, 1944), Emil Turdeanu a demonstrat că motivul baladei lui D. Bolintineanu vine din ***Blestemul bardului*** al lui Uhland.

N-AUDE, N-A VEDE, N-A GREUL PÂMÎNTULUÎ

Apărută în ***Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d„*** G. ***Sion*** (1855), cu următoarea notă finală : „N-aude, n-a vecie, n-a greul pămîntului : expresiuni populare care se explică astfeli : N-aude : se înțelege vulpea ; N-a vede, lupul ; N-a greul pămîntului, ursul." Reluată în ediția din 1865, fără nota finală.

FĂT-FRUMOS

Apărută în ***Poeziile vechi și noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu.*** *Edate* ***sub îngrijirea*** *d.* ***G. Sion*** (1855), cu următoarea notă explicativă : „Sujetul acesta este foarte cunoscut în basnele poporului ; mi s-a părut prea ingenios și sublim. Alegoria este așa : un om care dorește și din minutul ce dorința i se împlinește, moartea intră în inima sa, căci orice dorință împlinită încetează de a mai exista". Reluată în ediția din 1865, dar fără nota explicativă.

Pornind de la precizarea poetului, făcută în ediția din 1855, Ovid Densușianu excludea apropierea dintre balada lui D. Bolintineanu și motivul folcloric, susținînd că, „dacă facem o comparație între ceea ce a dat Bolintineanu și ceea ce era al poporului, nu găsim o derivare mai directă, nu găsim simțul artis-

tului care, pleeînd de la inspirația poporului, alege elementele caracteristice transformîndu-le în inspirație cultă" (*Evoluția estetică a limbei române*, în *Opere*, voi. III, ediție critică şi comentarii de Valeru Rusu, Bucureşti, Editura Minerva, 1977, p. 472). Criticii şi istoricii literari contemporani au descoperit însă în balada lui D. Bolintineanu valențe artistice şi simboluri de autentică profunzime poetică. în studiul *O reabilitare necesară: poezia lui D. Bolintineanu*, publicat în *Viața românească*, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70, Mihai Zamfir îi recunoştea lui D. Bolintineanu meritul de a-i fi premers lui Eminescu, în această direcție, cu o simbolistică transfigurată în forme- continuu viabile : „Figura lui Făt-Frumos, înainte de a ajunge personificarea reveriei romantice în basmul eminescian, era deja transformată de Bolintineanu în simbol al dragostei nefericite ; o iubire tragică şi demonică, între iubita sacrificată inconştient şi naivul Făt-Frumos, stă la baza baladei cu acelaşi nume. în schițarea figurii principale, reapar manierismele lui Bolintineanu, dar desenul rămîne de o deosebită puritate." Simbolurile din balada lui D. Bolintineanu sînt văzute de Eugen Simion din perspectivă romantică : „Poemul *Făt-Frumos* tratează, încă stângaci, motivul înțelegerii cu moartea. Pătrunderea în palatul de sub stînca sumbră unde stă, ascunsă, fata *albă, dulce,* trădează ...o, simbolistică gravă a trecerii dincolo de frontierele vieții. Aflăm, aici, mitul lui Orfeu, combinat cu alte simboluri romantice, poate şi cu acela din *Faust"* (*Dimineața poeților*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1980, p. 178),

DOMNUL TICHINEI

Publicată în *Naționalul*, an. î, 1857, p. 24. Inclusă în *Legende sau basne naționale în versuri*, Bucureşti, Librar-editor Christ: loannin et . Comp. Romanow, 1858. Reluată în -ediția din 1885; cu următoarea notă finală din voi I : „înaintea fondat/lunii principatului Moldovei, acest stat era despărțit în mai multe republici cu cluci în capul lor. Bîrlad, Galați, Tighina erau din numărul acestor, republici şi negreşit este vorba aici de unul din aceşti cluci totd-auna în luptă cu tătarii."

SENESLAS

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) şi reluată în ediția din 1865.

PEŞTERA MUŞTELOR'

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) şi reluată în ediția din 1865, în ale cărei note finale, din voi. I, se preciza : „Nu departe de Cîineni, în Carpați, în Valahia, eşte o peşteră care în timpul verii, la unele epoci, varsă valuri de muşte. Pişcătura acestii muşte este veninoasă şi produce moarte asupra vitelor. Guvernul are totd-auna grijă de a astupa cu zid de piatră intrarea peşterii ca să oprească musca de a ieşi. Către acestea cînd epoca revărsării lor ajunge, musca sparge zidul şi iese. Poporul a inventat acest basm."

Şerban Cioculescu apreciază această baladă îndeosebi pentru virtuozitățile ei metrice, pentru forța cu care dinamica interioară a versurilor creează atmosfera adecvată. Criticul remarcă „frecvența verbelor în succesiunea rapidă a propozițiilor simple, reduse uneori la predicat ; epitetele au fost înlăturate aproape cu desăvîrşire .; calul şi călărețul de basm, în goana lor, nu mai desluşesc elementele peisajului cosmic ; printr-o fericită obiectivare a viziunii, poetul tîrăşte înseşi stihiile în cavalcada vertiginoasă" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne*, Bucureşt, Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 101).

HEROL

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858) şi reluată în ediția din 1865.

Preocupat de a releva contribuția majoră a lui D. Bolintineanu la dezvoltarea liricii româneşti din secolul al XIX-lea şi la prefigurarea marilor teme eminesciene, Mihai Zamfir relevă că în această poezie „asistăm la o apariție care ne ajută să definim pe Bolintineanu drept promisiune autentică, drept presimțire armonică superioară a tărîmului fermecat pe care ni-1 vor dezvălui *Mortua est*, *Strigoii* şi *Mureşan"* ale lui M. Eminescu

(O reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu, în ***Viața românească,*** an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 70).

PAGIUL BĂTRÎN

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1855) şi reluată în ediița din 1865.

CERBUL

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) şi reluată în ediția din 1865.

UMBRA RĂZBUNĂTOARE

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) şi reluată în ediția din 1865, cu următoarea precizare în notele finale din voi. I : „Această poezie pare a se raporta mai mult la un imperator de la Bizanț decît la un domn român".

în studiul ***Oscar of Alva de lord Byron, izvoare apusene şi reflexe româneşti*** (în ***Studii literare,*** voi. III, Sibiu, 1944), Emil Turdeanu a identificat în acest „imperator de la Bizanț" pe Constantin al II-lea (641—608), care şi-a ucis fratele pentru a fi sigur că wu-i va rîvni tronul. Afirmația lui Emil Turdeanu se bazează pe datele oferite de Charles Diehl în lucrarea ***Choses et gens de Byzance*** (Paris, 1926, p. 176), unde se precizează că împăratul Constantin al II-lea era stăpânit „d'hallucinations vengexesses, ou il voyait sa victime lui apparaître et presenter â ses levres one coupe pleine de sang".

CAPUL AVARILOR

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) şi reluată în ediția din 1865.

MUREŞUL ŞI ALUTA (OLTUL)

Apărută în ***Legende sau basne naționale în versuri*** (1858) şi reluată în ediția din 1865, cu următoarea notă finală : „Acest

basm este cunoscut în Transilvania. Cele două rîuri, Mureşul şi Aluta sau Oltul, aleargă peste un tărîm lung, nu departe unul de altul, şi nu se pot împreuna. Poporul, prin acest basm, a crezut să explice cauza acestui fenomen."

DOCHIA

Publicată în ***Albumul pelerinilor români*** (Paris), foaia III, 30 iunie 1851, p. 2. Inclusă în ***Cîntece şi plîngeri*** (1852) şi apoi în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), în ambele ediții balada fiind prolixă, cu episoade parazitare, acordând prioritate anecdoticului, printre elementele căruia se anula de fapt viziunea macabră. în forma inițială, balada istorisea căsătoria domnului cu o străină şi moartea Dochiei din cauza durerii pricinuite de infidelitatea iubitului ei. Urma apoi dialogul nocturn, din camera nupțială a fostului logodnic, dintre acesta şi Dochia, revenită sub formă de strigoi. După acest episod, se nara mai departe, detaliat, starea obsesivă a domnului sub puterea demonică a spectrului care-1 vizita în fiecare miez de noapte şi pieirea lui în brațele strigoiului, înconjurat de o cohortă de schelete, dezlănțuite într-un dans infernal.

La reluarea ei în ediția din 1865, balada a suferit modificări structurale, restrîngîndu-se la episodul cel mai dramatic, şi anume la dialogul nocturn dintre strigoiul Dochiei şi înspăimîntatul ei logodnic ce-şi călcase jurămîntul. Prin eliminarea scenelor adiacente, balada a cîştigat în intensitate şi sobrietate, sporindu-şi puterea de sugerare şi de emoționare prin suspensia enigmatică a întâmplărilor, prin vagul misterios al deznodământului şi prin concentrarea maximă a atmosferei macabre în episodul cel mai semnificativ.

în studiul ***„Lenore"***. O ***problemă de literatură comparată şi folclor*** (Bucureşti, Cultura națională, 1929, p. 43), D. Caracostea a demonstrat că balada ***Dochia*** a lui D. Bolintineanu se înrudeşte cu balada Lenore a lui Biirger, fiind brodate pe acelaşi motiv al strigoiului, dar se deosebesc în semnificații. „De la smerenia religioasă din balada lui Biirger", observă D. Caracostea, în balada lui D. Bolintineanu „ajungem la revolta împotriva constrângerilor ascetismului creştin". Concepția din care „a ieşit la noi basmul ***Dochia*** al lui Bolintineanu", apreciază D. Cara-

eostea, în continuare, este concepţia asupra iubirii.,,care-şi afirmă drepturile ei împotriva hotarelor morţii şi mai presus de poruncile ascetice ale religiei", concepţie care, „prin latura ei de absolut, avea să fie larg recepţionată de romanticii-.

MACEDONELE

La 11 iunie 1854, în timp ce se afla în .exil, la Constantinopol, Dimitrie Bolintineanu întreprinde o călătorie .la românii din Macedonia, al căror descendent era, pe linie paternă, tatăl său fiind originar clin Ohrida. „Dacă Valahia fuse patria maicii mele, Macedonia fuse aceea a părintelui meu, limba lui fuse aceea a acestor români ; sîngele lui, sîngele lor ;..speranţele şi suferinţele lui, speranţele şi suferinţele acestui, milion, de, români", spunea poetul In ***Călătorii la românii din Macedonia şi Muntele Aihos sau Santa-Agora,*** apărute în .1883. Tot aici îşi mărturisea scopul călătoriei întreprinse în vara anului 1854 : „Voiam să văd cu ochii clacă acest popor există, dacă păstrează limba, datinele sale" şi „cată să aibă conştiinţa .naţionalităţii sale". . .

Ideea de a trimite pe cineva în ţinuturile cu locuitori de origine, română, pentru a le menţine trează conştiinţa naţională, era o idee mai veche a lui Nicolae Bălcescu,. din 1849. La 26 octombrie îi scria lui. Ion Ghica: „Eu aveam hotărâre,.viind de la Constainţinopol, de a mă aşeza între cuţo-valahi, căci socoţ ele neapărat a developa naţionalitatea într-acest avanpost al romş, nismului. De ai putea trimite un om zdravăn acolo, ca să.ne facă un raport asupra .stării morale şi politice a .lor, apoi ara căuta o şcoală, şi să dăm de lucru la atâţia tineri . ce mor de foame. Ar trebui ca trimisul tău să se ia acolo bine cu popii' şi episcopii şi a căpăta fonduri . pentru deschiderea unei şcoli" (N. Bălcescu : ***Opere,*** vol.VI. Corespondenţă. Ediţie critică . ele G. Zâne, Bucureşti, Editura Academiei, 1984, p, 229). Ideea. lui N. Bălcescu se materializează abia în vara anului 1854, prin grij.a şi. sprijinul lui. Ion Ghica, învestindu-1 pe D. Bolintineanu .cu această misiune. Pentru a obţine asentimentul Porţii Otomane, în. favoarea trimiterii poetului printre aromâni, Ion Ghica făcea apel la Sadik-efendi, alias Mihail Czaykowski, general şi scriitor polon trecut la musulmani, căruia îi scria : „Independamment des

Principautes de Moldavie et de Valachie, il y a encore dans l'Empire plus de deux millions de Roumains qui habitent pour la plupart sous le nom de Coutzo-Vlahs (valaques boiteaux ou demi-valaques). Ils parlemt le roumain et ont Ies memes moeurs et Ies memes habitudes que ceux des Principautes [...] Je compte y envoyer Mr. Bolintineano, un de nos poetes Ies plus en renom, homme serieux et tres propre â reveiller la nationalite de eette population et faire naître chez elle une tendance politique outr© que celle des Grecs. Je n'ai pas voulu donner corps â mon idee sans vous en prevenir, afin que vous en informiez Ie gouvernement de la Porte, pour que plus tard on ne puisse pas ajouter foi â des interpretations calomnieuses que la malveillance ne manquera pas d'inventer. Je vous serai bien oblige si vous vouliez vous • employer pour me faire obtenir une lettre de la Porte.au nom. de Mr. Bolintineano, pour Ies autorites de Janina et de Monas-tir" (cf. N. Georgescu-Tistu : ***Ion Ghica scriitorul,*** Bucureşti, Imprimeria Naţională, 1935, p. 150).

. • Ca urmare a călătoriei în Macedonia, D. Bolintineanu compune ciclul de poezii ***Macedonele*** şi publică volumul de ***Călătorii la românii din • Macedonia şi Muntele Athos sau Santa-Agora,*** în 1863. în poeziile din ***Macedonele*** încerca să reînvie idila şi pastorala. Desigur., nu se reîntorcea la idilele lui Teocrit şi la bucolicele lui Virgiliu, ci mai mult la convenţia- arcadieă din romanele pastorale, de tipul ***Daphnis şi Chloe*** de Longos, ***Aminta*** de Torquato Tasso, ***Arcadia*** de Sannazzaro, ***Astrea*** de D'Urfe, continuate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea de Gessner şi apoi de Filorian, aceştia din urmă bucurmdu-se de o largă circulaţie în Principatele Române, în prima jumătate a secolului'al XlX-lea, prin : numeroase traduceri. Privind lucrurile la suprafaţă, s-ar părea .că D. Bolintineanu se detaşează de' viziunea romantică, refugîindu-se într-o zonă estetică îndepărtată, încereînd o recrudescenţă a unor specii literare specifice clasicismului. întoarcerea la idilă şi pastorală este însă aparentă. Din acestea, D. Bolintineanu preia doar pretextele, schemele formale, denumirile generice ale unor personaje, păstori, păstoriţe, oiţe etc. Adevărul este- că, în aceste scheme formale ale idilei şi pastoralei, poetul, toarnă un conţinut tot de factură romantică-, însă, din păcate, apelează, de data aceasta, la rezidurile romantismului, • la recuzita iui degradată, desuetă. în ***Macedonele*** întîlnim cîteva poezii ca ***Rori%ânele din Cavaia,*** care îneîntă prin sonorităţile ei toponimice şi onomatopeice, - sau ***San-Marina,*** evocare a trans-

humanței, dînd sentimentul spațiului în mişcare şi senzația de eternitate, prin gravitatea unui ritual ce vine din vechime şi prin integrarea istoriei în prezent. Cele mai multe poezii din ***Macedonele*** sînt însă viciate de un erotism minor, edulcorat, lipsit de finețe şi de emotivitate lirică, înecat în dulcegării concupiscente, în general, poeziile din acest ciclu sînt departe de a da expresie realităților care le-au generat. în mod surprinzător, singurul care le-a elogiat a fost N. Iorga. în acelaşi studiu în care depreciază, pe nedrept, legendele istorice, N. Iorga face afirmația, la fel de neîntemeiată, că ***Macedonele*** „sînt, poate, cele mai bune bucăți ale poetului" ***(Poezia lirică a lui Bolintineanu,*** în ***Schițe din literatura română,*** voi. II, Iaşi, Editura librăriei Frații Şaraga, 1894, p. 59). Adevărul este că atmosfera orientală, atît de bine intuită într-o serie de versuri din ***Florile Bosforului,*** integrate în aspirația către exotic a .romantismului, este prelungită în mod nefiresc, deformat în ***Macedonele,*** este transferată într-o zonă geografică, etnică şi umană neadecvată.

în această zonă, în care predomina austeritatea moravurilor, D. Bolintineanu a transplantat, artificial, senzualismul seraiurilor, lascivitatea orientală, convertind uneori voluptatea gingaşă sau pasională a sentimentelor în senzații care frizează libidoul. Cu justețe, D. Popovici arăta că „aromâncele sale au împrumutat numeroase trăsături din haremul vecin", „se împărtăşesc din plin din vieața somptuoasă a Orientului" şi chiar atunci „cînd poetul subliniază cadrul rustic în care îşi fixează tabloul, el revarsă asupra întregului aceeaşi atmosferă voluptoasă şi senzuală" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări de literatură română,*** Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 83). în acelaşi sens, G. Călinescu observa că „pastoralele lui Bolintineanu sunt nişte madrigale pierdute în dulcegării diminutivale şi plate senzualități" ***(Istoria literaturii române,*** p. 220).

ROMÂNELE DIN CAVAIA

Apărută îm ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865), cu precizarea în ***Note la volumul al doilea :*** „Românele macedone din partea Albanii încalecă ca bărbații, fac cavalcade lungi, singure, fără bărbați, în costumul lor pitoresc şi armate. Autorul acestor versuri a văzut o cavalcadă de femei române trecînd ca săgeata pe lîngă dînsul."

Comentatorii operei lui D. Bolintineanu au recunoscut că savoarea acestei poezii constă în primul rînd în tehnica versului muzical, pe care poetul o stăpînea în chip desăvîrşit. Privindu-1 sub acest aspect, ca precursor al poeților moderni, I. Negoițescu releva că D. Bolintineanu „prinde sonorități cei transformă onomatopeea într-un exercițiu mai subtil, pe urmele căruia va merge şi Ion Barbu" ***(Bolintineanu şi sonurile poeziei moderne, m Scriitori moderni,*** Bucureşti, Editura pentru literatură, 196-6, p. 53). Efectele muzicale obținute prin sonorități onomatopeice şi toponimice, înfățişînd o galerie de portrete feminine în mişcare, al cărei dinamism interior se bazează cu deosebire pe relevarea trăsăturilor particulare contrastante, sînt remarcate şi de Ion Roman : „Onomatopeele, alternanța savantă de vocale deschise şi semisonuri sugerează galopul năvalnic al convoiului de amazoane" ***(Prefață*** la ***Legende istorice,*** Bucureşti, Editura pentru literatură, 1965, p. XX).

PĂSTORIȚA ŞI MIAUA

Apărută in ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi*** *inedite* (1865).

LUPTA ÎN PĂDURE

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi*** *inedite* (1865).

COPĂCIARUL

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi*** *inedite* (1865), cu următoarea explicație, în notele finale : „Românii din Macedonia dau acest nume acelor dintre ei care şi-au uitat limba şi s-au clezromânit. Este o expresiune de dispreț."

FECIOARA DIN MILIA (AMERUL)

Apărută în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi*** *inedite* <1865).

LUPTA PĂSTORILOR

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865), cu următoarea notă finală : „Nimic nu s-a schimbat de la Teocrite în datinele păstorilor. Lupta cîntecelor există încă ca altădată, şi în limbagiul simplu şi natural al păstorilor români adesea se vede expresiuni mai tot atît de ingenioase ca acele despre care Teocrite, Bion, Moscus se servă făcînd să vorbească păstorii."

FECIOARA MĂRIA

Apărută în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît' şi inedite*** (1865).

Asupra acestei poezii s-au emis opinii elogioase, precizîndu-se că nu are nici o infiltraţie mistică. Astfel, G. Călinescu o considera „o icoană barocă dinamică, de coloarea cerii şi a fildeşului vechi" ***(Istoria literaturii române,*** p. 221). Iar I. Negoiţescu sublinia, în sens similar, că „imaginile şi suflul poetic au nevinovăţia picturii italiene din prerenaştere", conchizînd : „Această poezie, deloc programatică în sens religios, nu recurge la sacrul, la aura mistică a figurii, şi redă doar neprihănirea, puritatea de vis a unei «dulci» apariţii feminine" (op. ***cit.,*** p. 54).

CÎNTECUL NUNŢII ÎN CASTARIA

Apărută în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît*** *si* ***inedite*** (1865).

SAN-MARINA

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865), precizîndu-se în notele finale din volumul al doilea : „Este un oraş locuit de români. în această piesă se află tablouri reale ale vieţii păstorilor români."

Th. Capidan a afirmat că poezia ***San-Marina*** ar fi inspirată din lucrarea lui Pouqueville, ***Voyage dans la Grece,*** apărută la

Paris, în 1820, în care se descrie şi coborîrea păstorilor nomazi din ţinutul Pindului la şes. Comparînd textele, Th. Capidan îşi propune să demonstreze că „mai toate momentele cele mai caracteristice din această poezie sunt luate din opera scriitorului francez", aducînd următoarele argumente : „Pouqueville, după ce descrie mişcările românilor nomazi din Pind şi, în special, aceea a românilor «dAvdela, de Perivoli et de San-Marina, situes dans la chaîne macedonienne du Pinde», spune că plecarea la şes se face după ce mai întîi '«les pretres rannoncent par des prieres» şi apoi «la population entiere s'ebranle et se met en marche».

Aceeaşi idee este reprodusă şi de Bolintineanu în strofa a ducea, cînd, după descrierea sărbătoarei de despărţire, se arată felul cum se face plecarea :

Popii binecuvintează
Şi atunci toţi s-au mişcat
De plecare
Către mare.

De aici înainte aproape în mai toate strofele ideea fundamentală este luată de la autorul francez, isprăvindu-se cu o comparaţie făcută între plecarea păstorilor aromâni în ţinuturile mai calde şi între aceea a cocoarelor :

Astfel trece scurta vieaţă
De străini neatîrnaţi,
Ca cocorii
Şi ca norii

pe care autorul francez o redă prin : «Ainsi les cicognes, oiseaux voyageurs, s'eloignent de leurs aires..." ***(Scrierile lui Dim. Bolintineanu despre Macedonia,*** în ***Omagiu lui I. Bianu,*** Bucureşti, Cultura naţională, 1927, p. 9).

Indiferent dacă a fost sau nu inspirată din lucrarea lui Pouqueville, poezia ***San-Marina*** se impune preţuirii noastre prin deosebita ei expresivitate poetică. Meritul lui D. Bolintineanu este cu atît mai mare cu cît a izbutit să transfigureze artistic un motiv cunoscut pe cale livrescă, oferindu-ne o poezie ce impresionează şi astăzi. ***San-Marina*** este o vibrantă evocare lirică a transhumantei păstoreşti, dînd sentimentul spaţiului în mişcare şi senzaţia de eternitate, prin gravitatea unui ritual ce vine din vechime şi prin integrarea istoriei în prezent, cum observa D. Popovici : „Cu toate excrescenţele parazitare din final, în care

poetul înțelege să schițeze un tablou general al aromânului și să se înduioșeze în eventualitatea că -«oițele le ***mar», San-Marina*** se menține într-o atmosferă poetică puternică, în care gesturile au gravitatea unui ritual ancestral și în care timpul însuși îți dă impresia unei desfășurări atemporale, ceva care-l face să poarte cu sine nedisociate prezentul și istoria și care îmbracă personajele cu atributele permanenței" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Cercetări de literatură română,*** Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 84). într-un ritm alert e descrisă febra pregătirilor de plecare, într-un cadru sărbătoresc, succesiunea momentelor fiind transpusă sobru și echilibrat. Detaliile, succinte și concrete, redau admirabil imaginea de ansamblu a migrației, amalgam straniu și pitoresc de practici impuse de transhumanta în timp și spațiu, nuanțat emoțional prin relevarea discretă a legăturii umane dintre păstor și turmă, prin punctarea elementelor sanore caracteristice. ***San-Marina,*** sublinia G. Călinescu, „este o adevărată poezie a transhumantei, plină de sentimentul spațiului adine, alpin, și al distanțelor, de învălmășeală și procesiune, de sunete izolate și ecouri, avînd un punct de aglomerare ***și*** unul de solitudine, sugerînd în final admirabil mișcarea arhaică și automatismul societății ciobănești" ***(Istoria literaturii române***; p. 221).

DORA

inedtî^m)^ P0€ZU ^ D' BOUntineanU atît <*™™te cît si

IOANA

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute*** cît ***și inedite*** (1865).
*

LA OSPĂȚ

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute*** cîî ***si inedite*** (1865).

PĂSTORUL MURIND

Apărută in ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și*** *inedite* (1865), cu următoarea notă finală: „Tandrețea păstorilor români macedoni pentru oile lor este proverbială. Ei iubesc oile ca pe copiii lor. Cînd oile le mor, ei sunt tot așa de nenorociți ca cînd le-ar fi murit copiii. Cînd oile sau mieii sînt lîncezi, ei le îndreptează vorbe răsfățătoare și tinere. De unde se și vede în cîmtecele lor oile vorbind cu stăpînii lor."

TESTAMENTUL UNUI PĂSTOR

Apărută în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite*** (1865).

AMANTELE CILII

Apărută in ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît*** *și inedite* (1865), poetul elogiind-o el însuși în notele finale: „Această poezie este cea mai frumoasă dintre ***Macedone".***

LA MORMÎNTUL CILII

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și*** *inedite* (1865).

LA BĂLȚAT

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și*** *inedite* (1865).

In ***Note la volumul al doilea*** se dădea următoarea explicație referitoare la înțelesul titlului poeziei: „Nume ce românii clin Macedonia dau unor adunări de seara între dînșii, ceea ce în România noi chemăm ***clacă.*** Ei se adună în scopul de a lucra în comun pentru vreun nefericit; de multe ori pentru a face trusoful unei fete sărace ce are să se mărite. în aceste adunări, ei danță, cîntă sau spun basme, cinează."

Şerban Cioculescu remarca „susţinutul elan clin această ocletă către zori, întrevăzute cu ochi somnoroşi şi cu sensibilitate erotică în care nota toropelii e mai sinceră decît lacrimile de rigoare" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinii, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne,* Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 103).

LA O PĂSTORIŢĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît si inedite* (1865).

FLUTURUL ŞI FLOAREA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

CÎNTECELE GRAMOŞTENILOR. MOARTEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

PĂRUL ALB

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

VISUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA OSPĂŢ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

CILIA CULCÎNDU-SE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Mihai Zamfir apreciază că „portretul iubitei culcîndu-se este un desen de Renaştere", relevînd „aliteraţiile meşteşugite" şi „inspiraţia melodică" ce situează această poezie „aproape la nivelul postumelor erotice eminesciene ele epocă berlineză" (*O reabilitare necesară : poezia lui D. Bolintineanu*, în *Viaţa românească*, an. XXV, nr. 8, august 1972, p. 69).

ZI DE SĂRBĂTOARE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA O UMBRĂ

Apărută în *Poe?di de D. Bolintineanu atît . cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA O PĂSTORIŢĂ NECREDULĂ

Apărută în. *Poezii de D. Bolintineanu atît, cunoscute cît şi inedite* (1885).

LA AGNESA

Apărută--în. *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1885).

ARMELE NOASTRE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

AMORUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cîi și inedite* (1865).

LA O VIORICA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

CINE SUNT

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cit și inedite* (1865).

LA O FEMEIE SÎNTĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

FEMEIA

Apărută în *Poezii de D. Bolntineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

SĂ NE BUCURĂM

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

GRIJA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ZIUȚA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

TILIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

ÎNȚELEPȚII NEBUNI

Apărută. în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA O GRAMUȘTEANĂ

Apărută în *Poezii de* D. *Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA PRIMĂVARĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

INSECTA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

BAC-AVEAM PUTERE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA TILIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA ACEEAŞI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

CÎT VA VIEȚUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

TILIA, DULCE NUME

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

FATA DIN TURN

Apărută în *Legende sau basne naționale în versuri* (1858). Retipărită apoi în *Dîmbovița*, an. VI, nr. 34, 29 iunie/10 iulie 1864, p. 136, şi reluată în ediția din 1865.

BLESTEMUL PĂSTORULUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

SFIICIUNEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

MARINA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

EDESSA

Cu titlul *La Edesa. Macedoneana I* s-a publicat în *Reforma*, an. V, nr. 15, 2 iunie 1862, p. 58. Inclusă în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865), cu titlul *Edessa*.

Aşa curn remarca D. Popovici, poezia *Edessa*, prin forma ei poetică, sugerează „puterea de expresie şi amploarea ritmului eminescian", anticipează *Scrisorile*, îndeosebi prin interogațiile izvorîte dintr-o imaginație deschisă liber spre zone vaste. Axată pe tema *fortuna labilis*, poezia & mai mult o meditație în stil preromantic, „o precipitată regizare a istoriei, pe care o încheie, într-o imagine măreață, afirmația că moartea este singura lege ineluctabilă a omenirii" (*Dimitrie Bolintineanu*, în *Cercetări de literatură română*, Sibiu, Cartea Românească din Cluj, 1944, p. 84). în acelaşi sens, I. Negoițescu sublinia că poezia *Edessa* „anunță retorica lui Eminescu, în idealizarea trecutului" (*Bolintineanu şi sonurile poeziei moderne*, în *Scriitori moderni*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 19).

în *Note la volumul al doilea* al ediției din 1865, D. Bolintineanu făcea următoarele referiri la *Edessa*: „Vechea capitală a regatului lui Filip. Nu se mai vede aici decît urme de ruine. Locurile au o frumusețe rară. în timpul lui Carasus se numea Ege. Sub următorii acestuia se numi Edessa şi astăzi are numele de Vodena, sau apoasa, vorbă slavonă."

în nota finală, D. Bolintineanu citează din Pouqueville, deci, fără să o spună, din lucrarea acestuia *Voyage dans la Grece* (Paris, 1820), mărturisind indirect că s-a inspirat din descrierea Edessei întâlnită aici, reproducînd un pasaj edificator : „Cînd soarele străluceşte, cascadele amestecă coloarea diafană a apelor lor cu verdeața arborilor ce a lor răcoare hrăneşte coasta mai perpendiculară a stîncii pe care înflorea altădată capitala primitivă a Macedonii. închipuiți-vă o luncă de 15 leghe în toate simțurile,

ce are orizontele său pe mare ; acoperită de păduri, de sate, de rîuri p© ale căror maluri se văd arbori înşiraţi, lacul de lîngă lenige ce formează centrul, şi veţi avea o idee despre acest loc măreţ. Pe faţa culmii stîncii se varsă douăzeci de cascade ce se unesc în vale. Spre oriinte, din înălţimea unei coaste vecine cade o mare coloană de apă care, fără să atingă de stînca din care se aruncă, se afundă într-un abim ce ea şi-a făcut."

ZIOARA

Apărută în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

REVERII

în acest ciclu, D. Bolintineanu a grupat poezii cu tematică variată, îndeosebi cu caracter elegiac şi meditativ.

O FATĂ TÎNĂRĂ PE PATUL MORŢII

Cercetările de pînă acum au stabilit că Dimitrie Bolintineanu a debutat cu poezia O ***fată tînărâ pe patul morţii,*** în ***Curierul de ambe sexe,*** periodul IV, 1842—1844, nr. 10, p. 159, semnată T. Bolintineanu. Dificultatea, rămasă nerezolvată, a fost aceea de a preciza în care anume an din cel de-al patrulea ,;period", 1842—1844, a avut loc debutul. Unii au propus anul 1842, alţii 1843. ***Curierul de ambe sexe,*** deşi nu ne oferă elemente exacte, numerele nefiind datate, ne furnizează totuşi unele indicii, în baza cărora putem afirma că O ***fată tînără pe patul morţii*** a fost publicată în anul 1842. Pe frontispiciul gazetei se specifica : „Această foaie iese de două ori pe lună... Preţul este, pentru 24 numere, 24 lei." în periodul IV, 1842—1844, poezia lui D. Bolintineanu se află la începutul periodului, în numărul 10. Apărînd de două ori pe lună, putem conchide că aiumărul 10 al ***Curierului de ambe sexe,*** de la începutul periodului IV, corespunde datei de 15 mai 1842.

Ion Heliade Rădulescu. i-a făcut tînărului poet o primire călduroasă, în paginile ***Curierului de ambe sexe,*** publicînd O ***fată tînărâ pe patul morţii*** cu următoarea recomandare : „Cîţi cunosc frumuseţile poeziei, acea legănată şi lină cadenţară, acel repaos regulat al semistihului, acele expresii şi asemănări răpitoare ce întineresc inima, căci, pe lîngă acestea după dreptate, mai cer şi o limbă de la poet, pot judica versurile d-lui Bolintineanu, acestui june necunoscut încă ca floricela împresurată în mijlocul unei lese, a-i saluta talentul, şi a aştepta de la dînsul opere vrednice de un veac mai ferice."

Poezia a fost inclusă mai întîi în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă în ***Bucovina,*** an. II, nr. 12, 6 mai 1849, p. 65, ***Jurnal de Galatz,*** an. I, 1850, p. 384 şi ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 22, 31 mai 1852, p. 88. Reluată apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

în literatura română a epocii, poezia lui D. Bolintineanu aducea un timbru nou, personal, o expresivitate inedită, originală, distingîndu-se şi prin fluiditatea versurilor, prin anmonia lor interioară, printr-o „anume cadenţă retorică, remarcabilă pentru acea epocă de vorbire împiedicată", cum sublinia G. Călinescu ***(Istoria literaturii române,*** p. 217). Ecoul poeziei a fost atît de viu încît, la scurt timp după apariţie, a şi fost imitată, de I. Pîrvoroşanu, în poezia ***Tînărâ compâtimindă,*** publicată în ***Vestitorul românesc*** (an. VIII, 1844, p. 73). Mult gustată în epocă, poezia lui D. Bolintineanu a fost pusă pe muzică de Anton Pann şi publicată în ***Calendar bogat pe anul*** 1850, p. 71. Omagiindu-şi înaintaşii, în Epigonii, M. Eminescu îl definea pe Dimitrie Bolintineanu prin poezia O ***fată tînărâ pe patul morţii:***

Pe-un pat alb ca un linţoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blîndă —
Viaţa-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău ;
Iar poetul ei cel tînăr o privea cu îmbătare,
Şi din liră curgeau note şi din ochi lacrimi amare
Şi astfel Bolintineanu începu cîntecul său.

Ecoul pe care poezia de debut a lui D. Bolintineanu 1-a avut în epocă e demonstrat şi de traducerile în limbi străine făcute chiar în acel timp. în notele finale din volumul al doilea al ediţiei din 1865 sîntem informaţi că poezia „se traduse în mai multe limbi. D. Theot o traduse în limba franceză". Despre acest

Theot ne dă o scurtă relaţie Anghel Demetrieseu, în studiul ***Dimitrie Bolintineanu,*** publicat în ***Analele literare,*** an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 77, unde precizează că era „profesor distins de limba şi literatura franceză în clasele complimentare ale colegiului «S-tu Sava» din Bucureşti. Primele versiuni în engleză şi franceză apar în ***Rouman Anthology*** a lui Henry Stanley, tipărită la Hertfond, în 1856 (vezi nota la poezia ***Dilrubam*** din ciclul ***Florile Bosforului).*** **O** nouă traducere în limba engleză realizează Richard F. Burton, datînd-o „Santos, 1866, nov. 23", iar în limba italiană o transpune Marco Antonio Canini, în noiembrie **1857,** ambele versiuni fiind publicate în ***Albina Pinduluî,*** an. I, nr. **4,** •1 august 1868, p. 86, şi apoi redescoperite şi retipărite ele Gh. Cardaş în ***Adevărul literar şi artistic,*** an. IV, nr. 125, **15** aprilie 1923, p. 5.

Debutul lui D. Bolintineanu a atras atenţia chiar şi domnitorului Bibescu. Ocupînd în acel timp, un post de copist la Ministerul din Afară, adică la Ministerul **de** Externe, tînăru! **de**butând „ceru un congediu să meargă la băi şi domnul Bibescu confirmînd congeidiul cerut, dete rezoluţiunea eu mîna sa : «Văzînd speranţele mari ce dă acest june...»", cum mărturiseşte însuşi poetul în notele finale din volumul al doilea al ediţiei din 1865. O mărturie în plus a preţuirii **de** care se bucură tînărul poet. datează chiar din perioada debutului. în ***Curierul românesc,*** an. XV, mr. 51, 5 iulie 1843, p. 147, se publică o dare de seamă asupra solemnităţii înmînării premiilor şcolarilor **de** la „SL -Sava" care „s-au deosebit la examen", solemnitate desfăşurată în preizenţa domnitorului Gheorghe Bibescu : „Apropiindu-se vremea mesei, m.s. a ieşit în salon şi primind închinăciunile celor **de** faţă, deschise vorba că a citit din poeziile d-lui Cezar Boliac clin care i-a plăcut ***Corabia*** şi alte câteva. într-aceasta se deschise vorba şi despre poeziile cele de curînd ieşite ale d-lui C. Rosetti. Este un june de talent, zise m.s., cu ce se ocupă acum ?

— Se prepară, răspunseră, a porni în Europa.

— Ce să facă ?

— Să înveţe.

— Brava ! Are mijloace ?

— Nu prea multe.

— Ziceţi-i să vie la mine ; voi. să-i am cunoştinţa. Am auzit că între scriitorii secretariatului se mai aflä un june- **ce** are multă dispoziţie la poezie şi am zis să mi-1 facă cunoscut."

După cum se specifică într-o notă redacţională din subsolul paginii, junele ce avea ,*,muită dispoziţie la poezie" era Dimitrie Bolintineanu. într-adevăr, la acea dată, tînărul debutant era „scriitor" la Secretariatul statului, în secţia I „a pricinilor sudiţeşti", adică a supuşilor străini, la „masa Il-a a translaţiei româneşti", cum rezultă din „înaltul Măriei-Sale lui Vo. Ofiţ de subt no. 575, din 3 august", publicat în ***Buletin, Gazetă oficială,*** nr. 71, 6 august 1843, p. 282. Dimitrie Bolintineanu a deţinut această funcţie şi în cuprinsul anului 1844, la sfîrşitul acestui an fiind avansat la rangul de pitar, prin decretul nr. 556, din 6 decembrie 1844, al domnitorului Gheorghe Bibescu, publicat în ***Buletin. Gazetă oficială,*** nr. 149, 8 decembrie 1844, p. 595.

Poezia O ***fată*** *tînărâ* ***pe patul morţii*** era în consonanţă cu lirica romantică elegiacă. Şi Vasile Alecsandri, în perioada începuturilor sale literare, scrisese în limba franceză poezia ***La Jeunne fille,*** în care deplîngea moartea tinerei Alphonsine Theotoiinde Cot, fiica unuia dintre profesorii săi din Paris, pe care însă nu o cunoscuse. La D. Bolintineanu, idilismul ancadian era convertit **în** convenţionalismul romantic elegiac. Anghel Demetriescu considera poezia de debut a lui D. Bolintineanu „inspirată **d-a** dreptul de ***La Jeune captive*** a iui Andre Chenier" ***(Dimitrie Bolintineanu,*** în ***Analele literare,*** an. **I,** nr. 2, 15 ianuarie 1886, **p. 78): Mai** moderat, Vasile D. **Păun** susţinea că tînărul debutant **„imită pe departe/"** poezia ***La Jeune captive*** a lui Andre Chenier ***(Ficţiune, imagine şi comparaţiune,*** Bucureşti, Gutenberg, 1896, **p. 35).** în ampla sa **exegeză** ***L'Influence des romantiques frangais sur la poesie roumaine*** (Paris, Librairie ancienne Honore Champion, **1909, p. 205),** N. **I,** Apostolescu compara poezia lui D. **Bolintineanu cu aceea a lui Andre** Chenier şi conchidea **că între ele** există **mari deosebiri,** reducînd astfel rolul influenţei **poetului** francez **asupra tunarului poet român : „II** y **a des** differences **essentielles** entre **l'ode ele** Chenier **et I'elegie de** Bolintineanu. Toute **la vie debordante, toute** la saine **beaute de la jeune captive qui** semble **avoir vecu dans la** Grece antique sont etrangeres **ă** la pale jeune.fille alitee **chez laquelle on** ne voit **que le deşir de** vivre eneore, l'appel desespere de **la** creature qui **se** noie **et qui s'**accroche â la **plus** petite branche â portee de sa **maîn. II** n'y a pas chez Bolintineanu la revolte de l'etre qui se sent **heureux** de vivre et qui pourtant voit ses jours menaees par une force exterieure, injuste et brutale ; **ii** y a la melancolie

d'une femme faible, malade, â peu pres mourante, qui a quelquefois des, pensees egoistes et indique â la mort d'autres hommes, qui sont malheureux." Privind poezia de debut a lui D. Bolintineanu prin prisma romantismului elegiac şi melancolic ai epocii, N. I. Apostolescu admitea o înrâurire mai generală exercitată asupra tînărului nostru poet de ***Les Meditations*** ale lui Lamartine.

O opinie diferită a avut Charles Drouhet, în studiul ***Izvoarele de inspiraţie din poezia „O fată tînără pe patul morţii" a lui Bolintineanu*** (Bucureşti, Tipografia profesională, 1913), în care aducea argumente plauzibile în sprijinul ideii că în poezia de debut a poetului nostru se pot descifra unele ecouri din Andre Chenier şi Lamartine, însă înrudirea esenţială o are cu poezia ***La Chute des feuilles*** a lui Millevoye. Argumentul principal a lui Charles Drouhet era acela că, în strofa finală a poeziei lui D. Bolintineanu :

Ca frunza ce cade pe toamnă cînd ninge
Suflată de vînturi aici pe pămînt,
Ah ! Juna mea viaţă acuma se stinge
Şi anii mei tineri apun în mormînt î

se poate distinge un ecou al comparaţiei cu frunza veştejită şi purtată de vîntul toamnei, în jurul căreia gravitează întreaga elegie a lui Millevoye :

Et dans chaque feuille qui tombe
Je lis un presage de mort...
...De sa froide haletne
Un vent funeste m'a touche.

în altă ordine de idei, G. Călinescu admitea că tema luată de D. Bolintineanu de la Andre Chenier venea de la Paray, de la poezia acestuia ***Vers sur la mort d'une jeunne fille,*** în care însă tînără nu se lamentează, ci „moare suav", cu „un surîs" ***(Scriitori străini,*** Bucureşti, Editura pentru literatură universală, 1967, p. 364).

înrudită mai mult sau mai puţin cu lirica romantică franceză, în care tema elegiacă a morţii unei tinere fete avea o largă circulaţie, poezia de debut a lui D. Bolintineanu a produs o vie senzaţie în epocă, ecourile ei dăinuind multă vreme. Poezia, sublinia Anghel Demetriescu, „cuprindea o notă nouă pentru lirica noastră : o delicateţă ele simţimînt, o nuanţare fină de emoţiuni,

o voluptate galeşă ce nu apare la nici unul din predecesorii săi..." (Ioc. ***cit.,*** p. 78). După opinia lui D. Popovici, poezia lui D. Bolintineanu izvora din sensibilitatea sa proprie, în consonanţă cu elegia şi melancolia romantică a epocii, dominată de vibraţiile lamartiniene, era expresia unei viziuni originale şi nu poate fi confundată nici cu ***La Jeune captive*** a lui Andre Chenier, nici cu ***La Chute des feuilles*** a lui Millevoye : „Note izolate se pot identifica şi într-urna şi într-alta, ceea ce ne face să credem că elegia lui Bolintineanu n-a luat naştere sub influenţa strînsă şi exclusivă a unui text, ci că ea a izvorît dintr-un climat sufletesc de tristeţi elementare". Poezia, adaugă D. Popovici, a fost pe placul „unei generaţi care se lăsase cucerită de tristeţea elegiei lamartiniene" ***(op.*** *cit.,* p. 81).

G. Ibrăileanu asemăna ***Mortua est*** a lui Eminescu cu O ***fată*** *tîn****&ră pe patul morţii,*** „al cărei ritm dealtfel îl şi are şi care ni se pare un ultim ecou al influenţei lui Bolintineanu asupra iui Eminescu" ***(„Postumele" lui Eminesnu,*** în ***Opere,*** voi. I, ediţie critică ele Rodica Rotaru şi Al. Piru, prefaţă de Al. Piru, Bucureşti, Editura Minerva, 1974, p. 211).

VIZIUNILE

Apărută în ***Poezii de*** *D.* ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

CĂLĂTORUL ŞI SUFLETUL

Apărută în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1841), de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XV, nr. 47-48, 13 decembrie 1852, p. 196. Reluată apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

CÎNTECE DIN EXIL

Publicată în ***Ramânia literară,*** an. I, nr. 17, 7 mai 1855, p. 210, cu titlul ***La românii exilaţi.*** Inclusă mai întîi în volumul *Melodii* ***române,*** Bucureşti, Imprimeria C. A. Rosetti, 1858, şi apoi

în ediția din 1865 cu titlul ***Cîntece din exil.*** Frără să consulte volumele lui D. Bolintineanu, B. lorguletsou o retipăreşte în ***Literatură şi artă română,*** .an. IV, nr. 11-12, 25 septembrie — 25 octombrie 1901, p. 786, ca inedită, cu următoarea notiță : „Această poezie a fost scrisă de Dimitrie Bolintineanu cînd era dus în exil şi a fost imprimată în foi volante de Radu Golesou ; una din aceste foi a fost dată de Radu Golescu tatei, după care am copiat-o eu".

După înfrângerea revoluției din 1848, destinul lui Dimitrie Bolintineanu urmează, timp de aproape zece ani, o traiectorie .zbuciumată, adesea dramatică. Poetul va purta, cu durere, stigmatul proscrisului, izgonit din patria pe care nu va înceta nicioidată să o iubească cu ardoare, va fi supus permanent suferințelor morale şi fizice ale exilului, dar fără să abdice vreodată de la țelurile sublime ale luptei pentru dreptatea şi libertatea poporului român.

Această lungă şi frământată perioadă din e'xistența lui D. Bolintineanu începe **în** ziua de 13 septembrie 1848, cînd ostile otomane vin cu poruncă de la sultan să înăbuşe prin forță ridicarea **Țării** Româneşti la demnitatea țărilor independente' şi **prospere**. **La** vestea că trupele turceşti, comandate **de** Omer-paşa, **şi-au** instalat tabăra la Cotroceni, masele populare **din** Bucureşti, **conduse** de fruntaşii revoluției, ies în întâmpinarea **acestora, într-o** demonstrație paşnică, pentru a se **opune unei** intervenții **armate** în desfăşurarea evenimentelor **interne. Se formă atunci** o **deputăție** care merse **în** cortul lui Fuad-efendi, comisarul Porții **Otomane** **în** Țara Românească, pentru tratative. Deputăția **era alcătuită** în primul **rînd din** fruntaşii revoluției. „între aceşti **deputați mă** aflam şi eu", precizează D. Bolintineanu in *Călătorii **pe** Dunăre* ***şi în*** *Bulgaria*. Dar, din nenorocire, membrii deputăției sînt **arestați**, printre **ei fiind** şi poetul. Fuad-efendi şi caimacamul C. Cantacuzino semnează decretul pentru exilarea capilor revoluției, publicîndu-1 **în** ***Buletinul Oficial al Principatului, Țării*** *Româneşti,* nr. 42, 25 septembrie 1848, **D.** Bolintineanu fiind **al treisprezecelea** pe lista celor proscrişi.

Pornind pe drumul exilului D. Bolintineanu **era stăpânit de** o profundă durere sufletească. **Dar, ca întotdeauna,** nu **soarta proprie**i sale persoane îl îndurera, ci soarta patriei, **pentru binele căreia** era hotărît să se sacrifice. Din această stare **de spirit a** izvorît poezia ***Cîntece din exil.***

SCOPUL OMULUI

Apărută în *Poezii* ***de D.*** *Bolintineanu atît. cunoscute **cît şi** inedite* (1865).

LA LAMPA MEA

Apărută în *Poezii* ***de D.*** *Bolintineanu atît cunoscute **cît şi** inedite* **(1865).** Ion **Roman o** consideră **o** „emoționantă mărturie **de** credință", anticipând **poezia** *Poetul* **a** lui **George** Coşb.uc „prin patosul eu **care afirmă** comunitatea desăvârşită dintre, .năzuințele poetului **şi fericirea** patriei" *(Dimitrie Bolintineanu,* Bucureşti, Editura-**tinere tulul, 1962,** p.. **213).** . . . .

ÎNGERII LA RUGĂCIUNE

Apărută în *Poezii.* ***de D.. Bolintineanu*** *atît cunoscute **cît şi** inedite* **(1.865).** '

UMBREI SORU-MEI .CATERINA

Apărută în *Poezii* ***de D. Bolintineanu*** *atît cunoscute **cît şi** inedite* **(1865), fiind datată** : „11 iuniu 1863".

Dimitrie Bolintineanu a avut un frate mai mic, care muri de**vreme, şi "o soră mai** mare,' Ecaterina. **Aceasta** s-a căsătorit cu Atanasie (Tănase)' Bolintineanu, coborâtor dintr-o familie cu ace**laşi nume, fiul** paharnicului Dinu Bolintineanu (cf. N. Petraş**cu':** *Dimitrie Bolintineanu*, Bucureşti, „Bucovina", 1932, p. 11). **In timpul** revoluției din 1848, numele lui Atanasie Bolintineanu **figurează** in **caseta** primelor numere din ***Poporul suveran,*** ca fondator al acestei gazete, alături de St. Bolintineanu, T. Piscupescu şi C. Mănciulescu. în 1857 avea rangul de pitar, cum **rezultă** din *Lista* ***proprietarilor din districtul Ilfov care nu s-au*** *prezentat spre* ***a se înscrie în listele electorale*** (cf. ***Documente*** *privind Unirea* ***Principatelor,*** Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1961, p. 417). în 1859 locuia în Bucureşti, făcând abonamente printre cunoştințele **sale** la *Marea* ***bibliotecă clasică universală,*** pe **care** o inițiase Dimitrie Bolintineanu şi care consemna acest fapt

la sfîrşitul volumului său ***Bătăliile românilor,*** apărut în acel an, în ***Lista d-lor abonaţi.*** A murit la începutul anului 1862, iar peste un an şi ceva, în iunie 1863, îşi sfirşi viaţa şi Ecaterina. La înmormîntarea ei, arhimandritul losif Naniescu ţinu un discurs, reprodus în ***Buciumul,*** an. I, nr, 50, 20 iunie 1863, p. 199, în care spunea : „După ce a fost însoţită prin lege cu răposatul întru fericire domnul Atanasie Bolintineanu, cu care a trăit mai mulţi ani de viaţă plăcută, şi pe care l-a perdut acum un an şi jumătate aproape ; acum, pe cînd se străduia a chivernisi cu onoare casa şi-a creşte cu învăţătură şi cu principie de bună moralitate pe copiii săi, obiectul amorului său ce i-a fost rămas de la preaiubitul său consorte, neîmpăcata moarte veni ca s-a răpească din braţele acestor orfani copii, ce rănim astăzi fără de mumă, precum erau fără părinte, în vîrsta cea mai fragedă ; veni, zic, de a răpi din braţele unui frate şi a unor cumnaţi iubiţi, ce i-a avut întocmai ca şi pe nişte fraţi."

în tot timpul vieţii sale, Dimitrie Bolintineanu s-a simţit legat de sora sa prin profunde şi trainice fibre sufleteşti, la ea aflînd sprijin şi alinare în momentele de grea cumpănă. Spre sfîrşitul anului 1851, în timpul exilului la Paris, D. Bolintineanu intenţionează să se întoarcă în ţară. La 15 noiembrie era la Orşova, de unde ajunge la Cladova. Oprindu-se apoi la Rusciuc, îşi întrerupe călătoria, cu speranţa că o va putea reîntîlni pe sora sa Ecaterina, cum precizează în ***Călătorii pe Dunăre şi în Bulgaria :*** „Căzusem într-un fel de melancolie ce mă veştejea cu repeziciune, într-acest han mă pusei să scriu soră-mei Caterina, chemînd-o să vie acolo să o văz, căci de la anul 1848 nu-i auzisem vocea decit prin scrisori stropite cu lacrimi. Priimii răspuns că are să vie. [...] Timpul trecea şi soru-mea nu venea. După o lună de aşteptare, sosi în fine răspuns că guvemămmtul se împotrivea să o lase să vie acolo ; această împotrivire era născută, nu este îndoială, din ura acelui guvernământ pentru oamenii de la 1848 ; căci cine poate lesne înţelege că, de ar fi venit soră-mea la mine, nu s-ar fi periculat liniştea publică în ţară. Nefericită naţie, sărmană Românie ! Fiii tăi ce naşti şi hrăneşti cu sîngele tău sînt de multe ori mai răi decît streinii, pentru tine !"

Prelungindu-i-se exilul, la Constantinopol, D. Bolintineanu era copleşit de dorul sorei sale, folosind toate mijloacele ca să o revadă. De pildă, la 2 iunie 1852 îi scria lui A. Zâne : „Mîine plec la Mehadia cu orice preţ, voind a întîlni pe soru-mea" ***(ci.*** N. Cartojan : D. ***Bolintineanu. Scrisori din exil,*** în ***Neamul românesc literar,*** an. I. nr. 6, 1 iunie 1909, p. 464).

După reîntoarcerea sa în ţară, ajungînd la Bucureşti, D. Bolintineanu nu se poate acomoda uşor, după o lipsă de aproape zece ani. Lumea i se pare cu totul schimbată, moravurile decăzute, protipendada coruptă. Poetul rămăsese un candid îndrăgostit de idealuri nobile, anii exilului făcînd din el un solitar, trăind mai mult într-o lume a sa lăuntrică. Singurele momente de mulţumire i le procura ambianţa din familia sorei sale, care-i amenajase o cameră specială în locuinţa ei din Bolintinul din Vale. La 12 decembrie 1857, poetul îi scria soţiei lui A. Zâne : „Sora mea stă la Bolintin, cu soţul ei. Acolo am odaia mea, şi mă voi duce să stau acolo cîtva timp". Iar la 24 aprilie 1858 îi scria din nou soţiei lui A. Zâne : „Continuu să mă plictisesc în oraşul Bucureşti, şi, cînd plictiseala depăşeşte limitele răbdării, plec îndată la Bolintin" (cf. N. Cartojan : ***Scrisori ale lui*** D. ***Bolintineanu după întoarcerea din exil,*** în ***Neamul românesc literar,*** an. III, mr. 19, 22 mai 1911, p. 290).

PALATUL DOMNILOR

Publicată în ***Concordia,*** an. I, nr. 28, 15 mai 1857, p. 112, cu titlul ***Palatul domnilor români,*** de unde a fost reprodusă în ***Telegraful român,*** nr. 43, 1 iunie 1857, p. 172. Cu titlul ***Palatul domnilor*** a fost inclusă în ***Melodii române*** (1858) şi reluată în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

La începutul anului 1857, intervenţiile în sprijinul întoarcerii exilaţilor de la 1848 devin numeroase şi clin ce în ce mai categorice. Se iniţiază chiar o acţiune deschisă în presa vremii, curajoasă, toţi semnatarii pledoariilor vorbind în numele opiniei publice, relevînd necesitatea prezenţei în patrie a celor ce i se dovediseră devotaţi şi în afara hotarelor ei. într-un articol publicat în ***Concordia,*** an. I, nr. 6, 23 februarie 1857, p. 2, C. A. Cretzulescu afirma lapidar că „întoarcerea exilaţilor, precum vedem, este dorită de toată lumea". Aceştia, se spunea mai departe în articol „au dat dovadă de un bun-simţ practic, care îi onoară şi care arată că cauza naţională are numai de cîştigat cu întoarcerea lor". într-un alt articol, publicat în ***Concordia,*** an. I, nr. 23,

27-aprilie 1857, p. 89, dezideratul era şi mai accentuat: „Intrarea emigraţilor ar fi o măsură de o bună şi dreaptă politică în aceste zile de regenerare naţională, inimile noastre sîngerează cu atît mai mult văzînd că porţile patriei stau încă închise pentru persoane cu un caracter onorabil... Sperăm că guvernul, care în această privinţă s-a arătat insuflat de o părintească foinevoinţă, va stărui spre a se rădica fără întârziere orice împedicare, şi a face ca familiele să poată îmbrăţişa pe fii şi fraţii lor despărţiţi de dulcele sîn al patriei de nouă ani de zile."

în acţiunea desfăşurată în favoarea întoarcerii exilaţilor s-au făcut şi intervenţii care îl priveau direct pe Dimitrie Bolintineanu. Articolul *Dorul de patrie*, publicat în *Concordia*, an. I, nr. 16, 30 martie 1857, p. 61, era consacrat. în întregime poetului, argumentat cu propria sa operă : „Un om al căruia amor patriotic s-a. tradus prin versurile cele mai elegante şi mai armonioase cu care se află înzestrată literatura română fu aruncat de luptele partidelor afară din sînul patriei. în îndelungatul său timp de pelerinagiu pe tărîmuri streine, a publicat un uvragiu întitulat *Călătorii în Palestina şi Egipt*. Deschizînd această carte, nu poate citi cineva o pagină făr-a vedea că ea a fost dictată de acea sete divină cu care se nutresc inimele cele devotate ţărei lor. Citind lamentarea ce poetul român adresează României din fundul Egiptului, pe ruinele monastirei Suitului George, şi pe care nu ne putem opri d-a o transmite aici cititorilor noştri, ne întrebăm cu durere, oare pentru ce amorul ţărei să fie o cauză de nenorocire pentru cei înzestraţi cu dorul d-a cînta faptele patriei şi regenerarea poporului ?" Şi după ce transcrie pasajul din însemnările de călătorie') ale lui D. Bolintineanu, articolul din *Concordia* încheia astfel : „A ţine pe aceşti bărbaţi într-un aşa de îndelungat chim este o osîndă care nu se poate împăca cu nici un principiu de umanitate şi echitate."

Dimitrie Bolintineanu acţionează şi el însuşi pentru a se reîntoarce în patrie. Din Constantinopol, unde aştepta acest moment fericit, trimite poeziile *Odă la România* şi *Tu erai frumoasă, o, patria mea*, care apar în *Concordia*, an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu următoarea notă din partea redacţiei : „Amicul nostru Bolintineanu trimite de la Constantinopole cîteva poezii noi din care publicăm deocamdată pe cele următoare. Cînd vedem un bărbat cu un aşa de frumos talent suspinînd în streinătate, nu putem decît a ne revolta în contra unor combinări politice care ţin departe de ţară pe unii din cei mai aleşi ai

săi fii. Ce argument mai puternic în favorul intrării emigraţilor decît capacitatea şi talentele celor mai mulţi din ei ?"

Tot din Constantinopol, D. Bolintineanu trimite şi poezia *Palatul domnilor români.*

EXILATUL

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 28, 15 mai 1857, p. 112. Inclusă în *Melodii române* (1858) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865). în această ultimă ediţie, poetul a modificat structural textul apărut în *Concordia*, pe care îl reproducem mai jos :

O muzică divină răsună-n sărbători :
Fecioara împleteşte cosiţele-i cu flori ;
O dulce dezmierdare lumină p-orice faţă ;
Cu vise dulci speranţa tot sufletul răsfaţă ;
Iar tu, cu ochii-n lacrimi, strein (neconsolat,
în sărbătoarea noastră tu singur eşti tăcut...
— Nu voi dar dezmerdarea acestor sărbători,
Nici candide fecioare cu sînul lor ele fiori ;
Daţi patriei mărirea şi unirea ce îi place
Şi lacrimele mele în fiori se vor preface.

LA PATRIE

Publicată în *Concordia*, an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu titlul *Odă la România* (vezi nota la poezia *Palatul domnilor*). Inclusă în *Melodii române* (1858) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Cu puţin timp înainte de apariţia volumului *Melodii române*, C. A. Rosetti obţine ele la D. Bolintineanu poezia *La patrie*, pe care o publică în *Românul*, an. II, nr. 44, 6/18 iunie 1858, p. 175, însoţită .de o notă în care se spunea : „Subt acest titlu va ieşi în săptămîna viitoare o carte cu noi poezii de D. Bolintineanu. Mulţumiţi că suntem cei dintîi a anunţa ieşirea acestei cărţi, avem şi fericirea d-a fi dobîndit voia de la d. Bolintineanu a rupe o floricică din buchetul poeziilor sale spre a o da cititorilor ziarului *Românul*. Ziserăm că suntem fericiţi a putea publica această poezie fiindcă suntem siguri că nu este nici un român

ai căruia ochi mu va stropi cu o lacrimă florica ce le-nfăţişăm astăzi." La apariţia volumului *Melodii române,* C. A. Rosetti îl comentează în *Românul,* an. II, nr. 49, 23 iunie/5 iulie 1858, p. 194, revenind asupra poeziei *La patrie :* „Subt frumosul titlu de *Melodii române* a ieşit acum de subt tipar o culegere de poezii de D. Bolintineanu, din care am publicat una în nr. 44 întitulată *La patrie.* Ani făgăduit că vom reveni asupra acestei poezii, şi iacă-ne împllnindu-ne făgăduiala. [...] Nu ştim în care an şi pe ce tărîmuri era poetul nostru cînd a scris această poezie», dar ştim că niciodată prunc n-a putut cere cu mai multă iubire sînul maicei sale ; şi este învederat că coardele lirei sale au răsunat în acele minute subt suflarea de dor şi de suspine a patriei." După ce rezumă conţinutul poeziei şi-i relevă semnificaţiile, C. A. Rosetti conchide că D. Bolintineanu „ne spuse care este rana inimei sale şi ne arată că tot se mai află din cînd în cînd cîte o inimă ce-n minutele cînd o străpunge durerea, mai scoate cîte un ţipăt spre a ne dovedi că ea încă este vie."

NU MAI VOI CONSOLATIUNE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît* ***şi*** *inedite* (1865).

Poezia reprezintă una dintre mărturiile elocvente ale influenţei lui D. Bolintineanu asupra lui M. Eminescu, cum au demonstrat Anghel Demetriescu, în 1903, în studiul *Mihai* ***Emines-cu*** (cf. *Opere,* ediţie îngrijită de Ovidiu Papadima, Bucureşti, Fundaţia pentru literatură şi artă, 1937, p. 229) şi G. Ibrăileanu, în *„Postumele" lui Eminescu,* din 1908 (cf. *Opere,* voi I, ediţie critică de Rodica Rotaru şi Al. Piru, prefaţă de Al. Piru, Bucureşti, Editura Miiierva, 1974, p. 207). Problema a fost reluată de St. Cazimir, în articolul *Bolintineanu şi Eminescu,* publicat în *România literară,* an. V, nr. 32, 3 august 1972, p. 15, unde scria, referitor la poezia *Nu mai voi consolaţiune :* „Ceva din timbrul şi din temele meditaţiei eminesciene de la *Mortua est* la ***împărat şi*** *proletar,* se străvede limpede în aceste versuri. Că Eminescu a zăbovit asupra lor e un lucru neîndoielnic : formula «le naşte spre-a muri» va fi reluată în *Luceafărul* («Căci toţi se nasc spre a muri», iar întrebarea dezamăgită a lui Bolintineanu — «Dreptatea nu fu oare aici decît un nume ?... — va sugera replica de tinerească superbie : «Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume, / Ci-aevea s-au serbat» *(Junii corupţi)."*

PLÎNGERILE POETULUI ROMÂN

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XVI, nr. 15, 15 aprilie 1853, p. 112. Inclusă apoi în ediţiile din 1855 şi 1865. ^

FERICIREA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

MOARTEA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

UN TÎNĂR ROMÂN MURIND ÎN STRĂINĂTATE

Publicată în *Curierul român,* an. XVIII, nr. 86, 9 noiembrie 1846, p. 344, cu titlul *Un june murind în streinâtate.* Reprodusă in *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. IX, nr* 48, 25 noiembrie 1846, p. 383. Inclusă în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), cu titlul *Un tînâr român murind în streinâtate,* şi apoi în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu. Edate sub îngrijirea d. G. Sion* (1855), cu titlul *Un june român mort în Paris,* datată „1845". La reluarea ei în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865), i se restabileşte titlul *Un tînăr român murind în streinâtate* şi i se elimină datarea.

Poezia prezintă un interes deosebit pentru precizarea datei plecării lui D. Bolintineanu la studii, în capitala Franţei. Dincolo de rigoarea reclamată de exactitatea istorico-literară, precizarea acestei date oferă posibilitatea de a cunoaşte atmosfera în care s-a aflat tînărul poet român lă College de France, ce cursuri a audiat, ce influenţă au exercitat asupra sa agitaţiile revoluţionare din jurul iluştrilor profesori Jules Michelet, Edgar Quinet şi Adam Mickiewicz, din anii 1845—1847, activitatea depusă in

cadrul Societăţii Studenţilor Români din Paris ete, toate acestea constituind cea mai importantă perioadă din existenţa poetului înainte de 1848, perioada adevăratei sale formări spirituale şi morale.

Bizar este că această dată a fost vehiculată confuz încă din timpul vieţii lui D. Bolintineanu, chiar de către unii din contemporanii săi apropiaţi, comentatorii şi biografii ulteriori preluînd-o cu aceeaşi incertitudine. în *Biografiea oamenilor mari scrisă de un om mic* (Paris, 1859, p. 37), I. G. Valentineanu afirmă, pentru prima dată, că D. Bolintineanu a plecat în Franţa, în vederea completării studiilor, în anul 1847. Aceeaşi dată este susţinută apoi de. Aroin Pumnul în *Lepturariu rumânesc* (tom. IV, partea I ,Viena, 1864, p. 406) şi de Iosif Vulcan în *Panteonul român, portretele şi biografiele celebrităţilor roimâne* (Pesta, 1869, p. 97), iar după moartea lui D. Bolintineanu, de către Vasile Gr. Popu, în *Conspect asupra literaturii române şi literaţilor ei de la început şi pînă astăzi în ordine cronologică* (Bucureşti, Tipografia Alessandru A. Greceseu, 1875, p. 124), de George Popescu în cea dintîi prezentare monografică a poetului, *Dimitriu Bolintineanu, viaţa şi operile sale* (Bucureşti, Noua tipografie a laboratorilor români, 1876, p. 6), de G. Sion în prefaţa ediţiei *de Poezii* de D. Boliintineanu (Bucureşti, Socec, 1877, p. VII), precum şi de Ioan Lăzăriciu în *Istoria literaturii române* (ediţia a II-a, Sibiu, W. Krafft, 1892, p. 133).

O opinie cu totul izolată a făcut N. Petraşcu, în monografia *Dimitrie Bolintineanu* (Bucureşti, „Bucovina", 1932, p. 15), afirmînd, iarăşi fără nici o probă, că poetul â plecat la Paris în 1844,

Cei mai mulţi biografi şi exegeţi ai lui Dimitrie Bolintineanu au indicat însă anul 1845. Această dată a fost pusă în circulaţie de Anghel Demetriescu, în studiul *Dimitrie Bolintineanu,* publicat în *Analele literare,* an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p. 67. Comentariile mai recente consimt că anul plecării poetului la Paris ar fi tot 1845.

Anghel Demetriescu susţinea că anul 1845 „rezultă în modul cel mai neîndoios" din poezia lui D, Bolintineanu *Un june român mort în Paris,* datată în acest an în ediţia din 1855, îngrijită de G* Sion.

Confruntările de date pe care le-am întreprins ne-au condus însă la concluzia că D. Bolintineanu a plecat la Paris nu în 1847, nici în 1844 şi. nici în 1845, ci în anul 1846. Mai întîi

e de precizat că datarea poeziei *Un june român mort în Paris* cu anul 1845 aparţine exclusiv fanteziei lui G. Sion. Peste zece ani, cînd poetul îşi editează, sub directa sa supraveghere, ediţia *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865), în notele finale redactate de el însuşi precizează : „Autorul acestor poezii, expuls din ţara sa în anul 1848, compromis în mişcarea politică de atunci, se duse în Transilvania, apoi la Constantinopol, de unde înainta la Paris, spre a-şi urma studiile începute acolo în 1846 şi întrerupte de revoluţiunea din februariu".

Convingerea că D. Bolintineanu a plecat la Paris în 1846 se bazează pe următorul argument, furnizat în mod real de poezia *Un tînâr român murind în străinătate.* Apărută în *Curierul român* din 9 noiembrie 1846, după cum am menţionat mai sus, poezia era însoţită de următoarea notă a lui P. Teulescu, în care se arăta că tînărul român decedat la Paris era ,,-Mihail Goga, elev trimis în anul 1840 cu cheltuiala şcoalelor ca să studieze la Berlin ştiinţele naturale. După ce a urmat aci cu destul succes, în anul trecut merse la facultăţile Parisului şi la aprilie 1846 a murit. Poetul Bolintineanu a voit cu atît mai mult să cînte memoria acestui june, cu cît geniul său promitea un tezaur de inteligenţă." Data morţii şi înmormântării lui Mihail Goga, la Paris, este atestată şi de C. A. Rosetti, în *Note intime,* în ziua de 18/30 aprilie 1846 *(Note intime* 1844—1859. Adnotate şi publicate de Vintilă C. A. Rosetti, Bucureşti, Tipografia lucrătorilor asociaţi, voi. I, 1902, p. 115). Deci, D. Bolintineanu nu putuse să scrie poezia în 1845, cum o datase G. Sion, pentru motivul foarte clar că Mihaîî Goga a murit la Paris în aprilie 1846.

în sprijinul datei de 1846 concură şi alte elemente documentare şi istorico-literare indubitabile. Astfel, poezia lui D. Bolintineanu O *noapte pe malul Dunării,* apărută în Foaie *pentru minte, inimă şi literatură,* an. IX, nr. 47, 18 noiembrie 1846, p. 376, era însoţită de o altă notă lămuritoare a lui P. Teulescu, în care se spunea : „Sunt cîteva luni de cînd junele poet Bolintineanu, abandonat la amorul studiului, s-a dus ca să-şi orneze geniul cu roze din facultăţile de instrucţie ale Parisului..." Deci, în noiembrie 1846, P. Teulescu informa că de la plecarea lui D. Bolintineanu la Paris trecuseră doar „cîteva luni". La 19 februarie .1846, Asociaţia pentru înaintarea literaturii româneşti ţine, în Bucureşti, o şedinţă în care alege încă opt membri noi. Procesul-verbai al acestei şedinţe, aflat în manuscris la Biblioteca Aca-

demiei (ms. rom. 4633, f. 4), poartă şi semnătura autografă a lui D. Bolintineanu, ceea ce demonstrează fără nici un dubiu că, la 19 februarie 1846, el încă se afla la Bucureşti. In *Subscripţia Asociaţiei literare pe anul ul 2-lea, de la 1 martie 1846 şi piuă la 1 martie 1847,* reprodusă în colecţia de documente *Anul 1848 în Principatele Române* (Bucureşti, Carol Gobl, 1902, tom. I, p. 58), D. Bolintineanu nu mai figurează printre cotizanţi. Iar în *Lista . de subscriptorii Societăţii Studenţilor Români din Paris,* reprodusă de asemenea în colecţia de documente *Anul 1848 în Principatele Române* (tom. I, p. 82), în care se menţionează cît a cotizat lunar fiecare membru al Societăţii, începînd din decembrie 1845 şi pînă în februarie 1848, D. Bolintineanu apare pentru prima dată în luna august 1846.

Aşadar, în baza argumentelor de mai sus, putem conchide că D. Bolintineanu a plecat la Paris în anul 1846, în intervalul de timp dintre 19 februarie, cînd încă se afla la Bucureşti şi semna procesul-verbal amintit, şi aprilie 1846, cînd scrie, la moartea lui Mihail Goga, poezia *Un tînăr român murind în străinătate.*

PROSCRISUL

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847) şi reluată în ediţiile din 1855 şi 1865.

Aron Pumnul a reprodus-o în *Lepturariu rumânesc,* tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 410.

ELEGIE

Apălrută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 20, 17 mai 1852, p. 80. Inclusă apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

ELEGIE LA O TÎNĂRĂ FATĂ

Publicată în *Propăşirea, sui.* I, nr. 2, 16 ianuarie 1844, p. 16, cu titlul *La o vergură.* Inclusă mai întîi în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), apoi în ediţiile din 1855 şi 1865. A fost pusă pe muzică de I. Valerian şi publicată în *Dorul, culegere de cînturi naţionale şi populare,* ediţia a IV-a, Bucureşti, Librăria Bălăceanu & Wartha, 1862, p. 46.

DEŞERTUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

MORŢII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

FiECIOARA

Publicată în *Propăşirea,* an. I, nr. 7, 20 februarie 1844, p. 56, cu titlul *Vergura,* semnată Tachi Bolintineanu. Inclusă mai. întîi în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), cu titlul *Fecioara (Elegie),* de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz,* an. I, 1850, p. 392, şi în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92. Reluată apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

O CUGETARE

Apărută în *Melodii române* (1858). şi reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

O PATIMĂ

Publicată în *Curierul român,* an. XVIII, nr. 68, 24 august 1846, p. 270, cu titlul *Cîntec.* Inclusă în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847)* cu titlul O *patimă,* şi apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

CÎNTEC

Apărută[1] în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 47—48, 13 decembrie 1852, p. 196. Inclusă apoi în ediţiile din 1855 şi 1865.

Poezia, observa I. Negoiţescu, „se remarcă prin simplitatea destul de neobişnuită la Bolintineanu şi sună delicat, în planul sentimentului, deschizînd cerul meridional şi odată cu el zările luminii maeedonskiene" *(Bolintineanu şi sonurile poeziei moderne,* în *Scriitori moderni,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 17).

MUMA TÎNARA

Apărută în *Melodii române* (1858) şi reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

INVOCAŢIE

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847). De aici a fost reprodusă în *Bucovina,* an. II. nr. 15, 18 mai 1849, p. 69, însoţită de următoarea notă din partea redacţiei : „Extras din poeziile D. Bolintineanu, tipărite în Bucureşti, 1847. Talentul românului poet, ale lui însămnate merite pentru renaşterea poeziei naţionale, nu mai puţin şi luminatul patriotism ce avu prilej a desfăşura in încunjurările în care patria sa se află în anul trecut, ne punea îndatorire a înfăţoşa publicului pentru de cînd în cînd cîtiva din productele ce onoară geniul pomenitului poet, aşa precum am făcut-o şi în no. 12 a foei noastre." în nr. 12 se reprodusese poezia O *fată tînără pe patul morţii.*

în ediţia din 1855 a fost inclusă cu titlul *Invocare.* La reluarea ei în ediţia din 1865 i s-a restabilit titlul *Invocaţie.*

CÎNTICE ŞI SĂRUTĂRI

Publicată în *Curierul român,* an. XVIII, nr. 98, 31 decembrie 1846, p. 392. Inclusă mai întîi în *Colecţie din poeziile domnului*

D. *Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz,* an. I, 1850, p. 397. Reluată în ediţiile din 1855 şi 1865.

LA O RONDURELĂ

Publicată în *România viitoare* (Paris), an. I, 1850, p. 63, cu titlul *La o pasere trecătoare.* Reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XIII, nr. 19, 4 decembrie 1850[1], p. 152, cu acelaşi titlu. în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) a fost inclusă cu titlul *La o rîndunică.* Reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865) cu titlul modificat *La o rondurelă.*

Poezia a fost compusă la Paris, unde poetul se afla în prima perioadă a exilului de după revoluţia din 1848. Iniţial se intitula *La o pasere de pasagiu,* cum atestă manuscrisul păstrat în Biblioteca Academiei R. S.R. (ms. rom. 3349, f. 85). La 9 octombrie 1850 o expedia, alături de poeziile *Sărbătoarea exilatului, De ce sunt tăcut* şi *Răsura (Roza),* lui A. Hurmuzaki, pentru gazeta *Bucovina,* împreună cu această scrisoare : „Domnul meu, După făgăduiala ce v-am dat de a vă trimite cînd şi cînd cîte o poezie spre a o tipări în gazeta domniii-voastre [...], am onoarea a vă saluta, trimiţîndu-vă totdeodată aceste neînsemnătoare versuri. Ele n-au alt merit decît că vin din inima întristată a unui român."

în această perioadă are loc pregătirea revistei *România viitoare,* al cărei prim număr apare, la Paris, în noiembrie 1850, sub conducerea şi îndrumarea directă a lui N. Bălcescu. Dar, încă de la începutul anului, D. Bolintineanu intenţiona să scoată şi el o publicaţie. La 10 ianuarie 1850, poetul îl informa pe Ion Ghica : „Eu aşi fi început jurnalul, dar n-am bani. Catargiul mi-a scris că M-me Roznovano are de gînd să-mi trimită 600 fr. pentru acest jurnal ; dacă se va ţine de vorbă, voi începe lucrul" (Biblioteca Academiei R.S.R., coresp. inv. 80305). Cunoscînd şi preocuparea lui N. Bălcescu de a edita un organ al emigraţiei, Ion Ghica nu era de părere de a se diviza forţele în două publicaţii diferite. De aceea, la 24 septembrie 1850, îi scria lui N. Bălcescu : „De ce nu te înţelegi cu Bolintineanu, ca să nu se facă decît un jurnal, iar nu două?" (cf. N. Cartojan : *Scrisori inedite de la N. Bălcescu şi Ion Ghica,* Bucureşti, Cooperaţia, 1913,

p. 45). Poetul rămîne însă constant în intenția sa. Poate așa se explică de ce proclamația *Popolului român,* din fruntea primului număr al *României viitoare,* scrisă de N. Bălcescu, nu e semnată și de Dimitrie Bolintineanu. Cu toate acestea, poetul nu putea rămîne străin de spiritul acestei proclamații, în care se spunea : „Doi ani trecură de cînd, printr-o trădare mișelească, smulși din staul popolului, lipsiți de dulcea căldură a soarelui patriei, zăcem, suferind pe pămîmtul strein, pe pământul exilului. Dar niciodată inima noastră nu se simte mai dureros frămîntată decît în minutele acelea, cînd imaginația pe aripile sale ne strămută în mijlocul acelui popol mare și bun, pe oare l-am iubit, căruia am slujit cu credință și de la care, o mărturisim cu mîndrie, c-am priimit dovezi netăgăduite de dragoste, căci sprijinul și ajutorul lui nu ne-au lipsit, oricînd în lucrările, în întreprinderile noastre a socotit că vede un semn de rîvna noastră pentru binele obștesc ; niciodată, zicem, inima noastră noi sîngerează mai mult decît cînd în fiecare suflare a vîntului ce trece peste Carpații noștri și ajunge pînă Ia noi, auzim un suspin, un răcnet al suferințelor țării... Fraților români! Niciodată încrederea în viitorul României, una, mare și nedespărțită, nu a ieșit din inima noastră."

Că Dimitrie Bolintineanu" nu a rămas străin de spiritul proclamației și mu s-a detașat de eforturile compatrioților săi o demonstrează faptul că, în *România viitoare,* el e prezent cu poezia *La o pasere trecătoare,* intitulată mai tîrziu *La o rondurelâ.*

Poezia a fost inclusă de Henry Stanley în *Rouman Anthology,* apărută la Hertfort, în 1856 (vezi nota la poezia *Dilrubam* din ciclul *Florile Bosforului).*

ZIUA BUNĂ LA ȚARĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu dtit cunoscute cît și inedite* (1865).

TIMPUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

LA ȘTEFAN GOLESCU

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît și inedite* (1865).

Ștefan Golescu a jucat un rol hotărîtor în trimiterea lui D. Bolintineanu la studii, în capitala Franței. Versiunea de circumstanță lansată la plecarea tînărului poet la Paris era aceea a unei burse de studii oferită de Asociația literară. în realitate, trimiterea lui D. Bolintineanu la Paris s-a datorat inițiativei lăudabile a lui Ștefan Golescu și A. C. Golescu-Albu, care s-au străduit să realizeze o subscripție colectivă, pu condiția ca beneficiarul să nu afle cine au fost generoșii săi protectori. Abia mai tîrziu a devenit cunoscut acest lucru, însuși D. Bolintineanu menționînd, în notele finale ale ediției din 1865, că a plecat la studii prin contribuția lui Ștefan Golescu și A. C, Golescu-Albu, „cu condițiune ca autorul să nu știe niciodată cine au fost suscriptorii". Aceeași precizare este făcută, aproape identic, și într-un articol publicat în *Albina Pindului,* an. I, nr. 4, 1 august 1868, p. 85.

Demersurile făcute pentru obținerea unei sume satisfăcătoare, care să asigure existența tînărului poet la Paris, ne-au devenit cunoscute, în bună măsură, dintr-o scrisoare a lui A. C. Golescu-Albu către Ștefan Golescu. Din ea rezultă că cei doi Golești se preocupau în egală măsură și de un alt tînăr de talent, viitorul pictor I. D. Negulici (participant la revoluția din 1848 și mort in exil, la Constantinopol, în 1851), în strădania acestuia de a edita un *Magazin pitoresc,* după modelul periodicului ilustrat *Le Magasin pittoresque,* scos de Edouard Charton, în 1833. Reproducem un pasaj edificator din scrisoarea lui A. C. Golescu-Albu către Ștefan Golescu : „Le prince Ghyka (et cela s'adresse ă Nicolas) c'est engage en ce qui touche Bolinitineano pour la somme de 50 ducats par an et cela pendant trois annees. Voici, Nicolas, ses propres paroles : «Venez voir par vous-memes, tenez, je viens de noter dans mon porte-feuille 50 ducats par an pour le compte de Bolintineano, afin qu'il puisse faire ses etudes â Paris, et 50 autres ducats pour Negoulith pour l'aider dans son entreprise du *Magasin pittoresque ;* je lui en parlerai dans ma premiere lettre que je lui ecrirai. Faites en autant..: Voilâ dome 50 ducats de bien sur. Philippesco (Xulpoi) c'est aussi engage de l'aider; de combien, il ne nous en a rien dit, mais

il nous a promis de signer une somme respectable [...]. Barkanesco m'a promis â Saîzon de souscrire pour la somme de 12 ducats par an ; je crois qu'en eveillant et flattant un petit peu son amour-propre tu parviendras facilement â lui arracher le mombre rond de 20 ducats ; essaie toutefois. [...] Enfim Ottetelechano s'angage, de plus, de faire la proposition â son ami Michalesco et m'assure d'avance du succes. En leur disant doine que Bolintineano m'a rien â esperer de ce c6te-lâ, qu'il a tente cette voie sans le moindre succes et que maintenant toute la reussite de cette bonne oeuvre dependait d'eux suivant qu'ils debourseraient ou non cette somme, je crois que tu parviendras facilement â Ies determiner au sacrifice annuel de 80 ducats. De la sorte, Bolintineano aura 220 ducats par an ; c'est tout ce qu'il lui faut, avec de l'ecconomie et de l'ordre" (cf. George Fotino : *Din vremea renaşterii naţionale a Ţării Româneşti,* Bucureşti, Imprimeria naţională, 1939, voi. II, p. 123).

Se pare) că, Ia Paris, gloria de poet cu care D. Bolintineanu începuse să se aureoleze 1-a sustras, la un moment dat, de la preocupările de studiu, împingîndu-1 chiar la o viaţă de boem. Desigur, acest fapt nu era de natură să-i mulţumească pe protectorii săi. Da 12/24 septembrie 1847, Nicolae C. Golescu îi scria, din Viena, lui Ştefan Golescu : „Tous ceux de mes connaissances qui somt revenus de Paris me disent que ces Mrs. Ies valaques ne font rien, excepte deux ou trois. Bolintineano est du nombre de ceux qui ne travaillent pas. II s'amuse â courir dans Ies rues et â jouer aux cartes chez Mitika Ghyka, ou la plupart de ces messieurs se rassemblent" (cf. George Fotino : *op. cit.,* p. 164). Mustrat, probabil, de susţinătorii săi, D. Bolintineanu îşi revizuieşte atitudinea, schimbîndu-se în bine. După cîtva timp, Al. G. Golescu-Arăpilă îi scria, din Paris, lui Ştefan Golescu, informîmdu-1 cu satisfacţie : „Je t'envole ici la lettre de Bolintineano ; il a beaucoup change en bien" (cf. George Fotino : *op. cit,* p. 170).

Nu peste mult timp, Ştefan Golescu şi A. C. Golescu-Albu îl vor simţi pe D. Bolintineanu alături de ei, în timpul revoluţiei din 1848, vor împărţi împreună pîinea amară a exilului, iar apoi, după înfăptuirea Unirii, în guvernul prezidat de Ştefan Golescu va intra şi cel ce se bucurase de generoasa lui solicitudine.

LA CONSTANTIN NEGRI

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia II, 30 mai 1851, p. 1. Inclusă în *Poezii de* D. *Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

MIREASA MORMÎNTULUI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN ORB

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN AMIC SĂRAC

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN MARTIR

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN SCHELET

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA FLORI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UITARE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA ROMÂNI

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît ş-i inedite* (1865).

LA PIRAMIDE

Apărută mai întîi în cadrul relatărilor din volumul *Călătorii în Palestina şi Egipt,* Iaşi, Tipografia „Buciumului român", 1856.. Reluată apoi, ca poezie de sine stătătoare, în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Şt. Cazimir a stabilit o filiaţie directă între *La piramide* a lui D. Bolintineanu şi *Memento mori* de M. Eminescu : „Meditaţie pe tema «fortuna labilis», compunerea lui Bolintineanu evocă succesiv pe cuceritorii Egiptului — Cambise, Alexandru cel Mare, «ordiile păgîne»', — partea finală fiind dedicată lui Napoleon : «Orice putere, suflet, şi viaţă, şi tărie, / Voinţă, libertate; adîncă energie, *I O zi într-un om singur, unic s-au concentrat»* (s.n.K După cum se ştie, Eminescu va încheia şi el «panorama deşertăciunilor» prin evocarea lui Napoleon : «Dar puteri neliniştite, ce trăiesc în adîncime, / Ar vrea ţărmul să-1 evada, să înece cu mărime / Lumea. *Ele se concentra în suflarea unui om»* (s.n.)" *Bolintineanu şi Eminescu,* în *România literară,* an.' V, nr. 32, 3 august 1972, p. 15).

LA ŢARĂ

Apărută în *Poezii de* D. *Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA ROMÂNIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA PIZMĂ

Apărută în *Poezii de* D. *Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN AVUT

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UNIRE

Apărută în *Poezii de D.. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA UN POET

Apărută în *Poezii de* D.. *Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA AVERE

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA CILIA

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865)..

CLAVECINUL

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA BĂILE CLEOPATREI

Apărută în cadrul relatărilor din volumul *Călătorii în Palestina şi Egipt,* Iaşi, Tipografia „Buciumul român", 1856. Inclusă ca poezie independentă în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Poezia lui D. Bolintineanu, axată pe motivul „fortuna labilis" siau „vanitas vanitatum et omnia vanitas", se încadrează în sfera meditaţiei romantice în faţa ruinelor, inaugurată de Volney prin celebrul volum *Les Ruines au Meditations sur la revolution des empires,* apărut la Geneva, în 1791, cu largi ecouri în literatura europeană. în literatura română, tema ruinelor a fost ilustrată prin *Ruinurile Tîrgoviştei* dei Vasile, Cârlova, *Adio. La Tîrgovişte* de Grigore Alexandrescu, O *noapte pe ruinele Tîrgoviştei* de Ion Heliade Răduleseu, *Ruinele cetăţii Neamţu* de Al. Hrisoverghi, O *noapte pe ruinele cetăţii Neamţu* de M. Cuciuran, *Meditaţie pe ruinele cetăţuiei Neamţul,* în proză, de N. Istrati, O *noapte pe ruinele Severinului* de G. Miculescu, *Turris Vestae* de G. Ba-ronzi, O *noapte pe ruinele Tîrgoviştei,* „tablou într-un act cu versuri", de Petru Grădişteanu, O *noapte pe ruinele Sucevei* de Romuius Scriban etc. (cf. Antoaneta Macovei : *Motivul ruinelor în lirica românească din prima jumătate a secolului al XlX-lea,* în *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi,* secţiunea III, literatură, tom. XV, 1969 ; Mihai Vornicu : *Despre poezia ruinelor,* în volumul colectiv *Structuri tematice şi retorico-stilistice în romantismul românesc* ***(1830—1870),*** Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1976, p. 31 şi urm.).

D. Bolintineanu a scris şi o viaţă romanţată, *Cleopatra, regina Egiptului,* Bucureşti, Tipografia C. A. Rosetti, 1870.

ODĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

O UMBRĂ

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

UN REGRES

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA...
(CE DISTANŢĂ INF;INITĂ !...)

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA...
(CÎND O FLOARE ÎN DURERE...)

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

FECIOARA DIMINEŢII

Apărută în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LA O NĂLUCIRE IUBITĂ

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852). Reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Poezia s-a bucurat de aprecieri elogioase. Aron Densuşianu scria entuziast : „Ideea atît de simplă faţă cu perderea cea mai mare, căci ea era «îngerul vieţii», desfăşurată atît de scurt şi atît de rotund, făcu strălucirea acestui diamant" *(Poeziele lui D. Bolintineanu,* în *Cercetări literare,* partea II, Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1887, p. 298). Chiar şi N. Iorga, atît de sever cu lirica lui D. Bolintineanu, recunoaşte că poezia conţine „versuri pline de o cinstită şi curată evlavie" *(Istoria literaturii româneşti în veacul al XlX-lea,* voi. III, Vălenii de Munte, „Neamul românesc", 1909, p. 38).

LA ZIUA ANIVERSALĂ

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852). Reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Poezia constituie elementul istorico-literar fundamental cu care putem preciza anul naşterii lud D. Bolintineanu, incert şi controversat pînă acum.

încă din timpul vieţii poetului s-a propus ca dată a naşterii sale anul 1826. Cea dintîi menţiune a acestui an o întîlnim în lucrarea lui I. G. Valentineanu, *Biografiea oamenilor mari de un om mic* (Paris, 1859, p. 37). De la acesta au preluat-o Aron Pumnul, în *Lepturariu rumânesc* (tom. IV, partea I, Viena, 1864, p. 406), şi Iosif Vulcan, în *Panteonul român, portretele şi biografiele celebrităţilor române* (Pesta, 1869, p. 99).

După moartea lui D. Bolintineanu, anul 1826 a fost susţinut, în continuare, de Vasile Gr. Popu, în *Conspect asupra literaturii române şi literaţilor ei de la început şi pînă astăzi în ordine cronologică* (Bucureşti, Tipografia Alecsamdru A. Grecescu, 1875, voi. I, p. 124), de George Popescu, în *Dimitriu Bolintineanu, viaţa şi operile sale* (Bucureşti, Noua tipografie a laboratorilor români, 1876, p. 3), apoi de I. Nădejde, în *Istoria limbei şi literaturei române* (Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1886, p. 465), de Ioan Lăzăriciu, în *Istoria literaturii române* (ed. II, Sibiu, W. Krafft, 1892, p. 133).

O singură dată a fost propus anul 1823, şi anume de către P. Chiţiu, în *Dimitrie Bolintineanu* (Craiova, Tipo-litografia naţională Ralian şi Ignat Samitca, 1886, p. 9), cu precizarea că această dată i-a fost comunicată de vărul poetului, I. Bolintineanu.

Pentru anul 1824 a pledat Ion Roman, în biografia romanţată *Dimitrie Bolintineanu,* apărută în 1962.

Data care a fost oarecum oficializată în istoria literaturii române este anul 1819. Această dată a fost pusă în circulaţie de Anghel Demetriescu, în studiul *Dimitrie Bolintineanu,* publicat în *Analele literare,* an. I, nr. 2, 15 ianuarie 1886, p.^ 69. De atunci încoace, aproape toţi cei ce au scris despre Dimitrie Bolintineanu, inclusiv principalii săi exegeţi, consimt că anul naşterii poetului este 1819. în studiul *D. Bolintineanu,* apărut în *Steaua,* nr. 11 şi 12, noiembrie şi decembrie 1958, şi nr. 3, martie 1959,

care reprezintă forma revizuită şi completată a capitolului respectiv din *Istoria literaturii române,* G. Călinescu admite tot anul 1819.

După părerea noastră, nici una din datele enumerate mai sus nu este cea reală. Convingerea noastră e că Dimitrie Bolintineanu s-a născut în 1825.

în lipsa unui act oficial, trebuie să luăm în considerare în primul rînd propriile mărturii ale scriitorului. Astfel, într-o scrisoare adresată lui G. Sion, la 6 iunie 1856, D. Bolintineanu precizа : „Află că sunt de treizeci şi unu de ani şi trei luni şi jumătate" (cf. N. Cartojan : D. *Bolintineanu. Scrisori din exil,* în *Neamul românesc literar,* an. I, nr. 6, 1 iunie 1909, p. 471). Printr-un calcul aritmetic se poate deduce aşadar că autorul *Legendelor istorice* s-a născut în anul 1825, prin luna februarie. Această dată este însă contrazisă de poet în ziarul său *Dîmboviţa,* an, II, nr. 2, 21 octombrie 1859, p. 6, în care întîlnim notiţa următoare : „Redactorul nu s-a schimbat, este tot cel vechi, D. Bolintineanu, din satul Bolintinul din Vale, de ani 35, de lege creştină ortodoxă..." Din această notiţă ar rezulta că poetul s-a născut în 1824. Dacă ne bazăm însă pe declaraţia din scrisoarea către G. Sion, din care reiese că s-a născut în 1825, prin februarie, înseamnă că în octombrie 1859, cînd publica notiţa din *Dîmboviţa,* D. Bolintineanu era în vîrstă de 34 de ani şi 8 luni, ceea ce l-a determinat, probabil, să nu mai acorde atenţie unei diferenţe de 4 luni şi să declare cifra rotundă de 35 de ani.

Propunând ca dată a naşterii anul 1819, Anghel Demetriescu se baza pe următorul argument. în volumul *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu,* apărut sub îngrijirea lui G. Sion, în 1855, în timp ce poetul era în exil, se află poezia *La ziua aniversală,* datată 1845, care începe cu aceste două versuri :

Douăzeci şi şase astăzi au bătut
Ani ai vieţii mele ce-n dar au trecut.

Anghel Demetriescu scădea 26 din 1845 şi conchidea că D. Bolintineanu s-a născut în 1819. După opinia noastră şi potrivit unor noi fapte de istorie literară pe care le vom expune mai jos, G. Sion a datat poezia *La ziua aniversată* cu anul 1845 în mod eronat.

Adevărul este că poezia *La ziua aniversată,* în care D. Bolintineanu îşi preciza vîrsta de 26 ani, a fost scrisă la Paris, în

timpul exilului, în 1851. De aici rezultă' iarăşi printr-un calcul aritmetic,, că poetul s-a născut în 1825, dată ce corespunde şi declaraţiei din scrisoarea ce o va adresa, cîţiva ani mai tîrziu, la 6 iunie 1856, lui G. Sion. Din manuscrisul 3349, f. 85, aflat azi în Biblioteca Academiei R.S.R., constatăm că, la 9 octombrie 1850, din Paris, D. Bolintineanu îi trimite lui A. Hurmuzaki, pentru gazeta *Bucovina,* poeziile *La o pasere de pasagiu, Sărbătoarea exilatului, De ce sunt tăcut* şi *Răsura,* însoţite de o scrisoare. Ceea ce ine reţine atenţia cu deosebire este poezia *Sărbătoarea exilatului,* din care cităm :

Zi aniversală, te salut în chin,
Te salut în lacrimi p-ăst pămînt strein !
Astăzi l-a mea masă nimeni mu s-adună,
Harpa este moartă, cupa nu mai sună.
Oaspeţii cei veseli poate nu mai sînt,
Pe a lor ţarină sufl-al iernii vînt,
Casa mea se surpă, cade în tăcere,
Poarta-i pe ţîţîne geme cu durere,
Paserile nopţii pe-nvelişu-i cînt,
Iarba creşte verde pe coperămînt.
Cinele ce latră acolo cu teamă
în tăcerea nopţii în deşert mă cheamă !
Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-l va recunoaşte, căci va fi bătrîn,
Căci exilul stinge mîndra tinereţe...
Zi aniversală — tu mă afli-n chin,
în exil şi-n lacrimi, pe pămînt strein.

Poezia *Sărbătoarea exilatului* este însă reluată, sub o formă mult modificată, dar şi cu unele versuri transpuse identic, peste un an de zile, în 1851, în poezia cu titlul *La ziua universală,* în care poetul îşi precizează etatea de 26 de ani :

Douăzeci şi şasei astăzi au bătut
Ani ai vieţii mele ce-n dar au trecut !
Zi aniversală ! Zi de bucurie
Ce-aşteptam atîta într-a mea junie î
Ce-mi vesteşti tu oare pe acest pămînt,
Dulce fericire sau al meu mormînt ?
Cînd veneai odată, zi de bucurie,
Cîte dulci dorinţe n-aduceai tu mie 1

Cîte mîni iubite mîna-mi nu strîngea !
Cupa unui frate cupa mea lovea ;
Ochii unei mume, plini de lăcrămioare,
Mă cătau pe mine ca pe-o dulce/ floare !
Astăzi eu sînt singur, pe strein pămînt ;
Maica mea iubită doarme în mormînt ;
Oaspeţii în preajmă-mi nu se mai adun ;
Cupele, la masa-mi, vai ! nu mai răsun !
Casa părintească cade la pămînt ;
Iarba verde creşte pe coperămînt ;
Paserea de noapte geme fără seamă ;
Cinele, în lanţuri, cînd şi cînd mă cheamă ;
Cînd se va întoarce tînăru-i stăpîn,
Nu-l va mai cunoaşte, căci va fi bătrîn.
Cînd se va întoarce-n casa părintească,
Ochii săi în lacrimi or să se topească !
Zi aniversală, ce-mi aduci tu mie,
Lacrimi şi mormiîntul ? dulce bucuriei ?
Dulce bucurie ? o, deşert cuvînt !...

Poezia *La ziua aniversală* a fost scrisă în 1851. La 6 octombrie 1851 D. Bolintineanu o expedia, din Paris, lui Vasile Alecsandri, împreună cu alte poezii şi cu o scrisoare explicativă. Scrisoarea lui D. Bolintineanu către V. Alecsandri, precum şi manuscrisul autograf al poeziei *La ziua aniversală* se află în Biblioteca Academiei R.S.R., la cota Ms. rom. 235, f. 118, f. 133.

Să recapitulăm. La 9 octombrie 1850 D. Bolintineanu îi trimite lui A. Hurmuzaki poezia *Sărbătoarea exilatului.* Peste un an, la 6 octombrie 1851, îi expediază lui V. Alecsandri poezia *La ziua aniversală,* în care reia motivul şi unele versuri din *Sărbătoarea exilatului.* Aşadar, poezia *La ziua aniversală* nu a fost scrisă în 1845, cum credeau G. Sion şi Anghel Demetriescu, ci în 1851. Dacă ar fi fost scrisă în 1845, cînd poetul nici nu plecase la Paris, pentru studii, ar fi introdus-o, neapărat, în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul,* volum apărut în 1847 şi cuprinzînd întreaga sa producţie poetică de pînă atunci. Din precizarea, în primele două versuri ale acestei poezii, scrisă în 1851, că aniversează vîrsta de 26 de ani, rezultă că D. Bolintineanu s-a născut în anul 1825.

DIVERSE

Ultimul ciclu al ediției de ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît «cunoscute cît şi inedite,*** din 1865, cuprinde, după cum se indică şi în titlu, poezii cu o tematică variată.

PORTRETUL EI

Apărută în ***Poezii de D, Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

SINGUR

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

LA DUMNEZEU

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

MIHAI ŞI CĂLĂUL

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855) şi reluată în ***Poezii de*** D. ***Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

HOȚII

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

ZIUA ONOMASTICĂ

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

VIAȚA

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şk inedite*** (1865).

LA DREPTUL CELUI MAI TARE

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

LA ISUS PE CRUCE

Apărută în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şl inedite*** (1865).

PANDURUL BĂTRÎN

Apărută în ***Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847) şi reluată în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

IELELE

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855) şi reluată în ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute, cît şi inedite*** (1865).

COPILUL

Apărută în ***Colecție din poeziile domnului*** D. ***Bolintineanul*** (1847), de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XVI, nr. 25, 24 iunie 1853, p. 192. Reluată apoi în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855) şi ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite*** (1865).

CÎNTEC NAŢIONAL

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an, XV, nr. 27, 5 iulie 1852, p. 10Ş. Reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

CÎNTEC

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847) şi reluată în *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

PLOPUL

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XVI, nr. 24, 17 iunie 1853, p. 180. Reluată apoi în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

LĂUTARUL

Publicată în *Calendar istoric şi literar pe 1859,* p. 155. Inclusă în *Poezii de D. Bolintineanu attî cunoscute cît şi inedite* (1865).

Ion Roman e de părere că, în această poezie, „Bolintineanu repovesteşte, fără vreun efort de românizare a cadrului, *Blestemul bardului* de Uhland" *(Ecouri goetheene în cultura română,* Bucureşti, Editura Mimerva, 1980, p. 55).

LA O DAMĂ ROMÂNA

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 3. Inclusă în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) şi reluată în *Poezii de* D. *Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865).

Şerban Cioculescu observa că „satira nu-i prilejuieşte poetului decît o norocoasă prevestire a timbrului eminescian" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii române moderne,* Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 107).

DIN ALTE VOLUME

COLECŢIE DIN POEZIILE DOMNULUI D. BOLINTINEANUL

1847

în timp ce D. Bolintineanu se afla la Paris, pentru studii, apare primul său volum, *Colecţie din poeziile domnului* D. *Bolintineanul.* Tipărite cil fondurile Asociaţiei literare, Bucureşti, în tipografia lui C. A. Rosetti & Vinterhalder, 1847.

La începutul anului 1845, Societatea literară se transformase în Asociaţia literară a României, cunoscută în epocă şi sub denumirea prescurtată Asociaţia literară. La această transformare, dirijată de N. Bălcescu, a contribuit şi D. Bolintineanu. Procesul-verbal de constituire, din 14 februarie 1845, aflat astăzi în Biblioteca Academiei R.S.R., la cota ms. rom. 4633, f. 20', este redactat de N. Bălcescu şi semnat de D. Bolintineanu, Ion Ghica, A. T. Laurian, I. Voinescu II, A. G. Golescu, D. Brătianu, C. A. Rosetti, I. E. Florescu, Cezar Boliac, Ştefan Golescu, C. S. Filipescu. Scopul principal al Asociaţiei literare era promovarea literaturii naţionale şi răspîndirea ei pe întreg teritoriul locuit de români. în primul articol din statut se prevedea : „Se întocmeşte în Bucureşti o societate sub numirea de *Asociaţie pentru înaintarea literaturei,* al cărui scop va fi răspîndirea cunoştinţelor şi mai cu osebire a celor elementare, înaintarea literaturei curat zise şi încuragiarea autorilor şi traducătorilor cărţilor care ar contribui la aceasta. Iar mijloacele ei pentru împlinirea acestui scop vor fi : înlesnirea tipărirei cărţilor, vînzarea lor cu preţul cel mai scăzut şi încuragiarea autorilor sau traducătorilor" (cf. Vintilă C. A. Rosetti : *Societatea literară din 1845—1848,* în *Românul literar,* seria II-a, nr. 7, 21 martie 1893, p. 196).

în cadrul Asociaţiei literare, cel ce s-a ocupat îndeaproape de tipărirea primului volum al lui D. Bolintineanu a fost Ion Ghica. Din Paris, la 22 mai 1847, poetul îi scria acestuia : „Mulţămesc de cîte faci pentru primirea şi tipărirea poeziilor mele de către comitet" (Biblioteca Academiei R.S.R., coresp. inv. 80301).

Volumul se deschidea cu următoarea *Prefaţă :*

„Iată p colecţie de poezii, tot ce am făcut într-o vîrstă încă tînără, încă copil, ca să zic aşa ; inspiraţii tinere şi melancolice ; dar puţin solide, şi încă mai puţin a fi privite ca nişte opere de care avem trebuinţă într-acest timp, cînd naţionalitatea română se deşteaptă ca o auroră după o lungă noapte ; — inspiraţii, zic, ale copilăriei la care acum ţiu foarte £uţin şi pe care nu le-aş fi retprodus fără îndemnul prietenilor mei. De aceea orice critică ar fi de prisos." Referindu-se la această uşoară şi, în fond, scuzabilă falsă modestie, frecventă la scriitorii tineri tentaţi să capteze bunăvoinţa cititorilor şi a criticii, Şerban Cioculescu observa că „precauţia era. de prisos, deoarece culegerea îl reprezenta, la acea dată, în mai toate laturile lui" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu : *Istoria literaturii romane moderne,* Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 100). într-adevăr, primul volum de versuri al lui D. Bolintineanu ilustrează toate direcţiile pe care va evolua lirica sa, reprezentând în. egală măsură elegia, cîntecul şi „plîngerea", balada fantastică, basmul versificat, legenda istorică şi cîntecul patriotic. „Apariţia în 1847 a *Colecţiei din poeziile domnului D. Bolintineanul,* volumul său de debut, — subliniază Cornel Regman —, constituie o dată importantă în literatura epocii, iar pentru istoria literaturii (noastre, momentul afirmării viguroase a unui scriitor care va exercita de-acum înainte o influenţă pozitivă asupra opiniei publice de la noi şi asupra scriitorilor şi artiştilor vremii. Şi desigur că elementul nou, inovator îl formează în volumul acesta (precum şi îm celelalte două oe-i vor urma : *Cîntece şi plîngeri,* 1852, *Poeziile vechi şi noi,* 1855), prezenţa legendelor istorice şi a cîntecului patriotic şi într-o oarecare măsură a basmului, faţă de care lirica de îmitaţie şi de reminiscenţe livreşti, anacreontică ori sumbru romantică, deţine calitativ şi cantitativ un loc secundar. Totodată, cu acest prim volum, Bolintineanu aşază temelia principalelor cornpartimente ale poeziei sale, peste care apoi va clădi neobosit toată viaţa. Sînt reprezentate aici deopotrivă legenda istorică, cîntecul şi «plîngerea» patriotică, basmul şi balada fantastică şi chiar acea specie de elegie reflexivă, progresistă ca intenţie, ce

se întîlneşte printre «reveriile» de mai tîrziu ale poetului" *(Dimitrie Bolintineanu, între „plîngere" şi satiră,* în *Confluenţe literare,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966, p. 104).

Prefaţa lui D. Bolintineanu la primul său volum de versuri reflectă, concis, spiritul ideilor noi ale epocii, care începuseră să schimbe optica asupra poeziei, atribuindu-i o nobilă misiune, patriotică, naţională şi socială, relevă că poetul era conştient de momentul social-politic şi cultural naţional în care apărea volumul său. Deşi nici mai tîrziu nu va renunţa la unele din poeziile de început, scrise în ton elegiac-sentimental, e de reţinut faptul că D. Bolintineanu considera, la vremea apariţiei întîiului său volum, că aceste poezii nu concordau cu spiritul vremii, cu momentul atît de important al încordării tuturor eforturilor pentru ridicarea ţărilor româneşti la treapta demnităţii şi civilizaţiei europene, momentului istoric în care „naţionalitatea română se deşteaptă ca o auroră după o lungă noapte". Dimitrie Bolintineanu era vizibil înrîurit de noua concepţie asupra poeziei, născută în acea epocă de vie efervescenţă patriotică şi de renaştere naţională, concepţie care învestea poezia cu o misiune activă, transformatoare. Formularea teoretică a acestei concepţii o întîlnim, de pildă, în articolul *Poezia* de Cezar Boliac, publicat în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* nr. 27, 1 iulie 1846 şi următoarele, reprodus apoi ca prefaţă la volumul *Poezii noi,* apărut în 1847, deci în acelaşi an cu volumul lui D. Boli>ntineanu. După Cezar Boliac, poezia avea un rol determinant în transformarea mentalităţii oamenilor şi a structurii societăţii, trebuia să devină un mijloc de acţiune, să capete un caracter militant : „Poezia, ca o tutelă eternă a omenirii, trebuie să-şi reformeze cu totul mijloacele cele vechi... Ea trebuie să fie numai filosofică, socială, umană şi politică... Este timpul ca poezia să se ocupe, să puie în mişcare toate resorturile sale la o prefacere întreagă, la o reformă totală de conştiinţă : schimbare a tuturor ideilor ce a avut pînă acum şi are astăzi omul despre lume. Să cerceteze cu de-amăniuntul izvoarele inegalităţii în societate şi să nimicească toate formele şi reformele sociale, politice şi religioase, prefăcînd acea iubire numai teoretică de libertate şi egalitate în libertate şi egalitate practică şi actuală."

Scriitorii din generaţia paşoptistă şi-au desfăşurat o bună parte sau întreaga lor activitate creatoare sub semnul convingerii ferme că poetul, şi în general artistul, este chemat să îndeplinească în viaţa ţării un rol de primă însemnătate. Chiar dacă

nu a fost preocupat de dezbaterea ei accentuată, această concepție a mărturisit-o şi Grigore Alexandrescu, în prefaţa volumului *Suvenire şi impresii. Epistole şi fabule,* apărut tot în 1847, în care spunea : „Eu sunt din numărul acelora care cred că poezia, pe lîngă neapărata condiție de a plăcea, condiție a existenţei sale, este datoare să exprime trebuinţele soţietăţii şi să deştepte simţimente frumoase şi nobile".

La apariție, *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul* a avut un viu ecou, s-a bucurat de aprecieri elogioase atît în ţară, cît şi în străinătate. Astfel, în octombrie 1847 Dimitrie Brătianu ţine o cuvîntare, în cadrul Societăţii Studenţilor Români din Paris, în care, făcînd o trecere în revistă a stărilor de lucruri din Principate şi a progreselor literaturii române, 'mărturisea, la un moment dat : „Ador strofele eroice ale Bolimitineanului" (cf. *Anul 1848 în Principatele Române,* Bucureşti, Carol Gobl, 1902, voi. I, p. 71). De aceeaşi preţuire se bucurau versurile lui D. Bolintineanu şi din partea unor filo-români din Franţa. în articolul *La Moldo-Valachie et le mouvement roumain,* apărut în *Revue des deux mondes* din ianuarie 1848, H. Desprez enumera pe D. Bolintineanu printre cei care dăduseră „des gracieux essais de lyrisme".

Cu excepţia a trei poezii,, toate celelalte din cuprinsul primului volum al lui D. Bolintineanu au fost reluate/ în volumele sale ulterioare. Cele trei poezii lăsate în acest prim volum, reproduse de noi în corpul ediţiei, sînt următoarele :

CÎNTEC

(COLO-N VALEA ÎNFLORITĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92.

PUTEREA CÎNTECULUI (BALADĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847). Partea care conţine povestea spusă de cîntăreţ, începînd cu versul „Un domn odată avea soţie", a fost reluată independentă şi retipărită, cu uşoare modificări, sub titlul *Nedreptatea,* în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

CÎNTEC

(ZBOARĂ, ZBOARĂ PORUMBIŢĂ)

Apărută în *Colecție din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847).

CÎNTECE ŞI PLÎNGERI

1852

În vara anului 1852, în perioada exilului la Constantinopol, D. Bolintineanu întreprinde o călătorie în Transilvania, stînd cîtva timp la Mehadia. Aşa cum rezultă dintr-o scrisoare adresată lui A, Zâne, la 2 iunie 1852, călătoria avea un dublu scop. Mai întîi : „Mîine plec la Mehadia, cu orice preţ, voind a întîlni pe soru-mea". Iar apoi : „Dacă m-a lăsa să şed în Transilvania, am să tipăresc manuscrisele ce le tîrăsc după mine ca pe copiii mei" (cf. N. Cartojan : D. *Bolintineanu. Scrisori din exil,* în *Neamul românesc literar,* an. I, nr. 6, 1 iunie 1909 p. 465). în Transilvania nu izbuteşte să tipărească nimic. Probabil însă că, *prin* intermediul sorei sale, Ecaterina, îi transmite lui G. Sion manuscrisul volumului *Cîntece şi plîngeri.* Dealtfel, G. Sion îşi amintea : „Bolintineanu mi-a trimis prima colecţiune a poeziilor lui, netipărite încă, cu rugăminte ca să fac ceva cu ele, spre a-i trimite un ajutor pecuniar. M-am pus de le-am tipărit într-o mie) exemplare, cu propriile mele mijloace, şi, după trei luni de la apariţia lor, n-am mai avut un exemplar" *(Suvenire contimpurane,* Bucureşti, Minerva, 1915, p. 391). Afirmaţia lui G. Sion că a tipărit volumul cu propriile sale mijloace; pare a nu corespunde adevărului, cheltuielile fiind acoperite prin subscripţie publică, după cum precizează I. G. Valentineanu în *Biografiea oamenilor mari scrisa de un om mic* (Paris, 1859, p. 38) : „La 1852 se deschise o subscripţie în Moldova spre a imprima o colecţiune din operile sale/".

E vorba deei de voiurnul *Cîntece şi plîngeri. Edate sub* înv *grijirea d. G. Sion,* Iaşi, Tipografia „Buciumului român", 1852.

D. Bolintineanu a fost nemulţumit de modul în care G. Sion i-a editat poeziile, permiţîndu-şi o serie de modificări în textul lor. Acest fapt l-a constatat şi Lazăr Şăineanu, scriind : „în ediţiunea făcută de Sion, Iaşi, 1852, sub titlul. *Cîntece şi plîngeri,* editorul şi-a permis, în lipsa poetului din ţară, o serie de modificări şi omiteri dintre cele mai arbitrare, care alterează adesea cugetarea însăşi" *(Autori români moderni,* ediţia a III-a,, Craiova, Institutul de editură Raiian şi Ignat Samitca, 1895, p. 325). La reluarea poeziilor din acest volum în ediţia apărută sub directa sa supraveghere, *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite,* în 1865, poetul a restabilit textul autentic al versurilor sale. •

Cu toate alterările datorate lui G. Sion, volumul *Cîntece şi plîngeri* a adus acorduri noi în lirica vremii, a înscris o etapă nouă în creaţia poetică a lui D. Bolintineanu. Faptul a fost pus în evidenţă de Raicu Ionescu-Rion,: care scria : „în plîngerile şi cîntecele sale,, Bolintineanu adusese ceva 'nou. pentru timpul lui : notele plângătoare în genul lui Lamartine, Elegiile duioase către Dumnezeu, meditaţiile filosofice asupra vieţii, iubirea, vagă şi mistică pentru l armii tot aşa de vagi şi fantastici ai Orientului, admiraţia aproape extatică pentru acest sălbatec şi fioros Orient — au fost,, la vremea lor, ceva nou, în literatura noastră". *(înaintaşii lui Eminescu. D. Bolintineanu,* în *Evenimentul literar,* an. I, nr. 34, 8 august 18^4, p. 1).

Cu excepţia a trei poezii, toate celelalte din cuprinsul acestui volum au fost reluate în volumele ulterioare. Cele trei poezii lăsate de D. Bolintineanu *in Cîntece şi plîngeri,* reproduse de noi în corpul ediţiei, sînt următoarele :

O NOAPTE PE CAL

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852). Partea care conţine cîntecul străinului a fost reluată de sine stătătoare, sub titlul *Străinul, in Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855)/

N. Iorga aprecia că poezia O *noapte pe cal* conţine „multe versuri interesante" *(Istoria literaturii române în veacul al XlX-lea,* voi. II, Bucureşti, Minerva, 1908, p. 192). Iar G. Călinescu afirma că poezia „e un amestec de Musset cu Biirger, în

stilul de badlnerid din *Namouna şi Mardoche" (Istoria literaturii române,* p. 224).

RÎUL VIEŢII

Publicată în *Zimbrul,* an. II, nr. 47, 10 decembrie 1851, p. 175. Inclusă în *Cîntece şi plîngeri* (1852).

CIOBANUL

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852).

POEZIILE VECHI ŞI NOI ALE D-LUI DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

Apariţia volumului *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu, Edate sub îngrijirea d.* G, *Sion,* Bucureşti, Tipografia bisericească din St. Mitropolie, 1855, era anunţată astfel, la rubrica de *Bibliografie,* în *Foiletonul Zimbrului,* nr. 25, 10 iulie 1855, p. 200 : „Numele autorului le recomandă destul publicului cetitor, ca să nu fie de lipsă de a i se recomanda ale sale frumoase scrieri".

Volumul cucrinde ciclurile *Elegii, Balade, Florile Bosforului, Caicelanee, Epistole, Cîntece* şi *Poeme,* însumînd întreaga creaţie lirică a lui D. Bolintineanu de pînă la acea dată. Drept prefaţă avea o *Epistolă amicului G. Sion,* semnată de tînărul şi inteligentul critic literar al acelei vremi, Radu Ionescu, datată : „Bucureşti, 1855, mai 1" :

„Amice !

Cată să-ţi fim recunoscători de îngrijirea ce ai avut pentru tipărirea acestor poezii. Poate mai mult decît totdeauna se simţea lipsa d-o sferă adevărată de poezii, în care multe inimi simţitoare să afle un eco şi multe suflete întristate o consolare. Trăim în nişte timpuri în care numai zgomotul armelor, fumul sîngelui

şi cabinetele diplomatice, ăst nou labirint, ocupă spiritele noastre. Ştii însă că sunt multe suflete delicate care, prin natura lor, au oroare de război ; ele voiesc să ducă o viaţă mai senină, să afle o lume mai fericită, cum a creat-o visele lor, şi acolo să trăiască cu frumosul ideal la care ele aspir. Apoi, afară de acestea, niciodată n-a răsărit ca acum mai mulţi făcători de versuri. Iată o vorbă ce-mi va atrage ura a mai multor autori ; dar este un adevăr : pe toată ziua răsar la rimători, înşirători de vorbe fără sens, şi nu ştiu cine i-a semnat ; ce ştiu este că sunt departe d-a fi poeţi : nici armonie, nici simtiment, nici idei. Mă consol însă că nu vor creşte mult şi vor vedea cît sunt de mici îndată ce-i vor ajunge razele unei adevărate poezii. Iată, amice, pentru ce cată să-ţi fim recunoscători ; ne-ai împlinit aceste două dorinţe prin tipărirea poeziilor d. Bolintineanu.

Ce să zic despre poeziile sale ? Ce e frumos nu se poate defini. Adevărata poezie n-a avut şi nu va avea niciodată o definiţie dreaptă. Besehiză oricine această carte şi va vedea apărîndu-i, prin nori diafani, creaţiunile cele mai ideale de vergine frumoase, de spirite răpitoare, de fantasme surîzînde, ce şterg lacrima unui infortunat şi îndulcesc somnul său, de flori ce-şi înalţ profumul pe aripele rouate ale serii, de murmura voluptoasă produsă de sărutatul a doi amanţi fericiţi şi cîte alte creaţiuni plăcute ! E poetul imaginatiunii, unei imaginaţiuni uşoare, pline de farmec, care totdeauna ne surîde şi ne poartă numai prin flori pline de parfum, prin văi încîntătoare, prin cîmpii cereşti, unde totul este plăcere şi amor. Să nu căutăm poezia care cîntă epopeea inimii, şi acele pasiuni mari care sfîşiu inima stingînd într-însa orice speranţă, nici acea mută desperare ce aruncă în versurile sale un suflet zdrobit cînd vede mizeriile ce apasă omenirea ; să nu căutăm pe Prometeu care nu va înceta niciodată să se revolte în contra destinului orb.

Aceste poezii revărs în inimă o rază de speranţă care alină durerile noastre. Nimic nu e mai dulce decît speranţa ; aceasta e singurul bine ce mîngîie încă tristul nostru suflet. Cine nu speră în viaţa sa ? Sau realizarea unei nobile dorinţe, sau amorul unei copile, sau fericirea patriii sale, amorul cel mai sînt ? Şi aceste poezii umple inima d-o speranţă dulce, şi în ce lume frumoasă, în ce lume ideală ele ne transport! Poetul zboară din floare în floare şi le ia parfumul ; din stea în stea şi le ia razele strălucitoare ; el vede luna şi ia melancolica sa lumină, zăreşte

o copilă frumoasă şi culege crinii şi rozele dupe faţa ei ; cînd roua cade, el strînge mărgăritarele dupe flori ; cînd aude paserile cîntînd, el răpeşte notele lor armonioase. Adună tot- ce e mai frumos sub cer. şi din toate acestea formează în lumea sa ideală o atmosferă de lumină şi armonie, de mărgăritare şi parfume. Ce regiuni pline de magie în care rătăcesc copile d-o frumuseţe cerească şi spirite aeriane, care fac cortegiul muzei poetului !

în multe din poeziile sale domneşte o melancolie tristă, care ne face să cugetăm la existenţa noastră ; căci cine din noi. n-a simţit în sufletul său născîndu-se idei triste, văzînd că toamna florile îşi pierd parfumul şi se usuc, arborii îngălbenesc şi se dezbrac de podoaba frunzelor, şi apoi s-a gîndit la zilele sale şi 1-atîtea > fiinţi iubite care au intrat de timpuriu în toamna vieţii ?

Pentru întîia oară în limba noastră vedem în aceste poezii poeme orientale. Şi ce bine sunt exprimate formele încîntătoare, scenele pline de poezie, florile cele mai plăcute, parfumele cele mai suave şi toată poezia ce formează caracterul principal al Orientului, adevărata ţară a poetului ! Numai aci poetul poate să desfăşure toată avuţia imaginatiunii sale. Cine n-a auzit d-această ţară unde totul este poezie, unde cresc florile cele mai strălucitoare, unde cînt paserile cele mai armonioase, unde femeile, închipuiri cereşti, respir numai amor ! Cu ce farmec ne descrie serile din Orient ! a vedea în răsfrîngerea razelor soarelui că toate iau o viaţă nouă ; apele strălucesc ca unde de cristal ; florile, sărutate şi de raze şi de aurele serii, las a se înălţa sufletul lor de parfumul ce-l prinde prin haremuri mii de frumuseţi. Şi cînd luna revarsă melancolica sa lumină, cu ce farmec rozele îşi dezvolt strălucirea lor, şi cu ce armonie Biulbiuli, această pasere a Orientului, cîntă frumuseţile patriei sale ! Şi nopţile petrecute pe Bosfor ! acele murmure uşoare ce produc caicele cînd despică undele apei la lumina lunii din boschetele vecine şi sunetul unui instrument cu care amantul cheamă pe dulcea sa iubită!

într-una din aceste poeme orientale, *Hial,* ce idee frumoasă a exprimat poetul ! Sunt momente în care sufletul nostru simte trebuinţa a ieşi din această lume de mizerii, şi, ca un fluture pe care flacăra îl atrage, el se aruncă în infinit. Viaţa noastră este un lung exil în care întîlnim numai suferinţe ; aci toate iluziile se pietrd, toate visele se nimicesc şi n-aflăm decît neantul. Sufletul nostru obosit voieşte cîteodată să-şi ia zborul din astă realitate, din astă închisoare tristă, ca să mai revază idea-

lui, patria sa cerească, care îi dă fericirea pentru cîteva momente.

Cînd în cînturile sale poetul îşi aduce aminte de patria sa, cu ce foc o descrie voind să deştepte în inime amorul şi devotamentul ! Şi cine nu trebuie să simtă inima sa bătî-nd cînd vorbeşte de patrie, adevărata noastră mumă ? Cine nu trebuie să fie mişcat uitîndu-se la această ţară frumoasă, la această ţară, lăcaşul vitejiii, al frumuseţii şi al poeziii ? La această ţară, plină de suvenirele a tot ce avem mai scump şi mai iubit...

Dar îmi propusesem, amice, a-ţi face o epistolă în care să te anunţ despre terminarea tipăririi acestor poezii şi a ieşit cu totul altceva. Am avut însă a vorbi de frumos, şi frumosul adeseaori te rătăceşte. Şi, iată, era p-aci să uit a-ţi vorbi de ceva interesant, în aceste poezii s-a priimit *u* scurt şi mă tem să nu reclame iar. Bietul *u* scurt, fiinţă nesimţitoare, prin ajutorul atîtor fiinţe simţitoare intră în viaţa publică reclamând neîncetat ! Cine ştie, poate prin îndemnul lui *u* scurt şi oamenii cei scurţi vor reclama de la soartă sau să-i facă mai înalţi, sau să-i lase , în întuneric, cum a cerut sărmanul *u* scurt.

Priimeşte, amice, îmbrăţişările mele şi scuză-^mă de aceste multe distracţiuni. Distracţiuni de poet."

Volumul de *Poezii vechi şi noi* a atras interesul şi preţuirea contemporanilor lui D. Bolintineanu, cum rezultă din prefaţa lui Radu Ionescu. în acelaşi sens, Iosif Vulcan menţiona că „această publicaţiune asigură renumeie poetului pentru totdeuna şi în scurt numele lui deveni cunoscut nu numai în patria sa, ci şi în ţări străine" *(Panteonul român, portretele şi biografiele celebrităţilor române,* Pesta, 1869, p. 100).

Numai D. Bolintineanu n-a fost mulţumit de modul în care i-au apărut volumul de poezii, „edate sub îngrijirea d. G. Sion", în 1855, şi *Călătorii în Palestina şi Egipt,* în 1856, pe cînd se afla în exil. La întoarcerea sa în ţară, în toamna anului 1857, poposeşte mai întîi la Iaşi, unde constată, cu amărăciune, că cei ce se ocupaseră de tipărirea volumelor sale, şi în primul rînd G. Sion, abuzaseră fără jenă, cheltuind sumele încasate prin subscripţie publică, ba mai mult, scoţîndu-1 şi dator. La 24 octombrie 1857 îi scria lui A. Zâne : „Vei şti numai că cărţile mele tipărite s-au vîndut toate, şi banii s-au mincat de fraţii după aici. Numai cu Sion nu ştiu cum să fac, căci este cam rău văzut de toţi şi cam la o parte. Au fost aici oameni care au adunat bani de la public

şi de la cîteva persoane cu care am vorbit, ca să tipărească poeziile şi călătoria mea. De la unul a luat 100, de la alţii, 50, 40, 30, 60 etc. şi cu toate acestea cheltuiala tiparului s-a pus la socoteală mie" (cf. N. Cartojan : *Scrisori ale lui D. Bolintineanu după întoarcerea din exil,* în *Neamul românesc literar,* an. III, nr. 3, 30 ianuarie 1911, p. 45).

Desigur, D. Bolintineanu a fost nemulţumit nu numai de modul în care G. Sion a cheltuit sumele încasate, ci mai ales de intervenţiile arbitrare în textul poeziilor sale. Să luăm cîteva exemple edificatoare. Confruntînd unele poezii apărute în Colecte *din poeziile domnului D. Bolintineanul* (1847), în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855) şi *Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite* (1865), constatăm că, în volumul din 1855, G. Sion a modificat şi a denaturat unele versuri şi strofe ale poeziilor apărute în volumul din 1847, iar D. Bolintineanu le-a restabilit forma iniţială în ediţia din 1865. Astfel, la poezia O *fată tînără pe patul morţii,* ultimul vers din strofa a treia avea următoarea formă în volumul din 1847 :

Pe patu-mi de moarte d-odat-am căzut,

în volumul din 1855, G. Sion l-a modificat :

Pe patul durerii deodat-am căzut,

în ediţia din 1865, D. Bolintineanu revine la forma iniţială :

Pe patu-mi de moarte deodat-am căzut.

La poezia *Fecioara,* prima strofă avea următoarea formă în volumul din 1847 :

Plîngeam pe sînu-i fraged un plîns d-amărăciune
Şi lacrimi înfocate pe frunte-mi se scura,
Căci tînăra vergină şoptea o rugăciune
Suavă ca amorul ce-n sînu-i palpita.

în volumul din 1855, G. Sion o desfigurează :

Plîngeam pe sînu-i tînăr un plîns de-amărăciune
Şi lacrămile mele în plîmsu-i se-ngîna,
Iar tînăra copilă şoptea o rugăciune
Mai tristă decît lampa ce-abia mai fumega.

în ediţia din 1865, D. Bolintineanu redă forma autentică, identică celei din volumul din 1847.

La poezia *Un tînăr român murind în străinătate,* G. Sion a eliminat strofa a doua, în volumul din 1855, D. Bolintineanu

reintroducind-o în ediţia din 1865. Titlul- admirabilei poezii *Mihnea şi baba,* apărută în volumul din 1847, a fost înlocuit de G. Sion cu *Fermecătoarea,* în volumul din 1855. în ediţia din 186*5, D. Bolintineanu a revenit la titlul iniţial. Exemplele s-ar putea înmulţi.

Un număr de 26 de poezii din *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* nu au mai fost reluate în volumele sale ulterioare. Pentru a oferi posibilitatea cunoaşterii complete a operei poetice a lui D. Bolintineanu, reproducem în ediţia noastră 24 de poezii. Celelalte două, nereproduse, sînt părţi izolate din poezii apărute. în volumele anterioare, incluse în ediţia noastră. Astfel, poezia *Nedreptatea* e un fragment din *Puterea cîntecului,* din volumul apărut în 1847. Iar poezia *Străinul* reia un episod din O *noapte pe cal,* din volumul apărut în 1852 (vezi şi notele la poeziile respective).

CORNUL

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului* D. *Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 23, 7 iunie 1852, p. 92. Reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

Aron Densuşianu era de părere că „această plîngere nu numai îţi înduioşează inima prin simţirea naturală şi adîncă, dar totodată-ţi desfătează imaginaţiunea prin modul atît de nou de a-ţi exprima durerea şi prin mişcarea vie ce se revarsă peste toată icoana" *(Poeziile lui D. Bolintineanu, în Cercetări literare,* partea II, Iaşi, Editura librăriei Fraţii Şaraga, 1887, p. 219).

[ELEGIE]

Apărută în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

LA D-LA F.C.

Apărută în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

SUVENIRE DE CĂLĂTORIE

Apărută în *Colecţie din poeziile domnului* D. *Bolintineanul* (1847), de unde a fost reprodusă în *Jurnal de Galatz,* an. I, 1850, p. 375, şi în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XV, nr. 45—46, 22 noiembrie 1852, p. 184. Reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

F^LUTURELUL

Publicată în *Zimbrul,* an. II, nr. 54, 7 ianuarie 1852, p. 203. Inclusă în. *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

MOARTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

într-o *Critică literară,* publicată în *Albumul literariu,* nr. 5, mai 1857, p. 12, Bossueceanu, conducătorul gazetei, scria : „D. Alecsandri şi d. Bolintineanu sunt poeţii de excelenţă ai acestei poezii pastorale şi oricînd ne vorbesc de o floare, de amorul naiv al unei ţărăncuţe sunt admirabili : pana lor revarsă iprofume şi farmec pe paginile scrise. Oricînd însă părăsesc aceste subiecte simple spre a trata altele de o altă specie de poezie, cum a făcut d. Bolintineanu cu *Moartea lui Mihai Viteazul,*. ei cad, căci aci nu mai e treaba penei armonioase a poetului pastoral, ci a penei forte a poetului epic, a coloristului sever, a pateticului tragic."

BENCHETUL

Publicată în *Zimbrul,* an. II, nr. 49, 17 decembrie 1851, p. 183. Inclusă în *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile* , *vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

VISUL LUI ŞTEFAN CEL MARE

Publicată în ***Albumul pelerinilor români*** (Paris), foaia III, 30 iunie 1851, p. 1. Inclusă în ***Cîntece şi plîngeri*** (1852) şi reluată în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

CAVALERUL ŞI FLUTURUL

Publicată în ***România literară,*** an. I, nr. 7, 13 februarie 1855, p. 91. Inclusă în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

ŢEPEŞ ŞI SOLII

Apărută în ***Cîntece şi plîngeri*** (1852), de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XVI nr. 16, 22 aprilie 1853, p. 120. Reluată în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

BUJORUL

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

GIULFIDAN

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855), cu următoarele note finale ;

„1. Azral : geniul mormintelor.

2. Dginii : nişte fiinţe fantastice.

3. Toţi istoricii vorbesc de această întâmplare. Joinnin în istoria sa zice : «Siavouch-pacha assiege par cette milice qui l'avait eleve elle meme â la dignite de grand vezir, fut tue â la porte de son harem, qu'il defendit jusqu'â son demier soupir. Plus de 300 assaillaints perirent en fureur blesses. On vit alors un spectacle affreux qui souleva l'indignatiom generale des musulmans, si jaloux de leurs femmete : Ies soldata violerent l'asile sacre du

harem, trainerent dans la rue Ies victimes de leur licence», etc. Hammer zice, vorbind de sultanul Suleiman II : două femei, soţia şi sora vizirului, fură purtate goale prin cetate şi le tăiară nasurile."

ANA şi ARAPUL

Publicată în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. X, nr. 12, 24 martie 1847, p. 100. Inclusă în ***Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanul*** (1847) şi reluată în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

ORTANZA

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dilmitrie Bolintineanu*** (1855), cu următoarea notă finală : „Apele-dulci cunoscute, cele din Europa, despre care este vorba aci, sub numele de ***cheat-hane,*** este o preumblare frumoasă aproape de Constantinopole, pe marginile unui rîu cu apă dulce ce se varsă în mare. Acolo, în toate vinerile femeile turce se duc şi răsuflă aerul curat. Străinii, creştinii, bărbaţi şi femei, pot să circule prin grupele acele de femei între care sînt de toate clasele societăţii musulmane. în sărbătorile acele se răpesc ochii călătorului prin diversitatea costumelor, frumuseţea femeilor şi noutatea lucrului."

CAICELANEE

Apărute în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

LUI V. ALECSANDRI

Apărută în ***Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu*** (1855).

Şerban Cioculescu apreciază elogios această poezie, avînd convingerea că poetul „ar fi reuşit mai bine în epistolă ; singu-

rul specimen închinat lui V. Alecsandri, cînd cu numirea sa ca director al Arhivelor Statului, în care-şi mustră prietenul de părăsirea Muzei, este în întregime admirabil ; dacă ar fi continuat în acest gen, ar fi dat epistolei noastre un nivel poetic neatins de nimeni" (Şerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor' Vianu : *Istoria literaturii române moderne,* Bucureşti, Editura didactică şi pedagogică, 1971, p. 108).

PANDURUL

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 4. Reprodusă în *Foiletonul Zimbrului,* an. IV, nr. 28, 31 iulie 1855, p. 224, şi în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* an. XVIII, nr. 40, 28 septembrie 1855, p. 224. Inclusă în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

CAVALCADA

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

O GHICITOARE

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

ANDREI SAU LUAREA NICOPOLULUI DE ROMÂNI

Apărută în *Cîntece şi plîngeri* (1852) şi reluată în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

G. Călinescu preciza că poema „împrumută din istorie numai figura hatmanului Udrea, care bătu Nicopolul sub Minai Viteazul. Restul, adică aproape tot, e fantezie" *(Istoria literaturii române,* p. 227). într-adevăr, în poemă se urmăreşte doar senzaţionalul ieftin, în maniera romanului foiletonistie, intriga fiind construită pe coincidenţe bizare, travestiuri, momente de exaltare,

scene lacrimogene. însuşi D. Bolintineanu era conştient că scrierea sa este minoră, lucrată în grabă, superficial, fără a mai fi revăzută, mărturisindu-i lui V. Alecsandri, într-o scrisoare trimisă din Paris la 6 octombrie 1851, reprodusă atît în ediţia din 1852, cît şi în aceea din 1855 :

„Poetul meu !

înainte de vestita bătălie de la Călugăreni, unde armia românească se încunună de o falǎ nemuritoare, Mihai Viteazul trimise două mii de români, subt comanda hatmanului Udrea, să bată Nicopolul ; oştirea noastră trecu pe gheaţă Dunărea, înconjură şi, în mai puţin de şeapte ceasuri, luă cetatea cu asalt.

Iată istoria.

Doamna mea muză luă sujetul acesta şi, în cîteva nopţi de nesomn, născu această poemă.

Făcută în trei-patru nopţi, va trăi trei-patru zile. Cu toate acestea, trei-patru zile de viaţă, în comparaţie cu o eternitate de moarte, tot este ceva, şi iată pentru ce te rog să o tipăreşti.

Cît pentru cuvintele ce mă siliră să ţi-o dedic ţie, sînt mai multe : unul este recunoştinţa pentru graţioasele şi armonioasele, tale versuri ce mă mîngîie în singurătatea exilului meu ; altul, pentru că poema mea îmi pare slabă ; şi prin urmare, are trebuinţă de protecţia numelui tău într-acea frumoasă Moldovă unde sînt cunoscut mai puţin decît autorul lui Arghir. O să mă întrebi de ce este slabă ? Sînt leneş, mai întîi de toate celelalte, leneş ca un derviş ; apoi ce vrei ? nu este rău să lase cineva întîia inspiraţie astfel cum vine...

Ţi-am trimis mai multe versuri cu destinaţie de a vedea lumina tiparului. Asemenea comisioane sînt cam ciudate cînd versurile sînt stihuri, ca să mă slujesc de o veche expresie ; dar ce vrei, poetul meu ? este şi vina ta : tu nu mai scrii nimic ! ...Dacă ne vei priva încă de plăcerea de a te citi, îţi făgăduiesc că te voi face eu a seri, căci am de gînd a-ţi trimite cu cel dintîi balon, şase tomuri de stihuri, afară de proză."

SAFJRA ,

Publicată în *Foiletonul Zimbrului,* nr. 26, 17 iulie 1855, p. 206. Inclusă în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

SORICA

Apărută în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

PROFIRA

Apărută în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

TUDORA

Apărută în *Poeziile vechi şi noi ale d-lui Dimitrie Bolintineanu* (1855).

MELODII ROMÂNE

1858

Volumul *Melodii române,* Bucureşti, Imprimeria C. A. Rosetti, 1858, a apărut la sfîrşitul lunii iunie a acestui an, cum ne informează recenzia lui C. A. Rosetti, publicată în *Românul,* an. II, nr. 49, 23 iunie/5 iulie 1858, p. 194 : „Subt frumosul titlu de *Melodii române* a ieşit acum de subt tipar o culegere de poezii de D. Bolintineanu..." (vezi şi nota de la poezia *La patrie).* Poeziile din acest volum au un caracter dominant patriotic, exteriorizînd sentimentele şi starea de spirit a poetului faţă de realităţile şi problemele majore întîlnite în ţară după întoarcerea sa. din exil. în recenzia amintită, C. A. Rosetti releva că poeziile din *Melodii române* „sunt pentru moi testamentul inimei României, ele ne arată suspinele şi speranţele ei, dagherotipia stării noastre sociale şi fulgerile prin care întrevedem viitorul".

După încheierea Tratatului de Ia Paris, la 30 martie 1856, în urma războiului Crimeii, Principatele Române intră într-o nouă fază de dezvoltare. Ieşind de sub protectoratul ţarist, rămîn numai sub suzeranitatea Porţii Otomane, asigurate de garanţia marilor puteri europene. în fiecare principat urma să se convoace cîte un divan ad-hoc, cu reprezentanţi din toate clasele sociale, iar dorinţele exprimate în acele divanuri aveau să fie examinate de marile puteri şi consemnate într-o Convenţie, ce se va încheia tot la Paris, la 7/19 august 1858. Pînă la semnarea Con-, venţiei, ţările româneşti erau conduse de un caimacam (locţiitor de domn). Problema fundamentală pusă după Tratatul de la Paris era însă Urnirea Principatelor Române. Lupta pentru unitatea naţională capătă în această perioadă o largă amploare, o sporită intensitate, dinamizînd toate forţele patriotice, redeşteptînd conştiinţele, stimulînd energiile creatoare, pentru a servi propăşirea ţării, pe multiple planuri. Este o perioadă de adevărată regenerare naţională, de avînt patriotic, luminată de nobilul ideal al unităţii tuturor românilor, de ridicare pe noi trepte de civilizaţie.

în această perioadă, cînd se impunea cu necesitate o acţiune unitară a tuturor forţelor patriotice, a tuturor spiritelor luminate şi inimilor devotate propăşirii naţionale, începe să fie din ce în ce mai viu şi mai categoric exprimată dorinţa de a li se acorda exilaţilor de la 1848 libertatea de a se întoarce în ţară. Toţi cei angrenaţi în entuziastul efort de regenerare naţională erau conştienţi că exilaţii de la 1848, care timp de aproape zece ani, în condiţii grele), nu încetaseră a trudi pentru binele patriei, erau cei mai indicaţi să stimuleze şi să fortifice, prin devotamentul, clarviziunea şi abnegaţia lor, lupta cu perspective atît de luminoase.

în vara anului 1857, demersurile pentru întoarcerea exilaţilor capătă forme organizate, mobilizînd întreaga opinie publică, apelîndu-se direct la ocîrmuire sau la reprezentanţii puterilor garante. La 8 iunie 1857, beizadea Grigore Ghica, Grigore Filipescu, membri ai înaltei Curţi, Arion, şef de secţie la Departamentul Justiţiei, şi bancherul Polihroniade prezintă caimacamului o petiţie cu mai multe mii de semnături, prin care reclamau libertatea exilaţilor de a reveni în patrie, în momentul atît de important al regenerării naţionale, după Tratatul de la Paris, cînd se punea cu acuitate problema Unirii ţărilor româneşti şi a reorganizării naţiunii române pe baze moderne. „în ajunul unei ere nouă ce se deschide pentru naţia noastră, — se spunea în petiţie — românii simt trebuinţa d-a o inaugura prin concordie. Ei vin să ceară de la Înălţimea-Voastră reîntoarcerea exilaţilor, ca o consfinţire de uitarea trecutului, ca un semn că toţi

voiesc binele comun lăsînd orice spirit de partid. Opt ani de exil i-au apucat ; familiile lor sufăr de aceasta, noi suntem pe lîngă Înălţimea-Voastră interpreţii durerii şi dorinţelor lor.

Către aceste ne zicem : că oricare ar fi mersul cu care faptele lor s-a preţuit, nimeni nu poate tăgădui că n-au fost inspiraţi de amorul pentru ţară; că Tratatul de la Paris a realizat mai multe din lucrurile pentru cari ei au suferit ; că toţi sunt cuprinşi de art. V al Tratatului care acordă tuturor amnistie, mai cu seamă prin făgăduielile solemne ale Congresului, că ţara va fi consultată într-o întreagă libertate, cu o dreptate nepărtinitoare.

Spre a fonda noua sa destinaţie, Patria are trebuinţă de laimi-nele şi patriotismul tuturor fiilor săi. O singură exclusie am privit-o ca un semn de nenorocire. Să reintre dară fraţii noştri exilaţi !" *(Lui* C. *A. Rosetti,* 1916, p. 279).

Caimacamul refuză însă această petiţie. Apropiindu-se alegerile, care, conform Tratatului de la Paris, urmau să desemneze divanurile ad-hoc, cu reprezentanţii tuturor claselor sociale, trebuia acţionat energic şi rapid, partida naţională avînd mari speranţe în prestigiul, patriotismul şi devotamentul fruntaşilor de la 1848, aflaţi încă în exil. De aceea, îndată ce caimacamul refuză să dea ascultare opiniei publice, se înaintează o nouă petiţie, la 10 iunie 1857, către Comisiunea Europeană din Bucureşti, în care se spunea : „O petiţie, acoperită de semnăturile a mai multor sute de oameni onorabili, aparţinînd tuturor claselor societăţii, a fost remisă excelenţei-sale prinţulul-caimacam. Obiectul acestei petiţiuni este de a cere repatrierea exilaţilor din 1848, pentru a putea lua parte şi ei la alegerile generale, cari vor hotărî de soarta patriei.

Alteţa-Sa caimacamul n-a crezut de cuviinţă a primi acea petiţiune. Totuşi, cererea era conformă cu spiritul Tratatului de la Paris, care vrea ca toate opiniunile şi toate interesele să fie admise a concura la libera exprimare a dorinţelor ţărei" *(Lui* C. *A. Rosetti,* p. 280).

Noua petiţie avu un ecou favorabil. Prin intermediul Comisiunii Europene, Poarta Otomană dădu, în sfîrşit, decretul prin care se permitea intrarea în ţară a exilaţilor. Exprimînd satisfacţia opiniei publice, într-un articol publicat în *Anunţătorul român,* an. IV, nr. 44, 29 iunie 1857, p. 1, C. I. Bădulescu spunea : „Această noutate, răspîndindu-se în tot oraşul nostru, fu priimită

de toţi cu plăcere, mulţumind din tot sufletul unor asemenea măsuri. Nici unul din fiii României nu va avea dar în viitor să plîngă în ţări străine neputinţa de a intra în patria sa, şi astfel vor fi toţi faţă la solemna zi ce se pregăteşte pentru regenerarea patriei lor !"

Dimitrie Bolintineanu părăseşte Constautinopolul în ziua de 20 septembrie 1857. Reîntors în patrie, scrie mult, scrie necontenit, străduindu-se să răspundă prin scrisul său năzuinţelor majore ale perioadei respective, de adevărată redeşteptare şi regenerare naţională, pregătitoare a marelui act istoric al Unirii.

Volumul *Melodii române* este adecvat momentului istoric, poeziile din cuprinsul lui (mai vechi sau mai noi) fiind infuzate de suflu patriotic. „Activitatea publicistică a lui Bolintineanu după întoarcerea în ţară — relevă lom Roman — denotă o orientare patriotică fermă. Felul în care şi-a alcătuit culegerea de poezii *Melodii române* e foarte grăitor în sensul acesta. Fără excepţie, versurile din volum sînt străbătute de iubirea de patrie. Autorul face loc şi unor elegii scrise în exil — *Cîntece din exil, în ţări streine ş-au 'scuturat...* şi altele, în care proscrisul îşi cîntă nefericirea personală. Dar chiar în asemenea elegii, suferinţa poetului trece pe un plan secundar faţă de aceea a patriei [...]. Paralelismul trecut eroie-prezent decăzut e un lait-rnotiv al *Melodiilor române.* Repetăm, poeziile din acest volum nu au fost compuse, toate, în 1857—1858 ; unele sînt mai vechi. Volumul are totuşi o unitate uimitoare, ceea ce îi conferă valoarea unui act determinat de împrejurările din vremea în care a apărut" *(Dimitrie Bolintineanu,* Editura/ tineretului, 1962, p. 145).

Următoarele zece poezii din *Melodii române* nu au mai fost reluate de poet în volumele sale ulterioare :

FOST-AI TU FRUMOASĂ, TU, PATRIA MEA

Publicată în *Concordia,* an. I, nr. 27, 11 mai 1857, p. 107, cu titlul *Tu erai frumoasă, o, patria mea.* Inclusă în *Melodii române* (1858).

ÎN TIMPURI DE CĂDERE

Apărută în *Melodii române* (1858).

FECIOARA DACIEI

Apărută în *Melodii române* (1858).

ŞI FLORILE PLĂPÎNDE DIN CÎMPURILE NOASTRE

Apărută în *Melodii române* (1858).

HARPA POETULUI ROMÂN

Apărută în *Melodii române* (1858).

BUCIUMUL ŞI F,LUIERUL

Publicată în *Albumul pelerinilor români* (Paris), foaia I, 15 aprilie 1851, p. 3. Reprodusă în *România literară,* an. I, nr.' 27 16 iulie 1855, p. 320, şi apoi în *Românul,* an. I, nr/4, 19/31 august 1857, p. 4. Inclusă în *Melodii române* (1858).

AVUŞI TU ZILE MÎNDRE

Apărută în *Melodii române* (1858).

LA DANUBIU

Apărută în *Melodii române* (1858).

LA UN NOR

Apărută în *Melodii române* (1858).

ÎN ŢÂRI STREINE Ş-AU SCUTURAT

Apărută în *Melodii române* (1858).

LEGENDE SAU BASNE NAŢIONALE ÎN VERSURI

1858

Concomitent cu *Melodii române* apare volumul *Legende sau basne naţionale în versuri,* Bucureşti, Librar-editor Christ. Ioanmim et Comp. Romanow, 1858.

în *Anunţătorul român,* an. V, nr. 30, 16 aprilie 1858, p. 4, se publică următoarea înştiinţare, din partea editorilor :

„Se anunţă cu plăcere că în curînd va ieşi de sub tipar o mare colecţiune, în mai multe broşuri, de *Legende sau basne naţionale în versuri* de d. Dimitrie Bolintineanu.

Această operă nu este ceea ce se zice o colecţiune de cîntece poporane; acele cîntece se află în gura popolului şi a lăutarilor ce le cîntă, însoţindu-se de sunetul vioarei sau al tamburei, şi care sînt totdauna în versuri. D. V. Alecsandri a publicat o mare colecţiune de acest fel de cîntece numite şi *Doine.* Colecţiunea ce voim a publica este formată de legende sau basne tradiţionale cu care buneie noastre au legănat copilăria noastră. Toate aceste legende se spun în proză. Pentru aceea ele primesc mare prefacere, atît în idei, cît şi în formă, după talentul sau capriţul acelui care le spune.

D. Dimitrie Bolintineanu a adunat o număroasă cătăţime d-acest fel de legende cărora le dă astăzi o formă poetică şi unora din ele o idee morală.

Aceste legende trebuie să fie văzute ca una din petrele preţioase ale tezaurului naţional şi trase din întunerecul în care nepăsarea le condamnase să peară."

La sfîrşitul înştiinţării se menţiona : „Această colecţiune va ieşi în 16 broşuri". Nu au apărut însă decît două broşuri. La începutul primei broşuri era reprodusă întocmai, cu titlul de *Prefaţă,* înştiinţarea publicată de editori în *Anunţătorul român.*

în volumele sale ulterioare, D. Bolintineanu nu a mai reluat, din broşura nr. 1, poezia *Şir'te mărgărite,* iar din broşura nr. 2 poeziile *Căpriţa de aur, Ziorina, Ştefan cel Tînâr şi doamnă-sa* şi *Dromichete.*

ŞIR'TE MĂRGĂRITE

Apărută în *Legende sau basne naţionale în versuri,* I, (1858).

CĂPRIŢA DE AUR

Apărută în *Legende sau basne naţionale în versuri,* II, (1858).

ZIORINA

Apărută în *Legende sau, basne naţionale în versuri,* II, (1858).

ŞTEFAN CEL TÎNĂR ŞI DOAMNĂ-SA

Apărută în *Legende sau basne naţionale în versuri,* II, (1858).

DROMICHETE

Apărută în *Legende sau basne naţionale în versuri,* II, (1858).

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR (FAPTE ISTORICE)

1859

In vara anului 1858, dăruindu-se unei activităţi febrile, D. Bolintineanu îşi propune să iniţieze o bibliotecă clasică, o suită de ediţii din operele reprezentative ale literaturii universale şi române, distribuite cititorilor prin abonament. La 28 august 1858 îi comunica lui G. Sion : „Eu am tipărit o programă, un proiect de o bibliotecă clasică, am găsit un capital. Vezi programa, îmi pare rău că nu eşti aici. îmi trec timpul alergînd după abonaţi, căci deşi este capital, dar concursul abonaţilor tot este necesar" (cf. Ştefan Meteş : *Din relaţiile şi corespondenţa poetului Gheorghe Sion cu contemporanii săi,* Cluj, Pallas, 1939, p. 20). în această direcţie, D. Bolintineainu continua o preocupare mai veche a cărturarilor noştri. în 1821, Zaharia Carcalechi scosese, la Buda, *Biblioteca românească.* în 1830, Stanciu Căpăţîneanu inaugura *Biblioteca desfătătoare şi plină de îmvăţătură,* declarînd că voia să tipărească, printre alteleţ, *Mărimea romanilor* de Montesquieu, *Zadig sau Ursitoarele* de Voltaire, *Contractul social* de Jean-Jacques Rousseau, *Ruinele* de Volney etc. Tot în 1830, Ion Heliade Radulescu dădu la lumină *Adaosul literar* la *Curierul românesc,* în mai multe volume, în care publică traduceri din Marmontel, Levizac, Lamartine, precum şi *Nopţile* lui Young în tălmăcirea lui Simion Marcovici. La scurt timp, Ion Heliade Rădulescu a iniţiat o nouă *Colecţie de autori clasici,* în care a introdus traduceri din Homer, Alfieri, Byron, Hugo, Rousseau. în 1843, continuînd preocupările în acest domeniu, autorul *Sburătorului* lansează o *Chemare către folos, facere de bine şi glorie,* tot pentru alcătuirea unei biblioteci de literatură universală, dar rămîne fără ecou. Peste cîţiva ani, reveni cu o altă *Chemare,* publicată în *Curierul românesc,* nr. 26, 25 martie 1846, în care spunea : „A înţelege o naţie mai multe limbi este mai anevoie ; a se traduce mai mulţi şi varii autori într-o limbă este mai cu putinţă ; şi aceasta din urmă şi-a propus jos-însemnatul, cugetînd a da naţiunii un început de *Bibliotecă universală.* într-însa se vor coprinde cei mai remarcabili autori antici şi moderni, ale căror scrieri au contribuit spre împlinirea faptei mari a civilizaţiunii, spre formarea minţii şi inimii umane, spre perfecţia omului." în acelaşi an, pictorul I. D. Negulici publică în *Curierul românesc,* nr. 98, 27 decembrie 1846, un *Plan de o mică bibliotecă universală,* avînd drept model pe Aime Martin, profesor de literatură la Ecole polytechmique din Paris, director al Bibliotecii Sainte-Genevieve, care iniţiase, în 1836, *Le Pantheon litteraire, o* vastă bibliotecă de literatură universală. Acelaşi model îi servise şi lui Ion Heliade Rădulescu.

Abia în 1858, un nou proiect de *Bibliotecă clasică universală* este lansat de Dimitrie Bolintineanu şi editorul Christu Ioannin. Din „vechii greci" îşi propuneau să traducă *Iliada* şi *Odiseea* de Homer, „Descrierea asupra dacilor sau geţilor după timpul cînd Dariu trecu cu oştiri Dunărea la noi" de Herodot, *Republica* lui Plafon, precum şi operele lui Tueidide, Anacreon şi Safo. Din scriitorii latini emu prevăzuţi Virgiliu, Cicero, Juvenal, Ovidiu. Literaturile europene erau reprezentate prin Shakespeare, Byron, Jean-Jacques Rousseau, La Bruyere, Victor Hugo, Lamartine, Musset, Goethe, Schiller, Biirger, Klopstoek, Dante, Tasso, Manzoni, Machiaveli etc. De asemenea, îşi mai propuneau să publice „cîntice poporane, colecţii de poezii lirice de mai mulţi autori români, călătorii în Principate şi în ţări străine", teatru original, scrieri şi documente istorice, precum şi „scrierile din toate limbile, vechi şi noi, ce au raport cu ţările românilor", apoi un „mare

dicționar istoric și geografic despre lucrurile românilor, încă din timpii antici și pînă astăzi", elaborat de A. Zâne (cf. *Dîmbovița,* an. I, nr. 7, 1 noiembrie 1858, p. 28).

Din acest vast proiect al *Bibliotecii clasice universale,* D. Bolintineanu nu a putut realiza decît două cărți, și anume, volumul său de versuri *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* București, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859, și *Istoria lui Herodote,* Cartea I, București, Tipografia națională a lui I. Romanow et Comp., 1859.

Poate că nerealizarea acestui proiect s-a datorat și faptului că, îndată după Unire, D. Bolintineanu e absorbit din ce în ce mai mult de activitatea politică, numărîndu-se printre cei mai apropiați și mai devotați sfetnici ai domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

Volumul *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* a apărut în primăvara anului 1859, cum ne informează o *înștiințare* publicată în *Dîmbovița,* an. I, nr. 62, 20 mai 1859, p. 250 : „Cel dintîi volum al *Bibliotecii clasice universale,* pe luna întîi și împărțit în două broșuri, a ieșit de sub tipar. El cuprinde *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* în versuri de d. D. Bolintineanu și o parte din *Istoria lui Herodote.* în viitoarea săptămînă se va trimite la abonați, care vor binevoi să plătească cu a lui priimire pătrarul abonamentului."

Următoarele poezii din *Bătăliile românilor (Fapte istorice)* nu au mai fost reluate de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare :

ANA-DOAMNA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859). Reprodusă în *Dîmbovița,* an. I, nr. 87, 15 august 1859, p. 354.

CETATEA ALBĂ (AKERMAN)

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MILITA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

ROVINA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

SÎN-PETRU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MOLDAVII LA MARIENBURG

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859),

CAHUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

SOLII LUI ȚEPEȘ LA MAHOMET

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

FECIOARA DE LA PRUT

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

BĂTĂLIA DE LA VARNA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

DOUĂ LUPTE

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MIHAI ÎN TRANSILVANIA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

DOMNUL IONAŞCU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

COPĂCENII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

LUAREA HOTINULUI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

VORNICUL DUMITRU

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MIHAI LA VIDIN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

CORABA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

LUPTA ÎNTRE ROMÂNI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

ŞIRETUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

GLUBAVII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

CLEJANII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

ŢUŢORA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

CORNUL LUI SAS

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

PETRU ŞCHIOPUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

GHERGHIŢA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

CONSILIUL SECRET

Publicată în *Dîmboviţa,* an. I, nr. 33, 31 ianuarie 1859, p. 132, cu titlul *Sfatul de taină.* Inclusă în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

ŞERBĂNEŞTI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MUSTAFA-PAŞA

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

CĂLUGĂRENII

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

BĂTĂLIA PE GHEAŢĂ

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MOVILA LUI RĂZVAN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

BRAHA CĂPITANUL

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

MĂRIREA LUI MIHAI

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

PETRU ŞI ASAN

Apărută în *Bătăliile românilor (Fapte istorice),* (1859).

NBMESIS. SATIRE POLITICE

1861

în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, D. Bolintineanu se manifestă plenar atît pe plan politic, cît şi pe plan literar, creaţia sa din această perioadă fiind, în mare măsură, un corolar al activităţii sale civice. Cu o intensitate din ce în ce mai mare, într-un ritm febril, care adesea sparge şi anulează cadrele

exigenţei artistice, poetul se diversifică în mai toate sectoarele publicistice, abordează tot mai multe genuri şi specii literare, dar, din păcate, nu întotdeauna cu fericite rezultate.

D. Bolintineanu făcea, pe bună dreptate, o delimitare între modul de a acţiona al lui Cuza şi cel al persoanelor politice din componenţa guvernului şi a Camerei deputaţilor, declarîndu-se în mod deschis adversar al reprezentanţilor boierimii conservatoare şi reacţionare. Pentru a-şi exterioriza atitudinea faţă de aceştia, apelează şi la modalităţile literare, cea mai adecvată, în acest sens, fiind satira versificată. înainte de a deveni ministru de Externe, în cabinetul lui Ştefan Golescu, în 1861, poetul tipăreşte două „cărţile" de satire politice, punîindu-le numele zeiţei răzbunării, *Nemesis,* Bucureşti, Imprimeria naţionalaă, 1861, semnate cu iniţialele D.B.S.

Spre deosebire de înaintaşii şi contemporanii săi, D. Bolintineanu transferă raza de acţiune a satirei de la problemele morale la viaţa publică, în special politică, realizînd o bogată galerie de figuri şi reprezentanţi ai unor grupuri sociale (moşieri, clerici, politicieni, boieri retrograzi, liberali demagogi etc), care îşi disputau poziţiile cele mai profitabile în instabilitatea politică din acea vreme. în *Nemesis* dezvăluia fizionomia arivistului politic, lipsit de orice scrupule, în goană după un fotoliu ministerial, blama falsul patriotism, exprima regretul că idealurile de la 1848 nu mai erau urmate cu consecvenţă, viza corupţia clerului, atitudinea antinaţională a boierilor retrograzi din Camera deputaţilor, inactivitatea Comisiei Centrale de la Focşani şi subordonarea ei intereselor boierimii etc.

Recenzînd *Nemesis* în *Revista Carpaţilor,* an. II, 15 februarie 1861, p. 240, G. Sion se arăta la început binevoitor : „Abstracţiune făcînd de partea versificaţiunei, în artea scrisului autoriul poate fi de model : frazile acele măiestrite, promptitudinea expresiunilor, articulaturele acele fericite, concluziuinile acele bine meditate sînt caracterele unui adevărat poet". După aceste aprecieri de complezenţă, G. Sion judeca satirele cu severitate, nu fără a se contrazice, reproşîndu-le mai întîi carenţele de versificaţie : „Singurul defect ce un artist pretenţios ar putea imputa autoriului este uniformitatea ritmului care aduce oarecare monotonie". Argumentele nu sînt însă convingătoare : „Versurile ce merg tot cîte o pereche lungi şi alta scurte, avînd fiecare rînd o rimă care de îndată este urmată de soţia sa ca doi colibri

neseparabili, silesc pe lector a-şi modela vocea pe un singur diapazon şi a se fatiga dacă n-ar voi să întrerumpă lectura sa". Neintuind semnificaţia unor cuvinte şi expresii de origine turcă sau greacă, introduse de poet cu rol ironic, pentru a caracteriza mai sugestiv culoarea locală şi fizionomia personajelor satirizate, G. Sion considera ca defect capital mixtura lexicală : „Este permis negreşit unui scriitor satiric să se serve cu proverbe, cu glume şi cu expresiuni de ironie ; dar, pare-mi-se, nu este permis a abuza de limbă pînă la licenţă. Ajunge cineva de nu mai ştie cum să cualifice progresul limbei noastre, cînd vede un scriitoriu emininte întrebuinţînd atît de mare mulţime de cuvinte locali cari desfigurează cu totul literatura română." în notă, G. Sion dădea ca exemple : tompatere, pliroforie, isnafuri, filaplos, catafto, farsi, ecsafina, parablepsia, sevas, calam etc. şi apoi conchidea : „Moldovenii sau ardelenii, cetîndu-le, negreşit că vor strînge din umere, fără să le poată înţelege".

Poate că atitudinea negativă a lui G. Sion era determinată de animozităţile intervenite între el şi D. Bolintineanu, nemulţumit de modul în care autorul recenziei îi editase volumele de poezii în perioada cînd era exilat. Simulînd că nu ştie cine era autorul satirelor din *Nemesis,* semnate cu iniţialele D.B.S., G. Sion îşi intensifica atacul : „Este el oare un om mare, atît ca autoriu, cît şi ca politic, şi a voit să vază mai întîi impresiunile opiniunei publice pentru ca pe urmă să se arate măreţ între noi ? Este el oare vreun mizantrop, carele fuge de popularitate şi se teme să nu-l ameţească lumea cu complimentele, sau să nu facă din el un stindard politic ?" Uitînd parcă cele afirmate protocolar la începutul, recenziei, G. Sion îşi dezlănţuia critica, arătînd că a citit „dintr-un capăt pînă la altul, de mai multe ori, cu multă atenţiune, şi nu mi-am putut da seama despre cugetările, tendinţele, filosofia sau scopul autoriului", considerând că acesta „ne refuză ideile sale cele înalte, nu ne arată calea de urmat, nu ne face morală, nu ne mişcă inimile, nu ne zguduie mintea".

Că G. Sion ştia cine se ascunde sub aceste iniţiale, o dovedeşte faptul că într-un alt articol al său, *Pleiada poeţilor români,* publicat în *Revista Carpaţilor,* an. II, 15 septembrie 1861, p. 341, preciza numele lui D. Bolintineanu, însă îşi menţinea opinia negativă despre *Nemesis,* scriind : „Bolintineainu a dat multe frumuseţe literaturei noastre. Dar acest geniu, în cele de pe urmă, sătul de gloria Parnasului, s-a coborît pe jos că să caute mizeriile noastre : *Nemesis /"*

O judecaia mai obiectivă asupra satirelor din *Nemesis* întîlnim în articolul lui G. Creţianu *Mişcarea literară din 1861 în ţările române,* publicat în *Revista română,* 1861, p. 846. Iniţial, G. Creţianu justifica abordarea satirei politice de către D. Bolintineanu, ca o necesitate impusă de realităţile din acel timp : „Dar iată unul care ne-a legănat de atîtea ori în cele mai suave cîntări şi care astă-dată s-a încercat a mania stilul aspru al satirei politice. Ideea era norocită : nici un timp n-a fost mai avut decît al nostru în învăţăminte de tot felul ; pentru observator, poet sau moralist, este o mină nesecată ; cîte ambiţii, cîte amoruri proprii puse în joc, cîte promisiuni pompoase care nu se îndeplinesc ; cîte intrigi, cîte minciuni, cîte dezerţiuni ; cîţi eroi de-mprejurare, care ies azi la lumină spre a fi uitaţi mîne ; cîţi oameni de stat, diplomaţi, politici care se îmflă ca broasca din fabulă, spre a face pe alţii să creadă ceea ce nu cred ei înşişi, că sunt oameni mari ; azi revoluţionari, mîne conservatori, poimîne Dumnezeu mai ştie ce ; apărători ai familiei care duc o vieaţă imorală, apărători ai proprietăţii care n-au o palmă de pămînt sau ale căror proprietăţi sunt ipotecate pentru îndoita lor valoare ; comedieni de tot felul, minunate tipuri pentru satiră. D. Bolintineainu, în cele două broşuri ce ne-a dat, sub titlul de *Nemesis,* a desemnat unile din aceste tipuri, a flagelat unile din viciurile epocei noastre." Sub aspect literar, artistic, satirele nu întruneau însă aprecierile lui G. Creţianu : „Mărturisim însă că n-a fost totd-auna norocit în inspiraţiile sale, că cele mai multe sunt lipsite de acea sare atică care face mai cu seamă meritul unei bune satire, că nu au fineţa şi corecţia ce suntem în drept a pretinde de la un poet de distincţie ca domnia-sa. Sperăm că autorul atîtor suave melodii, bardul care a cîntat pe lira sa armonioasă *Faptele eroilor români,* va dota, în anul 1862, literatura noastră cu opere mai demne de muza sa."

Nici una din satirele cuprinse în *Nemesis* nu a mai fost reluată de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare.

DOUĂ TOMPATERE : COCONUL BĂNICĂ ŞI COCONUL NOTREŢ

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

LUI ION GHICA

Apărută în *N&mesis,* I, (1861).

LUI PETRE M...-

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

LUI C. A. ROSETTI, REDACTORUL ROMÂNULUI"

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

ŞTIRI DIN IAD

Apărută în *Nemesis,* I, (186Î).

SPIRITUL MEU

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

ROMÂNII DE ASTĂZI

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

SPĂTARUL GURGUIŢĂ CĂTRE NEPOTUL COSTACHE

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

LA NĂSTASE H...

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

SOLICITORII

Apărută în *Nemesis, l,* (1861).

LUI ŞTEFAN GOLESCU,
PREŞEDINTE AL COMISIUNII CENTRALE

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

LUI I. I. PALĂ

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

VORNICUL ALECACHE CĂTRE NOI

Apărută în *Nemesis,* I, (1861).

CLERUL

Apărută în *Nemesis,* II, (1861).

BANUL FLENDERIŢĂ ŞI NEMESIS

Apărută în *Nemesis,* II, (1861).

LA ADUNAREA ELECTIVĂ

Apărută în *Nemesis,* II, (1861).

CENZURA NOUĂ, D-LUI G. COSTAFORU

Apărută în *Nemesis,* II, (1861).

PREOTUL GRIGORI MUSCELEANU

Apărută în *Nemesis,* II, (1861).

ADVOCAȚII

Apărută în ***Nemesis,*** II, (1861).

LEGENDE NOI CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

După Unirea Principatelor Române, la 12 mai 1861 se formează un nou guvern, sub preşedinţia lui Ştefan Golescu. Din acest guvern face parte şi D. Bolintineanu, ca ministru secretar de stat la Departamentul trebilor străine şi ad-interim la Departamentul controlului (cf. ***Monitorul, jurnal oficial al Țarei Româneşti,*** nr. 105, 13 mai 1861, p. 417). Guvernul lui Ştefan Golescu nu s-a putut menţine însă nici măcar două luni. La 24 iunie 1861 îşi înaintează demisia, care e acceptata la 11 iulie 1861. La 12 iulie e instalat alt guvern, prezidat de Dimitrie Ghica, din care D. Bolintineanu nu'mai face parte.

La numai cîteva zile după demisia cabinetului lui Ştefan Golescu, Alexandru Ioan Cuza îl numeşte pe D. Bolintineanu comisar al Ţării Româneşti în Comisiunea riverană permanentă a Dunării, prin decretul nr. 363, din 16 iulie 1861 (cf. ***Monitorul, jurnal oficial al Ţărei Româneşti,*** nr. 157, 18 iulie 1861, p. 624). Cînd se deschide Conferinţa puterilor garante, la 13/25 septembrie 1861, la Constantinopol, Al. I. Cuza îl trimite pe D. Bolintineanu ca reprezentant personal al său, pentru a-l ţine la curent cu mersul lucrărilor şi totodată pentru a fi util acţiunilor întreprinse de Costache Negri.

în cuprinsul anului 1862, poetul nu se mai manifestă însă public, pe plan politic. Nemaiavînd nici o funcţie oficială, o duce destul de greu. La 10/12 august 1862, Costache Negri îi trimitea, din Constantinopol, prin Baligot de Beyne, secretarul lui Cuza, suma de 100 de galbeni, ca ajutor prietenesc (Biblioteca Academiei R.S.R., Arhiva Cuza, mapa I, f. 321). în această perioadă, D. Bolintineanu se dedică iarăşi preocupărilor sale literare, tipărind volumul ***Legende noi cu note din cronicele românilor,*** Bucureşti, Tipografia lui Emanuel Poenescu, 1862. Asa

cum am arătat la începutul capitolului de ***Note şi comentarii,*** poetul începe, în 1862, să-şi pregătească ediţia completă a versurilor sale, care va apărea abia în 1865, în două volume, cu titlul ***Poezii de D. Bolintineanu atît cunoscute cît şi inedite.***

Următoarele poezii din ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** nu au mai fost reluate de D. Bolintineanu în volumele sale ulterioare :

MÎNIA LUI ŞTEFAN

Publicată în ***Reforma,*** an. IV, nr. 18, 1862, p. 69, de unde a fost reprodusă în ***Foaie pentru minte, inimă şi literatură,*** an. XXV, nr. 9, 1862, p. 72. Inclusă în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862). Reprodusă apoi în ***Familia,*** an. VIII, nr. 6, 6/18 februarie 1872, p. 69.

în notele volumului din 1862 se menţiona, ca sursă a inspiraţiei, ***Domnii Ţării Moldovei şi viața lor*** de Grigore Ureche, din ediţia ***Letopisețele Ţării Moldovei,*** scoasă de M. Kogălniceanu, la Iaşi, în 1852, reproducîndu-se următorul pasaj i „în anul 6979 genarie 16, au tăiat Ştefan-vodă pre Negrilă paharnicul, şi pre Alecse stolnicul, şi pre Isaia vornicul, în tîrgul Vasluiului".

APRODUL PURICE

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862). După cum se indică şi în notele volumului, subiectul a fost luată din **O *samă de cuvinte*** (V) de Ion Neculce. Acelaşi subiect l-a tratat mai întîi Constantin Negruzzi, în ***Aprodul Purice,*** amecdot istoric, Eşi, Tipografia „Albinei", 1837.

COPILUL DIN CASA

Apărută în ***Legende noi cu note din cronicele românilor*** (1862). în notele volumului, D. Bolintineanu dă un citat din **O *pamă de cuvinte*** (III) de Ion Neculce, referitor la această legendă.

PETRU RAREŞ

Apărută în *Legende noi cu note din cronicele românilor* (1862). Nu se menţionează nici o sursă documentară.

BARNOSCHI-DOMNUL

Apărută în *Legende noi cu note din cronicele românilor* (1862). Subiectul este preluat tot din *O samă de cuvinte* (XXIII) de Ion Neculce.

MIHAI ŞI UCIGĂTORUL

Apărută în *Legende noi cu note din cronicele românilor* (1862). Nu se indică sursa documentară.

ADDENDA

„CÎNTAREA ROMÂNIEI" DE N. BÂLCESCU TRADUSA ÎN VERSURI DE D. BOLINTINEANU

1858

Cu titlul *Cugetări trase din „Cîntarea României", puse în versuri de D. Bolintineanu* s-a publicat mai întîi în *Concordia,* an. I, nr. 38, 26 iunie 1857, p. 151 ; nr. 39, 1 iulie 1857, p. 155 ; nr. 40, 3 iulie 1857, p. 160 ; nr. 41, 8 iulie 1857, p. 163. Prelucrarea lui D. Bolintineanu era însoţită de un articol redacţional, în care se arăta că ea constituie „o parafrază în versuri a sublimei *Cîntări a României,* scrisă în proză de regretatul nostru istoric N. Bălcescu". Restul articolului era dedicat biografiei lui Nicolae Bălcescu.

în volum apare cu titlul *„Cîntarea României" de N. Bălcescu, tradusă în versuri de D. Bolintineanu,* Bucureşti, Librăria nouă Socec et Comp., 1858. Titlul din *Concordia* e menţinut în interior, la începutul textului. Drept prefaţă, volumul' reproducea articolul redacţional din acest ziar.

Nu e locul aici să reconstituim întreaga discuţie purtată mai bine de un secol asupra paternităţii acestei opere fundamentale a literaturii române clasice. Sintetizînd aceste discuţii, Al. Dima a demonstrat convingător, după părerea noastră, că ea aparţine lui Alecu Russo, în monografia pe care i-a închisiat-o în 1957.

Cu toate că D. Bolintineanu a putut cunoaşte versiunea *Cîntării României* publicată de către V. Alecsandri în *România literară* din 1855, cu menţiunea că aparţine lui Alecu Russo, totuşi el a preferat să versifice varianta apărută în *România viitoare,* în 1850, la Paris, cu precuvîntarea lui Nicolae Bălcescu.

Varianta versificată de D. Bolintineanu s-a retipărit numai în 1935, la Rîmnicu-Sărat, de către Stelian Cucu. în prefaţa acestuia se arăta că, în cele 32 de strofe ale poemului versificat, D. Bolintineanu a parafrazat versetele într-un stil personal, diferit de tonul grav şi sobru al originalului, imprimîndu-i ritmul alert, adesea zglobiu al liricii sale. De asemenea, se releva că poetul a introdus uneori o tentă sentimentală, în neconcordanţă cu timbrul patetic, elegiac al *Cîntării României,* apelînd şi la neologisme distonante, care alterează structura arhaică a poemului în proză, ca, de pildă, „preţioşi tezauri", „carmene divine", „dalb" sau : „Frumoasă libertate, / Suavă, blondă, vergină / Cu pletele-aurate".

Cu titlu informativ menţionăm că o altă „adaptare în versuri" a *Cîntării României* a fost făcută în 1919, de actorul ieşean State Dragomir.

• TEODOR VÂRGOLICI

CUPRINSUL

Studiu introductiv VII
Tabel cronologic LXXI
Notă asupra ediției LXXXII

POEZII DE D. BOLINTINEANU

atît cunoscute cît şi inedite

18G5

Florile Bosforului . . . . (836)
Esme . . . . 3 <843>
Ghiaura . . . . 5 <844>
Rabie 6 (844)
Almelaiur . . . . 10 <846>
Sărutarea . . . . 12 <846>
Leili . . . . 13 <846>
Suspinul Bosforului 19 (847)
Mehrube . . . . 21 <848>
O noapte de vară . . . . 24 <848> "
Caigiul . . . . 26 <849>
Odalisca 27 (849)
Kiz-Oulesi . . . . 29 <850>
Fata de la Candili . . . . 33 <850>
Fjurtuna . . . . 34 **(«««O)**
Insola Prinkipo . . . . 35 (851>

Sînta Sofia 36 (851)
Sclavele în vînzare 41 (852^
Gulfar 44 <852>
Sandalul 49 <853>
Ziule 50 (85j)
Fatme 52 <853>
Dorinţa 54 <854>
Mormîntul ei 56 (854)
Nu mai este 57 (8s4)
Aplec ochii 58 <854'
Singurătatea 59 (85b)
Cercheza 60 (855)
Eu viu 62 (855)
La Luiza 63 (856> *
Hial 65 <856>
Legivera 69 (856)
Se scaldă 70 <858>
Dilrubam 72 «*6)
Tu dormi 77 (857)
Blestemul dervişului 79 (858)
Naide SO ^
Halalia 86 <858>
Unde mergi? 87 (853)
Cheamă-mă 88 (858)
Fata popii 89 (858>
O noapte de amor 90 <859)
La o mică fată de grec 98 (859)
Vermeliul 99 (859)
Suspinul 100 <859>
întoarcerea 101 <859>
Ti-aduci aminte 103 (860)
Odă 105 <860>
Lasă-mă 106 <863>
La doamna I. W7 (860)
La Victoria Z. 108 (860)
Legende istorice (860)
Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare 109 (872)
Preda Buzescu 111 (874>
Muma lui Ştefan cel Mare 113 (875)
F/erentarul (Fragment dintr-un marş vechi) 115 (877)
Fata de la Cozia 117 (877)
Un ostaş român închis peste Dunăre 119 (878)
Mircea la bătaie 120 (879)
Mihai scăpînd stindardul 122 (879)
Mircea cel Mare şi solii 123 (880)
Căpitanul de vînători 128 (880)
Marioara *28 <881)
Doamna lui Neagu 13° (88i)
Cupa lui Ştefan 132 (882)
Sora Ana 134 (883)
Daniel Sihastru 136 (883)
Fiastrii 137 (834)
întoarcerea lui Mihai 139 (384)
Miron Costin 141 (884)
Monastirea Putna 142 (885)
Ghinea grecul 144 (885)
Ştefăniţă-domnul 145 (885)
Mihai la pădurarul 146 (885)
Cozia 148 (886)
Ogogenii 150 (886)
Bogdan în Polonia 152 (886)
Năvala lui Ţepeş 155 (886)
Apa Bîrsei 156 (886)
Grozea vornicul 158 (887)
Mihai revenind de la Dunăre 159 (887)
Domnul Mavrogheni 160 (887)

Han-tătar . . . 162 (887)
Rossandra . . . 164 (887)
Bîrlad . . . 168 (888)
Baia . . . 170 (883)
Codru Cosminului . . . 172 (889)
Ştefan la moarte . . . 174 (889)
Dumbrava Roşie . . . 175 (889)
Măria Putoianca . . . 177 (889)
Dragomir sau Cetatea lui Radu Negru . . . 178 (890)
Muma lui Mihai . . . 179 (890)

Basme . . . (891)

Fata din dafin . . . 180 (897),
Mihnea şi baba (Dupe o tradiţie) . . . 183 (897)
Doamna şi scutierul . . . 189 (901)
O noapte la morminte . . . 191 (901)
Moartea . . . 194 (902)
Radu-domnul şi fata din casă . . . 195 (902)
Zina-doamma . . . 196 (903)
Domnul de rouă . . . 199 (903)
Doamna lui Negru şi bardul . . . 201 (905)
N-aude, n-a vede, n-a greul pămîntului . . . 204 (905)
Făt-Frumos . . . 208 (905)
Domnul Tighinei . . . 211 (906)
Seneslas . . . 213 (907)
Peştera muştelor . . . 214 (907)
Herol . . . 217 (907)
Pagîul bătrîn . . . 220 (908)
Cerbul . . . 222 (908)
Umbra răzbunătoare . . . 225 (908)
Capul avarilor . . . 228 (908)
Mureşul şi Aluta (Oltul) . . . 230 (908)
Doehia . . . 232 (909)

Macedonele . . . (910)

Românele din Cavaia . . . 237 (912)
Păstoriţa şi miaua . . . 239 (913)
Lupta în pădure . . . 241 (913)
Copăciarul . . . 250 (913)
Fecioara din Milia (Amerul) . . . 252 (913)
Lupta păstorilor . . . 254 (914)
Fecioara Măria . . . 263 (914)
Cîntecul nunţii în Castaria . . . 265 (914)
San-Marina . . . 267 (914)
Dora . . . 270 (916)
Ioana . . . 272 (916)
La ospăţ . . . 274 (916)
Păstorul murind . . . 276 (917)
Testamentul unui păstor . . . 278 (917)
Amantele Cilii . . . 279 (917)
La mormîntul Cilii . . . 282 (917)
La Bălţat . . . 283 (917)
La o păstoriţă . . . 288 (918)
Fluturul şi floarea . . . 289 (918)
Cîntecele gramoştenilor. Moartea . . . 291 (918)
Părul alb . . . 292 (918)
Visul . . . 293 (918)
La ospăţ . . . 295 (918)
Cilia culcîndu-se . . . 297 (919)
Zi de sărbătoare . . . 298 (919)
La o umbră . . . 300 (919)
La o păstoriţă necredulâ . . . 301 (919)
La Agnesa . . . 303 (919)
Armele noastre . . . 304 (919)
Amorul . . . 305 (920)

La o viorica 307 (920)
Cine sunt 308 (920)
La o femeie sîntă 309 (920)
Femeia 310 (920)
Să ne bucurăm 311 (920)
Grija 312 (920)
La Ziuța 314 (921)
Tilia 316 (921)
înțelepții nebuni 317 (921)
La o gramușteană 318 (921)
La primăvară 319 (921)
Insecta 320 (921)
Dac-avelam putere 321 (921)
La Tilia 322 (922)
La aceeași 323 (922)
Cît va viețui 325 (922)
Tilia, dulce nume 326 (922)
Fata din turn 327 (922)
Blestemul păstorului 329 (922)
Sfiiciunea 330 (922)
Marina 332 (923)
Edessa 334 (923)
Zioara 337 (924)

Reverii . . . . (924)

O fată tînără' pe patul morții 347 (924)
Viziunile 349 (929)
Călătorul și sufletul 350 (929)
Cîntece din exil 351 (929)
Scopul omului 354 (93i)
La lampa mea 356 (931)
îngerii la rugăciune 358 (931)

Umbrei soru-mei Caterina 361 (931)
Palatul domnilor 362 (933)
Exilatul 363 (935
La patrie 364 (935)
Nu mai voi consolațiune 366 (936)
Plîngerile poetului român 368 (937)
Fericirea 369 (937)
Moartea 371 (937)
Un tînăr român murind în străinătate 372 (937)
Proscrisul 374 (940)
Elegie 376 (940)
Elegie la o tînără fată 377 (940)
Deșertul 378 (941)
Morții 380 (941)
Fecioara 382 (941)
O cugetare 384 (941)
O patimă 385 (942)
Cîntec 386 (942)
Muma tînără 387 (942)
Invocație 388 (942)
Cîntice și sărutări 389 (942)
La o rondurelă 390 (943)
Ziua bună la țară 392 (944)
Timpul 394 (944)
La Ștefan Golescu 397 (945)
La Constantin Negri 398 (947)
Mireasa mormântului 400 (947)
La un orb 401 (947)
La un amic sărac 402 (947)
La un martir 403 (947)
La un schelet 405 (947)
La flori 407 (947)
La uitare 409 (947)
La români 410 (947)

La piramide . . . 411 (947)
La țară . . . 416 (948)
La România . . . 418 (948)
La pizmă . . . 420 (949)
La un avut . . . 423 (949)
La Unire . . . 425 (949)
La un poet . . . 426 (949)
La avere . . . 428 (949)
La Cilia . . . 429 (949)
Clavecinul . . . 430 (949)
La băile Cleopatrei . . . 433 (950)
Odă . . . 436 (950)
O umbră . . . 437 (950)
Un regres . . . 438 (951)
La . . . 439 (951)
La . . . 441 (951)
Fecioara dimineții . . . 442 (951)
La o nălucire iubită . . . 443 (951)
La ziua aniversală . . . 444 (9o2)

Diverse . . . (956)

Portretul ei . . . 445 (956)
Singur . . . 447 (956)
La Dumnezeu . . . 448 (956)
Mihai și călăul . . . 450 (956)
Hoții . . . 451 (956)
Ziua onomastică . . . 452 (956)
Viața . . . 454 (957)
La dreptul celui mai tare . . . 455 (957)
La Isus pe cruce . . . 456 (957)
Pandurul bătrîn . . . 457 (957)
Ielele . . . 459 <957>
Copilul . . . 462 (957)

Cîntec național . . . 463 (958)
Cîntec . . . 464 (958)
Plopul . . . 465 (958)
Lăutarul . . . 467 (958)
La o damă română . . . 471 (958)

DIN ALTE VOLUME
COLECȚIE DIN POEZIILE DOMNULUI D. BOLINTINEANUL

1847 . . . (959)

Cîntec . . . 477 (962)
Puterea cîntecului (Baladă) . . . 478 (962)
Cîntec . . . 481 (963)

CÎNTECE ȘI PLÎNGERI

1852 . . . (963)

O noapte pe cal . . . 485 (964)
Rîul vieței . . . 510 (965)
Ciobanul . . . 513 (965)

POEZIILE VECHI ȘI NOI ALE D-LUI DIMITRIE BOLINTINEANU

1855

Cornul . . . 519 (970)
[Elegie] . . . 520 (970)
La d-la F. C. . . . 521 (970)
Suvenire de călătorie . . . 522 (971)
Fluturelui . . . 525 (971)
Moartea lui Mihai Viteazul . . . 529 (971)
Benchetui . . . 532 (971)
Visul lui Ștefan cel Mare . . . 535 (972)
Cavalerul și fluturul . . . 538 (972)
Țepeș și solii . . . 542 (972)

Bujorul . . . 544 (972)
Giulfidan . . . 548 (972)
Ana şi arapul . . . 553 (973)
Ortanza . . . 556 (973)
Caicelanee . . . 560 (973)
Lui V. Alecsandri . . . 564 (973)
Pandurul . . . 566 (974)
Cavalcada . . . 568 (974)
O ghicitoare . . . 569 (974)
Andrei sau Luarea Niccpolului de români . . . 570 (974)
Safira . . . 592 (975)
Sorica . . . 599 (976)
Profira . . . 605 (976)
Tudora . . . 609 (976)

MELODII ROMÂNE

1858

Fost-ai tu frumoasă, tu, patria mea î . . . 615 (979)
în timpuri de cădere . . . 617 (979)
Fecioara Daciei . . . 618 (980)
Şi florile plăpînde din cîmpurile noastre . . . 620 (980)
Harpa poetului român . . . 622 (980)
Buciumul şi fluierul . . . 624 (980)
Avuşi tu zile mîndre . . . 629 (980)
La Danubiu . . . 631 (980)
La un mor . . . 633 (980)
în ţări streine şi-au scuturat . . . 635 (980)

LEGENDE SAU BASNE NAŢIONALE ÎN VERSURI

1858

Şir'te mărgărite (înşiră-te mărgăritare) . . . 639 (981)
Căpriţa de aur . . . 644 (982)

Ziorina . . . 649 (932)
Ştefan cel Tînăr şi doamnă-sa . . . 651 (982)
Dromichete . . . 652 (982)

BĂTĂLIILE ROMÂNILOR (FAPTE ISTORICE)

1859

Ana-doamna . . . 657 (984)
Cetatea Albă (Akerman) . . . 664 (984)
Milita . . . 668 (984)
Rovina . . . 671 (985)
Sîn-Petru . . . 673 (985)
"Moldavii la Marienburg . . . 676 (935)
Cahul . . . 679 (985)
Solii lui Ţepeş la Mohamet . . . 683 (985)
Fecioara de la Prut . . . 685 (985)
Bătălia de la Varna . . . 687 (985)
Două lupte . . . 690 (985)
Mihai în Transilvania . . . 692 (985)
Domnul Ionaşcu . . . 698 (986)
Copăcenii . . . 697 (986)
Luarea Hotinului . . . 699 (988)
Vornicul Dumitru . . . 701 (986)
Mihai la Vidin . . . 702 (986)
Coroba . . . 703 (986)
Lupta între români . . . 704 (986)
Şiretul . . . 705 (986)
Glubavii . . . 707 (986)
Clejanii . . . 709 (987)
Ţuţora . . . 711 (987)
Cornul lui Sas . . . 713 (987)
Petru Şchiopul . . . 715 (987)
Gherghiţa . . . 716 (987)

Consiliul secret 718 (987)
Şerbăneşti 721 (987)
Mustafa-paşa 723 (987)
Călugărenii 724 (988)
Bătălia pe gheaţă 728 (988)
Movila lui Răzvan 729 (988)
Braha căpitanul 731 (988)
Mărirea lui Mihai 733 (983)
Petru şi Asan 735 (988)

NEMESIS. SATIRE POLITICE

1861

Două tompatere : coconul Bănică şi coconul Notreţ . . . 739 (991)
Lui Ion Ghica 743 (992)
Lui Petre M. 745 (992)
Lui C. A. Rosetti 748 (992)
Ştiri din iad 750 (992)
Spiritul meu 753 (992)
Românii de astăzi 755 (992)
Spătarul Gurcuiţă către nepotul Costache 759 (992)
La Năstase H. 762 (992)
Solieitorii 765 (992)
Lui Ştefan Golescu 768 (993)
Lui I. I. Pală 770 (993)
Vornicul Alecache către noi 772 (993)
Clerul 776 (993)
Banul Flenderiţă şi Nemesis 779 (993)
La Adunarea Electivă 782 (993)
Cenzura nouă 785 (993)
Preotul Grigori Musceleanu 788 (993)
Advocaţii 790 (994)

LEGENDE NOI CU NOTE DIN CRONICELE ROMÂNILOR

1862

MInia lui Ştefan 795 (995)
Aprodul Purice 797 (995)
Copilul din casă 799 (995)
Petru Rareş 801 (995)
Barnoschi-domnul 803 (995)
Mihai şi ucigătorul 805 (995;

ADDENDA

„CÎNTAREA ROMÂNIEI" DE N. BÂLCESCU. TRADUSA ÎN VERSURI DE D. BOLINTINEANU

Note şi comentarii 827